

Н. М. Кравцова,
О. Д. Придаток,
Л. О. Білушенко

КРАЇНСЬКА

МОВА (НАВЧАННЯ ГРАМОТИ)
ЧАСТИНА **1**

Харків
Видавнича група «Основа»
2019

УДК 37.016
К77

Кравцова Н. М.

К77 Українська мова (навчання грамоти). 1 клас. Частина 1 /
Н. М. Кравцова, О. Д. Придаток, Л. О. Білушенко. — Х. :
Вид. група «Основа», 2019. — 391, [1] с. — (Серія «Мій
конспект»)

ISBN 978-617-00-3562-2.

Посібник містить орієнтовне календарно-тематичне планування та розробки уроків української мови (навчання грамоти) у 1-му класі Нової української школи, складені відповідно до вимог нового Державного стандарту початкової освіти (2018) за Типовою освітньою програмою авторського колективу під керівництвом О. Я. Савченко.

Розподіл годин і тематика уроків відповідають змісту підручника М. С. Вашуленка, О. В. Вашуленко (Українська мова. Буквар : підруч. для 1 класів закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). — К. : Видавничий дім «Освіта», 2018).

Конспекти уроків, різноманітних за формою проведення, побудовано з урахуванням основних положень Концепції «Нова українська школа», на засадах компетентнісного, діяльнісного підходів, з використанням елементів інтеграції, інноваційних та здоров'язбережувальних технологій, інтерактивних методів та прийомів навчання, сучасного обладнання як складової нового освітнього середовища.

Для вчителів початкової школи.

УДК 37.016

ISBN 978-617-00-3562-2

© Кравцова Н. М., Придаток О. Д.,
Білушенко Л. О., 2018
© Корягін В. О., дизайн обкладинки, 2019
© ТОВ «Видавнична група «Основа», 2019

ЗМІСТ

Орієнтовне календарно-тематичне планування	6
Добуквений період	9
Урок 1. Буквар — перша навчальна книга	9
Урок 2. Письмове приладдя	13
Урок 3. Я вчуся знайомитися, спілкуватися	16
Урок 4. Орієнтування на обмеженій площині	20
Урок 5. Ознайомлення зі словами — назвами предметів. <i>Що?</i>	23
Урок 6. Програмування наступного руху руки	27
Урок 7. Ознайомлення зі словами — назвами предметів. <i>Хто?</i> . Сім'я, родина. Класна родина	30
Урок 8. Координування рухів руки	34
Урок 9. Ознайомлення зі словами — назвами дій. <i>Що робить? Що роблять?</i> . Дитячі хобі	37
Урок 10. Координування рухів руки. Розміщення малюнка в обмеженому просторі	41
Урок 11. Ознайомлення зі словами — назвами ознак. <i>Який? Яка? Яке? Які?</i> . Овочі. Ягоди. Фрукти	44
Урок 12. Виділення окремих предметів з групи предметів	48
Урок 13. Ознайомлення зі словами, якими називають кількість предметів. <i>Скільки? Який, яка, яке по порядку?</i> . Робота з дитячою книжкою	52
Урок 14. Контролювання натиску олівцем на папір. Розвиток зв'язного мовлення (<i>«Мої перші кроки у країні знань»</i>)	56
Урок 15. Досліджую речення. Професії	59
Урок 16. Орієнтування в напрямку письма	62
Урок 17. Ознайомлення зі знаками в кінці речення. Крапка. Знак питання. Знак оклику. Речення розповідні, питальні й окличні (<i>без уживання термінів</i>)	65
Урок 18. Основний рядок	68
Урок 19. Ознайомлення зі службовими словами в реченні	72
Урок 20. Письмо в рядку прямих ліній	76
Урок 21. Поділ слів на склади	79
Урок 22. Допоміжні лінії рядка	83
Урок 23. Наголос у словах	86
Урок 24. Письмо в графічній сітці з допоміжними лініями	89
Урок 25. Мовні і немовні звуки. Голосні і приголосні звуки	92
Урок 26. Письмо в повній графічній сітці	95
Урок 27. Тверді і м'які приголосні звуки	99
Урок 28. Письмо в повній графічній сітці. Розвиток зв'язного мовлення (<i>«Вчуся запитувати»</i>)	102
Урок 29. Складозвуковий аналіз слів. Закріплення вивченого. Робота з дитячою книжкою. Казки	105
Урок 30. Письмо в повній графічній сітці	108
Буквений період	112
Урок 31. Звук [а]. Буква а, А. Складання речень за схемами і малюнком. Звук [а] (<i>буква а, А</i>) в ролі окремого слова	112
Урок 32. Письмо малої букви а	115
Урок 33. Закріплення букви а, А, її звукового значення	118
Урок 34. Письмо великої букви А	121
Урок 35. Звук [о]. Буква о, О. Складання речень за малюнками	124
Урок 36. Письмо малої букви о	127
Урок 37. Закріплення букви о, О, її звукового значення	130
Урок 38. Письмо великої букви О	133

Урок 39.	Звук [і]. Буква <i>і, І</i> . Звук [і] в ролі окремого слова	136
Урок 40.	Письмо малої та великої букви <i>і, І</i>	139
Урок 41.	Звук [и]. Буква <i>и, И</i> . Один предмет — багато предметів. Робота з дитячою книжкою	143
Урок 42.	Письмо малої і великої букви <i>и, И</i> . Розвиток зв'язного мовлення («Знайомлюся із секретами слів, якими називають кількість предметів»)	147
Урок 43.	Звук [у]. Буква <i>у, У</i> . Складання речень	151
Урок 44.	Письмо малої букви <i>у</i>	155
Урок 45.	Закріплення букви <i>у, У</i> , її звукового значення. Складання речень	159
Урок 46.	Письмо великої букви <i>У</i>	162
Урок 47.	Звук [е]. Буква <i>е, Е</i> . Складання розповіді за серією малюнків.	165
Урок 48.	Письмо малої букви <i>е</i>	169
Урок 49.	Закріплення букви <i>е, Е</i> , її звукового значення. Складання речень за малюнками	172
Урок 50.	Письмо великої букви <i>Е</i>	176
Урок 51.	Звук [м], позначення його буквою <i>м, М (ем)</i> . Читання складів і слів із буквою <i>м</i>	179
Урок 52.	Письмо малої букви <i>м</i>	183
Урок 53.	Закріплення букви <i>м, М</i> , її звукового значення. Читання слів і речень з буквою <i>м, М</i>	187
Урок 54.	Письмо великої букви <i>М</i>	190
Урок 55.	Звуки [л], [л'], позначення їх буквою <i>л, Л (ел)</i> . Читання складів і слів з буквою <i>л</i> . Робота з дитячою книжкою	193
Урок 56.	Письмо малої букви <i>л</i>	197
Урок 57.	Закріплення звуків [л], [л'], букви <i>л, Л</i> . Читання слів, речень з вивченими буквами	200
Урок 58.	Письмо великої букви <i>Л</i> . Розвиток зв'язного мовлення («Вчуся визначати ознаки предметів»)	203
Урок 59.	Звуки [н], [н'], позначення їх буквою <i>н, Н (ен)</i> . Читання складів і слів з вивченими буквами	207
Урок 60.	Письмо малої букви <i>н</i>	210
Урок 61.	Закріплення звуків [н], [н'], букви <i>н, Н</i>	213
Урок 62.	Письмо великої букви <i>Н</i>	216
Урок 63.	Звуки [с], [с'], буква <i>с, С (ес)</i> . Читання складів і слів із буквою <i>с</i>	219
Урок 64.	Письмо малої букви <i>с</i>	222
Урок 65.	Закріплення звуків [с], [с'], букви <i>с, С</i> . Читання слів, речень, тексту з вивченими буквами	226
Урок 66.	Письмо великої букви <i>С</i>	230
Урок 67.	Звук [к], позначення його буквою <i>к, К (ка)</i> . Читання складів і слів із буквою <i>к</i>	233
Урок 68.	Письмо малої букви <i>к</i>	236
Урок 69.	Закріплення букви <i>к, К</i> , її звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах. Робота з дитячою книжкою	239
Урок 70.	Письмо великої букви <i>К</i> . Розвиток зв'язного мовлення («Вчуся визначати ознаки осені»)	243
Урок 71.	Звук [в], позначення його буквою <i>в, В (ве)</i> . Читання складів і слів з буквою <i>в</i>	247
Урок 72.	Письмо малої букви <i>в</i>	250
Урок 73.	Закріплення букви <i>в, В</i> , її звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах. Уявлення про особові займенники <i>він, вона, воно, вони</i> (без уживання термінів)	253
Урок 74.	Письмо великої букви <i>В</i>	256
Урок 75.	Звуки [р], [р'], буква <i>р, Р (ер)</i> . Читання складів і слів із буквою <i>р</i>	259
Урок 76.	Письмо малої букви <i>р</i>	262
Урок 77.	Закріплення букви <i>р, Р</i> , її звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах	265
Урок 78.	Письмо великої букви <i>Р</i>	268
Урок 79.	Звук [п], позначення його буквою <i>п, П (пе)</i> . Читання складів, слів і тексту з буквою <i>п</i>	272
Урок 80.	Письмо малої букви <i>п</i>	276

Урок 81. Закріплення букви <i>п, П</i> , її звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах	279
Урок 82. Письмо великої букви <i>П</i>	282
Урок 83. Звуки [т], [т'], позначення їх буквою <i>т, Т (те)</i> . Читання складів і слів із буквою <i>т</i> . Робота з дитячою книжкою	286
Урок 84. Письмо малої букви <i>т</i> . Розвиток зв'язного мовлення (« <i>Вчуся описувати предмети</i> »)	290
Урок 85. Закріплення букви <i>т, Т</i> , її звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах. Слова, однакові за звучанням і написанням, але різні за значенням	293
Урок 86. Письмо великої букви <i>Т</i>	297
Урок 87. Звуки [д], [д'], позначення їх буквою <i>д, Д (де)</i> . Робота над літературною вимовою слів із дзвінкими приголосними [д], [д'] у зіставленні з [т], [т']. Читання складів і слів із буквою <i>д</i>	300
Урок 88. Письмо малої букви <i>д</i>	304
Урок 89. Закріплення букви <i>д, Д</i> , її звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах	307
Урок 90. Письмо великої букви <i>Д</i>	311
Урок 91. Звуки [з], [з'], позначення їх буквою <i>з, З (зе)</i> . Відпрацювання літературної (<i>дзвінкої</i>) вимови слів з виучуваними звуками. Читання складів, слів і речень із буквою <i>з, З</i>	314
Урок 92. Письмо малої букви <i>з</i>	318
Урок 93. Закріплення букви <i>з, З</i> , її звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах	321
Урок 94. Письмо великої букви <i>З</i>	324
Урок 95. Звук [б], позначення його буквою <i>б, Б (бе)</i> . Відпрацювання літературної вимови слів зі звуком [б]. Читання складів, слів, речень із буквою <i>б</i>	327
Урок 96. Письмо малої букви <i>б</i>	330
Урок 97. Закріплення букви <i>б, Б</i> , її звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах. Робота з дитячою книжкою	333
Урок 98. Письмо великої букви <i>Б</i> . Розвиток зв'язного мовлення (« <i>Вчуся розповідати про призначення предметів</i> »)	337
Урок 99. Звук [й], позначення його буквою <i>й, Й (йот)</i> . Читання складів, слів і речень з буквою <i>й</i>	341
Урок 100. Письмо малої букви <i>й</i>	345
Урок 101. Закріплення букви <i>й, Й</i> , її звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах	348
Урок 102. Письмо великої букви <i>Й</i>	352
Урок 103. Закріплення букв, їхнього звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах	356
Урок 104. Закріплення вивчених букв	359
Урок 105. Закріплення знань і вмінь, пов'язаних із вивченими буквами	363
Урок 106. Закріплення вивчених букв	367
Урок 107. Закріплення знань і вмінь, пов'язаних із вивченими буквами	370
Урок 108. Закріплення вміння писати слова, речення	374
Урок 109. Закріплення знань і вмінь, пов'язаних із вивченими буквами	377
Урок 110. Закріплення вміння писати слова, речення	380
Урок 111. Підсумковий урок за семестр. Робота з дитячою книжкою	384
Урок 112. Підсумковий урок за семестр. Розвиток зв'язного мовлення (« <i>Складаю розповідь за малюнками</i> »)	387
Література та Інтернет-ресурси	390

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

№ з/п	Тема уроку	Дата
Добуквений період		
1	Буквар — перша навчальна книга	
2	Письмове приладдя	
3	Я вчуся знайомитися, спілкуватися	
4	Орієнтування на обмеженій площині	
5	Ознайомлення зі словами — назвами предметів. <i>Що?</i>	
6	Програмування наступного руху руки	
7	Ознайомлення зі словами — назвами предметів. <i>Хто?</i> . Сім'я, родина. Класна родина	
8	Координування рухів руки	
9	Ознайомлення зі словами — назвами дій. <i>Що робить? Що роблять?</i> . Дитячі хобі	
10	Координування рухів руки. Розміщення малюнка в обмеженому просторі	
11	Ознайомлення зі словами — назвами ознак. <i>Який? Яка? Яке? Які?</i> . Овочі. Ягоди. Фрукти	
12	Виділення окремих предметів з групи предметів	
13	Ознайомлення зі словами, якими називають кількість предметів. <i>Скільки? Який, яка, яке по порядку?</i> . <i>Робота з дитячою книжкою</i>	
14	Контролювання натиску олівцем на папір. <i>Розвиток зв'язного мовлення («Мої перші кроки у країні знань»)</i>	
15	Досліджую речення. Професії	
16	Орієнтування в напрямку письма	
17	Ознайомлення зі знаками в кінці речення. Крапка. Знак питання. Знак оклику. Речення розповідні, питальні й окличні (<i>без уживання термінів</i>)	
18	Основний рядок	
19	Ознайомлення зі службовими словами в реченні	
20	Письмо в рядку прямих ліній	
21	Поділ слів на склади	
22	Допоміжні лінії рядка	
23	Наголос у словах	
24	Письмо в графічній сітці з допоміжними лініями	
25	Мовні і немовні звуки. Голосні і приголосні звуки	
26	Письмо в повній графічній сітці	
27	Тверді і м'які приголосні звуки	
28	Письмо в повній графічній сітці. <i>Розвиток зв'язного мовлення («Вчуся запитувати»)</i>	
29	Складозвуковий аналіз слів. Закріплення вивченого. <i>Робота з дитячою книжкою. Казки</i>	
30	Письмо в повній графічній сітці	
Буквений період		
31	Звук [а]. Буква а, А. Складання речень за схемами і малюнком. Звук [а] (<i>буква а, А</i>) в ролі окремого слова	
32	Письмо малої букви а	
33	Закріплення букви а, А, її звукового значення	
34	Письмо великої букви А	
35	Звук [о]. Буква о, О. Складання речень за малюнками	
36	Письмо малої букви о	
37	Закріплення букви о, О, її звукового значення	
38	Письмо великої букви О	

№ з/п	Тема уроку	Дата
39	Звук [і]. Буква <i>і, І</i> . Звук [і] в ролі окремого слова	
40	Письмо малої і великої букви <i>і, І</i>	
41	Звук [и]. Буква <i>и, И</i> . Один предмет — багато предметів. <i>Робота з дитячою книжкою</i>	
42	Письмо малої і великої букви <i>и, И</i> . Розвиток зв'язного мовлення («Знайомлюся із секретами слів, якими називають кількість предметів»)	
43	Звук [у]. Буква <i>у, У</i> . Складання речень	
44	Письмо малої букви <i>у</i>	
45	Закріплення букви <i>у, У</i> , її звукового значення. Складання речень	
46	Письмо великої букви <i>У</i>	
47	Звук [е]. Буква <i>е, Е</i> . Складання розповіді за серією малюнків	
48	Письмо малої букви <i>е</i>	
49	Закріплення букви <i>е, Е</i> , її звукового значення. Складання речень за малюнками	
50	Письмо великої букви <i>Е</i>	
51	Звук [м], позначення його буквою <i>м, М (ем)</i> . Читання складів і слів із буквою <i>м</i>	
52	Письмо малої букви <i>м</i>	
53	Закріплення букви <i>м, М</i> , її звукового значення. Читання слів і речень з буквою <i>м, М</i>	
54	Письмо великої букви <i>М</i>	
55	Звуки [л], [л'], позначення їх буквою <i>л, Л (ел)</i> . Читання складів і слів з буквою <i>л</i> . <i>Робота з дитячою книжкою</i>	
56	Письмо малої букви <i>л</i>	
57	Закріплення звуків [л], [л'], букви <i>л, Л</i> . Читання слів, речень з вивченими буквами	
58	Письмо великої букви <i>Л</i> . Розвиток зв'язного мовлення («Вчуся визначати ознаки предметів»)	
59	Звуки [н], [н'], позначення їх буквою <i>н, Н (ен)</i> . Читання складів і слів з вивченими буквами	
60	Письмо малої букви <i>н</i>	
61	Закріплення звуків [н], [н'], букви <i>н, Н</i>	
62	Письмо великої букви <i>Н</i>	
63	Звуки [с], [с'], буква <i>с, С (ес)</i> . Читання складів і слів із буквою <i>с</i>	
64	Письмо малої букви <i>с</i>	
65	Закріплення звуків [с], [с'], букви <i>с, С</i> . Читання слів, речень, тексту з вивченими буквами	
66	Письмо великої букви <i>С</i>	
67	Звук [к], позначення його буквою <i>к, К (ка)</i> . Читання складів і слів із буквою <i>к</i>	
68	Письмо малої букви <i>к</i>	
69	Закріплення букви <i>к, К</i> , її звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах. <i>Робота з дитячою книжкою</i>	
70	Письмо великої букви <i>К</i> . Розвиток зв'язного мовлення («Вчуся визначати ознаки осені»)	
71	Звук [в], позначення його буквою <i>в, В (ве)</i> . Читання складів і слів з буквою <i>в</i>	
72	Письмо малої букви <i>в</i>	
73	Закріплення букви <i>в, В</i> , її звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах. Уявлення про особові займенники <i>він, вона, воно, вони (без уживання термінів)</i> .	
74	Письмо великої букви <i>В</i>	
75	Звуки [р], [р'], буква <i>р, Р (ер)</i> . Читання складів і слів із буквою <i>р</i>	
76	Письмо малої букви <i>р</i>	
77	Закріплення букви <i>р, Р</i> , її звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах	
78	Письмо великої букви <i>Р</i>	
79	Звук [п], позначення його буквою <i>п, П (пе)</i> . Читання складів, слів і тексту з буквою <i>п</i>	
80	Письмо малої букви <i>п</i>	
81	Закріплення букви <i>п, П</i> , її звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах	

№ з/п	Тема уроку	Дата
82	Письмо великої букви П	
83	Звуки [т], [т'], позначення їх буквою т, Т (те). Читання складів і слів із буквою т. Робота з дитячою книжкою	
84	Письмо малої букви т. Розвиток зв'язного мовлення («Вчуся описувати предмети»)	
85	Закріплення букви т, Т, її звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах. Слова, однакові за звучанням і написанням, але різні за значенням	
86	Письмо великої букви Т	
87	Звуки [д], [д'], позначення їх буквою д, Д (де). Робота над літературною вимовою слів із дзвінками приголосними [д], [д'] у зіставленні з [т], [т']. Читання складів і слів із буквою д	
88	Письмо малої букви д	
89	Закріплення букви д, Д, її звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах	
90	Письмо великої букви Д	
91	Звуки [з], [з'], позначення їх буквою з, З (зе). Відпрацювання літературної (дзвінкої) вимови слів з виучуваними звуками. Читання складів, слів і речень із буквою з, З	
92	Письмо малої букви з	
93	Закріплення букви з, З, її звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах	
94	Письмо великої букви З	
95	Звук [б], позначення його буквою б, Б (бе). Відпрацювання літературної вимови слів зі звуком [б]. Читання складів, слів, речень із буквою б	
96	Письмо малої букви б	
97	Закріплення букви б, Б, її звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах. Робота з дитячою книжкою	
98	Письмо великої букви Б. Розвиток зв'язного мовлення («Вчуся розповідати про призначення предметів»)	
99	Звук [й], позначення його буквою й, Й (йот). Читання складів, слів і речень з буквою й	
100	Письмо малої букви й	
101	Закріплення букви й, Й, її звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах	
102	Письмо великої букви Й	
103	Закріплення букв, їхнього звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах	
104	Закріплення вивчених букв	
105	Закріплення знань і вмінь, пов'язаних із вивченими буквами	
106	Закріплення вивчених букв	
107	Закріплення знань і вмінь, пов'язаних із вивченими буквами	
108	Закріплення вміння писати слова, речення	
109	Закріплення знань і вмінь, пов'язаних із вивченими буквами	
110	Закріплення вміння писати слова, речення	
111	Підсумковий урок за семестр. Робота з дитячою книжкою	
112	Підсумковий урок за семестр. Розвиток зв'язного мовлення («Складаю розповідь за малюнками»)	

ДОБУКВЕНИЙ ПЕРІОД

УРОК 1. БУКВАР — ПЕРША НАВЧАЛЬНА КНИГА

Мета: ознайомити дітей із завданнями уроків читання, із букварем, правилами роботи з підручником, правилами поведінки на уроці та під час перерви; створити умови, що сприяють появі інтересу до навчальної книги — букваря, бажання вчитися, ходити в школу, здобувати знання, дотримувати правил поведінки на уроці та на перерві; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; виховувати толерантність, дбайливе ставлення до книги.

Обладнання: набори малюнків із зображеннями сюжетів про школу, ручка, олівець, пенал, конструктор LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

— Доброго ранку, мої маленькі друзі! Сподіваюся, ви добре відпочили влітку. Учора ви були ще дошкільнята, а сьогодні вже першокласники. Всі учні навчаються у школі — просторому будинку. Щоранку я буду на вас чекати із нетерпінням, аби навчити мудрості, розуму, гарних манер.

— Осіннім помахом відчиняє двері школа у чарівний світ знань. Сонечко радо підморгує і бажає провести всі дні у школі з усмішкою та радістю. А дощик наповнює по вінця відерце чистою водою добра та ввічливості. І зайчик, який пробігає біля школи, шле великий привіт учням, бажає бути слухняними. А лисичка, яка виглядає із-за кущика, хоче бачити першокласників кмітливими.

— Бажаю, щоб усі сподівання здійснилися! Сьогодні до нас завітав Мудрунчик, який хоче навчити дітей того, що він знає сам. Спробуйте відгадати загадку.

- Ось всіх до класу він скликає,
Голосистий наш дзвінок,
І ми радо поспішаєм
Не в садок, а на... (урок).

— Отже, ваш перший урок **РОЗПОЧИНАЄТЬСЯ!**

2. Тренінг. Вправа «Знайомство»

Учні утворюють коло. Називають свої імена і промовляють добрі побажання сусідові по колу.

— Діти, утворіть коло. Назвіть своє ім'я та промовте добрі побажання сусідові по колу. («Мене звати *Ольга Дмитрівна. Марійко, бажаю тобі бути кмітливою та уважною на уроці!*»)

Очікування

— Розкажіть Мудрунчику, чого ви хочете навчитися у першому класі.

— Отже, ми поринемо у світ різних наук, навчимося досліджувати, дружно працювати, одне одному допомагати.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

1) Гра «Ранець».

— Знайомтесь, діти: це — Миколка-першокласник. Послухайте, як хлопчик складав свій ранець. Я читатиму повільно, а ви слухайте уважно. Якщо Миколка правильно поклав річ у портфель — плесніть у долоні, якщо помилився — тупніть однією ногою. Будьте уважними!

МИКОЛКА-ПЕРШОКЛАСНИК

Перший раз малий Микола
Став збиратися до школи.
Олівець поклав у сумку,
Книги, ручку, зошит, гумку,

М'яч, перо, граблі, подушку,
На обід м'яку пампушку,
Двох ведмедиків, лопату,
Білочку руду хвостату.
Лук і стріли, і рушницю,
Ще й пухкеньку паляницю,
Ще стілець, і стіл, і парту,
І географічну карту,
Трактор, і машинку, й мило —
Вже й надворі звечоріло.
Сів Миколка, дума думку:
«Чи усе поклав у сумку?»

Н. Кир'ян

— Які речі потрібні у школі?

— А яких не варто брати?

2) Гра «Впізнай предмет».

— Мудрунчик, який завітав до нас на урок, цікавиться, чи добре ви знаєте назви навчального приладдя. Я описуватиму предмети, а ви знаходитимете їх на парті та показуватимете мені.

- Нею ми будемо писати букви та слова у зошиті. (*Ручка.*)
- Ним можна намалювати квіти. (*Олівець.*)
- У ній зберігаються ваші зошити. (*Папка.*)
- Він — перша книжка, яку ми разом читатимемо протягом першого класу. (*Буквар.*)
- Вона допоможе рівно накреслити лінію. (*Лінійка.*)

— Хто з вас може порахувати предмети на парті?

— Порахуйте предмети зліва направо.

— А тепер — справа наліво.

— Покладіть буквар перед собою. Під нього покладіть лінійку.

— На буквар — пенал.

— Праворуч від букваря покладіть олівець.

— Ручку — між букварем і олівцем.

2. Вивчення нового матеріалу

1) Ознайомлення з букварем.

Загадка

- Букви всі від А до Я
На сторінках... (*букваря.*)

Гра «Що мені прошепотів буквар?»

— Буквар — це ваша перша книга. Він навчить вас читати, міркувати. Візьміть його до рук. Роздивіться малюнки. Покладіть до вухка, заплющте оченята і послухайте, що він вам прошепоче.

Учитель пошепки читає прохання букварика.

- Беріть мене завжди чистими руками.
- Коли гортаєте мої сторінки, намагайтеся їх не загинати.
- Підручник — це не альбом, тому малюнки для його сторінок створюють художники, а учні їх лише роздивляються.
- Виготовте для мене закладку — і ви швидко знайдете потрібну сторінку.
- Кладіть мене завжди на певне місце, тоді я ніколи не загублюся.
- Бережіть мене, бо я для вас — найкращий шкільний друг.
— Розплющте оченята та розкажіть Мудрунчикові, що розповів вам букварик.

2) Ознайомлення з правилами поведінки на уроці та на перерві.

Гра «Правила поведінки на уроці»

— Наш Мудрунчик хоче вас ознайомити з правилами поведінки на уроці.

Заходить учитель — треба встати,
Як він тобі дозволить — сядь.

Спитати хочеш — не гукай,
А тільки руку піднімай.
У школі парту бережи
І на парті не лежи.
Щоб урок пройшов немарно,
Треба сісти рівно, гарно.
Не стрекочи на уроках,
Як папуга чи сорока.

Гра «Продовж речення. Правила поведінки на перерві»

В коридор виходиш ти з друзями погратися.
Добре маєш пам'ятати: в грі не слід... (*штовхатися*)!
Не біжи по коридору — можеш травмуватись.
Якщо йтимеш ти спокійно, буде час... (*погратись*).
Дуже люблять наші діти в різні ігри грати,
Та щоб добре відпочити, не треба... (*кричати*).
В коридорі чемні діти не їдять сніданки —
Йдуть спокійно на перерві їсти до... (*їдальні*).

Гра-руханка «Ура! Перерва»

— Як потрібно поводитися на перерві?
Учні утворюють коло. Імітують запропоновані рухи.

- На ігровому майданчику стрибати на скакалці.
- Ловити м'ячика.
- Розповідати товаришеві на вушко новину про школу.
- Рухатися «вагончиками».

Вправа «Асоціативний куц»

(Учитель, учні, урок, перерва, дзвінок, школа, товариші...)

3) Робота за підручником (с. 4–5).

Ознайомлення з умовними позначеннями

Вправа «Відкритий мікрофон»

- Діти, погляньте на сторінку букваря. Кого ви там бачите?
- Хто може прочитати речення?
- А текст, написаний на сторінці 4?
- Що роблять діти?
- Який у них настрій?
- Що приготувала вам родина для навчання у школі?
- Хто супроводжував вас до школи?
- Який настрій у вас був?

Фізкультхвилинка

Раз, два! Час вставати,
Будемо відпочивати.
Три, чотири! Присідаймо,
Швидко втому проганяймо.
П'ять, шість! Засміялись,
Старанно понахилялись.
Зайчик сонячний до нас
Завітав у світлий клас.
Будемо бігати, стрибати,

Щоб нам зайчика впіймати.
Прудко зайчик утікає
І промінчиками грає.
Сім, вісім! Час настав
Повернутися до справ.

Слухання вірша за посиланням (QR-кодом)

- Діти, послухайте вірш.
- Хто супроводив Петруся до школи?

4) Розвивальна гра «Винахідники».

— Мудрунчик збирався до школи і поклав цікаву річ у портфель. Доведіть, що вона може знадобитися у школі.

— Що це? (*Учитель дістає з ранця дерев'яну паличку.*)

— Чи потрібно паличку брати до школи?

— Але ж Мудрунчик не дарма поклав її в окрему кишеню. Отже, вона йому дуже потрібна. Поміркуймо разом, як можна використати звичайну паличку.

Наприклад:

Паличку можна використати як указку; можна з допомогою неї врятувати з калюжі мурашку; можна дістати предмет, що закотився під шафу тощо.

— Ви справжні винахідники! Дякую вам, що довели правоту Мудрунчика. Гадаю, ми цю паличку залишимо в ранці, нехай вона йому стане у пригоді.

5) Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.

Діти працюють на килимку.

— Діти, уявіть, що вам потрібно створити букварик для учнів першого класу. Спробуйте створити цю книжку. Подивіться: перед вами багато цеглинок. Ви берете цеглинки і розпочинаєте створювати букварик з картинками.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. Вправа «Відкритий мікрофон»

- Яких правил потрібно дотримувати на уроці?
- Як слід поводитися на уроці?
- Висловіть побажання однокласникам.
- Яку книгу ви будете вивчати протягом року?
- Про що ви розповісте своїм рідним?
- А чим поділитесь з друзями?
- Який настрій зараз у вас?
- Діти, я розкажу всім, що мої першокласники дуже розумні й старанні школярки, що мені з вами цікаво навчатися. Я з нетерпінням чекатиму завтрашнього дня, аби знову зустрітися.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 2. ПИСЬМОВЕ ПРИЛАДДЯ

Мета: ознайомити учнів з письмовим приладдям (*зошитом, ручкою, олівцем*), гігієнічними правилами письма; звернути увагу на обкладинку зошита (*зміст малюнка*); вправляти у правильному розміщенні олівця учнів, які пишуть правою/лівою рукою; розвивати дрібні м'язи руки та м'язову пам'ять дітей, увагу, логічне мислення; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», кольорові олівці, малюнок із зображенням Буратіно.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, технологічна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

- Діти, чи готові ваші очі до уроку? (*Так!*) Підморгнить мені.
- Чи готові ваші вухка мене слухати? (*Так!*) Покажіть, як ви ними слухаєте.
- Чи готові ваші ручки писати у зошиті? (*Так!*) Поплескайте.
- Чи готові ваші ніжки вас слухати? (*Так!*) Потупайте.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

- А навіщо людині вміти писати?
- Діти, до нас сьогодні на урок завітав Буратіно.
- Буратіно, які ти знаєш предмети, якими можна писати та малювати? Діти, спробуйте відгадати загадки — і ви дізнаєтеся, чим може писати Буратіно.

Загадки

- Маленьке, біленьке,
По чорному полю плигає і слід залишає. (*Крейда.*)
- У коробці спочивають
Спритні хлопці молодці,
Убрання барвисте мають
І загострені кінці.
На папері слід лишають,
А зовуться... (*олівці*).

2. Повідомлення теми та мети уроку

- Діти, сьогодні ви ознайомитесь із письмовим приладдям, гігієнічними правилами письма.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Ознайомлення з письмовим приладдям.

Вправа «Відкритий мікрофон»

- А ще чим можна залишати слід на папері? (*Ручкою, фломастерами, фарбами.*)
- Перед вами на парті є кольорові олівці. Знайдіть у коробці олівець такого кольору, що вам найбільше подобається малювати. Візьміть його у праву руку (*лівіш — у ліву руку*). Покажіть, де у вас права рука. Підніміть її, поставте на парту. Подивіться уважно, як я тримаю. Сьогодні будемо працювати з олівцями. Подружіться з ними, правильно тримайте у пальчиках. Хто знає, як слід тримати олівець? Нумо разом пригадаємо, скільки пальців на руці.

Нумо пальці рахувать:
Один, два, три, чотири, п'ять.
Один, два, три, чотири, п'ять —

Десять пальців, дві руки —
Це твої помічники.

За Ю. Соколовою

- А тепер пригадаймо, як зветься пальці на руці: найменший — мізинець, потім — безіменний (*без імені*), середній (*він посередині*), вказівний (*ним указують на щось*), нарешті, — великий, він

завжди виконує велику роботу. Наприклад, візьміть книжку в руки. Скількома пальцями ви її тримаєте? (Чотири пальці її тримають з одного боку, а великий тримає її всю.)

— Візьміть олівець у руку. Які пальці його тримають? (Олівець тримаємо тільки трьома пальцями — великим, вказівним і середнім. Він більше спирається на середній палець, притримується великим і зверху вказівним. Усі три пальці знаходяться приблизно на відстані 2 см від кінця олівця.)

Учитель обходить клас і кожному з учнів показує, як правильно тримати олівець.

— Діти, покажіть Буратінові, як ви вмієте тримати олівець. Навчіть його!

Пальчикова гімнастика. Гра «Піаніно»

— Поставте всі пальці на парту і на рахунок піднімайте по одному, починаючи з мізинця.

2) Ознайомлення із зошитом (Вашуленко О. В. Зошит для письма і розвитку мовлення № 1. 1 клас / О. В. Вашуленко, О. Ю. Прищепка.— К. : Видавничий дім «Освіта», 2018).

— Що потрібно мати для уроків письма? Ну, звісно, зошит із друкованою основою, прості та кольорові олівці. Згодом ви будете писати ручкою. Роздивіться зошит та визначте, де обкладинка, а де — сторінки.

— Що зображено на обкладинці?

— Нумо ознайомимось з умовними позначками. (Учитель зачитує, що означає кожна позначка.)

3) Ознайомлення з правилами посадки за партою під час письма.

— Розгляньте плакат та навчіть Буратіно сидіти правильно за партою. Сядьте так, як показано на плакаті: ноги поставте повною ступнею на підлогу, спину тримайте прямо, голову нахиліть униз так, щоб бачити, що позначено у зошиті, лікті покладіть на парту так, аби не звисали. Між партою і грудьми повинна бути відстань на ширину долоні. Плечі мають бути на одному рівні. Зіпріться ліктем на парту й торкніться пальчиками скроні. Так перевіряють відстань від очей до зошита.

4) Виконання завдань у зошиті.

Зошит свій я розгортаю,

Навкоси його кладу.

Ручку я ось так тримаю.

Сяду рівно, не зігнуся,

До роботи я беруся.

— Діти, як правильно покласти зошит на парту?

— Розгляньте сторінки у своїх зошитах.

— Прикладіть на сторінку зошита свою руку долонькою вниз і обведіть її.

— Назвіть ім'я кожного пальчика.

Фізкультхвилинка

Я малюю зайчика для вас.

Раз. (Роблять колові рухи руками над головою.)

Це у нього, бачте, голова.

Два. (Руки кладуть на голову.)

Це у нього вухо до гори.

Три. (Піднімають руки вгору, до вух.)

Це стирчить у нього хвостик сірий.

Чотири. (Повертають тулуб ліворуч, праворуч.)

Це очиці весело горять.

П'ять. (Прикладають руки до очей «біноклем».)

Ротик, зубки — хай морквинку їсть.

Шість. (Наслідують жування моркви зайцем.)

Шубка тепла, хутряна на нім.

Сім. (Погладжують руки, боки, плечі, нагинаються.)

Ніжки довгі, щоб гасав він лісом.

Вісім. (Підскакують на місці.)

Ще навколо посаджу дерева я.

Дев'ять. («Садять дерева» і «притоптують ямки».)

І хай сонце сяє з піднебесся.

Десять. (Піднімаються на носках, руки вгору.)

П. Ребров

5) Гра «Творча майстерня».

— Наш Буратіно разом з вами мріє побувати у творчій майстерні. Для Мальвіни він хоче виготовити букет із квітів, а ми йому допоможемо.

— А що для цього потрібно? Нам потрібні матеріали: кольоровий папір, олівець, клей, ножиці.

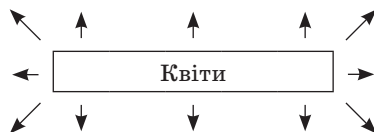
— Але спочатку ми пригадаємо правила користування ножицями.

ПРАВИЛА КОРИСТУВАННЯ НОЖИЦЯМИ

- Користуйся ножицями лише із заокругленими кінцями.
- Клади ножиці так, щоб вони не виступали за край робочого місця.

- Не працюй тупими ножицями, а також ножицями зі слабким кріпленням.
  - У процесі різання уважно стеж за розміткою.
  - Не розмахуй ножицями, не наближайся до товариша під час різання.
  - Не залишай ножиці після роботи у розкритому вигляді.
  - Передавай ножиці кільцями вперед.
    - Виберіть квітку, що вам подобається.
    - З яких деталей складається квітка?
    - Якого кольору пелюстки?
    - А листочки і стовбурець?
- Учитель надає допомогу учням.

б) **Вправа «Асоціативний куц».**

(Ваза, клумба, метелики, бджоли...)

7) **Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.**

Діти працюють на килимку.

— Діти, уявіть, що вам потрібно створити букет для учнів іншого першого класу. Спробуйте створити цю квітку. Перед вами багато цеглинок. Ви берете їх і розпочинаєте створювати букет.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

1. Зворотний зв'язок. Вправа «Відкритий мікрофон»

- Хто може сказати і показати, як правильно сидіти за партою?
- Як правильно тримати олівець?
- Що ви вчилися робити на уроці?

2. Відгадування загадок

- Чорний Іван,
Дерев'яний каптан.
Де носом поведе,
Там помітку кладе. (Олівець.)
- У портфелі є хатинка —
Ручки там живуть, резинка,
Клей, лінійка, кутники —
Школярів помічники. (Пенал.)

— Запам'ятайте, що зошити завжди потрібно класти у спеціальну папку, тоді вони будуть охайними. Олівці та ручку потрібно класти у пенал, аби вони не ламалися і не губилися.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 3. Я ВЧУСЯ ЗНАЙОМИТИСЯ, СПІЛКУВАТИСЯ

Мета: познайомитися з учнями/ученицями класу; вчити їх знайомитися, відрекомендуватися; ознайомити дітей з поняттям «спілкування», з метою і результатом мовленнєвого спілкування, з мовленнєвим етикетом у різних ситуаціях навчальної взаємодії; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; виховувати культуру спілкування.

Обладнання: набори сюжетних малюнків із зображеннями ситуацій спілкування, конструктор LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Вправа «Знайомство»

Учні утворюють коло. Промовляють: «Мене звати Назар. Я дуже люблю читати. Я щасливий тому, що...».

— Діти, намалюйте кистю руки у повітрі смайлик, що відповідає вашому настрою.

3. Очікування

— Чого ви очікуєте від сьогоднішнього уроку?

— Яким, на вашу думку, він має бути?

— А якими маєте бути ви?

— Отже, сподіваюся, ми проведемо цікавий, творчий, корисний урок, на якому кожен із вас дізнається для себе багато нового.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

1) Гра «Сумний чи веселий». Робота з конструктором LEGO в малих групах.

Діти утворюють коло на килимку.

— Оберіть цеглинку, що, на вашу думку, видається найвеселішою. Поясніть свій вибір.

— Оберіть цеглинку, що, на вашу думку, видається найсумнішою. Чому ви взяли саме таку цеглинку?

— Діти, додайте щось до сумної цеглинки, щоб якось розвеселити її.

— Пригадайте ситуації, коли вам було сумно.

— А коли — весело?

— Що може засмутити людину?

— Як можна розвеселити сумну людину?

— Нумо побудуємо вежу різного кольору, що допоможе поліпшити настрій.

Наприклад: вежа червоного кольору символізує подарунки (*морозиво, квіти, цукерки тощо*); вежа зеленого кольору символізує певну дію для поліпшення настрою (*посміхнутися, обійняти тощо*); вежа жовтого кольору символізує компліменти (*гарний, добрий тощо*).

Діти по черзі називають подарунок або дію чи комплімент і ставлять цеглинку відповідного кольору на вежу.

2) Вправа «Асоціативний куц».

(Учитель, однокласники, тато, мама, дід, баба, сестра, брат, телефон, Інтернет...)

2. Повідомлення теми та завдань уроку

— Сьогодні учні 1-го класу розпочнуть пізнавати світ школяра.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 6).

Завдання 1. Слухання розповіді за посиланням (QR-кодом)

— Чого ви хочете навчитися у школі?

Завдання 2. Проблемне питання «Навіщо люди знайомляться?»

Дискусійна сітка Елвермена, або «павутинка» дискусії

Стратегія спрямована на організацію дискусії в класі й формування в учнів чіткої позиції щодо обговорення проблем на рівні дібраних ними аргументів.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, бо чим ти більше маєш друзів, тим веселіше жити. Так...	Чи потрібно людям знайомитися?	Ні, бо ти не знаєш, він справжній товариш чи ні. Ні...

Учні мають аркуші з клейкою основою, на яких записано їхні імена та прізвища. Діти виходять до дошки та наклеюють їх відповідно до власних переконань. Учитель об'єднує їх у групи й організовує диспут із цього питання. Учні вільно висловлюються та відстоюють свою думку, зважаючи на певні факти; можуть під час диспуту змінити думку й перейти до іншої групи.

Завдання 3

— Діти, коли ми користуємося усним мовленням?

— А коли писемним?

— Розгляньте малюнки.

— Хто з дітей користується писемним мовленням, а хто — усним?

Гра «Долоньки»

— З-поміж поданих висловлювань знайдіть усні.

- Лисичка запросила на гостини Журавля.
- Коза-Дерева всім розповідала, що вона голодна.
- Ворона надіслала електронною поштою вітання Сороці з Днем народження.
- Вовк написав замітку в газету про гарного господаря лісу Ведмеда.
- Півник Голосисте Горлечко глузував з мишенят.

Фізкультхвилинка

У КОЛІ

У колі ми зібралися:

Ось — ти, ось — я!

Праворуч, ліворуч — велика сім'я.

А хто тут із нами?

Яке твоє ім'я?

Привіт! Привіт!

Ось — ти, ось — я!

Нам добре, нам весело:

Ось — ти, ось — я!

Ми в колі усі разом, як дружна сім'я.

А хто тут із нами? Як твоє ім'я?

Привіт! Привіт!

Ось — ти, ось — я!

(Рукою обводять коло.)

(Показують на того, хто навпроти, і на себе.)

(Показують на сусідів праворуч та ліворуч.)

(Рукою обводять коло.)

(Діти одне за одним називають свої імена.)

(Махають рукою чи обирають інший жест для вітання.)

(Показують на того, хто навпроти, і на себе.)

(Рукою обводять коло.)

(Показують на того, хто навпроти, і на себе.)

(Вигадують разом жести дружби.)

(Рукою обводять коло.)

(Махають рукою чи обирають інший жест для вітання.)

Т. Мельник

2) Робота за підручником (с. 7).

Вправа «Квест-цікавинка»

Один із найвідоміших жестів — рукостискання. Походить воно від руху рук, які показували, що в них немає зброї. Оскільки більшість людей на землі правші, то подавали здебільшого ту руку, у якій могла бути зброя, — праву. Із тієї самої причини і рукавичку знімали перед вітанням. А оскільки зброю носили чоловіки, вони і почали так вітатися.

У давні часи китайці, вітаючись, потискали руки самі собі. У наші дні таким жестом одна людина вітає публіку.

Ескімоси, вітаючись, легенько б'ють одне одного кулаком по голові та плечах. А мешканці Лапландії — труться носами.

Жителі одного із племен Папуа-Нової Гвінеї на знак привітання лоскочуть одне одного підборіддям.

Ось таке розмаїття вітань оточує нас на сьогодні. Таким чином, за манерою вітати людей можна сміливо визначити, звідки родом людина, тому що різні традиції та звичаї відкладають відбиток на те, як вітаються люди в різних країнах.

Завдання 1. Робота в парах. Складання діалогу

- Як люди можуть вітатися?
- Розіграйте сценки вітання.

Завдання за вибором:

- Як вітаються українці?
- Як вітаються китайці?
- Як вітаються ескімоси?
- Як вітаються лапландці?
- Як вітаються гвінейці?

Завдання 2

- Що означають жести?
- Замість усних висловлювань багато людей користуються жестами.
- Якими жестами користуєтеся ви?
- Що означає виставлений уперед великий палець? (*Задоволення.*)
- Якими жестами ви скористуетесь, аби промовити слово «проходьте»?

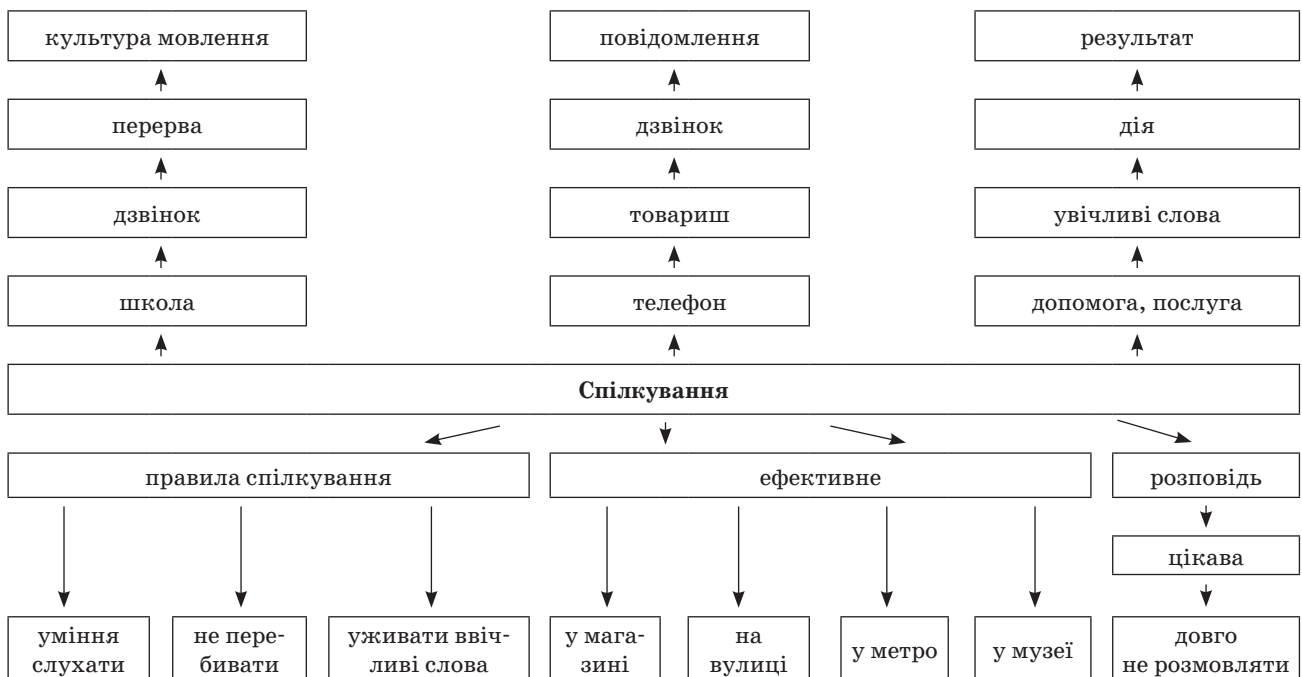
Завдання 3

- Замість яких слів використано ці жести?

3) Вправа «Кластер».

Завдання: складіть «Кластер» до слова *спілкування*.

- Доберіть ключові слова до слова *спілкування*.
- Зазначте поняття, що глибше розкривають зміст.

Висновок. Отже, слово *спілкування* охоплює чималу кількість інших слів.

— Назвіть основні правила спілкування

ОСНОВНІ ПРАВИЛА СПІЛКУВАННЯ

1. Будьте завжди ввічливими, привітними й доброзичливими у спілкуванні, з повагою ставтеся до співрозмовника.
2. Умійте слухати, не перебивайте співрозмовника.
3. Не викрикуйте.
4. Говоріть про те, що може бути цікавим і корисним для слухачів.
5. Не ображайте людей словом.
6. Використовуйте у спілкуванні звертання і ввічливі слова, дотримуйте культури мовлення.
7. Умійте підтримати людину словом і справою у будь-якій ситуації.

4) Практична робота «Як попросити про послугу чи допомогу». Робота в парах.

— Розіграйте діалог «Прохання товариша про допомогу».

Учні в парах розігрують діалог «Прохання товариша про послугу чи допомогу».

Діалог 1

— Тарасику, у мене зламався олівець. Дай мені, будь ласка, підстругачку.

— Візьми, будь ласка!

— Дякую тобі. Ти справжній товариш.

— Я знаю, ти вчинив би так само.

Діалог 2

— Оксанко, ти йдеш додому?

— Ні. Мені потрібно полити квіти у класі. Алінко, допоможи мені, будь ласка!

— Авжеж. Давай поливальницю. Разом працювати веселіше і швидше.

— Дякую тобі за допомогу!

— Коли знадобляться ці знання у житті?

5) Робота з конструктором LEGO.

Руханка-тренінг «Вежа добрих учинків»

— Діти, перед вами багато цеглинок. Ви берете цеглинки і розпочинаєте будувати вежу. Я розпочинаю першою. Підходжу до Олексія, беру його за руку і дякую йому за допомогу: «Я обираю Олексія, тому що він мені допоміг нести зошити, коли я його попросила, і кладу червону цеглинку». (*Хлопчик продовжує гру, обираючи іншого учня з класу. Гра триває доти, поки не будуть обрані всі учасники тренінгу. Останній учасник кладе цеглинку, а всі діти, піднявши руки догори, промовляють: «Ми вміємо робити добрі вчинки!»*.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. Вправа «Відкритий мікрофон»

— Розкажіть про свої враження від уроку.

— Висловіть побажання однокласникам.

— Коли вам було весело, радісно?

— А коли ви сумували?

— Чому?

— Де знадобляться здобуті на уроці знання у житті?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 4. ОРІЕНТУВАННЯ НА ОБМЕЖЕНІЙ ПЛОЩИНІ

Мета: учити учнів орієнтуватися на сторінці зошита (*посередині, вгорі, внизу, ліворуч, праворуч*), наводити лінії, домальовувати, розфарбовувати предмети; розвивати дрібні м'язи руки та м'язову пам'ять дітей, увагу, логічне мислення; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», кольорові олівці, малюнок із зображенням казкових героїв.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Форма проведення: телепередача «У гості до казки».

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Діти, подивіться одне одному в очі, посміхніться, передайте частинку свого гарного настрою іншим. Від ваших посмішок стало затишніше і світліше у нашому класі

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

— Сьогоднішній наш урок відбудеться у незвичайній формі. Я запрошую вас на телепередачу «У гості до казки». А ви, діти, будете не тільки глядачами, але й учасниками програми.

Зарядка для язичка

— Щоб опанувати професію телеведучого, слід мати гарну дикцію. Проведемо зарядку для язичка!

Посичіть, як гуси-лебеді: с-с-с!

Подзижчіть, як комарик: з-з-з!

Пошуміть, як Змій-Горинич: ш-ш-ш!

Поклацайте зубами, як Вовчик-Братик.

Робота над скоромовками

— Пригадайте відомі вам скоромовки.

- Сів Карпо на колоду
Та й упав у воду:
Кис, кис, мок, мок;
Викис, вимок, виліз — висох,
Знов сів на колоду
Та й упав у воду...

- Сів шпак на шпаківню,
Заспівав шпак півню:
— Ти не вмієш так, як я,
Так, як ти, не вмію я.

- Женья з бджільми не дружив —
Завжди Женья бджіл дражнив.
Женью бджоли не жаліли —
Та дражнила нажалили!
Знай!

Грицько Бойко

- Гуси гучно гелґотали —
Горобці зерно клювали.
Гуси гонять горобців,
Голубок на ганок сів.

О. Кононенко

2. Повідомлення теми та мети уроку

3. Вивчення нового матеріалу

1) Вправляння в орієнтуванні на сторінці зошита (с. 4).

— Запрошую вас у гості до казки. Намагайтеся відгадати казкових персонажів та визначити, де вони знаходяться на сторінці зошита.

Робота над загадками

- Від Яги він утікав,
Темним лісом мандрував.

Гуси хлопчика спасли
І додому відвезли. (*Телесик*.)

— Де знаходиться цей герой казки на сторінці зошита? (*Вгорі*.)

- «Підбігла Оленка до деревця та й просить про допомогу».
  - Де знаходиться яблунька на сторінці зошита? (*Посередині.*)
  - Візьміть зелений олівець і обведіть контури дерева.
    - Хоч маленький цей хлопчина, Злого змія подолав,
Зате має добру силу: Сестру Оленку врятував. (*Котигорошко.*)
  - Де знаходиться цей герой казки на сторінці зошита? (*Ліворуч.*)
  - Який головний герой розміщений праворуч?
    - Працювала я у хаті, Є у мене така звичка —
Танцювала у палаці. Десь губити черевички. (*Попелюшка.*)
  - Де знаходиться ця героїня казки на сторінці зошита? (*Внизу.*)

Фізкультхвилинка

Час настав для відпочинку —
проведемо фізкультхвилинку.
Пташка високо літає,
зайчик весело стрибає,
листка солодко моргає.
А ведмедик потягнувся,

їжачок в клубок згорнувся,
лось до гілки нахилився.
Весело звірятам всім:
і великим, і малим.
Сонечко привітне гляне,
враз — і в класі тиша стане.

2) Повторення правил першокласника.

Зошит свій я розгортаю,
Навкоси його кладу.
Олівець ось так тримаю.

Сяду рівно, не зігнуся,
До роботи я берусь.

— Як ви повинні сидіти за партою? (*Ноги мають стояти повною ступнею на підлозі, спина рівна, голова нахилена вниз так, аби бачити, що позначено у зошиті, лікті — на парті так, аби не звисали. Між партою і грудьми повинна бути відстань на ширину долоні.*)

— Як перевіряють відстань між очей до зошита? (*Потрібно спертися ліктем на парту й торкнутися пальчиками скроні.*)

— Діти, як правильно покласти зошит? (*Зошит має лежати навкоси.*)

— Як потрібно тримати олівець? (*Олівець тримаємо тільки трьома пальцями — великим, вказівним і середнім. Він більше спирається на середній палець, ми притримуємо великим і зверху вказівним пальцями. Усі три пальці знаходяться приблизно на відстані 2 см від кінця олівця.*)

3) Гра «Малюємо казку» (зошит, с. 5).

— Режисер телепередачі «У гості до казки» дуже просить вас допомогти створити мультфільм, бо у нього захворів художник.

— Діти, допоможемо?

— Отже, берімося до роботи.

— У зошиті на чистій сторінці намалюйте казку, що вам дуже подобається, яку ми всі разом спробуємо відгадати. Не забувайте правильно розташовувати предмети на аркуші. Головних героїв завжди потрібно розміщувати посередині.

Учитель надає допомогу учням.

4) Вправа «Асоціативний куц».

(*Принц, черевичок, палац, карета, коні, ...*)

5) Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.

Діти працюють на килимку.

— Діти, уявіть, що вам потрібно створити мультиплікаційного героя. Спробуйте створити цього героя. Перед вами багато цеглинок. Отже, беріть цеглинки і розпочинайте фантазувати!

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

1. Зворотний зв'язок. Вправа «Відкритий мікрофон»

- Що ви вчилися робити на уроці?
- Де можна розмістити предмети на сторінці зошита?

2. Робота над загадками

КАЗКОВІ ЗАГАДКИ (демонстрування зображень казкових персонажів)

За посиланням: www.poetryclub.com.ua.

- В казці цій хтось роботящий
Все ранесенько вставав.
Підмітав в дворі гарненько,
Пісенькою всіх вітав.
З ним жили ледачі миші,
Тільки в іграх знали толк!
От за все і поплатились!
Що за казка? («Колосок».)
— Діти, розмість півника праворуч, а мишеняток — ліворуч.
- В лісі звірям всім на втіху
Щось згубив старенький дід.
Влізли мишка туди й жабка,
Заець, лиска, вовк, ведмідь,
Ще й кабан-іклан! Будь ласка,
Пригадайте, що за казка? («Рукавичка».)
— Діти, розмість рукавичку посередині, жабку — ліворуч, зайчика — праворуч.
- Із соломи цей дружок,
В нього солом'яний бочок.
Зловив зайця, лиску й вовка,
Ще й ведмедя приволок!
Від ножа щоб врятуватись,
Постаралися вони:
Для дідуся і бабусі
Подарунки принесли. («Солом'яний бичок».)
— Діти, розмість сонечко вгорі, бичка — внизу, а бабу — ліворуч від бичка.
- Сидить півник на печі
Їсть смачненькі калачі.
Ось лисичка прибігає,
Півника мерщій хапає.
Біжить котик рятувати,
В лиса півника забрати. («Котик і півник».)
— Розмістіть котика внизу, а півника — вгорі.
- Вигнав дід козу із хати —
Та пішла вона блукати:
Всі козу ту виганяли,
Рак козуню ущипнув,
Зайцю хатку повернув. («Коза-дереза».)
— Розмістіть козу — посередині, зайчика — внизу, а рака — ліворуч.
— Пам'ятайте: щоб не потрапити у біду, потрібно дотримувати правил поведінки!

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 5. ОЗНАЙОМЛЕННЯ ЗІ СЛОВАМИ — НАЗВАМИ ПРЕДМЕТІВ. Що?

Мета: ознайомити зі словами — назвами предметів; учити ставити до слів питання *що?*, практично розрізняти предмети за семантичними групами (*іграшки, навчальне приладдя*); учити розповідати про свої враження від прослуханих творів; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; виховувати допитливість, спостережливість.

Обладнання: набори малюнків із зображеннями предметів-неістот (*автомобіль, телевізор, тролейбус, трактор, автобус, човен, корабель, річка, катер, яхта*), конструктор LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Другу руку простягни.
Посмішку усім пошли.

Добрий ранок! Добрий день!
Зустріч нашу розпочнем.

Діти обирають стрічку того кольору, який у них настрій. У колі учні вітаються по черзі та прив'язують стрічку до віночка з побажаннями на день: «Доброго ранку! Бажаю всім гарного настрою!».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

1) *Гра «Прокидайся, уяво». Робота з конструктором LEGO в малих групах.*

- За допомогою цеглинок збудуйте щось, що могло б літати.
- Яким, на вашу думку, може бути транспорт у майбутньому? Побудуйте.
- Хто з вас створить транспорт майбутнього?

Діти створюють свої шедеври протягом 5 хв та презентують їх у малих групах.

Педагог пропонує дітям об'єднати всі створені роботи та спільно уявити світ, у якому ці творіння можуть існувати та взаємодіяти.

2) *Вправа «Асоціативний куц».*

— Пригадайте транспорт, яким ви долали певну відстань. Який транспорт? (*Автобус, трамвай, тролейбус, машина, літак, велосипед, катер, човен...*)

Загадки

- Полотно, а не доріжка,
Кінь біжить — багатоніжка. (*Потяг*.)
- Під землею, подивіться,
Незвичайна залізниця.

Сновигають потяги:
Цей туди, а той — сюди.
Ми до станції «Дніпро»
Їдем з татом на... (*метро*).

Вірш

Обладнав гараж Назарко,
Там — таксі, комбайн, косарка...
Сяє вся, машина кожна.
Адже що то за шофер,

Тракторист чи комбайнер,
Що не буде змалку знати,
Як машину доглядати?!

О. Маландій

- Які іграшкові машини є у вас удома?
- Як ви за ними доглядаєте?

3) Гра «Знайди зайве».

Завдання за вибором

- Вилучити «зайвий» предмет з-поміж ілюстрацій: автомобіль, телевізор, тролейбус, трактор, автобус.
- Вилучити «зайвий» предмет з-поміж ілюстрацій: човен, корабель, річка, катер, яхта.

2. Повідомлення теми та завдань уроку

— Сьогодні найуважніші дітки 1-го класу розпочнуть долати відстань на незвичайному транспорті до таємниць української мови. До яких слів ми ставимо питання *що?*

3. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 8–9).

Завдання 1

— Зазирнув ведмедик у шкільну класну кімнату і здивувався. Чого він тільки не побачив! І все це для першокласників.

— Назвіть предмети, які є в класі, та які побачив ведмедик. (*Дошка, парти, стільці, олівці, буквар, шафа, луна, глобус, годинник, поливальниця, вікно, окуляри, ноутбук, робот, лялька, ведмедик, цеглинки...*)

— Яке питання ви поставите до цих слів? (*Що?*)

— Це істоти чи неістоти? (*Неістоти.*)

— Який висновок можна зробити?

— Закінчіть речення «На питання *що?* відповідають...».

— Запам'ятайте: до слів, що є назвами неістот, ставимо питання *що?*

Завдання за вибором:

— Назвіть предмети, що належать до групи «іграшки». Поясніть, чому ви так вважаєте.

— Назвіть предмети, що належать до групи «навчальне приладдя». Поясніть, чому ви так гадаєте.

2) Складання діалогу. Робота в парах.

Наприклад:

— Що це?

— Це лялька.

— Де вона знаходиться?

— Лялька сидить на килимку.

Гра «Рюкзачок»

— Лисенятко з нетерпінням чекало на нові зустрічі з однокласниками. Купувало необхідні речі до школи. А що саме знаходиться у рюкзаку, ми спробуємо відгадати.

Загадки

- Виводить букви і слова ота цікава штучка,
В руці виблискує здала нова гарненька... (*ручка*).
- Чорний Іван,
Дерев'яний каптан.
Носом поведе,
Там помітку кладе. (*Олівець*).
- Не дерево, а з листочками, не сорочка, а зшита, не чоловік, а розказує. (*Книжка*).

3) Продовження роботи за підручником (с. 8–9).

Завдання 2

— Єнот-першокласник приготувався до уроку. Поклав на шкільну парту речі й замислився...

— Назвіть зображені предмети. (*Гумка, лінійка, чашка, олівець, альбом.*)

— Який предмет був на парті у єнота зайвим? (*Чашка.*)

— Чому?

Фізкультхвилинка

Час хвилинку відпочинку

(*Розминають кисті рук.*)

На уроці провести.

Дружно зробимо розминку (Нахиляються ліворуч-праворуч.)
 Я і ти, я і ти.
 Поруч озеро глибоке — (Присідають.)
 Ось таке, ось таке.
 Ми берізки всі високі — (Тягнуть ся вгору.)
 Ось такі, ось такі.
 Вітер гіллячко гойдає — (Хитають руками вгору.)
 Ось так, ось так-так —
 Хмарка з неба заглядає — (Нахиляються вперед.)
 Ось так, ось так-так.

Завдання 3

— Сиділа на берізці сова і спостерігала за хлопчиком Миколкою, який складав свій ранець. Нумо і ми підслухаємо. (Слухання вірша.)

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

На дошці є ромашка з пелюстками — 6 типів запитань (прості, уточнювальні, пояснювальні, творчі, оцінювальні, практичні). У центрі ромашки — назва твору. Учні працюють у групах. Вони обирають запитання певного виду, обговорюють і дають відповідь.

Орієнтовні запитання

Просте. У що складав свої речі Миколка?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, він поклав ляльку?

Пояснювальне. Чому хлопчик вирішив покласти саме ці речі?

Творче. Намалюйте навчальне приладдя, необхідне на сьогоднішньому уроці.

Оцінювальне. Чи правильно вчинив Миколка?

Практичне. Які речі ви поклали би до ранцю?

Завдання 4

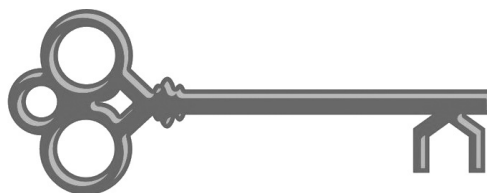
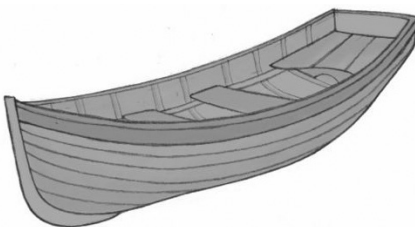
— Прикотився їжачок до класу і відразу отримав завдання: знайди п'ять відмінностей між малюнками. Допоможіть звіряткові впоратися із цим завданням. (Собачка на шафі, монітор комп'ютера, вазон, глобус, підручники.)

Завдання 5

— Розгляньте намальовані предмети. Що їх об'єднує? (Ручка — учнівська для письма, ручка — металева для дверей; лінійка — дерев'яна для креслення ліній та вимірювання довжини, лінійка — проведена лінія у зошиті. Слова звучать однаково, а означають різні предмети.)

4) Гра «Визволить казкових героїв».

— Баба Яга хитрощами ув'язнила Івасика-Телесика, Кота в Чоботях, Червону Шапочку, Буратіно. А ви спробуйте їх визволити. Для цього потрібно знайти їхні особисті речі, які відповідають на питання що?.

— Яка річ була зайвою? (Булава.) Чому? (Це річ Котигорошка.)

5) *Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.*

Гра «Однакові — різні»

Діти об'єднуються у групи по 6–8 осіб. Кожна дитина зі своїх цеглинок будує будь-які фігури. Група має домовитись, щоб дві фігури були однаковими. Коли всі фігури побудовано, команда ви- ставляє їх на одній площині та пропонує команді-суперниці знайти однакові фігурки.

— Як визначити, чи однакові фігурки?

— Що було цікавого у цьому завданні?

— Що здалося складним?

— У чому виникли труднощі?

— Чи є серед побудованих фігур такі, що відрізняються розташуванням однієї цеглинки: у яких нижні дві цеглинки однакового кольору? у яких верхні цеглинки однакові?

Учитель в однієї з фігур забирає одну цеглинку та пропонує відгадати, якої саме цеглинки бракує.

— Як ви дізналися, що саме цієї цеглинки бракує?

— А які ще завдання можете запропонувати ви?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Метод «Капельюшки де Боно»

- Білий — колір чистоти.

Що мені відомо про неїстоти?

- Червоний — колір життя, відчуттів.

Навіщо потрібно знати, що назви неїстот в українській мові відповідають на питання *що?*

- Чорний — колір землі, здорового глузду.

Назвіть слова, які відповідають на питання *що?*

- Зелений — колір досліджень.

Що означає слово *ручка?*

- Синій — колір знань.

Навіщо потрібні знання, здобуті сьогодні на уроці?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 6. ПРОГРАМУВАННЯ НАСТУПНОГО РУХУ РУКИ

Мета: учити бачити наступний рух руки, наводити лінії, малювати; вправляти у правильному розміщенні олівця, учнів/учениць, які пишуть правою, лівою рукою; розвивати дрібні м'язи руки та м'язову пам'ять дітей, увагу, логічне мислення; виховувати охайність, уважність, бажання дотримувати правила дорожнього руху.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», кольорові олівці, малюнок із зображенням Світлофора.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Форма проведення: уявна подорож до країни «Світлофорії».

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна та здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

— Сьогодні, діти, ми розпочнемо веселу подорож до незвичайної країни, назву якої ви можете відгадати. Згодні?

- В мене є три кольори,
Всі для діла, не для гри.
Пішоходи й водії

Знають правила мої.
Коли колір я міняю —
Тих чи інших зупиняю. (*Світлофор*.)

— Скільки кольорів має світлофор?

Світлофор — корисна річ,
Служить людям день і ніч,
Кольори лиш треба знати,
Вірно кнопки натискати.
Як червоний — зупинись
І навколо подивись:
Колір цей попереджає,
Що машина під'їжджає.

Жовте «око» кліпне лиш,—
Будь уважним, озирнись,
Приготуйся тільки чітко
Перейти дорогу швидко.
Як зелене вже горить,
Переходь по «зебрі» вмить,
Але слід не забувати
Все навкруг контролювати.

— Які кольори має світлофор?

— Що означає зелений сигнал?

— Червоний? жовтий?

— Отже, ми розпочинаємо подорож до країни Світлофорії, де головним є Світлофор.

Пальчикова гімнастика

— Покладіть олівець на край парти так, щоб частина звисала. Підніміть його одним пальчиком, наче гачком.

— Стисніть пальці у кулачок одразу двома руками. Повторіть цю вправу 5–6 разів, дедалі швидше.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ви будете вчитися вправно проводити лінії, розфарбовувати та уважно слухати Світлофора.

3. Вивчення нового матеріалу.

1) Виконання завдань у зошиті (с. 6–7).

Вправа «Відкритий мікрофон»

— З ким ви йдете до школи щоранку?

— Чи доводиться вам переходити дорогу?

— На який сигнал ви переходите дорогу?

— Ви чемні діти і дотримуете правил дорожнього руху!

Завдання від Світлофора

— Щоранку так, як і ви, звірята лісової школи поспішають на уроки. На них чекає поважний директор школи, який нагадує всім учням, аби вони не запізнювалися.

— Діти, допоможіть тваринам-першокласникам дійти безпечною дорогою до школи.

— Хто поспішає до школи? (*Білочка, лисичка, ведмедик, їжачок, вовчик.*)

— Які речі взяла із собою білочка? (*Портфель та пензлик.*)

— Як ви гадаєте, який предмет вона любить найбільше? (*Образотворче мистецтво.*)

— Що із собою взяла лисичка? (*Ранець (рюкзачок).*)

— А що несе ведмедик? (*Книжку.*)

— А з чим поспішає до школи вовчик? (*Ранець, м'ячик.*)

— Який предмет любить вовчик? (*Фізкультуру.*)

— Що несе їжачок? (*Олівець.*)

— Яка біда трапилася дорогою до школи, якою йде білочка? (*Зламане дерево на дорозі.*)

— Чи можна такою дорогою йти? (*Ні. Не можна. Це небезпечно.*)

— Візьмімо до рук олівчик і проведемо лінію, якою білочка буде йти до школи. (*Учні виконують завдання у зошиті, а вчитель спостерігає та підказує учням.*)

— Яка біда трапилася дорогою до школи, якою йде лисичка? (*Зламаний місточок.*)

— Чи можна такою дорогою йти? (*Ні. Не можна. Це небезпечно.*)

— Підкажіть ведмедикові, де потрібно переходити дорогу. (*По зебрі.*)

Щоб здоровим завжди бути,
Треба добре те збагнути,
Що дорога, безперечно,
Дуже й дуже небезпечна.

Та як правила ти знаєш
І щодня їх пам'ятаєш,
То, звичайно, що тоді
Де узятися біді?

— Що заважає вовчикові дійти до школи? (*Камінь.*)

— Знайдіть дорогу без перешкод.

— Як ви гадаєте, чи зможе їжачок дійти до школи? Чому? (*Заважає калюжа.*)

— Знайдіть для нього безпечну дорогу.

— Візьмімо до рук олівчик і проведемо лінію, якою будуть йти звірі до школи без перешкод. (*Учні виконують завдання у зошиті, а вчитель спостерігає та підказує їм.*)

— Я вами задоволена! Якби із вами трапилися такі пригоди, як зі звірятами, я впевнена, ви вчинили б правильно. У нагороду візьміть кольорові олівці та розфарбуйте малюнки.

Завдання за вибором:

- Коловими лініями — пеньочки.
- Коловими лініями — дерева.

Фізкультхвилинка

Дуже, дуже обережно
Через вулицю іди.

Глянь наліво, глянь направо!
Пам'ятай про це завжди.

2) Продовження роботи в зошиті (с. 8–9).

Вулиця міста широка і гарна,
Діти ідуть, як слід, тротуаром,
А тротуар далі взяв і скінчивсь.
Як же йти? Пішохід розгубивсь.

Треба всім знати, і ти теж послухай:
Зліва слід стати, назустріч йти руху.
В навушниках, хлопчику, ти не ходи,
Бо не почувеш своєї біди.

— Ви вже навчили звірят дотримувати правил поведінки на дорозі.

— Пройдіть по доріжках пальчиками лівої руки. Пам'ятайте! Виходити за межі доріжок заборонено.

— Пройдіть по доріжках пальчиками правої руки.

— Що потрібно мати для уроків письма? (*Олівець.*)

— Пригадайте, як правильно потрібно тримати олівець.

— Пропишіть за зразком пряму маленьку паличку (с. 8).

— Розфарбуйте перший світлофор (с. 9) так, щоб пішоходи могли переходити вулицю. Який колір виберете?

— А другий — щоб пішоходи і водії могли приготуватися до руху й були уважними. Якого кольору ви візьмете олівець?

— А третій — так, щоб пішоходи знали, що переходити вулицю заборонено. Назвіть овочі та фрукти кольорів світлофора.

— Знайдіть на малюнку таку машинку, як у рамці.

3. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Пішохід-знавець».

Діти об'єднуються у команди: «пішоходи», «автобус», «тролейбус», «трамвай». «Пішоходи» стоять на «зупинці», ведучий — у центрі.

В е д у ч и й. Під'їжджає трамвай, розпочинайте посадку!

П і ш о х о д и. Ні, не можемо, трамвай ще не зупинився. Трамвай зупинився. Можна заходити?

В е д у ч и й. Якщо дасте правильну відповідь на запитання, заходьте.

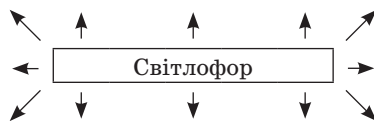
— На який сигнал можна переходити?

— Скільки кольорів має світлофор?

— Де можна переходити?

— Якщо відсутній тротуар, як потрібно рухатися пішоходам?

2) Вправа «Асоціативний куц».

(Діти, зебра, дорога, машини, ...)

3) Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.

Діти працюють на килимку.

— Діти, уявіть, що вам потрібно створити світлофор у великому місті Світлофорії. Подивіться: перед вами багато цеглинок.

1-ша група — створить «моргайка».

3-тя група — машини.

2-га група — місто Світлофорія.

4-та група — пішоходи.

Кожна група презентує свої моделі.

4) Вправа «Квест-цікавинка».

Маринка вийшла з будівлі музичної школи і побачила трамвай, що наближався до зупинки, яка знаходилася на протилежній стороні дороги. Вона вмить перебігла дорогу, не дійшовши до світлофора, адже знала, що має обмаль часу і може спізнитися до ліцею.

— Про що забула Маринка?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. Вправа «Відкритий мікрофон»

— Хто може сказати і показати, як правильно сидіти за партою?

— Як правильно тримати олівця?

— Що ви вчилися робити на уроці?

— Які правила країни Світлофорії запам'ятали?

Пішохідний перехід
Простелився слід у слід.

Пригальмуйте тут, машини,
Перехід цей — для людини.

О. Радущинська

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 7. ОЗНАЙОМЛЕННЯ ЗІ СЛОВАМИ — НАЗВАМИ ПРЕДМЕТІВ. Хто?. СІМ'Я, РОДИНА. КЛАСНА РОДИНА

Мета: ознайомити зі словами назвами предметів; учити ставити до слів питання *хто?*, розповідати про членів своєї родини; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; виховувати толерантність, повагу до однокласників та членів родини.

Обладнання: набори малюнків із зображеннями предметів-істот (*члени родини*), різнокольорові пір'їнки та листочки, конструктор LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, технологічна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Який сьогодні чудовий день! Сонечко усміхається, блакитні хмаринки плывуть по безмежному небу. Усе навколо радіє, веселиться. Усміхніться і ви сьогоднішньому дню, що принесе радість і вам, і мені, і всім навколо. Успіхів вам у вивченні мови!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Відкритий мікрофон»

- Діти, хто сидить ліворуч від вас?
- А хто — праворуч?
- Підведіться, хто сьогодні прийшов першим до школи.
- Хто серед учнів уміє читати?
- А хто вміє лічити до 10?

2. Повідомлення теми та завдань уроку

— Сьогодні найуважніші дітки відкриють ще одну таємницю української мови. Дізнаємося, до яких слів ми ставимо питання *хто?*.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 10–11).

Завдання 1. Вправа «Квест-дослідження»

— Діти, подивіться на с. 8–9 букваря, а тепер перегорніть наступну. Чим відрізняються ці сторінки? (*У класі знаходяться учні.*)

- Дайте імена учням.
- Хто досліджує рослини? (*Маринка досліджує рослинки.*)
- Хто розглядає карту України? (*Тарасик розглядає карту України.*)
- Хто відпочиває на килимку? (*На килимку відпочивають Катя, Оля, Максим.*)
- Хто малює? (*Миколка та Іринка малюють в альбомі.*)
- Хто працює з учителькою? (*Андрійко працює з учителькою.*)
- Яке питання я ставила про дітей? (*Хто?*)
- Це істоти чи неістоти? (*Істоти.*)
- Який висновок можна зробити?
- Закінчіть речення: «На питання *хто?* відповідають...».
- Запам'ятайте: до слів, що є назвами істот, ставимо питання *хто?*.

Гра «Друзі»

- Хто має у класі подругу? Назвіть її ім'я.
- Перед вами — різнокольорові пір'їнки. Не забувайте про ввічливі слова! (*Діти підходять до столу і вибирають пір'їнку.*)

— Хто має у класі друга? Назвіть його ім'я.

— Перед вами — різнокольорові листочки. Візьміть листочок і подаруйте своєму другові. Не забувайте про ввічливі слова! (Діти підходять до столу і вибирають листочок та дарують його другові.)

— Усі ви — велика класна родина.

Обговорення ситуації

Чого це на мене так сердяться в школі?
Та я ж не чіпаю нікого ніколи,
Ні з ким не сварюсь, сиджу собі тихо,
А з цього виходить одне тільки лихо.
Оце я сказала — така в мене звичка —
Що в Галі, як мишачий хвостик, косичка,
Що в Насті спідничка неначе з рогожі,
Та ще й черевики на човника схожі,

Що в Тані волосся нечесане досі,
Що очі в Мар'янки маленькі та косі.
Що в зошиті Лесі самі тільки плями,
Напевне бруднючими пише руками.
Я ж правду кажу їм... і що тут такого?
Та я не чіпаю нікого ніколи.
Сиджу собі тихо і в школі, і вдома.
І чом вони сердяться всі — невідомо.

— Чи можна назвати нашу однокласницю доброю та чуйною дівчинкою?

— Якою людиною вона стане в подальшому житті, якщо буде так поводитися з товаришами?

(Потрібно бачити в людях гарне, добре, тоді сам станеш добрішим.)

Гра «Намалюй портрета друга»

Діти працюють у парах. Завдання: намалювати друга свого однокласника. Один з учнів розповідає, який вигляд має його товариш, а інший — малює. Потім учні міняються ролями та показують, що у них вийшло.

Гра «Акробати». Робота з конструктором LEGO

— Діти, візьміть 10 цеглинок. Розмістіть їх на голові, на руці, на коліні, на лікті...

Виграє той, хто зможе розмістити на собі якомога більше цеглинок та найдовше втримає. Якщо випустить цеглинку, то залишає гру.

— Де найскладніше втримати цеглинку?

— А найлегше?

— Хто у вашій родині найсильніший?

— А наймудріший?

— Хто допомагає порадою?

— Хто підтримує чистоту?

— А хто готує страви?

— Хто ремонтує кран?

— Хто ходить на роботу?

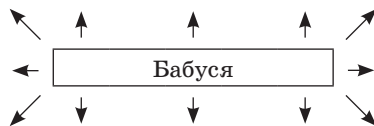
Загадка-добавлянка

- У Галюсі є мамуся,
У матусі є матуся,
А матусина матуся —
То Галюсіна...

К. Перелісна

— Хто це? (Бабуся.)

Вправа «Асоціативний куц»

(Зустріч, мама, тато, літо, зима, казка, усмішка, радість, гостинці, окуляри, пиріг...)

2) Продовження роботи за підручником (с. 10–11).

Завдання 2

— Хто зображений на малюнку?

— Хто читає книжку дитині? (Мама читає маленькій дитині книжку.)

- Хто фотографує родину? (*Тато фотографує членів сім'ї.*)
- Хто напек пирогів? (*Бабуся напекла пироги.*)
- Хто грає у шахи? (*Дідусь зі старшим онуком грає у шахи.*)
- Зі скількох членів складається родина?
- Викладіть стільки цеглинок, скільки на малюнку зображено предметів, які відповідають на питання *хто?*.

Фізкультхвилинка

Станьмо, діти, рівненько.	(<i>Виходять із-за парт.</i>)
Отак! Отак!	
Вклонімося низенько.	(<i>Нахилання тулуба вперед.</i>)
Отак! Отак!	
Далі руки отак в боки,	
Веселенько підем в скоки!	(<i>Стрибки.</i>)
Отак усі стриб! стриб!	
А ніжками диб! диб!	
Вгору ручки піднімай	(<i>Вправа для нормалізації дихання.</i>)
І всі разом присідай!	
Станьмо знов рівненько!	

Завдання 3

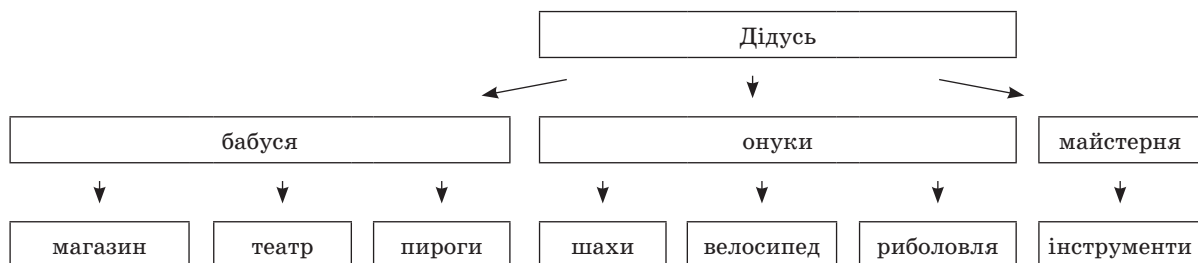
- Хто рибалить?
- Чи ходили ви на риболовлю?
- Яку рибку можна спіймати на риболовлі?
- На яку наживку ловиться рибка?

Вправа «Кластер»

Завдання: складіть «Кластер» до слова *дідусь*.

- Доберіть ключові слова до слова *дідусь*.
- Зазначте поняття, що глибше розкривають зміст.
  - Дотримуйте правил!
- Не бійтеся називати все, що спаде на думку, фантазуйте!
- Продовжуйте роботу доти, доки не спливе відведений час або не вичерпаються ідеї.
- Уявіть якомога більше зв'язків.

(*Під час добукового періоду «кластер» доцільно будувати за допомогою малюнків. Тому вчитель пропонує учням сюжетні малюнки: дідусь, бабуся, онуки, магазин, театр, пироги, шахи, велосипед, риболовля, інструменти...*)

Висновок. Отже, слово *дідусь* охоплює чималу кількість інших слів.

Слухання вірша

- Послухайте вірш і скажіть, скільки членів сім'ї у ньому згадано.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

На дошці — ромашка з пелюстками — 6 типів запитань (*прості, уточнювальні, пояснювальні, творчі, оцінювальні, практичні*). У центрі ромашки — назва твору. Учні працюють у групах. Вони обирають запитання певного виду, обговорюють і дають відповідь.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться у вірші?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, у цій родині четверо членів сім'ї?

Пояснювальне. Назвіть членів родини із вірша.

Творче. Намалюйте членів сім'ї.

Оцінювальне. Чи добре жити у великій родині?

Практичне. Зі скількох членів сім'ї складається твоя родина?

Завдання 4

— Хто з хатніх улюбленців живе поруч із тобою?

3) Робота з конструктором LEGO.

Гра «Веселий твістер»

— Залиште 5 цеглинок певних кольорів (наприклад: синього, червоного, зеленого, жовтого і білого). За командою «Граємо!» кидайте цеглинки на підлогу.

— Доторкніться правою рукою до білої цеглинки, правою ногою — до зеленої цеглинки, ліктем — до синьої цеглинки.

— Розташуйте цеглинки на парті перед собою. Доторкніться великим пальцем правої руки до червоної цеглинки, доторкніться мізинцем лівої руки до зеленої цеглинки сусіда, доторкніться великим пальцем лівої руки до синьої цеглинки, візьміть у праву руку білу цеглинку, а у ліву — білу.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Метод «Капельюшки де Боно»

- Білий — колір чистоти.

Що мені відомо про істоти?

- Червоний — колір життя, відчуттів.

Навіщо потрібно знати, що назви істот в українській мові відповідають на питання *хто*?

- Чорний — колір землі, здорового глузду.

Назвіть слова, які відповідають на питання *хто*?

- Зелений — колір досліджень.

Чи завжди може рибалити дідусь?

- Синій — колір знань.

Навіщо потрібні знання, здобуті сьогодні на уроці?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 8. КООРДИНУВАННЯ РУХІВ РУКИ

Мета: учити проводити лінії, не торкаючись сторін доріжки, та бачити наступний рух руки, наводити лінії, малювати; вправляти у правильному розміщенні олівця учнів/учениць, які пишуть правою, лівою рукою; розвивати дрібні м'язи руки та м'язову пам'ять дітей, увагу, логічне мислення, фантазію; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», кольорові олівці, малюнок із зображенням космічного простору, аудіозапис.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Форма проведення: засідання клубу Чарівників та Дослідників.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Друзі, сьогодні я отримала незвичайне запрошення — нам усім пропонують стати членами клубу Чарівників та Винахідників! Але стати членами цього клубу можуть тільки діти та дорослі, наділені певними здібностями. Ви вже здогадалися, якими?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

1) *Вправа «Відкритий мікрофон».*

— Так, звісно, це здатність уявляти, фантазувати і творити. Чи готові ви здолати випробування, аби стати Чарівниками і Винахідниками? Завдання будуть нелегкими — доведеться проявити уяву і фантазію. Готові?

— Тоді прошу вмотитися зручніше, розслабитися, заплющити очі. Тепер глибоко вдихніть, видихніть... Ще раз... І ваше перше завдання — відчутти себе справжніми Чарівниками... Чарівниками, які можуть створити що завгодно. Навіть справжню планету... От тільки уявіть: якби ви могли створити власну планету, якою б вона була, планета вашої мрії, — великою чи малою? Якої форми? Якого кольору? Які рослини росли б на її поверхні? Які тварини мешкали б? Вслухайтесь у звуки. Відчуйте легенький дотик космічного вітерцю, що приніс незвичні пахощі з неї. Прогуляйтеся. А зараз знову повільно і глибоко вдихніть, затримайте трішки подих — і видихніть... Ще раз глибоко вдихніть, видихніть... Можете розплющити очі.

2) *Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.*

— Зараз я вам пропоную ще раз побути в ролі Чарівників і за допомогою цеглинок створити нову планету з її чарівними рослинами та тваринами. Тільки попрацювати доведеться у цілковитій тиші, не розмовляючи, аби злий Космічний Чаклун не здогадався про наші наміри і не перешкодив нам.

Учні працюють на килимку.

— Завершили творити?

3) *Пальчикова гімнастика.*

— Візьміть олівець до рук і прокрутіть його між долоньками від кінчиків пальців до зап'ястя.

— Прокрутіть одночасно два олівці.

— З'єднайте прямі пальці рук. Виконайте рухи так, наче обвіваєтеся віялом. Повторіть цю вправу 5–6 разів, щоразу швидше.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ви будете вчитися вправно проводити лінії та відвідаєте космічні простори.

3. Вивчення нового матеріалу

1) *Виконання завдань у зошиті (с. 10).*

Завдання від інопланетянина

Лунає аудіозапис: «Доброго дня, земляни! Я прибув на вашу планету, аби подарувати вам зірку з неба і запросити у космічну мандрівку до моєї подружки».

— Діти, допоможемо інопланетянину знайти правильний шлях та дістатися подружки?

Гра «Космічні слова»

— Ви чудово впоралися із завданням. А зараз летімо далі, на планету Космічних Слів! Я називаю слово, а ви, якщо цей предмет може літати, плескайте у долоні, якщо ж ні — присідайте.

Розпочнімо гру!

Літак, страус, білка, ракета, човен, повітряна куля, собака, гелікоптер, кіт, вертоліт, синиця, зайчик...

— Ви чудово впоралися!

Фізкультхвилинка

На планету ми прилетіли,
На зручнім майдані сіли,
У скафандри одяглись,
Спостерігати подались.
Як незвично нам сидіти!
Так і хочеться злетіти!
Руки вгору піднімаєм,

Потім ми їх опускаєм.
А тоді — скоріш-скоріш,
Плеци, плеци веселіш!
Руки вгору піднімаєм,
Далі ми їх опускаєм.
А тоді скоріш-скоріш,
Тупай, тупай веселіш!

2) Виконання завдань у зошиті (с. 11).

В планетарій залюбки
Ходим ми вивчать зірки,
І, хоч ще ми діти,

Мрієм в космос полетіти,
Щоб планети нам відкрить,
Досі не відкриті.

- Допоможіть космонавтові долетіти до планети.
- Зворотною стороною олівця знайдіть шлях до планети.
- Проведіть лінію, не виходячи за межі шляху.
- Знайдіть космічний корабель за його тінню.
- З'єднайте лініями.

Гра «Космічні предмети»

— Я називатиму інопланетні слова, а ви повинні сказати, з яким шкільним предметом вони пов'язані.

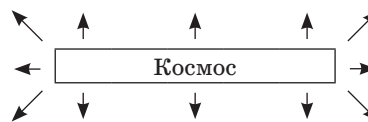
- Один, два, плюс — математика.
- Стрибок, підскок, біг — фізична культура.
- До, ре, мі — музичне мистецтво.
- Фарби, олівці, альбом — образотворче мистецтво.
- Глобус, лупа, рослини — «Я досліджую світ».
- Зошит, олівець — українська мова.

3. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «Асоціативний куц».

КОСМОС

Коли в нічне поглянеш небо,
Осяють чорноту для тебе
Сузір'я, зорі та планети...
Мільйони літ до зір тих лету...
Одвічні таємниці від Землі
Сховали зорі у космічній даліні.

(Ракета, зірки, небо, Сонце, Місяць...)

2) Вправа «Квест-цікавинка».

Білка і Стрілка були звичайнісінькими собачками, але зажили всесвітньої слави завдяки польоту у Космос.

Їх відправили туди задовго до першого польоту людини. Вчені хотіли дослідити, як почувуються в Космосі тварини, аби потім відправити в космічний політ людей.

Білка і Стрілка облетіли Землю кілька разів і успішно приземлилися. Під час польоту собачки поводилися добре. Тільки голосно гавкали, коли бачили в ілюмінаторі Землю. Напевно, передавали їй привіт з Космосу.

Куди не поглянь — ріки, гори, ліси,
Моря, океани, озера, поля...
Ніде не знайти такої краси
У світі, як тут, на планеті Земля.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

1. Робота над загадками

- Всім проміння посилає,
Матір-Землю зігріває.
Усміхається в віконце
Чарівне, гаряче... (*Сонце*).
- Нічного неба оберіг,
Так схожий бік його на ріг...
І коли повний, він прекрасний.
То хто ж, скажіть, цей красень ясний. (*Місяць*.)
- Океани й континенти
Гори, степ, ліси й поля —
Це, школяр, твоя планета
Називається... (*Земля*).

2. Зворотний зв'язок. Вправа «Кубування»

Для проведення гри потрібен куб з гранями 20–25 см. Усі грані пронумеровані. Кожна цифра позначає окреме завдання.

Кубик, діти, не простий,
Не звичайний — чарівний.
Він знання перевіряє,
Працювать допомагає.

- Коли ви раділи своїм успіхам?
- Покажіть, як правильно сидіти за партою.
- Як правильно тримати олівця?
- Коли на уроці було сумно?
- Що ви розкажете про урок своїм рідним?
- Куди здійснювалася подорож?
— Вітаю вас, ви стали членами клубу Чарівників та Винахідників!

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 9. ОЗНАЙОМЛЕННЯ ЗІ СЛОВАМИ — НАЗВАМИ ДІЙ. Що робить? Що роблять?. ДИТЯЧІ ХОБІ

Мета: ознайомити зі словами — назвами дій; учити ставити до слів питання *що робить?*, розповідати про своє хобі; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; виховувати толерантність, повагу до думки однокласників та вміння відстоювати свою.

Обладнання: набори малюнків із зображеннями ситуацій спілкування жестами, конструктор LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Я прокинувся раненько,
Тата цілував і неньку.
Посміхнувся дідусю.

Привітав родину всю.
Ласка ласкою озвися,
Одне одному всміхнися.

— Діти, подивіться одне на одного і посміхніться. По-дружньому поплескайте одне одного по плечу.

— Кожен ранок очікує від вас добрих справ. А що ви зробили сьогодні, прокинувшись уранці? (*Привітався до всієї родини; зробила ранкову зарядку; почистив зуби; умився; допомогла мамі одягти сестричку; приготував чай на сніданок...*)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

1) Вправа «Відкритий мікрофон».

- Яке питання ставимо до назв людей та тварин?
- А до решти слів?
- Послухайте вірш.

В славній українській мові
Маємо слова чудові.
Ці слова — назви предметів,
Тут нема від вас секретів.
Стіл, вікно, людина, звір,

Мама, небо й сонце.
Як слова ці розпізнати?
Що для цього треба знати?
Не завадить вам ніщо!
Став питання ХТО? та ЩО?

2) Гра «Хто? та Що?».

Учитель виставляє предметні малюнки — слова-добавлянки.

Хитрий, як хто? ... (*Лис.*)
Твердий, як що? ... (*Камінь.*)
Мовчазний, як хто? ... (*Риба.*)
Легкий, як що? ... (*Пір'їна.*)
Стрибає, як хто? ... (*Заєць.*)
Зелена, як що? ... (*Трава.*)
Співає, як хто? ... (*Соловейко.*)
Колючий, як хто? ... (*Їжак.*)
Білий, як що? ... (*Сніг.*)
Працює, як хто? ... (*Бджола.*)
Стукає, як хто? ... (*Дятел.*)
Стоїть, як що? ... (*Стовп.*)
Іде повільно, як хто? ... (*Черепашка.*)
Надувся, як хто? ... (*Індик.*)

- Діти, об'єднайте малюнки у дві групи.
- На яке питання відповідають слова першої групи? А другої?

2. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Відкритий мікрофон»

- За вікном похмуρο. З неба капають краплини дощу.
- Що робить дощ? (*Дощ іде.*)
- Дерева що роблять? (*Дерева хитаються.*)
- Хмаринка що робить? (*Хмаринка пливе.*)

Або:

- За вікном світло. Покличмо сонечко!
- Сонечко що робить? (*Сонечко світить.*)
- Що робить пташка? (*Пташка летить.*)
- Що робить листочок? (*Листочок кружляє.*)

3. Повідомлення теми та завдань уроку

- Сьогодні найуважніші дітки відкриють ще одну таємницю української мови. Дізнаємося, до яких слів ми ставимо питання *що робити?*.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 12).

Завдання 1. Вправа «Квест-дослідження»

- Діти, подивіться на с. 10–11 букваря, а тепер перегорніть наступну. Чим відрізняються ці сторінки? (*У класі знаходяться учні, які навчаються за партами. На килимку учні проводять дослідження.*)

- Дайте імена учням.
- Що роблять учні за партами? (*Діти навчаються. Учні слухають учителя.*)
- Що робить Тарасик? (*Тарасик малює.*)
- Що роблять діти на килимку? (*На килимку Катя, Оля, Максим досліджують черепаху.*)
- Що роблять учні в нашому класі? (*Ми навчаємося. Слухаємо вчителя.*)
- Яке питання я ставила до назви дій? (*Що робить?*)
- Які дії виконують діти?
- Який висновок можна зробити?
- Закінчіть речення: «Слова, що називають назви дій, відповідають на питання...».
- До слів, що називають назви дій, ставимо питання *що робить?*.

Завдання 2

- Розгляньте малюнки. Які це уроки? Що роблять учні?

2) Робота з конструктором LEGO. Гра «Хобі».

- Що ви найбільше любите робити у вільний час? (*Співати, танцювати, малювати, грати у футбол, на музичних інструментах...*) Яке ваше хобі?

- Побудуйте із LEGO своє хобі.

У групі діти презентують створену модель та розповідають про своє хобі.

- Що ви збудували? Чого можна навчитися, займаючись вашою улюбленою справою?
- А чого можна навчитися у школі?

3) Обговорення вірша.

БОГДАНКО МАЛЮЄ

У Богданка новина —
Він малює кавуна.
Хоч бери з полиці ніж
І навпіл його розріж.

Соковитий і червоний,
А постукай — то задзвонить.
Леся каже: — Та то так,
Чи ж солодкий він на смак?

Йосип Струцюк

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

На дошці — ромашка з пелюстками — 6 типів питань (*прості, уточнювальні, пояснювальні, творчі, оцінювальні, практичні*). У центрі ромашки — назва твору. Учні працюють у групах. Вони обирають запитання певного виду, обговорюють і дають відповідь.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться у вірші?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, Богданко любить малювати?

Пояснювальне. Чи задоволена Леся малюнком хлопчика?

Творче. А що б намалювали ви?

Оцінювальне. Як зрозуміти, що хлопчик гарно малює?

Практичне. Назвіть інструменти, якими можна виконувати малюнки.

Фізкультхвилинка

Ми пішли усі на луки, (*Крокують на місці.*)

Підняли до неба руки. (*Піднімають руки вгору.*)

Покрутилися, присіли,

Підвелись, потупотіли.

Як лисички на носочках,

Тихо ходим у лісочку. (*Крокують на місці.*)

Скачем швидко по пеньочках,

Як зайчата у гайочку. (*Стрибають на місці.*)

О. Придаток

4) Обговорення ситуації.

ОКАЗІЯ

Подружився із Юрком,
Хто б ви думали? — лінько.
Кожен ранок в теплім ліжку
Хлопчака трима за ніжку.
Час Юрасику вставати,
А лінько бажає спати,
Чути ні про що не хоче,

Ковдру натяга на очі
І Юрка не відпуска.
От казія яка!

Підкажіть Юрку, малята,
Як йому лінька прогнати?

Г. Горвий

— Яке хобі має Юрко?

— Діти, хто із вас має таке саме хобі, як у хлопчика?

— Підкажіть Юркові, як прогнати лінька.

5) Продовження роботи за підручником (с. 13).

Завдання 1

— Розгляньте сюжетні малюнки у букварі.

— Розкажіть, що роблять діти у вільний час.

6) Гра «Впізнай хобі».

— Послухайте вірш.

ЦАПКОВА КАПУСТА

На городі густо-густо
Посадив цапок капусту.
Тепер ходить прориває

І сам собі дорікає:
— Хіба ж виросте капуста,
Як садити густо-густо.

В. Окуневська

— Яке хобі у цапка? (*Вирощувати овочі, зокрема капусту.*)

АКУЛА

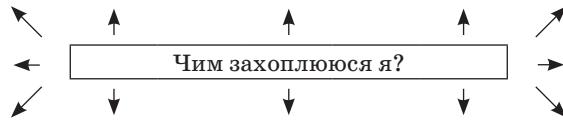
Акула в окулярах
Гуляла по коралах.
Вона читала книжку
Про дружніх кішку й мишку.

М. Маслово

— Яке хобі в акули? (*Читати книжки.*)

— Які книги вам читають дорослі?

7) Вправа «Асоціативний куц».

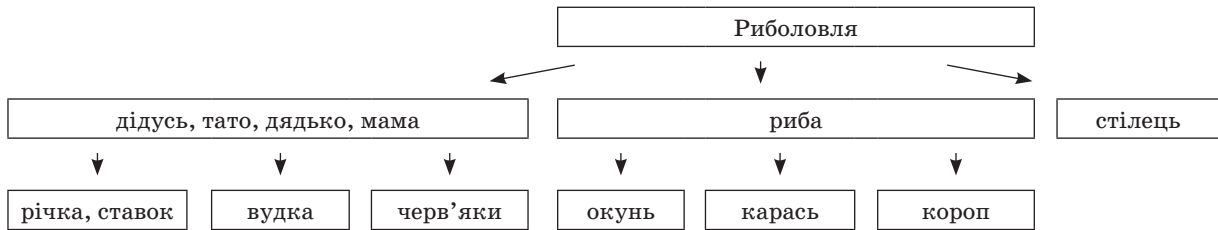
(Школа, уроки, учні, книжка, зошит, ручка, радість, задоволення.)

8) Вправа «Кластер».

Завдання: складіть «Кластер» до слова *риболовля*.

- Доберіть ключові слова до слова *риболовля*.
- Зазначте поняття, що глибше розкривають зміст.
— Дотримуйте правил!
- Не бійтеся називати все, що спаде на думку, фантазуйте!
- Продовжуйте роботу доти, доки не спливе відведений час або не вичерпаються ідеї.
- Уявіть якомога більше зв'язків.

(У добуквеному періоді «Кластер» доцільно будувати за допомогою малюнків. Тому вчитель пропонує учням сюжетні малюнки.)

Висновок. Отже, слово *риболовля* охоплює чималу кількість інших слів.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. «Знаю — Хочу знати — Дізнався»

З	Х	Д

Учні промовляють те, про що вже знали з цієї теми.

У стовпчик «З» — поставити плюстик.

У стовпчик «Х» — чого хотіли дізнатися під час уроку.

У стовпчик «Д» — дізналися під час вивчення теми.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 10. КООРДИНУВАННЯ РУХІВ РУКИ. РОЗМІЩЕННЯ МАЛЮНКА В ОБМЕЖЕНОМУ ПРОСТОРИ

Мета: учити проводити подовжені лінії різної форми в обмеженому просторі, не торкаючись сторін доріжки, та бачити наступний рух руки, наводити лінії, малювати; розвивати дрібні м'язи руки та м'язову пам'ять дітей, увагу, логічне мислення, фантазію; виховувати охайність, уважність, дбайливе ставлення до тварин.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», кольорові олівці, малюнки (*слайди*) із зображеннями звірів, аудіозапис, конструктор LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Форма проведення: уявна подорож із Колобком.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича, здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

1) Вправа «Мозковий штурм».

Лунає пісенька Колобка (*аудіозапис*).

- Який казковий персонаж співає цю пісеньку?
- Пригадайте, кого він зустрічав на своєму шляху.
- Що трапилося з цим героєм?
- Існує продовження цієї казки. Сьогодні в нас є чудова нагода її дізнатися.

Розповідь учителя

— Дід із Бабою одержали пенсію, купили борошна і спекли нового Колобка. Як же вони зраділи, коли Колобок заговорив! Старенькі вирішили, що це справжній дарунок долі — гарнесенький, кругленький онучок! Вони любили його, доглядали. Навіть на заощаджені гроші купили велосипед. Потім Колобку-онучку захотілося телефона-смартфона. Він мріяв, що буде спілкуватися з друзями не лише по телефону, але й через Інтернет, фотографуватиме краєвиди природи і не лише...

Сьогодні Колобок-онучок вирішив піти до лісу на фотополування. Ходімо і ми з ним!

- А як потрібно поводитися у лісі? (*Тихо, бути уважними, слухняними.*)

2) Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.

- За допомогою цеглинок «спечіть» сучасного колобка.
- Яким ви його уявляєте?

3) Пальчикова гімнастика.

- Поставте руки одна навпроти одної та виконуйте вправу, наче пальчики «вітаються». Починайте вправу з найменших пальців — мізинців. Виконайте вправу 5–6 разів, дедалі швидше.
- Покладіть олівець на стіл. Перекочуйте його вперед-назад однією долонею, а потім — другою.
- Тепер виконайте цю вправу з двома олівцями.

2. Повідомлення теми та мети уроку

- Діти, сьогодні ви будете вчитися вправно проводити різні лінії, вирушивши у подорож разом з Колобком.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Виконання завдань у зошиті (с. 12).

Зустріч 1

Демонстрування слайда, на якому зображено ведмедя.

- Котиться Колобок й раптом... Що ж він бачить?

Не спить ведмідь, а сидить,
Робить вулики ведмідь.

Ласуватиме деньком
Солодесеньким медком.

— Що робив ведмідь?
— Чим він ласуватиме?
— Де візьме мед?
— Чому ведмідь не спить?
— Ведмідь відмовився фотографуватися. Запросив нас на екскурсію до пасіки, що знаходилась далеко в лісі.
— Візьміть олівчики і проведіть лінію посередині доріжки, не виходячи за лінії.

Зустріч 2

— Колобок з Ведмедиком побігли по стежці й опинилися на галявині, на якій стрибав Зайчик. Зайчик рухався цікавими стрибками — то прямо, то вгору, то вниз. Сліди походили на візерунки на стежині. Сподобалося це Колобкові, тому він вирішив їх сфотографувати.
— Доки Колобок-онучок дякує Зайчикові за цікаві сліди, пропишемо його візерунки.
— Чудово впоралися із цим завданням, але це ще не все...

Зустріч 3

— Побіг Колобок далі й зустрів у лісі якогось звірка. Хотів його сфотографувати. А він страшенно перелякався й згорнувся клубочком.
— Хто ти? — запитав Колобок.
— Відгадай загадку, а як не відгадаєш, то не сфотографуєш.
— Діти, допоможемо Колобкові?

- По лісі стежинкою дівчинка йшла
І раптом клубочок на стежці знайшла.
Хотіла торкнутись — ой, що ж то за жак!
Цей сірий клубочок увесь в колючках!

Дівча від клубочка відскочило вбік,
А він ворухнувся, розгорнувся — та й утік!..
Ну, хто здогадається, що ж то було?
Який це клубочок дівчатко знайшло?

Н. Забіла

— Сфотографував Колобок Іжачка та й покотився далі.

Зустріч 4

— Котився, котився та й зустрів Білочку, яка стрибала з повним кошиком грибів. Розвісить вона їх на гілочках дерев і цілу зиму ласуватиме смаколиками. Запропонував Колобок красуні сфотографуватися. Вона погодилася лише тоді, якщо кожен учень нашого класу правильно напише лінію, по якій вона поспішає до своєї оселі.
— Діти, напишемо правильно лінії, щоб Колобок зміг її сфотографувати?
— Сфотографував Колобок Білочку та й покотився далі.

Зустріч 5

— Котився, котився та й зустрів Равлика, який рухався по прямій доріжці.
— Діти, нумо пропишемо пряму лінію.
— Дочекався Колобок, поки Равлик пройде доріжку, і сфотографував його.

Зустріч 6

— Бачить Колобок: Жабка стрибає хвилястою лінією. Вистрибує так, ніби олімпійська спортсменка.
— Проведіть, діти, хвилясту лінію так, щоб Жабка безпомилково витримала олімпійські змагання та отримала золоту медаль.

Зустріч 7

— Котився, котився Колобок та й зустрів Ворону, яка летіла по прямій доріжці.
— Тож іще раз пропишемо пряму лінію.
— Дочекався Колобок, поки Ворона пролетить, і сфотографував її.

Зустріч 8

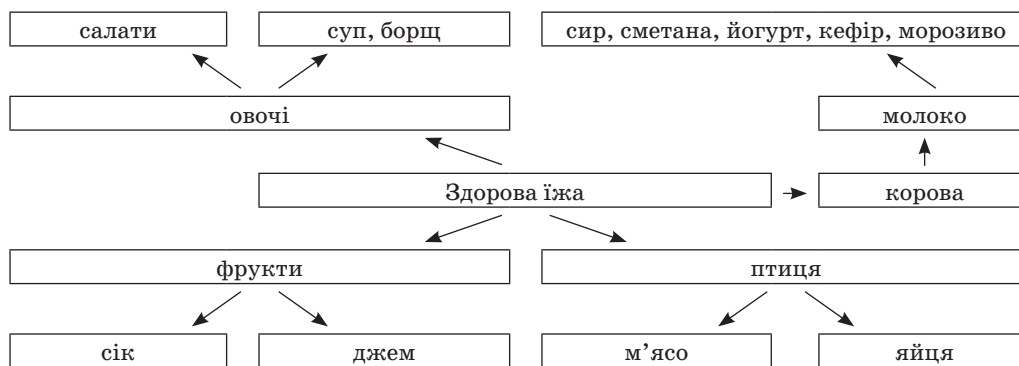
— Котився, котився Колобок та й зустрів Соловейка, який витьохкував у гайку. Облітав кожне деревце, кожний кущик.
— Діти, нумо пропишемо лінії, що нагадують петлі!
— Дочекався Колобок, поки Соловейко пролетить, і сфотографував його.
Ось уже і до нас прикотився!

2) Продовження роботи в зошиті (с. 13).

Гра «У майстерні художника»

- Що знаходиться у кошику?
- Назвіть звірів, які люблять малювати.
- Виберіть із кошика і намалуйте у рамках те, що полюбляє їсти кожна тваринка.
- Візьміть правильно олівець.
- Що ви намалюєте ведмедикові? А що — зайчикові?
- Що любить їсти білочка? А що — їжачок?
- Чи доводилося вам бачити у природі зображених тварин? Розкажіть, коли і де.
- От усі тварини поласували своєю їжею. А що любите їсти ви?
- Назвіть здорову їжу.
- Чому лікарі радять не вживати чіпси, сухарики, кока-колу?

Вправа «Кластер»

3. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «Квест-цікавинка».

Не слід брати їжаків додому. У неволі вони практично не живуть. Крім того, їжаки поширюють найнебезпечніших для людей кліщів.

Колючки деяких видів їжаків можуть виявитися отруйними. Та цю отруту виробляє не їжак. Він змащує голки отрутою, «конфіскованою» в жаб.

2) Гра «Малюнок у повітрі».

- Діти, уявіть що ви — художники. Візьміть до рук олівець і почніть малювати картини.
- Намалюймо сонечко, а тепер — хмаринку. Із хмаринки йде гарний рівний дощ. А жабенята весело стрибають під дощем. Намалюймо і їх...

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Зворотний зв'язок. Вправа «Відкритий мікрофон»

- Що вам запам'яталось на уроці?
- Які лінії ви писали?
- Коли ви собою були задоволені?
- Чи сподобалася вам подорож із Колобком?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 11. ОЗНАЙОМЛЕННЯ ЗІ СЛОВАМИ — НАЗВАМИ ОЗНАК. Який? Яка? Яке? Які?. ОВОЧІ. ЯГОДИ. ФРУКТИ

Мета: ознайомити зі словами — ознаками предметів; учити ставити до слів питання *який?, яка?, яке?, які?*; розрізняти овочі, ягоди, фрукти; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; прищеплювати бажання вести здоровий спосіб життя.

Обладнання: набори малюнків із зображеннями фруктів, овочів, ягід, конструктор LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна та здоров'язбережувальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Діти, покладіть голівки на руки і прислухайтеся до звуків природи за вікном. Які побажання прошепотів вам на вушко осінній вітерець?

— А які дари принесла чарівниця-осінь?

— Осінь має безліч пензликів та різнокольорових фарб. Багато роботи у красуні Осені. Щодня вона перефарбовує листочки на деревах, травичку на луках та полях, яблука та сливи на деревах, небо стає то синім, то блакитним.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

Гра «Впізнай кольори»

— Природа навколишнього світу різноманітна і барвиста. Спробуйте впізнати кольори, у які пофарбувала природу наша красуня Осінь.

- У світлий день, в погожу мить
Привітна, ніби казка,
Нам барва сонячна блищить.
Яка? Назвіть, будь ласка. (*Жовта.*)
- Або який, скажіть мені,
Під настроєм чудесним
Побачу колір в вишині
І враз назву небесним? (*Блакитний.*)
- Немовби килим ворсяний,
Застелений у лузі,
Повсюди колір трав'яний.
Який це колір, друзі? (*Зелений.*)
- Калини плетиво густе
В доспілих ґронах знову.
А як, малята, назвете
Ви барву калинову? (*Червона.*)
- Сніг землю вкутав і траву.
Під ним — стежина кожна.
А як інакше снігову
Назвати барву можна? (*Срібна, біла.*)
- Сховалось сонечко. За ним
Погасли і багрянці.
Який я колір зву нічним?
Відповіси уранці. (*Чорний.*)

Анатолій Бортняк

2. Повідомлення теми та завдань уроку

— Сьогодні найуважніші дітки відкриють ще одну таємницю української мови. Дізнаємося, до яких слів ми ставимо питання *який?, яка?, яке?, які?*.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Робота над загадками.

— Допоможе нам розгадати цю таємницю красуня Осінь. Відгадайте загадки від господаря городу Гарбуза.

- Вбрався у червону свиту,
Став смачним і соковитим.
На салат приніс Єгор
З грядки стиглий... (*помідор.*)

— Який помідор? (*Червоний, смачний, соковитий, стиглий.*)

- Під великими листками
В пухирцях дрібних, з хвостами,
Зелененькі, не гіркі,
Підростають... (огірки).

— Який огірок? (Зелений, не гіркий.)

- Сам сховався у коморі,
Чуба залишив надворі.
Лесть солодкий він на смак,
Робить борщ смачний... (буряк).

— Який буряк? (Солодкий.)

— Яким одним словом можна назвати помідор, огірок, буряк? (Овочі.)

- Сам червоний, солоденький,
Носить плащик зелененький.
У повазі цей товстун —
Люблять їсти всі... (кавун).

— Який кавун? (Червоний, солоденький, зелененький.)

- Кульки на гілках висіли
І від спеки посиніли.
Відшуміли літні зливи —
Соковиті стали... (сливи).

— Які сливи? (Сині, соковиті.)

- Мов сережки червоненькі,
Сяють ягідки смачненькі.

У садок малята вийшли —
В козубок зібрали... (вишні).

— Які вишні? (Червоненькі, смачненькі.)

— Яким одним словом можна назвати сливи, вишні? (Фрукти.)

2) Робота за підручником (с. 14–15).

Вправа «Квест-дослідження»

— Осінній холодний вітерець-пустунець почав гратися із книжечкою. Він гортав її сторінки дуже швидко, то повільно. І ось зупинився на смачненькій сторіночці. Діти, розгляньте сторінку 14 підручника. Як ви гадаєте, що подобається вітерцю-пустунцю?

- Назвіть плоди овальної форми. (Лимон, огірок, баклажан.)
- А тепер відшукайте круглої форми. (Яблуко, помідор, буряк.)
- Які плоди червоного кольору? (Помідор, яблуко, буряк, суниця, вишні.)
- Які плоди зеленого кольору? (Огірок, агрус.)
- Жовтого кольору? (Лимон, груша.)
- Назвіть одним словом зображені у першому рядку предмети. (Фрукти.)
- Назвіть одним словом зображені у другому рядку предмети. (Ягоди.)
- А тепер — у третьому рядку. (Овочі.)
- Яка слива за кольором? (Синя.)
- Яка за смаком? (Солодка.)
- Яка за формою? (Овальна.)
- Закінчіть речення: «На питання який?, яка?, яке?, які? відповідають...».
- До слів, що є ознаками предмета, ставимо питання який?.

Гра «Агроном». Робота з конструктором LEGO. Робота в групах

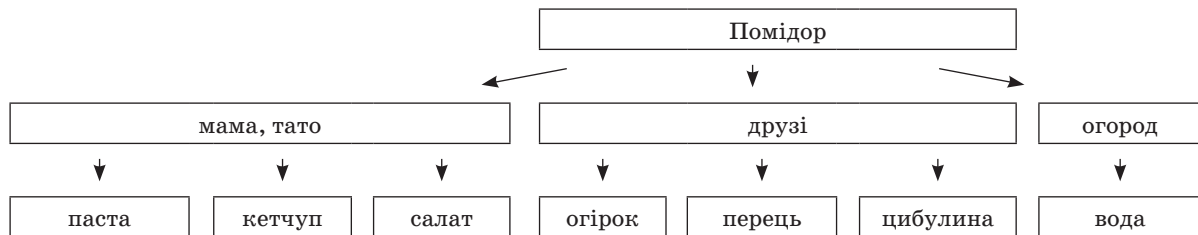
- Хто такий агроном? (Людина, яка вирощує рослини та доглядає за ними.)
- Станьмо талановитими агрономами.
- Діти, намагайтеся за допомогою цеглинок «виростити» найсмачніший фрукт. (Діти за допомогою конструктора викладають модель фрукта (груші, яблука, сливи, лимона, апельсина, мандарини, персика...))
- Складіть розповідь про ваш фрукт.

Вправа «Кластер». Робота в групах

Завдання: складіть «Кластер» до слова *помідор*.

- Доберіть ключові слова до слова *помідор*.
- Зазначте поняття, що глибше розкривають зміст.
— Дотримуйте правил!
- Не бійтеся називати все, що спаде на думку, фантазуйте!
- Продовжуйте роботу доти, доки не спливе відведений час або не вичерпаються ідеї.
- Уявіть якомога більше зв'язків.

(У добуковену періоді «Кластер» доцільно будувати за допомогою малюнків. Тому вчитель пропонує учням малюнки: паста, кетчуп, салат, огірок, цибулина, перець.)

Висновок. Отже, слово *помідор* охоплює чималу кількість інших слів.

Гра «Знайди спільне»

— Господар городу Гарбуз проводить досліди на ділянці городу. Як дозрівають буряки? Коли потрібно збирати кукурудзу? Де найкраще садити дині та кавуни?

— Подивіться уважно на малюнки і скажіть, що не росте на городі.

— Що спільного між кавуном і м'ячем? (Круглі за формою.)

— А між динею та листком? (Жовті за кольором.)

— Діти, а хто з вас не любить солодощі?

— А які цукерки та тістечка ви любляете?

— Що між ними спільного? (Солодкі.)

— А які солодощі ви допомагали мамі випікати вдома?

Фізкультхвилинка

Вийшли овочі на грядку —
Скликав гарбуз їх на зарядку.
Огірки зіп'ялись вгору,
Потягнулись на опору.
Ріпа листячком махає,

Жовта диня позіхає.
Закружляли всі утрьох —
Кріп, квасоля і горох,
Дружно взялися в бочки
Всі зелені кабачки.

Гра «Продовж речення»

Ведмідь любить малину за... (солодкий смак).

Коза любить кленовий листочок за... (жовтий колір).

(Діти висловлюють свої версії.)

Перегляд відео. Складання розповіді про один із овочів гарбузової родини (с. 15)

Робота над віршем-загадкою

- Я ходив туди із татом.
Звірів бачив там багато:
Мавпу, лева і слона,

Лисицю, вовка, кабана,
Ще й ведмедя, крокодила...
Всіх запам'ятать — несила. (Зоопарк.)

Вправа «Асоціативний куц»

(Діти, мама, тато, дід, баба, лев, тигр, лось, жирафа, весело, чудово, радість, відпочинок, неділя...)

Вправа «Дослідження» (с. 15)

— Відвідав старий дід Гарбуз зоопарк у великому місті. І що він там побачив? Спочатку на очі йому потрапили слон і мишка. Чим вони різняться? (Слон високий, а мишка низенька.)

— У наступному вольєрі вигулювалися дві красуні — чорна та біла кішки. Чим вони різняться? (Одна кішка чорного кольору, а інша — біла.)

— А ось і наші улюблені тварини — це ведмедики. Чим вони різняться? (Один великий ведмідь, а інший — маленький ведмедик.)

— І, звісно, мишенята, які люблять усе гризти. Що гризе перше мишеня? (Гіркий перець.)

— Що гризе інше мишеня? (Солодкий торт.)

— Що між ними відмінного? (Одне їсть гіркий перець, а інше — солодкий торт.)

— А яких тварин можна побачити у зоопарку? (Жирафу, кенгуру, зебру, лося, оленя, вовка, зубра, лисицю, зайця, слона, панду, носорога, куницю, тхора, козулю, білого ведмедя, кенгуру, коалу...)

— Чи можна годувати звірів своєю їжею на території зоопарку? (Звісно, ні.)

— Чому? (Звірі мають їсти тільки ту їжу, що дають працівники зоопарку. Це небезпечно — як для тварин, так і для відвідувачів зоопарку.)

Робота з конструктором LEGO

Завдання за вибором:

- створити найулюбленішого звіра;
- створити найкращого птаха.

Вправа «Дослідження»

— Господар Гарбуз вважає себе найзнаменитішим професором, знавцем усіх городів та садів. Він має декілька важливих запитань до вас.

— Що зображено на малюнку? (М'яч, яблуко, кулька, іграшка, кавун.)

— Яку форму мають ці предмети? (Круглу.)

— Що спільного в цих предметах? (Вони зеленого кольору та круглої форми.)

— Назвіть, що може їсти людина. (Яблуко, кавун.)

— І тепер — найважливіше запитання: «Про який предмет можна сказати, що він круглий, зелений, прозорий»? (Про повітряну кульку.)

— Ви — дуже уважні діти, тому якщо будете такими уважними, у майбутньому станете професорами та академіками.

Слухання вірша

— Назвіть слова з вірша, що відповідають на питання *який?, яка?, які?*.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Гра «Кошки»

Учні утворюють коло, тримаючи у руках моделі овочів, фруктів, ягід. У центрі кола — три кошки. Діти по черзі промовляють: «Сьогодні на уроці мені сподобалося...» та наповнюють відповідні кошки.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 12. ВИДІЛЕННЯ ОКРЕМИХ ПРЕДМЕТІВ З ГРУПИ ПРЕДМЕТІВ

Мета: учити виділяти предмети в складному малюнку, правильно розфарбовувати їх; розвивати дрібні м'язи руки та м'язову пам'ять дітей, увагу, логічне мислення, фантазію; виховувати охайність, уважність, дбайливе ставлення до тварин.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», кольорові олівці, малюнки із зображеннями звірів, конструктор LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича, здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Уже дзвінок сигнал нам дав,
І на урок він нас покликав.
А отже, часу не втрачаймо,
Роботу швидше починаймо.
Сядьте, діти, всі гарненько,

Руки покладіть рівненько,
Голову вище підніміть,
Свої плечі розведіть.
Всі, дітки, посміхніться,
Веселіше подивіться.

2. Вправа «Три бажання»

— Діти, заплющте очі, уявіть, що вам пощастило піймати золоту рибку, ви маєте загадати їй три бажання.

— Які бажання ви загадали б?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

1) Вправа «Вікритий мікрофон».

— Яка зараз у нас пора року?

— Що роблять тварини?

— Хто залягає у сплячку?

— Які птахи відлітають у теплі краї?

— Що роблять комахи?

2) Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.

— За допомогою цеглинок створіть комаху, яку ви бачили у природі.

Учні працюють на килимку.

— Діти, подивіться, яка гарна галявина у вас утворилася! На ній розташувалися комахи, які весело літають. А незабаром вони всі спочиватимуть цілу зиму.

— А як ви гадаєте, чому?

— Звісно, комахам узимку нема чого їсти, тому вони сплять аж до весни.

3) Пальчикова гімнастика.

Вирішили наші пальці
У силі трохи позмагаться:
— Ставай-но, брате, проти мене! —
Уперлися одноіменні —
Великий, вказівний та інші —

Лобами: ну-бо, хто міцніший?
А як помірялися силою,
Напруження як слід струсили.
Й собою вельми задоволені
Плескали пальчики й долоні.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ви будете вправлятися у розпізнаванні тварин та навчатися їх розфарбовувати.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Виконання завдань у зошиті (с. 14).

Завдання 1

— На сьогоднішньому уроці присутня Попелюшка, яка хоче перевірити, чи всі учні є знавцями світу комах.

Діти, спробуйте відгадати загадки від Попелюшки.

- Ні рак, ні риба,
Ні звір, ні птиця,
Голос тоненький,
А ніс довгенький,
Хто його уб'є,
Той свою кров проллє. (*Комар*.)
- Під сосною виріс дім,
Тисяча квартир у нім.
А звели його комахи —
Працьовиті це... (*мурахи*).
- Що за майстер без гачків
Сітку-невидимку сплів?
- Чорний, а не крук, рогатий, а не віл, шість ніг без копит. (*Жук*.)
- Заховався у куток,
Мух чекає... (*павучок*).
- Вертоліт живий кружляє,
Приземлитися бажає.
Ось в траві росте кульбабка —
Тут спочити сяде... (*бджка*).
- З квіточок нектар збирає
І на мед переробляє.
Хоч на зріст вона мала —
В праці все життя... (*бджола*).

— А які комахи заховалися на малюнку?

— Скільки тваринок на малюнку?

— Знайдіть метелика і жучка. Розфарбуйте їх.

— Пригадаймо, як правильно тримати олівець. Малюнки виконуйте охайно. Не виходьте за межі ліній.

Завдання 2

— Попелюшка дуже вами задоволена, запрошує попрацювати старанно над наступним завданням. Вона хоче переконатися, чи добре ви знаєте звірів.

Діти, відгадаймо загадки про тварин від Попелюшки!

- В кого теплі сірі шуби,
Лютій погляд, гострі зуби?
Лісові ці хижакі
Називаються... (*вовки*).
- Змалку вмів хитрувати,
Носить шубку рудувату,
Гуску вкрасти має звичку.
Звуть кумою всі... (*лисичка*).
- Носить взимку ця тваринка
Теплу білу кожушинку,
- А сіренький свій жупанчик
Навесні вдягає... (*зайчик*).
- За хвоста мене вхопить —
Я його відкину вмить
І втечу, бо я гнучка
Й дуже спритна... (*ящірка*).
- Дім будує без віконця,
Бо не бачив зроду сонця,
Під землею риє хід.
Ця тваринка зветься... (*кріт*).

— Як потрібно поводитися у лісі?

— Які тварини заховалися на цьому малюнку?

— Знайдіть і розфарбуйте ведмедя.

— Скільки тваринок на малюнку?

— Чудово впоралися із цим завданням, але це ще не все...

Гра «Упіймай зайве у кожному рядку»

Синиця, горобець, лелека, соловей, ящірка.

Ведмідь, їжак, сорока, білка, заєць.

Ялина, сосна, фіалка, дуб, береза.

Метелик, мураха, комар, лось, оса.

Фізкультхвилинка

Слухати ми перестали
І тепер всі дружно встали.
Будемо відпочивати,
Нумо вправу починати.
Руки вгору, руки вниз,

І легесенько прогнись.
Покрутились, повертілись,
На хвилинку зупинились.
Пострибали, пострибали,
Раз — присіли, другий — встали.

2) Продовження роботи в зошиті (с. 15).

Завдання 1

- Чи любите ви їсти овочі?
- А які саме?
- Назвіть відомі вам овочі.
- Що з них готує мама, бабуся, сестричка, тітка?
- А ось і загадки від Попелюшки!

• Сотню хусточок напнула,
Щоб у вуха не надуло,
І на шию ще хустину
Пов'язала... (*капустина*).

• Сам сховався у коморі.
Чуба залишив надворі.
Ледь солодкий він на смак,
Робить борщ смачний... (*буряк*).

- Назвіть відомі вам фрукти.
- Відгадайте загадки від Попелюшки про фрукти.

• Кульки на гілках висіли
І від спеки посиніли.
Відшуміли літні зливи —
Соковиті стали... (*сливи*).

• Помаранчева шкуринка
Та смачненька серединка.
Родом з теплих він країн.
Фрукт цей зветься... (*апельсин*).

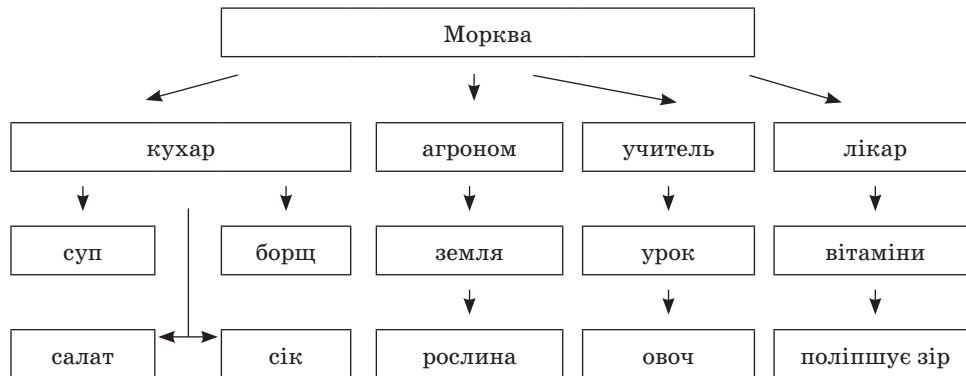
- Знайдіть у кухаря на кухні фрукти й овочі.
- Розфарбуйте їх.

Завдання 2

— Наша Попелюшка — на всі руки майстриня: і варить, і шиє. Навіть уміє малювати, коли знаходить хвилинку. Вона розпочала свої малюнки і не завершила. Нумо їй допоможемо так само, як голуби допомагали перебирати крупу!

- Домалюйте малюнки та розфарбуйте їх!

Вправа «Кластер» (до слова «морква»)

4. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Салат для зайчентя».

Мама доручила зайчентям
На обід салат приготувати:
— Спершу ви капусти четвертинку
Укришіть для кожної дитинки,
Огірочків — всім по два — додайте
І ретельно все перемішайте.
Ще наріжте моркви — небагато,
По одній морквиночці на брата
А чи на сестричку. Зрозуміли?
Дуже довго овочі лічили
Шестеро помічників-синочків
Та ще дві хазяйновиті дочки...

А чи ви зумієте, малята,
За хвилинку відповідь сказати:
Які овочі потрібні для салату
Взяти цим завзятим зайченятам?
За О. Кондратюк

2) *Гра «Хто ким мріє стати?».*

Поки ти їв і спав, і ріс,
Поки малий ще ти на зріст,
Мабуть, вже тисячі людей
Подбали про життя твоє.
Аби ти добре ріс,
Аби ти добре їв,
Щоб ти спокійно спав
І в різні ігри грав.
Ти став здоровим, молодець,
Сміливим і умілим,
А чим порадуєш людей?
Яким хорошим ділом?

— Нумо утворимо коло! Завдання: описати професію, що вам подобається. Розкажіть, чим займаються люди цієї професії, не називаючи її. А ми спробуємо відгадати.

Учень, якому педагог передав м'ячик, усно описує певну професію, решта намагається вгадати, про кого йдеться. М'яч передають учневі, який правильно назвав професію.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Зворотний зв'язок. Вправа «Відкритий мікрофон»

- Сьогодні я дізнався(*лася*)...
- Було цікаво...
- Було складно...
- Я зрозумів(*ла*), що...
- Тепер я зможу...
- Я навчився(*лася*)...
- У мене вийшло...
- Я зміг(*змогла*)...

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 13. ОЗНАЙОМЛЕННЯ ЗІ СЛОВАМИ, ЯКИМИ НАЗИВАЮТЬ КІЛЬКІСТЬ ПРЕДМЕТІВ. Скільки? Який, яка, яке по порядку? РОБОТА З ДИТЯЧОЮ КНИЖКОЮ

Мета: сформувати в учнів уявлення про слова, якими називають кількість предметів; навчити ставити до них питання; збагачувати словниковий запас учнів/учениць словами тематичної групи «Посуд»; розвивати вміння розповідати за малюнком, сприймати на слух невеликий текст, відповідати на запитання за його змістом; розвивати спостережливість, вміння порівнювати, аналізувати; виховувати інтерес до читання, дбайливе ставлення до природи, працелюбність.

Обладнання: набори малюнків із зображеннями посуду, конструктор LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, математична, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Сядьте, діти, всі гарненько,
Руки покладіть рівненько,
Голову вище підніміть,

Свої плечі розведіть.
Усі, дітки, посміхніться,
Веселіше подивіться.

— Озвучте ваші очікування від уроку.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

1) Вправа «Відкритий мікрофон».

— Діти, скільки у класній кімнаті хлопчиків? Скільки Максимів? (*Учитель називає тих хлопчиків, яких більше ніж один.*) Підведіться всі хлопчики. А скільки дівчаток? Скільки Марійок? Підведіться всі дівчатка.

2) Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.

— За допомогою цеглинок будемо виконувати вправи: викладіть стільки цеглинок, скільки вікон у класній кімнаті. Порахуйте їх. Скільки вікон у класній кімнаті?

— Викладіть стільки цеглинок, скільки парт (*учителів, телевізорів, вазонів на першому вікні, світильників, ...*).

3) Гра «Назви одним словом».

Кофта, штани, піджак, пальто — це... (*одяг*).

Стіл, шафа, стілець, диван — це... (*меблі*).

Баян, піаніно, скрипка, труба — ... (*музичні інструменти*).

Лінійка, гумка, олівець, ручка — це... (*шкільне приладдя*).

2. Повідомлення теми та завдань уроку

— Сьогодні найуважніші дітки відкриють ще одну таємницю української мови. Ми дізнаємося про слова, якими називають кількість предметів.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 16).

Завдання 1

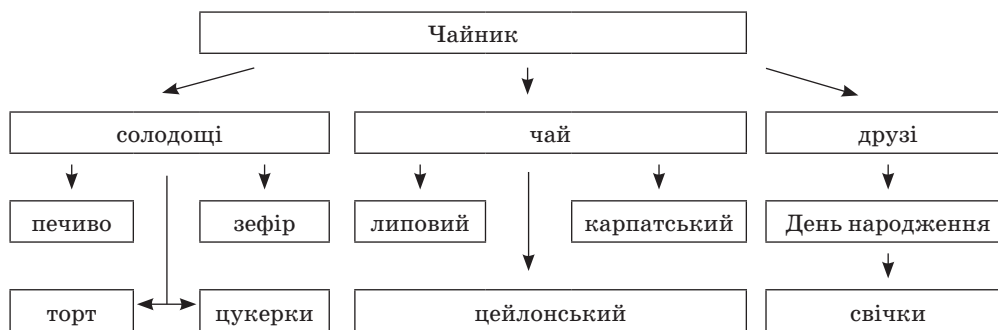
— У маленької господині Наталі все до ладу. Увесь посуд перемитий, обід зварений. Радіють ляльки, що в них така газдиня. Що стоїть у шафі?

— Назвіть предмети одним словом. (*Посуд.*)

— Скільки предметів на кожній полиці?

— Якою по порядку висить червона чашка?

Вправа «Кластер» (до слова «чайник»)

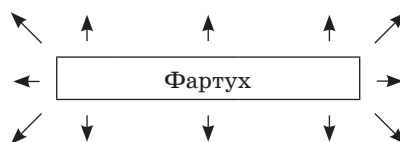
- Який посуд стоїть на останній полиці?
- Що лежить у першій вазі?
- Яким є призначення другої вази?
- А третьої?

2) Продовження роботи за підручником (с. 17).

Завдання 1

- Скільки предметів на малюнку?
- Дайте їм загальну назву.
- Що тут зайве?

Вправа «Асоціативний куц»

(Кухня, тарілки, чайник, чашки, плита, черпак...)

ФАРТУХ

Чому притих Миколка?
Серйозний — прямо страх!
Тонка весела голка
Виблискує в руках.
З блискучого сатину
Він шиє фартушок.
— Ну що ти за мужчина! —
Гука йому дружок. —
Невже тобі цікаво?..
Але мовчить кравець.
Шиття — нелегка справа,
Та треба — і кінець!
Трудніш за все вдається
Кишеня й поясок.
Сумніш за все, здається,
Почуть: — Не так, синок!

Упертий, невеличкий,
Він шиє кілька днів...
Нема в кравця сестрички:
У мами — п'ять синів.
Хто хату підмітає,
Хто ходить в магазин.
Мурликає-співає
В колисці п'ятий син.
А хто найстарший? Ясно!
Йому дев'ятий рік.
Фартух одягне власний,
Як дядько-садівник.
І що той пил і глина,
Коли фартух новий?..
Так! Справжній він мужчина,
Він — товариш твій!

Е. Огнєцвіт

- Хто шив фартух?
- Навіщо Миколці фартух?
- Отже, як ви бачите, фартухи носять не тільки бабусі, мами, дівчатка, але й хлопчики.

Завдання 2

- До зайчика на День народження їдуть потягом друзі.
- Скільки вагонів у ньому?

- Скільки тварин їде у ньому?
- Хто їде першим?
- А хто — останнім?
- Хто їде другим?
- А хто — четвертим?

Робота з конструктором LEGO. Робота в групах

- Який День народження без подарунку? За допомогою цеглинок створіть сюрприз для зайчика!

Фізкультхвилинка

Хлопчики й дівчатка!
 Колони підривняйте.
 Й розминку-веселинку
 Зі мною починайте.
 Раз — підняти руки вгору,
 Два — нагнутися додолу.
 Три, чотири — прямо стати.
 Будем знову починати.
 Руки в боки, руки так,
 Руки вгору, як вітряк.
 Вище руки підніміть і голівки потрясіть.
 Нахил вліво — раз, два, три.
 Нахил вправо — раз, два, три.
 Нахилились, розігнулись.
 Навкруг себе повернулись.
 Раз присядьте,
 Два присядьте
 І за парти тихо сядьте.

Завдання 3

- Розгляньте уважно малюнок. Хто на ньому зображений?
- Яка подія зображена? (*День народження зайчика.*)
- Скільки років виповнилося зайчику? (*Шість.*)
- Звідки ви про це дізналися? (*Порахували свічки на торті.*)
- Скількох гостей очікує зайчик?
- Чи правильно він накрив стіл?

Завдання 4. Слухання вірша за посиланням (за QR-кодом)

- Послухайте вірш.
- Який посуд у ньому згадано?

4. Робота з дитячою книжкою. В. Сухомлинський «Конвалія в саду»

Використання стратегії «Спрямоване читання». Робота в парах

Ознайомлення з назвою тексту та його автором.

- Хто може прочитати назву оповідання?
- Про що йтиметься в оповіданні?
- Послухайте першу виділену частину оповідання. (*Читає учитель.*)
- Як ви гадаєте, що буде далі?
- Послухайте другу частину. (*Читає вчитель.*)
- Чи справдилися ваші очікування?
- Чому квітка була дивовижною?
- Чому Петрик не зірвав квітку?

КОНВАЛІЯ В САДУ

(1-й фрагмент)

Петрик уранці прийшов у сад і побачив конвалію. Зачарований дивною красою квітки, хлопчик довго стояв перед нею.

«Зірву квітку, поставлю у вазу на столі, — подумав Петрик. — Красиво буде в кімнаті». Він простяг руку, аби зірвати квітку, та враз уявив: що станеться із садом без конвалії?

(2-й фрагмент)

Затулив долонями квітку — і в саду стало похмуро й незатишно.

На зелені листки впала сіра тінь, замовкли пташки.

Петрик відтулив квітку — і на деревах знову заграли зелені листочки, знову почувся пташиний спів.

«Он яка ти, дивовижна квітко, — подумав Петрик. — Хіба ж можна тебе зривати й нести до кімнати?»

В. Сухомлинський

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

1. Гра «Скільки?»

— Послухайте уважно вірш, знайдіть у ньому число, позначте його цифрою.

МАТИ-УКРАЇНА

Перше наше слово з нами повсякчас,

Мати-Україно, ти одна у нас!

Ниви і діброви, і садів окрас —

Рідна мати Батьківщино,

Ти ж одна у нас!

— Відгадайте загадку. Знайдіть слово, що називає число.

- У світі одна, всім потрібна вона. (*Батьківщина.*)

2. Рефлексія

— Які слова ми сьогодні вивчили?

— Що ви про них розкажете вдома?

— Оцініть урок цеглинками LEGO:

- хто на уроці працював із задоволенням — підніміть червону цеглинку;
- кому на уроці було сумно — підніміть зелену цеглинку;
- хто на уроці дізнався щось нове — підніміть жовту цеглинку.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 14. КОНТРОЛЮВАННЯ НАТИСКУ ОЛІВЦЕМ НА ПАПІР. РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ («Мої перші кроки у країні знань»)

Мета: учити контролювати натиск олівцем з різною силою на сторінку зошиту, ставити крапки одним дотиком олівця (*крапки більшого розміру — коловими рухами пальців*), порівнювати предмети, візерунки, розфарбовувати, домальовувати предмети різними формами ліній з різним натиском олівця; розвивати дрібні м'язи руки та м'язову пам'ять дітей, увагу, логічне мислення, фантазію; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», кольорові олівці.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна та здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Вправа «Чого я хочу навчатися в школі?»

— Діти, чи хочете ви відвідувати школу?

— Чому саме?

— Чого ви очікуєте від навчання у школі?

(Учитель називає різні аргументи на користь навчання у школі. Якщо діти згодні із ним, то простягають руки вперед, якщо ні — піднімають угору.)

- Учні навчаються дружити.
- Придумувати дражнилки однокласникам.
- Учаться спостерігати за природою.
- Переходити вулицю на жовтий сигнал світлофору.
- По коридорах і сходах ходити спокійно.
- Робити підніжки товаришеві, щоб було смішно.
- Розв'язувати цікаві задачі.
- Писати літери та слова.
- Грати в м'яча на проїжджій частині вулиці.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

1) Вправа «Відкритий мікрофон».

— Назвіть речі, які ви сьогодні приготували на урок.

— Який предмет вам допомагає малювати?

— Як потрібно доглядати за олівцем?

2) Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.

— За допомогою цеглинок створіть великий олівець.

Учні працюють на килимку.

— Діти, подивіться, який олівець утворився у вас.

— Щоб він працював бездоганно, потрібно його берегти. Стежити, аби не падав. Підстругувати своєчасно. Зберігати у пеналі.

3) Пальчикова гімнастика.

— Підніміть кисть правої руки вгору. Розчепірте пальці. По черзі згинайте їх у кулачок, починаючи з великого. Виконайте цю вправу лівою рукою, обома руками одночасно. Виконайте вправу 5–6 разів, дедалі швидше.

— Покладіть олівець на стіл. Перекочуйте його вперед-назад однією долонею, а потім — другою.

— Тепер виконайте цю вправу з двома олівцями.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ви будете вчитися контролювати натиск олівцем на папері та розповідати про свої перші кроки у країні знань.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Виконання завдань у зошиті (с. 16).

Завдання 1

— На сьогоднішньому уроці у нас присутнє Сонечко (*комаха*). Воно хоче перевірити, як учні першого класу вміють виконувати чіткі вказівки вчителя.

— Обведіть контури курчаток.

— Курчатка чудові, час їм щось подзьобати.

«Насипте» курчатам багато пшона.

Дотримуймо правила: ставити крапку потрібно одним дотиком олівця.

— Поставте крапки-насінинки у соняшнику.

Дотримуйте правила: крапки більшого розміру робіть коловими рухами пальців.

— Домалюйте жучка-сонечко.

— Розфарбуйте перші дві полунички, ледь натискаючи олівцем, а решту — натискаючи сильніше.

2) Продовження роботи в зошиті (с. 17).

Завдання 1

— Діти, у кого з вас є велосипед?

— Де можна їздити на ньому?

— Яких правил ви дотримуєте?

— Наше Сонечко аж замаhalо крилами, радіючи, що всі діти дотримують правил дорожнього руху.

Аналіз ситуації

У вихідний день дівчатка вирішили покататися містом. Домовилися зустрітися на автобусній зупинці. Коли вони зустрілися, то почали їхати тротуаром, обминаючи перехожих. Подруги голосно розмовляли, посміхалися одна до одної. Але раптом вони розгубилися: як їм переїхати на проти-лежний бік вулиці, адже дорога широка, машин занадто багато? Зупинилися вони і не знають, як бути.

— Чи правильно поводитися дівчатка під час прогулянки містом?

— Що робити дівчаткам? Допоможіть, будь ласка.

— Домалюйте і розфарбуйте велосипеди так, щоб вони стали однаковими.

Завдання 2

— Злетіло Сонечко високо в небо і спостерігає.

— Що це?

— Синочок вовчик вибиває килимок від пилу.

— Наведіть візерунок на килимку.

Завдання 3

— А тепер Сонечко хоче, аби ви поміркували над таким завданням: «У смугастого котика — не зелений клубок, а у білого — не червоний. Розфарбуйте клубки легким натисканням олівця».

Фізкультхвилинка

Встало вранці ясне сонце,
(Потягування.)

Зазираю у віконце.

Ми до нього потяглися,

За промінчики взялися.

Будем дружно присідати,

(Присідання.)

Сонечко розвеселяти.

Встали-сіли, встали-сіли.

Бачите, як звеселили.

Стало сонце танцювати,

(Танцювальні рухи.)

Нас до танцю закликати:

Нумо разом, нумо всі

Потанцюєм по росі.

3) Розвиток зв'язного мовлення «Мої перші кроки у країні знань» (за матеріалами с. 18).

Завдання 1

— Що зображено на малюнках?

— Чим відрізняються малюнки?

— Хто допомагає вам скласти рюкзак?

Завдання 2

- Дайте імена дітям.
- Визначте, у кого який предмет.
- На яких уроках потрібні ці предмети?
- Де знаходяться діти?
- Які предмети є у класі?
- Дайте дітям імена.
- Розкажіть, що вони роблять.

Завдання за вибором:

- складіть речення про свій клас;
- складіть речення про свою школу.
  - Які предмети заховалися на малюнку?
  - Знайдіть їх та обведіть.
  - Навіщо дітям навчатися в школі?
  - Що нового ви дізналися у школі?
  - Чого ви вже навчилися у школі?
  - Що найбільше подобається у школі?

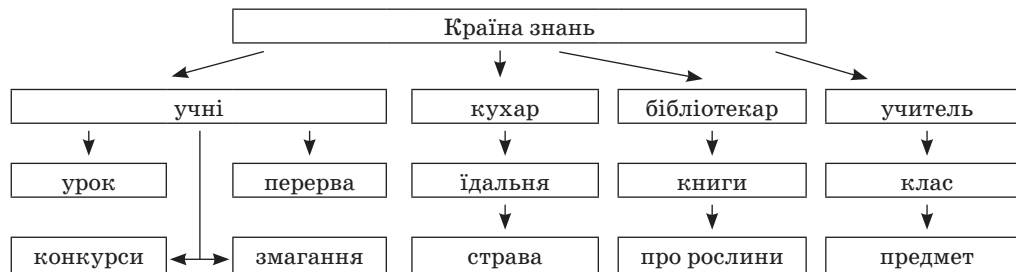
4. Закріплення вивченого матеріалу

Гра «Рюкзачок». Робота в парах

Учні збирають рюкзак до школи. На парті — речі: книга, зошит, пенал, вудка, скейт... У кожній групі має бути один зайвий предмет.

- Що означає «тримати портфель у порядку»?

Вправа «Кластер» (до поняття «Країна знань»)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Синквейн»

Перший крок — назва теми (одне слово). (Знання.)

Другий — опис теми в двох словах. (Вчилися ставити крапки олівцем...)

Третій — рядочок опису дій у рамках певної теми (три слова). (Порівнювали, розфарбовували, домальовували.)

Четвертий — фраза з чотирьох слів, що виявляє ставлення до цієї теми. (Любимо навчатися у школі.)

Останній крок — синонім, що показує суть теми. (На уроці були активними, працюючими, творчими.)

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 15. ДОСЛІДЖУЮ РЕЧЕННЯ. ПРОФЕСІЇ

Мета: сформувати поняття про речення; учити складати речення та розповідати про свої враження від прослуханих творів; розвивати критичне мислення; збагачувати словниковий запас; виховувати вміння слухати; прищеплювати інтерес до вибору професії.

Обладнання: набори сюжетних малюнків із зображеннями професій, конструктор LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Форма проведення: уявна мандрівка до Країни професій.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Гра «Кому за що?»

Діти по колу передають іграшку і кажуть кому і за що її дають.

Наприклад: «Я хочу передати клубочок Денису за те, що він гарно малює», «Я хочу передати клубочок Марійці за те, що вона пригостила мене яблуком».

2. Психологічне налаштування

— Діти, сьогодні ми здійсимо мандрівку до Країни професій. Перед вами будуть відчинятися двері в кожному палаці.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

Слухання вірша Джанні Родарі «Чим пахнуть ремесла»

Мають ремесла свої аромати:
Тісто в пекарні пахне, малята.
Мимо столярні пройдете зрана —
Гостро запахне стружка духмяна.
Лаком і фарбою пахне маляр,
Цеглою — муляр, замазкою — скляр.
Куртка шоферська пахне бензином,
Одяг робочий — мастилом машинним.
Пахне кондитер мускатами, тминами.

Лікар — аптекою і вітамінами.
А хлібороби, що ходять за плугом,
Пахнуть землею, полем і лугом.
Морем і рибою пахне рибак...
Тільки неробство не пахне ніяк.
Ледар пахтиться духами старанно,
Та пахне він, діти,
Усе ж препогано.

Джанні Родарі

— Які професії згадано у цьому вірші?

2. Повідомлення теми та завдань уроку

— Сьогодні, діти, ви навчитеся будувати речення та ознайомитеся з деякими професіями.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 18).

Вправа «Квест-дослідження»

— Помандруймо до Країни професій. Ось перший палац. Яке випробування чекає на нас? Спробуйте швидко відгадати!

- Рівно цеглу викладає,
Дах старанно покриває...

Каменяр і покрівельник
Мають назву... (*будівельник*).

— Не завжди за одним словом можна зрозуміти, про що йдеться. Якщо ви почуєте слово *будує*, то ви зрозумієте, що це хтось виконує якусь дію. Поєднаймо це слово з іншими словами: *будує будинок, будує мости...* Чи зрозуміло, хто саме це робить? Які слова додати? (*Міркування учнів.*)

— Отже, ви назвали речення, а не окремі слова. Повторіть нове поняття.

— Речення складається зі слів. У реченні можуть бути одне, два, три й більше слів. Щоб скласти речення, потрібно пов'язати слова за змістом так, щоб думка була зрозумілою. *Будівельник будує дім.*

Слухання вірша «Кухар» (читає вчитель)

Наш кухар, ніби боровик,
Надів біленьку шапку.
Готує нам він холодник
І запікає бабку.

Смачний у кухаря пиріг,
Чудова каша манна.
Він дбає про здоров'я всіх, —
Йому подяка й шана.

М. Познанська

— Зі скількох слів складається речення про кухаря? (2.)

— Складіть речення. (*Кухар готує.*)

Слухання вірша «Лікар» (читає вчитель)

Ти на лікаря не сердься,
Бо у нього добре серце,
Відчуває біль чужий
Він так само, як і свій.

І завжди, як тільки зможе,
Добрим словом допоможе.
Хворим випише рецепти,
Дасть настої і таблетки.

— Зі скількох слів складається речення про лікаря? (1.)

— Складіть речення. (*Лікує.*)

— Ось ми й побували у першому палаці Країни професій. Мандруймо далі!

Перегляд відео з використанням QR-коду

— Перегляньте відео.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

На дошці — ромашка з пелюстками — 6 типів питань (*прості, уточнювальні, пояснювальні, творчі, оцінювальні, практичні*). Учні працюють у групах. Вони обирають запитання певного виду, обговорюють і дають відповідь.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться у відео?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, діти ще не обрали собі професії?

Пояснювальне. Ким мріє стати кожна дитина?

Творче. Намалуйте, ким ви бажаєте стати.

Оцінювальне. Яка професія найважливіша?

Практичне. Коли так говорять: «Діло майстра величає»?

— Працюєте ви завзято. Вже і другий палац відвідали.

Фізкультхвилинка

Час приходить для спочинку —
Всі стають на фізкультхвилинку.
Пекар борошно бере,
Пиріжки смачні пече.
Музикант на скрипці грає,

Усіх діток звеселяє.
Танцювали що є сили,
Усіх в класі роземішили.
Клоун в цирку виступав,
Кільця вгору підкидав.

2) Продовження роботи за підручником (с. 19).

Гра «Речі та люди»

— Підходимо до наступного палацу. Маєте впізнати, люди яких професій роблять ці речі.

— Хто випікає булочки, рогалики, бублики? (*Пекар.*)

— Хто шиє одяг для хлопчиків та дівчат? (*Швачка.*)

— Хто випікає торти та тістечка? (*Кондитер.*)

— Ви добре обізнані! Чудово впоралися із цим завданням! Перед вами відчиняються двері ще одного замку.

Гра «Вулиця великих майстрів». Робота в групах

1-ша група. Вправа «Кластер»

- Він для кожної людини
Ліки має й вітаміни,

Прочита рецепт уважно,
Що і як робить, підкаже. (*Аптекар.*)

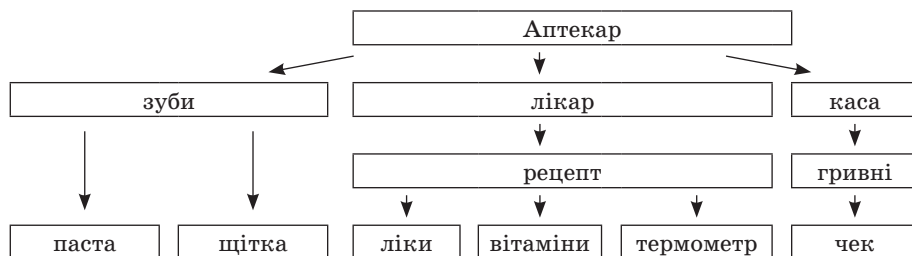
Завдання: складіть «Кластер» до слова *аптекар*.

- Доберіть ключові слова до слова *аптекар*.
- Зазначте поняття, що глибше розкривають зміст.

— Дотримуйте правил!

- Не бійтеся називати все, що спаде на думку, фантазуйте!
- Продовжуйте роботу доти, доки не спливе відведений час або не вичерпаються ідеї.
- Уявіть якомога більше зв'язків.

(У добуковенному періоді «Кластер» доцільно будувати за допомогою малюнків. Тому вчитель пропонує учням предметні малюнки: паста, вода, пігулки, вітаміни, бинт, вата, термометр...)

Висновок. Отже, слово *лікар* охоплює чималу кількість інших слів.

2-га група. Вправа «Асоціативний кущ»

- Я до нього йду, малята,
Коли в мене буде свято.
Він волосся підстригає,
В гарну зачіску вкладає.
До своєї справи дар
Має майстер-... (перукар).

(Волосся, лак, гребінець, люстерко, свято, радість, ...)

3-тя група. Робота з конструктором LEGO

- Людина, яка забезпечує чистоту міста. Хто вона? (Двірник.)
- Викладіть з цеглинок атрибути дворника.
- Складіть розповідь про дворника.

3) Гра «Кому що потрібно».

— Діти, я називатиму професії, а ви — необхідні предмети для роботи цього фахівця.

- Лікар — халат, ліки, термометр...
- Учитель — зошити, журнал, книги...
- Кухар — продукти, каструля, плита...
- Столяр — пилка, дошка, молоток...

4) Гра «Миттєве фото».

На столі — розрізані картинки. Діти мають швидко зібрати їх і сказати, яку професію зображено на картині.

— Чи доводилося вам зустрічатися з людьми цієї професії?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія

Знаю... (з чого складаються речення...)

Хочу... (гарно навчатися, щоб стати лікарем, перукарем, будівельником...)

Навчусь... (читати...)

2. Цеглинки настрою

— З яким настроєм ми повертаємося з подорожі? Покажіть його на казковій цеглинці!

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 16. ОРІЄНТУВАННЯ В НАПРЯМКУ ПИСЬМА

Мета: учити зображувати подовжені лінії різної форми без відриву олівця від паперу; вправляти учнів у правильному пересуванні руки вздовж рядка; розвивати дрібні м'язи руки та м'язову пам'ять дітей, увагу, логічне мислення; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, кольорові олівці, ілюстрації повітряної кульки, лісу, ведмежат, осі, ведмедиці, малини, ожини.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Форма проведення: уявна подорож на повітряній кулі.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, громадянська.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Доброго ранку!
Доброго дня!
Хай плещуть долоньки,
Тупають ніжки,
Працюють голівки

Та сяють усмішки.
Доброго ранку!
Доброго дня!
Бажаєте ви, бажаю вам я!

— Я хочу вам запропонувати здійснити подорож до Країни Олівця на повітряній кулі. Повітряна куля — це літальний апарат, що складається з великої оболонки, наповненої легким газом і схожої на повітряну кульку, та підвішеного знизу кошика — такої собі «кабіни» для екіпажу, пасажирів, речей.

(Демонстрування ілюстрації повітряної кульки.)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

— Подорож розпочинається з посадки пасажирів на повітряну кулю. Наші мандрівники мають гарно рухатися. Розпочнімо виконання першого завдання.

— Діти, пригадаймо, як хто рухається.

— Утворіть коло. Покажіть рухами рук, як літає метелик з квітки на квітку, утворюючи петлеподібні рухи.

— Як дельфін пірнає та виринає з води? Утворіть хвилясті лінії.

— Як летить літак? Утворіть рівну лінію.

Пальчикова гімнастика

— Вказівний і середній пальці правої руки «ходять» по кришці парти.

— Аналогічно виконайте правою рукою.

— Двома руками водночас.

— Покладіть олівець на край парти так, щоб частина звисала. Підніміть його одним пальчиком, наче гачком.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ви навчатиметеся вправно проводити різні лінії.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Виконання завдань у зошиті (с. 20).

Вправа «Відкритий мікрофон»

— Летять наші мандрівники і бачать унизу різні рухи. Хтось літає, хтось плаває, хтось їздить. Це все — володіння царя Олівця.

— Ви відтворювали рухи за допомогою рук, а зараз ми все це намагатимемося написати олівцем.

— Покажіть, як ви вмієте правильно тримати олівець у руках.

— Виконуємо рухи.

— Хлопчик рухається на самокаті.

— Зверніть увагу: хлопчик має каску, яка захистить його від травми.

- Хлопчик виконує горизонтальні короткі рівні лінії.
- Наведіть доріжку олівцем у зошиті.
- А що це за транспорт?

- Його можна осідлати,
Можна і за роги взяти,

Та щоб міг тебе везти,
Слід йому допомогти. (*Велосипед.*)

— У велосипедиста дорога не проста, а з лабіринтами. Діти, наведіть лінії, намагаючись усе правильно виконати, аби хлопчик правильно виконав рухи.

— Спробуйте відгадати.

- Дві залізні змії на драбині лежать.
Поповзе по них третя — вони задрижать. (*Колія, потяг.*)

— Отже, зробимо «колію» для потягу, аби він доїхав до місця призначення. Наводимо колію.

— А хто спробує відгадати наступну загадку?

- Їду, їду — ні коліс, ні сліду. (*Кораблик.*)

— Дійсно, кораблик не залишає сліду на воді, отже, нам доведеться навести морські хвилі.

— Наведіть морські хвилі.

— Допоможіть спортивному автомобілю фінішувати, дотримуючи всіх правил.

— Які це лінії?

— Побачила бабка дуже гарний очерет і затанцювала. Виконайте «танок» бабки.

— Яка це лінія?

— Метелик дуже схожий на квітку і тому поспішав до своєї подруги. Наведіть шлях метелика до квітки.

2) *Складання розповіді з опорою на предметні малюнки.*

— Летіла наша куля, летіла і зустріла ведмедика. Що вони побачили?

Учитель демонструє предметні малюнки, за якими учні закінчують речення.

Ішли густим... (*лісом*) веселі клишоногі... (*ведмежатка*).

На галявині вони побачили бочку... (*меду*).

Раптом налетіли... (*оси*).

Налякані ведмежата втекли до своєї... (*мами-ведмедиці*).

Ведмедиця пішла на галявину і принесла малютам багато... (*малини та ожини*).

Фізкультхвилинка «Прогулянка в лісі»

Діти лісом гуляли,

(*Діти ходять кімнатою.*)

За природою спостерігали.

(*Дивляться на сонце, рухи руками — «ліхтарики».*)

Вгору — на сонце — подивились,

Промінчиками зігрілись.

(*Імітують політ метелика.*)

Метелики літали,

Крильцями махали.

Дружно плеснімо: раз,

(*Плещуть у долоні.*)

Два, три, чотири, п'ять.

Треба нам букет зібрати.

Раз присіли, два присіли,

(*Присідають, імітують букет у руках.*)

В руках дзвоник задзвонили.

Вправо дзвін:

(*Нахилили тулуб вліво — вправо (з «букетом»).*)

Дінь-дінь!

Вліво дзвін:

(*Показують пальцями і стежать поглядом,*

Дінь-дінь!

як бджола летить і сідає на ніс.)

На ніс сіла бджола.

3) *Продовження роботи в зошиті (с. 21).*

— Пройдіть пальчиками лівої руки по слідах ведмедика.

— Пройдіть пальчиками правої руки по слідах ведмедика.

4) *Гра «Фотографія» (с. 22).*

— Куля піднялася високо в небо. Що це?

- Квітучий, щедрий рідний край,
І мова наша солов'їна.

Люби, шануй, оберігай
Усе, що зветься... (*Україна*).

— Так, це наша Батьківщина, наша держава, наш дім, рідний край. Це місце, де ви народилися, де ходите до школи. Це наші гори, наші поля, ліси, птахи, комахи, звірі.

— Зараз сфотографуйтемо напам'ять нашу землю з висоти.

— Наведіть лінії, що є на нашій фотографії.

Вправа «Асоціативний куц»

(Гори, ріки, моря, рівнини, школа, дім, птахи, квіти, звірі, комахи, друзі, рідні, школа...)

5) *Ігри з олівцями (за матеріалами с. 23).*

— Викладіть предмети з олівців за завданнями зошита.

4. Закріплення вивченого матеріалу

1) *Гра «Так чи ні?».*

Діти об'єднуються в команди: «пішоходи», «автобус», «тролейбус», «трамвай». «Пішоходи» стоять на «зупинці», ведучий — у центрі.

— Летіли мандрівники і зустріли чудернацьку пташку на ім'я Плутанка-Заплутанка, яка придумала для нас цікаве завдання. Чим саме воно цікаве? Зараз дізнаєтесь.

Я промовлятиму речення, а ви уважно слухайте. Якщо таке відбувається у житті — плескайте у долоні, якщо ні — не плескаєте.

- Першокласники ходять до школи.
- Онучка старша за бабусю.
- Заець мостить гнізда на сосні.
- Рак живе у річці.
- Лікар лікує хворих.
- Огірок — це овоч.
- Метелик — це птах.
- Корова їсть траву.
- З молока виготовляють йогурт.
- Вовк живе у зоопарку.
- Човен пливе по річці.
- Кіт ходить у магазин по рибу.
- Собака — це свійська тварина.
- Ластівка відлітає у теплі краї.

2) *Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.*

Діти працюють на килимку.

— Діти, ви сфотографували нашу маленьку батьківщину. Відтворіть із цеглинок те, що ви запам'ятали. Подивіться: перед вами багато цеглинок.

1-ша група — комахи.

2-га група — транспорт.

3-тя група — звірі.

Кожна група презентує свої моделі.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. Вправа «Відкритий мікрофон»

— Наша мандрівка успішно завершилася.

— Чи сподобався вам сьогоднішній урок?

— Про що з почутого на уроці ви хотіли б розповісти своїм рідним?

— Ви всі старанно виконували завдання і приземлилися на Галявину підсумків. Я гадаю, ви сьогодні зуміли показати, що вмієте працювати з олівцем, зображувати лінії різної форми без відриву олівця від паперу. Я вірю, що вами завжди пишатиметься наша Україна.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 17. ОЗНАЙОМЛЕННЯ ЗІ ЗНАКАМИ В КІНЦІ РЕЧЕННЯ. КРАПКА. ЗНАК ПИТАННЯ. ЗНАК ОКЛИКУ. РЕЧЕННЯ РОЗПОВІДНІ, ПИТАЛЬНІ Й ОКЛИЧНІ (без уживання термінів)

Мета: ознайомити учнів зі знаками в кінці речення; навчати практично розрізняти розповідні, питальні й окличні речення; учити розповідати про свої враження від прослуханих творів; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; виховувати толерантність, дбайливе ставлення до природи.

Обладнання: набори малюнків із зображеннями риб (акваріумні рибки, річкові, морські), конструктор LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Форма проведення: уявна подорож до аквапарку.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Діти, на шкільну електронну пошту надійшов лист для першокласників від черепахи. Ось його зміст: «Дорогі першокласники! Я запрошую вас відвідати аквапарк. Він знаходиться у незвичайному місці. Чи бажаєте ви побачити незвичних рибок? Чи зацікавила вас моя пропозиція? Якщо так, то чекайте на цікаві завдання!»

— Діти, ви хочете дізнатися щось нове про рибок?

— Тоді вирушаємо!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

Гра «Світлофор»

— Перед тим як вирушити до аквапарку, я маю перевірити, чи достатні наші знання, щоб упевнено виконати всі завдання, що постануть на нашому шляху. Зробімо розминку. Я називатиму твердження, а ви будете визначати, правильне воно чи ні. Якщо правильне, покажуйте зелену сигнальну картку, якщо ні — червону.

- Речення складаються зі слів.
- Речення «Морська черепаха живе вісімдесят років.» має п'ять слів.
- Керує кораблем матрос.
- На схемі зображено п'ять слів.

_____ .

- Усі речення складаються з одного слова.

2. Мотивація навчальної діяльності

Гра «Прокидайся, уяво!». Робота в малих групах з конструктором LEGO

— За допомогою цеглинок виготовте незвичних рибок.

— Якою, на вашу думку, може бути незвична рибка?

Діти створюють свої шедеври протягом 5 хв та презентують їх у малих групах.

Педагог пропонує дітям об'єднати всі створені роботи та спільно уявити світ, у якому ці творіння можуть існувати та взаємодіяти.

3. Повідомлення теми та завдань уроку

— Сьогодні найуважніші діти 1-го класу розпочнуть відвідувати аквапарк, ознайомляться з цікавими рибами, пізнають таємниці української мови. Усі враження від відвідування будемо вчитися висловлювати реченнями з різною інтонацією.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 20).

Вправа «Квест-дослідження»

— Ось мешканці аквапарку. Перше завдання — від краба. Живе він у морях та океанах. Усі краби — відважні бійці. У сутичці краб навіть може втратити клешню, проте з часом вона відростає.

Завдання 1

- Діти, де можна побачити рибок, не відвідуючи аквапарк? (*В акваріумі.*)
- У кого вдома є акваріум?
- Які рибки там живуть?
- Роздивіться уважно сторінку підручника. Що робить хлопчик? (*Хлопчик читає книжку.*)
- Скільки слів у реченні? (*Три.*)
- Який розділовий знак поставимо у кінці речення? (*Крапку.*)
- Поширте речення, щоб воно містило чотири слова. (*Хлопчик читає цікаву книжку.*)
- Що робить дівчинка? (*Дівчинка спостерігає за рибками.*)
- Який розділовий знак поставимо у кінці речення? (*Крапку.*)

Завдання 2. Робота в парах

— Наступне завдання — від морського коника. Це незвичайна риба. Його так назвали, тому що він нагадує коня. Ці риби ведуть малорухливий спосіб життя. Гнучким хвостиком вони тримаються за рослини, можуть змінювати своє забарвлення, маскуючись від ворогів. Коники завбільшки всього 3 сантиметри.

- Запитайте одне в одного про морського коника.
- Який розділовий знак стоїть у кінці речення? (*Знак питання.*)
- Побудуйте речення зі знаком питання за малюнком.

Завдання 3

— А ось на самісінькому дні — восьминіг. Він уміє гарно маскуватися, а також лякати ворогів чорною рідиною, випускаючи її у випадку небезпеки.

- Побудуйте речення та вимовте його з підвищенням голосу, здивуванням.
- Який розділовий знак стоїть у кінці речення? (*Знак оклику.*)
- Побудуйте речення зі знаком оклику за малюнком.

Фізкультхвилинка

Рибки плавають, пірнають,
Потім знову виринають.
Хвостиками сплескують,
Голівками похитують.
Раз, два — всі пірнають,
Три, чотири — виринають.
Ось до берега доплили
І за парти тихо сіли.

2) Продовження роботи за підручником (с. 21).

Гра «Зірочка». Робота в групах

— Морська зірка нагадує багатопроменеву зірку. Окрім того, вона може мати різне забарвлення — від рожево-червоного до синьо-чорного. Морські зірки мають цікаву особливість: вони можуть відновлювати втрачені внаслідок поранення частини тіла.

Завдання за вибором:

- Склади речення за малюнками зі знаком оклику.
- Склади речення за малюнком зі знаком питання.
- Склади речення за малюнком у кінці речення з крапкою.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

На дошці — ромашка з пелюстками — 6 типів питань (*прості, уточнювальні, пояснювальні, творчі, оцінювальні, практичні*). Учні працюють у групах. Вони обирають запитання певного виду, обговорюють і дають відповідь.

— А тепер завдання від найрозумніших — дельфінів. Живуть вони великими зграями, спілкуються між собою за допомогою різних звуків — щебету, клацання та свисту.

Орієнтовні запитання

Просте. Куди прийшли діти?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, діти задоволені побаченням?

Пояснювальне. Чому людини створила аквапарк?

Творче. Намалюйте рибку, яка вам сподобалася.

Оцінювальне. Чи дотримують учні правил поведінки?

Практичне. Кому б ви запропонували відвідати аквапарк?

Робота з конструктором LEGO. Робота в групах

Гра «Однакові — різні»

Діти об'єднуються у групи по 6–8 осіб. Кожна дитина зі своїх цеглинок будує будь-які фігури морських мешканців, але група має домовитись, щоб дві фігури були однаковими. Коли всі фігури побудовано, команда виставляє їх на одній площині та пропонує іншій команді знайти однакові фігурки.

— Як визначити, чи однакові фігурки?

— Що було цікавого у цьому завданні?

— Що було складним?

— У чому виникли труднощі?

— Чи є серед побудованих фігур ті, що відрізняються розташуванням однієї цеглинки: у яких нижні дві цеглинки однакового кольору; у яких верхні цеглинки однакові?

Учитель в одній з фігур забирає одну цеглинку та пропонує відгадати, якої саме цеглинки бракує.

— Як ви дізналися, що саме цієї цеглинки бракує?

— А які ще завдання можете запропонувати ви?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Метод «Капельюшки де Боно»

- *Білий* — колір чистоти.
Що мені відомо про знаки в кінці речень?
- *Червоний* — колір життя, відчуттів.
Навіщо потрібно знати, що в кінці речень ставлять крапку, знак оклику, знак питання?
- *Чорний* — колір землі, здорового глузду.
Наведіть приклади речень із крапкою, знаком оклику, знаком питання.
- *Зелений* — колір досліджень.
Що означають знаки в кінці речення?
- *Синій* — колір знань.
Навіщо мені потрібні знання, здобуті сьогодні на уроці?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 18. ОСНОВНИЙ РЯДОК

Мета: ознайомити учнів із положенням ручки в руці, основним рядком: верхньою, нижньою рядковими лініями; серединою рядка (за висотою і довжиною); інформувати їх про те, що в рядках вони будуть писати тільки ручкою, а розфарбовувати, малювати — олівцями; учити рівномірно розміщувати предмети в рядку; розвивати дрібні м'язи руки та м'язову пам'ять дітей, увагу, логічне мислення, фантазію; виховувати охайність, уважність, дбайливе ставлення до тварин.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», кольорові олівці, малюнок із зображенням фруктів та овочів, конструктор LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Нумо, діти, підведіться!
Всі приємно посміхніться.
Пролунав уже дзвінок.
Починаємо урок!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

1) *Вправа «Відкритий мікрофон».*

- Яка зараз у нас пора року?
- Чим займаються люди цієї пори року?
- Назвіть знаряддя праці, якими користуються люди під час збирання врожаю.
- Які плоди збирають восени?
- Що ви любляете найбільше?
- Навіщо потрібно вживати овочі та фрукти?
- Чи корисні чіпси та кока-кола?

2) *Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.*

- За допомогою цеглинок створіть доріжку, якою ви ходите з дому до школи.

Учні працюють на килимку.

- Діти, яка дорога утворилася у вас?
- А як правильно переходити дорогу, коли їдуть машини?

3) *Пальчикова гімнастика.*

- Качайте олівець між долонями обох рук (10–15 с).

— Покладіть олівець на титульну поверхню кисті руки. Нахиліть руку вниз, олівець притримуйте другою рукою. Скочуйте олівець, наче з гірки.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ви ознайомитеся з лініями у робочому зошиті та вперше спробуєте писати у ньому кульковою ручкою.

3. Вивчення нового матеріалу

1) *Виконання завдань у зошиті (с. 24).*

Завдання 1

— У майбутньому ми розпочнемо писати кульковою ручкою, а олівцями будемо лише розфарбовувати і малювати.

— Ручку тримаємо так, як і олівець. Візьміть до рук ручку і покажіть, як правильно її тримати.

— Отже, на сторінці зошита з'явилися лінії. Рядок складається з верхньої та нижньої рядкової лінії.

— Наведіть верхню лінію рядка олівцем синього кольору, ледь натискаючи ним, а нижню — з більшим натиском. Проведіть лінії посередині рядка.

— Що ви помітили?

Завдання 2

— Допоможіть тваринкам довести кубики для будівництва. Проведіть лінію посередині доріжки, починаючи від стрілки.

— Виконуйте охайно. Не виходьте за межі ліній.

2) Продовження роботи в зошиті (с. 25).

Завдання 1

ЗОЛОТІ КВІТКИ

(<http://www.znaika-club.com.ua/article1194351121/>)

Вишиває осінь на канві зеленій
Золоті квітки.
Квіти оживають, і з дерев спадають
Жовті нагідки.
Яблука і груші падають на землю,
Боки, спини б'ють.
Люди їх збирають, у мішки ховають,
Кури їх клюють.
Бавляться дітками, бавляться квітками,
Моляться батьки.
Вишиває осінь на канві зеленій
Золоті квітки.

Олександр Олесь

— Що вишиває осінь?

— Якими знаряддями праці користуються люди, аби зібрати врожай?

(http://www.pochatkivec.ru/2012/12/blog-post_3765.html)

- Грушка — не грушка,
Вушка та дужка,
Порожнє бриньчить,
Повне — мовчить. (*Відро.*)

— Обведіть рядок відра з дужкою по контурах та продовжте рядок самостійно, дотримуючи рівномірного розміщення предметів у рядку.

— Відгадайте!

- Ростом невеличка,
Ні звір, ні птичка,
А землю рие. (*Лопата.*)

— Обведіть лопату по контурах, дотримуючи рівномірного розміщення предметів у рядку.

- Помаранчева і гарна,
У землі сиджу не марно:
Соковита, солоденька,
Вже я стала чималенька.
Собою пригощу дитину.
Хай корисну з'їсть... (*морквину*).

— Достигла морква, час збирати врожай.

— Обведіть по пунктирах моркву.

- Із малої цибулини
Виріс весняної днини,
До нарциса привітався
Та на грядці запишався. (*Тюльпан.*)

- Розмістіть предмети у рядку.
- Час зайти у сад. Що там уже дозріло?

- Народжується з квітки,
Його всі люблять дітки,
Заліза в нім багато,
Рум'яне і хрустке.
А ну, скажіть, малята,
То що ж воно таке? (*Яблуко.*)

- Обведіть яблуко по контурах, дотримуючи рівномірного розміщення предметів у рядку.

Завдання 2

- Знайдіть «заховані» предмети.
- Назвіть їх. (*Груша, помідор, яблуко.*)
- Розфарбуйте.

Гра «Упіймай зайве у кожному рядку»

Слива, гарбуз, яблуко, груша.
Лопата, відро, сапа, дріль.
Огірок, полуниця, помідор, перець.
Береза, тюльпан, нарцис, фіалка.

Фізкультхвилинка

Всі піднесли руки — раз!
На носках стоїть весь клас,
Два присіли, руки вниз,
На сусіда подивись.
Раз! — і вгору,
Два! — і вниз,
На сусіда подивись.
Будем дружно ми вставати,
Щоб ногам роботу дати.
Раз — присіли, два — піднялись.
Хай мужніє ваше тіло.
Хто старався присідати,
Може вже відпочивати.

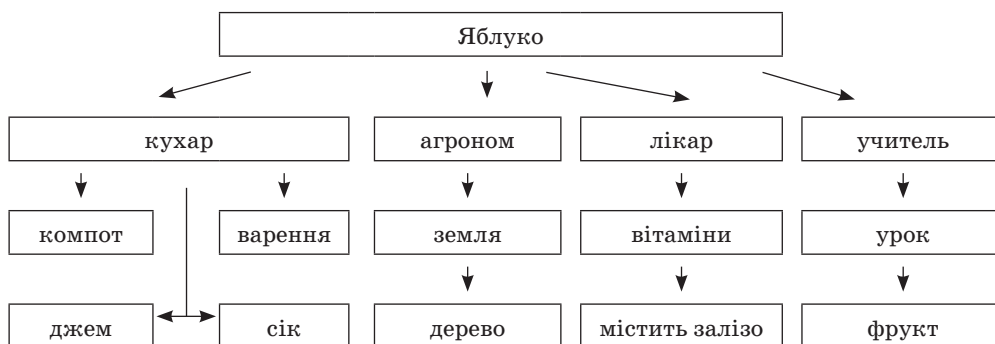
3) Виконання цікавих завдань (с. 26).

Робота в парах

Завдання за вибором:

- Знайти в кожному рядку пару яблук і обвести їх.
- З'єднати лінією кожний фрукт із його силуетом.
- На якому малюнку тіні від предмета розміщено у правильній послідовності? Зафарбувати відповідний кружечок.

Вправа «Кластер» (до слова «яблуко»)

4. Закріплення вивченого матеріалу

Гра «Що підходить?». Руханка

— Діти, розберіть картинки, що вам подобаються. Зверніть увагу, що на килимку лежать обручі: у 1-й (червоний) — будете класти зображення фруктів; у 2-й (жовтий) — овочів; у 3-й (зелений) — інструментів.

Наприклад:

капуста, огірок, помідор, перець, часник, цибулина, гарбуз, кабачок, картопля, буряк; яблуко, груша, слива, апельсин, мандарин, лимон, персик, абрикос, ківі; молоток, лопата, пила, коса, граблі, щипці, викрутка, ножиці, рубанок, відро.

Будьте дуже уважними!

- Плоди, що мають зелений колір. (Огірок, ківі.)
- Ним можна забивати цвяхи. (Молоток.)
- Плоди, що мають помаранчеву шкірку. (Апельсин, мандарин, абрикос, морква.)
- Завжди кислий на смак. (Лимон.)
- З неї повар готує борщ, суп. (Картопля.)
- Ним можна носити воду. (Відро.)
- Має багато великих соковитих листків. (Капуста.)
- Може бути фіолетовою або жовтою. Може бути овальною або круглою. Дуже солодка на смак. (Слива.)
- Нею можна копати ямку, садити дерева. (Лопата.)
- Рослина, яка має багато зубів. (Часник.)
- Вони можуть бути жовтими, червоними, зеленими. Могуть бути круглими, овальними, видовженими. (Груша, яблуко, помідор, перець.)
- Овальний або круглий плід з повзучими стеблами. (Гарбуз.)
- Корінець червоного кольору. Запрошуємо його до борщу. (Буряк.)
- Хто її роздягає, той сльози проливає. (Цибуля.)
- Інструмент з двома кільцями. (Ножиці.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. Прийом «Три — Два — Один»

Учні називають:

- три факти, що були новими, цікавими, несподіваними на уроці;
- два факти, що здалися нецікавими, некорисними, або вже були відомі учням;
- один факт, що хотілось би вивчити детальніше, поглибити знання.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 19. ОЗНАЙОМЛЕННЯ ЗІ СЛУЖБОВИМИ СЛОВАМИ В РЕЧЕННІ

Мета: ознайомити зі службовими словами в реченні, показати практично їх роль у мові та мовленні на прикладі складання речень за малюнками; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; виховувати дбайливе ставлення до природи.

Обладнання: набори малюнків із зображеннями їжачка, лисички, білочки, картонна коробка, м'яка іграшка котика, конструктор LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Психологічне налаштування

— Уявімо, що ми опинилися у дивному чарівному лісі. Мандруючи ним, ми підходимо до озера. Заплющте очі й уявіть лісове озеро. Яке воно? (*Учні розповідають про уявне озеро.*)

— Що це? Виявляється, у цьому казковому лісі живе Сорока-скрекотуха. Вона дуже любить розповідати новини. Чи хотіли б ви дізнатися про сьогоднішні новини лісу?

— Який у вас настрій? Я хочу поділитися з вами усмішкою.

— А тепер посміхніться одне одному.

— Залишаймося у такому настрої та починаймо працювати.

— Чого ви очікуєте від уроку?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

1) Гра «Поважні знаки».

На парті в кожного учня є сигнальні картки — знаки, що стоять у кінці речення (! . ?)

— Сорока-скрекотуха вместилася високо на старій сосні, зібрала зграї птахів і почала розповідати останні новини лісу. Спробую вам переказати те, що я почула. А ви послухайте уважно і покажіть, який розділовий знак може стояти у кінці кожного речення.

ПОРАДА

Застудилися граки,
Тільки чути: ках-кахи.
І калину вже клювали,
Та ніщо не помагало.
— Щоб ніколи не стогнати,
Утепляйте краще хату! —
Їм сорока скрекотіла.—
Отоді б ви не хворіли!

М. Скрепець

— Який розділовий знак не був використаний у вірші?

— Побудуйте речення зі знаком питання.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Хто застудився у лісі?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, вони лікувалися малиною?

Пояснювальне. Чому потрібно утепляти хату?

Творче. Намалуйте ту пору року, коли дощить та опадає жовте листя.

Оцінювальне. Як потрібно одягатися восени?

Практичне. Які поради ви дасте своїм однокласникам, аби вони не хворіли?

2) Складання діалогу. Робота в парах.

— Попрацюйте в парах. Складіть діалог «Жителі лісу». Використовуйте речення з різними розділовими знаками у кінці речення.

Наприклад:

- Олесику, які птахи залишаються зимувати у нас?
- У нас залишаються зимувати сороки, синиці, дятли.
- А які птахи відлітають?
- Відлітають у теплі краї лелеки, лебеді, гуси, качки.
- А коли вони повернуться?
- Ну, звісно, навесні!

3) Складання речень за схемою.

Учитель демонструє сюжетні малюнки, а учні складають речення за схемою.

- Сорока-скрекотуха підготувала завдання: скласти речення за схемою.

_____ . _____ .

2. Мотивація навчальної діяльності

Гра «Продовжте речення»

У небі світить... (*сонечко*).

- Скільки слів у реченні?
- Складіть схему речення.
- Яке слово найменше?
- Чому?

На дереві сидить... (*горобчик*).

- Скільки слів у реченні?
- Складіть схему речення.
- Яке слово найменше?
- Чому?
- Скажіть речення без слова *на*.
- Чи зрозуміло, про що йдеться у реченні?

3. Повідомлення теми та завдань уроку

— Сьогодні найуважніші дітки 1-го класу пізнають таємниці української мови. Дізнаються про важливу роль службових (*маленьких*) слів у реченні.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Дослідження мовних явищ.

Вправа «Квест-дослідження». Робота з конструктором LEGO

— Діти, я хочу переконатися в тому, що ви всі вмієте слухати. Виконаймо вправи від Сороки.

Візьміть двома руками червону цеглинку і підніміть її над головою. Жовту покладіть на ліву руку. Біля товариша покладіть зелену. Візьміть синю цеглинку і покладіть перед собою, перестрибніть через неї. Покладіть перед собою червону, синю і зелену цеглинки. А тепер розмістіть їх так, аби червона опинилася між зеленою і синьою.

- Зраділа Сорока, що всі діти впоралися із цим завданням.
- А чи змогли б ви виконувати дії, якби ми не вживали службові слова, зокрема: *у, на, під, між, біля, перед?*

2) Робота за підручником (с. 22).

Вправа «Квест-вправління (вдосконалення)» (завдання 1)

— Як було цікаво спостерігати за кошенятком Сороці-скрекотусі! Нумо і ми поспостерігаємо.

На столі вчителя — дві паперові коробки та м'яка іграшка кошенятко.

— Маленькі кошенятка дуже люблять бавитися — то з м'ячиком, то із капцями. А наше кошенятко буде бавитися із коробочкою.

Учитель садить іграшку на коробку.

- Діти, де знаходиться кошеня?
- Побудуйте речення відповідно до схеми у підручнику. (*Кошенятко знаходиться на коробці.*)
- Зі скількох слів складається речення? (4.)
- Яке службове слово ми вживали, аби зрозуміти, де знаходиться кошенятко? (*На.*)

Учитель садить іграшку в коробку.

- А тепер де знаходиться наша тваринка? (*Кошенятко знаходиться у коробці.*)
- Яке службове слово ми вживали, аби зрозуміти, де знаходиться кошенятко? (*У.*)

Учитель садить іграшку перед коробкою.

- А тепер де знаходиться наша тваринка? (*Кошенятко знаходиться перед коробкою.*)
- Яке службове слово ми вживали, аби зрозуміти, де знаходиться кошенятко? (*Перед.*)

Учитель садить іграшку за коробкою.

- А тепер де знаходиться наша тваринка? (*Кошенятко знаходиться за коробкою.*)
- Яке службове слово ми вживали, аби зрозуміти, де знаходиться кошенятко? (*За.*)

Учитель садить іграшку під коробку.

- А тепер де знаходиться наша тваринка? (*Кошенятко знаходиться під коробкою.*)
- Яке службове слово ми вживали, аби зрозуміти, де знаходиться кошенятко? (*Під.*)

Учитель садить іграшку між коробками.

- А тепер де знаходиться наша тваринка? (*Кошенятко знаходиться між коробками.*)
- Яке службове слово ми вживали, аби зрозуміти, де знаходиться кошенятко? (*Між.*)

Вправа «Квест-цікавинка»

— Сорока принесла на хвості цікавинки. А чи знаєте ви, що коти гарно бачать уночі, чують за допомогою своїх вусів?

— А що ви знаєте про котиків?

Читання вчителем вірша Петра Сороки «Хто сильніший?»

— Сорока-скрекотуха пропонує вам поміркувати «Хто сильніший: кіт чи миша?». (*Відповіді дітей.*)

— А тепер послушайте віршик і скажіть, то хто ж таки сильніший.

— Хто сильніший: кіт чи миша? —
 Запитав у миші кіт.
 Миша каже: — Я сильніша,
 Бо сховаюся як слід.
 — Хто хитріший? — кіт питає,
 Звівши очі догори.
 — Я, — мала відповідає, —
 Бо — не вилізу з нори.

Фізкультхвилинка

Йшли по лісі їжачки
 На собі несли грушки.
 Тут лисички вибігали,
 Їх у гості закликали.
 Засопіли їжачки
 І скрутились у клубки.
 Покотились із гори
 Просто до широкої ріки.
 Вони річку подолали
 Й до хатиночки помчали.

Ольга Придаток

Завдання 2. Робота в парах

— Побачила Сорока-скрекотуха звірів, притихла і сіла спостерігати. А яких тваринок вона побачила — здогадайтесь!

- Повзун повзе,
Сімсот голок везе. (*Їжачок.*)
- Я веселенький звірок,
Плиг з ялинки на дубок. (*Білка.*)

- Прийшла кума із довгим віником
На бесіду із нашим півником,
Схопила півня на обід
Та й замела мітлою слід. (Лисиця.)

Завдання на вибір:

- Складіть речення про їжачка за малюнком і схемою, використовуючи службові слова.
- Складіть речення про лисичку за малюнком, використовуючи службові слова. Побудуйте схему речення, використовуючи цеглинки.
- Складіть речення про білочку за малюнком, використовуючи службові слова. Побудуйте схему речення, використовуючи цеглинки так, щоб у кінці речення був знак питання.

3) Продовження роботи за підручником (с. 23).

Завдання 3

- Діти, у які ігри ви любите гратися на вулиці?
- Залетіла Сорока-скрекотуха на ігровий майданчик. Побачила, що діти граються у цікаву гру.

А в яку? («Піжмурки».)

— І захотілося їй підказати тому, хто жмуриться, де заховалися діти. А ви побачили, де вони собі знайшли схованки? Розкажіть.

Завдання 4. Розвиток мовлення. Робота в малих групах

— Уявіть, що вам запропонували створити мультиплікаційний фільм. Розгляньте малюнок та складіть розповідь про kota та мишей.

Гра «Прокидайся, уяво». Робота з конструктором LEGO в малих групах

- За допомогою цеглинок виготовте незвичайних птахів.
- Яким, на вашу думку, може бути незвичний птах?

Діти створюють свої шедеври протягом 5 хвилин та презентують їх у малих групах.

Педагог пропонує дітям об'єднати всі створені роботи та спільно уявити світ, у якому ці творіння можуть існувати та взаємодіяти.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. Вправа «Відкритий мікрофон»

- Оцінімо наш урок цеглинками LEGO.
- Хто на уроці працював із задоволенням — підніміть червону цеглинку.
- Кому на уроці було сумно — підніміть зелену цеглинку.
- Хто на уроці дізнався щось нове — підніміть жовту цеглинку.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 20. ПИСЬМО В РЯДКУ ПРЯМИХ ЛІНІЙ

Мета: учити писати прямі лінії в рядку, зберігати однакову відстань між прямими лініями, рівномірно розміщувати предмети в рядку; розвивати дрібні м'язи руки та м'язову пам'ять дітей, увагу, логічне мислення, фантазію; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: кольорові олівці, конструктор LEGO, малюнки тварин для складання «Кластера».

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

1) *Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.*

— За допомогою цеглинок створіть потяг, який повезе вас по прямим лініях до його Величності Зошита. Прокладіть дорогу.

Учні працюють на килимку.

— Діти, подивіться, який потяг із залізничною дорогою у вас утворився.

— Хто їздить у ньому?

2) *Робота над віршем.*

ЇДЕ ЗАЙЧИК У ТРАМВАЇ

Їде зайчик у трамваї
І довкола позирає.
Тут підходить їжачок
І говорить: — Ваш квиток! —
Червоніє зайчик густо

І дає листок... капусти.
Пожував їжак листок.
— Це, — говорить, — не квиток. —
Доведеться вам зійти
І додому пішки йти.

І. Січовик

— Чи можна їздити без квитка?

— Як потрібно поводитися у транспорті?

3) *Пальчикова гімнастика.*

Олівець в руках качаю,
Поміж пальчиків кручу,

Неодмінно кожен пальчик
Будь слухняним я навчу.

— Візьміть олівець вказівним і великим пальцями. Покрутіть олівець, рухаючи пальчиками.

(<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=157903328417608&set=pcb.190431818474328&type=3&theater>)

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ви ознайомитеся з прямими лініями та навчитеся їх гарно писати.

3. Вивчення нового матеріалу

1) *Виконання завдань у зошиті (с. 27).*

— Нас зустрічає Зошит.

Підготовчі вправи до написання прямих ліній (с. 27)

Завдання 1–3

— Чим займаються хлопчик з дівчинкою?

— Нумо їм допоможемо влучити із лука у центр мішені. Одним рухом руки проведіть лінію від стріли до мішені.

— Хто влучив у самісінький центр прямими лініями?

— Ви — влучив стрільці! Діти, поплескайте цим учням.

— А ось і наш потяг. Щоб швидше доїхати до місця призначення, ми його завантажимо нашими **ВМІННЯМИ**. Напишіть лінії за зразком.

— Візьміть до рук ручку і покажіть, як правильно її тримати.

— Починаємо виконувати.

— А ось і золота рибка. Загадайте три бажання, що ви хотіли б, аби вона виконала. А вона виконає їх лише тоді, коли ви напишете правильно прямі лінії.

Написання прямих ліній (с. 28)

Завдання 1–4

— Щоб у нашому класі стало ще світліше, проведемо світло за допомогою прямих горизонтальних ліній.

— Допоможіть бджілкам приземлитися на квітучу галявину для того, аби зібрати нектар.

Для цього напишемо прямі вертикальні лінії на комахах і покажемо, що це бджілки.

— А тепер — їхній шлях на галявину. Зберігайте однакову відстань між прямими лініями.

— Наші пташечки вместилися на гілочці. Допишімо їм лапки.

— Напишіть короткі прямі лінії. Зберігайте однакову відстань між прямими лініями.

Фізкультхвилинка

Йшов по лісу їжачок, (*Ходьба на місці.*)

В нього шубка з голочок.

Ніс багато грушечок,

(*Нахилання тулуба в сторони.*)

Аж болів йому бочок.

Раз, два, три, чотири, п'ять! (*Стрибки.*)

Зупинився спочивать.

— Хто це?

- Любить спеку він і воду.
Дуже схожий на колоду.
Зачаїться і лежить.

Піклувався їжачок (*Вправи для кистей рук.*)

Про маленьких діточок,

Чарівних, непосидючих,

Дуже милих і колючих.

Десять, дев'ять, вісім, сім! (*Стрибки.*)

Грушечки ці ніс він їм.

Може носа відкусить

Тим, хто пильність загубив,

Бо на те він... (*крокодил.*)

(<https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-tvarin-afriki>)

— Наведіть усі лінії, що є на крокодилові.

— Виконуйте охайно. Не виходьте за межі ліній. Зберігайте однакову відстань між прямими лініями.

— А це хто?

- Дивина! Живий клубок
Покотився в наш садок.

Має сотню голочок.

Хто це, друзі? (*Їжачок.*)

(<https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-yizhachka/>)

2) Розв'язування проблемного питання.

— Навіщо їжакам голки?

Дискусійна сітка Елвермена, або «павутинка» дискусії

Стратегія спрямована на організацію дискусії в класі й формування в учнів чіткої позиції щодо обговорення проблем на рівні дібраних ними аргументів.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, вони захищаються від лисички. Так...	Навіщо їжакам голки?	Ні, бо не можна їх узяти до рук. Ні...

Учні мають аркуші з клейкою основою, на яких записано їхні імена та прізвища. Діти виходять до дошки та наклеюють їх відповідно до власних переконань. Учитель об'єднує їх у групи й організовує диспут із цього питання. Учні вільно висловлюються та відстоюють свою думку, зважаючи на певні факти; можуть під час диспуту змінити думку й перейти в іншу групу.

Завдання за вибором:

- Прописати «зубки» крокодила.
- Прописати «голючки» їжака.

4. Закріплення вивченого матеріалу

1) Виконання цікавих завдань (с. 29).

Завдання 1

— Наведіть олівцем пунктирні лінії без допомоги лінійки. Там, де пунктиру немає, проведіть від крапки до крапки.

Завдання 2

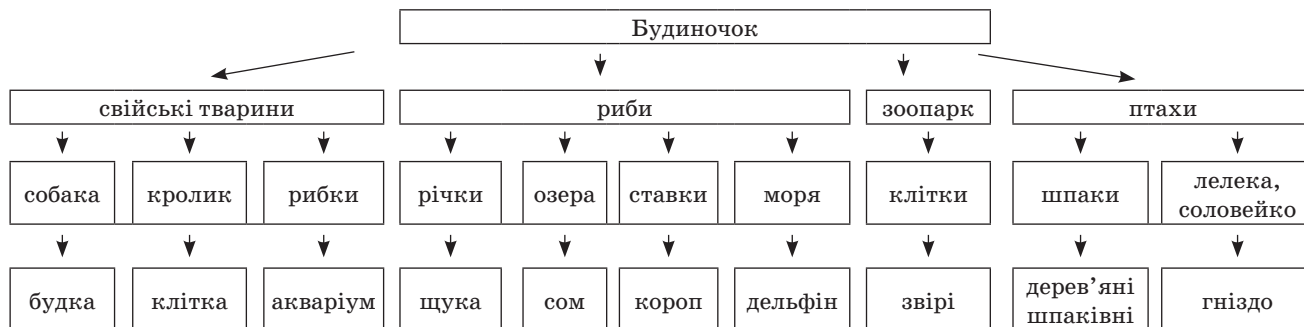
— Поєднайте крапки за зразком.

Завдання 3

— Викладіть предмети з олівців.

— Хто у цьому будиночку може мешкати?

2) Вправа «Кластер».

3) Гра «У кого більше доказів?».

— Знайдіть аргументи та контраргументи.

- Читати корисно, тому що...
- Сваритися погано...
- Краще мати багато друзів...
- Мати собаку — це чудово...
- Одягатися краще швидко...
- Дивитися довго телевізор шкідливо...

— Що вам дуже хочеться зробити?

Я хочу...

- Гратися цілий день.
- Піти пізно ввечері гуляти.
- З'їсти 3 кг цукерок.
- Гостювати щодня.

— Що вам не можна робити?

Мені не можна...

З'їсти морозиво, бо заболить горло.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. Вправа «Плюс — мінус — цікаво»

Ця вправа дає змогу вчителю поглянути на урок очима учнів, проаналізувати його з точки зору цінності для кожного учня.

У графу «П» — «плюс» — ставлять позначку і розповідають усе те, що сподобалось на уроці, що здалося цікавим та корисним.

У графу «М» — «мінус» — усе, що не сподобалось, здалося складним, незрозумілим та нудним.

У графу «Ц» — «цікаво» — розповідають факти, про які дізналися на уроці, чого б ще хотіли дізнатися.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 21. ПОДІЛ СЛІВ НА СКЛАДИ

Мета: сформувати в учнів уявлення про склад слова; формувати вміння ділити слова на склади, позначати поділ слів на склади графічно; активізувати словниковий запас; розвивати вміння складати речення і розповіді за малюнком, серією малюнків; розширити й уточнити знання дітей про тварин; виховувати дбайливе ставлення до них.

Обладнання: набори малюнків із зображенням диких та свійських тварин, моделі слів (*односкладові, двоскладові, трискладові*), конструктор LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Психологічне налаштування

- Сьогодні Мудра Сова зробить вас наймудрішими учнями нашої школи.
- Дивлячись на вашу книжечку, вам будуть посміхатися всі звірята.
- Тож посміхніться і ви їм. Передайте тепло і ласку своїм однокласникам.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

1) Гра «Продовжте речення».

— Мудра Сова хоче переконатися, чи добре ви навчилися складати речення з використанням службових слів.

Учитель називає початок речення: *Зайчик стрибає...* Діти доповнюють речення (*у лісі; через поле...*). Аналогічно доповнюють речення: *Котик сидить...* *Півник співає...*

2) Графічний диктант.

Учитель читає речення. Учні на партах складають їхні моделі з цеглинок.

Котик Мурчик спить на подушці. У саду літають горобці. Чапля ходить по болоті.

2. Мотивація навчальної діяльності

— Уявіть себе на футбольному полі, де грають ведмедики. Ви вболіваєте за одну команду. Що ви будете викрикувати? (*Ди-на-мо! Чем-пі-он!*)

— Якщо ви заблукали у лісі та хочете знайти друзів? (*А-у! То-лю! Ю-ле! А-у!*)

— Які слова викрикує людина, яка просить про допомогу? (*До-по-мо-жіть! На до-по-мо-гу!*)

— Кожне слово ви вимовляли по частинах.

3. Повідомлення теми та завдань уроку

— Сьогодні найуважніші дітки 1-го класу пізнають таємницю української мови. Навчаться ділити слова на склади та дізнаватися про кількість складів у слові.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Дослідження мовних явищ.

Вправа «Квест-дослідження»

— Послухайте лічилку.

Раз — метелик, два — жучок,
Три — невтомний павучок.
А чотири — бабка спритна.
П'ять — то сонечко привітне.
Шість — потішний світлячок.

Сім — то джмелик дивачок.
Вісім — бджілка-трудівниця.
Дев'ять — мушка-танцівниця.
Десять — коник-стрибунець.
Тут лічилочці кінець.

Леся Вознюк

— Кожне слово можна вимовити зливо, а можна по частинах: метелик — ме-те-лик, жучок — жу-чок, павучок — па-ву-чок. Такі частинки називають складами. Повторіть нове поняття.
— Слова можна ділити на склади.

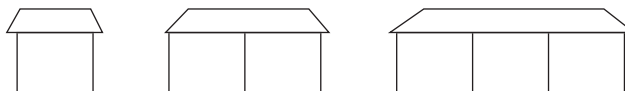
Вправа «Квест-вправлення (вдосконалення)»

— Ви вже вмієте записувати модель речення. Складову будову слова теж можна зобразити графічно. Кожне слово позначатимемо прямокутником. У ньому буде стільки віконечок, скільки у слові складів. Подивіться на складові моделі слів.

Гра «Хто де мешкатиме?»

На дошці виставлено макети будиночків.

— Мудра Сова просить вас бути уважними та кмітливими. Правильно поселити мешканців у будиночки і не переплутати. У цих будиночках будуть «мешкати» тварини: у першому — ті, у назвах яких є один склад, у другому — із двоскладовою назвою, у третьому — із трискладовою.

- Розгляньте уважно тварин.
- Кого ви впізнали? (*Кінь, коза, корова, гусак, кіт, собака, курка.*)
- Де ви їх бачили?
- Яким одним словом можна назвати цих тварин? (*Свійські тварини.*)
- Діти, назвіть слово по складах.
- Визначте, у якому будиночку має жити тваринка.

2) Робота за підручником (с. 24).

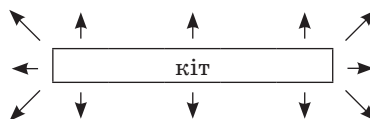
Завдання 1

— Мудра Сова дуже любить наш Букварик, адже він створений для Нової української школи. Назвіть тварин, яких ви бачите на малюнку. (*Кіт, миша, лисиця.*)

- Вимовте перше слово. (*Кіт.*)
- Скільки складів воно має? (*Один.*)
- Вимовте друге. (*Миша.*)
- Полічіть склади. (*Два.*)
- Промовте останнє. (*Лисиця.*)
- Скільки складів? (*Три.*)

Вправа «Асоціативний куц»

— До слова, що має найменшу кількість складів, складіть «асоціативний куц».

(*Ковдра, молоко, миші, собачка, вуса, лапки...*)

Завдання 2

— Діти, розгляньте уважно птахів. Це все друзі Мудрої Сови. Назвіть їх. (*Дятел, півень, горобець, сова.*)

- Поділіть слова на склади.
- Назва якого птаха має три склади? (*Го-ро-бець.*)

Вправа «Кластер»

Завдання: складіть «Кластер» до слова *горобець*.

- Доберіть ключові слова до слова *горобець*.
- Зазначте поняття, що глибше розкривають зміст.

Фізкультхвилинка

Час приходить для спочинку —
 Це для вас фізкультхвилинка.
 Рученятами всі — мах!
 Кожен з вас тепер вже птах!
 Дятел, гава, синиця, сойка —

Та які ж ви жваві, ловкі,
 Хутко-хутко політайте,
 Сили й моці набирайтесь!
 Відновіть свої ви сили,
 Будьте радісні й щасливі.

Завдання 3

— У назві якої тварини найменша кількість складів? (Вовк.)

Вправа «Квест-цікавинка»

— Вовк може бути голодним 14 днів (два тижні).

— А що ви знаєте про вовків?

Завдання 4

— Хто зображений на малюнку? (Комар, метелик, жук, бджола.)

— Яким одним словом можна назвати цих живих істот? (Комахи.)

— Поділіть назви всіх комах на склади.

— У назві якої комахи найбільша кількість складів? (Метелик.)

Слухання уривка вірша Анатолія Костецького «Метелика ловити я не хочу»

Метелика ловити я не хочу:
 Він — квітка неба, хай живе собі!
 Хай крильцями барвистими тріпоче,
 Щоб радісно було мені й тобі.

І квітку лісову не стану рвати,
 Її додому я не понесу,
 Бо вдома їй джмеля не погойдати
 І не попити ранками росу!

Проблемне питання

— На лузі літали різнокольорові метелики. Вони пурхали з квітки на квітку. Що б ви зробили?

- Намалювали метелика;
- спіймали його;
- сфотографували його.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Продовження роботи за підручником (с. 25).

Робота з аудіозаписом за QR-кодом

— Послухайте вірш. Назвіть тварин, згаданих у ньому.

— Де можна побачити цих тварин?

Розвиток мовлення

— Чи доводилося вам бувати у зоопарку?

— Відгадайте, яких звірів там бачила Мудра Сова.

- В зоопарку всі їх знають,
 Бо вони малят катають.
 Це малі та гарні коні.
 Відгадайте, хто це?.. (Поні).
- Хто не ходить, а стрибає,
 Задні лапи довгі має?
 В сумці власну дітвору
 Носить мама... (кенгуру).
- Довгошия та плямиста,
 Їсть з дерев зелене листя.
 Важною ходою графа
 По савані йде... (жирафа).
- Дуже жваві ці тварини,
 Дикі родичі людини.
 В них цупкі та спритні лапи —
 По деревах лазять... (мавпи).

- Хобот замість носа має,
Листя ним, траву зриває.

Ця тварина — чемпіон —
Важче всіх на суші... (слон).

- Куди прийшли діти? (У зоопарк.)
- Кого вони там побачили? (Жирафу, кенгуру...)
- Чи добре звірям живеться у зоопарку?
- Розкажіть, як ви там провели час. Що цікавого дізналися?

Завдання 4. Розвиток мовлення. Робота в малих групах

- Складіть розповідь за малюнком.

2) Гра «Прокидайся, уяво!». Робота з конструктором LEGO в малих групах.

- За допомогою цеглинок виготовте незвичну комаху.
- Якою, на вашу думку, може бути незвична комаха?

Діти створюють свої шедеври протягом 5 хвилин та презентують їх у малих групах.

Педагог пропонує дітям об'єднати всі створені роботи та спільно уявити світ, у якому ці створіння можуть існувати та взаємодіяти.

3) Гра «Порівняй зі звірятами»

- Колючий, як... (їжак).
- Каркає, як... (ворона).
- Іде, як... (слон).
- Дівчина, як... (лебідка).
- Білий, як... (лебідь).
- Великий, як... (ведмідь).

4) Гра «Назви одним словом».

- Синичка, горобчик, ластівка, шпак. Це хто? (Птахи.)
- Бджола, муха, комар, жук. Це хто? (Кожухи.)
- Лось, кабан, бурундук, бобер. Це хто? (Звірі.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

1. Вправа «Вірю — не вірю»

- Слово *бобер* має три склади.
- Слово *єнот* — один склад.
- Слово *сорока* — три склади.
- Слово *мурахи* — шість складів.
- Слово *цуцик* — два склади.
- Слово *бджілка* — два склади.

2. Вправа «Інтерв'ю»

- Яку таємницю української мови ви дізналися? (Слова діляться на склади.)
- Як визначити, скільки складів у слові? (Вимовити слово протяжно, по складах.)

3. Саморефлексія

- Покажіть цеглинками колір, що відображає ваш настрій.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 22. ДОПОМІЖНІ ЛІНІЇ РЯДКА

Мета: ознайомити учнів/учениць з міжрядковою лінією сітки зошита; учити писати в графічній сітці з надрядковою і підрядковою вигнуті лінії та прямі із заокругленнями; розвивати дрібні м'язи руки та м'язову пам'ять дітей, увагу, логічне мислення; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, кольорові олівці, фішки червоного і зеленого кольорів (для кожного учня), малюнок із зображенням Незнайка.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Знову день почався, діти,
Всі зібрались на урок.
Тож пора нам поспішити —
Кличе в подорож дзвінок.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

Гра «Правда чи ні?»

— Послухайте речення. Якщо воно правдиве, піднімайте зелену картку, якщо хибне — червону. Поясніть Незнайкові, яка помилка у реченні.

Орієнтовні речення:

Узимку кури відлітають у теплі краї.
Подорожник — корисна лікарська рослина.
На нашій яблуні виросло багато смачних шишок.
У сосновому лісі ми збирали моркву.
Сова вдень спить, а вночі шукає собі їжу.

Пальчикова гімнастика «Вертолiт»

— Навчіть Незнайка виконувати пальчикові вправи з олівцем. Візьміть тонкий олівець трьома пальцями. Покрутіть його. Нехай він обертається швидко-швидко, неначе гвинтик вертольота.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ви будете навчатися вправно проводити різні лінії.

3. Вивчення нового матеріалу

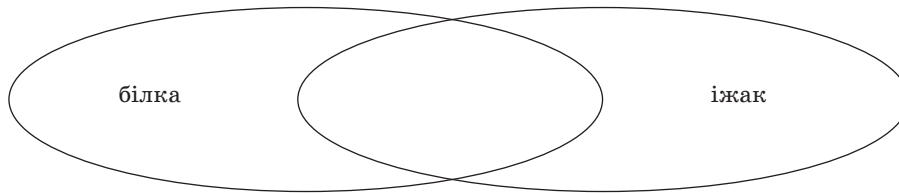
1) Ознайомлення з допоміжними лініями рядка (с. 30).

Вправа «Квест-дослідження»

— Дослідіть, у якому кошику найбільше кошенят. Розкажіть це Незнайкові.
— Зафарбуйте кружечок біля цього кошика.
— Обведіть лінії на кошику.
— Скільки допоміжних ліній з'явилося? (Дві.)
— Пропишіть вигнуті лінії. Навчіть Незнайка писати так, як це вмієте робити ви. Дотримуйте правильного написання, не виходячи за надрядкові та підрядкові лінії.
— Яких тваринок побачив Незнайко? (Кіт, миша.)
— Скільки складів у слові кіт? (1.)
— А скільки у слові миша? (2.)
— Які плоди на зиму збирає білочка? (Жолуді.)
— А їжачок? (Гриби.)
— Відтворіть плоди у зошиті.

Вправа «Круги Ейлера-Венна»

- Поділіть слово *білка* на склади. Скільки складів має це слово? (2.)
- Поділіть слово *їжак* на склади. Скільки складів? (2.)
- Що спільного в цих словах? (Однакова кількість складів у слові.)
- Що відмінного?

Спільне: вони звірі, мають 4 лапи, живуть у лісі.

Відмінне:

- для білки: стрибає по гілках, їсть горішки, має шерсть;
- для їжака: ходить по землі, згортається клубочком, має голки, їсть мишей та комах.

Фізкультхвилинка

Ходить білочка по лісі, — (Діти ходять кімнатою, простягають руки вперед, розводять у сторони.)
По високому, густому,
По зеленому, рясному. (Стежать поглядом, відводять руку в загадану сторону.)
В неї стежечок багато:
По землі і по деревах. (Стежать поглядом, повертаються назад.)
Справа стежечка — до зірки, (Простягають руки вперед.)
Зліва стежечка — до шишки, (Стежать поглядом.)
Ззаду стежка — до горішка.

2) Написання прямих ліній із заокругленням (с. 31).

3) Гра «Сходи» (с. 32).

- Підніміться пальчиками лівої руки по сходах.
- Опустіться пальчиками правої руки по сходах.

4) Письмо ліній за пунктиром (с. 33).

— Наведіть олівцем пунктирні лінії без допомоги лінійки. Там, де пунктиру немає, наведіть лінії від крапки до крапки.

Учитель стежить за поставою учнів та виконанням завдання.

— З'єднайте лінією кожного метелика з квіткою відповідного розміру.

Учитель стежить за виконанням завдання.

— Які предмети потрібно намалювати в порожніх клітинках?

Вправа «Асоціативний куц»

Оля вийшла погуляти, дощик взявся пустувати.
Не злякає дощик Олю, бо відкрила... (парасольку).

(Діти, дощ, злива, грім, круг, сонце, море, пісок, ...)

4. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «Розв'язування логічних силогізмів».

— Незнайкові запропонували скласти речення. Що з цього вийшло — здогадайтеся самі. Діти повинні відповісти, чи правильно зроблено висновки.

Наприклад:

Усі коти люблять молоко. Петрик любить молоко. Отже, Петрик — кіт.

У всіх людей є вуха. У песика Джека є вуха. Отже, песик Джек — людина.

У всіх людей є серце. Миколка — людина. Отже, у нього є серце.

Деякі малюки часто плачуть. Юрчик — малюк. Отже, він часто плаче.

Усі зимові місяці холодніші за літні. Січень зимовий місяць. Отже, він холодніший за серпень.

— Чи правильно побудував речення Незнайко?

— Дуже добре, що учні 1-го класу можуть виправити всі помилки у Незнайкових твердженнях!

2) Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.

Діти працюють на килимку. Учитель називає слова, а учні з цеглинок будують складові схеми.

— Діти, побудуйте складові моделі до слів-відгадок.

- Є крила, а не літає. (*Риба*.)

— Скільки складів має слово *риба*? (2.)

— Побудуйте схему.

- Грізний звір цей носить гриву
Шовковисту і красиву,
На хвості є китиця,

Очі хижо світяться.
Причаївся між дерев,
На козуль полює... (*лев*).

— Скільки складів має слово *лев*? (1.)

— Побудуйте схему.

- Хто в зоопарку вище всіх?
Впізнати її нам легко,
Впізнати її на раз:

Висока вона зростом
Та бачить суперклас. (*Жирафа*.)

— Скільки складів має слово *жирафа*? (3.)

— Побудуйте схему.

- З рогами, а не бик,
Доять, а не корова,

Кору здирає,
А кошиків не плете. (*Коза*.)

— Скільки складів має слово *коза*? (2.)

- Хобот замість носа має,
Листя ним, траву зриває.

Ця тварина — чемпіон —
Важче всіх на суші... (*слон*).

— Скільки складів у слові *слон*? (1.)

Кожна група презентує свої моделі.

3) Гра «Вибір».

— Виберіть одне слово, яким можна правильно завершити почате твердження.

У чобітка є... (*шнурок, пряжка, підошва, ремінці, гудзик*).

У теплих краях живе... (*ведмідь, олень, вовк, верблюд, тюлень*).

Місяць осені... (*вересень, грудень, лютий, березень*).

Молоко завжди... (*прозоре, холодне, рідке, біле, добре*).

У дерева завжди є... (*листки, квіти, плоди, коріння, тінь*).

Місто України... (*Львів, Київ, Одеса, Вінниця, Кропивницький*).

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок «Знаю — Хочу знати — Дізнався»

У стовпчик «З» — поставити плюстик, описуючи, про що вже знали з цієї теми.

У стовпчик «Х» — що хотіли дізнатися під час уроку.

У стовпчик «Д» — дізналися під час вивчення теми.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 23. НАГОЛОС У СЛОВАХ

Мета: сформувати в учнів поняття про наголос у слові; ознайомити з поняттям «наголошений» склад; формувати вміння визначати в слові наголошений склад, позначати його відповідним значком у схемі слова; удосконалювати вміння ділити слова на склади, складати речення і розповідь за серією малюнків; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; виховувати толерантність; прищеплювати інтерес до вибору професії.

Обладнання: набори малюнків із зображеннями одягу (*пальто, куртка, сорочка, шапка, панамка, шляпа*), сюжетні малюнки представників різних професій (*перукар, кінолог, лікар, учитель, пілот*); складові схеми, конструктор LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

Вправа «Квест-вправління (закріплення)»

— Чудова маленька дівчинка Мальвіна довго виступала на сцені у Карабаса-Барабаса. Але професія актриси їй не дуже подобалася, тому вона втекла від нього і відкрила свою майстерню з пошиття одягу.

— Кожна людина має свою професію. Хтось став геологом, хтось — дизайнером чи програмістом.

А ким ви мрієте стати в майбутньому?

— Відгадайте загадки про професії.

Учитель демонструє сюжетні малюнки.

- Професії (*це кожен знає!*)
Важливішої немає!

Він — наставник і навчитель,
Мудрий, приязний... (*учитель*).

— Вимовте слово по складах. Складіть модель цього слова за допомогою цеглинок.

— Складіть речення зі словом *учитель*. (*Учитель навчає учнів у класі.*) Зобразіть його графічно за допомогою цеглинок.

- Літаком керує вправно,
Коли навіть в небі хмарно,

Посміхається з висот
Найхоробріший... (*пілот*).

— Вимовте слово по складах. Складіть модель цього слова за допомогою цеглинок.

- Він навчить твого собаку,
Як прогнати розбишаку,

Не страшний вже буде ворог,
Коли учить пса... (*кінолог*).

— Вимовте слово по складах. Складіть модель цього слова за допомогою цеглинок.

— Складіть речення зі словом *кінолог*. (*Кінолог навчає собак.*) Зобразіть його графічно за допомогою цеглинок.

— Назвіть відомі вам професії.

— А які з-поміж них подобаються?

2. Мотивація навчальної діяльності

— Мальвіна так зраділа, що першокласники завітали до неї в майстерню. А їй є чим похвалитися!

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні найуважніші діти 1-го класу навчатимуться вимовляти слова із більшою силою голосу та визначати наголошений склад.

4. Вивчення нового матеріалу

1) *Вправа «Квест-дослідження».*

- Ні, вам, друзі, не здалося —
Голубе моє волосся.

Я — артистка знаменита,
Провела на дачі літо

Поміж трав і квіточок,
Жаб, метеликів, пташок.

Друзів просить на гостину
Миля й чарівна... (Мальвіна).

— Слово *Мальвіна* поділіть на склади. Скільки в ньому складів? (Три.) Послухайте, чи з однаковою силою голосу я вимовляю кожен склад: Маль-ві-на.

Учитель кілька разів вимовляє (*зливо*) слово, а учні визначають, що другий склад вимовляє гучніше.

— Склад, який вимовляємо гучніше, називають *наголошеним*. Знак наголосу ставимо вгорі над наголошеним складом.

— Щоб визначити наголошений склад, потрібно вимовити слово зливо, із питальною інтонацією. Наголошеним може бути будь-який склад. В односкладових словах наголос не ставлять.

2) Робота за підручником (с. 26–27).

Завдання 1

- Отже, розпочнемо із першої зали «Верхній одяг».
- Назвіть осінній одяг. (*Пальто, куртка, сорочка.*)
- Що вам більше подобається?
- Вимовте перше слово протяжно. (*Па-льто.*)
- Визначте наголошений склад. (*Паль-то*)
- Вимовте друге слово протяжно. (*Кур-тка.*)
- Який склад наголошений? (*Перший.*)
- Вимовте третє слово. (*Со-ро-чка.*)
- Хто одягає цей одяг? (*Хлопчики та дівчатка.*)
- Який склад наголошений? (*Другий.*)

Завдання 2. Робота в парах

- Переходимо до наступної зали «Головні убори».
- Назвіть головний убір, що ви носите.
- У яку пору року можна носити панамку? (*Влітку.*)
- Чи обов'язково її надягати, коли сонце припікає?
- А чому? (*Щоб не отримати сонячного удару.*)
- Який головний убір зображений першим? (*Блайзер.*)
- Як ще можна його назвати? (*Кепка, картуз.*)
- Скільки складів мають ці слова? (*Два.*)
- Який склад наголошений?
- Назвіть предмет, до якого запропоновано схему. (*Па-нам-ка.*)

Завдання 3

- Переходимо до наступної зали «Літній одяг».
- Подивіться уважно і скажіть, який одяг ви собі придбали б.
- Назвіть предмети із наголошеним другим складом.
- Побудуйте складову модель слів за власним вибором із цеглинок.

Завдання 4

- А ось і зала «Взуття».
- Подивіться уважно і скажіть, яке взуття ви собі придбали б.
- Який предмет зайвий? (*Шкарпетки.*)
- Чому?
- Який склад наголошений у слові *шкарпетки*? (*Другий.*)
- Побудуйте складову модель слів за власним вибором із цеглинок.

Фізкультхвилинка

Руки за голову ставимо сміло
І повертаємось вправо і вліво,
Ще двічі наліво й двічі направо,

Зробимо чітко, діти, цю вправу.
Двічі наліво, двічі направо —
Будемо мати гарну поставу.

Завдання 5

Слухання вірша. Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

- А тепер — завдання від Мальвіни. Послухайте вірш і скажіть, який одяг у ньому згадано.

Орієнтовні запитання

Просте. Назвіть одяг, що згадано у вірші.

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, там не згадується про кросівки?

Пояснювальне. Чому людина повинна носити різний одяг?

Творче. Створіть дизайн одягу.

Оцінювальне. Який одяг вам до вподоби?

Практичне. Як потрібно доглядати за одягом?

Завдання 6

— Мальвіна запрошує до себе приміряти одяг. Як ви гадаєте, що вона запропонує?

— Що до чого пасує?

Завдання 7

Розвиток мовлення. Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах

— Складіть розповідь за малюнком.

Учні складають невеличкі висловлювання від імені обраного персонажа.

Роль — діти. **Аудиторія** — родина. **Формат** — лист. **Тема** — «Краса природи».

Зразок листа

Доброго дня, дідусю та бабусю!

У неділю ми з Денисом гарно відпочили на лужку. Пускали повітряного змія. Але трапилося так, що вітерець зірвав з мене брилика. Він відлетів дуже далеко. І поки ми з братиком його шукали, там поселилася пташечка. Вона була така гарна! Голівка чорненька, а спинка і грудця жовтенькі. Ми так довго милувалися нею. Вирішили подарувати брилика, щоб вона там добре почувалася. До побачення! Ваші онуки.

3) Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.

Гра «Безлюдний острів»

Педагог пропонує дітям побудувати три речі (*головний убір, одяг, взуття*), що вони візьмуть із собою на безлюдний острів. Діти у групах демонструють товаришам, що, на їхню думку, стане у пригоді на острові.

— Які предмети, на вашу думку, стануть у пригоді на безлюдному острові?

— Чому саме ці три речі ви залишили?

— Як ви вважаєте, що можна побачити або кого можна зустріти на безлюдному острові?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Метод «Капельюшки де Боно»

- *Білий* — колір чистоти.
Що мені відомо про склади?
- *Червоний* — колір життя, відчуттів.
Як дізнатися, який склад наголошений?
- *Чорний* — колір землі, здорового глузду.
Назвіть слова, що мають два склади; три склади.
- *Зелений* — колір досліджень.
Що означає слово *картуз*?
- *Синій* — колір знань.
Навіщо мені потрібні знання, здобуті сьогодні на уроці?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 24. ПИСЬМО В ГРАФІЧНІЙ СІТЦІ З ДОПОМІЖНИМИ ЛІНІЯМИ

Мета: учити писати півовали, овали в основному рядку з міжрядковою лінією (*звернути увагу учнів на початок письма овалу*), наводити, домальовувати, розфарбовувати предмети різної форми; розвивати окомір, увагу, дрібні м'язи руки та м'язову пам'ять дітей, логічне мислення; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: кольорові олівці, конструктор LEGO, математичне віяло.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Ви сьогодні вже проснулись?
Мамі зранку посміхнулись?
Клас наш радо вас вітає!
Настрій кожен гарний має?

Станьмо разом в дружне коло!
Привітай нас, рідна школо!
Добрий день!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

1) Гра «Скільки складів?».

У кожного учня — математичне віяло. Учитель називає слова, наприклад: молоко, корова, мама, коза, мило, кінь, машина, качка, малина, гуска, дім, курка, мак, півень...

Діти сигналізують цифрою віяла, показуючи кількість складів у певному слові.

2) Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.

— За допомогою цеглинок створіть фігури.

1-ша група — слово, що складається з одного складу. (*Кит, мак.*)

2-га група — слово, що складається з двох складів. (*Їжак, слива.*)

3-тя група — слово, що складається з трьох складів. (*Крокодил, ромашка.*)

3) Пальчикова гімнастика. Вправа «Дзиґа».

На столі круги катаю,
Олівець не випускаю.

— Оберніть олівець на столі двома пальцями спочатку однією рукою, а потім — другою. Спробуйте зробити те саме великим і середнім пальцями. (<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=157903328417608&set=pcb.190431818474328&type=3&theater>)

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ви ознайомитеся з півовами та овалами, навчатиметесь їх гарно писати.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Підготовчі вправи до написання півовалів (с. 34).

Завдання 1

— Завітав Зайчик-пострибайчик до саду, і дуже зрадів, бо побачив багато дозрілих яблук. Але він бачив лише одну половинку.

— Нумо допоможемо йому зібрати щедрий урожай, домалюймо другу половину яблук.

2) Написання малих та великих півовалів.

— Подивіться, як я пишу малий півовал: починаю писати нижче від верхньої рядкової лінії, веду вгору до лінії, заокруглюючи ліворуч, потім униз, теж заокруглюючи. Біля нижньої рядкової заокруглюю праворуч і вгору.

— Пропишемо у повітрі 2–3 півовала.

— А тепер — правий півовал.

- Зверніть увагу на початок письма півовалу в рядку.
- Які предмети потрібно домалювати у порожніх клітинках? (*Півовал, місяць.*)
- Виконайте самостійно.

3) Написання малих та великих овалів (с. 35).

- У нашого Кота Леопольда День народження. Його прийшла привітати мишка.
- Що вона принесла?
- Наведіть кульки та розфарбуйте кольоровими олівцями, щоб свято було яскравим.
- Пригадайте, які елементи вчилися писати попереднього уроку. Порівняйте півовал і овал.
- Дивіться, як я пишу: починаю нижче від верхньої рядкової лінії, веду вгору до лінії (*i*), заокруглюючи ліворуч, а потім униз (*раз*), теж заокруглюючи. Біля нижньої рядкової заокруглюю праворуч і веду вгору (*i*). Закінчую писати там, де починала. Овал пишемо під рахунок *i-раз-i*.
- Обведіть кілька овалів у повітрі.
- Перевірте, чи готові ви до роботи (*як сидите, тримаєте ручку, положення зошита*). Починайте працювати у рядку.

Аналогічно виконують завдання у наступному рядку. Учитель допомагає дітям, стежить за правильністю постановки дитячої руки. Звертає увагу на дотримання однакової відстані між овалами.

- Що потрібно намалювати у порожніх клітинках?

Гра «Знайди смачне слово»

— Діти, уявіть, що ви святкуєте день народження. Потрібно накрити стіл до чаю й поставити більше смачних страв. Вибираючи смаколики, слід пам'ятати, що їхня назва має складатися тільки із двох чи трьох складів. Діти, які сидять ліворуч, називатимуть страви із двох складів, а ті, хто праворуч, — із трьох.

вафлі	бублики
калач	яблука
булка	соломка
лимон	шоколад
халва	тістечка

Фізкультхвилинка «Долоні»

- Де ваші долоні? *(Діти показують руки, стискають пальці у кулачки.)*
- Тут-тут-тут!
- А в долонях пальчики живуть. *(Розтуляють кулачки і показують пальчики в русі.)*
- Працювали пальчики —
- Не лінувалися:
- Ліпили, ліпили, малювали, *(Імітують ліплення, будівництво.)*
- Будували, будували —
- Зупинилися.
- А потім, а потім, а потім *(Повільно опускають руки на стіл.)*
- Стомилися.

4. Закріплення вивченого матеріалу

1) Виконання цікавих завдань (с. 36–37).

Завдання 1

- «Прокатайте» дітей на оглядовому колесі.
- Хто з вас катався на оглядовому колесі?
- Як потрібно поводитися на ньому?

Завдання 2

М'ЯЧИК

Синій м'ячик у горошок —
Очі є, а ніг нема, —
Все танцює на дорозі,
А Володя не впійма.

М'яч, хитрючий, причаївся,
Щоб ніхто не наздогнав.
Але раптом покотився,
Далі й далі пострибав.

Т. Петровська

- Про що віршик?

- Чи підходить малюнок до віршика?
- Так, від нашого хлопчика м'ячик не тікає.
- Знайдіть три однакові за розміром м'ячі. Розфарбуйте їх.

Завдання 1 (с. 37)

- Розгляньте уважно малюнки.
- Домалюйте другу половину.
- Що у вас утворилося?

Завдання 2

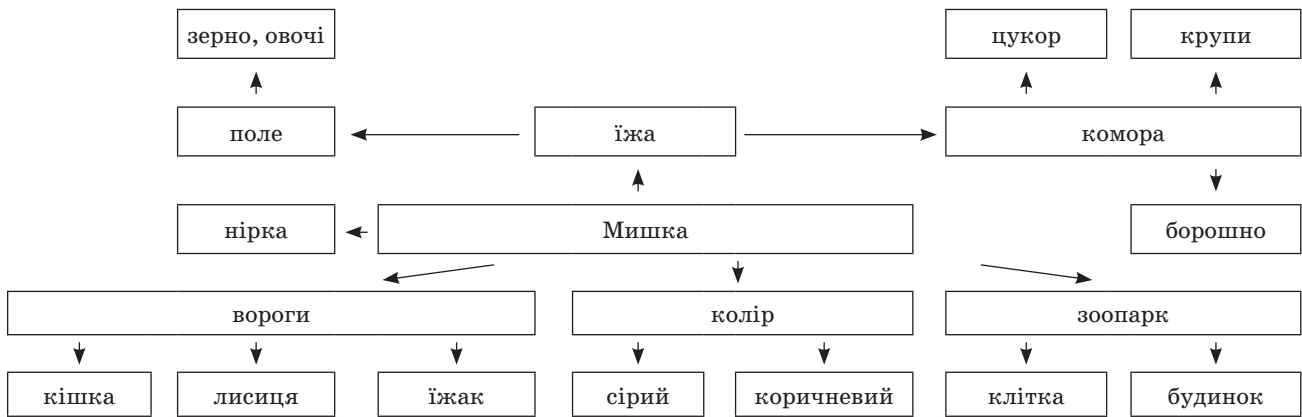
- Із комори кусень сиру
Вкрала ця злодюжка сіра.

Гналася за нею кішка,
Та втекла у нірку... (мишка).

Завдання за вибором

- Намалюйте мишку на аркуші паперу за зразком.
- Виготовте аплікацію за зразком.

2) Вправа «Кластер».

3) Гра «Хто що робить?».

Учитель кидає м'яч і називає тварин/людей. Учень відповідає, що робить тварина/людина.

Наприклад: зайчик — стрибає; вуж — повзає; горобець — літає; ветеринар — лікує тварин; учитель — вчить дітей; швея — шиє одяг.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. Використання стратегії «РАФТ»

Учні складають невеличкі висловлювання від імені обраного персонажа (наприклад, учня/учениці).

Роль — учень/учениця. Аудиторія — великий овал. Формат — смс-повідомлення. Тема — «У яких літерах пишеться великий овал?».

Зразок: «Привіт, великий овале! Сьогодні на уроці я навчився/навчилася тебе гарно писати. Але хочу дізнатися, у яких літерах я тебе знайду? Твій шанувальник/шанувальниця».

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 25. МОВНІ І НЕМОВНІ ЗВУКИ. ГОЛОСНІ І ПРИГОЛОСНІ ЗВУКИ

Мета: сформувати уявлення дітей про немовні звуки і звуки мовлення, голосні та приголосні звуки за їхніми істотними ознаками; навчити позначати їх умовними позначками; формувати вміння виділяти в словах окремі звуки, робити звуковий аналіз найпростіших за будовою слів; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; виховувати толерантність; прищеплювати бажання милуватися красою природи.

Обладнання: набори малюнків із зображенням дощової погоди, будильник, дзвінок, музичний інструмент (*труба, барабан*), конструктор LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Слухання вірша Оляни Руди «Мобільний песик»

Дмитрик з песиком Рудьком
У дворі гуляє,
Як сучасним стати псом,
Рудого навчає:

«Нині кожен хатній пес
Ходить з телефоном,
Раптом загубився десь —
То дзвонить додому».

— Про кого йдеться у вірші?

— Кого навчає Дмитрик?

— Що потрібно робити, якщо ти загубився?

— Складіть речення зі словом *песик*. Побудуйте схему речення за допомогою цеглинок.

— Поділіть на склади слово *Рудько*, визначте наголошений склад. Схематично позначте слово за допомогою цеглинок.

3. Вправа «Мікрофон»

— З чого складається мовлення?

— З чого складається речення?

— На що ділять слова?

— Як називається склад, що вимовляють з більшою силою голосу?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Відкритий мікрофон»

— Діти, а де можна зустріти песика? (*На вулиці, у сільському дворі.*)

— Чи вміє він розмовляти?

— Песик видає немовні звуки. А де ми можемо почути немовні звуки?

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні найуважніші діти відкриють ще одну таємницю української мови: дізнаються про мовні та немовні звуки, навчаться розрізняти голосні та приголосні звуки.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 28).

Завдання 1

— Діти, пограймо у гру «Впізнай звуки»! Заплющте очі.

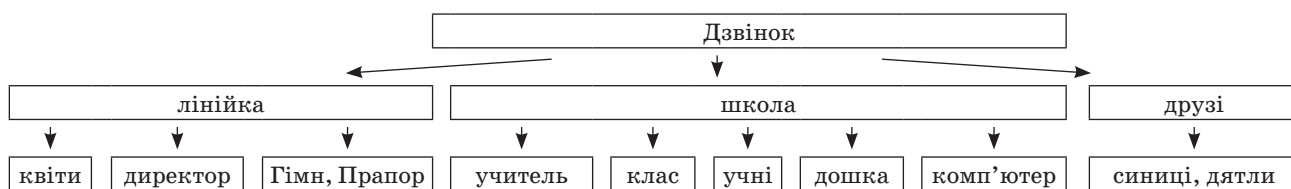
(*Учитель дзвенить будильником.*)

— Розплющте очі. Який предмет може видавати такі звуки? (*Будильник.*)

— Які предмети зображені на малюнку на с. 28? (*Будильник, літак, дзвінок, труба.*)

— Які звуки утворюють зображені предмети?

Вправа «Кластер»

Гра «Повтори, як я»

— Жив-був веселий язичок. Він мешкав у своєму будиночку. А будиночок цей — рот. Будиночок відчинявся й зачинявся. Ось так! (*Учитель показує, пропонує дітям відкрити і закрити рота.*) Язичок то вибіжить із будиночка, то знову сховається в ньому. (*Пропонує дітям повторити.*) Язичок усе, що побачить, хоче сам зробити. Побачив, як кошеня хлебче молоко, і собі почав хлебтати. Ось так! Покажіть, як це робить язичок. (*Після цього язичок «облизує варення», «іде, як годинник», «пиляє дрова» та виконує інші вправи.*)

Потім учитель вимовляє слово з потрібним звуком тихо, голосно, пошепки, повільно, швидко і пропонує дітям повторити. Учні показують фішку, що відповідає названому звуку.

Завдання 2

- Яка зараз пора року?
- Назвіть ознаки осені.
- Які ознаки наближення грози зображено на світлинах?

Вправа «Асоціативний куц»

(*Жовте листя, калина, жолуді, лелеки, гроза, дощ, їжак, білочка, комахи...*)

Завдання 3

- Якими звуками наповниться ліс після дощу?
- Як капає крапелька води з даху?
- Як джміль розмовляє з квіткою?
- Як цвіркун радіє закінченню дощу?
- Як птахи щебечуть?

Завдання 4

- Перегляньте відео і скажіть, які звуки ви почули у природі.

2) Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.

- За допомогою цеглинок створіть кольоровий дощ, що капає з хмаринок.

Фізкультхвилинка

Підстрибнули, підлетіли,
На хмаринку зручно сіли,
Нахилились, роздивились,

Кругом себе подивились.
Як же з хмарки вниз спуститись?
Може ж отаке наснитись!

3) Продовження роботи за підручником (с. 29).

Вправа «Квест-дослідження»

- Практичне уявлення про голосні та приголосні звуки.
  - Подивіться, як я вимовляю звук [у]. Вимовте тепер ви. Спробуйте вимовити протяжно звук [у-у-у].
  - Тепер вимовте звук [ш]. Чи можна цей звук вимовити протяжно? Під час вимови одних звуків повітря вільно проходить ротом. Такі звуки називають *голосними*. Під час вимови інших звуків повітря натрапляє на перешкоди. Такі звуки називають *приголосними*. Повторіть нові поняття: «голосні звуки», «приголосні звуки».

- Умовне позначення звуків.
— Зараз ми намалюємо, як працюють губи, коли ми вимовляємо різні звуки. Вимовляйте за мною звуки, спостерігайте за губами у дзеркальце: [а], [п], [о], [у], [к], [и], [ш], [і], [н], [е], [м].
На дошці вчитель поступово робить малюнки.

- Голосні звуки позначатимемо кружечками, приголосні — рисою.
- Моделювання слова *лев*.
Учитель (*а за ним — учні*) називає звуки, визначає, які вони. Фішками викладають звукову модель.

Завдання 1

- Назвіть предмети, зображені на малюнках.
- Назви яких предметів починаються з голосного звука? (*Окуляри, автобус.*)

Завдання 2

- Назвіть предмети, зображені на малюнках.
- Назви яких предметів починаються з приголосного звука? (*Кавун, банан.*)

Завдання 3

- Назвіть предмети, зображені на малюнках.
- Назвіть голосні звуки, що є в цих словах.

Завдання 4

- Назвіть предмети, зображені на малюнках.
- Назвіть приголосні звуки, які є в цих словах.

4. Закріплення вивченого матеріалу

- Як ви розрізняєте тварин?
- Послухайте вірш. На запитання у вірші відповідайте хором.

«Няв-няв-няв!» — муркоче... (*котик*).
Промовляє хто: «Ко-ко!»? (*Курка*).
Хто на лузі «Му-у-у!» гукає? (*Корова*).
Хто так сонце зустрічає:
«Ку-ку-рі-ку! Ку-ку-рі-ку!»? (*Півень*).

Хто «Ців-ців!» щечече в стрісі? (*Горобчик*).
Хто «Джу-джу!» в квітках співа? (*Джміль, бджола*).
Хто кричить в ліску: «Ку-ку!»? (*Зозуля*).
Хто скрекоче: «Ква-ква-ква!»? (*Жаба*).

Л. Колос

- Тварини не вміють розмовляти, але кожному ви впізнали за певними звуками!

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Метод «Капелюшки де Боно»

- *Білий* — колір чистоти.
Що мені відомо про мовні та немовні звуки?
- *Червоний* — колір життя, відчуттів.
Як розпізнати голосні та приголосні звуки?
- *Чорний* — колір землі, здорового глузду.
Назвіть голосні звуки у слові *орел*.
- *Зелений* — колір досліджень.
Чи завжди голосні звуки співають чи, можливо, вони вміють і гарчати?
- *Синій* — колір знань.
Навіщо мені потрібні знання, здобуті сьогодні на уроці?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 26. ПИСЬМО В ПОВНІЙ ГРАФІЧНІЙ СІТЦІ

Мета: учити писати прямі лінії, прямі із заокругленням у графічній сітці з похилою лінією; відпрацьовувати паралельність елементів, однакову відстань між елементами; розвивати дрібні м'язи руки та м'язову пам'ять дітей, окомір, увагу, логічне мислення; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: кольорові олівці, конструктор LEGO, ілюстрації сузір'їв Великої та Малої Ведмедиці, ракети, автобуса, зірки, окулярів, олівця, цукерки, альбому, телефону, акварелі.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Форма проведення: уявна екскурсія до планетарію.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Пролунав уже дзвінок,
Починається урок.
Приготуйте без мороки
Все, що треба до уроку.
Зошит, ручку, олівці.
Приготувались? Молодці!

— Сьогодні ми відвідаємо планетарій. Дізнаємося про чарівний світ зірок.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

1) Гра «Велика Ведмедиця».

— Звіздар полюбляє спостерігати за зірками, що бачить крізь телескоп. Йому спало на думку погратися із вами, як Місяць грається із зірками.

— Діти, об'єднаймо слова у сузір'я так, щоб вони з'єднувалися однаковими складами. Сузір'я — це група зірок, що становлять фігуру.

ЗОРЯНІ ВЕДМЕДІ

Стануть у пригоді кожному вночі
Зоряні Ведмеді — зоряні ковші.
У ковша малого зірочка ясна
На ім'я Північна, знана й провідна.

Н. Карпенко

(<https://mala.storinka.org/дитячі-вірші-від-наталі-карпенко-про-космос-планети-місяць-зірки.html>)

Наприклад: Віра — ракета — тато — товар — варениця — ...

Якщо хтось із дітей дуже довго розмірковує, помиляється чи повторює вже назване слово, то залишає гру. Так кількість гравців поступово зменшується. Перемагає той, хто залишиться до кінця гри.

Сова — вага — галка — канапа — парта — тато...

Ваза — заголовок — вокзал — залізо — золото — товариш...

Мавпа — панчоха — халва — валянки — килим — лимон...

Фарба — бабуся — сляво — дама — мама — мальва...

Сорока — каша — шабля — лялька — калина — наука...

Зима — малина — нафта — тарілка — канава — вата...

Нора — ракета — тайга — гарбуз — бузина — начинка...

2) Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.

— За допомогою цеглинок створіть фігури.

1-ша група — розташуйте цеглинки так, як у сузір'ї Великої Ведмедиці.

2-га група — розташуйте цеглинки так, як у сузір'ї Малої Ведмедиці.

3) *Пальчикова гімнастика. Вправа «Добування вогню».*

— Покладіть олівець на одну долоньку, прикрийте її другою. Прокочуйте його між долоньками спочатку повільно, а потім швидше, між кінчиками пальців до зап'ястка.

— А тепер спробуйте виконати цю вправу двома олівцями водночас.

(<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=157903328417608&set=pcb.190431818474328&type=3&theater>)

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ви ознайомитеся з прямими лініями та прямими лініями із заокругленням.

3. Вивчення нового матеріалу

1) *Підготовчі вправи до написання прямих ліній (с. 38).*

Завдання 1

— Звіздар Ведмедик цілу ніч спостерігає за зоряним небом. Тільки Білочка ніяк не може побачити на небі яскравих зірочок.

— Діти, засвітіть їх на небі! У Всесвіті вони бувають холодними та гарячими. Холодні — блакитного кольору, а гарячі — жовтого та червоного. Обведіть їх цими кольорами.

2) *Написання малих та великих похилих ліній.*

Завдання 2

— Згадайте, як називають лінії, що утворюють рядок. (*Верхня і нижня рядкова.*)

— Як називають лінію, що проходить між рядками? (*Міжрядковою.*)

— Порівняйте лінії на розвороті 35 і 38. Що ви помітили? (*З'явилася ще одна лінія.*)

— Так, це похила (*або контрольна*) лінія.

— Розгляньте завдання першого рядка. Це коротка паличка. Що вона вам нагадує?

— А мені така паличка нагадує, як ми обводили зірочки.

— Подивіться, як я пишу паличку: починаю писати згори вниз, під таким нахилом, як контрольна лінія. Відстань між паличками має бути однаковою.

(*Учитель повільно виконує вправу на дошці та водночас пояснює процес написання, застерігаючи учнів від можливих помилок.*)

— Пропишемо у повітрі 2–3 палички. Робимо це під лічбу: приготуйтеся (*тримайте руку з ручкою (олівцем) там, де початок лінії*), *раз* — проводьте лінію.

— Виконайте самостійно.

— Велику пряму похилу паличку починаємо писати від верхньої міжрядкової лінії.

— Пропишемо у повітрі. Робимо це під лічбу: *раз* — проводьте лінію.

— Виконайте самостійно.

— Велику пряму похилу паличку починаємо писати від верхньої рядкової лінії та аж до нижньої міжрядкової лінії.

— Пропишемо у повітрі.

— Виконайте самостійно.

(*Аналогічно учитель пояснює написання прямої великої похилої лінії з нижньої малою паличкою.*)

Завдання 3

— Знайдіть місце кожній зірці. З'єднайте лінією.

Фізкультхвилинка

Хмарка сонечко закрила,

(*Затуляють обличчя руками.*)

Слізки срібнії зронила.

Ми ті слізки пошукаєм, (*Присідання.*)

У травичці позбираєм.

Пострибаєм, як зайчата,

(*Стрибки.*)

Політаєм, як пташата,
(Помахи руками, ніби крилами.)
Потанцюємо ще трішки,
(Танцювальні рухи.)
Щоб спочили ручки, ніжки.
Всі веселі? От чудово!
А тепер до праці знову.

3) Написання прямих похилих ліній із заокругленням унизу (с. 39).

Завдання 1. Підготовчі вправи

— Полетів космонавт у космос, приземлився на невідомій планеті. Він вирішив трішки походити та заблукав. Спробуйте йому допомогти — проведіть його до марсохода по зірочках.

Завдання 2. Письмо похилих ліній із заокругленням унизу

— Розгляньте палички у рядку. На що вони схожі? (На гачок, на ручку від парасольки...)

— Це елемент, що є складовою багатьох букв.

— Дивіться, як я пишу: починаю писати від верхньої рядкової лінії, веду вниз на себе до нижньої лінії робочого рядка — *раз*, біля нижньої рядкової заокруглюємо праворуч — *i*, веду вгору до верхньої рядкової лінії — *два*.

— Напишіть у повітрі: *раз-i-два*.

— Напишіть у зошиті.

— Розгляньте довгі палички із заокругленням.

— Що вони вам нагадують?

— Звертаю вашу увагу, як потрібно писати такий елемент: від міжрядкової лінії ведемо вниз пряму похилу. Біля нижньої рядкової заокруглюємо праворуч і закінчуємо біля верхньої рядкової лінії.

— Напишемо у повітрі: *раз-i-два*.

(Написання елементів, уживаючи терміни з попередніх завдань.)

Завдання 3

— Звісно, на кожній планеті є незвичайні жителі — інопланетяни. Скільки їх зображено у вашому зошиті?

— З'єднайте кожного інопланетянина із його тінню.

Гра «Засвіти зоряні кошики»

— Діти, на дошці — два кошики: до червоного зоряного кошика покладіть картинки, назви яких починаються з голосного, а до синього — з приголосного.

Малюнки розташовані по всьому класу на зірочках. Учні підбігають і кладуть їх до потрібного кошика.

Наприклад: ракета, автобус, зірка, окуляри, олівець, цукерка, альбом, телефон, акварель.

4. Закріплення вивченого матеріалу

1) Виконання цікавих завдань (с. 40–41).

— «Пройдіть» пальчиками по зірочках (с. 40), спочатку правою рукою, а потім — лівою. У кожного пальчика має бути своя зірка.

ПОСМІХАЮТЬСЯ ЗОРІ

Посміхаються зорі в далекій імлі —
І блакитні, і жовті, й червоні!
Не злічити тих зір! І великі, й малі!
І у кожної промінь в долоні!
Надгарячі — блакитним вогнем мерехтять,
Випромінюють срібло гарячі.
Теплі зорі ліхтариком жовтим горять,
А холодні — червоної вдачі.

Н. Карпенко

Завдання 1 (с. 41)

- Диво-птиця, хвіст горить,
До зірок вона летить. (Ракета.)

- Що це?
- Розгляньте уважно малюнки.
- Домалюйте другу половину.
- Чи задоволені ви своїм малюнком?

Завдання за вибором:

- Намалюйте першу ракету.
- Намалюйте другу ракету.

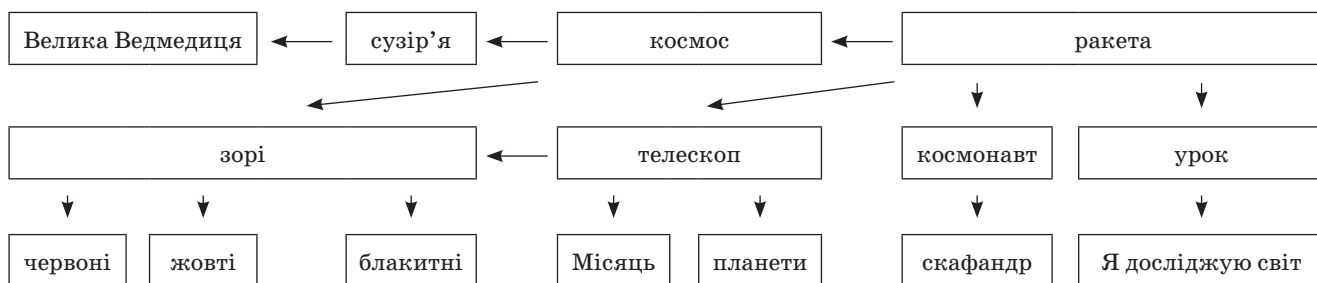
Завдання 2

- Розфарбуйте лише ті фігури, з яких складено ракету.

Завдання 3 — за вибором:

- Викладіть з олівців предмети.
- Викладіть з цеглинок предмети.

2) Вправа «Кластер».

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. Вправа «Відкритий мікрофон»

- Які елементи ви вчилися сьогодні писати?
- Яке завдання вам сподобалося виконувати?
- Яке завдання ви виконали найкраще?
- Пофантазуйте, що/кого ви могли б побачити у космосі.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 27. ТВЕРДІ І М'ЯКІ ПРИГОЛОСНІ ЗВУКИ

Мета: сформуванню уявлення дітей про тверді та м'які приголосні звуки; навчити розрізняти їх та позначати умовними позначками; удосконалити вміння виконувати звуковий аналіз найпростіших за будовою слів, складати речення; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; виховувати толерантність; прищеплювати бажання милуватися красою природи.

Обладнання: набори малюнків із зображеннями тварин, конструктор LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Робота з конструктором LEGO

Гра «Відповідаємо цеглинками»

— Якщо у слові ви чуєте голосний перший звук, піднімайте правою рукою червону цеглинку, а якщо приголосний, — лівою рукою синю цеглинку.

Школа, Вадим, осінь, дорога, автомобіль, Антон, урок, перерва.

3. Вправа «Мікрофон»

— З чого складається слово?

— На що ділять слова?

— Як називають склад, що вимовляють з більшою силою голосу?

— Які звуки ви вивчили?

— Як їх позначають?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

Лінгвістична казка

У лісі жили голосні та приголосні звуки. Цілий день вони трудилися. Голосні весь час співали, а приголосні були письменниками — вони весь час писали. Коли на небо виходив місяць і наставала ніч, голосні лягали спати на круглі ліжечка, а приголосні — на прямокутні та підстеляли один матрац. А деяким приголосним було дуже твердо, тому вони підстеляли два матраци. Що це були за приголосні звуки?

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні найуважніші дітки відкриють ще одну таємницю української мови: дізнаються про тверді та м'які приголосні звуки, навчатися їх розрізняти.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Формування практичного уявлення про тверді та м'які приголосні звуки.

Вправа «Квест-дослідження»

— Вимовте слово *лис*. Назвіть у ньому послідовно звуки. Які з них голосні? приголосні? Вимовте слово *ліс*. Назвіть у ньому послідовно звуки. Які з них приголосні? Вимовте обидва слова *лис* — *ліс*. Чи однаково вимовляються приголосні звуки у них? Вимовте звуки [л] — [л'], дивлячись у дзеркальце. Спостерігайте за положенням язика. Вимовляючи [л], кінчик язика притискаємо до верхніх зубів, а вимовляючи [л'] — середню частину спинки язика притискаємо до піднебіння. Звук [л] твердий, [л'] — м'який. Вимовляйте попарно звуки: [н] — [н'], [с] — [с'], [т] — [т']. Отже, якими можуть бути приголосні звуки?

Умовне позначення звуків

— Тверді приголосні звуки позначатимемо однією рисою, м'які — двома.

Розпізнавання м'яких приголосних

Учитель називає слова: літо, діти, місяць, сонечко, зорі. Учні виділяють тільки м'які приголосні.

Утворення складів із м'якими приголосними

Учитель називає склади: *лу, со, не, та, дзо, зу, ца*. Учні утворюють відповідно склади: *лю, сьо, не, тья, дьо, зю, ця*.

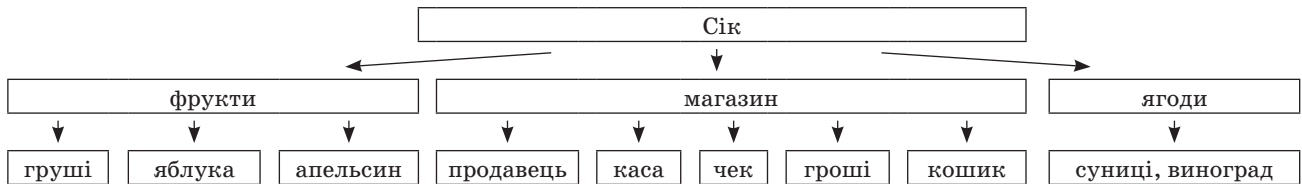
2) Робота за підручником (с. 30).

Завдання 1

— Діти, назвіть предмети першої пари. (*Сир — сир.*)

— Виділіть перші звуки у цих словах.

Вправа «Кластер»

Завдання 2

— Послухайте слова. Якщо слово починається з м'якого приголосного звуку, плесніть у долоні.

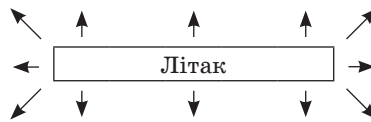
Завдання 3

— Назви яких предметів починаються з м'якого приголосного звуку?

— Назвіть предмети, які відповідають на питання *що?*

— А тепер — на питання *хто?*

Вправа «Асоціативний куц»

(Небо, хмари, екіпаж, аеропорт, вертоліт...)

Фізкультхвилинка

Забавлялись зайченята, (*Підводяться, руки піднімають угору.*)

Виглядаючи маму і тата. (*Руки на поясі, повертаються праворуч — ліворуч.*)

Ось так лапку до лапки. (*Плескають у долоні.*)

Ось так шапку до шапки. (*Руки піднімають до голови.*)

Ось так — вусом потрусили. (*Хитають головою.*)

Так-так-так! (*Стрибають на місці.*)

3) Продовження роботи за підручником (с. 31).

Завдання 1

— Назвіть предмети, зображені на малюнках.

— Назви яких предметів починаються з голосного звуку?

— А з приголосного твердого? (*Рак, лук.*)

— З приголосного м'якого? (*Сік.*)

— До якого слова запропоновано звукову схему слова? (*Сік.*)

Завдання 2

— Назвіть предмети, зображені на малюнках.

— Назвіть пропущені звуки у схемах слів.

Завдання 3

Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах

Учні складають невеличкі висловлювання від імені обраного персонажа.

Роль — учні класу. Аудиторія — учні школи. Формат — замітка. Тема — «Враження від екскурсії».

— Діти нашої школи побували у зоопарку і вирішили написати замітку до шкільної газети, виставити фотографії на сайт школи.

Ось їхня замітка.

Нещодавно ми всім класом їздили на екскурсію у зоопарк. Було дуже цікаво.

Там ми побачили різних тварин. Вони позували нам, а ми робили чудові фотографії. Там були лев, рись, тигр, мавпочки, вовк, лисиця, пантера. Побачили дуже багато різних птахів, навіть хижаків сокола та орла. Здалеку ми спостерігали за верблюдом, остерігалися його поганої звички.

На згадку купили собі чудові сувеніри, зробили безліч фотографій. Ми отримали велике задоволення від цікавої поїздки.

— Назвіть предмети, зображені на малюнках.

— На екскурсії в зоопарку діти фотографували тварин. Які світлини Олі, а які — Олексія? Вам допоможуть схеми.

4. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Хто де живе?».

Зверху на дошці прикріплено будиночки. На кожному написано звукову модель слова: коза, кінь, слон, котик, лис, ведмідь.

-○-○	=○=	--○-	-○-○-	-○-	-○--○=
------	-----	------	-------	-----	--------

Унизу розміщено казкових героїв, які мають «мешкати» в цих хатинках.

— Діти, назвіть цих тварин.

— Які з них свійські, а які — дикі?

— Героями яких казок могли б бути ці тварини? (Діти пригадують і називають відомі їм казки.)

— Вони просять у нас допомоги. Кожному з них потрібно знайти свою хатинку. Хто з вас уміє будувати звукові моделі слів, той і дізнається, у якому будиночку мешкає звір. (Учитель викликає охочих учнів до дошки. Учень називає звуки на хатинці та «заселяє» в неї казкового героя.)

— Молодці! Ви швидко впоралися з цим завданням!

— Як потрібно ставитися до тварин?

— Чому?

2) Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.

— За допомогою цеглинок створіть свій казковий персонаж.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. «Знаю — Хочу знати — Дізнався»

З	Х	Д

У стовпчик «З» — поставити плюстик, учні промовляють, про що вже знали з цієї теми.

У стовпчик «Х» — що хотіли дізнатися під час уроку.

У стовпчик «Д» — що дізналися під час вивчення теми.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 28. ПИСЬМО В ПОВНІЙ ГРАФІЧНІЙ СІТЦІ. РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ («Вчуся запитувати»)

Мета: учити писати півовали, овали в графічній сітці з похилою лінією (*звернути увагу на початок письма півовалів, овалів*), поєднувальний елемент овалу; розвивати дрібні м'язи руки та м'язову пам'ять дітей; формувати вміння порівнювати предмети, ставити запитання; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма»; конструктор LEGO, кольорові олівці, малюнки дівчинки Лесі та хлопчика Іванка, квітів.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

1) Вправа «Відкритий мікрофон».

— З чого складаються слова? (*Зі звуків.*)

— Якими бувають звуки за звучанням? (*Голосними та приголосними.*)

— Якими можуть бути приголосні звуки? (*Твердими або м'якими.*)

— Відгадайте загадку.

- Дуже жваві ці тварини,
Дикі родичі людини.

В них цупкі та спритні лапи —
По деревах лаять... (*мавпи*).

— Ланцюжком назвіть звуки у слові *мавпа*.

— А де ви бачили цих тварин? (*У зоопарку, по телевізору, на картинках.*)

— Пригадайте правила поведінки у зоопарку.

— Ці кумедні тваринки живуть у теплих країнах світу.

2) Вправа «Цікаві факти».

А чи знаєте ви, що?..

- Більшість свого вільного часу (*одну п'яту всього дня*) мавпи приділяють догляду за зовнішністю одне одного.
- Деякі види мавп мають настільки розвинений хвіст, що на самому його кінчику вони можуть витримати власну вагу.
- Мавпи належать до небагатьох тварин, які можуть упізнавати себе в дзеркалі.

3) Пальчикова гімнастика.

Вправа «Піаніно»

— Притисніть олівець, що лежить на столі, кінчиком кожного пальця однієї руки.

— Тепер притисніть сильніше.

— Двома руками водночас.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ви будете вчитися писати півовали. Мавпочка, яка на уроці буде навчатися разом із нами, просить її навчити писати нові елементи.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Підготовчі вправи (с. 42).

Завдання 1

— Доберіть до звукових моделей відповідні малюнки.

— Наведіть пунктирні лінії.

2) Написання великих та малих півовалів.

Завдання 2

— Сьогодні ми навчимося писати півовал. Подивіться, як я пишу малий півовал: починаю писати нижче від верхньої рядкової лінії, веду вгору до лінії, заокруглюючи ліворуч, потім вниз, теж заокруглюючи. Біля нижньої рядкової заокруглюючи праворуч і вгору до середини рядка.

— Напишіть 2–3 півовали в повітрі: *i-раз-i-два*.

— Виконайте вправу в зошиті.

(Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Після цього учні починають писати.)

— Що ви можете сказати про малий та великий овал? *(Учні визначають, що великий півовал подібний за формою до малого, але відрізняється за розміром.)*

— Великий півовал пишемо так: починаю писати нижче від додаткової верхньої лінії, веду вгору до лінії, заокруглюючи ліворуч, потім униз, теж заокруглюючи. Біля нижньої рядкової заокруглюючи праворуч і вгору до середини рядка.

— Напишіть 2–3 півовали в повітрі: *i-раз-i-два*.

— Виконайте вправу в зошиті.

(Учитель аналогічно пояснює, як пишуть праві півовали.)

Завдання 3

— Назвіть предмети, які відповідають на питання *хто?*. А тепер — *що?*

— Наведіть малюнки точно по пунктирних лініях.

3) Аналіз ситуації.

ХВАЛЬКУВАТА МАВПА

Мавпа зранку говорила,
Що сильніша крокодила,
Що сильніша дикобраза,
І для них це не образа!
А яка ж вона красива,
І граційна, і пестлива,
Вміє гарно говорити,

І вдягатись, і ходити.
Довго-довго говорила,
Аж зустріла крокодила,
І розумний крокодил
Чемно мавпі пояснив:
— Щоб багато друзів мати,
Треба бути не хвалькуватим.

— А чи гарно бути хвальком?

Дискусійна сітка Елвермена, або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, бо про тебе друзі багато знатимуть. Так...	Чи гарно бути хвальком?	Ні, бо хвальки вихваляють себе. Часто брешуть. Ні...

Учні мають аркуші з клейкою основою, на яких записано їхні імена та прізвища. Діти виходять до дошки та наклеюють їх відповідно до власних переконань. Учитель об'єднує їх у групи й організовує диспут із цього питання. Учні вільно висловлюються та відстоюють свою думку, зважаючи на певні факти; можуть під час диспуту змінити думку й перейти в іншу групу.

Фізкультхвилинка

4) Написання малих та великих овалів (с. 43).

Завдання 1

— Любить білочка збирати шишки. Допоможіть їй зібрати ще швидше, аби вона їх гарно бачила.

— Дивіться, як писатиму я: починаю нижче від верхньої рядкової лінії, веду вгору до лінії, заокруглюючи ліворуч, потім униз, теж заокруглюючи. Біля нижньої рядкової лінії заокруглюю праворуч і веду вгору. Закінчу писати там, де починала.

— Пишемо у повітрі: *i-раз-i*. Овал потрібно писати похило, орієнтуючись на контрольну лінію.

— Пишемо у зошиті.

Завдання 2

Завдання за вибором:

- Знайдіть та обведіть кубик, що відрізняється від інших.
- Знайдіть і розфарбуйте кубик, що містить м'ячик ліворуч.

5) Розвиток зв'язного мовлення (с. 44–45).

Завдання 1

— Щоб більше дізнатися про себе, потрібно вчитися ставити запитання і знаходити на них відповіді.

— Розгляньте малюнок. Що ви бачите?

— Про що б ви запитали у своїх однокласників? (Що робить котик? Чому котик спить? Хто сниться котикові? Яку книжку любить читати кіт? На чому спить кіт? Скільки мишенят завітали в гості до котика?)

Учитель стежить за мовленням учнів.

Вправа «Асоціативний куц»

(Подушка, миші, молоко, вуса, нірка, килимок...)

Гра «Хто більше запитає?»

Завдання 1 (с. 45)

— Позмагайтесь, хто з вас придумає більше запитань до малюнків. (Якого кольору кавун? Чи смачний він? Де росте кавун? Хто любить їсти кавун?)

Завдання 2

— Придумайте запитання, що починаються зі слів: «Зким?», «Коли?», «Як?», «Чому?», «Про що?».

4. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Збери букет».

На дошці — малюнки дівчинки Лесі та хлопчика Іванка, квітів.

— Леся та Іванко збирають букет для мами. Але Леся може брати тільки квіти, назви яких починаються з м'яких приголосних, а Іванко — назви яких починаються з твердих приголосних. Допоможіть дітям. Лесі допомагають дівчатка, а Іванкові — хлопчики.

Учні виходять до дошки і групують квіти відповідно до завдання. Назви квітів мають бути дітям зрозумілими.

Наприклад: нарцис, тюльпан, ромашка, троянда, кульбаба, волошка, мак.

2) Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.

Діти працюють на килимку.

— Діти, ви запам'ятали квіти, що можна побачити на клумбі, на полі, у саду. Відтворіть з цеглинок те, що ви запам'ятали. Перед вами багато цеглинок.

1-ша група — квіти, що ростуть на клумбі;

2-га група — у полі.

Кожна група презентує свої моделі.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. Вправа «Відкритий мікрофон»

— Наша мандрівка успішно завершилася.

— Чи сподобався вам наш сьогоднішній урок?

— Про що з почутого на уроці ви хотіли б розповісти своїм рідним?

— Урок добігає кінця. Ви всі старанно виконували завдання! Молодці!

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 29. СКЛАДОЗВУКОВИЙ АНАЛІЗ СЛІВ. ЗАКРІПЛЕННЯ ВИВЧЕНОГО. РОБОТА З ДИТЯЧОЮ КНИЖКОЮ. КАЗКИ

Мета: удосконалювати вміння виконувати повний звуковий аналіз найпростіших за будовою слів, позначати звуки умовними позначками у звукових схемах слів, складати речення і розповідь за малюнками, розповідати казки за ілюстраціями; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; виховувати толерантність, інтерес до дитячих книжок.

Обладнання: сюжетні малюнки до різних казок, складові схеми, конструктор LEGO.

Тип уроку: урок закріплення вивченого матеріалу.

Форма проведення: гра «Що? Де? Коли?».

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

— З нами сьогодні грають звірята з різних казок. Вони підготували для вас цікаві завдання.

2. Актуалізація опорних знань

— На барабані випадає перший сектор.

Завдання сектора 1 (від Лисички-сестрички)

ЛИСИЧКА

Йшла лисичка стежкою,
Спідничка з мережкою,
А кофтинка з козушком,
Йшла лисичка із мішком,

А в мішку несла дрова,
Ой лисичка, ой кума,
Буде піч топити,
Буде нірку гріти.

Л. Космовська

(<http://lesyakosmowska.at.ua/news/2009-07-23-257>)

Вправа «Квест-вправлення (закріплення)»

Зіграти хочеться мені
З тобою, друже,
В «так» чи «ні».
Тобі питання задаю,

Готуй же відповідь свою!
Відповідай, коли мастак,
Чи «ні»,
Чи «так»!

- У слові *білка* чуємо голосні звуки [і], [а]?
- Звук [а] у слові *береза* чуємо на початку слова?
- У слові *жолудь* два склади?
- У слові *лопата* наголошений третій склад?
- У слові *день* чотири звуки?
- «Їжачок збирав яблучка». Це речення складається з чотирьох слів?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні найуважніші дітки 1-го класу покажуть, як вони вміють виконувати повний звуковий аналіз слова, користуватися умовними позначками у звукових схемах слів, складати речення і розповідати за малюнком.

4. Узагальнення і систематизація набутих знань

Завдання сектора 2 (від Журавлика)

ЖУРАВЛИК І РУКАВИЦІ

До журавлика під стіг
Баранець з села прибіг.

Він приніс в своїй торбині
Для журавлика хлібину,

Трохи ярої пшениці
І червоні рукавиці.
Та не знає птиця,
Нащо птиці рукавиці:

Чи на ноги їх надіти,
Чи на крила почепити,
Чи принести у хатину,
Де живе мала дитина?

М. Стельмах

(<http://kotygoroshko.com.ua/dir/7-1-0-181>)

— Крутиться рулетка. Випадає сектор 2. Нам пише Журавлик.

ЩО ЗІБРАЛИ ХЛОПЧИКИ?

Завітали до лісу двоє хлопчиків. Звали їх так: в імені першого було два звуки [н], а в імені його друга — звук [о]. Як їх звали? (Антон, Толя.) Зустріли вони в лісі дівчинку Машу. Антон допоміг їй зібрати ягоди, у назві яких чувся звук [с] (суниці), а Толя — гриби (теж зі звуком [с]). Які гриби з'явилися у дівчинки в кошику? (Маслюки, сиріжки, лисички.) Хлопчики провели Машу додому, допомогли донести кошик, а Маша пригостила Антона і Толю фруктами, у назві яких були звуки [м], [л], [г]. (Яблуко, груша, мандарин.)

Завдання сектора 3 (від Сороки-Скрекотухи)

Чорні сороки по парку літали,
Лавки фарбовані не помічали...

Білим замурали груди і боки,
Стали з тих пір геть усі білобокі.

Н. Гуркіна

— Граймо далі! Випадає сектор 3. З нами хоче пограти Сорока-Скрекотуха.

Наша знайома Сорока надіслала вам завдання-малюнок (на малюнку зображено ягоди горобини і калини.). Вона хоче переконатися, що ви вмієте ділити слова на склади і розрізняти звуки у словах.

Назвіть перший звук у назві предметів. Згадайте слова, у яких звуки [г] і [к] містяться всередині чи в кінці слова. (Каток, крок, зразок, понеділок, ураган, щиголь, могла.) Покажіть картками з цифрами кількість складів у словах.

— Зараз перевіримо, чи вмієте ви порівнювати. Назвіть ознаки горобини і калини. Які в них спільні ознаки, а які — відмінні? (Ягоди горобини і калини схожі червоним кольором, круглою формою. Але горобина тверда, терпка, росте на дереві. Калина м'яка, кисла, росте на куці.)

Завдання сектора 4 (від собачки Жучки)

— Сектор 4. Хто нам надіслав листа?

— Так, нам пише собачка Жучка. Вона дуже хоче перемогти.

Робота за підручником (с. 32)

— Назвіть, з якої казки ці герої. Яким героям казки відповідають звукові моделі?

— Кого з героїв казки бракує на малюнку?

Фізкультхвилинка

Ми лісочком йшли,
(Ходьба на місці.)
Грибочок знайшли,
Нагнулись, підняли,
(Нахиляння тулуба вперед.)

У кошик поклали
І далі пішли
(Ходьба на місці.)
Ми лісочком йшли,
Малинку знайшли.

Завдання сектора 5 (від Мудрої Сови)

— Гра триває. Випадає сектор 5. І з нами грає...

- Їй не спиться серед ночі.
Дзьоб гачком, великі очі

І вухата голова.
Лісовий це птах... (сова.)

— З нами грає Мудра Сова. Запитання в неї хитрі!

Робота за підручником (с. 32)

— Розгляньте ілюстрації.

— З яких казок ці звірята?

Завдання сектора 6 (від Вінні-Пуха)

— Гра триває. Випадає сектор 6. І з нами грає...

- Він веселий й незлобливий,
Цей хороший дивачок.
З ним господар, хлопчик Робін,
І товариш — П'ятачок.

До прогулянок він ласий,
Є на мед чутливий нюх.
Зветься плюшевий ведмедик,
Всім відомо... (Вінні-Пух).

(<https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-kazkovih-geroyiv/>)

— Перегляньте відео і скажіть, з якої казки ця коза.

— Команда знавців добре впоралася з усіма завданнями, що пропонували казкові персонажі.

Тому рахунок 6:0 НА КОРИСТЬ ЗНАВЦІВ!

5. Робота з дитячою книжкою

1) Робота за підручником (с. 33). Слухання української народної казки «Вовк і семеро козенят».

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться у казці?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, мама не наказувала козенятам не відчиняти дверей?

Пояснювальне. Чому козенята відчинили двері?

Творче. А що б трапилося, якби козенята були б слухняними?

Оцінювальне. Якою ціною були врятовані козенята?

Практичне. Як потрібно поводитися, коли ти сам удома?

Розповідання казки за серією малюнків. Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах

Учні складають невеличкі висловлювання від імені обраного персонажа.

Роль — коза. Аудиторія — козенята. Формат — лист. Тема — «Поради».

Зразок листа

Доброго дня, мої козенята!

Я пішла на базар. Ви вдома самі. Пам'ятайте мої поради. Не відчиняйте незнайомцям дверей. Не розповідайте, де працюють дорослі. Не давайте номер телефону. Ваша мама.

Підготовка і розігрування сценки до цієї казки

2) Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.

Гра «Будиночок для кози»

— Діти, побудуйте такий будиночок, щоб вовк не міг його відчинити.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. Вправа «Плюс — мінус — цікаво»

Ця вправа дозволяє вчителю поглянути на урок очима учнів, проаналізувати його з точки зору цінності для кожного учня.

У графу «П» — «плюс» — ставте позначку та розповідайте все те, що сподобалось на уроці, що зда-лося цікавим та корисним.

У графу «М» — «мінус» — усе, що не сподобалось, здалося складним, незрозумілим та нудним.

У графу «Ц» — «цікаво» — розповідають факти, про які дізналися на уроці, що ще хотілось би ді-знатися.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 30. ПИСЬМО В ПОВНІЙ ГРАФІЧНІЙ СІТЦІ

Мета: учити писати петельні елементи в графічній сітці з похилою лінією (*звернути увагу на ширину короткої петлі та прямий елемент у верхній, нижній петлі*); розвивати увагу, вміння порівнювати предмети; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, кольорові олівці.

Тип уроку: комбінований урок.

Форма проведення: уявна подорож у світ казок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

У цей ранковий, добрий час
Я рада, діти, бачить вас.
Треба всім нам привітатись.
Вліво-вправо поверніться,
Одне одному всміхніться.
Чи готові до уроку?
Молодці!
Тож сідайте. Працювати почали.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

1) Вправа «Відгадай казку».

- Діти, сьогодні ми здійснимо подорож у світ казок.
- Чи любите ви казки?
- Хто вам їх читає?
- Які казки ви знаєте?
- Яка з них — ваша улюблена?

Вікторина

- Як звали півника у казці «Колосок»? (*Голосисте горлечко.*)
- У чий будиночок забралася Коза-Дереза? (*У будинок Зайчика.*)
- Кому з героїв у скрутну хвилину допомогло гусеня? (*Івасику-Телесику.*)
- Чим Лисичка пригощала Журавля? (*Молочною кашею.*)
- Кого дід зробив із соломи? (*Бичка.*)
- Хто бігав наввипередки з Їжаком? (*Засць.*)
- Кого дід купив на базарі за три копи? (*Козу-дерезу.*)
- Який казковий герой народився з горошини? (*Котигорошко.*)
- Яка тварина вдавала із себе неживу серед дороги? (*Лисичка.*)
- Хто викрав Івасика-Телесика? (*Змія.*)
- Хто прогнав Козу-Дерезу із зайчикової хатки? (*Рак.*)
- Назвіть улюблене взуття діда з казки Коза-Дереза. (*Червоні чоботи.*)
- Кого в казці «Рукавичка» називали ікланом? (*Кабана.*)

(<https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-kazkovih-geroyiv/> Довідник цікавих фактів та корисних знань

© dovidka.biz.ua)

2) Гра «Ланцюжок».

Учитель показує учням ланцюжок (*на малюнку або справжній*), звертаючи увагу на те, як одне кільце з'єднане з іншим. Потім пропонує створити ланцюжок зі слів так, щоб вони з'єднувались однаковими складами. Учні класу об'єднуються у команди (*за рядами*). Кожній команді вчитель пропонує перше слово, а далі вони самостійно продовжують складати ланцюжок: *миша — шапка — картина*

і т. ін. На кожне правильне слово, що називає команда, вчитель малює на дошці кільце ланцюжка. Якщо хтось помиляється або довго розмірковує, ланцюжок «рветься». Перемагає команда, у якої він «розірветься» найменшу кількість разів.

3) Пальчикова гімнастика.

Вправа «Хованки»

Олівець я покатаю
І долоньку поміняю.

- Візьміть короткий олівець. Стисніть його в кулачок, заховайте.
- Перекиньте його в другу руку. Стисніть і заховайте.
- Повторіть вправу 5–6 разів.

2. Повідомлення теми та мети уроку

- Діти, сьогодні ми закріпимо написання знайомих елементів та навчимося писати деякі нові.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Підготовчі вправи (с. 46).

Завдання 1

- Вигнав дід козу із хати —
Та й пішла вона блукати:
В зайця хатку відібрала.
Всі козу ту виганяли,
Рак козуню ущипнув,
Зайцю хатку повернув. («Коза-дереза».)

- З якої казки ці головні герої?
- Так, дід чекає козу з пасовиська, а вона ніяк не може дістатися додому. На галявину налетіло дуже багато бджіл. Вони ніяк не можуть сісти на квітку.
- Діти, допоможімо нашим бджілкам-трудівницям позбирати нектар з квітів!
- Обведіть «шлях» комах до квітів.
- Зробіть звуковий аналіз слів *дід* та *коза*.

Завдання за вибором:

- Придумайте таке слово, що мало б звукову модель, як у слові *дід*.
- Придумайте таке слово, що мало б звукову модель, як у слові *коза*.

2) Написання верхніх та нижніх петель.

Завдання 2

- Сьогодні ми навчимося писати петлі.
- Подивіться, як я пишу: починаю писати вище від нижньої рядкової лінії, веду з нахилом угору до лінії, заокруглюючи ліворуч, потім униз, теж заокруглюючи і вгору до верхньої рядкової лінії.

- Напишіть 2–3 петлі в повітрі: *і-раз-і-два-і*.
- Виконайте вправу в зошиті.

(Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Після цього учні починають писати.)

- Тепер пропишемо дві петлі поруч.

(Учні пишуть, а вчитель стежить за правильним написанням.)

- Велику верхню петлю пишемо так: починаю писати нижче від верхньої рядкової лінії, веду вгору до верхньої додаткової лінії, заокруглюючи ліворуч, потім униз аж до нижньої рядкової лінії.

- Напишіть 2–3 великі петлі в повітрі: *і-раз-і-два*.
- Виконайте вправу в зошиті.

(Учитель аналогічно пояснює, як пишеться нижня петля.)

- Велику нижню петлю пишемо так: починаю писати від верхньої рядкової лінії, веду вниз пряму похилу подовжену паличку до додаткової лінії, заокруглюючи ліворуч на петлю, потім угору і перетинаємо подовжену паличку на нижній рядковій лінії та ведемо аж до верхньої рядкової лінії.

- Напишіть 2–3 великі петлі в повітрі: *і-раз-і-два*.
- Виконайте вправу в зошиті.

Завдання 3

- Маленьке, сіреньке,
Біди наробило,
Щось біле кругленьке
Хвостиком розбило.
Сумує бабуся і плаче,
Дідусь витирає сльозу,
А курочка кудкудаче:
«Я вам золоте принесу!» («Курочка Ряба».)

- Пригадайте, з якої казки ця миша.
- Знайдіть і обведіть уламок з розбитого яйця.

Використання стратегії «РАФТ»

Учні складають невеличкі висловлювання від імені обраного персонажа.

Роль — мишка. Аудиторія — дід та баба. Формат — лист. Тема — «Ввічливість».

Зразок: Доброго дня, дідусю та бабусю! Я була дуже рухливою, бігала не дивлячись під ноги. Ви бачте мене, будь ласка, більше такого робити не буду! Я стану спокійною. Ваша Мишка.

Фізкультхвилинка «Зайченята»

Сірі зайчики маленькі
(Вушка є у них довгенькі!)
В лісі гралась, веселилась,—
Працювати вже стомилась.
А щоб добре працювати,
Треба трішки пострибати.
Відпочили, розім'ялись
Й до роботи знову взялись.

3) Виконання вправ з розфарбуванням (с. 47).

Завдання 1

- Підробив він голосок,
Став малим співати.
Здогадалися вони:
Вовк — не наша мати. («Вовк і семеро козенят».)

- Хто це?
- Скільки козенят було у кози?
- Знайдіть на малюнку двох козенят, одягнених однаково.
- Розфарбуйте їх.

4) Написання елементів літер з петлями.

Завдання 2

Учитель пояснює написання.

Завдання 3

- Мурка за Жучку,
Жучка за внучку,
Внучка за бабу,
Баба за діда...
Сховалася глибоко
Велика... (ріпка).

- Хто з цих тварин допоможе витягти ріпку?
- Зафарбуйте кружечки біля цих героїв.

Завдання за вибором:

- опишіть героя із казки, який має два склади, не називаючи його.
- опишіть героя із казки, який має один склад, не називаючи його.

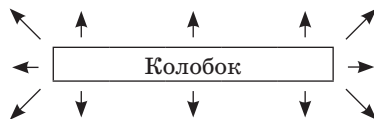
5) Домальовування смайликів (с. 48).

Завдання 1

- Вовка зовсім не боявся
І ведмедю не дістався,
Але лисиці на зубок
Все ж потрапив... (Колобок).

— Домалюйте смайлики, чергуючи їх. Дізнайтеся, який настрій буде у Колобка, коли він зустрине Лисичку.

Вправа «Асоціативний куц»

(Дід, баба, борошно, яйця, вікно, стежка, ліс, заєць, вовк, ведмідь, лисиця...)

4. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Так чи ні?».

Зіграти хочеться мені
З тобою, друже, в «Так чи ні?».
Тобі питання задаю —
Готуй же відповідь свою!

У дітей — сигнальні картки зеленого та червоного кольору: «так» — зелена, «ні» — червона.

- У липні цвітуть липи. (У цьому реченні п'ять слів?)
- Холодна сніжинка лягла на долоню. (Це речення складається із трьох слів?)
- У слові *черепаха* три склади?
- У слові *день* один склад?

2) Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.

Діти працюють на килимку.

— Діти, ви запам'ятали головних героїв казок. Із цеглинок створіть фігуру позитивного героя.

1-ша група — із казки «Коза-дереза»;

2-га група — із казки «Колосок»;

3-тя група — із казки «Котик та Півник»;

4-та група — із казки «Телесик».

Кожна група презентує свої моделі.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. Вправа «Відкритий мікрофон»

- Які елементи ви вчилися писати на уроці?
- Які з вивчених елементів вам і досі здаються найскладнішими?
- Які елементи є найпростішими?
- Позначте на смайликах свій настрій після виконання завдань.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

БУКВЕНИЙ ПЕРІОД

УРОК 31. ЗВУК [а]. БУКВА а, А. СКЛАДАННЯ РЕЧЕНЬ ЗА СХЕМАМИ І МАЛЮНКОМ. ЗВУК [а] (буква а, А) В РОЛІ ОКРЕМОГО СЛОВА

Мета: учити учнів/учениць сприймати на слух невеликий текст, виокремлювати в ньому слова зі звуком [а]; здійснити перехід від умовного позначення звуків фішками до ознайомлення з буквами; ознайомити учнів із друкованою буквою а, А; удосконалювати вміння робити звуковий аналіз слів, розрізняти голосні та приголосні звуки, добирати слова зі звуком [а] на початку, в середині та в кінці слова, складати речення; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; виховувати толерантність, бажання навчатися в школі.

Обладнання: набори малюнків із зображеннями предметів (*апельсин, ананас, абрикос, верба, береза, сосна, мак, рак, сак*), макети будиночків, конструктор LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

1) *Робота над загадкою.*

- Якщо хочеш ти читати,
То мене повинен знати,

А коли мене не знаєш,
То буквар не прочитаєш. (*Алфавіт, азбука.*)

— Який звук повторюється двічі у слові *азбука*?

2) *Гра «Засели будиночки». Робота в групах.*

На дошці розміщено малюнки: *апельсин, ананас, абрикос, верба, береза, сосна, мак, рак, сак.*

1-ша група «заселяє» в будиночок малюнки, у яких звук [а] міститься на початку слова;

2-га група «заселяє» в будиночок малюнки, у яких звук [а] міститься в середині слова;

3-тя група «заселяє» в будиночок малюнки, у яких звук [а] міститься у кінці слова.

3) *Мовленнєва розминка.*

Скоромовка

Ананаси Аня їла,
Апельсини не любила.

Чистомовка

А, а, а — у мене болить... (*рука*).
Ар, ар, ар — загудів... (*комар*).

А, а, а, — чиста у ріці... (*вода*).
Ам, ам, ам — гарно там купатись... (*нам*).

— Який звук був «героєм» розминки?

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні найуважніші дітки 1-го класу розпочнуть вивчати літери. Першою вони вивчать літеру А.

3. Вивчення нового матеріалу

1) *Вправа «Квест-дослідження». Спостереження за вимовою звука.*

З БУКВИ А ПОЧНЕМ, МАЛЯТА

З букви А почнем, малята,
Рідну азбуку вивчати.

А в алфавіті — найперша,
А в алфавіті — найлегша.

А іще ця буква А
І дзвінка, і голосна.
Цю букву знають всі на світі,

В неї — почесне місце в алфавіті,
Весела, гарна, гомінка
І найскромніша — буква А.
І. Січовик

— Вимовте звук [а]. Він вимовляється за допомогою голосу, бо струмінь повітря проходить вільно, без перешкод.

- Який за звучанням цей звук — голосний чи приголосний?
- Чому ви так вважаєте?

2) Гра «Упіймай звук [а]».

Поле, автобус, сад, дівчинка, хлопчик, слива, айстра, море, парк, хата.

3) Ознайомлення з буквою «а».

— Звуки ми вимовляємо і чуємо, а букви?

Букви можна друкувати,
Можна бачити й писати,

А почути — аж ніяк!
Це лише умовний знак.

В. Бутрім

— Діти, вимовте слова *рік, рак*. Побудуйте звукову схему кожного слова.

— А схеми обох слів, як бачите, однакові. Щоб знати, яке саме слово записано, щоб уміти прочитати його, люди придумали інші знаки — букви. Сьогодні ми вивчимо першу букву. Звук [а] на письмі позначається буквою *а*. Ця буква називається так само, як і звук. Багато хто з вас уже знає цю букву, впізнає її. Хто хоче знайти букву в мене на столі з-поміж інших?

— Ось вони, розгляньте їх.

— З чого складається велика літера А? (Складається з двох прямих паличок, складених кутом, і перетинки — горизонтальної палички.)

— На що схожа велика літера А? (Розглядання малюнків у підручнику.)

— Чим схожі велика та мала літери?

Робота з конструктором LEGO

— Діти, за допомогою цеглинок виготовте дві букви *а* — велику і малу.

Виготовимо велику букву А. Вона складається з трьох елементів: двох більших однакових паличок і однієї меншої. Мала буква *а* складається з двох елементів: палички, заокругленої вгорі і внизу, та півовалу.

4) Робота за підручником (с. 34–35).

Завдання 1

— Зраділи мавпенята, які виступали на арені в цирку, що учні 1-го класу вивчили велику та малу літери. Розпочали жонглювати бананами та літерами.

— Скільки бананів у повітрі? (5.)

— Скільки великих літер А? (3.)

— А скільки малих? (3.)

Завдання 2

— Послухайте вірш.

— Запам'ятайте слова зі звуком [а].

— Назвіть ці слова.

— Де знаходиться літера *а*?

Фізкультхвилинка

Ось скачки ми візьмемо
І стрибати розпочнемо.
Всі стрибаємо тихенько,
Навшпиньках, ще й легенько.
Ледь торкаємось підлоги —
Не стомити наші ноги.
Діти на майданчику гуляють,

Спритно бігають, високо стрибають.
Ми всі трохи погуляли
І на місце посідали.
Один, два, три, чотири, п'ять!
Будемо весело стрибать!
Стій!

Завдання 3

- У назвах яких предметів є звук [а]?
- До якого малюнка подано звукову схему слова?

Завдання 1 (с. 35).

- Назвіть предмети і скажіть, де в слові звук [а]: на початку, усередині чи у кінці слова.

Завдання 2

- Розкажіть, що зображено на малюнку 1.
- Прочитайте букви на кульках.

Завдання 3. Ознайомлення зі службовим словом а.

- Буква а може бути окремим словом. Подивіться на модель речення.
- Прочитайте речення. (*Дерево високе, а квітка мала. Малина солодка, а лимон кислий. Ананас жовто-коричневий, а слива синя.*)

Завдання 4

Виготовлення великої літери А з різного матеріалу (*гудзиків, олівців, листя, шнурка...*).

5) Слухання й обговорення вірша.

Мишка мишку запитала:
— Що сьогодні поробляла?
Відказала мишка мишці:

— Букву А шукала в книжці,
Буду азбуку вивчати,
Щоб самій усе читати.

Т. Мовчан

(<http://www.megaznaika.com.ua/lyrics/virshi-scho-dopomozhut-u-vyvchenni-liter-y-a/>)

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

На дошці — ромашка з пелюстками — 6 типів питань (*прості, уточнювальні, пояснювальні, творчі, оцінювальні, практичні*). У центрі ромашки — назва твору. Учні працюють у групах. Вони обирають запитання певного виду, обговорюють і дають відповідь.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться у вірші?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, мишка хоче навчитися читати?

Пояснювальне. Що потрібно зробити мишці, аби самій навчитися читати?

Творче. Навіщо спочатку вивчати азбуку?

Оцінювальне. Чи правильно вчинила мишка?

Практичне. Які літери ви вже вивчили самостійно?

б) Гра «Допитливий».

(Усі відповіді містять звук [а].)

- У назвах якого посуду є звук [а]? (*Салатниця, стакан, каструля.*)
- У назвах якого взуття є звук [а]? (*Сандали, капці.*)
- У назвах яких фруктів є звук [а]? (*Абрикос, слива, апельсин.*)
- У назвах яких тварин є звук [а]? (*Заєць, собака, курка.*)
- У назвах яких овочів є звук [а]? (*Салат, редиска, капуста.*)
- У назвах яких дерев є звук [а]? (*Сосна, осика, акація.*)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Саморефлексія

- Знаю...
- Можу...
- Навчуся...

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 32. ПИСЬМО МАЛОЇ БУКВИ *a*

Мета: розвивати спритність пальчиків і чіткість мовлення під час проведення вправи «Добрий день» (фронтально); учити створювати форму букви *a* з пластичних матеріалів, порівнювати форму друкованої та рукописної малої букви *a*; писати букву *a* в рядку, рівномірно розміщуючи; розвивати увагу, уміння порівнювати предмети; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, кольорові олівці.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

1) Слухання лінгвістичної казки «Зустрілися дві букви».

Зустрілися дві букви.

— Ти хто? — запитала одна.

— Я — буква *A*. (Учитель виставляє велику друковану букву «*A*».)

— І я буква *a*. (Учитель виставляє малу друковану букву «*a*».)

— Бути такого не може! Це я буква *A*!

— Не ти, а я — *a*!

— Даремно сперечатися, — вступився хлопчик Андрійко, — ви друзі. Ви обидві букви *A-a*! Лише одна велика, а друга маленька.

I. Січовик

2) Пальчикова гімнастика.

Вправа «Добрий день!»

«Добрий день, добрий день, — пальчики сказали. —

Ми сьогодні всіх дітей зранку привітали».

(Пальці обох рук «кланяються» один одному. Ритмічно на кожний склад з'єднуються однойменні пальці обох рук.)

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ми навчимося писати малу літеру *a*.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Підготовчі вправи (зошит № 2, с. 1).

Малювали мавпенята
Мавпу-маму, мавпу-тата,

Малювали мальву-квітку.
Будуть малярами, дітки.

Завдання 1

— Що роблять наші мавпенята?

— Чим займається їхня мама?

— Обведіть пунктирні лінії.

2) Порівняння друкованої та писаної літери (с. 2).

— А тепер ми зіставимо малу букву *a* друковану і рукописну.

— Що у них спільного?

— А що відмінного?

— Чи про такий звук ідеться у цьому віршику?

Наша мама цілу нічку
Заспокоює сестричку,

Колисанку їй співа:
A-a-a-a!

I. Січовик

3) Звуковий аналіз слів. Вправа «Мозковий штурм».

Завдання 1

- Назвіть предмети.
- Поставте питання до слова *перець*. (Що?)
- Поділіть слово на склади.
- Визначте наголошений склад.
- Назвіть послідовно всі звуки у цьому слові.
- А тепер — до слова *кавун*. (Що?)
- Поділіть слово на склади.
- Визначте наголошений склад.
- Назвіть послідовно всі звуки у цьому слові.
- Побудуйте звукову модель слова, у якому є звук [а].
- Обведіть літеру по пунктирах за стрілочкою.

4) Написання овалу та прямої похилої лінії із заокругленням унизу.

- Сьогодні ми навчимося писати малу літеру *a*.
- Майже всі літери складаються з елементів. Так і буква *a*. Мала рукописна буква *a* складається з двох елементів — овалу і прямої лінії, заокругленої внизу.

— Подивіться, як я пишу: починаю писати нижче верхньої рядкової лінії, веду з нахилом угору до лінії, заокруглюючи ліворуч, потім униз, теж заокруглюючи. Біля нижньої рядкової лінії заокруглюю праворуч і веду вгору до початку овалу. Потім від верхньої рядкової лінії, не торкаючись овалу, веду вниз пряму похилу лінію, яку біля нижньої рядкової лінії заокруглюю праворуч і закінчую посередині рядка.

- Напишіть елементи в повітрі: *i-раз-i-два-i*.

5) Пальчикова гімнастика. Вправа «Овочі».

З базару одного разу господиня прийшла,

(«Крокують» середнім і вказівним пальцем по столу.)

З базару господиня принесла додому:

(По черзі загинають на руках пальці.)

Капусту,

Картоплю,

Морквину

Буряк,

Петрушку і горох.

Ох!

(Плескають у долоні.)

6) Написання малої літери «а».

— Подивіться, як я пишу: починаю писати нижче верхньої рядкової лінії, веду з нахилом угору до лінії, заокруглюючи ліворуч, потім униз, теж заокруглюючи. Біля нижньої рядкової лінії заокруглюю праворуч і веду вгору до початку овалу. Потім від верхньої рядкової лінії, торкаючись овалу, веду вниз пряму похилу лінію, що біля нижньої рядкової лінії заокруглюю праворуч і закінчую посередині рядка.

- Напишіть букву *a* в повітрі: *i-раз-i-два-i*.

- Виконайте вправу в зошиті.

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

Фізкультхвилинка

— Тепер пропишемо літеру самостійно. Відстань між буквами має бути однаковою, букви не повинні виходити за рядкову лінію.

Учні пишуть, а вчитель стежить за правильним написанням.

- Виконайте вправу в зошиті.

4. Закріплення вивченого матеріалу

1) Удосконалення навичок звуко-буквеного аналізу слів.

- Що зображено на малюнку?

— Діти, що ви любите їсти?

— Запишіть під кожним малюнком стільки букв *a*, скільки звуків [a] у кожному слові.

2) Вправа «Квест-цікавинка».

Ананас — це трав'яниста тропічна рослина. Росте вона на всій планеті, де тепло. Містить багато вітамінів та корисних речовин. Інколи виростає до одного метра заввишки, а листки — 70–80 сантиметрів.

Банани бувають не лише жовтими, але й червоними. У червоних ніжніша м'якоть. Перевезення вони не витримують.

Майт Лепік з Естонії переміг у першому в світі змаганні з поїдання бананів на швидкість. Йому вдалося з'їсти 10 бананів за 3 хвилини! Його секрет полягав у поглинанні бананів разом зі шкіркою — так він заощаджував час.

Апельсини дозрівають восени або взимку. Європейці називали апельсин «китайським яблуком».

(<https://dovidka.biz.ua/tsikavi-fakti-pro-apelsin/> Довідник цікавих фактів та корисних знань © dovidka.biz.ua)

3) Робота в групах.

1-ша група — вправа «Асоціативний куц»

(Магазин, ваза, сік, друзі, гостини...)

2-га група — вправа «Кластер»

4) Робота з конструктором LEGO. Гра «Відповідаю цеглинками»

Діти працюють на килимку.

— Діти, я називатиму слова, а ви показуватимете мені цеглинками відповідь. Якщо слово містить один звук [a] — жовту, два — синю, три — червону.

Кавун, малина, бобер, їжачата, машина, слон, сад, зайчата, Алінка, Андрійко, баба, комар, трамвай, санчата, зима.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Використання стратегії «РАФТ»

Учні складають невеличкі висловлювання від імені обраного персонажа (наприклад, учня/учениці).

Роль — учень/учениця. Аудиторія — родина. Формат — лист. Тема. — «Чого навчилися на уроці?».

Зразок: «Доброго дня, моя родино! Я сьогодні на уроці навчився/навчилася писати малу літеру *a*. Вона в мене вийшла чудова, ба я старався/старалася. Ваш(ваша) (ім'я)».

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 33. ЗАКРІПЛЕННЯ БУКВИ *а, А, Ї* ЗВУКОВОГО ЗНАЧЕННЯ

Мета: закріпити вивчену літеру; ознайомити учнів/учениць із використанням великої букви *А* для написання імен, прізвищ, назв міст; учити сприймати на слух текст, відповідати на запитання за його змістом, розповідати прослуханий текст з опорою на ілюстрації; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку, складати речення за малюнками і світлинами; виховувати толерантність, бажання навчатися в школі.

Обладнання: набори малюнків із зображеннями предметів (*кіт, собака*), конструктор LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Лиш дзвінок на урок прозвенить,
Стане кожний серйозним в ту мить.

Бо роботи багато у нас,
І дружно працює наш клас.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

1) Гра «Смачний кошук».

— Літера *А* повертається з продуктового базару з повним кошиком.

— Що несеш ти, букво *А*?
— Все смачне на букву *А*.

— Що могла придбати на базарі буква *А*? Оберіть! (*Сметану, картоплю, капусту, кавуна, апельсини, банани, ананаси, ковбасу, ...*)

2) Гра «Дід-Буквоїд».

— На гостині в букви *А* можна весело погратися. Дуже подобаються дітлахам ігри від Діда-Буквоїда.

Жив-був Дід-Буквоїд,
Їв він букви на обід...

От доведеться тепер поміркувати, яке ж слово то могло бути...

	а	
--	---	--

(*Рак, мак, лак, цап, дар, сад.*)

	а		а
--	---	--	---

(*Мама, рама, лама, хата, ваза.*)

3) Гра «Впіймай звук».

— Можна пограти з буквою *А* у цікаву гру «Впізнай звук». Сплесніть у долоні, якщо почуєте цей звук.

А сидить в автомобілі
І тримає айстри білі.
Дуже любить апельсини,

Абрикоси, ананас.
Ділова, авторитетна —
Академік вона в нас.

2. Мотивація навчальної діяльності

Це місто Алфавітом звуть,
Усі там літери живуть.

Щасливо й дружно, як сім'я,
Їх 33 — від *А* до *Я*.

— Щоуроку ми будемо відвідувати це місто, поки не вивчимо всі літери. Щодня відкриватимемо нові куточки цього міста. Зазиратимемо до затишних осель жителів Алфавіту.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні найуважніші дітки 1-го класу повторять вивчену літеру *а*, навчатися складати речення.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Вправа «Квест-дослідження». Спостереження за вимовою звуку (підручник, с. 36).

— Послухайте розповідь. Запам'ятайте слова зі звуком [а].

— Який за звучанням цей звук: голосний чи приголосний?

Завдання за вибором:

- Побудуйте звукову схему до слова, коли звук [а] міститься в середині слова.
- Побудуйте звукову схему до слова, коли звук [а] міститься у кінці слова.
- Побудуйте звукову схему до слова, коли звук [а] міститься на початку слова.

2) Побудова розповіді за малюнками.

— Розкажіть прослухану розповідь за малюнками.

— Що роблять діти?

— Що у них вийшло?

— Що задумав кіт?

3) Читання слів та речень.

— Звук [а] може утворювати й ціле слово, хоча і коротке.

— Нумо прочитаємо слова!

Учитель читає речення з різною інтонацією, а учні повторюють за ним.

— Діти, а тепер ви прочитайте ці цікаві речення з буквою *а*.

4) Робота з конструктором LEGO.

— Діти, за допомогою цеглинок побудуйте схему речень «А?», «А!», «А.».

Фізкультхвилинка

У нас літер повний клас — раз,
Відбуваються дива — два.
Ти, літеру уяви — три,
Подивися навкруги — чотири.
Будем разом танцювать — п'ять,
Руки в боки й присідать — шість,
Плескаєм в долоні — сім,
Буде радісно усім.

Всі за руки ми взялися —
Буде вісім, подивися.
Ідем по колу залюбки.
Пам'ятай! Літери ми.
Дев'ять, десять, зупиніться,
Всі «літери», посміхніться.

Ольга Придаток

5) Розвиток мовлення. Робота за малюнком (с. 37).

Завдання 1

— Складіть речення за світлинами.

— Хто зображений на фотографії?

- Залюбки я з ним гуляю,
Граючись, вчу і доглядаю.
Кину палицю — і вмить

Він за нею побіжить.
Гризти кісточку щодня
Дуже любить... (*цуценя*).

— Що спільного між світлиною і віршем?

— Придумайте кличку собачці, щоб вона розпочиналася на літеру А.

— За звуковою схемою впізнайте ім'я дівчинки. (*Аліна*.)

— Придумайте кличку котиків, щоб вона розпочиналася на літеру А.

— За звуковою схемою впізнайте ім'я хлопчика. (*Антон*.)

— Чим займаються Антон з Амуром?

— З якої літери пишуться клички тварин?

— А з якої — імена дітей?

— Отже, клички тварин, імена людей завжди пишуться з великої літери!

Завдання 2. Гра «Впізнай за ознаками»

- Зелена, кругла, листата, огородня... (*капуста*).
- Овальна, солодка, жовта, садова... (*груша*).
- Зубата, річкова, хижа, довга... (*щука*).
- Вухата, мудра, нічна, велика... (*сова*).

— Складіть речення за допомогою малюнків. (*Сова — птах, а щука — риба. Капуста — овоч, а груша — фрукт.*)

Завдання 3

— Що зображено на світлинах?

- Заболіло в мене горло,
І приходив лікар вчора.
Подивився і сказав:
— Ти без шарфика гуляв!

Ну, і як це він вгадав,
Що без шарфа я гуляв?
Мабуть, треба вчитись добре,
Щоби вгадувать хвороби?

— А що, на вашу думку, лікар запропонував сказати хлопчикові? («А-а-а».)

— Прочитаймо під малюнком, що сказав хлопчик.

— Послухайте колискову.

ОЙ КОТИКУ, КОТИКУ!

Ой котику, котику,
Мальований хвостик,
Не ходи кругом хати,
Не збуди нам дитяти.

Дитятко маленьке,
Спатки раденьке.
А-а-а.

— А що, на вашу думку, дівчинка заспівала ляльці? («А-а-а».)

— Прочитайте речення.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «Квест-цікавинка».

ЧОМУ А ПЕРША?

У кімнаті робилося щось незрозуміле. Усі букви вийшли з азбуки і голосно сперечалися, допитували одна в одній про те, чому буква А перша в алфавіті.

— Ми хочемо бути першими! — кричали О та У.

— Що ж коїться? — шипіли шиплячі.

— Буква, з якої починаються такі слова, як *ангіна, акула*, очолюють цілу азбуку!

«Таки все правильно», — мовчки думали приголосні букви.

— Адже недарма найкращі фрукти — *апельсин, абрикос, ананас* — починаються з букви А.

Але голосніше всіх кричала Я:

— Чому ж таки перша А, а не Я?

— А тому, — спокійно сказала буква А, яка мовчала до цього часу, — що я найстаріша між вами, що найперше слово кожної маленької дитини починається на А.

— Що ж це за слово таке? — не вгавала Я.

— Агу, — сказала А. — Окрім того, я схожа на капітана, що стоїть на своєму містку. Усім відомо, що капітан повинен бути завжди попереду всіх.

— Так, це правда, — сказав тихо і м'яко м'який знак.

Усі подумали над тим, що говорили, поділилися ще думками і погодилися. А і до цього часу очолює алфавіт.

2) Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.

— Викладіть за допомогою цеглинок тваринку, назва якої містить літеру а.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Саморефлексія

- Я навчився/навчилася...
- Мені сподобалося...
- Я розповім удома...

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 34. ПИСЬМО ВЕЛИКОЇ БУКВИ А

Мета: навчати створювати форму букву А з різних матеріалів; тренувати в підготовчих графічних вправах; учти писати букву А в рядку, рівномірно розміщуючи; звернути увагу на нахил першого і другого елементів; розвивати увагу, вміння порівнювати предмети; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», ілюстрації кімнатних рослин, конструктор LEGO, кольорові олівці.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

Учитель декламує вірш.

А маленька наша Алла
Рушничок на річці прала.
Мама Аллі говорила:

— Ти б його уже сушила!
Але Алла — тільки прала.
Як сушить — вона не знала!

Г. Чубач

- Як звати маленьку дівчинку? (*Алла.*)
- Як пишуться імена дівчаток та хлопчиків? (*З великої літери.*)
- А ви вмієте писати велику літеру?

Пальчикова гімнастика

Вправа «Качалочка»

- Прокачайте олівець між пальчиками. Намагайтеся, щоб він не впав.

2. Повідомлення теми та мети уроку

- Діти, сьогодні ми навчимося писати велику літеру А.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Підготовчі вправи (с. 3).

Читання вірша «Кімнатні квіти»

Кімнатні квіти я люблю,
То пещу їх, то поливаю,
То з ними тихо говорю,

То їм пісні на сон співаю.
Вони всміхаються мені.
Вони — красиві і живі...

Гра «Виправ речення»

- Діти, у кого вдома є кімнатні рослини?
- А як ви за ними доглядаєте?
- Послухайте речення і виправте, якщо тут щось не так.

Квіти поливають Антона.

Вікно квітне на підвіконні.

- Нанесіть візерунок на горщик для квітів.
- Обведіть літеру олівцем по пунктирах.

2) Порівняння друкованої та рукописної літер.

- А тепер ми зіставимо велику букву А друковану і рукописну.
- Що у них спільного?
- А що відмінного?
- Викладіть велику літеру А з олівців.
- А тепер порівняйте рукописну малу літеру а з великою.

3) Написання прямої похилої лінії із заокругленням унизу.

— Велика рукописна буква А складається з трьох елементів — великої прямої лінії, заокругленої внизу ліворуч, великої прямої лінії, заокругленої внизу праворуч, та горизонтальної лінії.

— Подивіться, як я пишу: починаю писати вище нижньої рядкової лінії, веду з нахилом униз до лінії, заокруглюючи ліворуч, потім униз, теж заокруглюючи. Біля нижньої рядкової лінії заокруглюю праворуч і веду вгору до міжрядкової лінії. Другий елемент: починаю писати від верхньої міжрядкової лінії веду вниз пряму похилу лінію, що біля нижньої рядкової лінії заокруглюю праворуч.

— Напишіть елементи в повітрі: *i-раз-i, i-два-i*.

— Виконайте вправу в зошиті.

4) Пальчикова гімнастика.

Вправа «Квіти»

Наші червоні квіточки
Розтуляють пелюстки.

(Притискають лікті один до одного, стуляють кисті докупи у вигляді човника.)

(Розтуляють у вигляді чаші.)

Вітерець трошки дихає,
Пелюстки колише.

(Кисті рухаються проти годинникової стрілки, потім — за годинниковою стрілкою.)

(Кисті рук нахиляють ліворуч і праворуч.)

Наші червоні квіточки
Пелюстки колише.
Затуляють пелюстки.

(Притискають лікті один до одного, стуляють кисті докупи у вигляді човника.)

(Показують пальчиками, як квіточки стуляють пелюстки.)

Вони тихо засинають
І головкою кивають.

5) Написання великої літери А.

— Подивіться, як я пишу: починаю писати вище нижньої рядкової лінії, веду з нахилом униз до лінії, заокруглюючи ліворуч, потім униз, теж заокруглюючи. Біля нижньої рядкової лінії заокруглюю праворуч і веду вгору до міжрядкової лінії. Не відриваючи руки, починаю писати від верхньої міжрядкової лінії веду вниз пряму похилу лінію, що біля нижньої рядкової лінії заокруглюю праворуч. Перекреслюю ці лінії третьою лінією, що лежить на верхній рядковій лінії.

— Напишіть букву А в повітрі: *i-раз-i-два-i-три*.

— Виконайте вправу в зошиті.

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

Фізкультхвилинка

— Тепер пропишемо велику та маленьку літери. Відстань між буквсполученнями має бути однаковою, букви не повинні виходити за рядкову лінію.

Учні пишуть, а учитель стежить за правильним написанням.

— Виконайте вправу в зошиті.

4. Закріплення вивченого матеріалу

1) Удосконалення навичок письма малої та великої літери.

— Що зображено на малюнку?

— Діти, розпізнайте малу та велику літеру, наведіть їх.

Вправа «Асоціативний куц». Робота в групах

(Вода, сонце, ґрунт, поливальниця...)

2) Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.

Діти працюють на килимку.

— Що це? Я чую, як розмовляють Знайко із Незнайком.

— А чи знаєш, Незнайку, що кактуси один раз на рік можуть бути святковими?

— Ну, напевно, це на день народження.

— От, і ні! У Мексиці як новорічне символічне дерево замість ялинки використовують кактус.

— О! Це чудово! Діти люблять новорічні свята. І я теж.

— У кактусі міститься багато вологи, тому мандрівники у пустелі рятуються від спраги лише завдяки кактусам, з яких вони добувають воду.

— Вода в пустелі — найголовніше, а тут і нести не потрібно. Ідеш, ідеш, а пляшка з водою сама виросла.

— Звісно, Незнайку!

— Знайку, який кактус найбільший?

— У найбільшого кактуса вага до 10 тонн, висота — 15–25 метрів. Це цереус гігантський.

— А найменший?

— Найменші у світі — кактуси Блоссфельда. Вони вміщаються в чайній ложці.

— Кактус росте у пустелі. Там дощів немає. Поливати кімнатний кактус не потрібно. Це квітка для лінивих господарів.

— Ти помиляєшся, як і багато дітей. Найкраще поливати кактус один раз на два тижні невеликою кількістю води. Кактус не любить, щоб його заливали водою.

— Скільки потрібно води для поливання кактуса?

— Спочатку потрібно визначити, якого виду у вас кактус: тропічного чи пустельного. Як правило, пустельні кактуси навіть за найбільш спекотної погоди не потребують значної кількості води. Улітку їх потрібно поливати приблизно 3–4 рази за весь місяць, а взимку не поливати взагалі. А тропічні кактуси, навпаки, люблять частий полив улітку (*звісно, у міру висихання землі, у якій вони ростуть*) і рідкісний зимовий полив (*пару раз на місяць*). Крім того, багато що залежить від місця, у якому стоїть ваш кактус, а також матеріалу, з якого виготовлений горщик. Якщо кактус знаходиться в керамічному горщику, тоді його потрібно поливати частіше, в пластиковому горщику — рідше. Таким чином, дотримуючи деяких рекомендацій щодо поливу, можна легко виростити гарний кактус. Для цього потрібно поливати цю рослину кип'яченою, відстояною кілька днів водою, або ж дистильованою водою.

— Діти, за допомогою цеглинок створіть у групах незвичайний кактус.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Відкритий мікрофон»

— Яку літеру ви навчилися писати?

— З яких елементів вона складається?

— Які слова пишуться з великої літери?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 35. ЗВУК [о]. БУКВА о, О. СКЛАДАННЯ РЕЧЕНЬ ЗА МАЛЮНКАМИ

Мета: учити учнів/учениць сприймати на слух невеликий текст, виокремлювати в ньому слова зі звуком [о]; ознайомити дітей із друкованою буквою о, О; удосконалювати вміння робити звуковий аналіз слів, розрізняти голосні та приголосні звуки, добирати слова зі звуком [о] на початку, в середині та в кінці слова, складати речення; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; виховувати толерантність; прищеплювати любов до праці.

Обладнання: набори малюнків із зображеннями предметів знаряддя праці, казкові герої (*Мудра Сова, Колобок, Лисичка*), конструктор LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мовленнєва розминка

1) Читання й обговорення вірша про літеру «о».

Це не кулька і не бублик,
І не слива, і не нулик —
Буква О усім відома,
З нею добре ми знайомі.

Звук співучий, голосний.
Торт, орел і лось —
Що в словах цих, поясни,
Спільне завелось.
В. Бутрім

2) Робота над скоромовкою.

Скоро, скоро мовить Ганка
Скоромовки-спотиканки.

Слово в слово Слава ловко,
Скоро мовить скоромовки.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні найуважніші дітки 1-го класу продовжать вивчати літери.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 38).

Вправа «Квест-дослідження». Спостереження за вимовою звука

— Вимовте звук [о]. Він вимовляється за допомогою голосу, бо струмінь повітря проходить вільно, без перешкод.

— Який за звучанням цей звук: голосний чи приголосний?

— Чому ви так вважаєте?

Гра «Увіймай звук [о]»

— Розгляньте малюнок угорі сторінки. Наш господар завітав у магазин, аби придбати собі інструменти.

— Назвіть усі інструменти, що ви бачите на малюнку. (*Дриль, сокира, молоток, лопата, граблі, пилка, викрутка.*)

— Як ви гадаєте, що собі купить господар, якщо відомо, що у цьому слові є звук [о] і воно має відповідати звуковій схемі? (*Молоток.*)

Ознайомлення з буквою «о»

— Звуки ми вимовляємо і чуємо, а букви?

Букви можна друкувати,
Можна бачити й писати,

А почути — аж ніяк!
Це лише умовний знак.
Валентина Бутрім

- Діти, вимовте слово *горох*. Побудуйте звукову схему цього слова.
- Скільки звуків [о] у цьому слові?
- Звук [о] позначається літерою о.
- Хто хоче знайти букву в мене на столі з-поміж інших?
- Ось вони, розгляньте їх.
- З чого складається велика літера О?
- На що схожа велика літера О? (*Розглядання малюнків у підручнику.*)
- Чи схожі велика та мала літери?

Робота з конструктором LEGO

- Діти, за допомогою цеглинок виготовте дві букви о — велику і малу.

Завдання 2

- Послухайте вірш.
- Запам'ятайте слова зі звуком [о].
- Назвіть ці слова.
- Де знаходиться літера о?

Завдання 3

- Назвіть предмети.
- Де у слові звук [о] — на початку слова, у середині чи в кінці?

Фізкультхвилинка

Ого-го-го! Не боюся нічого!
 По секрету вам скажу:
 З фізкультурою дружу!
 Вмію гарно підтягатись,
 Низько, низько нахилятись.

Вліво-вправо повернусь,
 Знов присяду, нахилюсь.
 Розім'ятись я не проти —
 І скоріше до роботи...

Л. Павленко

2) Продовження роботи за підручником (с. 39).

- Дивіться! До нас завітав гість.
  - Його спекла бабуся із борошна й яєць.
 І такий він гарний вдався — ну просто молодець! (*Колобок*.)

Завдання 1

- І тут у нашому класі зустріла його Мудра Сова. Вона хоче, щоб ми навчили його читати. Але спочатку спробуємо пригадати літери, що показує Сова. (*Учні називають літери.*)
- Прочитайте речення з різною інтонацією.
- Учитель спочатку читає сам, а учні — за ним, дотримуючи інтонації.

Завдання 2

Цей веселий колобок —
 Усіх діточок дружок.
 Він від зайця утікав,

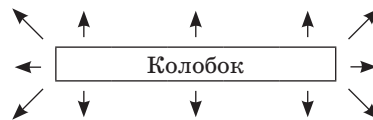
Він від вовка утікав.
 І до нас, любі малята,
 На урок він завітав.

- Скільки складів у слові *Колобок*? (3.)
- Назвіть перший склад. (*Ко-*.)
- Другий. (*-ло-*.)
- Третій склад. (*-бок.*)
- Який склад наголошений?
- Який звук у слові *Колобок* повторюється тричі?
- Викладіть фішками звукову модель *Колобок*.
- Що зображено на малюнках? Що переплутав художник?
- Визначте, які два слова заховалися в одній схемі.

Опис Колобка

- Опишіть Колобка за питаннями.
  - Якої форми Колобок?
  - Які очі в нього?
  - Який ротик?
  - А який характер у нього?
  - Що ви порадили б Колобку?

Вправа «Асоціативний куц»

(Дід, баба, зайчик, лисичка, вовчик, ведмедик, борошно, яйця...)

Завдання 3

— Ще до нас у гості завітала Лисичка.

— Подивіться, скільки Колобків вона нам принесла! Є багато книжечок із казкою про Колобка. От вона з усіх книжечок і назбирала Колобків. Жодного не з'їла! Ось така вона добра.

— Колобок хоче познайомити вас зі своїми друзями.

— Скільки друзів у Колобка? (6.)

— Скільки серед них веселих? (3.)

— Скільки засмучених? (2.)

— Крикливих? (1.)

— Діти, а який у вас настрій?

Складання діалогу. Робота в парах

— Складіть розмову між Колобком та Мудрою Совою.

4. Закріплення вивченого матеріалу

1) Слухання вірша.

— Послухайте вірш про нашу Мудру Сову.

КАЖУТЬ СОВИ СОВЕНЯТАМ...

Кажуть сови совеняттам:
«Сходить сонце, треба спати.
Пам'ятайте, що за дня
Має спати совеня».

Поки світить сонця сонях,
Сови згукують спросоння,
Й цілу днину у дуплі
Совенята сплять малі.

Мар'яна Савка

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

На дошці — ромашка з пелюстками — 6 типів питань (прості, уточнювальні, пояснювальні, творчі, оцінювальні, практичні). У центрі ромашки — назва твору. Учні працюють у групах. Вони обирають запитання певного виду, обговорюють і дають відповідь.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться у вірші?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, сови не сплять уночі?

Пояснювальне. Чого сова навчала своїх совенят?

Творче. Покажіть пантомімою, як сплять сови.

Оцінювальне. Чи правильно сова навчала совенят?

Практичне. Як називають людей, які пізно лягають спати?

2) Гра «Пошуковець».

— Діти, ви зараз отримаєте картку, на якій пунктиром написано слова з літерою *о*. Ви повинні обвести усі букви *о*.

Слова: молоко, колосок, молоток, море, око, огірок.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Саморефлексія

• Знаю...

• Можу...

• Навчуся...

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 36. ПИСЬМО МАЛОЇ БУКВИ о

Мета: учити порівнювати форму друкованої та рукописної букви о, створювати форму букви о з пластичних матеріалів; учити писати букву о в рядку, рівномірно розміщуючи; розвивати увагу, вміння порівнювати предмети; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, кольорові олівці.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

— Відгадайте загадку.

- Усім я можу стати другом:
В машині колесом, кермом,

На морі — рятувальним кругом,
У діжці — обручем і дном.

Г. Січовик

— Діти, які предмети згадано у цій загадці? (*Колесо, кермо, рятувальний круг, обруч, дно діжки.*)

— Якої вони форми?

— Які предмети, що оточують вас, мають таку форму? (*Монета, обручка, диск, око, яйце, світлофор...*)

Пальчикова гімнастика

Вправа «Естафета»

— Стисніть олівець вказівним пальцем, потримайте, передайте вказівному пальцю другої руки.

А тепер утримуйте олівець середнім пальцем. Передавайте олівець решті пальців, як естафетну паличку.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ми навчимося писати малу літеру о.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Звуковий аналіз слів. Вправа «Мозковий штурм» (с. 4).

Завдання 1

— Назвіть зображені предмети. (*Пилка, молоток.*)

— Чи користувалися ви ними?

— Хто у вашій родині ними користується?

МОЛОТОК

Я візьму свій молоток —
Тук-тук-тук, цок-цок-цок —
І почну разом із татом
Щось корисне майструвати.
Молотком працюю вправно,
Хоч він в мене дерев'яний.

Скоро я всього навчусь,
Буду вмілим, як татусь.
А якщо поцілю в пальчик,
То нізащо не заплачу,
Бо я справжній чоловік
І терпіти біль я звик.

Н. Лукан

— Що можна робити молотком? (*Забивати цвяхи.*)

— Назвіть послідовно всі звуки у цьому слові.

— А тепер до слова *молоток* поставте питання. (*Що?*)

— Поділіть слово на склади.

— Визначте наголошений склад.

— Назвіть послідовно всі звуки у цьому слові.

- Хоч зубата, та не вилка,
Дерево пиляє... (*пилка*).

(<https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-znaryaddya-pratsi/>)

- А що можна робити пилкою? (*Пиляти колоди, дошки.*)
- А тепер до слова *пилка* поставте питання. (*Що?*)
- Поділіть слово на склади.
- Визначте наголошений склад.
- Назвіть послідовно всі звуки у цьому слові.
- Побудуйте звукову модель слова, у якому є звук [o].
- Обведіть літеру по пунктирах за стрілочкою.

2) Підготовчі вправи.

ГУСЕНИЦЯ

(*Казка*)

Жила собі Гусениця. Вона була дуже гладкою, і тому з нею ніхто не хотів спілкуватися. Гусениця була доволі дивною: вона мешкала в малесенькому дуплі та дуже любила читати. У неї була величезна бібліотека. Вдень і вночі Гусениця читала про далекі краї та мріяла про подвиги.

Малесенький Світлячок, який мешкав у банці, допомагав господарці читати навіть у півні та був її єдиним другом, який завжди вислуховував і плакав разом з нею сумними вечорами. Гусениця читала про прекрасних метеликів і навіть не мріяла бути однією з них. Проте наважилась сісти на кленову дітку.

— Ти? На дітку? — із сумнівом запитав Світлячок. — І що з того буде?

— Я гадаю, що стану прекрасною стрункою Гусеницею! — і вона кокетливо приміряла капелюшок із шипшинового листя.

— Мені це дуже личить, чи не так?

Завдання 1

— Кокетлива Гусениця є у нас на сторінці зошита. А щоб краще її побачити, спробуйте її обвести по контурах.

3) Порівняння друкованої та рукописної літери.

- А тепер ми порівняємо малу букву *о* друковану і рукописну.
- Що у них спільного?
- А що відмінного? (*Рукописна буква пишеться під нахилом.*)

4) Написання овалу.

— Майже всі літери складаються з елементів. Але буква *о* має лише один елемент — овал.
— Подивіться, як я пишу: починаю писати нижче верхньої рядкової лінії, веду з нахилом угору до лінії, заокруглюючи ліворуч, потім униз, теж заокруглюючи. Біля нижньої рядкової лінії заокруглюю праворуч і веду вгору до початку овалу.

— Напишіть елементи в повітрі: *і-раз-і-два*.

— Зверніть увагу: овал починаємо писати від більшого до меншого.

5) Пальчикова гімнастика. Вправа «Ножиці».

— Відгадайте загадку.

- Два кінці, два кільці —
Посередині цвях. (*Ножиці.*)

Пальці правої руки стиснути в кулак, виставити вперед вказівний і середній. Рухати ними, імітуючи різання ножицями.

6) Написання малої літери «о».

— Подивіться, як я пишу: починаю писати нижче верхньої рядкової лінії, веду з нахилом угору до лінії, заокруглюючи ліворуч, потім униз, теж заокруглюючи. Біля нижньої рядкової лінії заокруглюю праворуч і веду вгору до початку овалу.

— Напишіть букву *o* в повітрі: *i-раз-i-два*.

— Виконайте вправу в зошиті.

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

Фізкультхвилинка

— Тепер пропишемо літеру самостійно. Відстань між буквами має бути однаковою, букви не повинні виходити за рядкову лінію.

Учні пишуть, а вчитель стежить за правильним написанням.

4. Закріплення вивченого матеріалу

1) Удосконалення навичок звуко-буквеного аналізу слів.

— Знайдіть пару кожному гудзику.

— З'єднайте їх лініями та розфарбуйте однакові гудзики.

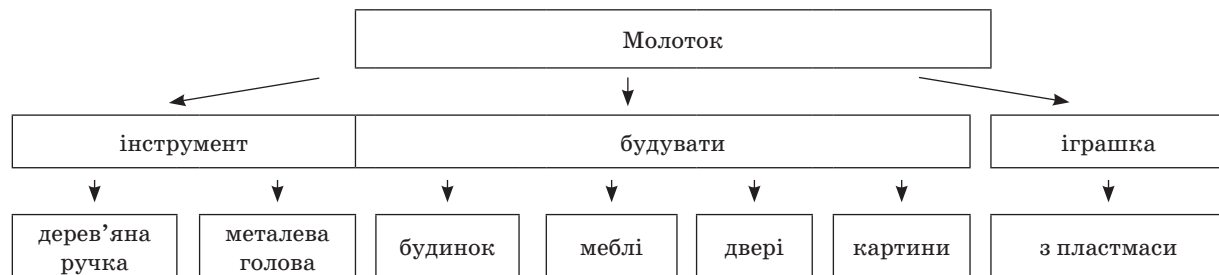
Робота в групах

1-ша група — вправа «Асоціативний куц»

(Пальто, кофта, коло, нитки, картина, мама, тато, магазин...)

2-га група — вправа «Кластер»

2) Робота з конструктором LEGO. Гра «Відповідаю цеглинками».

Діти працюють на килимку.

— Діти, я називатиму слова, а ви показуватимете мені цеглинками відповідь. Якщо слово містить звук [o] на початку слова, покажіть жовту цеглинку, в середині — синю, в кінці — червону.

Коло, око, молоток, лопата, літо, огірок, помідор

— Чому ви на слова *коло, око, огірок* піднімали по дві цеглинки?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Відкритий мікрофон»

— Яку літеру ви сьогодні навчилися писати?

— Які слова розпочинаються на літеру *o*?

— У кого утворилася чудова літера *o*?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 37. ЗАКРІПЛЕННЯ БУКВИ *о, О, Ї* ЗВУКОВОГО ЗНАЧЕННЯ

Мета: закріпити вивчену літеру; ознайомити учнів/учениць із використанням великої букви *О* для написання імен, прізвищ, назв міст; учити сприймати на слух текст, відповідати на запитання за його змістом, розповідати прослуханий текст з опорою на ілюстрації, розгадувати ребуси; розвивати вміння складати речення за малюнками і світлинами; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; виховувати толерантність, бажання навчатися в школі.

Обладнання: набори малюнків із зображеннями предметів (*калина, жолуді*), конструктор LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Ви сьогодні вже проснулись?
Мамі зранку посміхнулись?
Клас наш радо вас вітає!

Настрій кожен гарний має?
Станьмо разом в дружне коло!
Привітай нас, рідна школо!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

1) Гра «Спіймай звук».

— А тепер спробуємо спіймати не м'яч, а звук [о].

О до озера ходила,
Окуньків там наловила.
А тепер опеньки чистить.
О в нас любить смачно їсти!

Будуть на обід грибочки,
Овочевий суп, биточки,
Огірочки солоненькі
І оладки солоденькі.

В. Бутрім

2) Гра «Дід-Буквоїд».

— Знову до нас у гості завітав Дід-Буквоїд. Він запропонував вписати в клітинки назви птахів та звірів. Спробуймо виконати його завдання.

Жив-був Дід-Буквоїд.
Їв він букви на обід...

Тепер доведеться поміркувати, яке слово могло бути.

о			
	о		
	о		
о			
о			

(*Орел, коза, сова, осел, одуд.*)

2. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Квест-дослідження»

- Буква *О* хоче дослідити, чи знають учні 1-го класу, коли і в яких словах її писати.
- Яке місто на букву *О* існує? (*Одеса.*)
- А село? (*Орловець.*)
- А як пишуться назви міст і сіл? (*З великої літери.*)
- А тепер, прошу я вас, ще ім'я на *О* назвіть. (*Ольга, Олег, Олеся, Олена, Олексій, Олександр...*)
- Як пишуться імена? (*З великої літери.*)
- У кого в класі прізвище починається літерою *О*? (*Діти підводяться.*)
- Як пишуться прізвища? (*З великої літери.*)
- Діти, у яких словах пишеться велика літера *О*? (*У назвах міст, сіл, іменах та прізвищах.*)
- А коли ми ще пишемо велику літеру *О*? (*На початку речення.*)

- Придумайте речення, щоб перше слово в ньому писалося з великої літери.
- Побудуйте схему речення за допомогою цеглинок.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні найуважніші діти 1-го класу повторять вивчену літеру *о*. Навчаться складати речення.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 40).

Спостереження за вимовою звука за допомогою QR-коду

- Послухайте розповідь. Запам'ятайте слова зі звуком [о].
- Який цей звук за звучанням: голосний чи приголосний?

Завдання за вибором:

- Побудуйте звукову схему до слова, у якому звук [о] міститься у середині слова.
- Побудуйте звукову схему до слова, у якому звук [о] міститься у кінці слова.
- Побудуйте звукову схему до слова, у якому звук [о] міститься на початку слова.

Побудова розповіді за малюнками

- Розкажіть прослухану розповідь за малюнками.
- Куди ходили діти?
- Що їм сподобалося?
- Як вони дресирували свою собачку?

Читання слів та речень

- Звук [о] може утворювати й ціле слово, хоч і коротке.
- Нумо прочитаємо слова.

Учитель читає речення з різною інтонацією, а учні повторюють за ним.

- Діти, а тепер ви прочитайте ці цікаві речення з буквою *о*.

Робота з конструктором

- Діти, за допомогою цеглинок побудуйте схему речення «О?», «О!», «О.».

Робота над звуковою схемою

ХУДОЖНИК

Наш Данилко не нудьгує —
Вправно пензликом малює
Невгамовного коня,
Спритне поні, слоненя.
Він сідло намалював

І замислено сказав:
— Вершник на коні — кіннотник.
Хто сів на слона — слоннотник.
Тільки зветься як, не знаю,
Той, хто поні осідлає.

С. Цушко

- Як звати хлопчика? (*Данилко*.)
- З якої літери пишеться слово *Данилко*? (*З великої*.)
- Діти, яких тварин намалював хлопчик?
- Погляньте на ілюстрації в підручнику. Що намалювали юні художники? (*Калину і жолуді*.)
- А щоб згадатися, хто яку картину намалював, нам потрібно звернутися за допомогою до схеми.
- Відповідно до схеми дізнайтеся, як звати хлопчика. (*Олег*.)
- Відповідно до схеми дізнайтеся, що малював хлопчик. (*Жолуді*.)
- А тепер розкажіть про дівчинку. (*Аліна намалювала калину*.)
- Що ви знаєте про калину? (*З неї готують чай від застуди*.)
- А що ви знаєте про дуб? (*Дуб дає жолуді, якими харчуються дикі кабани*.)

Вправа «Квест-цікавинка»

Ягоди калини багаті на вітаміни, їх корисно вживати. Жодна інша рослина не має кісточки у формі сердечка.

Калина разом із вербою є символами України. «Без верби і калини нема України», — кажуть у народі.

Дуб уважають довгожителем. Його часто асоціюють з мудрістю і довговічністю — і не дарма. Тривалість життя дуба сягає 5 століть, хоча в історії зустрічалися екземпляри, що живуть понад 1000 років.

Із дуба виготовляли дуже цінні діжки, у яких зберігали на зиму квашені овочі та фрукти.

(<https://dovidka.biz.ua/tsikavi-fakti-pro-kalinu/> Довідник цікавих фактів та корисних знань © dovidka.biz.ua)

Фізкультхвилинка

Хто вже, хто вже так стомився,
Що ліворуч нахилився?
Хто вже спить?
Треба дружно всім вам встати,
Фізкультпаузу почати.

Сонце спить, небо спить,
Навіть вітер не шумить.
Рано-вранці сонце встало
І проміння всім послало.

2) Продовження роботи за підручником (с. 41).

Завдання 1

- Складіть речення за світлинами.
- Хто зображений на фотографії?
- Люблять голосні звуки гратися. Стануть літери у рядок, а ми разом скажемо коротко: «О!», — і почуємо, як хлопчик показує свою силу.
- Ще раз скажемо відривчасто: «О-о!», — і почуємо, як спортсменка демонструє свої вправи з обручем.
- Здивувався хлопчик від побаченого на екрані телефона і вигукнув: «О-о-о!».
- А ось дівчатка протяжно виспівують: «О-о! О-о-о!».

Завдання 2

Розгадування ребуса

Відповідь: місто.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «Кластер».

2) Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.

— Викладіть за допомогою цеглинок пташку, назва якої містила б літеру о.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Так чи ні?»

- Ми вже вивчили літери *a* та *o*.
- Літера *a* позначає звук [o].
- Літера *o* позначає звук [o].
- У слові *риба* дві літери *o*.
- У слові *молоток* три звуки [o].

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 38. ПИСЬМО ВЕЛИКОЇ БУКВИ О

Мета: учити створювати форму великої букви О з пластичних матеріалів, писати букву О в рядку з міжрядковою лінією, рівномірно розміщуючи; розвивати увагу, вміння порівнювати предмети; сприяти вихованню любові до рідної мови, її мелодійності, милозвучності; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, кольорові олівці.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

Вправа «Відкритий мікрофон»

- Які букви ви вчилися писати на попередніх уроках?
- Покажіть картку з друкованою малою літерою *a*.
- Якою є рукописна рядкова літера *a*?
- З яких елементів вона складається?
- Покажіть картку з друкованою великою літерою *A*.
- Який звук позначає літера *a*?
- Назвіть слова з цим звуком.
- Назвіть слова, що пишуться з великої літери *A*. (*Анатолій, Ангеліна, Аліна, Алла, Антон, Антоніна, Артем, Артур.*)
- Покажіть картку з друкованою малою літерою *o*.

2. Мотивація навчальної діяльності

Робота за віршем «Оленка маленька»

ОЛЕНКА МАЛЕНЬКА

— Оленко маленька,
Чому ти раденька?
— Бо в мене весела рідня.
— Чому в тебе очі
Такі голубенькі?
— На небо дивлюся щодня.
— Чому це у квітах

У тебе сукенка?
— В квітник я ходжу по росі.
— Розумна Оленко,
Чому ж ти маленька?
— Тому я маленька,
Що звуся Оленка,—
Оленки маленькі усі.

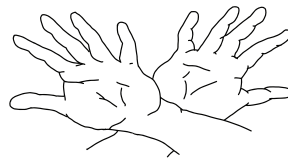
Платон Воронько

- Як звати маленьку дівчинку? (*Оленкою.*)
- Чи сподобалася вам ця дівчинка?
- Як пишуться імена дівчаток та хлопчиків? (*З великої літери.*)
- А ви вмієте писати велику літеру?

Пальчикова гімнастика

Вправа «Соняшник»

На сонечко я схожий
І сонечко люблю.
За сонцем повертаю
Голівоньку свою.

(*Руки перехрещені тильною стороною долоні до себе. Пальці-«пелюстки» розчепірені. Руки повертаються ліворуч-праворуч.*)

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ми навчимося писати велику рукописну літеру *О*.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Підготовчі вправи (с. 5).

Бесіда за віршем «Виноград»

ВИНОГРАД

Виноград розкинув віти,
Заховав під листям діток.

Ой, які вони смачні,
Соковиті, запашні.

Г. Примаченко

— Діти, хто з вас смакував виноградом?

— А у кого він росте вдома?

— Якої форми його плоди?

— Якого кольору буває виноград?

— Художник узяв до рук олівець і швидко намалював виноград. Він так поспішав, що не встиг обвести грона та розфарбувати.

— Обведіть виноград по пунктирах олівцем та розфарбуйте.

2) Порівняння друкованої та рукописної літери.

Буква *О* така-от кругла,
Хто не бачив, подивись:

Наче сонце, наче бублик,
Мов обручик, — хоч котись!

— А тепер ми зіставимо велику букву *О* друковану і рукописну.

— Що у них спільного?

— А що відмінного?

— А тепер порівняйте рукописну малу літеру *о* з великою.

3) Написання великої літери «О».

— Сьогодні ми навчимося писати велику літеру *О*.

— Подивіться, як я пишу: починаю писати нижче міжрядкової лінії, веду з нахилом угору, заокруглюючи біля міжрядкової лінії. Потім заокруглено веду вниз до нижньої рядкової лінії, знову заокруглюю праворуч і веду вгору до міжрядкової лінії.

— Напишіть елементи в повітрі: *і-раз-і*.

— Виконайте вправу в зошиті.

4) Пальчикова гімнастика. Вправа «Ягоди».

Ягоди сперечалися на столі,

(Пальці на обох руках стискають у кулаки і потім розтискають.)

Хто краще, потрібніший і смачніший на землі:

(Загинають пальці на руках по черзі.)

Суниця?

Малина?

Ожина?

Калина?

Виноград або банан?

Ох!

5) Написання великої та малої літери «Оо».

— Напишіть букву *Оо* в повітрі: *і-раз-і*.

— Виконайте вправу в зошиті.

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

Фізкультхвилинка

6) Повторення написання великої та малої літери «Аа».

— Тепер пропишемо велику літеру та маленьку *Аа*. Відстань між буквосполученнями має бути однаковою, букви не повинні виходити за рядкову лінію.

Учні пишуть, а учитель стежить за правильним написанням.

— Виконайте вправу в зошиті.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Робота за малюнками (у нижній частині сторінки).

— Що зображено на малюнку?

— Пофантазуйте, на які ще предмети можна «перетворити» букву о.

- Із малої цибулини
Виріс весняної днини,
До нарциса привітався
Та на грядці запишався. (*Тюльпан.*)
- Носить взимку ця тваринка
Теплу білу козушинку,
А сіренький свій жупанчик
Навесні вдягає... (*зайчик.*)
- Маленьке, сіреньке,
А хвостик, як шило. (*Миша.*)

(<http://svoimi-rykami.com.ua/kak-risovat-kartinki-poetapno-uchimsya-risovaniyu-s-detmi/index.htm>)

Вправа «Квест-цікавинка»

- Цікавий факт про зайців: у літню спеку зайцям допомагають рятуватися від перегрівання вуха. Вони активно виводять тепло з організму. Під час дощу зайці підгинають вуха, щоб у них не потрапляла вода і вони не застудилися.
- Через те, що мишами харчується безліч хижаків, тривалість їхнього життя в дикій природі становить усього 6–9 місяців. У неволі ж миші можуть доживати і до 4–5 років.

2) Робота з конструктором LEGO. Гра «Відповідаю цеглинками».

Діти працюють на килимку.

За допомогою цеглинок дають відповідь. Якщо твердження правильне, то піднімають зелену цеглинку.

- Слово *Олександр* пишеться з великої літери.
- У слові *молоко* перший склад наголошений.
- У слові *око* другий склад твердий приголосний.
- У слові *виноград* міститься два склади.
- У слові *морозиво* пишеться три літери о.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Відкритий мікрофон»

- Що було цікавого на уроці?
- Яку букву ви навчилися писати?
- На що схожа ця буква?
- Які труднощі виникали під час написання літер?

Вправа «Піраміда позитивних почуттів»

— Побудуймо «Піраміду позитивних почуттів»!

Учитель протягує руку долонею вгору, а учні підходять до нього і по черзі кладуть свої долоньки зверху, будуючи піраміду. Кажуть: «Сьогодні на уроці мені найбільше сподобалося...».

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 39. ЗВУК [i]. БУКВА і, І. ЗВУК [i] В РОЛІ ОКРЕМОГО СЛОВА

Мета: учити учнів/учениць сприймати на слух невеликий текст, виокремлювати в ньому слова зі звуком [i]; ознайомити дітей із новою буквою і, І; удосконалювати вміння робити звуковий аналіз слів, добирати слова зі звуком [i] на початку, в середині та в кінці слова, складати речення за малюнком; сформулювати уявлення про букву і в ролі окремого слова; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; виховувати толерантність.

Обладнання: набори малюнків із зображеннями предметів (*ірис, індик, олівець, лінійка, ножиці*), граблі, конструктор LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мовленнєва розминка

Розучування вірша

Індик в миску воду лив.
Індик шию довго мив.
Індичатко помагало —

Індика за хвіст тримало.
І гусак почав сваритись:
«Індики, а годі митись!».

Робота над чистомовкою

Із-із-із — борсучок у нору заліз.
Ів-ів-ів — до весняних холодів.

Ці-ці-ці — а синиці й горобці
Будуть жити у хлівці.

Робота над скоромовкою

Ілько боїться
Індика,

А Індик
Того ж Ілька.

І. Січовик

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні найуважніші дітки 1-го класу продовжать вивчати літери.

3. Вивчення нового матеріалу

1) *Вправа «Квест-дослідження». Спостереження за вимовою звука.*

Буква І худа, як спиця,
Ніби цифра одиниця.
Голосний, співучий звук,

Всім м'яким одвічний друг:
Після приголосних стане —
Кожний з них м'якеньким стане.

В. Бутрім

— Вимовте звук [i]. Він вимовляється за допомогою голосу, бо струмінь повітря проходить вільно, без перешкод.

— Який цей звук за звучанням: голосний чи приголосний?

— Чому ви так вважаєте?

— Яким стає приголосний звук, коли біля нього є звук [i]?

2) *Гра «Спіймай звук [i]».*

Ігор, Іра та Іванко
Індика шукали зранку,
На подвір'ї був — І зник,
Де ж подівся наш Індик?
Обійшли усі двори,

Запитали в дівчорі:
— Може в Інший бік Іти?
Може вдасться там знайти?
От Історія сумна:
Був Індик — І вже нема!

М. Артимович

3) *Ознайомлення з буквою «і».*

— Ей, стовпчику!
— Я не стовпчик.

— Ей, хлопчику!
— Я не хлопчик.

- Хто ж ти?
- Буква і.

- Що у тебе на голові, шапка?
- Ні. Крапка.

І. Січовик

- На що схожа велика літера І? (*Розглядання малюнків у підручнику.*)
- Чи схожі велика та мала літери?
- А чим відрізняються?
- Коли використовують велику літеру?
- Назвіть імена з І.

Робота з конструктором LEGO

- Діти, за допомогою цеглинок побудуйте дві букви і — велику і малу.

Аналітично-синтетичні вправи

- Я називатиму звуки, а ви утворюйте злиття (*склади*) з них: с, і — сі; л, і — лі; ц, і — ці; т, і — ті.
- А тепер я називатиму склади, а ви — звуки, що утворюють їх: ті — ?, зі — ?, ці — ?, ні — ?, мі — ?

4) Продовження роботи за підручником (с. 42).

Завдання 1

- Послухайте вірш.
- Запам'ятайте слова зі звуком [і].
- Назвіть ці слова.
- Де знаходиться літера і?

Завдання 2

- Роздивіться уважно предмети.
- Назвіть. (*Граблі, ніж, лопата, тарілка.*)
- Скільки їх? (4.)
- У назві яких предметів є звук [і]? (*Граблі, ніж, тарілка.*)
- До якого малюнка запропоновано звукову схему слова? (*Тарілка.*)

Завдання 3

- Розгляньте уважно предмети.
- Назвіть предмети. Де міститься звук [і]: на початку, у середині чи у кінці слова?

5) Гра «Засели будиночки». Робота в групах.

На дошці розміщені малюнки: ірис, індик, олівець, лінійка, ножиці, граблі.

1-ша група — «заселяє» в будиночок малюнки, у назві яких звук [і] міститься на початку слова.

2-га група — «заселяє» в будиночок малюнки, у назві яких звук [і] міститься в середині слова.

3-тя група — «заселяє» в будиночок малюнки, у назві яких звук [і] міститься у кінці слова.

Фізкультхвилинка

6) Робота за малюнками (підручник, с. 43).

Завдання 1

- Кого ви бачите на малюнку?
- Дайте хлопчикові ім'я, щоб розпочиналося з літери І. (*Іван.*)
- А тепер — дівчинці. (*Ірина.*)
- З якої літри пишуться імена?

Вправа «Відкритий мікрофон»

— Є слова в українській мові, що пишуться однаково, але наголошений інший склад. Вимовте слово *ірис*.

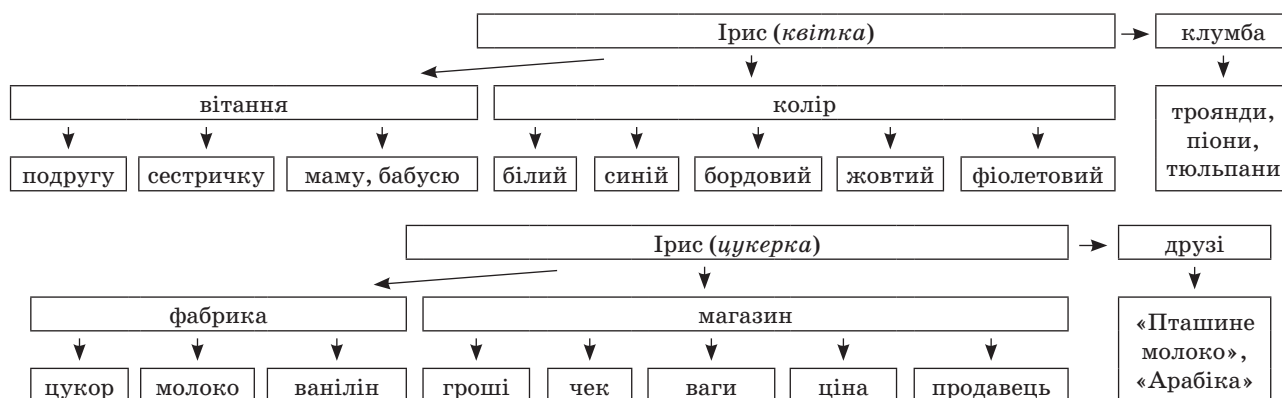
- Який склад наголошений? (*Перший склад.*)
- Що означає слово? (*Назва квітки.*)
- Вимовте слово *іріс*.
- Який склад наголошений? (*Другий склад.*)
- Що воно означає? (*Назву цукерки.*)

Завдання за вибором:

1-ша група — «Кластер» — ірис (*квітка*);

2-га група — «Кластер» — ірис (*цукерка*).

Вправа «Кластер»

Завдання 2

- Індик прийшов із цікавим завданням.
- Прочитайте ті літери, що ви вже вивчили.

Завдання 3. Ознайомлення зі службовим словом *i*

i — це ще й окреме слово.
Ось дивись: сад і діброва,

Пес і кіт, вода і мило,
Ніч і день, мішок і шило.

В. Бутрім

- Буква *i* може бути окремим словом. Подивіться на модель речення.

— Прочитайте речення. (*Літак і дзига* — іграшки. *Огірок і помідор* — овочі. *Стіл і стілець* — меблі.)

4. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Доповни слово».

— Діти, я називатиму перший склад, а ви доповнюйте, називаючи все слово.

Сі- (*сіно, сім, сіль*).

Мі- (*мішок, місяць, місток, місто*).

Лі- (*літо, літак, лісок*).

Ві- (*вінок, віник, вікно, вітер, відро*).

Ті- (*тісто, тітка, тістечко*).

Кі- (*кіно, кішка, кільце, ківі*).

2) Гра «Розрізни нас».

У кожного учня є картки з літерами *i*, *a* та *o*. Учитель називає слова, а діти сигналізують буквами.

Наприклад: рок, рік, рак, ліс, лось, ківі, кава, коло, біб, баба, болото, сам, сім, сом, короп, кріп.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Метод «Капельюшки де Боно»

- *Білий* — колір чистоти.
Що мені відомо про літеру *i*?
- *Червоний* — колір життя, відчуттів.
Навіщо потрібна буква *i* в реченні?
- *Чорний* — колір землі, здорового глузду.
Назвіть слова, в яких пишеться ця буква.
- *Зелений* — колір досліджень.
Що означає слово *ірис*?
- *Синій* — колір знань.
Навіщо мені потрібні знання, здобуті сьогодні на уроці?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 40. ПИСЬМО МАЛОЇ ТА ВЕЛИКОЇ БУКВИ *i, I*

Мета: розвивати спритність пальчиків і чіткість мовлення під час вправи «Індичата»; навчати створювати форму букви з пластичних матеріалів, писати малу і велику букву *i I*, порівнювати форми друкованої та рукописної великої і малої букви *i I*; звернути увагу на заокруглення у великій і малій рукописній букві *i I*, типи поєднань малої букви з наступною і попередньою, завжди відривне поєднання великої букви з наступною буквою; розвивати увагу, вміння порівнювати предмети; виховувати охайність, уважність; сприяти вихованню любові до рідної мови, її мелодійності, милозвучності.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, ілюстрації індика, іволги, кольорові олівці.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Ось дзвіночок продзвенів
І за парти всіх привів!
Тож тихенько вже сідаєм
І до праці приступаєм.

О. Ратушна

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

Вправа «Відкритий мікрофон»

- Яку букви ви вчилися писати на попередніх уроках?
- Покажіть картку з друкованою малою літерою *a*.
- Яка рукописна літера *a*?
- З яких елементів вона складається?
- Покажіть картку з друкованою великою літерою *A*.
- Який звук позначає літера *a*?
- Назвіть слова з цим звуком.
- Назвіть слова, що пишуться з великої літери *A*. (*Анатолій, Ангеліна, Аліна, Алла, Антон, Антоніна, Артем, Артур.*)
- Покажіть картку з друкованою малою літерою *o*.
- А тепер — із рукописною.
- Назвіть слова з цим звуком.
- Назвіть слова, що пишуться з великої літери *O*. (*Ольга, Олег, Олена, Олексій.*)
- Що спільного між рукописною літерою *a, o*? (*Спільний елемент — овал.*)

2. Мотивація навчальної діяльності

1) Бесіда за віршем.

Індик крутиться та дметься.
Іволга летить, сміється.

Олександр Олесь

- Назви яких птахів зустрічаються у вірші? (*Індик, іволга.*)
- Яка з них свійська? (*Індик.*)
- Хто бачив індика?
- Чим він відрізняється від інших птахів?
- Яка з них дика? (*Іволга.*)
- Вона зимуюча чи перелітна? (*Перелітна.*)
- Хто бачив цю птаху?

Демонстрування ілюстрації іволги.

— У яких словах пишеться літера *i*?

— Як пишеться перше слово в реченні?

2) Викладання букв із цеглинок LEGO. Робота в парах.

З другом краще в світі жити,
Разом гратись і радіти.
Поруч сядьте, попрацюйте
І цікаве щось пізнайте.

Учитель називає слово, учні з цеглинок викладають першу букву.

Наприклад: Андрійко, Оленка, Іринка, ірис.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ми навчимося писати малу та велику літери *iI* та поєднувати їх з іншими літерами.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Підготовчі вправи (с. 6).

Пальчикова гімнастика

Вправа «Індичата»

Раз-і-два — йшли індичата,
Три, чотири — до води.
Плентався за ними п'ятий,
Шостий теж ішов туди.
Сьомий дуже притомився,
Восьмий на дорозі всівся,

А дев'ятий всіх догнав,
А десятий загубився,
З переляку запищав:
— Не пици, а доганяй,
Своїх друзів відшукай!

(По черзі згинати всі пальці правої (потім лівої) руки, починаючи з великого. На останні два рядки ритмічно згинати та розгинати пальці обох рук.)

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

На дошці — ромашка з пелюстками — 6 типів питань (*прості, уточнювальні, пояснювальні, творчі, оцінювальні, практичні*). Учні працюють у групах. Вони обирають запитання певного виду, обговорюють і дають відповідь.

— А тепер — завдання від старшого індика.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться у віршику?

Уточнювальне. Я правильно зрозуміла, що індичата йшли до води?

Пояснювальне. Чому десяте індича загубилося?

Творче. Які поради ви дали б індичатам?

Оцінювальне. Якими порадами скористалися б ви?

Практичне. Придумайте поради для тих, хто відвідує ліс.

— Наведіть пунктирні лінії в зошиті.

Завдання за вибором:

- Розфарбувати індичаток.
- Розфарбувати очерет та ірис.
- Розфарбувати індика з індичкою.

2) Порівняння друкованої та рукописної літери (с. 7).

- Буква, ніби гостра спиця,
Одиниччина сестриця.
Як мала вона буває,
Зверху крапочку ще має.

— Що це за літера?

— А тепер ми порівняємо малу букву *i* — друковану і рукописну.

- Що у них спільного?
- А що відмінного?
- А тепер порівняйте рукописну малу літеру *i* з великою.
- Назвіть предмети, зображені у зошиті. (*Зірка, сонце.*)
- Побудуйте звукову схему слова, у якому є звук [і]. (*Зірка.*)

3) Написання малої літери «і».

— Сьогодні ми навчимося писати малу літеру *i*.
 — Подивіться, як я пишу: починаю писати від верхньої рядкової лінії пряму похилу паличку до нижньої рядкової лінії, заокруглюю праворуч і веду вгору до середини рядка. Крапку пишу трохи вище від верхньої рядкової лінії.

- Напишіть елементи в повітрі: *раз-і, два.*
- Виконайте вправу в зошиті.

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

4) Написання букви «і» з рядковою літерою «о».

- Напишіть букву *i* в повітрі: раз-і, два. Нижнім з'єднанням приєднайте літеру *o*.
- Виконайте вправу в зошиті.

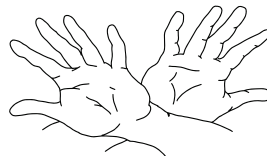
5) Написання букви «і» з рядковою літерою «а».

- Напишіть букву *i* в повітрі: раз-і, два. Нижнім з'єднанням приєднайте літеру *a*.
- Виконайте вправу в зошиті.

6) Пальчикова гімнастика. Вправа «Сонечко».

(*Руки перехрещені тильним боком долонею до себе. Спочатку пальці обох рук стиснуті в кулаки, потім пальці-«промінці» розчепірюють, руки повертають праворуч-ліворуч. Наприкінці віршика діти плескають у долоні.*)

Ясне сонечко в кімнату
 Дивиться в віконечко,
 Дуже раді всі малята,
 Плескають в долонечки.

7) Написання букви «о» з рядковою літерою «і».

- Верхнім з'єднанням приєднайте літеру *o* до літери *i*.
- Виконайте вправу в зошиті.

8) Написання букви «о» з рядковою літерою «і».

- Нижнім з'єднанням приєднайте літеру *a* до літери *i*.
- Виконайте вправу в зошиті.

Фізкультхвилинка

Один, два, три, чотири, п'ять —
 Люблять дітки рахувати,
 Ми лічилочку складаємо,
 Фізкультхвилинку починаємо.
 Один, два, три — ми підвелися
 І всі дружно потяглися,
 На чотири — руки в боки
 Й пострибаєм, мов сороки.

П'ять — гуртом ми всі присіли,
 Шість — як птахи, полетіли,
 Сім і вісім — повернулись
 Й усім друзям посміхнулись.
 Дев'ять — голову схилили,
 Вліво, вправо покрутили.
 Десять — всі вже відпочили
 І за парту тихо сіли.

О. Ратушна

9) Написання великої літери «І».

- Сьогодні ми також навчимося писати велику літеру *I*.

— Подивіться, як я пишу: починаю писати нижче від міжрядкової лінії невелику пряму лінію, торкаючись міжрядкової, потім не відриваючи руки, пишемо пряму похилу лінію вниз до нижньої рядкової лінії, заокруглюю ліворуч і веду вгору до середини рядка.

— Напишіть елементи в повітрі: *i-раз-i*.

— Виконайте вправу в зошиті.

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

10) Повторення написання великих літер «І», «А», «О».

— Тепер пропишемо вивчені великі літери. (Учитель стисло пояснює написання літер. Див. попередні уроки.)

— Відстань між буквами має бути однаковою. Вони не повинні виходити за рядкову лінію.

— Виконайте вправу в зошиті.

Учні пишуть, а вчитель стежить за правильним написанням.

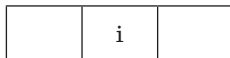
5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «Асоціативний куц». Робота в групах.

(Івано-Франківськ (місто), Іваньки (село), Іваненко (прізвище), Інна, Ірина, Іван, Ілля...)

2) Гра з Дідом-Буквоїдом.

(Ліс, дід, сім, тік, бік, рік, вік, сік...)

(Білка, гілка, діжка, річка, дівка, тісто, нірка, місто, зірка, вінок, віник.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. Вправа «Відкритий мікрофон»

— Оцінімо наш урок цеглинками LEGO.

- Хто на уроці працював із задоволенням, підніміть червону цеглинку.
- Кому на уроці було сумно — зелену цеглинку.
- Хто на уроці дізнався щось нове — жовту цеглинку.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 41. ЗВУК [и]. БУКВА и, И. ОДИН ПРЕДМЕТ — БАГАТО ПРЕДМЕТІВ. РОБОТА З ДИТЯЧОЮ КНИЖКОЮ

Мета: учити учнів/учениць сприймати на слух невеликий текст, виокремлювати в ньому слова зі звуком [и]; ознайомити дітей із друкованою буквою и, И; удосконалювати вміння робити звуковий аналіз слів, добирати слова зі звуком [и], складати речення, розгадувати ребуси; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; виховувати толерантність.

Обладнання: набори малюнків із зображеннями предметів (*книга, гриби — опеньки, маслюк, лисички, боровик, мухомор, велосипед, санки, ковзани, лижі, фарби, віник, пилосос, лисички (звірі)*), конструктор LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Пролунав шкільний дзвінок,
Всіх скликає на урок.

Тож мерщій, часу не гайте,
В коло з друзями ставайте.

О. Придаток

Вправа «Очікування»

Учні утворюють коло. Проводиться гра «Про що я хочу дізнатися на уроці».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мовленнєва розминка

Робота за віршем

И блукає дуже близько
І співає дуже низько.
Ти тихенько підійди —

І скажи їй: «Букво И,
Подивися, як розквітли
Наші ниви і сади!».

Робота над чистомовкою

Ити-ити — що ж робити?
Воду решетом носити? —

Ити-ити — воду
Кухликом вже пити.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні найуважніші дітки 1-го класу продовжать вивчати літери иИ.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Вправа «Квест-дослідження». Спостереження за вимовою звука.

Голосний, співучий звук,
Всім твердим він давній друг.
В. Бутрім

— Вимовте звук [и].

— Як він вимовляється? (*Він вимовляється за допомогою голосу, бо струмין повітря проходить вільно, без перешкод.*)

— Який є цей звук за звучанням: голосний чи приголосний? (*Голосний.*)

— Чому ви так уважаєте?

— Яким стає приголосний звук, якщо біля нього є звук [и]? (*Твердим.*)

2) Гра «Спіймай звук [и]».

Спробуй, Дмитрику, знайти
Найскромнішу букву — И.

Хоч ця буква — кожен знає —
Майже слів не починає,

Та вона нам не байдужа,
Буква *И* — потрібна дуже.
Ось, для прикладу, слова:
Мир, синиця, сир, пила,
Жити, пити, сито, сич

І єдиний вигук — *Ич!*
Ич, яка ця буква *И*:
Нам без *И* — хоч пропади,
Ні сюди і ні туди,
Як без їжі та води!

М. Артимович

3) *Ознайомлення з буквою «и».*

Дід брусочок третій клав
Для упору навкоси,

Так він хвіртку змайстрував.
Я ж дивлюся: буква *И*.

Робота з конструктором LEGO

— Діти, за допомогою цеглинок побудуйте букву *и*.

— За допомогою чого ми ще зможемо збудувати літеру *И*? (*Олівців, підручників, лінійок, ґудзиків, стрічок, паличок...*)

Аналітично-синтетичні вправи

— Я називатиму звуки, а ви утворюйте злиття (*склади*) з них: с, и — си; л, и — ли; ц, и — ци; т, и — ти.

— А тепер я називатиму склади, а ви — звуки, що утворюють їх: ти — ?, зі — ?, ци — ?, ни — ?, ми — ?

— Побудуйте звукову модель слова *кит*.

4) *Робота за підручником (с. 44).*

Завдання 1

— Послухайте вірш.

— Запам'ятайте слова зі звуком [и].

— Назвіть ці слова.

— Де знаходиться літера *и*?

Завдання 2

— Роздивіться уважно предмети.

— Назвіть їх. (*Кошик, нитки, ножиці, лінійка.*)

— Скільки їх? (*4.*)

— У назві яких предметів є звук [и]? (*Кошик, нитки, ножиці.*)

— До якого малюнка подано звукову схему слова? (*Ножиці.*)

— Назвіть усі звуки по порядку.

Завдання 3

— Розгляньте уважно предмети.

— Назвіть предмети і скажіть, у якому складі слова є звук [и]: у першому, другому чи третьому.

(*Намисто, шкарпетки, риба.*)

Гра «Засели будиночки». Робота в групах

На дошці розміщено малюнки: книга, риба, велосипед, санчата, ковзани, лижі, фарби, віник, пилосмок.

1-ша група — «заселяє» в будиночок малюнки, у назвах яких звук [и] міститься у першому складі.

2-га група — «заселяє» в будиночок малюнки, у назвах яких звук [и] міститься у другому складі.

3-тя група — «заселяє» в будиночок малюнки, у назвах яких звук [и] міститься у третьому складі.

— Назвіть спортивне знаряддя. (*Велосипед, санчата, ковзани, лижі.*)

— Яке знаряддя вам до вподоби?

— Де можна кататися?

— А де небезпечно?

— Яких правил потрібно дотримувати?

Фізкультхвилинка

Один, два — дружно встали.

Три — мов кізки, пострибали.

А чотири — покружляєм, бо веселу вдачу маєм.

П'ять — схилились до землі.

Шість — підстрибнем до зорі.
 Сім — мов птахи, політаєм.
 Вісім — моркви наберем і у лісі розкладем.
 Дев'ять, десять — посміхнулись й до роботи повернулись.
О. Ратушна

5) Продовження роботи за підручником (с. 45).

Завдання 1

— Діти, на уроках ми вже вивчили декілька літер — малих та великих. Усі вони помістилися у велику вантажівку і хочуть об'їхати першокласників, аби вони прочитали ці літери.

Завдання 2

— В українській мові є слова, які пишуться і звучать однаково.
 — Відгадайте загадку.

- В лісі вирости сестрички,
 Жовті та смачні... (*лисички*).

— А які їстівні гриби ви ще знаєте?

Загадки

- Вирости гриби прекрасні —
 Капелюшки в них, мов в маслі.
 І збирають грибники
 Маслянисті... (*маслюки*).
- Ці стрункі грибочки
 Зайняли пеньочки.

Шапинки в них кругленькі.
 Ёличуть їх... (*опеньки*).

- Шапинка коричнева, ніжка міцна,
 Гриб цей найкращий — і кожен це зна.
 Тому бажає усякий грибник
 В лісі великий знайти... (*боровик*).

— А які гриби не можна збирати?

- Красень гриб цей хоч куди,
 Та у руки не бери!
 Кожна муха його знає,
 Як побачить — геть втікає! (*Мухомор*).

— А це хто?

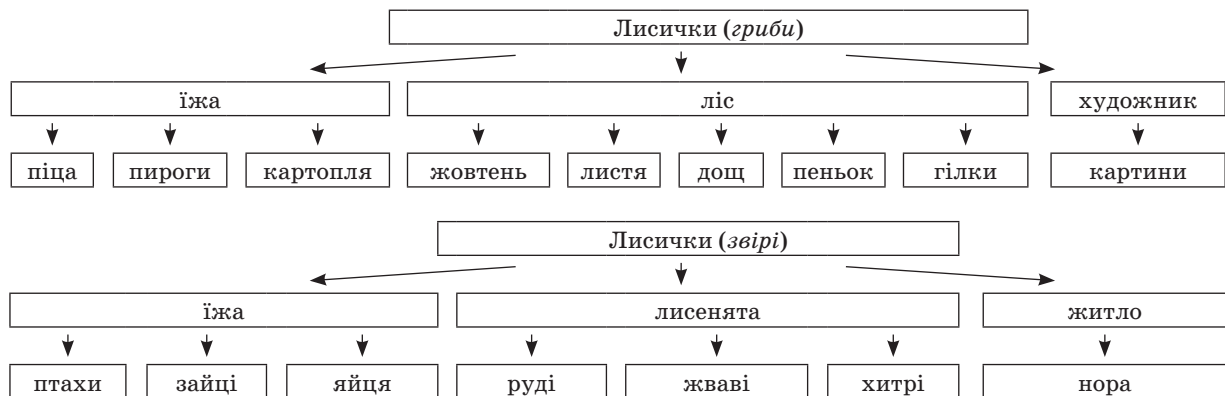
- Руді пташниці прийшли в курник лад наводити. (*Лисички*.)
 — Вимовте слово *лисички*.
 — Який склад наголошено? (*Перший склад*.)
 — Що означає це слово? (*Назви грибів та звірів*.)
 — Що є спільного між словами *лисички*?
 — Побудуйте речення за схемами.

Завдання за вибором:

1-ша група — «Кластер» — лисички (*гриби*).

2-га група — «Кластер» — лисички (*звірі*).

Вправа «Кластер»

Завдання 3

— Розгадайте ребуси.

(гриб + и = гриби, лимон + и = лимони.)

4. Робота з дитячою книжкою

Розглядання книжки «Колосок»

— Як називається казка? (*Діти, які вміють читати, читають назву книги.*) Що зображено на обкладинці? Як ви гадаєте, про що йдеться у ній?

— Перегорніть сторінки книги. Хочете прочитати? А послухати?

- Читання початку казки вчителем, учнями, які вміють читати.

Повністю казку слухають в аудіозаписі (<http://skarbnu4ka.com/kolosok/>). Можна запропонувати переглянути український мультфільм (<https://www.youtube.com/watch?v=AszmVXzQq5c>).

- Перевірка розуміння тексту. Обговорення вчинків героїв казки.

Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах

Учні складають невеличкі висловлювання від імені обраного персонажа.

Роль — півник. Аудиторія — мишенятка. Формат — лист. Тема — «Повчання».

Зразок міні-тексту

Доброго дня, мишенятка!

Вирішив написати вам листа. Пригадую, як я колись знайшов колосок. Потім напік таких смачних пирогів! Ви мені не допомагали, лише гралися. Я позбавив вас можливості пирогами полакувати. Сподіваюся, ви, мишенятка, уже підросли, порозумнішали, стали працелюбними. Чекаю від вас листа. Півник.

Театралізація казки з опорою на малюнки

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Обмін думками»

— Що нового ви вивчили на уроці?

— Коли ви були собою задоволені?

— Що ви розповісте вдома?

Цеглинка настрою

— З яким настроєм минув урок? Покажіть його на цеглинці зі смайликом.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 42. ПИСЬМО МАЛОЇ І ВЕЛИКОЇ БУКВИ *и, И*. РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ («Знайомлюся із секретами слів, якими називають кількість предметів»)

Мета: учити створювати форми друкованої та рукописної великої та малої букви *и, И*, писати малу і велику букву *и, И*, звертаючи увагу на паралельність елементів букви, початок письма великої букви; закріплювати вміння ставити питання до слів, якими називають кількість предметів; збагачувати словниковий запас; розвивати спостережливість, уміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, ілюстрації (*хамса, сом, краснопірка, кит, карась, короп, лин*), кольорові олівці.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича, математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

Гра «Подумай, не поспішай!»

Учитель пропонує дітям декілька завдань на кмітливість, одночасно перевіряючи, як вони навчилися слухати і виділяти певні звуки в словах.

— Доберіть слово, що починається на останній звук слова *стіл*. (*Ластівка, листок...*)

— Згадайте назву пташки, у якій звук [о] містився б у середині слова. (*Горобець, ворона, сорока...*)

— Доберіть слова, щоб першим звуком був [л], а останнім — [а]. (*Лава, лампа, лапа, левада, личка, лелека...*)

— Яке слово утвориться, якщо до складу *ди* додати певні склади? (*Дитина, диво...*)

— А якщо до складу *ти* (*ри, си, ли*) додати один звук, що утвориться? (*Тин, рис, сир, лин...*)

— Складіть таке речення, у якому всі слова починались би зі звука [м]. (*Мама миє Машу милом.*)

— Знайдіть у класній кімнаті предмети, у назві яких останній звук [и]. (*Шафи, вазони, парти, кошики, книги.*)

2. Мотивація навчальної діяльності

1) Робота за віршем.

РИБИ

Є різні риби у воді:
Товсті, тоненькі і худі,
Дрібненькі риби-малюки,
А є й великі — от такі!
Є войовничі — із мечами,
Є з довжелезними хвостами,
Є рибки срібні й золоті,
Є дуже мудрі, є й пусті...
Живуть вони в річках і в морі,

І все беруться до розмов,
Але ніколи не говорять,
Немов своїх не знають мов.
Набравши в ротики води,
Вони мовчать. Мовчать завжди:
В воді не можна говорити,
Тож риби мовчки мусять жити.

Леонід Полтава

(<https://dovidka.biz.ua/virshi-pro-ribok-dlya-ditey/> Довідник цікавих фактів та корисних знань

© dovidka.biz.ua)

— Про кого йдеться у вірші? (*Про риб.*)

— Якими бувають рибки?

— Скільки складів містить слово *риби*? (*Два.*)

— Який склад наголошений? (*Перший.*)

— Зробіть звуковий аналіз слова.

— Назвіть приголосні звуки.

— Назвіть голосні звуки.

— Якою літерою позначається голосний звук [и]?

Демонстрування ілюстрацій різних риб.

2) Викладання букв із цеглинок LEGO. Робота в парах.

З другом краще в світі жити,
Разом гратись і радіти.

Поруч сядьте, попрацюйте
І цікаве щось пізнайте.

Учитель називає слово, учні з цеглинок викладають лише голосну букву.

Наприклад: хамса, сом, краснопірка, кит, карась, короп, лин.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ми навчимося писати малу та велику літери *иИ* та поєднувати їх з іншими літерами.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Підготовчі вправи (с. 8).

Загадка

- Її ми витягли з води,
У неї друга буква *И*.

В олії смажилась вона
І вийшла дуже вже смачна. (*Риба.*)

Пальчикова гімнастика «Яблуко»

Ми ділили яблуко!

(*Руки зчеплені в «замок», погойдують ними.*)

Багато нас,

(*Пальці розчепірюють.*)

А воно одне.

(*Показують тільки один палець.*)

Ця часточка для рибки,

(*Пальці стискають у кулачок, відгинають по одному пальчику.*)

Ця часточка для жабки,

(*Відгинають наступний пальчик.*)

Це часточка для качат,

(*Відгинають наступний пальчик.*)

Це часточка для гусенят,

(*Відгинають наступний пальчик.*)

Ця часточка для бобра,

(*Відгинають наступний пальчик.*)

А для щуки шкірка!

(*Долоні вниз, пальчики розчепірені.*)

Вона сердита на нас, біда!

(*Погрожують пальцем.*)

Розбігайтеся хто куди! Ура!

(*Імітують біг пальцями по столу.*)

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

На дошці — ромашка з пелюстками — 6 типів питань (*прості, уточнювальні, пояснювальні, творчі, оцінювальні, практичні*). Учні працюють у групах. Вони обирають запитання певного виду, обговорюють і дають відповідь.

— А тепер — завдання від великого Кита.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться у віршику?

Уточнювальне. Я правильно зрозуміла, що всі, хто живуть у водоймі, отримали часточку яблука?

Пояснювальне. Чому щука не отримала яблука?

Творче. Які поради ви б дали щуці?

Оцінювальне. Якими порадами скористалися б ви, ділячи з товаришами свої солодощі?

Практичне. Кому з вас приходилося з кимось ділитися? Як це ви робили?

— Наведіть пунктирні лінії на рибках у зошиті.

2) Порівняння друкованої та рукописної літери.

— Що це за літера? (*И.*)

— А тепер ми зіставимо малу букву *и* друковану і рукописну.

— Що у них спільного?

— А що відмінного?

— А тепер порівняйте рукописну малу літеру *и* з великою.

— Назвіть предмети, зображені у зошиті. (*Риби.*)

— Побудуйте звукову схему цього слова.

3) Написання малої літери «и».

— Сьогодні ми навчимося писати малу літеру *и*.

— Майже всі літери складаються з елементів. Так і буква *и*. Мала писана буква *и* складається з двох елементів. Розгляньмо у зошиті.

— Подивіться, як я пишу: починаю писати від верхньої рядкової лінії пряму похилу паличку до нижньої рядкової лінії, торкаючись її, заокруглюю праворуч і веду вгору до верхньої рядкової лінії. Потім, не відриваючи руки, знову вниз пряму похилу лінію. Заокруглюю біля нижньої рядкової лінії до середини рядка.

— Напишіть елементи в повітрі: *раз-і, два-і*.

— Виконайте вправу в зошиті.

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

4) Написання букви «и» з рядковою літерою «а».

— Напишіть букву *и* в повітрі: *раз-і, два-і*. Приєднайте до неї літеру *а*.

— Виконайте вправу в зошиті.

5) Пальчикова гімнастика. Вправа «Рибки».

— Покажіть, як пливе рибка.

За городом невеличка
Протікає в лузі річка.
Чути, як вода шумить,
Зрідка риба плюскотить.

6) Написання букви «о» з рядковою літерою «и».

— Верхнім з'єднанням приєднайте літеру *о* до літери *и*.

— Виконайте вправу в зошиті.

7) Написання букви «и» з рядковою літерою «і».

— Безвідривно приєднайте літеру *и* до літери *і*.

— Виконайте вправу в зошиті.

Фізкультхвилинка

8) Написання великої літери «И».

— Сьогодні ми навчимося ще писати велику літеру *И*.

— Подивіться, як я пишу: починаю писати нижче від міжрядкової лінії невелику пряму лінію, заокруглюю, торкаючись міжрядкової, потім не відриваючи руки, пишемо пряму похилу лінію вниз до нижньої рядкової лінії, заокруглюю праворуч і веду вгору до міжрядкової лінії. Не відриваючи руки, пишемо пряму похилу лінію до нижньої рядкової лінії, заокруглюю і веду вгору до середини рядка.

— Напишіть елементи в повітрі: *і-раз-і, два-і*.

— Виконайте вправу в зошиті.

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

9) Написання великої «И» та малої «и» (з'єднання).

10) Повторення написання великих літер «И», «І», «А», «О».

— Тепер пропишемо вивчені великі літери. (*Учитель стисло пояснює написання літер. Див. попередні уроки.*)

— Відстань між буквами має бути однаковою, вони не повинні виходити за рядкову лінію.

— Виконайте вправу в зошиті.

Учні пишуть, а учитель стежить за правильним написанням.

11) Розвиток зв'язного мовлення (с. 9).

Завдання 1. Робота в парах

— Увага! Увага! Сьогодні на спортивному майданчику в лісовій школі відбудуться змагання. Запрошуємо учнів 1-го класу. Але замість квитків ви повинні виконати певні завдання.

З другом краще в світі жити,
Разом гратись і радіти.

Поруч сядьте, попрацюйте
І цікаве щось пізнайте.

— Покажіть на малюнку і запитайте одне в одного, скільки олівців. Дайте відповідь.

Завдання 2

— Відгадайте загадки від Зайчика.

- Чорний Іван,
Дерев'яний каптан,
Де носом проведе,
Там помітку кладе. (*Олівець*.)
- У пеналі в неї дім,
Поряд з олівцем у нім.
— Скільки предметів у першій підставці?
— Чого і де бракує?

Може цифри рахувати
І перекази писати. (*Ручка*.)

- Порахує сантиметри,
А як треба — міліметри!
Рівно лінії проводить,
З олівцем за ручку ходить. (*Лінійка*.)

Завдання 3

- Молодці! Ви впоралися з усіма завданнями. Запрошую на спортивний майданчик.
- Розкажіть, що роблять тварини.
- Хто на біговій доріжці?
- Скільки їх?
- Хто прибіг першим? (*Білка*.)
- Хто другим? (*Їжак*.)
- Хто третім? (*Заєць*.)
- Хто з уболівальників сидить у першому ряду? (*Мишенята та їжачок*.)
- Скільки їх? (3.)
- Хто у другому ряду? (*Білченята*.)
- Скільки їх? (3.)
- Скільки всього уболівальників? (8.)
- Скільки зайченят? (2.)
- А їжачків? (1.)
- Кого більше? (*Зайченят*.)
- А яких звірят однакова кількість? (*Мишенят і зайченят*.)

5. Закріплення вивченого матеріалу

Гра з Дідом-Буквоїдом

	и	
--	---	--

(*Лис, тин, сир, низ, мир, бик...*)

	и			
--	---	--	--	--

(*Димар, виделка, видра, житло, килим, кизил, миска, пилка...*)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. Використання стратегії «РАФТ»

Учні складають невеличкі висловлювання від імені обраного персонажа (*наприклад, учня/учениці*).

Роль — учень/учениця. Аудиторія — літери. Формат — смс-повідомлення. Тема — «У яких словах пишеться *Ии*».

Зразок: Привіт, мала та велика літери *иИ*! Сьогодні на уроці я навчився/навчилася вас гарно писати. Але хочу ще більше дізнатися, у яких словах я вас знайду. Твій шанувальник/шанувальниця.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 43. ЗВУК [y]. БУКВА у, У. СКЛАДАННЯ РЕЧЕНЬ

Мета: учити учнів сприймати на слух невеликий текст, виокремлювати в ньому слова зі звуком [y]; ознайомити дітей із друкованою буквою у, У; удосконалювати вміння робити звуковий аналіз слів, добирати слова зі звуком [y], складати речення; активізувати словниковий запас учнів з тематичної групи «Птахи»; розширити й уточнити знання дітей про птахів; ознайомити учнів зі службовим словом у; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; виховувати толерантність, турботливе ставлення до птахів.

Обладнання: набори малюнків із зображеннями птахів, конструктор LEGO, квасолинки, нитки, кольорові олівці.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Як вас, друзі, всіх багато:
Синьооких і чорнявих,
Карооких і білявих,
І високих, і низеньких,

І товстеньких, і худеньких...
Всіх вас рада привітати
І найкраще побажати.
Успіхів на цілий день!

Вправа «Очікування»

Учні утворюють коло. Проводиться гра «Чого я хочу навчитися на уроці?».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) Звуковий аналіз слова.

— До нас на гостину завітав Журавлик!
— Діти, а з якої казочки цей птах? («Лисичка та Журавель».)
— Ми знаємо, що він щедрий і мудрий. Сьогодні він приніс із собою «чарівну скриньку». Ця скринька не проста, а із цікавими завданнями. Але розкрити її зможемо, коли зробимо звуковий аналіз слова *журавель*.

- Побудуйте звукову схему за допомогою цеглинок.
- Скільки приголосних звуків? (4.) Назвіть їх.
- А скільки голосних? (3.) Назвіть їх.
- Чи є серед голосних звуків ті, що позначають літеру, яку ми вже вивчили? (Літера «а».)

2) Робота над загадкою.

— Дістаємо із чарівної скриньки завдання.

- Відгадайте цю загадку.
Буква схожа на рогатку.
Є у словах *урок* і *клуб*,
Учень, *пух*, *указка*, *дуб*.

Буква ця у нашій мові —
Часто ще й окреме слово.
Відгадали? Так, це У —
Голосний, співучий звук.

В. Бутрім

— Так, правильно ви міркуєте!

3) Робота над скоромовкою.

— Ось і наступне завдання. Виконаймо вправу для язичка.

Курочко-куріпко,
Не клюй проса, крупки.
Туркала куріпка
Та й клювала крупку.

4) Робота над чистомовкою.

— Журавлик дуже любить, коли учні 1-го класу вміють гарно розмовляти.

Жку-жку — журавлик на лужку.
Тку-тку — голуб залетів у клітку.
Гур-гур — до нас у гості летить снігур.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні найуважніші діти 1-го класу продовжать вивчати літери, а саме — букву *Уу*. Ми відвідаємо друзів наших менших — птахів.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Вправа «Квест-дослідження». Спостереження за вимовою звука.

— Що тут у чарівній скриньці? Журавлик хоче, щоб ми провели дослідження зі звичайнісіньким звуком [у].

— Вимовте звук [у].

— Як він вимовляється? (Він вимовляється за допомогою голосу, бо струмінь повітря проходить вільно, без перешкод.)

— Який за звучанням цей звук: голосний чи приголосний? (Голосний.)

— Чому ви так вважаєте?

— Яким стає приголосний звук, коли біля нього є звук [у]? (Твердим.)

2) Гра «Спіймай звук [у]».

— Наступне завдання, що я дістаю зі скриньки, — це гра.

Між голосних — важлива буква *У*,
Ви, діти, запитаєте: «Чому?»
— Без букви *У* не вимовить дитина
Святе і горде слово — *Україна*.
М. Артимович

— Діти, назвіть слова, у яких пишеться ця літера.

3) Ознайомлення з буквою «у».

— Наступне завдання. Що це за рогатка?

Сказав горобчик:
— Букву *У* боюсь я дуже, татку.
Татусь питає: «А чому?»
— «*У*» схожа на рогатку!
І. Січовик

Робота з конструктором LEGO

— Діти, за допомогою цеглинок побудуйте букву *у*.

— За допомогою чого ми ще зможемо збудувати літеру *У*? (Олівців, лінійок, гудзиків, стрічок, папчик...))

Аналітично-синтетичні вправи

— Птахи вміють розмовляти своєю мовою.

Я називатиму звуки, а ви утворюйте злиття (склади) з них: с, у — су; л, у — лу; к, у — ку; т, у — ту.

— А тепер я називатиму склади, а ви — звуки, що утворюють їх: ту — ?, зу — ?, ду — ?, ну — ?, ру — ?

4) Робота за підручником (с. 46).

Завдання 1

— Послухайте вірш.

— Запам'ятайте слова зі звуком [у].

— Назвіть ці слова.

— Де знаходиться літера *у*?

Завдання 2

— Що ще є у нашій чарівній скриньці? А ось і мотузочка загадок!

- Птах цей довгі ноги має,
Голову в пісок ховає,
Хоч і швидко він біжить —
В небеса не полетить!
Я догнати намагаюсь,
Та швидкий, як вітер... (*страус*).
- Пір'я він яскраве має.
Як людина, розмовляє. (*Папуга*.)
- Сіра пташка на лужку
Нам кує: «Ку-ку, ку-ку-ку!».
Та погану звичку має —
Яйця в гнізда підкладає.
Ця матуся-вередуля
Називається... (*зозуля*).

- Довгі ноги, довгий ніс.
Прилетів — обід приніс:
Смачних жабеняток
Для своїх маляток. (*Журавель*.)
- Крізь зимові заметілі
Пташенята прилетіли.
В них червоні гарні груди —
Ніби яблука усюди
Хтось розвісив у дворі.
Звуться пташки... (*снігурі*).
- Вони бувають сизі, білі,
Воркують, в парку проживають.
Вважають їх птахами миру,
На щастя в небо випускають.
І линуть в сині голубій
Птахи чудові — ... (*голуби*).

— Уважно розгляньте птахів на 46 сторінці підручника. Назвіть їх. (*Страус, зозуля, журавель, зяблик*.)

- Скільки їх? (4.)
- У назві яких птахів є звук [у]? (*Страус, зозуля, журавель*.)
- До якого малюнка подано звукову схему слова? (*Журавель*.)
- Назвіть усі звуки по порядку.
- У якому складі міститься звук [у]? (*У першому*.)

Завдання 3

- Розгляньте уважно птахів.
- У якому складі слова є звук [у]: у першому, другому чи третьому? (*Папуга, курка, снігур, голуб*.)

Завдання 4

- Перегляньте відео. Назвіть птахів, яких ви упізнали.

Фізкультхвилинка

Сонце, діти, вже високо,
Всі вдихаємо глибоко.
Руки дружно опускаєм
І тихенько видихаєм.
Інші вправи для дітей:
Руки ставим до плечей,

Руки вгору почергово —
Вправи зробимо чудово.
Руки чітко підіймаєм,
Пальці вгору розпускаєм.
Випрямляємо хребет,
Руки зводимо вперед.

5) Продовження роботи за підручником (с. 47).

Завдання 1

— Наш Журавлик мостить гнізда на деревах. Використовує гілки. Йому з-поміж гілочок дуже часто зустрічається буква У.

Завдання за вибором:

- Виготовити літеру з цеглинок.
- Виготовити літеру з квасолинок.
- Виготовити літеру з олівців.
- Виготовити літеру з ниток.

Завдання 2

— Діти, на уроках ми вже вивчили декілька літер — малих та великих. Покажемо Журавликові, як ми їх знаємо. Назвіть та прочитайте їх.

Завдання 3

- Журавлик записав речення про своїх друзів. Прочитайте їх, використовуючи маленькі слова.
У курки курчата. А у ластівки?
У лебідя і лелеки гніздо.
У сови дупло! А у зозулі?
- Побудуйте речення за схемами.

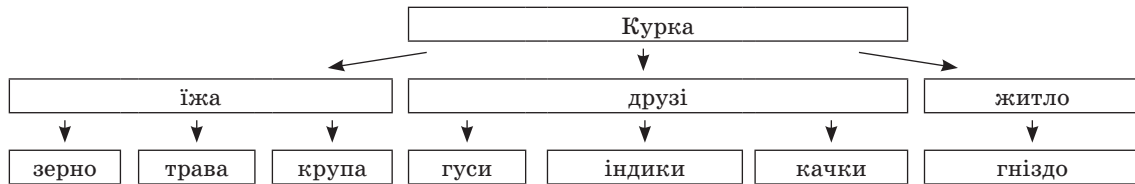
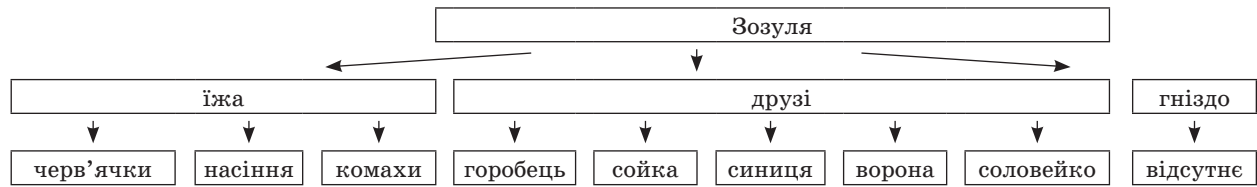
4. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «Кластер». Робота в групах.

Завдання за вибором:

1-ша група — «Кластер» — зозуля.

2-га група — «Кластер» — курка.

2) Вправа «Квест-дослідження». Фронтальна робота.

1. Найбільший птах світу, який не літає:

- а) страус; б) соловей.

2. Птах, який не має свого гнізда:

- а) зозуля; б) ворона.

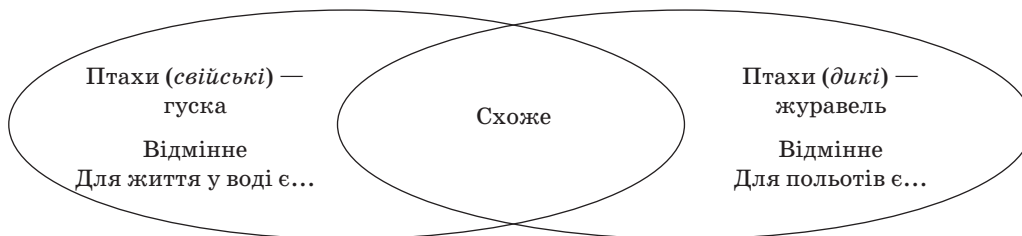
3. Хто лікує дерева?

- а) Ластівка; б) дятел.

4. Хто любить плавати у воді?

- а) Лебідь; б) горобець.

3) Круги Ейлера — Венна.

Слова для довідок: пір'я, яйця, крила, довгий дзьоб, очі, 2 лапи з перетинками, плаває, гарний зір, літає, гусенята, журавочка, 2 лапи.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Обмін думками»

- Який вид роботи вам найбільше сподобався?
- Що нового ви дізналися сьогодні на уроці?
- Де можна використати здобуті знання?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 44. ПИСЬМО МАЛОЇ БУКВИ у

Мета: розвивати спритність пальчиків і чіткість мовлення під час вправи «Кулька»; учити писати малу букву у в рядку, поєднувати її з іншими буквами, звертаючи увагу на паралельність елементів у букві; розвивати спостережливість, уміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, ілюстрації папуг, качки, гуски, одуда, голуба, кольорові олівці.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Прийміть найщиріші мої побажання:

Щоб ви були старанними,
Щоб ви були завзятими,
Веселими, щасливими,
Здоровими, багатими.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

Гра «Ланцюжок»

Учні класу об'єднуються у команди (*за рядами*). Кожній команді вчитель пропонує перше слово, а далі діти самостійно продовжують складати ланцюжок: *миша — шапка — картина — намистини — нива — вата — табун* і т. ін. На кожне правильне слово, що називає команда, вчитель малює на дошці кільце ланцюжка. Якщо хтось помиляється або довго розмірковує, ланцюжок «рветься». Перемагає команда, в якій він «розірветься» найменшу кількість разів.

2. Мотивація навчальної діяльності

1) Робота за віршем.

Це — папуга. Всі це знають,
Диво-птахом називають.
Тим папуга знаменитий,
Що уміє говорити.

М. Морозенко

- Про кого йдеться у вірші? (*Про папугу.*)
  - Якими бувають папуги?
  - Скільки складів має слово *папуга*? (*Три.*)
  - Який склад наголошений? (*Другий.*)
  - Зробіть звуковий аналіз слова.
  - Назвіть приголосні звуки.
  - Назвіть голосні звуки.
  - Якою літерою позначається голосний [у]?
- Демонстрування ілюстрацій різних папуг.

Вправа «Квест-цікавинка»

Папуги можуть імітувати різноманітні звуки: від голосу людини до шуму побутових приладів, що працюють. Роблять це вони тільки за допомогою рота, адже у птахів немає голосових зв'язок.

До книги рекордів Гіннесу був занесений папуга жако. Такої честі він удостоївся як найбалакучіший птах. Він знав близько 400 слів, говорив цілими реченнями та ще й декількома мовами!

У папуг відмінно розвинене почуття ритму — вони можуть дійсно ритмічно танцювати під музику.

2) Викладання букв із цеглинок LEGO. Робота в парах.

З другом краще в світі жити,
Разом гратись і радіти.
Поруч сядьте, попрацюйте
І цікаве щось пізнайте.

Учитель називає слово, учні з цеглинок викладають лише голосну букву.

Наприклад: качка, одуд, голуб, папуга.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ми навчимося писати малу та велику літери *y*, *У* та поєднувати їх з іншими літерами.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Підготовчі вправи (с. 10).

Читання вірша

Повітряні кульки дарують нам свято.
Його люблять дорослі й ще більше малята!
Повітряна кулька літати уміє,
А кожна дитина про це тільки мріє!
Повітряну кульку у небо пуцу —
З привітом летить вона хай до дощу!
Л. Виногорова

Пальчикова гімнастика «Кулька»

(Кінчики пальців обох рук притискають один до одного, долоньками утворюють маленьку кульку.)

Надуваемо ми кульку.
Кулька кругла і товста.
Як повітря з неї вийде,
Буде кулька знов худа.

(Надають пальцям такого положення, ніби вони тримають м'яч або кульку.)

(Імітують «здування» кульки. Пальці набувають вихідного положення.)

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

На дошці — ромашка з пелюстками — 6 типів питань (*прості, уточнювальні, пояснювальні, творчі, оцінювальні, практичні*). Учні працюють у групах. Вони обирають запитання певного виду, обговорюють і дають відповідь.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться у віршику?

Уточнювальне. Я правильно зрозуміла, що кулька летітиме до дощу?

Пояснювальне. Чому діти і дорослі люблять кульки?

Творче. На які свята використовують кульки?

Оцінювальне. А з ким би ви могли поділитися своєю кулькою?

Практичне. Де можна придбати кульку?

— Ви всі любите відвідувати казкових героїв. Сьогодні ми помандруємо у підводне королівство. А ось пливе корабель з піратами. Він теж хоче пірнути на глибину моря за скарбами.

— Кого можна там побачити? Хто там проживає?

— Наведіть пунктирні лінії на малюнках у зошиті.

2) Порівняння друкованої та рукописної літери «у» (с. 11).

— Зіставимо малу букву *y* друковану і рукописну.

— Що у них спільного?

— А що відмінного?

3) Написання малої літери «у».

— Сьогодні ми навчимося писати малу літеру *y*.

— Майже всі літери складаються з кількох елементів. Так і буква *y*. Мала писана буква *y* складається з двох елементів — з прямої лінії, заокругленої внизу, і нижньої петлі.

— Подивіться, як я пишу: починаю писати від верхньої рядкової лінії пряму похилу лінію до нижньої рядкової лінії, торкаючи її, заокруглюю праворуч і веду вгору до верхньої рядкової лінії. Потім, не відриваючи руки, пишу пряму похилу подовжену лінію вниз до міжрядкової лінії, де вона переходить у петлю, перетинаю подовжену на нижній рядковій лінії і завершую на середині рядка.

— Напишіть елементи в повітрі: *раз-і, два-і*.

— Виконайте вправу в зошиті.

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

4) Пальчикова гімнастика. Вправа «Папуга».

У папуги Гоші
Було грохи грошей.
Він на них собі купив
Чобітки, пальто і бриль.

Долоня вгору, вказівний палець перекриває великий. Решта пальців підняті вгору й розчепірені.

5) Написання букви «у» з рядковою літерою «у».

— Напишіть букву *у* в повітрі: *раз-і, два-і*. Безвідривно приєднайте літеру *у*.

— Виконайте вправу в зошиті.

Фізкультхвилинка

— Ви втомились?
Саме час — дружно відпочити
І знайому фізкультхвилинку
В гості запросити.
Ми писали, ми трудилися
Наші пальчики втомились

А щоб далі нам писати,
Треба пальці розім'яти.
Руки вгору потягніть
І до сонця підстрибніть!
Всі присядем, встанем враз,
Знов чекає праця нас.

6) Написання букви «у» з рядковою літерою «и».

— Безвідривно приєднайте літеру *у* до літери *и*.

— Виконайте вправу в зошиті.

7) Написання букви «о» з рядковою літерою «у».

— А тепер приєднайте літеру *о* до літери *у*.

— Виконайте вправу в зошиті.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Назви птахів» (с. 11 унизу).

— Назвіть птахів.

— Напишіть під малюнками букви, що позначають голосні звуки в цих словах.

2) Гра з Дідом-Буквоїдом.

	у	
--	---	--

(Кут.)

у		о	
---	--	---	--

(Урок.)

	а		у	
--	---	--	---	--

(Павук.)

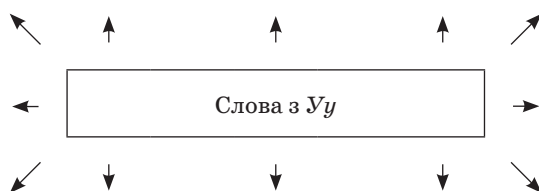
	у		о	
--	---	--	---	--

(Бубон.)

у		а			а
---	--	---	--	--	---

(Указка.)

3) Вправа «Асоціативний куц».

(Уляна, Тимур, Трускавець, Артур, Устина, ноутбук, автобус, букет...)

4) Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.

Діти працюють на килимку.

— Діти, уявіть, що вам потрібно створити місто, у якому живуть слова на літеру *у*. Перед вами — багато цеглинок.

1-ша група — створити рослини.

2-га група — створити тварин.

3-тя група — створити будинки, машини.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. Вправа «Кубування»

Для проведення гри потрібен куб з гранями 20–25 см. Усі грані мають бути пронумерованими. Кожна цифра позначає окреме завдання.

Кубик, діти, не простий,
Не звичайний — чарівний.
Він знання перевіряє,
Працювать допомагає.

- Які літери ви навчилися писати?
- Покажіть, як правильно сидіти за партою.
- Як правильно тримати олівця?
- Коли на уроці було сумно?
- Що ви розкажете про урок своїм рідним?
- У яких словах пишеться велика літера *У*?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 45. ЗАКРІПЛЕННЯ БУКВИ у, У, Ї ЗВУКОВОГО ЗНАЧЕННЯ. СКЛАДАННЯ РЕЧЕНЬ

Мета: закріпити форму і звукове значення букви у, У; розширити знання дітей про вживання великої букви (на початку речення та в іменах); удосконалювати вміння робити звуковий аналіз слів, складати речення за малюнками; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; виховувати толерантність.

Обладнання: набори малюнків із зображеннями предметів (сумка, фартух, рукавиці, папуга, помідори, капуста, акваріумні рибки, кіти), конструктор LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

Гра «Утвори пари»

— Діти, перед вами на партах — друківані великі та малі літери. Складіть із них пари друківаних великих і малих літер.

2. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Квест-дослідження»

- Буква У хоче дослідити, чи знають учні 1-го класу, коли і в яких словах її писати.
- Яке місто на букву У існує? (*Ужгород, Умань.*)
- Складіть з цим слово речення, щоб воно складалося з 4 слів.
- А селище? (*Устинівка.*)
- А як пишуться назви міст і селищ? (*З великої літери.*)
- Побудуйте речення з цим словом, щоб воно складалось із 5 слів.
- А тепер назвіть імена на У. (*Уляна, Устина.*)
- Як пишуться імена? (*З великої літери.*)
- З цим словом складіть речення, щоб воно складалось з 4 слів.
- Діти, у яких словах пишеться велика літера У? (*У назвах міст, селищ, іменах та прізвищах.*)
- А коли ми ще пишемо велику літеру У? (*На початку речення.*)
- Назвіть найменше слово з літерою у. Складіть речення, щоб перше слово в ньому писалося з великої літери У.
- Побудуйте схему речення за допомогою цеглинок LEGO.

3. Актуалізація опорних знань

В КАПУСТИ — ІМЕНІНИ

Завтра іменини
В тітки капустини.
Прийде дід-дідище,
Старий капустище.
Прийде з ним бабуся,
Стара капустуся.
Прийдуть два синочки,

Малі капусточки.
Прийдуть і три доні,
Малі капустоні.
Прийде капустон,
Дін-дон-дон!
— Прийде вся родина,—
Каже капуста.

А. Камінчук

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

На дошці — ромашка з пелюстками — 6 типів питань (*прості, уточнювальні, пояснювальні, творчі, оцінювальні, практичні*). Учні працюють у групах. Вони обирають запитання певного виду, обговорюють і дають відповідь.

— А тепер завдання від найрозумніших — від іменинниці.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться у вірші?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, до тітки капустини завітала вся родина на іменини?

Пояснювальне. Про що розповідала капустана?
Творче. А кого б ви запросили до себе на день народження?
Оцінювальне. Який подарунок найдорожчий?
Практичне. Як потрібно поводитись у гостях?

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні найуважніші дітки 1-го класу продовжать вивчати літери *Уу*. Удосконалимо вміння складати речення.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Побудова звукової моделі слова (с. 48).

Вправа «Квест-дослідження»

— Розгляньте звукову модель слова *Уляна*.

— Скільки голосних? (3.) Назвіть їх.

— Скільки приголосних твердих? (1.) Назвіть їх.

— Скільки приголосних м'яких? (1.) Назвіть їх.

— Бабуся *Уляна* на день народження отримала подарунок, у назві якого є два склади, наголошений перший склад. Назвіть цей предмет.

— Але спочатку ми роздивимося, які подарунки нам запропонував художник.

— Зараз ми з'ясуємо, який подарунок отримала бабуся *Уляна*.

Завдання за вибором:

1-ша група — побудова звукової моделі слова *рукавиці*.

2-га група — побудова звукової моделі слова *фартух*.

3-тя група — побудова звукової моделі слова *сумка*.

4-та група — побудова звукової моделі слова *папуга*.

— Отже, ви дослідили, що бабуся отримала в подарунок *сумку*.

— Складіть речення про бабуся за схемами

_____ . (*Бабуся отримала подарунок.*)

— А тепер поширте речення на одне слово. (*Бабуся отримала чудовий подарунок.*)

Дискусійна сітка Елвермена, або «паутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, бо їй приділяється увага. Так...	ЧИ ПОТРІБНО БАБУСІ ДАРУВАТИ ПОДАРУНКИ?	Ні, бо в неї все є. Ні...

2) Читання слів.

— Діти, як рухається равлик? (*Повільно.*) Нумо покажемо.

— А як рухається ракета? (*Дуже швидко.*)

— Отже, там, де ми бачимо равлика, читаємо повільно, а де ракету — швидко.

— Прочитаймо слова.

Учитель читає, а учні повторюють за ним.

3) Читання речень.

— Складіть речення за світлинами.

— Хто зображений на фотографії?

— Люблять голосні звуки гратися. Стануть літери у рядок — і ми разом прочитаємо: «*У-у-у!*» та почуємо, як хлопчик грається з літачком.

— Ще раз прочитаємо: «*У-а! У-а!*» — і почуємо, як розмовляє малесенька дитина.

— А ось дівчинка заблукала в лісі та кличе на допомогу: «*А-у! А-у-у!*».

Фізкультхвилинка

4) Читання речень (с. 49)

— Звук [у] може утворювати й ціле слово, хоч і коротке.

— Роздивіться перше речення. Дайте імена дітям.

— Прочитайте речення за допомогою малюнків. (*У Марини скакалка, а в Артура гантелі.*)

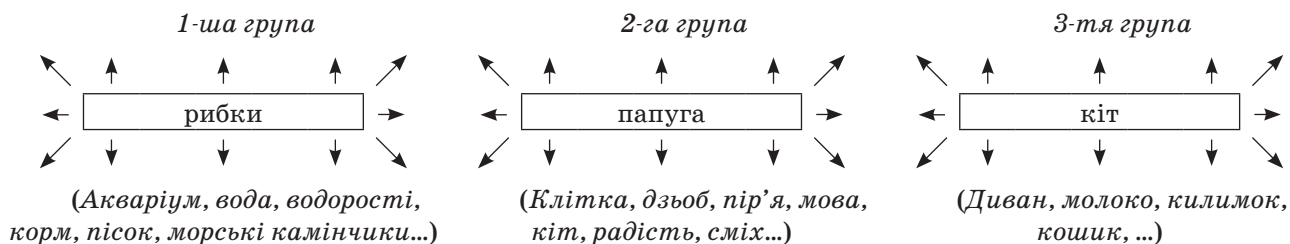
— А тепер прочитайте наступне речення. (*У Надійки рибки і папуга, а у Тимура котик.*)

Вправа «Асоціативний куц»

Робота за вибором:

- Акваріумні рибки.
- Папуга.
- Котик.

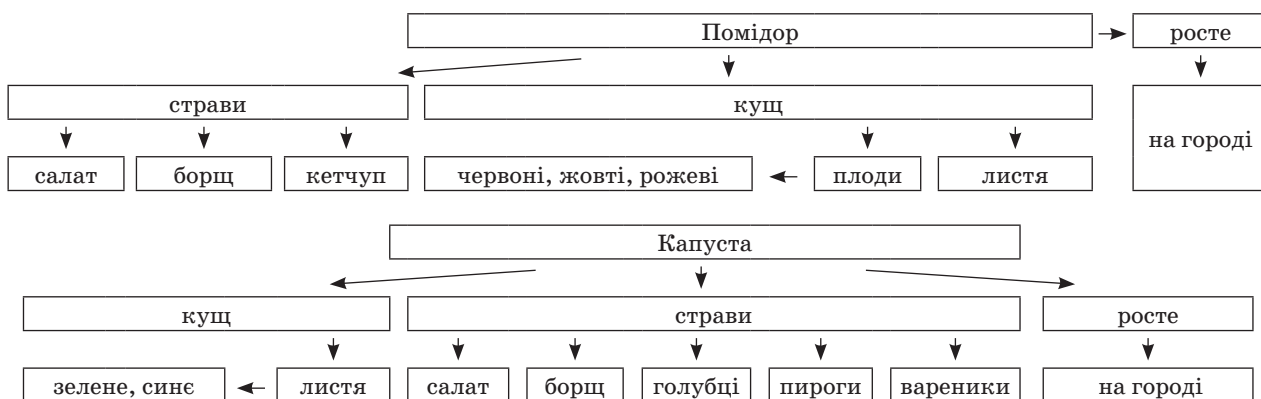
6. Закріплення вивченого матеріалу

Робота за підручником (с. 49)

- Нашим учням доручили сходити на базар і придбати там овочі та фрукти.
- Допоможіть Руслану покласти до кошика овочі, у назвах яких є звук [о], а Улянці — овочі, у назвах яких є звук [у].
- Чому потрібно вживати овочі?
- Які овочі ви любите їсти?

Вправа «Кластер»

Хлопчики складають «кластер» до слова *помідор*, а дівчатка — до слова *капуста*.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Вірю — не вірю»

- Сьогодні на уроці ми закріпили букву. (Вірю.)
- Це буква у. (Вірю.)
- Буква у позначає приголосний звук. (Не вірю.)
- Буква у стоїть тільки на початку слова. (Не вірю.)
- У словах *урок*, *удав*, *Тимур* є звук [у]. (Вірю.)
- На письмі звук [у] позначають буквою у. (Вірю.)
- Звук [у] може утворювати й ціле слово. (Вірю.)

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 46. ПИСЬМО ВЕЛИКОЇ БУКВИ У

Мета: учити писати велику букву У, порівнювати форму великої друкованої та рукописної букви, наголошуючи на відмінності, звертаючи увагу на паралельність елементів великої букви У; розвивати спостережливість, уміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, ілюстрації дівчинки, кольорові олівці.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

Гра «Анаграми»

Анаграми — слова з одних і тих самих букв, що означають назви різних предметів.

- Ось зернятко сипле Шура,
Збіглися до неї... кури.
Переставиш в слові букви —
Тебе обіймуть мамині... руки. (*Кури — руки.*)
  - Хто летить стрілою вгору
Вище хмар на іншу планету?
А переставиш букви в слові,
То повезе тебе... карета. (*Ракета — карета.*)
- Назвіть слова з літерою у.
— Як пишеться слово *Шура*?

2. Мотивація навчальної діяльності

1) Робота за віршем.

— Послухайте вірш.

Учитель каже учениці:
— Устинко, ти іще маленька.
Та не забудь, що Україна
Для тебе матінка рідненька.

Татусь у тебе українець,
І мати також українка.
Запам'ятай, що ти дитина
Землі, що зветься Україна.

С. Чугай

- Про кого цей вірш?
— Як звати дівчинку?
— У якій країні вона живе? Хто її батьки?
— У якій країні живете ви?
— Запам'ятайте, що назви країн пишуться з великої букви!
— Назвіть перший звук у слові *Україна*.
— Який він за звучанням?
— Якою буквою позначається?

2) Робота з конструктором LEGO. Робота в парах.

— Діти, викладіть із цеглинок вивчені літери.

Завдання за вибором:

- Усі великі літери.
- Усі малі літери.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ми навчимося писати велику літеру У та поєднувати її з іншими літерами.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Підготовчі вправи (с. 12).

Робота над віршем

Казковий будиночок я намалюю,
І гарну сімейку туди поселю я,

Щоб весело й дружно у ньому жили,
Щасливі та радісні в нім всі були.

Л. Виноградова

Пальчикова гімнастика «Дім»

Долоні трохи зігнуті, кінчики пальців торкаються («дах»), середній палець правої руки піднято вертикально вгору («димар»), кінчики мізинчиків торкаються один одного, створюючи пряму лінію («балкон»).

РІДНИЙ ДІМ

Хай живе наш рідний дім —
Тепло й затишно у нім.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться у віршику?

Уточнювальне. Я правильно зрозуміла, що буде намальовано казковий будинок?

Пояснювальне. Чи гарний вийшов дім?

Творче. Намалуйте свій казковий будиночок.

Оцінювальне. Як потрібно мешкати у будиночку?

Практичне. Хто бажає мати гарний та щасливий будиночок?

2) Порівняння друкованої та писаної літери «У».

— Зіставимо велику букву У друковану і рукописну.

— Що у них спільного? А що відмінного?

— Що зображено на малюнку в зошиті?

— Хто там може проживати?

— Наведіть пунктирні лінії на малюнках у зошиті.

3) Написання великої літери «У».

— Сьогодні ми навчимося писати велику літеру У.

— Майже всі літери складаються з кількох елементів. Так і буква У. Велика писана буква У складається з двох елементів — з прямої похилої лінії, заокругленої угорі й унизу, та прямої похилої із заокругленням унизу вліво.

— Подивіться, як я пишу: починаю писати трохи нижче міжрядкової лінії, веду вгору, заокруглюю, торкаюся міжрядкової лінії, і веду похило вниз до верхньої рядкової, де теж заокруглюю, торкаючись її, далі не зупиняюся, а продовжую пряму знову до міжрядкової лінії, звідти повертаюся трошки по ній униз прямою похилою, подовженою до нижньої рядкової лінії і, нарешті, заокруглюю її ліворуч.

— Напишіть елементи в повітрі: *i-раз-і, два-і*.

— Виконайте вправу в зошиті.

4) Пальчикова гімнастика. Вправа «На роботу».

Старший встав — не лінувався.

Вказівний за ним піднявся —

Розбудив сусід його.

Той — свого, а той — свого.

Встали вчасно всі брати —

На роботу треба йти.

(Стиснути пальчики в кулачок. По черзі розгинати їх, починаючи з великого. А зі словами: «Встали вчасно всі...» широко розчепірити пальці.)

5) Написання букви «У» з рядковою літерою «у».

— Напишіть велику букву У в повітрі: *i-раз-і, два-і*. Приєднайте до неї малу літеру у.

— Виконайте вправу в зошиті.

6) Написання великих букв «У», «И».

Фізкультхвилинка

7) Написання великих вивчених букв.

— Допоможіть Попелюшці впізнати великі літери, написані пунктирними лініями.

— Обведіть по пунктирах.

8) Творче завдання.

- Які літери живуть на поличках?
- Знайдіть і наведіть літеру У.

5. Закріплення вивченого матеріалу

Загадка-добавлянка

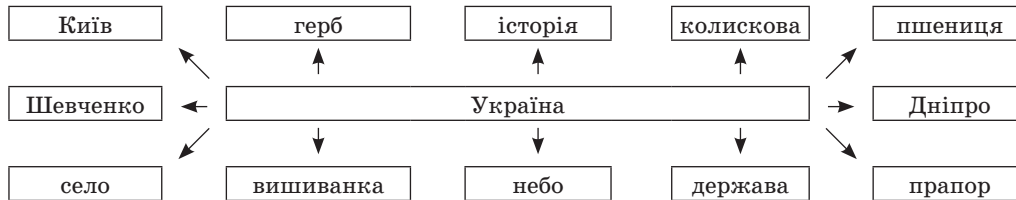
- Красивий, щедрий, рідний край,
І мова наша солов'їна.

Люби, шануй, оберігай
Усе, що зветься... (Україна).

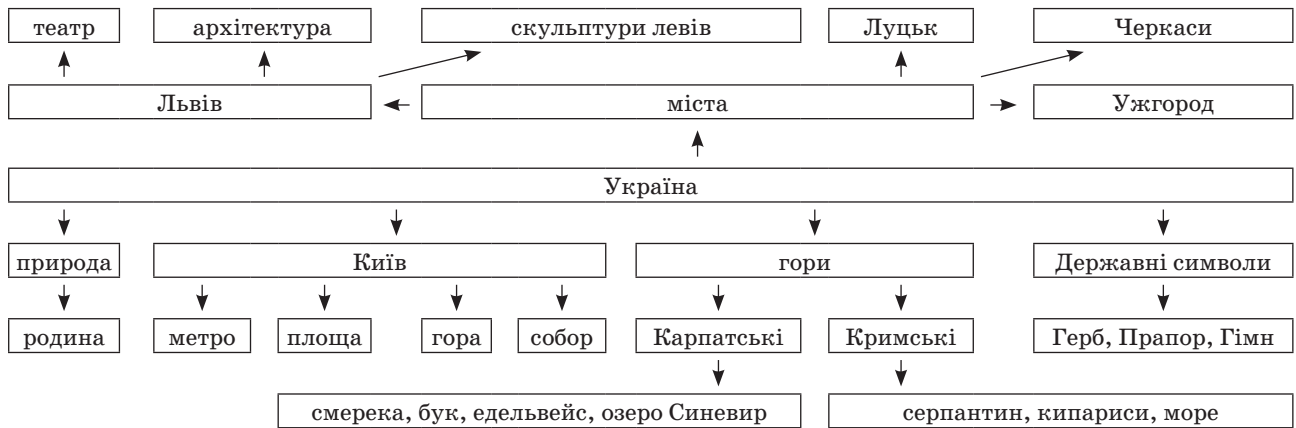
І. Січовик

Завдання за вибором

1-ша група — вправа «Асоціативний кущ»

2-га група — вправа «Кластер»

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. Метод «Капельюшки де Боно»

- Білий — колір чистоти.
Що мені відомо про літеру У?
- Червоний — колір життя, відчуттів.
У назвах яких слів її потрібно писати?
- Чорний — колір землі, здорового глузду.
Назвіть слова, у яких ви будете писати велику літеру У.
- Зелений — колір досліджень.
Що таке Україна?
- Синій — колір знань.
Навіщо мені потрібні знання, здобуті сьогодні на уроці?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 47. ЗВУК [e]. БУКВА e, E. СКЛАДАННЯ РОЗПОВІДІ ЗА СЕРІЄЮ МАЛЮНКІВ

Мета: учити учнів сприймати на слух невеликий текст, виокремлювати в ньому слова зі звуком [e]; ознайомити дітей із друкованою буквою e, E; удосконалювати вміння робити звуковий аналіз слів, добирати слова зі звуком [e] на початку, в середині та в кінці слова, складати речення і розповідь за серією малюнків; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; виховувати толерантність.

Обладнання: набори малюнків із зображеннями предметів (*клен, верба, береза, сосна, метелик, телефон*), конструктор LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Добрий ранок!

Поспішайте всі за парти.
Уже сонечко сміється,
Пісня дружно наша летиться,

Скаче весело синичка,
Зайчик в лісі пробудився,
Їсти моркву заходився.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мовленнєва розминка

Робота за віршем

ПЕРЕПІЛКИ

Стриб-стриб-стриб —
Підстрибує
По стерні
Рідня:

Перепілка,
Перепел,
Перепеленя.
Грицько Бойко

Робота над чистомовкою

A-a-a — котика нема.
E-e-e — котик наш де?
У-у-у — мишку з'їв малу.
I-i-i — він спить на печі.

I-и-и — має гарні сни.
O-o-o — не будить його.
I-i-i — тихо, мишки всі!

Робота над скоромовкою

Летів перепел перед перепелицею,
Перед перепелятами.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні найуважніші дітки 1-го класу продовжать вивчати літери, а саме — букву eE.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Вправа «Квест-дослідження». Спостереження за вимовою звука.

Що майструє цей хлопчина?
До стовпця — аж три жердини.
— Відгадайте! — всіх зове.

Відгадали? — Буква E!
— Голосна ця буква, друже,
І співати любить дуже.

— Вимовте звук [e]. Він вимовляється за допомогою голосу, бо струмінь повітря проходить вільно, без перешкод.

— Який за звучанням цей звук: голосний чи приголосний?

— Чому ви так вважаєте?

— Яким є приголосний звук, коли біля нього є звук [e]?

2) Гра «Спіймай звук [e]».

— Може, хтось з вас відгадає,
Хто у полі рів копає?
— Може, кран, а може, трактор?

— Ні, малята, — Екскаватор!
Невідоме слово *це*
Починає буква *Е*.
М. Артимович

3) Ознайомлення з буквою «е».

— Бідний гребінчик!
Що з тобою сталося?
Тільки три зубчики з усіх і осталося.

— Ти помиляєшся, я не гребінець!
Я буква *Е*. Згадав?
Ну й молодець!

І. Січовик

- На що схожа велика літера *Е*? (Розглядання малюнків у підручнику.)
- А чи схожі велика та мала літери?
- А чим відрізняються?
- Коли вживають велику літеру?
- Назвіть імена з *Е*. (*Елла*.)

Робота з конструктором LEGO

- Діти, за допомогою цеглинок побудуйте дві букви *Ее* — велику і малу.

Аналітично-синтетичні вправи

- Я називатиму звуки, а ви утворюйте злиття (*склади*) з них: с, е — се; л, е — ле; ц, е — це; т, е — те.
- А тепер я називатиму склади, а ви — звуки, що утворюють їх: те — ?, зе — ?, це — ?, не — ?, ме — ?
- Назвіть слова, що містили б звук [e].

Не-не-не — зранку не будить мене.
Зе-зе-зе — автобус діточок везе.
Ем-ем-ем — пасажирів візьмем.
Ем-ем-ем — правильно дорогу перейдем.

4) Робота за підручником (с. 50–51).

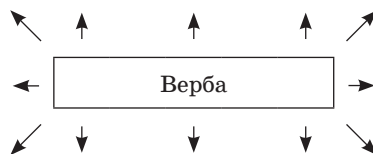
Завдання 1

- Послухайте вірш.
- Запам'ятайте слова зі звуком [e].
- Назвіть ці слова.
- Де знаходиться літера *е*?

Завдання 2

- Роздивіться уважно дерева.
- Назвіть їх. (*Клен, верба, береза, сосна*.)
- Скільки їх? (4.)
- У назві яких предметів є звук [e]? (*Клен, верба, береза*.)
- До якого малюнка подано звукову схему слова? (*Береза*.)

Вправа «Асоціативний куц»

(*Річка, ставок, вода, гілля, качки, гуси, риби, жаби, лелеки, лебеді, ряска, очерет...*)

Завдання 3

- Роздивіться уважно предмети.
- Назвіть предмети і скажіть, де в слові звук [e]: на початку, у середині чи у кінці слова.

Гра «Засели будиночки». Робота в групах

На дошці розміщено малюнки: сонце, екран, ракета, екскаватор, черевики, море.

1-ша група — «заселяє» в будиночок малюнки, у назві яких звук [е] міститься на початку слова.

2-га група — «заселяє» в будиночок малюнки, у назві яких звук [е] міститься в середині слова.

3-тя група — «заселяє» в будиночок малюнки, у назві яких звук [е] міститься у кінці слова.

Фізкультхвилинка

Всі з-за парти піднялися,
Руки вгору й потяглися!
Вправо — вліво нахилились,
У віконце подивились,
Пострибали, пострибали
І за парти посідали.

Завдання 1 (с. 51)

— Роздивіться малюнки.

— З чого виготовлено велику та малу літеру Е? (Лінійки, стрічка, цеглинки, гудзики, палички.)

— Спробуйте виготовити і ви.

Завдання за вибором:

Виготовлення літери з лінійок, стрічок, цеглинок, гудзиків, паличок.

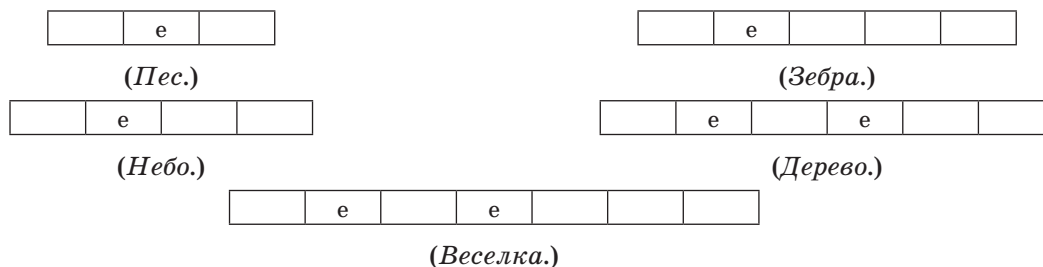
Завдання 2

— На якому екрані з'явилися малі літери?

— А на якому — великі?

— Прочитайте букви на екранах.

Гра від Діда-Буквоїда

Робота над ребусами. Робота в парах

— Хто зображений у першому ребусі? (Метелик.)

— Додайте літеру *и*. Яке слово утворилося? (Метелики.)

— Що зображено у другому ребусі? (Телефон.)

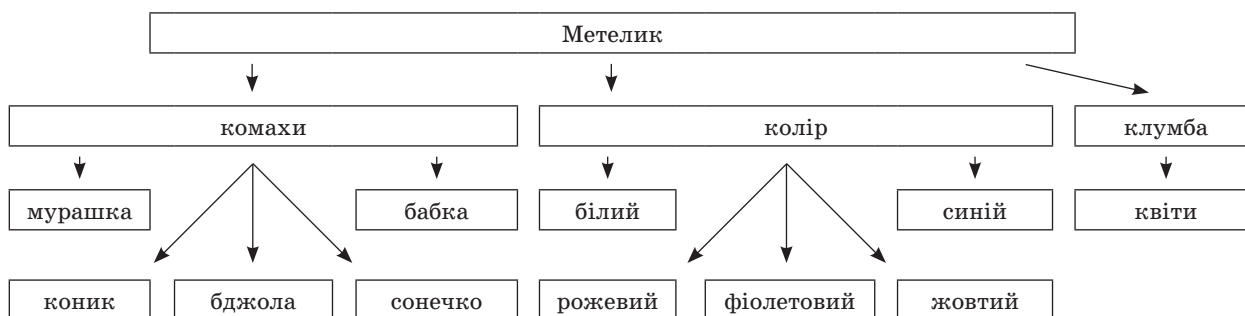
— Додайте літеру *и*. Яке слово утворилося? (Телефони.)

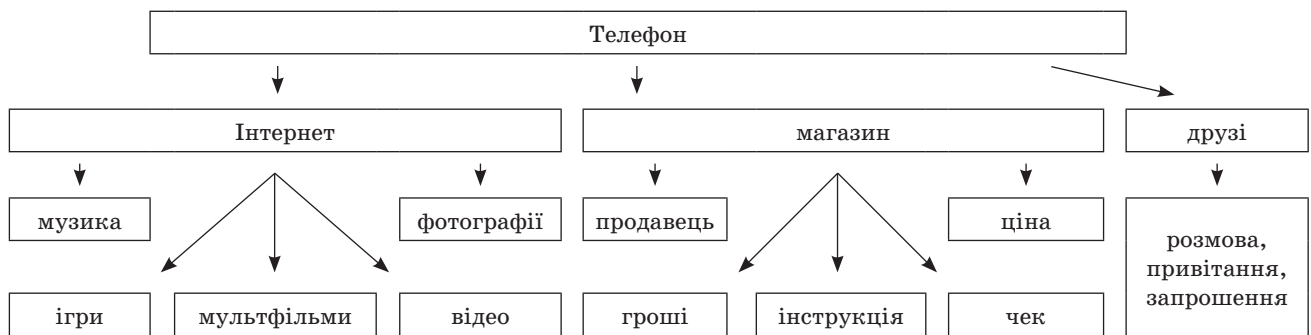
Вправа «Кластер»

Завдання за вибором:

1-ша група — «Кластер» метелик.

2-га група — «Кластер» телефон.

Складання розповіді за серією малюнків

— Про кого ми складемо розповідь? (Про котика, рибку, папуго.)

— Розгляньте кожну ілюстрацію та попрацюйте в парах над складанням розповіді за серією малюнків.

4. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Доповни слово».

— Діти, я називатиму перший склад, а ви доповнюйте його, називаючи все слово.

Се- (Семен)

Ле- (лелека)

Те- (Тетяна)

Ме- (метелик)

Ве- (велосипед)

Ке- (кенгуру)

2) Гра «Розрізни нас».

У кожного учня — картки з літерами *i, a, o* та *e*. Учитель називає слова, а діти сигналізують буквами.

Наприклад: альбом, рік, лак, село, ківш, колобок, блокнот, біб, лебідь, баба, болото, зошит.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Відкритий мікрофон»

— Сьогодні я дізнався(лася)...

— Було цікаво...

— Було складно...

— Я зрозумів(ла), що...

— Тепер я зможу...

— Я навчився(лася)...

— У мене вийшло...

— Я зміг(змогла)...

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 48. ПИСЬМО МАЛОЇ БУКВИ *е*

Мета: учити писати малу букву *е*, звертаючи увагу на ширину петлі; розвивати вміння швидко переводити вивчені малі друковані букви в рукописні; розвивати спостережливість, вміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, ілюстрації (*страуси, морозиво, печиво, лев*), кольорові олівці.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

Гра «Утвори пари»

— У вас на парті лежать друковані та писані літери. Утворіть із них пари.

Розрізна каса літер: *А А, О О, У У, І І, И И, а а, о о, у у, і і, и и.*

2. Мотивація навчальної діяльності

В Ему-страуса проблема:
Загубив гребінчик Ему.
Букву Е тоді він взяв
І все пір'я розчесав!

Котенятко, цуценятко,
Лисенятко, ведмежатко
В назвах мають букву *Е*, —
Хто уважний, той знайде...

— Про кого йдеться у вірші? (*Про страуса ему.*)

— Якими бувають страуси?

— Скільки звуків має слово *ему*? (*Три.*) Скільки складів? (*2.*)

— Який склад наголошений? (*Перший.*)

— Зробіть звуковий аналіз слова.

— Назвіть приголосні звуки. Назвіть голосні звуки.

— Якою літерою позначається голосний *е*?

Демонстрування ілюстрацій різних страусів.

Вправа «Квест-цікавинка»

Ему — другий найбільший птах на Землі після африканського страуса.

Для подрібнення їжі ему ковтають камені (*у них немає зубів*).

Ему вміють плавати.

Гра «Хто у школі?»

— Діти, подивіться на цих звірят. (*Лисенята, козенята, каченята, білченята, курчата, гусенята, ведмежата.*)

— Але у школу прийдуть лише ті, які мають звук [e].

— Хто ж поспішає до школи на урок вивчати літеру *е*?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ми навчимося писати малу літеру *е* та поєднувати її з іншими літерами.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Підготовчі вправи (с. 13).

Робота за віршем

Цуцик, цуцик — кучий хвіст,
Він цукерки гарно їсть.
Як на задні лапки стане —

ЦУЦИК

Дуже високо дістане.
З'їм одну цукерку сам,
Другу цуцику віддам.

А. М'ястківський

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

На дошці — ромашка з пелюстками — 6 типів питань (*прости, уточнювальні, пояснювальні, творчі, оцінювальні, практичні*). Учні працюють у групах. Вони обирають запитання певного виду, обговорюють і дають відповідь.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться у віршику?

Уточнювальне. Я правильно зрозуміла, що цуценя дуже любить цукерки?

Пояснювальне. Чому хлопчик поділився цукеркою з цуциком?

Творче. Намалуйте свого чотирилапого друга.

Оцінювальне. А з ким би ви могли поділитися своєю цукеркою?

Практичне. Розкажіть про звички свого друга.

Пальчикова гімнастика. Вправа «Вертолiт»

(*Обертання олівця між великим, середнім і вказівним пальцями.*)

— Ви всі любите солодощі, а які саме?

— Сьогодні ми скуштуємо солодощі зі звуком [e]. Погляньте на малюнок у зошиті. Що ви бачите? (*Морозиво, печиво.*)

— Яке слово містить звук [e]? (*Печиво.*)

— Побудуйте звукову модель до цього слова.

— Наведіть пунктирні лінії на малюнках у зошиті. (*Пружинка у клоуна, комірець у немовляти.*)

2) Порівняння друкованої та писаної літери «е».

— Порівняймо малу букву *e* друковану і рукописну.

— Що у них спільного?

— А що відмінного?

3) Написання малої літери «е».

— Сьогодні ми навчимося писати малу літеру *e*.

— Мала писана буква *e* — це лівий півовал з петлею.

— Подивіться, як я пишу: починаю писати трохи нижче середини висоти рядка, веду з нахилом праворуч угору, заокруглюємо під верхньою рядковою лінією ліворуч униз. Біля нижньої рядкової лінії заокруглюю праворуч і вгору. Верхнє заокруглення вужче за нижнє.

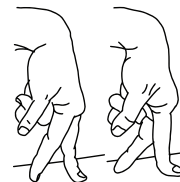
— Напишіть елементи в повітрі: *i-раз-i*.

— Виконайте вправу в зошиті.

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

4) Пальчикова гімнастика. Вправа «Швидкі ніжки».

Дощик з неба копотить.
Хто боїться, той біжить.
Де ти, сонечко? Ти де?
Хто за хмаркою знайде?

5) Написання букви «е» з рядковою похилою прямою паличкою.

— Напишіть букву *e* в повітрі: *i-раз-i*. Безвідривно приєднайте пряму похилу паличку.

— Виконайте вправу в зошиті.

6) Написання букви «е» з рядковою літерою «е».

— Напишіть букву *e* в повітрі: *i-раз-i*. Безвідривно приєднайте літеру *e*.

— Виконайте вправу в зошиті.

Фізкультхвилинка

7) Написання букви «е» з рядковими літерами «е».

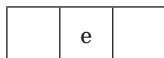
— Приєднайте літеру *e* до її «подружок» *ee*.

5. Закріплення вивченого матеріалу

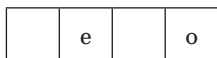
1) Перетворення друкованих букв у рукописні (с. 13).

- Поважний цар звірів просить «розчесати» йому гриву.
- Напишіть подані друковані букви рукописними.

2) Гра з Дідом-Буквоїдом.

(Лев.)

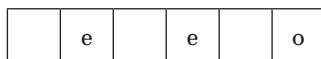
(Село.)

(Сонце.)

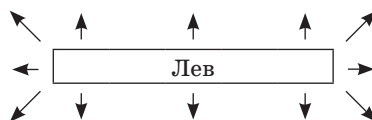

(Екран.)

(Весело.)

Вправа «Асоціативний куц»

(Левиця, грива, цар, зоопарк, Африка, савана, полювання, прайд, знак зодіака, хижак...)

3) Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.

Діти працюють на килимку.

- Діти, уявіть, що вам потрібно створити доброго звіра. Придумайте йому назву з літерою *e*. Подивіться: перед вами багато цеглинок.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. Вправа «Кубування»

Для проведення гри потрібен куб з гранями 20–25 см. Усі грані мають бути пронумерованими. Кожна цифра позначає окреме завдання.

Кубик, діти, не простий,
Не звичайний — чарівний.

Він знання перевіряє,
Працювать допомагає.

- Які літери ви навчилися писати?
- Як правильно сидіти за партою?
- Як правильно тримати олівця?
- Коли на уроці було сумно?
- Що ви розкажете про урок своїм рідним?
- У яких словах пишеться мала літера *e*?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

Орієнтовні запитання

Просте. Про що йдеться у вірші?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, едельвейс — дуже цінна квітка?

Пояснювальне. Чому сильні та сміливі шукають квітку серед скель?

Творче. Намалюйте квітку.

Оцінювальне. Чому цю квітку занесено до Червоної книги?

Практичне. Як потрібно ставитися до рідкісних квітів?

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні найуважніші дітки 1-го класу продовжать вивчати літери *Ее*. Вдосконаliamo вміння складати речення.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 52).

Завдання 1. Побудова схеми речення

Вправа «Квест-дослідження»

— Розгляньте малюнок.

— Куди прийшли діти? (*У кінотеатр.*)

— Доберіть імена хлопчиків та дівчинці. (*Елла, Едуард.*)

— Розгляньте схему речення. Зі скількох слів воно складається? (5.)

— Чому подано два слова з великої літери? (*Два імені, що пишуться з великої літери.*)

— Складіть речення за поданою схемою. (*Елла і Едуард переглядають мультфільм.*)

— Збільшіть це речення на одне слово.

— Побудуйте схему речення із цеглинок.

Завдання за вибором:

1-ша група — складіть речення та побудуйте його схему так, щоб слово *Елла* містилося в середині.

2-га група — складіть речення та побудуйте його схему так, щоб слово *Едуард* містилося в кінці.

3-тя група — складіть речення та побудуйте його схему так, щоб слова *Елла* і *Едуард* містилися в середині.

— Отже, ви дослідили, що в іменах пишеться велика літера *Е*.

Завдання 2. Визначення звукової моделі слова

— Елла і Едуард люблять солодоці. За допомогою схеми визначте, що любить їсти Елла, а що — Едуард.

— Які солодоці запропонували дітям? (*Цукерки, печиво.*)

— Зробіть звуковий аналіз слова *цукерки*.

— А тепер — слова *печиво*.

— Отже, що ви можете сказати про дітей. Хто що любить?

Дискусійна сітка Елвермена, або «павутинка» дискусії

Стратегія спрямована на організацію дискусії в класі й формування в учнів чіткої позиції щодо обговорення проблем на рівні дібраних ними аргументів.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, бо їх люблять тільки дівчатка. Так...	ЧОМУ НЕ ВСІ ДІТИ ЛЮБЛЯТЬ ЦУКЕРКИ?	Ні, бо їх люблять усі діти. Ні...

Учні мають аркуші з клейкою основою, на яких записано їхні імена та прізвища. Діти виходять до дошки та наклеюють їх відповідно до власних переконань. Далі учитель об'єднує учнів у групи й організовує диспут із цього питання. Учні вільно висловлюються та відстоюють свою думку, зважаючи на певні факти; можуть під час диспуту змінити думку й перейти в іншу групу.

Фізкультхвилинка

Час настав для відпочинку —
Проведем фізкультхвилинку.
Пташка високо літає,
Зайчик весело стрибає,

А ведмідь в барлозі спить.
Сплюх та й годі наш ведмідь!
Усі разом відпочили
І за парти тихо сіли.

2) Продовження роботи за підручником (с. 53).

Повторення літер

— Ось і настав останній місяць осені — листопад. День від нас утікає, стає коротшим, а ніч довшою. Холодні промінчики сонечка виходять на прогулянку не так уже й часто. Але вони намагаються подарувати ще своє тепло діткам, птахам, деревам. Заплющте очі. Спробуйте і ви відчути це тепло. Уявіть, що до вас торкається промінчик сонця і вам від цього тепло на душі, хочеться творити добро. А листочки опускаються на землю: кленові, березові, дубові, каштанові, з горобини. Усі вони мають красивий колір: жовтий, червоний, пурпуровий.

Білочка навчала своїх білченят літер, аж раптом осінь притрусила їх своїм килимком.

Діти, упізнаймо літери! (у, и, о, і, а, е, А, У, О, Е.)

Розвиток зв'язного мовлення

— Хто зображений на ілюстрації?

— Який зараз у них урок? (Урок музичного мистецтва.)

— Що вони роблять? (Співають розспівку.)

— Нумо і ми заспіваємо розспівку.

Діти співають розспівки, вивчені на уроках музичного мистецтва.

— А навіщо потрібно розспівуватися?

— Хто це постійно робить? (Співаки.)

— Скільки учнів на килимку? (6.)

— На якому музичному інструменті грає учителька? (На гітарі.)

— Які музичні інструменти знаходяться у класній кімнаті? (Піаніно, бандура, труба.)

Завдання від Діда-Буквоїда

	о		і			а
--	---	--	---	--	--	---

(Сопілка.)

			и			а
--	--	--	---	--	--	---

(Скрипка.)

		е			і		а
--	--	---	--	--	---	--	---

(Трембіта.)

	а		е			о	
--	---	--	---	--	--	---	--

(Камертон.)

Читання речень

- Піднялися ворота — всьому світу любота;
Вийшла звідкись гарна дівка,
На ній стрічка-семиквітка.
А де з річки воду брала,
Там коромисло зламала. (Веселка.)
- Довгі ноги, довгий ніс, прилетів — обід приніс:
Смачних жабеняток для своїх маляток. (Лелека.)
- Диво-птиця, хвіст горить,
До зірок вона летить. (Ракета.)
- Їздили у давнині
Екіпажі ці кінні.
Кучер ними керував.
Як звалися? Хто згадав? (Карета.)

Завдання за вибором:

- Зробити звуковий аналіз до слова *веселка*.
- Зробити звуковий аналіз до слова *ракета*.
- Зробити звуковий аналіз до слова *лелека*.
- Зробити звуковий аналіз до слова *карета*.

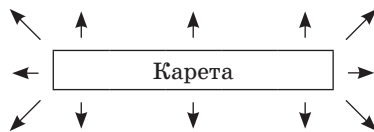
— Визначте, які два слова «заховалися» в одній схемі. (Карета, ракета.)

Вправа «Асоціативний куц». Робота в групах

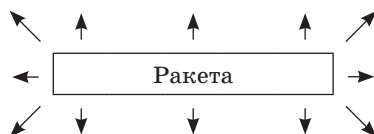
Завдання за вибором:

1-ша група — карета.

2-га група — ракета.

(Дорога, місто, село, коні, король, королева, Попелюшка, зоопарк, парк розваг, поні...)

(Небо, хмари, планети, Сонце, Місяць, зорі, простір...)

6. Закріплення вивченого матеріалу

Гра «Зловіть п'ять слів»

Учитель називає п'ять слів (наприклад: лелека, веселка, ракета, Елла, екран), аби учні «зловили» ці слова (плеснули у долоні) у реченнях, що він промовлятиме.

Орієнтовні речення:

Елла і Лесик ласували кексами.

Після дощу на небі з'являється веселка.

Олена сплела вінок з кленових листків.

Семен і Петро виготовили з паперу ракету.

Ми з мамою і татом відвідали театр.

Несподівано на екрані з'явився злий лев.

Олекса намалював на небі веселку, а біля річки — довгоногого лелеку.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Відкритий мікрофон»

— Що цікавого було на уроці?

— Що нового ви дізналися?

— Чи задоволені ви своєю роботою?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 50. ПИСЬМО ВЕЛИКОЇ БУКВИ Е

Мета: учити писати велику букву *Е*, порівнюючи початок її письма з початком письма великої *О*; розвивати вміння переводити вивчені великі друковані букви в рукописні; розвивати увагу, вміння порівнювати предмети; сприяти вихованню любові до рідної мови, її мелодійності, милозвучності; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, кольорові олівці.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

Гра «Складовий аукціон»

— Які букви ви вчилися писати на попередніх уроках?

— Сьогодні букви запрошують вас на аукціон!

- Ко (*Ковзани, колосок, колобок, кокос, ковбаса.*)
- Ві (*Віталіна, Віктор, Віталій, вінок, відро, віник.*)
- Су (*Суп, сухарики, суниця, супниця, сучок.*)
- Ле (*Лелека, лебідь, лев, леопард, Леонард, Леопольд.*)
- Та (*Тато, табуретка, танок, танк, танці, Таня, Тарас, табір.*)
- Ни (*Нива, нитки, нирки, нирок (пташка), суниці.*)

2. Мотивація навчальної діяльності

Слухання вірша

В багатьох словах живе
Всім знайома буква *Е*:
Незабудка, степ, стежина,
Сонце, зелень і стеблина,

Небо, зебра, пень, черешня,
Мед, веселка, день пройдешній.
Слів таких багато дуже.
Пригадай, будь ласка, друже!

Гра «Уважний»

— Назвіть слова з буквою *е*, що зустрічалися у вірші. Хто назве більше?

— А коли ми напишемо велику літеру *Е*?

Пальчикова гімнастика. Вправа «Прасочка»

Прокручування олівця по поверхні стола.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ми навчимося писати велику літеру *Е*.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Підготовчі вправи (с. 14).

Порівняння друкованої та рукописної літери

Буква *Е*, поглянь в люстерко:
Схожа ти на етажерку!

— А тепер ми зіставимо велику букву *Е* друковану і рукописну.

— Що у них спільного?

— А що відмінного?

МЕТЕЛИКИ

Сьогодні ми ранесенько
Ішли у сад гуляти —
Аж сіли два метелики
На квітах спочивати.
Зраділи ми і думаєм:
Зловити нам якого —

Чи отого жовтавого,
Чи, може, голубого?
І доки ми так думали,
І доки ми раділи —
Обидва ті метелики
Знялись і полетіли.

Грицько Бойко

- Розгляньте ілюстрації різних метеликів.
- Які літери в них заховалися?
- Обведіть ці чудові створіння природи.

Вправа «Квест-цікавинка»

Більшість метеликів живуть усього лише кілька днів. Однак існують екземпляри з доволі довгим життєвим циклом: Брікстонський метелик є довгожителем, його цикл триває до 10 місяців.

Найпоширеніший метелик України — Павичеве око. Завдяки оригінальному малюнку на крильцях його важко сплутати з будь-яким іншим: верхня частина крила має вишнево-коричневий колір і характерну для цього виду пляму у вигляді ока, низ же повністю чорно-бурий.

Метелики — сутінкові істоти. Тільки деякі представники цієї групи комах ведуть денний спосіб життя. Харчуються метелики нектаром та іншими рослинними виділеннями, що містять цукор...

— А ось виступає маленька балерина зі стрічкою. Махнула одним рухом — і утворилися літери *e*.

- Обведіть рухи стрічки.

2) **Написання великої літери «Е».**

— Сьогодні ми навчимося писати велику літеру *E*. Вона складається з верхнього і нижнього лівих півовалів.

— Подивіться, як я пишу: під міжрядковою лінією описуємо верхній лівий півовал, що закінчую над верхньою рядковою лінією, не заокруглюючи вгору. Безвідривно рухом ліворуч і вниз описую більший нижній півовал, що торкається нижньої рядкової лінії.

- Напишіть елементи в повітрі: *i-раз-i, i-два-i*.
- Виконайте вправу в зошиті.

3) **Пальчикова гімнастика. Вправа «Метелики».**

Одного разу, вранці-рано,
в садку біля старого пня
з'явився раптом хтось незнаний,
в яскраве вдягнений вбрання.

Літає, пурхає зраділо,
серед квіток веде танець,
і різнобарвні легкі крила
проймає сонця промінець.

Наталя Забіла

Схрестити зап'ястки обох рук і притиснути долоні тильним боком одна до одної. Пальці прями («метелик сидить»).

Долоні прями й напружені. Пальці не згинати. Легким, але різким рухом рук у зап'ястках імітувати політ метелика.

4) **Написання великої та малої літери «Ее».**

- Напишіть букви *Ee* в повітрі: *i-раз-i, i-два-i*.
- Виконайте вправу в зошиті.

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

5) **Повторення написання великої та двох маленьких літер «Ее».**

— Тепер пропишемо літеру велику та дві маленькі «Ее». Відстань між буквосполученнями має бути однаковою, букви не повинні виходити за рядкову лінію.

Учні пишуть, а учитель стежить за правильним написанням.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) **Пертворення друкованих букв у рукописні.**

— Запишіть подані друковані букви рукописними.

2) **Робота за малюнками у нижній частині сторінки.**

— Наша балерина створила для першокласників завдання зі стрічок — квіточки. Обведіть їх.

Вправа «Квест-цікавинка»

Ромашка — це трав'яниста рослина з жовто-білими квіточками. Зустрічається майже по всій Україні. Росте як бур'ян: на узбіччях, полях, у садах і городах. На ромашці можна не лише ворожити, аби дізнатися: кохає хтось чи не кохає, але й використовувати її в медицині. Існує навіть особливий вид ромашки, що так і називається — «ромашка лікарська». Її застосовують від багатьох хвороб, а також як заспокійливий засіб.

3) **Вправа «Асоціативний куц». Робота в групах.**

(Елла, Олександр, Олена, електрика, метелик, мед...)

4) **Робота з конструктором LEGO. Гра «Віповідаю цеглинками».**

Діти працюють на килимку.

За допомогою цеглинок дають відповідь. Якщо твердження правильне, вони піднімають зелену цеглинку.

- Слово *Елла* пишеться з великої літери.
- У слові *метелик* перший склад наголошений.
- У слові *смерека* другий склад має твердий приголосний.
- У слові *село* два склади.
- У слові *лелека* пишеться дві літери *е*.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Відкритий мікрофон»

- Що було цікавого на уроці?
- Яку букву ви навчилися писати?
- На що схожа ця буква?
- Які труднощі виникали під час написання літер?

Вправа «Піраміда позитивних почуттів»

— Побудуємо «Піраміду позитивних почуттів»!

Учитель протягує руку долонею вгору, а учні підходять до нього і по черзі кладуть свої долоньки зверху, будуючи піраміду, промовляючи: «Сьогодні на уроці мені найбільше сподобалося...».

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 51. ЗВУК [м], ПОЗНАЧЕННЯ ЙОГО БУКВОЮ *м, М (em)*. ЧИТАННЯ СКЛАДІВ І СЛІВ ІЗ БУКВОЮ *М*

Мета: учити учнів сприймати на слух невеликий текст, виокремлювати в ньому слова зі звуком [м]; ознайомити дітей із друкованою буквою *м, М*; удосконалювати вміння робити звуковий аналіз слів; учити читати складилиття і слова з буквою *м*, складати речення; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; виховувати толерантність; прищеплювати любов до морських жителів.

Обладнання: набори малюнків із зображенням морських жителів, конструктор LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Вже закінчилась перерва
І дзвенить для нас дзвінок.
Всі зібралися у класі?
Починаємо урок!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

- Сьогодні ми вирушимо на гостину до жителів, які дуже люблять воду!
- А яких жителів водою ви знаєте?
- Сьогодні медуза принесла із собою «чарівну мушлю». Ця мушля не проста, а із цікавими завданнями. Але розкрити її зможемо, якщо зробимо звуковий аналіз слова *медуза*.
- Побудуйте звукову схему за допомогою цеглинок.
- Скільки приголосних звуків? (3.) Назвіть їх.
- А скільки голосних? (3.) Назвіть їх.
- Чи є серед звуків ті, що позначають літери, які ми вже вивчили? (Літери «а», «е», «у».)
- Дістаємо із мушлі перше завдання!

Робота над загадкою

- Відгадайте загадку.
- Навкруги вода, а з питвом біда. (*Море.*)
  - Так, правильно ви міркуєте!
  - Назвіть перший звук у цьому слові.
  - Ось і наступне завдання. Виконаймо вправу для язичка!

Робота над скоромовкою

Миші милом миску мили.
Миші мило — загубили.
Ми навмисне в ліс прийшли,
Але мила — не знайшли.

Може, мило в річку впало?
Може, мило жаба вкрала
І від спинки аж до п'ят
Миє милих жабенят?

Г. Чубач

- Який звук зустрічається частіше?

Робота над чистомовкою

- Медузі дуже подобається, коли учні 1-го класу вміють гарно розмовляти.

Ма-ма-ма — йде до нас мама.
Мо-мо-мо — молоко п'ємо.
Мі-мі-мі — подамо і Томі.
Ми-ми-ми — будемо здорові ми.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні найуважніші дітки 1-го класу продовжать вивчати літери, а саме — букву *Мм*. Ми відаємо друзів наших менших — жителів водойм.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Вправа «Квест-дослідження». Спостереження за вимовою звука.

— Що у чарівній мушлі? Медуза хоче, щоб ми провели дослідження зі звуком [м].

— Вимовте звук [м].

— Як він вимовляється? (*Він вимовляється за допомогою губ, губи міцно стулені, а потім різко розкриваються; повітря проходить ротом і носом.*)

— Який за звучанням цей звук: голосний чи приголосний? (*Приголосний.*)

— Чому ви так вважаєте?

2) Гра «Спіймай звук [м]».

Маленький Марчик мовить
Мамі мило:
— Матусю! Можна м'ячик
Мити милом?
Мить завагавшись, взялась до науки:
— Маленький! Милом треба
Мити руки!

М. Артимович

— Діти, назвіть слова, у яких пишеться ця літера.

3) Ознайомлення з буквою «м».

Знають букву *М* малята,
З нею пишуть слово *мати*.
Ще — *морозиво* і *море*.
Схожа буква *М* на гори.

В. Бутрім

— Звук [м] позначають буквою «ем». Повторіть назву букви. Існує мала і велика буква *м М*. (*Учитель показує літери.*)

— Порівняйте літери за розміром.

— Коли пишуть велику літеру?

— Порівняйте їх за формою.

— Пофантазуйте, на що схожа буква.

Гра «Пантоміма»

Робота в парах. Учні у парі показують букву.

Робота з конструктором LEGO

— Діти, за допомогою цеглинок побудуйте букву «ем».

— За допомогою чого ми ще зможемо збудувати літеру *М*? (*Олівців, підручників, лінійок, гудзиків, стрічок, паличок...*)

4) Робота за підручником (с. 54–55).

Завдання 1

— Послухайте вірш.

— Запам'ятайте слова зі звуком [м].

— Назвіть ці слова.

— Де знаходиться літера *м*?

Завдання 2

— Роздивіться уважно малюнки.

— У назвах яких предметів є звук [м]?

— Назвіть предмети і скажіть, де є звук [м]: на початку, у середині чи кінці слова.

Завдання 3

— Що ж ще є у нашій чарівній скриньці? А ось і мотузочка загадок!

Загадки про морських жителів

- Повзе в море павук —
Вісім ніг, пара рук.
В руках клешні,
В очах — переляк. (*Краб*.)
- Діти! Що за дивина?
Вісім ніг і голова!
На ногах присоски має,
Ними їжу він шукає.

А тепер на дні заліг
Дивовижний... (*восьминіг*).

- В морі плаваю на дні,
Там спокійніше мені.
Як желе, мої боки:
І прозорі, і м'які.
Якщо зловиш мене ти,
Можу руку обпекти. (*Медуза*.)

- У назві яких морських жителів є звук [м]? (*Медуза, восьминіг*.)
- Назвіть усі звуки по порядку.
- У якому складі міститься звук [м]?
- До якого предмета на малюнку запропоновано звукову схему слова?

Фізкультхвилинка «Каченята»

Раз-два — всі пірнають,
Три, чотири — виривають.
П'ять, шість — на воді
Кріпнуть крильця молоді.

Сім, вісім — що є сили
Всі до берега поплили.
Дев'ять, десять — обтрусилась
І за парти опустились.

Підготовка до читання (с. 55)

— Жили-були в одному великому місті голосні *а, о, у, и, і, е*, а в іншому — приголосні. Запросили голосні до себе в гості приголосний [м]. Сів він на морського коника та й поїхав. Дорогою зустрів його звук [а], привітався й запропонував познайомитися з жителями свого міста. Зайшов [м] у гості до [а]. Разом вони заспівали пісеньку: м-м-м-а-а-а, м-м-а-а, м-а, ма. Потім він під'їхав до будиночка, де мешкає звук [у]. Вони теж заспівали пісеньку: м-м-м-у-у-у, м-м-у-у, м-у, му. Його друзями стали звуки [о], [и]. (*Діти вчаться читати: мо, ми.*)

Завдання 1

— Наша медуза вміє своїми щупальцями створювати літери. Спробуйте і ви з різних матеріалів виготовити літеру.

Завдання за вибором:

- Виготовити літеру з цеглинок.
  - Виготовити літеру з гудзиків.
  - Виготовити літеру з олівців.
  - Виготовити літеру з лінійок.
- Складіть з олівців літеру А, а тепер — М.
— Прочитайте протяжно.

Завдання 2. Читання обернених та прямих складів

— Діти, покажімо медузі, як ми вміємо читати склади!

Завдання 3. Читання слів

Ще в колиці немовля
Слово *мама* вимовля.
Найдорожче в світі слово
Так звучить у рідній мові:

Мати, матінка, матуся,
Мама, мамонька, мамуся! —
Називаю тебе я,
Рідна ненечко моя!

В. Гринько

- Про кого цей вірш?
- Як у рідній мові називають маму?
- Першим словом, яке ви вимовили, було слово *мама*.
- А тепер навчимося читати це слово.

Завдання 4. Читання речень за допомогою малюнків

— Медуза про своїх друзів склала речення. Прочитайте їх, використовуючи малюнки та слова. (*У мавпнятка мама мавпа. А у мишки?*)

4. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Діалог».

— Чим смаченьким на букву *М* вас частує ваша ненька? (*Мед, морозиво, малина.*)

— Ще вас запитаю я:

Чи знаєте на *М* ім'я?

(*Михайло, Марія, Максим, Марина, Микола.*)

— Тепер мені допоможіть —

На *М* тварину підкажіть.

(*Мавпа, морж.*)

— І ще разок допоможіть —

На *М* рослину підкажіть.

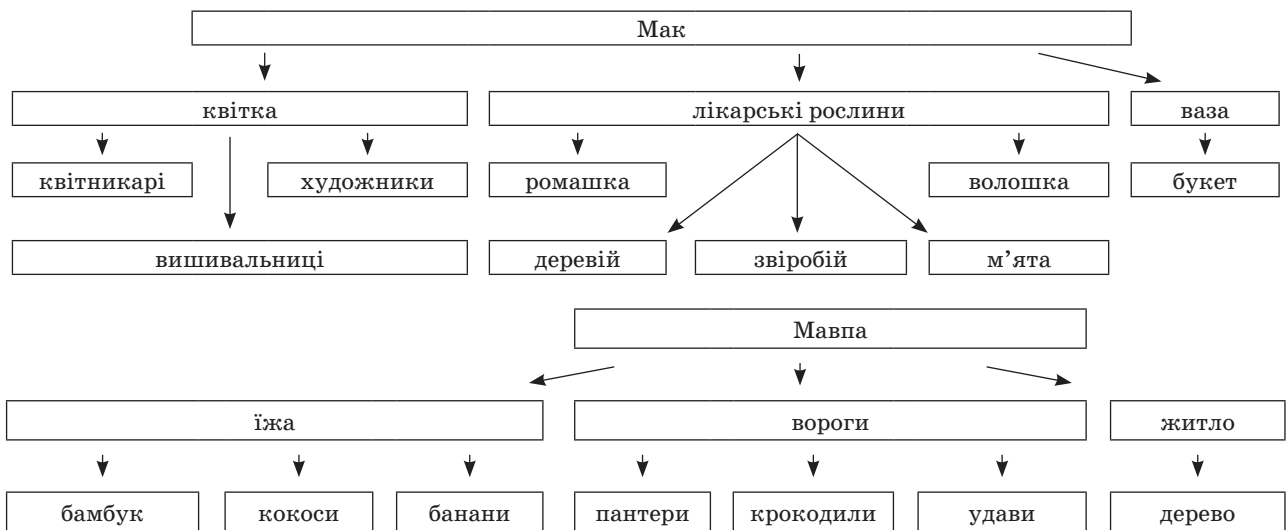
(*Материнка, мальва, мак.*)

2) Вправа «Кластер». Робота в групах.

Завдання за вибором:

1-ша група — «Кластер» мак.

2-га група — «Кластер» мавпа.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Саморефлексія

- Знаю...
- Можу...
- Навчуся...

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 52. ПИСЬМО МАЛОЇ БУКВИ *м*

Мета: учити писати малу букву *м*; розвивати спритність пальчиків і чіткість мовлення під час вправи «Метелик»; навчати порівнювати форму друкованої та рукописної малої букви, звертаючи увагу на паралельність другого і третього елементів букви *м*, ширину букви, безвідривне поєднання букв у буквосполученнях (*мі, ми, му, ме*); розвивати спостережливість, уміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, ілюстрації родини, кольорові олівці.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Усміхніться, любі діти,
Шліть усім свої привіти.
Пролунав уже дзвінок,
Починаємо урок.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

Гра «Знайдіть звук»

— Послухайте вірш-загадку Лесі Вознюк. Поміркуйте, як його закінчити.

- Хоч маленькі, та завзяті,
Звикли дружно працювати.
Роботящі ці комашки
Називаються... (*мурашки*).

- Поділіть слово-відгадку на склади.
- Скільки складів має слово?
- Який склад наголошений?
- Назвіть ланцюжок звуків.
- Назвіть лише голосні.
- Назвіть перший звук у слові.
- Якою літерою позначають цей звук на письмі?

2. Мотивація навчальної діяльності

Дві сестрички невеличкі
Одягли нові спіднички,
Узялись міцніш за руки —
І гулять мерщій на луки.
Біжимо — не доженем
Не сестричок — букву... (*ем*).

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ми навчимося писати малу літеру *м* та поєднувати її з іншими літерами. Напишемо перше слово. Розглянемо і порівняймо друковану та рукописну літери *м*.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Підготовчі вправи (с. 15).

Пальчикова гімнастика. Вправа «Метелик»

У садках і над лужками,
Над барвистими квітками

Метелики літають,
У повітрі кружляють.
Крильцями махають,
Пилок з квіток збирають.

(Руки поставити ліктями на стіл і схрестити у зап'ястях. Рухати руками на рахунок «раз-два», імітуючи політ метелика.)

Робота за малюнками

— Уважно роздивіться у зошиті на с. 15 метелика, розташованого в центрі.

— Навколо нього — силуети метеликів.

— З'єднайте метелика з його силуетом.

(Діти виконують завдання.)

Мишенятко мовить: — Мамо,
Масла, моркви, маку мало!
Миска, мамочко, мілка —
Мало містить молока.

Юрій Кругляр

— Про кого цей віршик? (Про мишенятко.)

— З ким розмовляє мишеня? (З мамою.)

— Настала ніч. Мишенятко лягло спочивати.

— Які колісанки співала мишка?

— Наведіть пунктирні лінії.

2) **Порівняння друкованої та писаної літери «м» (с. 16).**

— Зіставимо малу букву *м* — друковану і рукописну.

— Що у них спільного?

— А що відмінного?

— Хто зображений на сторінці зошита?

— Побудуйте звукову схему слова, у якому є звук [м]. (*Медуза*.)

— Обведіть літеру «ем» по пунктирах.

— А тепер — мушлі.

3) **Написання малої літери «м».**

— Сьогодні ми навчимося писати малу літеру *м*.

— Мала писана буква «ем» — заокруглення з похилою лінією і дві прямі похилі палички із заокругленням унизу.

— Подивіться, як я пишу: починаю писати трохи вище нижньої рядкової лінії, заокруглюю вниз праворуч і веду похило вгору до верхньої лінії. Не відриваючи руки, пишу пряму похилу паличку (спочатку веду по вже написаному) із заокругленням унизу, що доводжу до верхньої лінії, і знову, не відриваючи руки, пишу ще одну паличку із заокругленням унизу.

— Напишіть елементи в повітрі: *раз-і, два-і, три-і*.

— Виконайте вправу в зошиті.

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

4) **Пальчикова гімнастика. Вправа «Мавпенятко».**

— Відгадайте загадку-добавлянку.

- На дереві грається,
Угору підіймається,
На хвостик у гойдається.
І зветься це малятко
Веселе... (*мавпенятко*).

— Зобразімо мордочку мавпенятка.

Середній та безіменний пальці притиснуті згори великим. Вказівний і мізинчик трохи підняті вгору та зігнуті.

5) Написання букви «ем» з рядковою літерою «а».

— Напишіть букву «ем» у повітрі: *раз-і, два-і, три-і*. Приєднайте до неї букву *а* під рахунок *і-раз-і, два-і*.

— Виконайте вправу в зошиті.

6) Написання букви «о» з рядковою літерою «ем».

— Напишіть букву *о* в повітрі: *і-раз-і*, а на з'єднання додається *два-і*. Приєднайте до неї літеру «ем».

— Виконайте вправу в зошиті.

Фізкультхвилинка

Слухати ми перестали
І тепер всі дружно встали.
Будемо відпочивати,
Нумо вправу починати.
Руки вгору, руки вниз,
І легесенько прогнись.
Покрутились, повертілись,
На хвилинку зупинились.
Пострибали, пострибали,
Раз — присіли, другий — встали.

7) Написання складів «ми», «мо», «ме», «му», «мі».

- Прочитайте склади.
- Нижнім з'єднанням приєднайте літеру до літери.
- Обведіть буквосполучення.

8) Написання слова «мама».

Дітям пропонують розглянути ілюстрацію, на якій зображено сім'ю. Учні називають усіх членів родини. Доходять висновку, що це сім'я.

СІМ
(Лічилка)

Мама, тато, дід, бабуся —
Всіх назву, не помилюся.
Старший братик і сестричка
В нас сімейка невеличка.

Не спиняйте, бо зіб'юся:
Мама, тато, дід, бабуся...
Старший брат, сестра і я
Отака у нас сім'я.

Нам лічилочку на «сім»
Повторити треба всім.

В. Гринько

— Слово *мама* для нас дуже близьке і рідне. Ми всі любимо наших мам і спробуємо написати це слово красиво, без помилок.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Письмо складів (с. 16).

— Напишіть склади, що є в назвах, намальованих унизу сторінки предметів. (*Миша* — *ми*, *мухомор* — *му*.)

УРОК 53. ЗАКРІПЛЕННЯ БУКВИ *м, М*, *ї* ЗВУКОВОГО ЗНАЧЕННЯ. ЧИТАННЯ СЛІВ І РЕЧЕНЬ З БУКВОЮ *м, М*

Мета: закріпити вивчену літеру *м, М*; розвивати вміння сприймати на слух і розуміти усне мовлення; закріплювати знання дітей про вживання великої букви; формувати навичку читання; розвивати вміння складати речення за малюнками і світлинами; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; виховувати толерантність.

Обладнання: набори малюнків із зображеннями предметів (*квіти*), конструктор LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

Гра «Чарівна торбинка»

В учителя чи учня — «чарівна» торбина — зшита з тканини. У ній — склади на вивчену букву: *ма, мо, му, ми, мі, ме, ам, ум, ом, им, ім, ем* і слова з вивченою буквою: *мама, мамо, маму, мамі* тощо. Учень виходить до дошки і бере з торбини склад чи слово, не дивлячись у торбину, засунувши туди лише руку. Якщо учень прочитав склад чи слово, то він забирає його із собою, якщо ні — залишає в торбині.

2. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Квест-дослідження»

- Буква *М* хоче дослідити, чи знають учні 1-го класу, коли і в яких словах її писати.
- Яке ім'я є на букву *М*? (*Марина, Марія, Макар, Микола, Мефодій, Марфа, Михайло...*)
- Як пишуться імена? (*З великої літери.*)
- Які ще слова пишуться з великої літери? (*Назви міст: Миколаїв, Миронівка; прізвища: Миколенко; назви річок: Молочна.*)
- Побудуйте речення з цими словами, щоб воно складалось із 4 слів.

3. Актуалізація опорних знань

КВІТИ ДЛЯ МАМИ

Скільки квітів у гайку!
Кожна — як з реклами.
Квітку вибрати яку
Для моєї мами?

Може, цю? А може, ту?
Як же будь, одначе?..
Краще з мамою прийду —
Хай усі побаче!

В. Верховень

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

На дошці ромашка з пелюстками — 6 типів питань (*прості, уточнювальні, пояснювальні, творчі, оцінювальні, практичні*). Учні працюють у групах. Вони обирають запитання певного виду, обговорюють і дають відповідь.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться у вірші?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, дитина роздивляється рекламу?

Пояснювальне. Чому не вибрали квітів для мами?

Творче. Намалюйте квітку для своєї мами.

Оцінювальне. Чому квіти — найкращий подарунок?

Практичне. Як потрібно правильно обирати квіти для мами?

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні найуважніші діти 1-го класу продовжать закріплювати літери *Мм*. Удосконалимо вміння складати речення.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 56).

Завдання 1

— Прослухайте розповідь. Запам'ятайте слова зі звуком [м].

Завдання 2. Визначення звукової моделі слова

— Отже, наші друзі вирішили не зривати у лузі квіти, а піти і придбати у магазині.

— Нумо допоможемо вибрати букет. Вони можуть брати тільки квіти, у назві яких є звук [м].

Дискусійна сітка Елвермена, або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, бо всі жінки люблять таку красу. Так...	ЧИ ВАРТО ДАРУВАТИ МАМІ КВІТИ?	Ні, бо не потрібно знищувати природу. Ні...

Завдання 3

— Прочитайте підписи до кожної світлини.

— Чи правильно вони підписані?

— Хто зображений на першій світлинці? (*Діти з мамою.*)

— Як потрібно підписати? («*Ми і мама.*».)

— Хто зображений на другій світлинці? (*Мама із солодощами.*)

— Як потрібно підписати? («*Мама.*».)

— Хто зображений на третій світлинці? (*Діти.*)

— Як потрібно підписати? («*Ми.*».)

Фізкультхвилинка

2) Розвиток зв'язного мовлення. Робота в парах (с. 57).

— Хто зображений на ілюстрації?

— Що спільного у комп'ютерної мишки та у тваринки? (*Назви пишуться однаково: миша.*)

— А що відмінного? (*Неістота — істота.*)

— Що зображено на першому малюнку?

— А на другому? третьому?

— Складіть цікаву розповідь.

Наприклад:

Захотілося сіренькій мишці пограти на комп'ютері.

Забралася на стіл і побачила маленьку сіреньку з довжелезним хвостом мишку. Торкнулася її. І що це? На моніторі з'явився страшний зір. Вона не тільки його бачила, але й чула. І від острашу в мишки затремтіло все тіло.

Але згодом вона зрозуміла, що це лише зображення на моніторі. Так мишка завдяки своїй електронній подружці опанувала комп'ютер!

3) Робота над реченнями.

РІДНИЙ БАБУСІ

Я зізнатись не боюся —
Краща ти за всіх бабуся!
І хоч старша за усіх —
Найдзвінкіший в тебе сміх!
Пам'ятай, бабуся, рідна!
Дуже ти усім потрібна!
То старішати зажди —
Будь здоровою завжди!

С. Гордієнко

БАБУСИНІ КАЗКИ

У бабусі руки вмілі,
А казки — чудові, милі.
Миготять в повітрі шпиці,
За клубочком скаче киця.
А нитки все в'ються, в'ються,
А казки рікою ллються...
Ляжу в ліжку, та не спиться —
Нову казку в'яжуть шпиці.

Б. Зінченко

— Навчимося читати речення про найрідніших для нас людей — маму та бабуся!

Учні читають речення під світлинами.

4) Виконання творчих завдань.

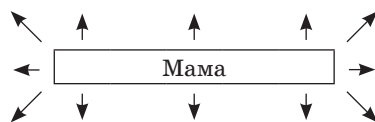
Завдання 3. Логічна вправа

— Як називають маму мами? (*Бабуся.*)

Вправа «Асоціативний куц». Робота в групах

Завдання за вибором:

- Мама.
  - Бабуся.
- 1-ша група

(Подорож, відпочинок, робота, магазин, солодоці, зоопарк, казка, колискова...)

2-га група

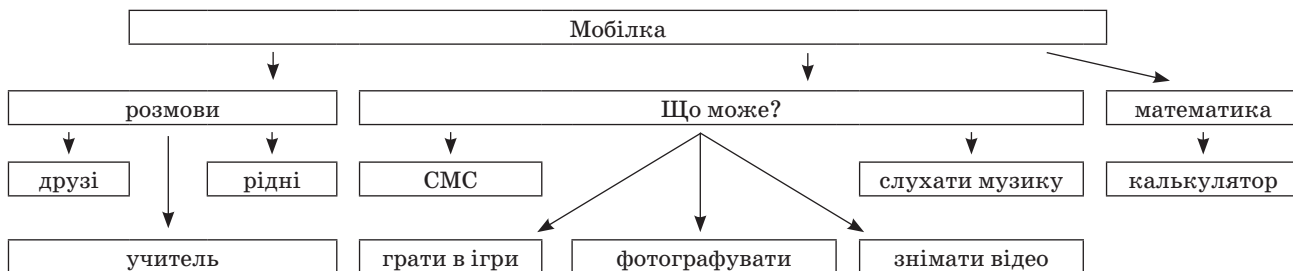

(Пиріг, смачний обід, дорога, мудра, золота, рукавички, казки...)

Завдання 4. Розгадування ребуса

- Прочитайте склад. (Мо.)
- Хто зображений на малюнку? (Білка.)
- Яке слово утвориться, якщо додати склад та слово? (Мобіллка.)

Вправа «Кластер»

6. Закріплення вивченого матеріалу

Завдання від Діда-Буквоїда

М	а		и			а
---	---	--	---	--	--	---

(Маринка.)

М	и		о		а		
---	---	--	---	--	---	--	--

(Миколаїв.)

М	и	к	о			а
---	---	---	---	--	--	---

(Миколка.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Відкритий мікрофон»

- Що цікавого було на уроці?
- Про що нове ви дізналися?
- Чи задоволені ви своєю роботою?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 54. ПИСЬМО ВЕЛИКОЇ БУКВИ М

Мета: учити писати велику букву *М*, дотримуючи паралельності елементів, порівнювати елементи великих букв *А* і *М*, початок письма; звернути увагу на поєднання між буквами *Ма*, *Му*, *Ме*; розвивати увагу, вміння порівнювати предмети; сприяти вихованню любові до рідної мови, її мелодійності, милозвучності; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, кольорові олівці, картки з друкованими і рукописними літерами, ілюстрації про літо.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

- Діти, сьогоднішню зустріч розпочнімо з побажань.
- Доброго ранку, Марійко! Я бажаю тобі веселого дня!
- Доброго ранку, Лесику! Я дуже радий тебе бачити!
- Вітаю тебе, Тетяно! Я хочу, щоб день у тебе був щасливим!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

Гра «Знайди пару»

— До карток із друкованими буквами та складами доберіть відповідні картки з рукописними буквами.

Ма, мо, ми, мі, ме, му А О У І Е Й а і о у и е

Вправа «Відкритий мікрофон»

- Які букви позначають голосні звуки? (*а, і, о, у, и, е.*)
- Картки з цими літерами поставте на верхню полицку.
- Які літери позначають приголосні звуки?
- Поставте картки з цими літерами на нижню полицку.
- Коли пишемо велику букву?
- Виберіть картки з великими літерами.
- Доберіть по кілька імен на велику літеру.

2. Мотивація навчальної діяльності

Слухання вірша

Мартуся матусі мережила хустку,
Маленькі квітки вишивала.
Матусі на свято із братиком й татом
Мартуся дарунок справляла.

- Про кого йдеться у вірші? (*Про Мартусю, її братика, татуся.*)
- Що вони робили? (*Готували подарунок для мами на свято.*)
- Які слова зі звуком [м] ви запам'ятали?
- Як пишуться імена?
- Як пишуть перше слово в реченні?

Пальчикова гімнастика. Вправа «Добування вогню»

Прокручування олівця між долонями.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ми навчимося писати велику літеру *М*, поєднувати її з іншими літерами. А ще вчитимемося писати речення.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Порівняння друкованої та рукописної літери (с. 17).

Дресирований осел
Приєднав дві букви Л.
Вийшла гойдалка, гамак
Й буква М. А чи не так?

— Діти, розгляньте рукописну літеру. Чим вона відрізняється від рядкової? (*Вона така сама, як і рядкова, тільки більшого розміру.*)

2) Підготовчі вправи.

— Заплющте очі. Перенесіться у літо. Море, річка, ставок. Пекуче сонце всіх пестить своїми промінчиками. Хмаринка намагається зробити холодок. Квіти пишаються своїми барвистими пелюстками: білими, рожевими, жовтими, багряними, блакитними, фіолетовими, синіми, червоними. Метелики злітаються до квітів і помахом крил вітають їх з прийдешнім днем. Розплющте очі!

- Поглядом перенесіться на сторінку зошита. Яку пору року нагадують вам ці ілюстрації? (*Літо.*)
- Що тут зображено? (*Квіти, метелики, клоун.*)
- Обведіть малюнки за пунктирними лініями.

Вправа «Квест-цікавинка»

— Літо — найяскравіша, безтурботна пора року. І дуже хочеться, щоб від нього залишилося якомога більше емоцій та вражень.

Що можна зробити тільки влітку?

- Купатися в морі.
- Нарвати польових квітів.
- Наїстися кавунів та кукурудзи.
- Потрапити під літній дощ. Зрадіти, що немає парасольки. Намокнути.
- Спостерігати за світлячком уночі.
- Слухати спів соловейка.

3) Написання великої літери «М».

— Сьогодні ми навчимося писати велику літеру М. Вона пишеться, як і мала, тільки другий її елемент закінчується на верхній рядковій лінії, а третій починається від міжрядкової лінії прямою похилою, з'єднується з другим елементом і закінчується заокругленням на нижній рядковій лінії.

— Напишіть елементи в повітрі: *і-раз-і, і-два-і.*

— Виконайте вправу в зошиті. У першому рядку обведіть по пунктирах елементи, а у другому — велику літеру М.

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

4) Пальчикова гімнастика. Вправа «Акварель».

Намалювати можна нею
Будинки, хмари і поля,
Зелену затишну алею,
Високі гори і моря.

— Рука — це пензлик, пальці — волосинки. Плавними рухами «розфарбуйте» знизу догори, справа наліво. Пальці мають бути м'якими й пружними.

Уявіть, що ви малюєте будинки, хмари, поля, алею, гори і моря, про які йдеться у віршику.

— Виконайте вправу в зошиті. У третьому рядку напишіть велику літеру М.

Фізкультхвилинка «На морі»

Хвилі бавляться та б'ються, (*Роблять хвильові рухи руками перед собою, зліва направо і навпаки.*)
Наче неслухи-хлоп'ята.

І стрибають, і сміються:
 Вітер їм лоскоче п'яти. (Стрибають.)
 Вгору, вниз і знову вгору (Руки вниз — вгору, очима стежать за руками.)
 Підганяє дужий вітер.
 Розгойдав він ціле море — (Розводять руки в сторони, усміхаються.)
 Як же хвилям не радіти!

5) Написання речень з малою та великою літерою «Мм».

— Прочитайте речення. (У мамі ____. Ми у мамі.)

— Виконайте вправу в зошиті.

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Виконання завдань у нижній частині сторінки.

— Напишіть буквосполучення за малюнками і схемами. (Муха — му, мак — ма, меч — ме.)

Вправа «Квест-цікавинка»

Сукні та вишиванки з маками дуже популярні серед жінок. Деякі навідріз відмовляються носити одяг з геометричним орнаментом, віддаючи перевагу вишивці гладю, зокрема макам. А чи замислювалися ви коли-небудь, що символізують ці квіти? Адже наші предки ніколи нічого не вишивали на одязі просто так. Мак — це символ жіночої молодості та краси.

2) Вправа «Асоціативний куц». Робота в групах.

(Мартин, Марина, Максим, Макар, Мар'яна, мак, медуза...)

3) Робота з конструктором LEGO. Гра «Відповідаю цеглинками».

Діти працюють на килимку.

За допомогою цеглинок дають відповідь. Якщо твердження правильне, вони піднімають зелену цеглинку.

- Слово *Максим* пишеться з великої літери.
- У слові *медуза* перший склад наголошений.
- У слові *мак* другий звук має твердий приголосний.
- У слові *мама* два склади.
- У слові *мамочка* пишуться дві літери *м*.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Піраміда позитивних почуттів»

— Побудуймо «Піраміду позитивних почуттів»!

Учитель протягує руку долонею вгору, а учні підходять до нього і по черзі кладуть свої долоньки зверху, будуючи піраміду та промовляючи: «Сьогодні на уроці мені найбільше сподобалося...».

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 55. ЗВУКИ [л], [л'], ПОЗНАЧЕННЯ ЇХ БУКВОЮ л, Л (ел.). ЧИТАННЯ СКЛАДІВ І СЛІВ З БУКВОЮ Л. РОБОТА З ДИТЯЧОЮ КНИЖКОЮ

Мета: учити учнів розрізняти звуки [л] і [л']; ознайомити з друкованою буквою л, Л, яка може позначати звуки [л] і [л']; формувати вміння читати склади-злиття і слова з буквою л, добирати слова зі звуками [л] і [л']; дати практичне уявлення про смислорозрізнавальну роль наголосу в слові; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; складати речення за світлинами; виховувати толерантність.

Обладнання: набори малюнків із зображеннями літака, лампи, луку, ліхтаря, конструктор LEGO, кольорові олівці, листя, гудзики.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Люблю я свій розум,
Увагу та пам'ять.
Працює мій мозок,
І вчусь я старанно.

Сприймаю все нове
І мислю логічно.
Учителя слово
Здійсню практично.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мовленнєва розминка

Робота над скоромовкою

В лісі лиса лось зустрів,
Лис до лося засвистів.

Лось злякався і од лиса
Дременув скоріш до лісу.

— Який звук зустрічається найчастіше?

Робота над чистомовкою

Лі-лі-лі — відлетіли журавлі.
Ли-ли-ли — дні осінні пройшли.
Ло-ло-ло — білка стрибнула в душло.

Ал-ал-ал — новий вокзал.
Ел-ел-ел — стукає дятел.
Іл-іл-іл — пасеться віл.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні найуважніші дітки 1-го класу продовжать вивчати літери, а саме — букву Лл. Навчимося читати речення.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 58).

Завдання 1. Вправа «Квест-дослідження». Спостереження за вимовою звука

- Довгеньке, кривеньке,
З пір'інкою.

Як плюне пану в очі,
Пан із коня скочить. (Лук.)

— Назвіть перший звук у цьому слові. Який він? (Приголосний твердий.)

— Зробіть звуковий аналіз слова.

- Сил багато птах цей має:
У повітрі він літає,

Возить у собі людей:
Татусів, матусь, дітей. (Літак.)

— Так, правильно ви міркуєте!

— Назвіть перший звук у цьому слові. Який він? (Приголосний м'який.)

- На столі у Ганці
Сонце у панамці. (Настільна лампа.)

— Назвіть перший звук у слові *лампа*. Який він? (*Приголосний твердий.*)

— Зробіть звуковий аналіз слова.

- Весь день стоять на вулиці,
Перехожими милуються.
Їхня служба починається,

Коли нічка опускається.
І не згаснуть до зорі
Нічні очі — ... (*ліхтарі*).

— Назвіть перший звук у цьому слові. Який він? (*Приголосний м'який.*)

— Зробіть звуковий аналіз слова.

— Який за звучанням звук [л]: голосний чи приголосний? (*Приголосний.*)

— Чому ви так уважаєте?

— Вимовте звук [л].

— Як він вимовляється?

— Він вимовляється за допомогою язичка. Кінчик язичка притискується до верхніх різців з наступним розриванням цієї перешкоди.

— Вимовте звук [л'].

— А якщо потрібно вимовити м'який звук, то кінчик язика підніміть угору, до твердого піднебіння.

Завдання 2

— Послухайте вірш.

— Запам'ятайте слова зі звуком [л], [л'].

— Назвіть ці слова.

— Де знаходиться літера *л*?

Гра «Спіймайте звуки [л], [л']»

Лебідь, Ластівка, Лелека
Прилетіли із-далека;
Лама, Лев та Леопард
Всіх злякали — це не жарт!
Лис, Лоша й рогатий Лось
Разом крикнули: «Лосось!»

Ось він в річці! Ось він, ось!».
— Звідки він сюди приплив? —
Здивувались Лящ та Лин.
І Лише Лінійвій Льосі
Все байдуже, все у носі!

М. Артимович

— Діти, назвіть слова, у яких пишеться ця літера.

Завдання 3. Ознайомлення з буквою л

Звук непарний і дзвінкий,
[л] — твердий, [л'] — м'який.
З Л пішли лелека й липа,
І любов, і ласка.
Л шанують в Алфавіті,
Й ти шануй, будь ласка,

Є вона в словах: лисиця,
Літо, ластівка, полиця,
Лев, болото, літо, лак,
Стіл, стілець, ліхтар, кулак.
А чи є у слові слон?
Риба? Крапка? Телефон?

В. Бутрім

— Звук [л] позначають буквою «ел». Повторіть назву букви. Буква «ел» є велика і мала. (*Учитель демонструє літери.*)

З букви Л для звірів цирку
Змайстрували діти гірку,

Щоб ті гратися могли
І здоровими були.

І. Січовик

— Порівняйте літери за розміром.

— Коли пишуть велику літеру?

— Порівняйте їх за формою.

— Пофантазуйте, на що схожа буква.

Робота з конструктором LEGO

— Діти, за допомогою цеглинок побудуйте букву «ел».

— За допомогою чого ми ще зможемо збудувати літеру *Л*? (*Олівців, листочки, лінійок, гудзиків, стрічок, паличок...*)

Завдання 4

— «Перетворіть» букву *А* на букву *Л*.

— А як зробити букву М?

Фізкультхвилинка «Кленові листочки»

Осінь, осінь. Лист жовтіє, *(Пальцем показують рух дощика.)*

З неба часом дощик сіє.

Червонясте, золотисте

Опадає з клена листя.

Діти ті листки збирають, *(Руки в сторони, присідають, імітують збирання листочків.)*

2) Підготовка до читання (с. 59).

Завдання 1. Читання обернених та прямих складів.

Завдання 2. Читання слів.

Завдання 3. Читання речень за допомогою малюнків.

ОЛЕНКА МАЛЕНЬКА

— Оленко маленька,

Чому ти раденька?

— Бо в мене весела рідня.

— Чому в тебе очі

Такі голубенькі?

— На небо дивлюся щодня.

— Чому це у квітах

У книжки їх закладають.

Наче човники, рікою *(Роблять «ліхтарики».)*

Їх пускають за водою.

З них плетуть вінки барвисті,

Червонясті, золотисті. *(Кружляють.)*

У тебе сукенка?

— В квітник я ходжу по росі.

— Розумна Оленко,

Чому ж ти маленька?

— Тому я маленька,

Що звуся Оленка, —

Оленки маленькі усі.

Платон Воронько

Завдання 4. Складання речень за допомогою слів та світлин.

4. Робота з дитячою книгою

Використання стратегії «Спрямоване читання»

- Ознайомленням з автором та назвою книжки.

ВОГНИК У ВІКНІ

Школа стоїть на околиці села. Микола живе за яром, за кілометр до школи.

Йому з дому видно, як світиться в школі вікно. На вікні стоїть акваріум з рибками. Вдень і вночі воду підігріває електрична лампочка — її видно Миколі.

Стояли люті морози. Одного разу навіть до школи малюки не приходили — так було холодно.

Сидів Микола якось увечері дома, дивився в темряву і милувався тремтячим вогником у шкільному вікні.

Коли це вогник погас. «Лампочка перегоріла, — подумав собі. — Рибки до ранку загинуть, мороз он який».

Микола одягнув пальто, шапку й рукавиці та й подався до школи. Була вже ніч. Знайшов сторожа, попросив ключа. Відчинив школу, зайшов до класу, в якому акваріум. Вода була вже холодна. Він вийняв лампочку, що перегоріла, і вставив нову.

— Грійтеся, рибки, — тихо сказав Микола, зачинив школу й пішов додому.

Ще тричі взимку доводилося приходити хлопцеві серед ночі до школи — рибок рятувати. Тепер він не боїться ані морозу, ані темряви.

— Ти став мужнім, Миколко, — сказав йому вчитель.

Василь Сухомлинський

- Робота в групах.

1. Про що вам говорить назва оповідання?
2. Прочитайте *(або читає учитель)* тільки виділену частину оповідання.
3. Чому у вікні школи вдень і вночі світиться лампочка?
4. А як ви вважаєте, що відбулося далі?
5. Дочитайте *(або читає учитель)* оповідання.
6. Чому Миколка не дочекався ранку, а пішов до школи вночі?
7. Чому Микола став мужнім?

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Лісова казка».

- Лісові рослини, кущики й травинки, озвіться!
Всі, що мають букву *Л*, швидше відгукніться!

(*Ліпа, клен, ялина, конвалія, калина...*)

- Лісові тваринки, звірята й пташки, відгукніться!
Всі, хто з *Л*, назвітьсья!

(*Лось, лисиця, лелека, ластівка, зозуля, білка, лев, олень...*)

В. Бутрім

— Багато загадок є про слова, що починаються на літеру *Л*.

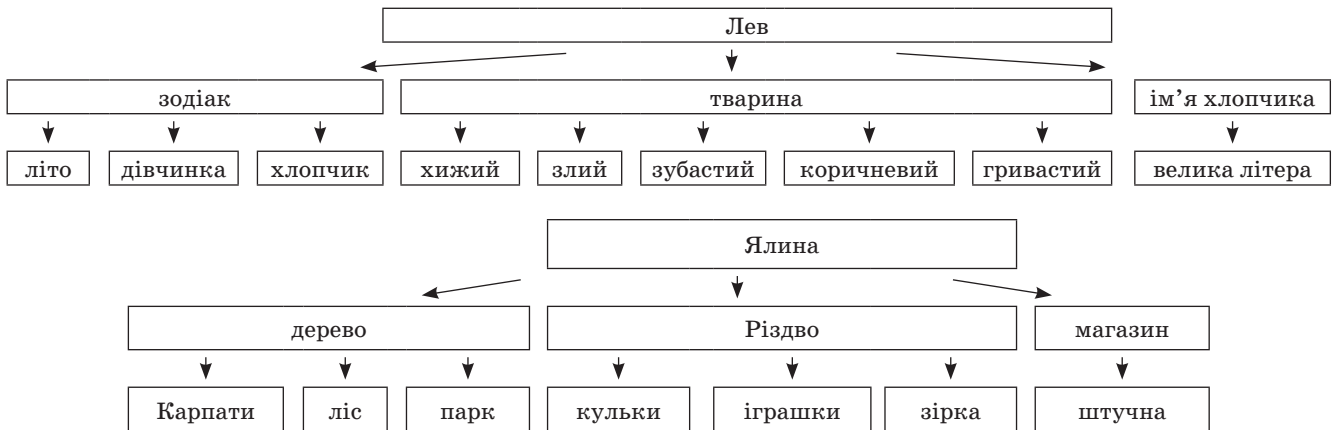
- Є гарний птах, хоч не орел,
У нього перша буква *Л*. (*Лелека, ластівка*.)
- А є ще на букву *Л* дуже цікаве слово. Означає воно і назву хижої тварини й ім'я людини, і знак зодіаку. (*Лев*.)

2) Вправа «Кластер». Робота в групах.

Завдання за вибором:

1-ша група — «Кластер» *лев*.

2-га група — «Кластер» *ялина*.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Гра «Так чи ні?»

- Слово *Оля* пишеться з великої літери.
- У слові *лелека* три склади.
- Сьогодні понеділок.
- Лев — це тварина.
- На вулиці дощить.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 56. ПИСЬМО МАЛОЇ БУКВИ л

Мета: учити писати малу букву л, порівнювати складові елементи малих букв м і л; звернути увагу на безвідривне поєднання *ли, ле, лу*, відривне *ла*; учити розпізнавати друковані й рукописні буквосполучення; розвивати спостережливість, уміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, кольорові олівці, ілюстрація лисиці.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

Гра «Подумай, не поспішай»

Учитель пропонує дітям декілька завдань на кмітливість та одночасно перевіряє, як вони навчилися слухати і виділяти певні звуки в словах.

— Доберіть слово, що починається на останній звук слова *стіл*. (*Ластівка, листок...*)

— Згадайте назву пташки, у якій був би останній звук слова *сир*. (*Горобець, ворона...*)

— Доберіть слова, щоб перший звук був [л], а останній — [а]. (*Лава, лампа, лапа, левада, лисичка, лелека...*)

— Яке слово утвориться, якщо до складу *га* додати один звук? (*Гай, газ...*) До складу *су* додати один звук? (*Суп, сум...*)

— Складіть речення, у якому всі слова починались би зі звуків [л], [л']. (*Лелека літає.*)

Завдання за вибором:

- Знайдіть у кімнаті предмети, в назві яких перший звук [л] або [л']. (*Лінійка, листок...*)
- Знайдіть у кімнаті предмети, в назві яких другий звук [л] або [л']. (*Альбом, алфавіт...*)

2. Мотивація навчальної діяльності

Буква «ел» — любов і ласка,
Літо, листя, лебідь, ліс.
Липка, яблунька гілляста
Й білий хлібчик на столі.

Над селом літає бусол,
Льон синіє на полях.
Ладки, ладоньки, ладусі,
Люлі-люлі, немовля.

В. Бондаренко

— Які слова ми напишемо з літерою «ел»?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ми навчимося писати малу літеру л та поєднувати її з іншими літерами. Напишемо слова. Розглянемо і порівняємо друковану та рукописну літери л.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Підготовчі вправи (с. 18).

Пальчикова гімнастика. Вправа «Піаніно»

Натискання на олівець по черзі кінчиками пальців.

Звуковий аналіз слів

— Побудуйте звукову схему слова, що починається м'яким приголосним звуком.

— Що ви бачите на малюнку? (*Лимон, ліжка.*)

— Побудуйте з цеглинок звукову схему слова *лимон*.

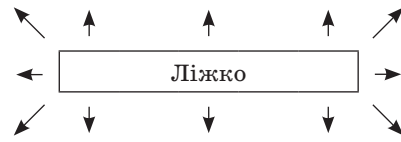
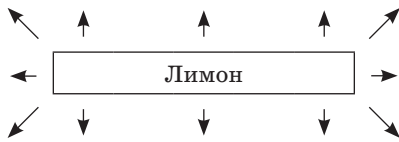
— А тепер — слова *ліжка*.

— Яку схему напишемо у зошит?

Вправа «Асоціативний куц»

Завдання за вибором:

- Скласти асоціативний куц до слова *лимон*. Скласти речення.
- Скласти асоціативний куц до слова *ліжка*. Побудувати складову схему слова.

(*Кислий, жовтий, чай, апельсин, мандарин, банан, магазин...*)   (*Я, подушка, одіяло, сон, колискова, ніч...*)

2) Порівняння друкованої та рукописної літери «л».

- Порівняймо малу букву *л* — друковану і рукописну.
- Що у них спільного?
- А що відмінного?
- Що зображено на сторінці зошита? (*Тюльпан.*)
- Обведіть у зошиті пелюстки квітів. (*Діти виконують завдання.*)
- Обведіть літеру «ел» по пунктирах.

3) Написання малої літери «л».

- Сьогодні ми навчимося писати малу літеру *л*.
- Мала писана буква «ел» складається з двох прямих похилих ліній, заокруглених униз.
- Подивіться, як я пишу: починаю писати трохи вище нижньої рядкової лінії, заокруглюю вниз праворуч, торкаючись нижньої рядкової, та веду похило вгору до верхньої лінії. Не відриваючи руки, пишу пряму похилу паличку (*спочатку веду по вже написаному*) із заокругленням унизу.

— Напишіть елементи в повітрі: *раз-і, два-і*.

— Виконайте вправу в зошиті.

— У першому рядку напишіть елементи, а у другому — малу літеру «ел».

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

4) Пальчикова гімнастика. Вправа «Лис».

Лиса з лісу у село
«Ку-ку-рі-ку!» занесло.
Заглядає лис у вікна:
«Де ж це півень кукурікнув?»

(Обидві долоні скласти «ковшем», великі пальці підняти вгору, вказівні пальці та мізнички зігнути всередину долоней, притиснути одне до одного. Середні та безіменні пальці утворюють вузьку «листячу мордочку».)

5) Написання букви «ел» з рядковою літерою «і».

— Напишіть букву «ел» у повітрі: *раз-і, два-і*. Безвідривно приєднайте до неї букву *і* під рахунок *раз-і, два*.

— Виконайте вправу в зошиті.

6) Написання букви «ел» з рядковою літерою «е».

— Напишіть букву *л* у повітрі: *раз-і, два-і*. Безвідривно приєднайте до неї літеру *е*.

— Виконайте вправу в зошиті.

Фізкультхвилинка

7) Написання складів «ло», «ли», «ла», «лі», «лу».

— Прочитайте склади.

— Обведіть їх.

8) Написання слів.

Вправа «Відкритий мікрофон»

- Прочитайте перше слово. (Алім.) Що воно означає? (Ім'я хлопчика.)
- Як пишеться це слово? (З великої літери.)
- Чому? (Бо всі імена пишуться з великої літери.)
- Пригадайте імена хлопчиків, які мають усередині літеру «ел». (Алік, Толя, Олег, Олександр, Станіслав, Мирослав, Ростислав.)
- Прочитайте друге слово. (Міла.) Що воно означає? (Ім'я дівчинки.)
- Пригадайте імена дівчаток, які мають усередині літеру «ел». (Оля, Аліна, Поліна, Валя.)
- Побудуйте речення про Аліма і Мілу.
- А зараз ми спробуємо написати ці слова красиво, без помилок. (Пояснення вчителем написання імен.)

9) Написання речення.

- Прочитайте речення. (Міла мала.) Побудуйте схему речення.
- Скільки слів у реченні? (2.)
- Поширте речення на одне слово. (Наша Міла мала.)
- Побудуйте схему речення.
- Напишіть речення уважно без помилок.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Знайди пару».

- Прочитайте склади у нижній частині сторінки.
- Які слова починаються на ці склади?
- Знайдіть пару кожному складу. З'єднайте лініями.

2) Гра «Знайди смачне слово».

— Діти, уявіть, що ви святкуєте день народження. Потрібно накрити стіл до чаю та запропонувати смаколики. Обираючи солодощі, слід пам'ятати, що їхня назва має складатися тільки із двох чи трьох складів і в словах обов'язково має писатися літера «ел».

Завдання за вибором:

- назвати речі із двох складів;
- назвати речі із трьох складів.

вафлі	бублики	лимон	шоколад	соломка
калач	яблука	халва	тістечка	булка

3) Гра «Не скажу, а покажу». Робота з конструктором LEGO в малих групах.

Діти у групах отримують набір цеглинок. Учитель кожній групі показує картинку (бублик, лампа, літак, лев, лисиця), а учні мовчки розпочинають будувати слово із цеглинок.

Діти іншої групи повинні відгадати, що побудовано.

- Що допомогло швидко відгадати слово?
- Чи всі слова можна збудувати за допомогою цеглинок?
- Що легше — будувати чи відгадувати?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Метод «Рюкзак»

Кожен учень стисло дає відповідь на запитання: «Які з тих знань і умінь, що набув на уроці, він візьме із собою для використання?».

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 57. ЗАКРІПЛЕННЯ ЗВУКІВ [л], [л'], БУКВИ л, Л. ЧИТАННЯ СЛІВ, РЕЧЕНЬ З ВИВЧЕНИМИ БУКВАМИ

Мета: закріпити вивчену літеру, знання дітей про вживання великої букви; формувати навички читання; розвивати фонематичний слух, уміння складати речення за малюнками і світлинами; виховувати толерантність.

Обладнання: конструктор LEGO, предметні малюнки.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

Гра «Додай слово»

Учні об'єднуються у три групи. Перемагає та, яка придумала найбільше слів до складів.

Лі- (літо, ліс, літак, лінь, лікар, літери)

ла- (Лариса, ластівка, лампа, лак)

ло- (Лола, лото, лось, лопух, лопата)

ле- (Леся, Леонід, лев, ледар, лелека)

ма- (Марія, Максим, мама, машина, мак)

мо- (Мотря, молоко, морозиво, море, мороз)

мі- (Міла, мітла, мішок, міст, місяць)

ми- (Мирон, мир, миша, Мирослав)

2. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Квест-дослідження»

— Буква Л хоче дослідити, чи знають учні 1-го класу, коли і в яких словах її слід писати.

— Які імена є на букву Л? (Леонід, Лілія, Лариса, Людмила.)

— Як пишуться імена? (З великої літери.)

— Які ще слова пишуться з великої літери? (Назви міст: Львів, Луцьк, Луганськ; прізвища: Лавриненко; назви річок: Лужанка, Лохвиця.)

— Побудуйте речення з цими словами, щоб воно складалось із 4 слів.

3. Актуалізація опорних знань

ДУДОЧКУ КУПИЛИ

Пилипко удвох із Грицем
Повертаються з крамниці.
Гарну дудочку купили —
Гриць пищить на ній щосили!
Всі, хто стрінеться й послуха,

Затуляють швидше вуха
І тікають
Хто куди
Від Грицькової дуди.

Василь Шаройко

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

На дошці — ромашка з пелюстками — 6 типів питань (прості, уточнювальні, пояснювальні, творчі, оцінювальні, практичні). Учні працюють у групах. Вони обирають запитання певного виду, обговорюють і дають відповідь.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться у вірші?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, хлопців звати Микола та Максим?

Пояснювальне. Чи гарну дудку купили хлопчики?

Творче. На якому музичному інструменті ви хотіли б навчитися грати або граєте?

Оцінювальне. Чому від хлопців утікали всі люди?

Практичне. Де можна навчитися грати на музичних інструментах?

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні найуважніші діти 1-го класу продовжать закріплювати літери *Лл*. Удосконалимо вміння складати речення.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 60).

— У вільний від уроків час кожен полюбає займатися своєю улюбленою справою.

— А чим займаєтеся ви? (Відповіді учнів.)

— Учні 1-го класу, зображені на світлинах, теж мають свою улюблену справу.

Завдання 1

— Ось учні відвідують музичну школу. На яких музичних інструментах вони грають? (*Цимбали, сопілка*.)

- Голосок тоненький має,
Всіх маляток звеселяє,
Ви на ній всі граєте,
Хто вона — впізнаєте?

Ду-ду-ду, віть-віть-віть!
Ви моє ім'я назвіть.
Не паличка, не гілочка,
Звуть мене... (*сопілочка*).

— Українська народна мудрість говорить: «На словах, як на цимбалах, а на ділі, як на бала-лайці».

— Як ви це розумієте?

— За допомогою вивчених літер та звукової схеми слова здогадайтеся, як звуть дітей. (*Лариса, Леонід*.)

— Прочитайте пісеньку, що співає дівчинка Лариса. (*Ла-ла-ла!*)

Завдання 2. Визначення звукової моделі слова

— Отже, наші друзі вийшли прогулятися до парку і придбали там повітряні кульки. А що на них написано, ми прочитаємо. Читаймо хором.

— Прочитайте ім'я дівчинки з повітряними кульками.

— Чим у вільний час займається хлопчик? (*Любить грати у футбол*.)

— Прочитайте, як його зовуть. (*Алім*.)

— Що робить третя дівчинка? (*Складає конструктор*.)

— Як її зовуть? (*Алла*.)

Дискусійна сітка Елвермена, або «павутинка» дискусії

Стратегія спрямована на організацію дискусії в класі й формування в учнів чіткої позиції щодо обговорення проблем на рівні дібраних ними аргументів.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, потрібно відвідувати, адже ти більше будеш дізнаватися про навколишній світ	Чи варто відвідувати різні гуртки після уроків?	Ні, на уроках дуже стомлюються, і варто просто грати в ігри на комп'ютері
ВИСНОВОК		

Учні мають аркуші з клейкою основою, на яких записано їхні імена та прізвища. Діти виходять до дошки та наклеюють їх відповідно до власних переконань. Далі учитель об'єднує учнів у групи й організовує диспут із цього питання. Учні вільно висловлюються та відстоюють свою думку, зважаючи на певні факти. Вони можуть під час диспуту змінити думку й перейти в іншу групу.

Завдання 3. Читання речення за допомогою слів та малюнків

— Прочитайте підписи до кожної світлини.

Завдання 4. Складання діалогу. Робота в парах

— Прочитайте діалог.

— Складіть діалог про те, як ви розмовляєте з мамою.

Фізкультхвилинка

2) Удосконалення читацьких навичок (с. 61).

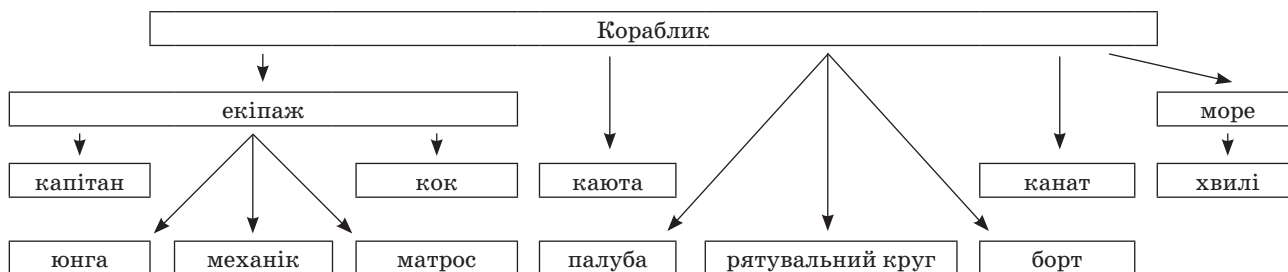
Читання слів та речень

- Хто зображений на ілюстрації?
- На чому подобається кататися дівчаткам? (*На роликах, велосипеді, лижах.*)
- Прочитайте імена дівчаток.
- Прочитайте речення.

Читання чистомовки

- Навчіться читати чистомовку.
- А чи вмієте ви виготовляти паперові кораблі?
- На уроці письма ви навчитеся цього!

3) Вправа «Кластер».

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Сканворд».

К	М	М	І	Л	А	Щ
А	Л	Л	А	О	Ф	Х
З	І	Р	К	Л	Ї	Ї
К	Щ	Н	Я	А	Є	Ч
А	Ф	А	Л	І	М	О

(*Міла, Алла, Лола, Алім.*)

2) Гра «Прокидайся, уяво!». Робота з конструктором LEGO в малих групах.

— За допомогою цеглинок виготовте водний транспорт.

— Яким, на вашу думку, може бути водний транспорт?

Діти створюють свої шедеври протягом 5 хвилин та презентують їх у малих групах.

Педагог пропонує дітям об'єднати всі створені роботи та спільно уявити світ, у якому вони можуть існувати та взаємодіяти.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Відкритий мікрофон»

- Що цікавого було на уроці?
- Про що нове ви дізналися?
- Чи цікаво вам дізнатися про морські професії?
- Чи задоволені ви своєю роботою?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 58. ПИСЬМО ВЕЛИКОЇ БУКВИ Л. РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ («Вчуся визначати ознаки предметів»)

Мета: учити писати велику букву *Л*; розвивати спритність пальчиків під час вправи «Човник»; порівняти елементи великих букв *А, М, Л*; звертаючи увагу на початок письма перших елементів цих букв; учити списувати слова і речення; розвивати спостережливість, вміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, ілюстрації корабля, папір, кольорові олівці, технологічна карта виготовлення паперового кораблика, ілюстрації представників морських професій та їхніх атрибутів.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, технологічна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Покладіть руки на парту, заплющте очі та промовляйте:

- Я зможу сьогодні добре працювати на уроці.
- Я — особистість творча.
- Я бажаю однокласникам успіхів на уроці.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

Вправа «Вільний мікрофон»

- Яку букву ви вчилися писати попереднього уроку?
- Який звук позначає буква «ел»?
- А якщо за нею наступна буква *і*?
- До якої букви подібна рядкова «ел»?

Гра «Так — ні»

— Я називатиму твердження, а ви сигналізуєте цеглинками: зелена — правильне твердження (*так*), червона — неправильне (*ні*).

- У слові *голуб* немає приголосних м'яких звуків. (*Так.*)
- У слові *Ліля* є приголосний м'який і приголосний твердий звук. (*Ні.*)
- Слово *Олег* починається голосним звуком. (*Так.*)
- У слові *лев* три звуки. (*Так.*)
- У слові *слива* три склади. (*Ні.*)

2. Мотивація навчальної діяльності

Узяв хлопчина рушничок
Та й повісив на гачок.
До матері повернувся,

Від здогадки усміхнувся:
— Як журавлик, як орел,
Ця крилата буква *Л*.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ми навчимося писати велику літеру *Л* та поєднувати її з іншими літерами. Розглянемо та порівняємо друковану та рукописну літери *Л*.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Підготовчі вправи (с. 19).

Пальчикова гімнастика. Вправа «Човник»

Маленький човник по річці пливе.
Дітей на прогулянку човник везе.

(Обидві руки поставити на ребро і з'єднати ківшиком. Імітувати рух човника.)

— Діти, послухайте вірш.

Вітер з гаєм розмовляє,
Шепче з осокою.
Пливе човен по Дунаю
Один за водою.
Пливе човен, води повен.

Ніхто не спиняє,
Кому спинить — рибалоньки
На світі немає.
Поплив човен в синє море,
А воно заграло.

Тарас Шевченко

— Про що йдеться у вірші? (Відповіді дітей.)

— Куди пливе човен? (Відповіді дітей.)

— Хто написав цей вірш? (Відповіді дітей.)

— Так, молодці! Цей вірш написав Тарас Григорович Шевченко.

Дидактична гра «Хто пливе на кораблі?»

Педагог розповідає дітям про морські професії, демонструє зображення капітана, матроса, юнги, кока, штурмана, боцмана, механіка й називає їхні професійні атрибути.

Дидактична гра «Що кому належить?»

Учитель демонструє картинки із зображеннями атрибутів.

— Кому вони належать? (Наприклад: каструля — кокові; штурвал — капітанові; безкозирка — матросові; свисток — боцманові; гайковий ключ — механікові.)

— Швидкісний корабель зібрався в далеке плавання. За штурвалом стояв хвацький... (капітан). Палубу мили молоді... (матроси). Смачно пахло з камбуза, де готував обід червонощокий... (кок). Раптом пролунав свисток і команда: «Всім нагору!» Це старий... (боцман) побачив за бортом пораненого дельфіна. «Стоп, машина!» — вигукнув... (капітан). У машинному відділенні наказ виконав головний... (механік), і машина зупинилася. Пораненого дельфіна витяг... (водолаз) і оглянув корабельний... (лікар). Згодом, коли... (дельфін) одужав, уся команда зібралася на палубі, аби випустити його... (в море). Довго ще вдячна істота проводжала... (корабель) із добрими людьми.

— Діти, а чи хотіли б ви мати такий самий корабель? Коли виростете, ви зможете стати кораблебудівниками або моряками. Зараз ми можемо виготовити маленький кораблик і відпустити його плавати струмками.

— Спочатку наслідуйте малюнок.

Учитель спостерігає за виконанням.

— А тепер зробіть паперовий кораблик за технологічною картою на с. 19.

Учитель коментує алгоритм виготовлення.

Вправа «Асоціативний куц»

(Море, небо, чайки, дельфін, моряк, капітан, кок, штурман, боцман, механік...)

2) Порівняння друкованої та рукописної літери «Л» (с. 20).

— Зіставимо велику букву Л друковану і рукописну.

— Що у них спільного?

— А що відмінного?

— Хто або що зображено на сторінці зошита? (Кораблики, море, чайки.)

— Обведіть малюнок по пунктирах.

3) Написання великої літери «Л».

— Сьогодні ми навчимося писати велику літеру Л.

— Велика писана буква «ел» пишеться так, як рядкова, тільки більшого розміру. Висота її досягає міжрядкової лінії.

— Подивіться, як я починаю писати: трохи вище нижньої рядкової лінії, заокруглюю вниз праворуч, торкаючись нижньої рядкової, та веду похило вгору до міжрядкової лінії. Не відриваючи руки, пишу пряму похилу паличку (*спочатку веду по вже написаному*) із заокругленням унизу.

— Напишіть елементи в повітрі: *раз-і, два-і*.

— Виконайте вправу в зошиті.

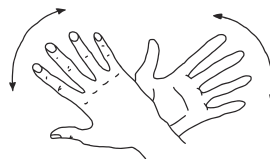
— У першому рядку напишіть елементи, а у наступному — велику літеру «ел».

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

4) Пальчикова гімнастика. Вправа «До побачення!».

(Помахати спочатку правою, потім лівою, а наприкінці — двома руками.)

До побачення, курчата
І кумедні кошенята!
Не сумуй так, їжачок!
Час малятам на урок.

5) Написання великої букви «Л» з рядковою літерою «у».

— Напишіть букву *Л* у повітрі: *раз-і, два-і*. Безвідривно приєднайте букву *у* під рахунок: *і-раз-і, два-і*.

— Виконайте вправу в зошиті.

6) Написання великої букви «Л» з рядковою літерою «а».

— Напишіть букву *Л* у повітрі: *раз-і, два-і, три-і*. Приєднайте до неї літеру *а*.

— Виконайте вправу в зошиті.

Фізкультхвилинка

Хто вже, хто вже так стомився,
Що ліворуч нахилився?
Хто вже спить?
Треба дружно всім вам встати,
Фізкультпаузу почати.

Сонце спить, небо спить.
Навіть вітер не шумить.
Рано-вранці сонце встало
І проміння всім послало.

7) Написання слів «Лола», «Алла».

— Прочитайте слова.

— Нижнім з'єднанням приєднайте літеру до літери.

— Напишіть слово *Лола*.

— Чому це слово пишеться з великої літери?

— Напишіть слово *Алла*.

8) Написання речення.

— Прочитайте речення. (*У Лоли мило.*)

— Як пишеться перше слово у реченні?

— Чому друге слово пишеться з великої літери?

9) Гра «Букви подружилися» (написання складів).

— Подружилися літери між собою. Візьміть їх за руки!

— Напишіть утворені склади.

Учитель постійно стежить за написанням з'єднань літер.

— Пригадайте, як пишуться великі літери.

— У яких іменах вони пишуться?

10) Розвиток зв'язного мовлення (с. 21).

— Послухайте вірш.

ОСІННІ ДАРУНКИ

Наталочка-школярочка
Вже ростом немала.

Вона цієї осені
У перший клас пішла.

В дарунок першокласниці
Щасливий день приніс
І яблука-антонівки,
І мідний цвіт беріз.
Навкруг сади пишалися
У зелені, в красі.
Школярка дарувала
Свої гостинці всім.
Вона ішла веселою
По росяній землі.

І з нею привіталися
Курлики-журавлі.
До неї посміхалися
Дорослі й школярі.
Вона ж про них читала
В своєму букварі.
Про їхню дружбу щирю,
Про школу, рідний дім
Школярочка напише
У зошиті своїм.

М. Сингаївський

— Відгадайте загадку.

- Народжується з квітки,
Його всі люблять дітки,
Заліза в нім багато,

Рум'яне і хрустке.
А ну, скажіть, малята,
То що ж воно таке? (*Яблуко.*)

- Розгляньте яблука на с. 21 зошита. Чи можна сказати, що вони однакові?
- Розфарбуйте перше яблуко червоним кольором; друге — зеленим; третє — жовтим.
- Назвіть ознаку, за якою яблука різняться між собою. (*За кольором.*)
- Розфарбуйте всі яблука зеленим кольором.
- Назвіть ознаку, за якою яблука різняться між собою. (*За формою.*)
- Розфарбуйте всі яблука жовтим кольором.
- Назвіть ознаку, за якою яблука різняться між собою. (*За розміром.*)

Гра «Хто більше?». Робота в парах

- Назвіть предмети.
- Позмагайтеся з однокласниками, хто добере більше ознак до кожного предмета.

5. Закріплення вивченого матеріалу

Гра з Дідом-Буквоїдом

Л	і		а
---	---	--	---

(*Ліда, Ліна.*)

Л	і	л	і	
---	---	---	---	--

(*Лілія.*)

А	л	і		а
---	---	---	--	---

(*Аліна.*)

Л	а		и		а
---	---	--	---	--	---

(*Лариса.*)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Метод «п'яти пальців»

Учні підсумовують вивчене на уроці за п'ятьма напрямками.

М — мізинець — знання. Які знання я сьогодні здобув(*ла*)?

Б — безіменний — мета. Чого я сьогодні досяг(*ла*)?

С — середній — настрої. Який настрої сьогодні був у мене?

В — вказівний — допомога іншим. Чим я сьогодні допоміг(*допомогла*) іншим?

В — великий — здоров'я. Що я зробив(*ла*) для свого здоров'я?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 59. ЗВУКИ [н], [н'], ПОЗНАЧЕННЯ ЇХ БУКВОЮ *н, Н* (ен). ЧИТАННЯ СКЛАДІВ І СЛІВ З ВИВЧЕНИМИ БУКВАМИ

Мета: учити учнів розрізняти звуки [н] і [н'], сприймати на слух невеликий текст, виокремлювати в ньому слова зі звуками [н] і [н']; ознайомити учнів з друкованою буквою *н, Н*, що може позначати звуки [н] і [н']; формувати вміння читати склади-злиття і слова з буквою *н*, добирати слова зі звуками [н] і [н']; формувати навичку читання; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; розвивати вміння складати речення за світлинами; виховувати толерантність.

Обладнання: конструктор LEGO, кольорові олівці, листя, гудзики.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мовленнєва розминка

Робота за віршем

Наша Ніна у неділю
Вишиваночку наділа!
І намисто, і віночок,
Нумо, дівчинко, в таночок!

Гнате, чом такий понурий?
Награвай на піаніно!
Ти ж, Назаре — на бандурі
І нехай танцює Ніна!

Робота над чистомовкою

На-на-на — ми піймали лина.
Ли-ли-ли — дні осінні пройшли.
Ну-ну-ну — я козу тягну.
Но-но-но — підемо в кіно.

Не-не-не — яблуко смачне.
Ні-ні-ні — сонце у вікні.
Ни-ни-ни — червоні кавуни.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні найуважніші діти 1-го класу продовжать вивчати літери, а саме — букву *Нн*. Навчимося складати і читати речення.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Вправа «Квест-дослідження». Спостереження за вимовою звука.

Робота за віршем

На довгу нитку намистини
Настуся хоче нализать.

Вона, напевно, буде нині
На нашім святі виступать.

Н. Забіла

— Який звук зустрічається найчастіше?

— Назвіть слова, що ви запам'ятали, зі звуками [н], [н'].

— Зробіть звуковий аналіз слова *нині* за допомогою цеглинок.

— Який за звучанням звук [н]: голосний чи приголосний? (*Приголосний.*)

— Чому ви так вважаєте?

— Чи виникають перешкоди під час вимови?

— Вимовте звук [н'].

— Чи подібний він за вимовою до [н]?

— А чим відрізняється?

— Вимовте пару звуків: [н] — [н']. Вимовляючи м'який звук, середню частину спинки язика підносьте до піднебіння.

— Отже, [н] — приголосний твердий, а [н'] — приголосний м'який.

2) Робота за підручником (с. 62).

Завдання 1. Позначення звуків [н], [н'] буквою «ен»

Розглядання букви.

Дві палочки-лічильки
Гуляли у саду.
Аж тут зламалась гілочка:
— Рятуйте, бо впаду!

Летіла і кружляла,
Хапаючись за клен,
Між палочками впала —
І вийшла буква *Н*.

І. Січовик

— Звук [н], [н'] позначають буквою «ен». Повторіть назву букви. Буква «ен» є велика і мала. (*Вчитель показує літери.*)

— Пофантазуйте, на що схожа буква.

Гра «Пантоміма»

Робота в парах. Учні у парі показують букву.

Робота з конструктором LEGO

— Діти, за допомогою цеглинок побудуйте букву «ен».

— За допомогою чого ми ще зможемо збудувати літеру *Н*? (*Олівців, листочків, лінійок, гудзиків, стрічок, паличок...*)

Завдання 2

— Назвіть предмети зі звуком [н], [н'], зображені у підручнику.

— Прочитайте звуковий аналіз цих слів.

— Порівняйте перші звуки у словах *ножиці, ніж*.

— Чи є ці звуки у словах другої пари предметів?

Завдання 3

— Послухайте розповідь. Запам'ятайте слова зі звуком [н], [н'].

— Назвіть ці слова.

— Де знаходиться літера *н*?

Гра «Спіймайте звуки [н], [н']»

Котик жалібно Нявчав: «Няв-Няв!
Не ловлю вночі я гав, Няв-Няв!
Мишку сіру поганяв, Няв-Няв!

Ледве-ледве упіймав, Няв-Няв!
Хоч старий я став уже й оглух,
Але маю до мишеї я добрий Нюх!»
М. Артимович

— Діти, назвіть слова, у яких пишеться ця літера.

Завдання 4

— Складіть з олівців букву *И*.

— «Перетворіть» букву *И* на букву *Н*. Як це зробити?

Фізкультхвилинка

3) Підготовка до читання (с. 63)

Завдання 1. Читання обернених та прямих складів.

Завдання 2. Читання слів.

Завдання 3. Читання речень за допомогою малюнків.

Завдання 4. Читання тексту.

ДВІ КНИЖКИ

Зійшлися дві книжки:
Галі та Оришки,
Одна чиста, мов на свято,
Друга вся пом'ята.
Бо знає Оришка,
Що добрий друг книжка:
Пильно лиш її читати,
Розкаже багато.
Бо тільки Оришка
Дочитає книжку,

Має здавна добру звичку:
Кладе на полицку.
Візьме книжку Галя,
(*Довго одягалась!*) —
Зараз пальці всі немиті
На книжці відбиті.
Кине книжку Галя,
(*За котом погналась!*)
Впаде книжка десь під ноги,
Позбиває роги.

Так росте Орися:
Щодня щось навчитьсяся.

А що буде Галя знати?
Можете вгадати?
Л. Храплива-Щур

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

— А тепер — завдання від Книжки.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться у вірші?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, дівчатка погано ставилися до книжок?

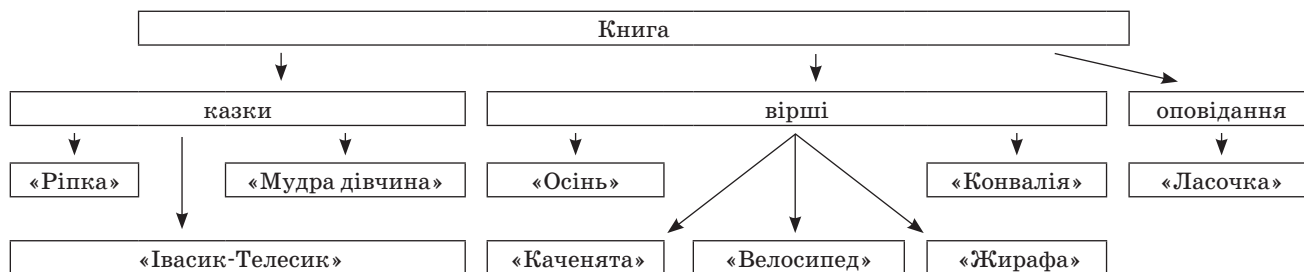
Пояснювальне. Чому Галинка й Оришка по-різному ставляться до книжок?

Творче. Намалюйте ілюстрацію до вашої улюбленої книги.

Оцінювальне. Чи дотримують учні 1-го класу правил поведження з книгою?

Практичне. Розкажіть, як потрібно поводитися з книгою.

4) Вправа «Кластер».

4. Закріплення вивченого матеріалу

Гра «Так чи ні?»

Зіграти хочеться мені
З тобою, друже, в «так» чи «ні».
Тобі питання задаю,

Готуй же відповідь свою!
Відповідай, коли мастак,
Чи «ні», чи «так»!

- У слові *лимон* чуємо голосні звуки [и], [о]?
- Звук [а] у слові *малина* чуємо на початку слова?
- У слові *Олена* два склади?
- У слові *Алан* наголошений третій склад?
- У слові *книги* чотири звуки?
- «Їжачок прочитав цікаву книгу». Це речення складається з чотирьох слів?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Метод «Капельюшки де Боно»

- *Білий* — колір чистоти.
Що мені відомо про літеру «ен»?
- *Червоний* — колір життя, відчуттів.
Навіщо потрібно знати літери?
- *Чорний* — колір землі, здорового глузду.
Назвіть слова, що містять літеру «ен».
- *Зелений* — колір досліджень.
Що означає слова *лини*?
- *Синій* — колір знань.
Навіщо мені потрібні знання, здобуті сьогодні на уроці?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 60. ПИСЬМО МАЛОЇ БУКВИ *н*

Мета: учити писати малу букву *н*; розвивати спритність пальчиків і чіткість мовлення під час вправи «Ножиці»; навчати порівнювати форми рукописних букв *і*, *н*; звернути увагу на поєднання букв *о*, *н*; розвивати спостережливість, уміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, кольорові олівці.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

— Чи це буква, чи драбина? —
Дивувалася дитина.

Ну, якщо один щабель,
То, звичайно, буква *Н*.

— Які слова ми напишемо з літерою «ен»?

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ми навчимося писати малу літеру *н* та поєднувати її з іншими літерами. Напишемо слова. Розглянемо та порівняємо друковану і рукописну літери *н*.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Підготовчі вправи (с. 22).

Пальчикова гімнастика. Вправа «Ножиці»

У мене ножиці в руці —
Я вирізаю прапорці.
Ріжу ними все, що треба:

І тканину, і папір.
Як не віриш — перевір.

(Вказівним і середніми пальцями спершу правої, а потім — лівої руки імітувати різання ножицями.)

Повторення великих та малих рукописних букв

- З'єднайте лініями половинки кожної букви, назвіть їх.
- Запишіть велику і малу рукописні букви.

Робота за малюнками

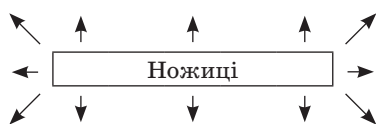
- Що ви бачите на малюнку? (Ножиці та серветку.)
- Побудуйте з цеглинок звукову схему слова *ножиці*.
- Розфарбуйте ножиці.
- Наведіть візерунок на серветці.

Завдання за вибором:

- Візерунок виконати двома кольорами.
- Візерунок виконати трьома кольорами.

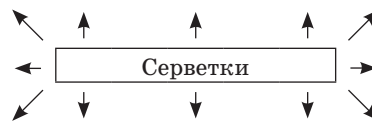
Вправа «Асоціативний куц». Робота в групах

1-ша група

(2 кільця, 2 кінця, гвинтик, папір, тканина, нитки, сукня, пальто, штани...)

2-га група

(Ваза, фрукти, квіти, стіл, рідні, нитки, тканина, папір, кафе, свято...)

2) **Порівняння друкованої та писаної літери «н» (с. 23).**

- Зіставимо малу букву *n* — друковану і рукописну.
- Що у них спільного? А що відмінного?
- Що зображено на сторінці зошита? (*Калина, слива.*)
- Побудуйте звукову схему слова, у якого є звук [н]. (*Діти виконують завдання.*)
- Обведіть літеру «ен» по пунктирах.

3) **Написання малої літери «н».**

- Сьогодні ми навчимося писати малу літеру *n*.
- Мала писана буква «ен» — це пряма похила паличка зі з'єднувальним вузликом і пряма похила паличка із заокругленням унизу.
- Подивіться, як я пишу: починаю писати від верхньої рядкової лінії пряму похилу паличку і від середини палички пишу горизонтальну паличку. Потім пишу пряму похилу паличку із заокругленням унизу праворуч, торкаючись нижньої рядкової, та веду похило вгору до середини рядка.
- Напишіть елементи в повітрі: *раз-і, два-і, три-і.*
- Виконайте вправу в зошиті.

4) **Пальчикова гімнастика. Вправа «Лис».**

Зустрілись пальчики:
Великий, вказівний, середній,
Безіменний і мізинець.
Вони театр всі створили
І всі до праці приступили.

5) **Написання букви «ен» з рядковою літерою «а».**

- Напишіть букву «ен» у повітрі: *раз-і, два-і, три-і*. Приєднайте до неї букву *a* під рахунок: *і-раз-і, два-і*.
- Виконайте вправу в зошиті.
- Які склади містять склад *на*-?

6) **Написання букви «о» з рядковою літерою «ен».**

- Напишіть букву *o* в повітрі: *і-раз-і*. Приєднайте до неї літеру «ен».
- Виконайте вправу в зошиті.

Фізкультхвилинка

7) **Написання складів «ни», «но», «не», «ну», «ні».**

- Пройдіть лабіринт від букви «ен» до кожного виходу.
- Які склади утворилися?
- Запишіть утворені склади. Нижнім з'єднанням приєднайте літеру до літери.
- Виконайте вправу в зошиті.

8) **Написання слів «нам», «мені».**

- Прочитайте перше і друге слово.

9) **Написання слів «Інна», «Алан».**

Вправа «Відкритий мікрофон»

- Прочитайте перше слово. (*Інна.*)
- Що воно означає? (*Ім'я дівчинки.*)
- Як пишеться це слово? (*З великої літери.*)
- Чому? (*Бо всі імена пишуться з великої літери.*)
- Прочитайте друге слово. (*Алан.*)
- Що воно означає? (*Ім'я хлопчика.*)
- А зараз ми спробуємо написати ці слова красиво, без помилок. (*Пояснення вчителем написання імен.*)

10) **Написання слів «лимон», «малина».**

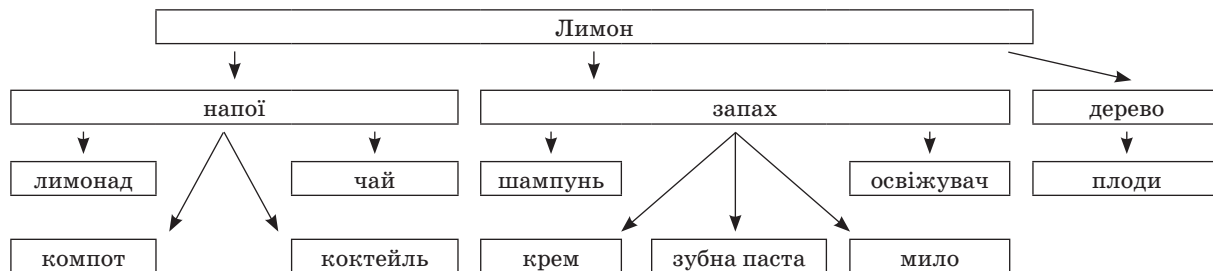
- Прочитайте слова, записані друкованим шрифтом. (*Лимон, малина.*)

— Напишіть ці слова рукописним шрифтом уважно, без помилок.

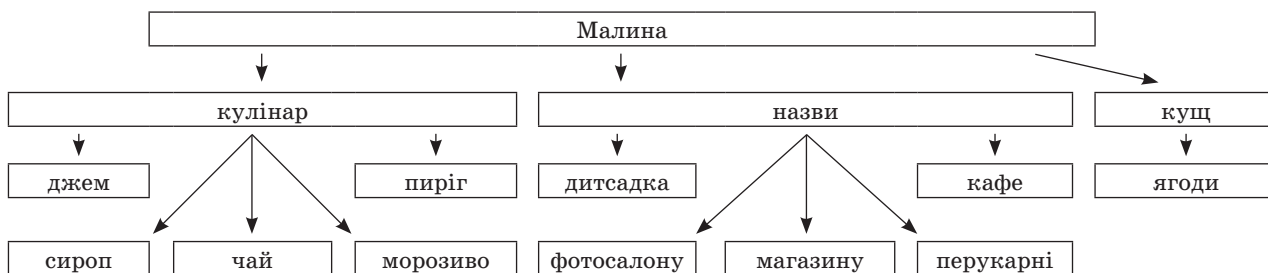
Учитель пояснює кожну літеру та звертає увагу на з'єднання.

Вправа «Кластер». Робота в групах

1-ша група

2-га група

4. Закріплення вивченого матеріалу

Гра «Подумай і скажи»

Узявши за початок літеру іншого кольору й «перестрибуючи» через одну, прочитайте закодовані слова (всі літери — рукописні).

д л ц а а и ж а л
А и Л е н в л т м
о л о н а а М л
а к і к ж М м і а

(Алла, Ліна, малина, мама.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Робота з конструктором LEGO

Діти утворюють коло. У середині кола — набір цеглинок, різних за кольором. Педагог пропонує учням вибрати ту цеглинку, що, на їхню думку, видається найвеселішою. Діти пояснюють свій вибір. Потім вони обирають найсумнішу цеглинку і знову пояснюють, чому вони взяли саме таку цеглинку. Діти додають щось до сумної цеглинки, щоб якось розвеселити її.

- Пригадайте ситуації, коли вам було сумно/весело на уроці? Розкажіть.
- Що може засмутити людину?
- Як можна розвеселити сумну людину?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 61. ЗАКРІПЛЕННЯ ЗВУКІВ [н], [н'], БУКВИ н, Н

Мета: закріпити вивчену літеру, її звукові значення, знання дітей про вживання великої букви; формувати навички читання слів і речень із вивченими буквами; розвивати фонематичний слух, уміння складати речення за малюнками і світлинами; виховувати толерантність.

Обладнання: конструктор LEGO, іграшки.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Гра «Побажання»

Діти утворюють коло. По колу, як естафету, передають одне одному квітку та висловлюють побажання: «Маринко, бажаю тобі сьогодні дізнатися щось нове. Петрику, бажаю тобі гарно попрацювати...».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

Гра «Впіймай помилки»

— У нашому тексті заховалися помилки. Я читатиму його, а ви спробуйте ці помилки впіймати.

Правила гри: учитель читає текст із Букваря, навмисно змінюючи якісь слова. Учні уважно стежать за читанням учителя та текстом і, помітивши помилку, зупиняють його та виправляють. Перемагає той, хто «впіймає» найбільше помилок.

Текст

У Лоли і Аліма малі лимони. А у Аліни, Алли і мами малина. Наум і Алан мили

2. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Квест-дослідження»

1. Скільки вивчили літер?

а) 9: а, о, у, і, и, е, м, л, н;

б) 8: а, о, у, і, и, е, м, л.

2. Слово *малина* має:

а) три склади;

б) чотири склади.

3. Які слова пишуться з великої літери?

а) назви птахів;

б) імена людей.

4. У слові *Ніна* перший звук:

а) м'який;

б) твердий.

3. Актуалізація опорних знань

ДВА ПЛЮС ДВА

Мені на долоню
Злетіли з хмаринки
Дві білі сніжинки
І ще дві сніжинки.

А разом виходить
Якась дивина —
А разом виходить
Краплина одна!

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

На дошці — ромашка з пелюстками — 6 типів питань (*прості, уточнювальні, пояснювальні, творчі, оцінювальні, практичні*). Учні працюють у групах. Вони обирають запитання певного виду, обговорюють і дають відповідь.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться у вірші?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, дитина спіймала 4 сніжинки?

Пояснювальне. Чому сніжинки стали краплею води?

Творче. Що можна виготовити зі снігу?

Оцінювальне. Про що не знала дитина?

Практичне. Виготовте сніжинки.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні найуважніші діти 1-го класу продовжать закріплювати літери *Нн*. Удосконалимо вміння складати речення.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 64).

— Що бачили діти за вікном? (*Сніжинки.*)

— Що ви бачите за вікном свого класу? (*Відповіді учнів.*)

Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах

Учні складають невеличкі висловлювання від імені обраного персонажа.

Роль — сніжинка. **Аудиторія** — діти. **Формат** — лист. **Тема** — «Краса природи».

Зразок міні-тексту

Доброго дня, першокласники!

Вирішила залетіти до вас на гостини. Злетіла я з неба. Роздивіться мене: колючки, кнопочки, зірочки, кульки. Є великі, а є і маленькі. Утворилися ми з води, яка охолодилася на морозі. Мені дуже приємно з вами спілкуватися, літати зимовим лісом, селом, містом. Дуже чекаю на зустріч у дворі. Ви зможете зліпити снігову бабу, пограти у сніжки, покататися на лижах та санках.

Ваша подруга Сніжинка.

Завдання 1. Читання слів

— Прочитайте слова.

— Чому вони написані з великої літери?

— Які ще слова пишуться з великої літери?

Завдання 2. Читання речень

— Прочитайте перше речення.

— Як звати дівчинку? (*Ніна.*)

— Як звати ляльку? (*Нонна.*)

— Прочитайте друге речення.

— Яка кличка котика? (*Немо.*)

Вправа «Асоціативний куц». Завдання за вибором

(*Свійська тварина, молоко, миска, килимок...*)

(*Магазин, одяг, взуття, гребінець, зачіска, подруга, ...*)

Завдання 3. Читання речень з різною інтонацією

— Прочитайте речення з різною інтонацією.

Фізкультхвилинка

2) Продовження роботи за підручником (с. 65).

Читання слів та речень

— Хто зображений на ілюстрації?

— Чим люблять гратися діти? (*Ведмедик, поні, лялька, панда.*)

— Прочитайте речення.

— Покажіть Нілу, Інну, Ліну.

Читання тексту

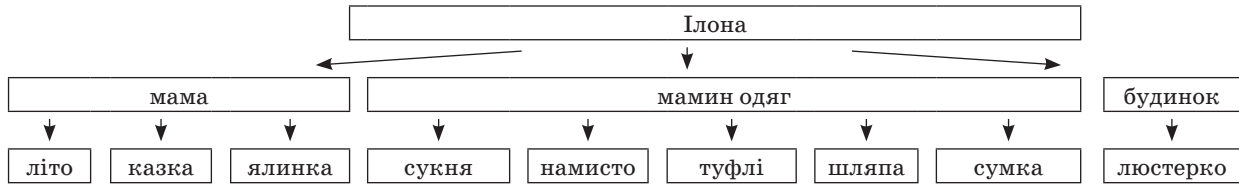
Якщо говорити між нами,
То все починається з мами.
І казочка перша у світі,
І сонячна подорож в літо.
Найперші легенькі сніжинки

І сяюче диво — ялинка.
Від мами — і літери, й слово,
І зроблена разом обнова...
Якщо говорити між нами,
То все починається з мами.

М. Пономаренко

— Навчіться читати зі словами і малюнком. (Читання тексту.)

Вправа «Кластер»

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Сканворд».

К	М	І	Н	Н	А	Щ
Н	О	Л	Н	А	У	М
Е	А	Л	І	Н	А	Ї
Н	О	Н	Н	А	Є	Ч
А	Ф	А	Л	А	Н	О

(Інна, Наум, Аліна, Нонна, Алан.)

2) Гра «Прокидайся, уяво!». Робота з конструктором LEGO в малих групах.

— За допомогою цеглинок виготовте свою іграшку.

Діти створюють свої шедеври протягом 5 хвилин та презентують їх у малих групах.

Педагог пропонує їм об'єднати всі створені роботи та спільно уявити світ, у якому ці творіння можуть існувати та взаємодіяти.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Продовж речення»

- Сьогодні на уроці ми дізналися про...
- Ці знання мені будуть потрібні для...
- На уроці я працював (працювала)...

2. Слово вчителя

— Із неба веселим таночком опускалися сніжинки. Їх ставало так багато, що вони вкривали дерева, кущики, будинки, поля, луки, водойми. Ці сніжинки навесні потечуть чистими струмочками. Саме такими чистими і дзвінкими, як наша українська мова. Замисліться над таким висловом: «Мова зникає не тому, що її не вчать інші, а тому що нею не говорять ті, хто її знає». Ось тому потрібно не лише вчити українську мову, але й говорити нею.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 62. ПИСЬМО ВЕЛИКОЇ БУКВИ Н

Мета: учити писати велику букву *Н*, порівнювати велику букву *Н* з великою *І*; звернути увагу на третій елемент букви, порівняти його з петлями, що писали в підготовчий період; учити списувати речення з рукописного тексту, розміщувати слова на однаковій відстані; розвивати спостережливість, уміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, кольорові олівці, картки до гри.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Нумо, діти, підведіться!
Всі приємно посміхніться.

Пролунав уже дзвінок,
Починаємо урок!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

1) Вправа «Вільний мікрофон».

- Яку букву ви вчилися писати попереднього уроку? (Букву «ен».)
- Який звук позначає буква «ен»?
- А якщо за нею наступна буква *і*?
- До якої букви подібна рядкова «ен»?

2) Гра «Так — ні».

— Я називатиму твердження, а ви сигналізуйте цеглинками: зелена — правильне твердження (так), червона — неправильне (ні).

- У слові *голуб* немає приголосних м'яких звуків. (Так.)
- У слові *Ліля* є приголосний м'який і приголосний твердий звуки. (Ні.)
- Слово *Олег* починається голосним звуком. (Так.)
- У слові *лев* три звуки. (Так.)
- У слові *слива* три склади. (Ні.)

2. Мотивація навчальної діяльності

Буква *Н* — немов драбинка:
Палки дві і перетинка.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ми навчимося писати велику літеру *Н* та поєднувати її з іншими літерами. Розглянемо та порівняємо друковану та рукописну літери *Н*.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Підготовчі вправи.

Пальчикова гімнастика. Вправа «Дзига»

Обертання олівця по столу великим і вказівним пальцем.

Читання віршів про вишиванку

ВИШИВАННЯ

Вишила суничку нитка червоненька,
вишила листочок нитка зелененька.
Вишила садочок, вишила долинку,
вишила у небі хмарку і хмаринку,

щоб гуляли тихо, весело обоє
та й учили птахів, як літять по двоє.
Щоб весняні квіти не були сумними
та учили дощик, як ходить за ними.

Г. Кирпа

Вправа «Асоціативний куц»

(Червоні, білі, чорні, сині, жовті, коричневі, зелені, катушка, одяг, магазин, базар...)

ВИШИВАНКА

Мама вишила мені
Квітами сорочку.
Квіти гарні, весняні:
— На, вдягай, синочку!
В нитці — сонце золоте,
Пелюстки багряні,

Ласка мамина цвіте
В тому вишиванні.
Вишиваночку візьму,
Швидко одягнуся,
Підійду і обніму
Я свою матусю.

В. Крищенко

Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії

Так	Проблема	Ні
Так, потрібна, бо він — українець, а це — національний одяг	Чи потрібна хлопчикові вишиванка?	Ні, не потрібна, у школу носять форму. Ні, вишиванки носять лише дівчатка
ВИСНОВОК Потрібно носити вишиванки всім — не лише дітям, але й дорослим. Ми всі — українці.		

2) Порівняння друкованої та писаної літери «Н» (зошит, с. 24).

- Зіставимо велику букву *H* — друковану і рукописну.
- Що у них спільного?
- А що відмінного?
- Що зображено на сторінці зошита? (*Нитки*.)
- Побудуйте звукову схему слова *нитки*.
- Обведіть нитки та літери по пунктирах.

3) Написання великої літери «Н».

- Сьогодні ми навчимося писати велику літеру *H*.
- Велика буква *H* («ен») складається з трьох елементів: короткої прямої похилої лінії, довгої прямої лінії, заокругленої внизу ліворуч, і довгої прямої лінії із заокругленням унизу праворуч та петлею вгорі.

— Подивіться, як я пишу: починаю писати трохи нижче міжрядкової лінії, веду невелику похилу лінію праворуч угору до міжрядкової, потім пишу пряму подовжену паличку, що біля нижньої рядкової лінії заокруглюю ліворуч, перетинаю паличку на верхній рядковій лінії, роблю відхилення праворуч, під міжрядковою лінією заокруглюю ліворуч, утворюючи петлю, і веду вниз пряму подовжену паличку із заокругленням унизу.

- Напишіть елементи в повітрі: *i-раз-і, два-і*.

— Виконайте вправу в зошиті. У першому рядку напишіть елементи, а у другому — велику літеру «ен».

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

— Обмінуйтеся зошитами із сусідом по парті. Підкресліть олівцем букву, що вам сподобалась. Поверніть зошити одне одному.

4) Пальчикова гімнастика. Вправа «Сова».

У сови великі очі —
Бо не спить вона щоночі.
Сутінки надворі,
А сова — в дозорі.

Долоні розгорнуті до себе, великі пальці випрямлені від себе й переплетені (*нібито чіпляються один за одного*). Великі пальці — «голова пташки», решта пальців — «крила». «Помахати крилами».

5) Написання буквосполучень «Ні», «Ну», «Но», «На».

- Напишіть велику букву «ен» у повітрі: *i-раз-i, два-i*. Приєднайте до неї малі букви.
- Виконайте вправу в зошиті.
- Послухайте вірш С. Чугай.

Настуся, Нонна, Ніна, Ната
Нарвали у пакетик м'яти.

Назар, Надія у торбинку
Кладуть пахучу материнку.

- Назвіть імена дітей.
- Як ми будемо писати ці імена?

6) Написання слів «Ніна», «Нау».

- Напишіть імена *Ніна, Нау* у повітрі.
- Виконайте вправу в зошиті.

Фізкультхвилинка

7) Написання речень.

- Прочитайте речення. (*У Ніли — лимон. У Ліни — малина.*)
- Як пишеться перше слово у реченні?
- Чому друге слово пишеться з великої літери?
- Поміркуйте, як звати дівчаток. Запишіть їхні імена біля малюнків.

5. Закріплення вивченого матеріалу

Гра «Чарівна доріжка»

— У густому темному лісі жила лисичка з маленьким лисеням. Лисичка-мама ходила на полювання, а лисеня сиділо у своїй хатинці та нудьгувало. Одного разу воно вирішило трішечки погратись на лісовій галявині. Не зазвело, як заблукало. Довго маля йшло лісом, шукало свою домівку. Аж раптом натрапило на доріжку. Доріжка не звичайна, а чарівна, адже складається зі складів. Щоб лисеня зустрілось зі своєю мамою-лисичкою, воно повинно так переставити склади, щоб утворились слова. Лисеня цього робити не вміє, бо не ходило до школи.

— Діти, допоможемо лисеняті? (*Учні по черзі виходять до дошки, переставляють картки, утворюють слова. Зі слів складають доріжку до хатинки. Потім хором зачитують слова, що утворились.*)

— Молодці! Лисеня потрапило до своєї матусі. Лисичка-мама задоволена вашими успіхами з читання.

Картки до гри: МА НИ ЛИ МО НИ ЛО НА ЛУ ЛА МИ НІ ЛІ НА МУ МІ НО МЕ НЕ

Слова: малина, лимони, малі, Лола, Ніна, мала, мило, Ніла, маму, мамі, налила, мене...

Ця гра динамічна, тому її можна використовувати для навчання та емоційної розрядки учнів.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Метод «п'яти пальців»

Учні підсумовують вивчене на уроці за п'ятьма напрямками.

М — мізинець — знання. Які знання я сьогодні здобув(ла)?

Б — безіменний — мета. Чого я сьогодні досяг(ла)?

С — середній — настрої. Який настрої сьогодні був у мене?

В — вказівний — допомога іншим. Чим я сьогодні допоміг(допомогла) іншим?

В — великий — здоров'я. Що я зробив(ла) для свого здоров'я?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 63. ЗВУКИ [с], [с'], БУКВА с, С (ес). ЧИТАННЯ СКЛАДІВ І СЛІВ ІЗ БУКВОЮ С

Мета: учити учнів розрізняти звуки [с] і [с'], сприймати на слух невеликий текст, виокремлювати в ньому слова зі звуками [с] і [с']; ознайомити учнів з друкованою буквою с, С, що може позначати звуки [с] і [с']; формувати вміння читати склади-злиття і слова з буквою с; формувати навички читання слів і речень із вивченими буквами; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; виховувати уважність.

Обладнання: набори малюнків із зображенням літака, лампи, лук, ліхтар, конструктор LEGO, кольорові олівці.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

ХТО ЯК ГОВОРИТЬ

Все, що живе на світі,
Уміє розмовляти.
Уміють говорити зайці і зайченята,
По-своєму говорять і риби серед моря,
І у садочку пташка, і у траві комашка...
Говорять навіть квіти з блискучими зірками...

— А як говорять діти?
— Так, як навчила мама!
— Прийми ж, матусю, слово
Подяки від дитини
За нашу рідну мову,
За мову України.

Л. Полтава

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мовленнєва розминка

Робота над скоромовками

- Старий сказав своїм синам:
— Сини, соліть сало сухою сіллю.
- Семен сіно віз — не довіз.
Лишив сани, узяв віз.

Робота над чистомовкою

Са-са-са — смачна ковбаса.
Си-си-си — води мені принеси.

Су-су-су — заплету тобі косу.
Се-се-се — яблук дядько принесе.

Робота за віршем

І солодка, і смачна
Стигла скибка кавуна.

Ігор Січовик

З'їли ми кавун увесь,
Кожен має букву еС.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні найуважніші діти 1-го класу продовжать вивчати літери, а саме — букву Сс. Навчимося читати речення.

3. Вивчення нового матеріалу

1) *Вправа «Квест-дослідження».* Спостереження за вимовою звука.

Робота за віршем

Сніг сріблястий сіється,
Снігом стежка вкривється,
Сойки, снігурі, синички

Поласують з годівнички
Просо, соняху зернята,
Що насипали малята.

Леся Вознюк

— Який звук зустрічається найчастіше?

- Назвіть слова зі звуками [с], [с'], що ви запам'ятали.
- Зробіть звуковий аналіз слова *сойка* за допомогою цеглинок.
- Який за звучанням звук [с]: голосний чи приголосний? (*Приголосний.*)
- Чому ви так вважаєте?
- Чи виникають перешкоди під час вимови?
- Вимовте звук [с'].
- Чи подібний він за вимовою до звука [с]?
- А чим відрізняється?
- Вимовте пару звуків: [с] — [с']. Під час вимови м'якого звука середню частину спинки язика підносьте до піднебіння.
- Отже, звук [с] — приголосний твердий, а звук [с'] — приголосний м'який.

2) Робота за підручником (с. 66).

Завдання 1. Позначення звуків [с], [с'] буквою «ес»

Розглядання букви *Сс*.

Якщо розріжем навпіл букву *О*
І виберемо ліву половину,
Спокійно вимовити зможемо: *Сто*,
Соловейко, Сонце, Скатертину.

Ця буква-серпик має ім'я — *еС*,
Вона таких натворить нам чудес,
Що Лома перетворить в *Сома*,
А слово *Мак* замінить враз на *Сак*.
М. Артимович

- Діти, назвіть слова, у яких пишеться ця літера.
- Звуки [с], [с'] позначають буквою «ес». Повторіть назву букви. Буква «ес» є велика і мала. (*Учитель показує літери.*)
- Пофантазуйте, на що схожа буква.

Робота з конструктором

- Діти, за допомогою цеглинок побудуйте букву «ес».
- За допомогою чого ми ще зможемо збудувати літеру *С*? (*Гудзиків, листочків, квасолинок, стрічок, ...*)

Завдання 2

- Назвіть предмети зі звуками [с], [с'], зображені у підручнику.
- Прочитайте звуковий аналіз цих слів.
- Порівняйте останні звуки у словах *лис, лось*.
- Чи є ці звуки у словах другої пари предметів?

Завдання 3

- Послухайте вірш.
- Запам'ятайте слова зі звуками [с], [с'].
- Назвіть ці слова.
- Де знаходиться літера *с*?

Завдання 4. Читання складів

- До нас завітали гості.
- Виконаймо завдання від Сови: прочитайте прямі склади.
- Виконаймо завдання від Слоника: прочитаймо склад з трьох літер.

Фізкультхвилинка

3) Продовження роботи за підручником (с. 67).

Завдання 1. Читання односкладових, двоскладових слів та слів з прийменником. Повільне читання.

Завдання 2. Пояснення значення слів «ніс» — частина тіла, «ніс» — виконання дії.

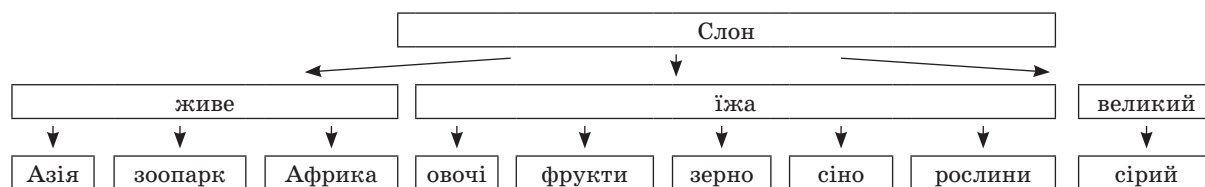
Завдання 3. Читання односкладових, двоскладових слів. Швидке читання.

Завдання 4. Читання слів.

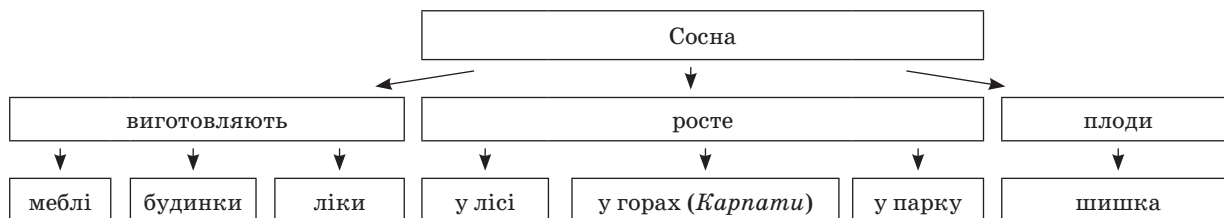
- Що ви бачите на малюнку?
- Прочитайте слова.
- Назвіть слово, що відповідає кожному малюнку. (*Слони, сосна, ананаси.*)

4) Вправа «Кластер». Робота в групах.

1-ша група

2-га група

3-тя група

4. Закріплення вивченого матеріалу

Круги Ейлера-Венна

Слова для довідок: голосна, приголосна, сім, око, має овал, має півовал, живуть у місті Алфавіт, можна писати у зошиті, пишуться у словах.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Обмін думками»

- Який вид роботи вам найбільше сподобався?
- Що нового ви дізналися сьогодні на уроці?
- Де можна використати здобуті знання?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 64. ПИСЬМО МАЛОЇ БУКВИ с

Мета: учити писати малу букву с, порівнювати початок письма букви с із початком письма малої букви о, безвід- ривно поєднувати буквосполучення *сл, су, сі*; розвивати спостережливість, уміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, кольорові олівці, ілюстрації слона, лиса, сосни.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Всміхається лагідне сонечко
І дивиться в наше віконечко,
Проміння своє посилає,
Нам гарно писати бажає.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

Гра «Подумай, не поспішай»

Учитель пропонує дітям декілька завдань на кмітливість і одночасно перевіряє, як вони навчи- лися слухати та виділяти певні звуки в словах.

— Доберіть слово, що починається на останній звук слова *стіл*. (*Ластівка, листок...*) Згадайте назву пташки, у якій був би останній звук слова *дар*. (*Горобець, ворона...*)

— Доберіть слова, щоб перший звук був [л], а останній [а]. (*Лава, лампа, лапа, левада, лисичка, лелека...*)

— Яке слово утвориться, якщо до складу *га* додати один звук? (*Гай, газ...*) До складу *ву* додати один звук? (*Вуж, вус...*)

— Складіть таке речення, у якому всі слова починались би зі звука [с]. (*Старий Самсон сказав своїм синам: «Сини, солить сало сухою сіллю».*)

— Знайдіть у кімнаті предмети, у назві яких другий звук [а]. (*Ваза, наволочка, папір...*)

2. Мотивація навчальної діяльності

В ямі не спиться вусатому сому.
Сому вусатому сумно самому.

— Які слова ми напишемо з літерою «ес»?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ми навчимося писати малу літеру с та поєднувати її з іншими літерами. Напи- шемо слова. Розглянемо та порівняємо друковану та рукописну літери с.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Підготовчі вправи (с. 25).

Пальчикова гімнастика. Вправа «Естафета»

Передавання кожному пальчикові олівця.

Робота за малюнками

- Хобот замість носа має,
Листя ним, траву зриває.
Ця тварина — чемпіон —
Важче всіх на суші... (*слон*).

- Яким звуком починається слово *слон*?
- Що ви бачите на малюнку? (*Слона.*)
- Побудуйте з цеглинок звукову схему слова *слон*.
- Чому слоник святково прибраний? (*Він виступає у цирку.*)

ЦИРК НА КОЛЕСАХ

По дорозі обережно
 Мчить машина довжелезна,
 Розцяцькована, мов змії.
 За кермом сидить водій.
 В нього вигляд урочистий,
 Він везе у наше місто
 Незвичайних пасажирів:
 Циркових пташок і звірів.

І. Січовик

Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах

Учні складають невеличкі висловлювання від імені обраного персонажа.

Роль — слон. Аудиторія — учні. Формат — лист-запрошення. Тема — «Цирк».

Зразок міні-тексту

Доброго дня, нові друзі!

Вирішив запросити вас до себе на виставу. Там ви побачите, як я граю у футбол, стаю на задні ноги, піднімаю хоботом важкі колодки, а ще катаю мавпочок верхи на собі. Дуже чекаю вас на зустріч. Ваш друг Слоник.

- Розфарбуйте тваринку в зошиті.
- Наведіть візерунок на слониківі.

Завдання за вибором:

- Візерунок виконати двома кольорами.
- Візерунок виконати трьома кольорами.

Вправа «Квест-цікавинка»

Слони живуть стадами, де головною є найстарша слониха. Інакше кажучи, панує матріархат.

Через великий апетит зуби слона дуже швидко зношуються і змінюються не як у людей, а 6 або 7 разів за життя.

Як спить слон? Слони сплять стоячи, зібравшись разом у щільну групу. Тільки слоненята лягають спати на землю.

Живуть слони близько 70–80 років. Найстарший зареєстрований слон прожив 82 роки.

2) Порівняння друкованої та рукописної літери «с».

- Зіставимо малу букву *с* друковану і рукописну.
- Що у них спільного?
- А що відмінного?
- Назвіть слова, у яких чуємо звук [с]. (*Слива, стонога.*)
- Обведіть літеру «ес» по пунктирах.

3) Написання малої літери «с».

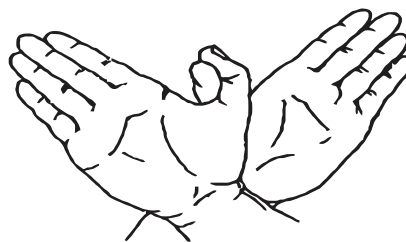
— Сьогодні ми навчимося писати малу літеру *с*.
 — Мала писана буква «ес» — це лівий півовал.
 — Подивіться, як я пишу: починаю писати так, як букви *о*, *а* — трохи нижче рядкової лінії, заокруглюю ліворуч під рядковою лінією і веду, заокруглюючи, вниз до нижньої рядкової лінії, де знову заокруглюю і веду до середини рядка. Буква «ес» — це півовал; верхнє заокруглення слід писати вужче, ніж нижнє.

- Напишіть елементи в повітрі: *і-раз-і*.
- Виконайте вправу в зошиті. Обведіть спочатку зразки, а потім допишіть рядок.

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

4) Пальчикова гімнастика. Вправа «Сова».

У сови великі очі,
Бо не спить вона щоночі.
Сутінки надворі,
А сова — в дозорі.

Долоні розгорнуті до себе, великі пальці випрямлені від себе й переплетені (нібито чіпляються один за одного). Великі пальці — «голова пташки», решта пальців — «крила». «Помахати крилами».

5) Написання букви «ес» з рядковими літерами «і», «у».

- Напишіть букву «ес» у повітрі: *i-раз-i*. Приєднайте до неї букву *i* під рахунок: *раз-i, два*.
- Виконайте вправу в зошиті.
- Які слова містять склад *сі*?
- Напишіть склад *іс*.

Діти виконують завдання в зошитах.

- Напишіть склад *су*.

6) Написання буквосполучень «сн», «со», «ос».

- Напишіть букву *с* у повітрі: *i-раз-i*. Приєднайте до неї літеру «ен».
- Виконайте вправу в зошиті.
- Напишіть букву *с* у повітрі: *i-раз-i*. Приєднайте до неї літеру *о*.
- Виконайте вправу в зошиті.
- Напишіть букву *о* в повітрі: *i-раз-i*. Приєднайте до неї літеру «ес».
- Виконайте вправу в зошиті.
- Які слова пишуться з цими буквосполученнями?

Фізкультхвилинка

Ходить білочка по лісі, —
По високому, густому,
По зеленому, рясному.

(Діти ходять кімнатою, простягають руки вперед,
розводять у сторони, стежать поглядом.)

В неї стежечок багато:

(Відводять руку у загадану сторону, стежать поглядом,
повертаються назад.)

По землі і по деревах.

Справа стежечка — до зірок,
Зліва стежечка — до шишки,
Ззаду стежка — до горішка.

(Простягають руки вперед, стежать поглядом.)

7) Написання слів «ліс», «лис», «ніс».

- Прочитайте слова.
- Запишіть їх. Скористайтеся нижнім і верхнім з'єднанням літер.
- Виконайте вправу в зошиті.

8) Написання речення.

- Прочитайте речення. (*У лісі лис*.)
- Виконайте вправу в зошиті.

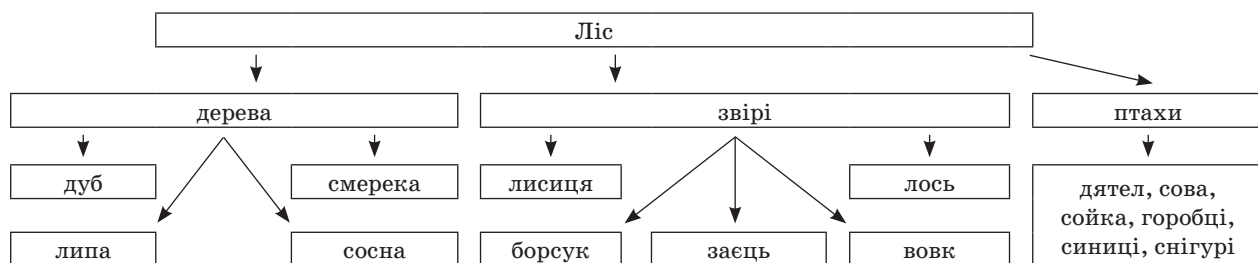
Вправа «Відкритий мікрофон»

- Прочитайте перше слово. (*У*.)
- Чому воно пишеться з великої літери? (*Перше слово в реченні пишеться з великої літери*.)
- Зі скількох слів складається речення? (*З трьох*.)
- А зараз ми спробуємо написати це речення красиво, без помилок.
(Пояснення вчителем написання імен.)

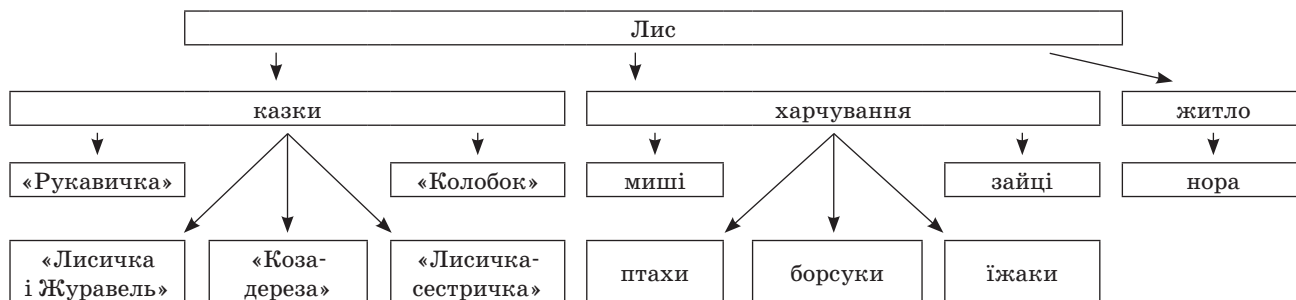

9) Вправа «Кластер». Завдання за вибором.

1-ша група

2-га група

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Виконання завдання внизу сторінки зошита.

- Розгляньте уважно літери.
- Знайдіть пару кожній букві. З'єднайте лініями.

2) Гра «Розсіпанка».

СНАСО
(СОСНА)

3) Вправа «Сенкан».

1. Іменник. Ліс.
2. Прикметники. Хитрий, хижий.
3. Дієслова. Підкрадається, полює, рие.
4. Враження від предмета. Ліс — це хижий звір.
5. Висновок. Ліс живе у лісі.

4) Робота з конструктором LEGO. «Цеглинки з характером».

Діти пригадують риси характеру казкових героїв. Співвідносять колір цеглинок з рисами характеру та створюють модель рис характеру улюбленого героя.

- Поясніть, чому саме такий колір цеглинки означає таку рису характеру героя.
- Які риси характеру вашого героя ви хотіли б мати? Що для цього слід зробити?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Метод «Рюкзак»

Кожен учень стисло дає відповідь на запитання: «Які з тих знань і умінь, здобутих на уроці, він візьме із собою для використання?».

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 65. ЗАКРІПЛЕННЯ ЗВУКІВ [с], [с'], БУКВИ с, С. ЧИТАННЯ СЛІВ, РЕЧЕНЬ, ТЕКСТУ З ВИВЧЕНИМИ БУКВАМИ

Мета: закріпити вивчену літеру, її звукові значення, знання дітей про вживання великої букви; формувати навички читання слів і речень із вивченими буквами; учити добирати заголовок до тексту; розвивати вміння сприймати на слух текст, відповідати на запитання за його змістом, складати речення за малюнками і світлинами; виховувати дбайливе ставлення до природи, бажання допомагати птахам узимку.

Обладнання: конструктор LEGO, ілюстрації зимуючих птахів, тварин, каса великих та малих літер.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

Гра «Літери»

Учні утворюють пари великих та малих вивчених літер.

2. Мотивація навчальної діяльності

— Відгадайте загадку.

- Стало біло навкруги —
Я розтрушую сніги,
Наганяю холоди,

Води сковую в льоди.
В дружбі з дітьми я всіма.
Здогадались? Я — ... (*Зима*).

— Так, це зима.

Чарівниця зима дуже любить сріблясте вбрання. Вона оголосила конкурс на кращі світлини. Ми візьмемо участь у цьому конкурсі.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми закріпимо знання про букву *Сс*, удосконалимо вміння читати слова та речення.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Підготовчі вправи.

Робота за віршем

БІЛИЙ ІНІЙ

На деревах білий іній,
Кущ — мов білий їжачок.
На паркані, вчора синім,

Безліч білих голочок!
Навіть дідова руда
Побіліла борода.

В. Бондаренко

Дихальні вправи

— Чи були ви в зимовому лісі? Заплющте очі. Які запахи навколо! Вдихніть... Подув легенький вітерець.

— Як дме морозний вітерець? І знову стало тихо. Тишу зимового лісу порушило скрекотання сороки-білобоки.

Мовленнєва розминка

Хитру сороку спіймати морока.
А на сорок сорок — сорок морок.

— Який звук повторювався найчастіше?

Робота в парах

— Хитра сорока розповіла всім у лісі, що вона вміє складати схеми до слів, а сама заплуталась, тому просить вашої допомоги.

— Пригадайте імена, що починаються літерою «ес».

— Зробіть звуковий аналіз одного слова за вибором.

Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах

Учні складають невеличкі висловлювання від імені обраного персонажа.

Роль — сорока. Аудиторія — тварини. Формат — запрошення. Тема — «Фотосесія у природі».

Зразок запрошення

Доброго дня, мої друзі!

Усіх, хто має у своєму слові літеру «ес», запрошуємо на фотосесію у природі! Буду рада бачити всіх.

Ваша подруга Сорока.

2) Робота за підручником (с. 68).

Завдання 1. Робота за світлинами

— Кого сфотографував хлопчик? (*Тварин.*)

— Дайте ім'я хлопчикові, щоб воно містило літеру «ес».

— Який перший звук у кожному з цих слів? (*Відповіді учнів.*)

— А хто може бути на світлині, що «перевернулася»? (*Синиця, снігур.*)

— Задоволена вами Сорока. Сподобалися їй світлини!

Завдання 2. Читання слів

— Прочитайте слова. Назвіть букву, якою вони відрізняються.

— Слово *лис* і *ліс* відрізняються літерами *и* та *і*.

Аналогічно учні роблять висновки, що слова різняться голосними звуками.

— Чому слова *Суми* і *Сміла* написані з великої букви? (*Це назви міст.*)

Завдання 3. Складання розповіді за малюнком

СНІЖИНОЧКИ-ІСКРИНОЧКИ

Сніжиночки-іскриночки

Кружляють угорі,

А дівчинка Мариночка

Гуляє у дворі.

Все бігає з санчатами

І возить по сніжку

Ведмедика пухнастого

І лялю в козушку.

Вкривають білим килимом

Дороги і стежки

Сніжиночки-іскриночки,

Біленькі зірочки.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

— А тепер — завдання від Сороки.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться у вірші?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, дівчинка Мариночка задоволена снігом?

Пояснювальне. Нащо схожі сніжиночки?

Творче. А що б робили ви, якби вийшли взимку на подвір'я?

Оцінювальне. Чи замерзне дівчинка на морозі?

Практичне. Поспостерігайте за сніжинками.

— Вами дуже задоволена Сорока! Вилетіла на самісіньку верхівку сосни і розповідає всім, що у 1-му класі всі учні старанні.

— А тепер зазирнімо у підручник.

— Складіть розповідь за малюнком.

— Яку пору року зображено?

— Що ліплять діти?

— За ким спостерігає дівчинка?

— Кому мама допомагає кататися на санках?

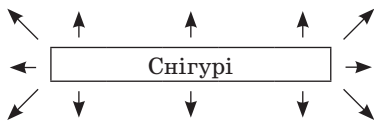
— Чи задоволені діти зимовими розвагами?

Завдання 4. Читання речень

— Прочитайте перше речення. Як звати хлопчика? (*Семен.*)

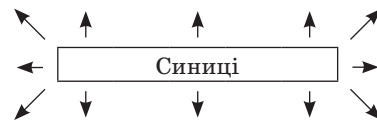
— Прочитайте друге та третє речення. Як звати дівчинку? (*Соня.*)

Вправа «Асоціативний куц». Завдання за вибором
1-ша група

(Червоногруді, горобина, насіння шишок, ялина, сосна...)

2-га група

(Жовтогруді, годівничка, зерно, сало, насіння...)

Фізкультхвилинка

3) Продовження роботи за підручником (с. 69).

Завдання 1. Розглядання ілюстрації та читання тексту

- Хто зображений на ілюстрації?
- Що роблять діти?
- Яких тварин ви впізнали?
- Зараз ми прочитаємо текст і придумаємо заголовок.

Робота над текстом

- Читання вчителем.
- Колективне читання.
- Читання «ланцюжком».
- Творче завдання.
  - Як би ви продовжили текст?
  - Я сподіваюсь, що і ви, діти, завжди допомагатимете тваринам.
- Читання «Спотиканка».

Учитель

У лісі клени.
На сосні — сойка і снігур.
У білки на сосні годівничка.
А он ведмеді.

Учні

(сосни)
(шишки і білка)
(дупло)
(лис і лосі)

- Читання вірша.

ЛОСЬ

Скидає роги в грудні лось,
Здолавши хащі та дороги.
Відтак чудовий горбонос
Нарощує весною роги.

Лось — дуже обережний звір,
Він добре чує і стрибає.
Хвилює горбоноса зір,
Погано бачить, де гуляє.

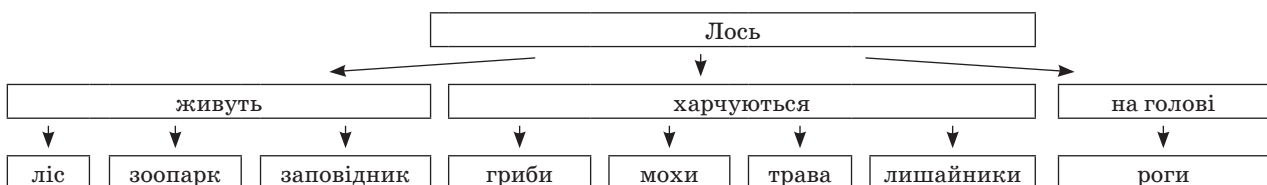
Є. Гончаренко

Вправа «Квест-цікавинка»

1-й учень. Лосі населяють різні ліси. У самців є величезні лопатоподібні роги. Роги лось скидає щорічно у листопаді-грудні та ходить без них до квітня-травня. Самки безрогі.

2-й учень. Харчуються лосі трав'янистими рослинами, а також мохами, лишайниками і грибами. Лосі швидко бігають, добре плавають. У них добре розвинені слух і нюх, а зір слабкий.

Вправа «Кластер»

Завдання 2

- Послухайте вірш.
- Запам'ятайте слова зі звуками [с], [с'].

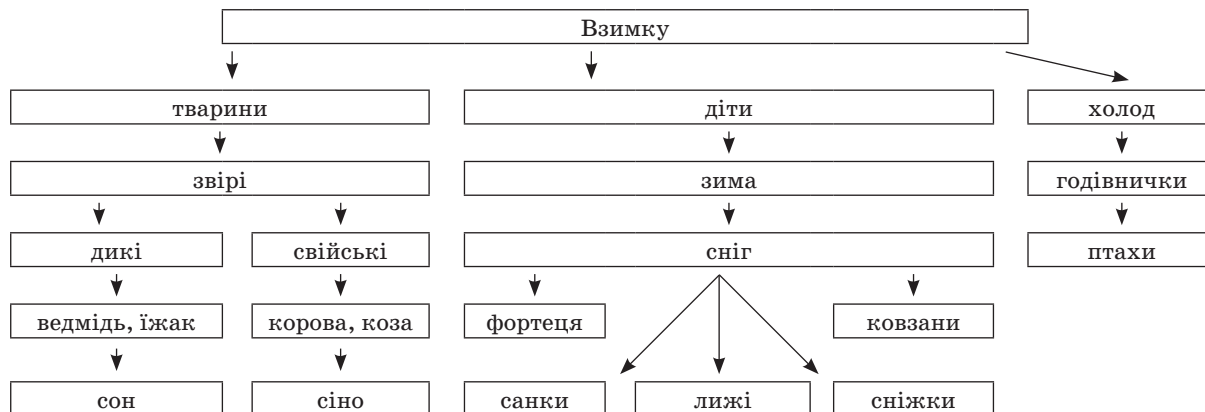
Завдання 3

— Пташкам дуже голодно і холодно взимку. З лісу вони наближаються до людських осель. А чому? Тому що сподіваються відвідати годівничку з різними ласощами для птахів.

- А що можна класти до годівнички?
- Що зображено на світлинах?
- Розгляньте уважно годівниці.
- Разом з рідними виготовіть та поповнюйте годівнички. Сорока вам буде вдячна!

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «Кластер».

2) Гра «Засели будиночок».

Що буває взимку?
(Віхола, паморозь, спека, бурулька, ожеледиця.)

3) Тест «Коли шишкар висиджує пташенят?».

			
Улітку	Восени	Узимку	Навесні
А	Б	В	Г

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Вправа «Обмін думками»

- Який вид роботи вам найбільше сподобався?
- Що нового ви дізналися сьогодні на уроці?
- Де можна використати здобуті знання?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 66. ПИСЬМО ВЕЛИКОЇ БУКВИ С

Мета: учити писати велику букву С, порівнювати її з письмом великої О; навчати безвідривного поєднання букв *Сі, Су, Сл, См*, записування назви малюнка рукописними буквами; закріплювати вміння переводити друковану букву в рукописну; розвивати спостережливість, уміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, кольорові олівці.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

Гра «Так — ні»

— Я називатиму твердження, а ви сигналізуєте цеглинками: зелена — правильне твердження (*так*), червона — неправильне (*ні*).

- У слові *сонце* перша літера «ес». (*Так.*)
- У слові *слон* є приголосний м'який і приголосний твердий звук. (*Ні.*)
- Слово *Софія* пишеться з великої літери. (*Так.*)
- У слові *сир* три звуки. (*Так.*)
- У слові *Семен* три склади. (*Ні.*)

2. Мотивація навчальної діяльності

МІСЯЦЬ

Ходить Місяць з давніх пір
До крамниці срібних зір.
Він то худне, то росте...
Що не візьме — все не те!
Тільки в Сонечка-кравця
Добере щось до лица

Й сяє в крапій із обнов!
А під ранок блідне знов.
Місяць худне і росте,
От фігура! Та проте
Заздрить зоряна рідня, —
Фотосесія щодня!

Н. Карпенко

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

На дошці — ромашка з пелюстками — 6 типів питань (*прості, уточнювальні, пояснювальні, творчі, оцінювальні, практичні*). Учні працюють у групах. Вони обирають запитання певного виду, обговорюють і дають відповідь.

— А тепер — завдання від Місяця.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться у вірші?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, у Місяця часто змінюється фігура?

Пояснювальне. У якого кравця він може дібрати обновку?

Творче. На які літери схожий Місяць?

Оцінювальне. З ким Місяць товаришує — із Сонцем чи зірками?

Практичне. Поспостерегайте за Місяцем ізвечора.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ми навчимося писати велику літеру С та поєднувати її з іншими літерами. Розглянемо та порівняємо друковану і рукописну літери С.

4. Вивчення нового матеріалу

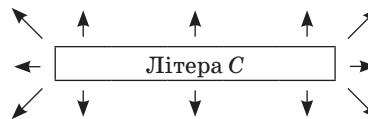
1) Підготовчі вправи (с. 26).

Пальчикова гімнастика. Вправа «Вертоліт»

Обертання олівця між великим, вказівним і середнім пальцями.

Вправа «Асоціативний куц». На що схожа літера «С»?

Буква «С» — як місяць в небі,
Як маленький серпик в полі,
Як окраєць хліба теплий,
Кавуна шматок солодкий.

(Місяць, хвостик котика, надкушене яблуко, обруч на волосся, людське вухо...)

2) Порівняння друкованої та писаної літери «С».

— Порівняймо велику букву С — друковану і рукописну.

— Що у них спільного?

— А що відмінного?

— Що(хто) зображений на сторінці зошита? (Мишки, котики, місяць, зірки.)

— Обведіть на малюнках елементи літери «ес» по пунктирах.

3) Написання великої літери «С».

— Сьогодні ми навчимося писати велику літеру С.

— Велика буква С («ес») складається з одного елемента — великого лівого півовалу.

— Подивіться, як я пишу: починаю писати трохи нижче міжрядкової лінії так, як букву О, заокруглюю ліворуч під міжрядковою лінією і веду заокруглюючи вниз до нижньої рядкової лінії, де знову заокруглюю і веду до середини рядка. Буква «ес» — це півовал.

— Напишіть елементи в повітрі: *i-раз-i*.

— Виконайте вправу в зошиті.

— У першому рядку напишіть елементи великої літери «ес» по пунктирах, а потім — самостійно.

Учитель нагадає, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

— Обміняйтеся зошитами із сусідом по парті. Підкресліть олівцем букву, що вам сподобалась. Поверніть зошити одне одному.

4) Написання буквосполучень «Сі», «Са», «Сл».

— Напишіть велику букву «ес» у повітрі: *i-раз-i*. Приєднайте до неї малі букви.

— Виконайте вправу в зошиті.

— Пригадайте, коли пишеться велика літера.

— Прочитайте склади.

— Які слова можна написати, щоб вони розпочиналися цими буквосполученнями?

— Як ми можемо написати імена? (Семен, Сіма, Слава.)

5) Пальчикова гімнастика. Вправа «Сонях».

На сонечко я схожий
І сонечко люблю.
За сонцем повертаю
Голівоньку свою.

Руки перехрещені тильною стороною долоні до себе. Пальці-«пелюстки» розчепірені. Руки повертаються ліворуч-праворуч.

6) Написання буквосполучень «Су», «См», «Се» та слів «Суми», «Сміла», «Семен».

— Напишіть склад Су піврядка.

— Продовжте рядок і напишіть назву міста в повітрі.

— Виконайте вправу в зошиті.

Аналогічно учні пишуть буквосполучення та слова.

Фізкультхвилинка

Подивись скоріш, котра година, (Дивляться вперед, угору, ведуть пальцем зліва направо.)
Тік-так, тік-так, тік-так.
Наліво — раз, направо — раз! (І навпаки — нахиляються у зазначену сторону.)
Ми теж умієм так!
Щоб стати схожим на орла
І налякати собак,
Розправив півень два крила. (Піднімають праву руку в сторону, потім ліву, махають ними.)
Ми теж умієм так!
Іде ведмідь, шумить в кущах,
Спускається униз.
На двох ногах, на двох руках, — (Нахиляються і рачкують, як ведмідь.)
Ми теж умієм так.

7) Написання речення.

- Прочитайте речення. (У Семена ананас.)
- Як пишеться перше слово у реченні? (З великої літери.)
- Чому друге слово пишеться з великої літери?
- Яке слово напишемо замість малюнка? (Ананас.)

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Виконання творчого завдання в кінці сторінки зошита.

- Назвіть літери.
- Напишіть великими рукописними літерами.

2) Гра «Засели будиночки».

Ім'я, прізвище міста річки

Слова для довідок: Суми, Світлана, Семен, Сміла, Самара (річка), Синюха (річка), Станіслав, Сріблянка.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Метод «Капелюшки де Боно»

- Білий — колір чистоти.
Що мені відомо про літеру «ес»?
- Червоний — колір життя, відчуттів.
У яких словах ми пишемо великі літери?
- Чорний — колір землі, здорового глузду.
Назвіть слова на цю букву.
- Зелений — колір досліджень.
Чи завжди ми пишемо велику літеру?
- Синій — колір знань.
Навіщо мені потрібні знання, здобуті сьогодні на уроці?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 67. ЗВУК [к], ПОЗНАЧЕННЯ ЙОГО БУКВОЮ к, К (ка). ЧИТАННЯ СКЛАДІВ І СЛІВ ІЗ БУКВОЮ К

Мета: розвивати в учнів уміння сприймати на слух невеликий текст, виокремлювати в ньому слова зі звуком [к]; ознайомити дітей із друкованою буквою к, К; вчити читати склади-злиття і слова з буквою к; формувати навички читання слів і речень із вивченими буквами; розвивати вміння розгадувати ребуси; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; виховувати допитливість.

Обладнання: набори малюнків із зображенням кавуна, клоуна, конструктор LEGO, кольорові олівці.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мовленнєва розминка

Робота над скоромовкою

Королева коло лева,
Коло королеви — лев.

Лева любить королева,
Королеву любить лев!

Робота над чистомовкою

Ока-ока-ока — скрекоче щось сорока.
Ак-ак-ак — на ворону схожий грак.

Ан-ан-ан — у лісі є фазан.
Ак-ак-ак — шпаківню любить шпак.

Робота за віршем

Каченята йшли рядочком,
Раптом гілочку знайшли,
Із якої два листочки

Вниз і вгору відросли.
Качка дітям: «Как-ках-ка!
Придивіться: буква Ка».

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні найуважніші діти 1-го класу продовжать вивчати літери, а саме — букву К, к. Навчимося читати речення.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Вправа «Квест-дослідження». Спостереження за вимовою звука.

Робота за віршем

У Колисоньці Кленовій
Колисала мати сина
І співала Колискову
Про Красуню Квіт-Калину.

Красні Кितिці Калини
Над Колискою схилились,
Щоб синочкові Красиві,
Кольорові сни наснились.

М. Артимович

- Який звук зустрічається найчастіше?
- Назвіть слова зі звуком, що ви запам'ятали.
- Зробіть звуковий аналіз слова *калина* за допомогою цеглинок.
- Який за звучанням звук [к]: голосний чи приголосний? (*Приголосний*.)
- Чому ви так вважаєте?
- Чи виникають перешкоди під час вимови?
- Чи подібний він за вимовою до [с]?
- А чим відрізняється?
- Вимовте звук [к]. Як проходить повітря?
- Отже, [к] — приголосний твердий.

2) Робота за підручником (с. 70).

Завдання 1

- Послухайте вірш.
- Запам'ятайте слова зі звуком [к].

Позначення звука [к] буквою «ка»

Буква К, буква К,
Ой, яка вона швидка!

Наче хлопчик,
Знявши руку,
Витинає гопака.

- Діти, назвіть слова, у яких пишеться ця літера.
- Звук [к] позначають буквою «ка». Повторіть назву букви. Буква «ка» є велика і мала. (*Вчитель показує літери.*)

— Пофантазуйте, на що схожа буква.

Завдання 2. Робота з конструктором LEGO

- Діти, за допомогою цеглинок побудуйте букву «ка».
- За допомогою чого ми ще зможемо збудувати літеру к? (*Гудзиків, листочків, стрічок...*)

Завдання 3. Перетворення літер

- Перетворіть букву У на букву К.
- Назвіть предмети зі звуком [к], зображені у підручнику.
- Прочитайте звуковий аналіз цих слів.

Завдання 4. Завдання від Крокодила

- Читання складів.
  - До нас у перший клас завітав казковий герой.
  - Виконайте завдання від Крокодила: прочитайте прямі та обернені склади.
- Читання слів за допомогою стрілочок.
  - Запам'ятайте слова зі звуком [к].
  - Назвіть ці слова.
  - Де знаходиться літера к?

Фізкультхвилинка

3) Продовження роботи за підручником (с. 71).

Підготовка до читання

Завдання 1. Читання слів за допомогою пазлів. Повільне читання.

Завдання 2. Читання слів. Повільне читання.

Завдання 3. Читання слів. Швидке читання.

Завдання 4. Читання слів.

- Прочитайте слова.
- Назвіть букву, якою вони відрізняються.

Завдання 5. Утворення слів.

ЦИРК

Радість для малечі —
Цирк на цілий вечір!
Ось арени коло
І веселий клоун,
Тигри і жонглери,
Фокусники й леви,
Міми, акробати...
Цирк — дитинства свято!

І оркестри там є,
І сіяють рампи,
Сонячні одежі,

Коні на манежі!
Кіт, який рахує!
Слон, який танцює!

В цирку круглі стіни,
Запах тирси й сіна,
Купол замість стелі,
Сміху каруселі,
До небес канати!

Цирк — це завжди свято!
Радість для малечі,
Цирк — на цілий вечір!

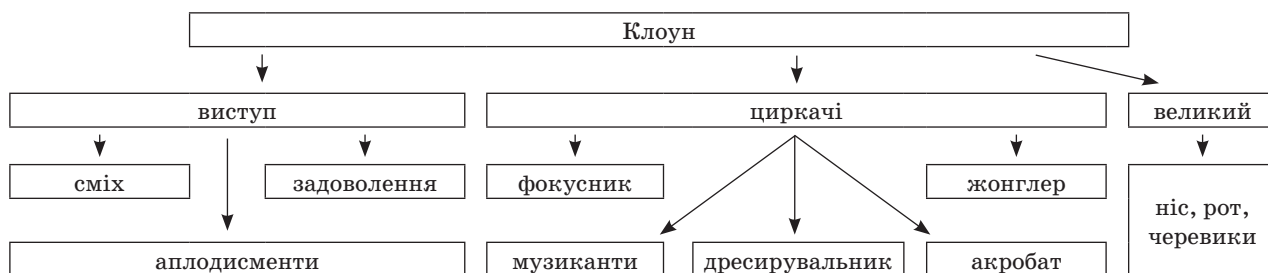
О. Полянська

- Утворіть слова зі складів, розташованих на кульках у клоуна.

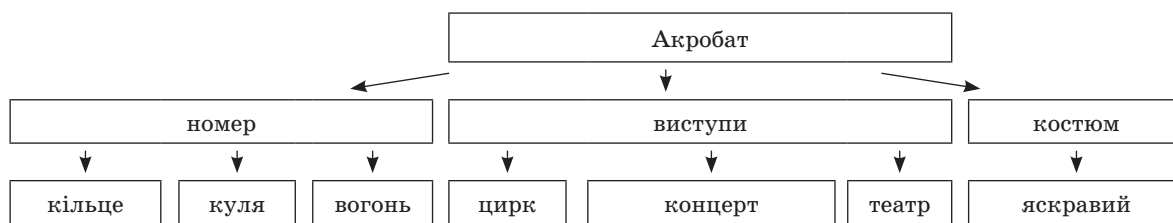
Завдання 6. Робота над ребусами.

Вправа «Кластер». Завдання за вибором

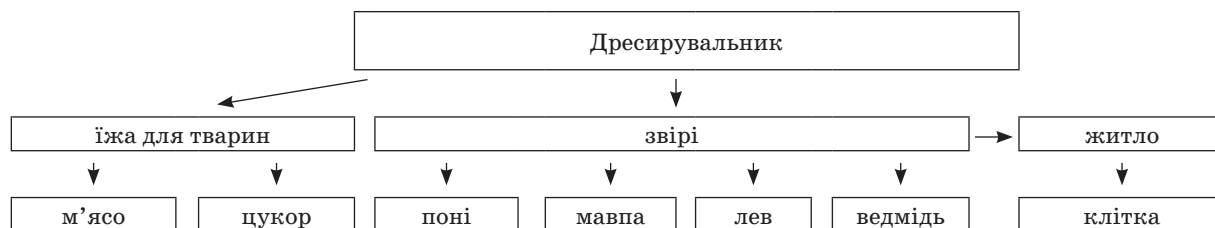
1-ша група

2-га група

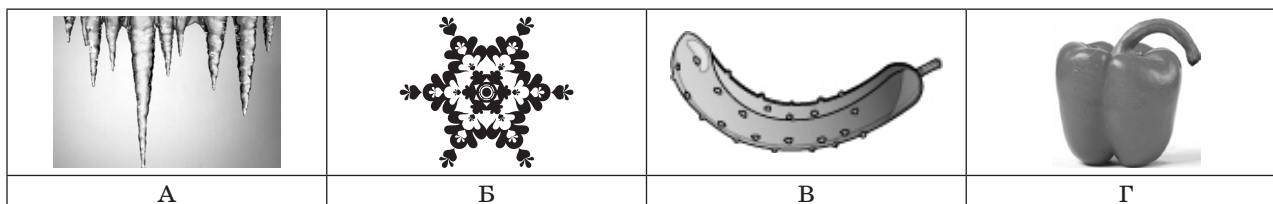

3-тя група

4. Закріплення вивченого матеріалу

Тест «Що можна побачити взимку?»

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Обмін думками»

- Який вид роботи вам найбільше сподобався?
- Що нового ви дізналися сьогодні на уроці?
- Де можна використати здобуті знання?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 68. ПИСЬМО МАЛОЇ БУКВИ *к*

Мета: учити писати малу букву *к*, порівнювати її з написанням малої *н*; вправляти в написанні елементів букви, звертаючи увагу на безвідривне поєднання другого і третього елементів; розвивати спостережливість, уміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, кольорові олівці, ілюстрації слона, лиса, сосни.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

Вранці півник в курнику
Всім кричить: — Кукуруіку!

Прокидайтеся, курчата,
Будем букву *К* вивчати!

Ігор Січовик

— Які слова ми напишемо з літерою «ка»?

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ми навчимося писати малу літеру *к* та поєднувати її з іншими літерами. Напишемо слова. Розглянемо та порівняємо друковану і рукописну літери *к*.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Підготовчі вправи (с. 27).

Пальчикова гімнастика. Вправа «Скакалка»

- На скакалці я стрибаю —
Вище всіх, краще всіх!

Аж до неба долітаю —
І звучить веселий сміх!

Руки, стиснуті в кулачки, покласти на стіл, з'єднати кінчики великих пальців і робити ними колі обертання, ніби скакалкою.

Гра «Букви загубили елементи»

- Подивіться на знайомі елементи.
- Які літери вони нагадують?
- Допишіть елементи, щоб утворилися букви.

Гра «З'єднай слова»

- Прочитайте слова, написані друкованими літерами, а тепер — рукописними.
- З'єднайте відповідні слова.

Наведення пунктирних ліній

- Птах поважно походжає,
У хвості квітник ховає.

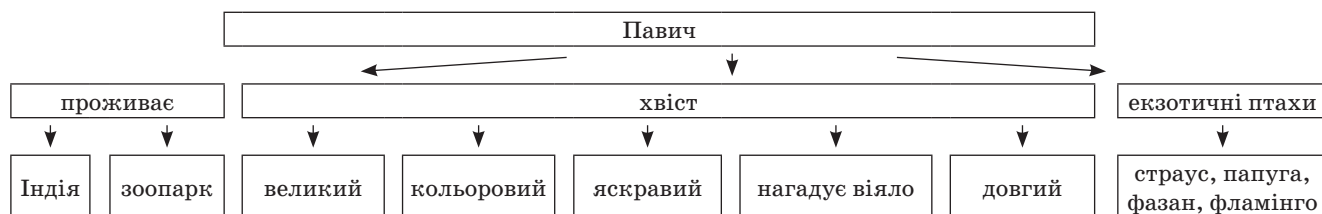
Як розпустить він хвоста —
Наче ружа зацвіла. (*Павич.*)

- Кого ви бачите на малюнку? (*Павича.*)
- Побудуйте з цеглинок звукову схему слова *павич*.
- Наведіть пунктирні лінії на малюнку.

Завдання за вибором:

- Візерунок виконати двома кольорами.
- Візерунок виконати трьома кольорами.

Вправа «Кластер»

Вправа «Квест-цікавинка»

Красиві, барвисті та яскраві пір'я характерні тільки для самців павича (*забарвлення самок скромніше: вони не мають подовжених пір'їн, на відміну від самців*).

Павичеві пір'я лицарі використовували для прикрашання шоломів і капелюхів, дами — для виготовлення прикрас. Потім виникла традиція вирощувати павичів для багатих гурманів, але поступово воно поступилося місцем смачнішому м'ясу індички.

2) Підготовчі вправи до написання літери «ка» (с. 28).

Клоун у цирку працює,
Гарний настрій всім дарує.
Ти від нього не тікай,

А зручненько сідай.
Буде сміху повний міх,
Розвеселяє клоун всіх.

- Про кого вірш? (*Про клоуна.*)
- Зробіть звуковий аналіз слова *клоун*.
- Скільки голосних звуків? (*2.*)
- Скільки приголосних твердих? (*3.*)
- Скільки приголосних м'яких? (*Немає.*)
- Скільки складів? (*2.*)
- Який склад наголошений? (*Перший.*)
- Обведіть по пунктирних лініях елементи літери.

3) Порівняння друкованої та рукописної літери «к».

- Зіставимо малу букву *к* — друковану і рукописну.
- Що у них спільного?
- А що відмінного?
- Назвіть слова, у яких чуємо звук [к]. (*Клоун, кульки.*)
- Обведіть літеру «ка» по пунктирах.

4) Написання малої літери «к».

— Сьогодні ми навчимося писати малу літеру *к*.
— Мала писана буква «ка» складається з трьох елементів: з прямої та двох кривих ліній.
— Подивіться, як я пишу: починаю писати пряму похилу паличку від верхньої рядкової лінії до нижньої. Другий елемент — це крива лінія, що починаю писати (*подібно до букв «о», «а»*) трохи нижче верхньої рядкової лінії, заокруглюю, торкаючись її, і різко веду вниз, потім на середині рядка, повертаю ліворуч до середини першого елемента. Третій елемент починаю писати від місця, де робив відхилення другий елемент, заокруглюю, переходжу на пряму лінію, яка біля нижньої рядкової, знову заокруглюю праворуч і закінчую майже на середині рядка.

- Напишіть елементи в повітрі: *раз, і-два, і-три*.
- Виконайте вправу в зошиті. Обведіть спочатку зразки, а потім допишіть рядок.

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

5) Пальчикова гімнастика. Вправа «Ковзання».

Просування вгору і вниз уздовж олівця, захопивши його пальцями, як під час малювання, і з упором гострим кінцем на стіл.

6) Написання складів «кі», «ик».

— Напишіть букву «ка» в повітрі: *раз, і-два, і-три*. Приєднайте до неї букву *і* під рахунок: *раз-і, два.*

- Виконайте вправу в зошиті.
- Які слова містять склад *кі*-?
- Напишіть склад *ик*.

Діти виконують завдання в зошитах.

7) **Написання складів «ко», «ок».**

8) **Написання складів «ка», «ак».**

Фізкультхвилинка

9) **Написання слів «кіно», «коник», «клас».**

- Прочитайте слова.
- Запишіть їх. Скористайтеся різними типами з'єднань літер.

10) **Написання речення.**

- Прочитайте речення. (*Он клоун.*)

Вправа «Відкритий мікрофон»

- Прочитайте перше слово. (*Он.*)
- Чому воно пишеться з великої літери? (*Перше слово в реченні пишеться з великої літери.*)
- Зі скількох слів складається речення? (*З двох.*)
- А зараз ми спробуємо написати це речення гарно, без помилок.

4. Закріплення вивченого матеріалу

1) **Розгадування ребусів.**

- Розгляньте уважно ребуси.
- Що зображено у першому завданні? (*Мак.*)
- Яку літеру додали? (*И.*)
- Яке слово утворилося? (*Маки.*)
- Що зображено на другому малюнку? (*Ліс.*)
- Якщо розв'язати математичний вираз, то яке слово утвориться? (*Лісок.*)

2) **Робота з конструктором LEGO.**

Діти працюють на килимку.

— Діти, ви пам'ятаєте дерева, що можна побачити у лісі, парку. Відтворіть з цеглинок те, що ви запам'ятали. Подивіться: перед вами багато цеглинок.

Завдання за вибором:

1-ша група — ялинка.

2-га група — дубок.

Кожна група презентує свої моделі.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. Вправа «Відкритий мікрофон»

- Чи сподобався вам наш сьогоднішній урок?
- Про що з почутого на уроці ви хотіли б розповісти своїм рідним?
- Урок добігає завершення. Ви всі старанно виконували завдання! Молодці!

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 69. ЗАКРІПЛЕННЯ БУКВИ *к, К, ї* ЗВУКОВОГО ЗНАЧЕННЯ, УМІННЯ ЧИТАТИ ВИВЧЕНІ БУКВИ В СЛОВАХ, РЕЧЕННЯХ І ТЕКСТАХ. РОБОТА З ДИТЯЧОЮ КНИЖКОЮ

Мета: закріпити вивчену літеру, її звукове значення, знання дітей про вживання великої букви; формувати навички читання слів і речень із вивченими буквами; розвивати вміння сприймати на слух текст, відповідати на запитання за його змістом, складати речення за малюнками; розвивати вміння сприймати на слух текст, відповідати на запитання за його змістом, складати речення за малюнками; виховувати повагу до старших членів родини, інтерес до дитячої книжки.

Обладнання: конструктор LEGO, ілюстрації какао, морозива, кока-коли, коників (*звірі, комахи, риби*), ілюстрації до казки «Лисичка та Журавель».

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, здоров'язбережувальна, інформатична, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

- У мене зараз дуже гарний настрій.
- А у вас? Зобразіть свій настрій за допомогою смайликів, що є у вас на партах. Підніміть той, що найкраще відображає ваш настрій.
- Я хочу, щоб гарний настрій у вас не змінився до кінця уроку.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

Гра «Хвостик»

— Доберіть слова, з однаковими хвостиками. (*Лінійка, сорока, зайка, білка...; корона, ворона, перлина, стежина, ожина, тканина...*)

2. Мотивація навчальної діяльності

— Заплющте оченята. Один, два, три, у місто СПРАВЖНІХ ЧИТАЧІВ нас, вітерцю, перенеси!

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми помандруємо КРАЇНОЮ ЗНАНЬ, побуваємо у місті СПРАВЖНІХ ЧИТАЧІВ, погостюємо у букви «ка» та її друзів.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за віршем-скоромовкою.

Сім братів-королів
В королівстві кольорів.
Кожен кольором керує,
В королівстві королює.

— Викладіть стільки цеглинок, скільки слів із буквою «ка» почули у скоромовці.

2) Робота за підручником (с. 72).

Завдання 1. Слухання розповіді

— Послухайте розповідь. Запам'ятайте слова зі звуком [к].

Завдання 2. Розповідь за малюнком

— Ми завітали у місто Справжніх читачів. І кого ми там побачили? Дідуся з бабусею! Вони, як і ви, добре володіють комп'ютерною технікою.

— Розкажіть, чи вміють ваші рідні працювати на комп'ютері.

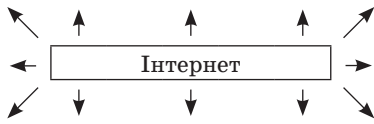
— Чим вони там займаються? (*Переглядають новини, фільми, грають у шахи, знаходять вишукані рецепти кулінарії, спілкуються з друзями...*)

— Нумо прочитаємо імена дідуся і бабусі у підручнику. (*Клим, Килина.*)

Завдання за вибором:

- Розкажіть, чим може займатися дідусь.
- Розкажіть, чим може займатися бабуся.

Вправа «Асоціативний куц». Робота в групах

(Комп'ютер, ноутбук, телефон, нетбук, смартфон, новини, спілкування, музика, ігри, фільми, конференції ...)

(Спілкування, майстрування, кулінарія, публікація товару, бронювання квитків, читання творів ...)

Завдання 3. Розповідь за малюнком

- Розгляньте малюнки.
- Прочитайте слова.
- Назвіть слово, що відповідає малюнку.

Вправа «Руханка»

- Чи всі слова вам зрозумілі?
- Підведіться ті діти, які мають довгу косу.
- Поплескаймо їм, що вони вправно доглядають за своїм волоссям. Сідайте.
- Підведіться ті діти, які вміють стрибати на скакалці та покажуть нам на перерві.
- Поплескаймо їм, адже вони зміцнюють своє здоров'я. Сідайте.
- Підведіться ті учні, які їли кокосову стружку. Сідайте.
- Чи сподобалася вам вона?
- Підведіться ті учні, які люблять новорічні свята.
- А за що ви їх любите?

Завдання 4. Словникова робота. Робота в парах

- Спробуйте самостійно пояснити значення слів.

Завдання за вибором:

- Пояснення слів *какао, ескімо*.
- Пояснення слів *канікули, кока-кола*.
- Пояснення слів *какао, кока-кола*.
- Пояснення слів *ескімо, кока-кола*.
- Пояснення слів *ескімо, канікули*.

Какао — дерево; порошок для приготування какао; напій, приготовлений із цукром та молоком.

Ескімо — вершкове морозиво на паличці, вкрите шоколадною глазур'ю.

Канікули — період, вільний від навчання.

Кока-кола — газований безалкогольний прохолоджувальний напій.

- Назвіть з-поміж продуктів ті, що ми можемо назвати шкідливими.

- Які шкідливі продукти ви ще знаєте?

Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, особливо влітку, коли спекотно	Чи варто їсти морозиво?	Ні, а раптом захворіє горло?
ВИСНОВОК		
Морозиво можна вживати, але малими порціями, щоб не захворіти		

Вправа «Квест-цікавинка»

Важко знайти людину, яка не любить морозиво. У кожного є свій улюблений смак цих ласощів.

- Найприбутковіший день для виробників морозива — неділя. Саме тоді з полиць магазинів «знищують» холодні запаси...
- Існують дивні смаки морозива: томатне, з часником, з картоплею, з цибулею, з беконом, з оливковою олією.
- Учені довели, що морозиво поліпшує настрій.

- Найпопулярніші смаки морозива: ванільне, шоколадне, фісташкове та полуничне. Найпопулярніший соус для морозива — шоколадний.

Фізкультхвилинка

Фізхвилиниці настав час,
 Полюбляє її клас.
 Щоб здоровими зростати,
 Треба нам відпочивати.
 Підвелися, потягнулись,
 В спинках гарно всі прогнулись.

Підлоги ручками торкнулись
 Та в колінцях не зігнулись.
 Пострибали, покружляли,
 Зупинились, посміхнулись
 Й до роботи повернулись.
 О. Ратушна

3) Продовження роботи за підручником (с. 73).

Завдання 1. Розглядання ілюстрації та читання речень

- Хто зображений на ілюстрації?
- Що відвідали діти?
- Що діти замовили у кафе?

Робота над текстом

- Читання вчителем.
- Колективне читання.
- Читання «ланцюжком».
- Творче завдання.
— Знайдіть на малюнку Камілу й Оксанку. Опишіть їх.
- Вибіркове читання.
— Який сік пив Каміла? (*Апельсиновий.*)
— Хто пив яблучний сік? (*Максим.*)
— Хто любить виноградний сік? (*Оксанка.*)
— Який сік пив Миколка? (*Вишневий.*)

Завдання 2. Вправа «Мозковий штурм». Практичне уявлення про слова, що звучать однаково, але мають різне значення

- Відгадайте загадку.

• Здавна людям помагає,
 Довгий хвіст і гриву має,
 Любить сіно пожувати,

«І-го-го!» — ірже завзято,
 Бо не відає про лінь,
 Як працює в полі... (*кінь*).

- Що ви знаєте про коней?

Учитель пропонує розглянути ілюстрацію коників (*звірів*).

- Якого розміру коні? Яка в них шерсть? Які хвіст і грива? Чим цікаві ці звірі?

• По травичці він стрибає
 І сюркоче, і співає,

Заливається, як дзвоник,
 Називають його... (*коник*).

Учитель пропонує розглянути ілюстрацію коників (*комах*).

- Якого розміру коники? Чим цікаві ці комахи? Чому їх називають кониками?

• Диво-рибка: придивись!
 Плаває хвостом униз.
 Їжу смокче, не кусає —

Взагалі зубів не має.
 Ще й батьки — не як усі,
 Бо найкращі татусі! (*Морський коник*.)

- Якого розміру коники? Чим цікаві ці риби? Чому їх називають кониками?

— Як звучать слова — назви істот, зображених на малюнку? (*Коник.*)

— Як вони пишуться? (*Однаково.*)

— Отже, слово *коник* має багато значень.

5. Робота з дитячою книжкою. Казка «Лисичка та Журавель»

Робота за ілюстрацією

Учитель пропонує учням визначити, до якої казки ілюстрація, запитує, хто знає казку. За допомогою малюнків діти переказують казку.

Диференційоване читання частини казки

Учитель — учні — учитель — учні.

Опис дійових осіб казки

Завдання за вибором (учитель дає опис однієї із тварин дітям, які вже вміють читати).

Опис Лисички за малюнком і запитаннями.

- Якого кольору шерсть у Лисички? Якого кольору шерсть на хвості?
- Які вушка у Лисички? Які лапки і хвіст?

Опис Журавля за малюнком і запитаннями.

- Якого кольору пір'я у Журавля? Який дзьоб? Які ноги?
- Що відчував Журавель, гостюючи у Лисички?
  - Чи траплялися подібні ситуації у вашому житті?
  - Чому посварилися Лисичка і Журавель?
  - Що потрібно було зробити, аби уникнути конфлікту?

Утворення слів за зразком

Миска — миски.

Стіл —

Вікно —

Глечик —

Лисичка —

Півник —

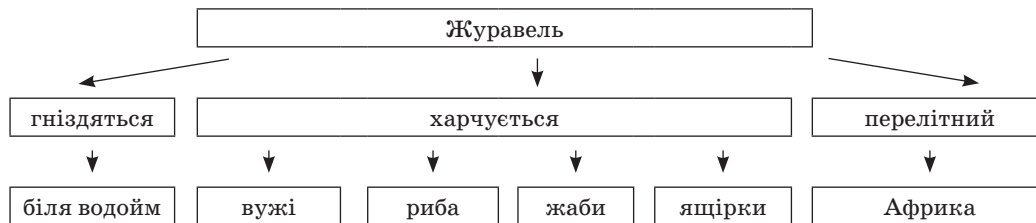
— Яке слово зайве? (Півник.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Обмін думками»

- Який вид роботи вам найбільше сподобався?
- Що нового ви дізналися сьогодні на уроці?
- Де можна використати здобуті знання?

Вправа «Кластер»

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 70. ПИСЬМО ВЕЛИКОЇ БУКВИ К. РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ («Вчуся визначати ознаки осені»)

Мета: учити писати велику букву К, порівнювати форму великої букви К із формами великих букв І, Н; навчати безвідривного поєднання перших двох елементів букви і третього з четвертим; розвивати спостережливість, уміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, кольорові олівці.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Доброго ранку, ласкаве сонечко!
Ти зігриваєш своїм теплом дерева,
Квіти, землю, весь світ.
Твої промені несуть моєму серцю радість.
Воно стукає бадьоро і ритмічно.

Я легко дихаю і всміхаюся друзям,
Я допитлива і працелюбна.
Хай світить сонце у небі,
Радість у душі, любов у серці.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

1) Робота за віршем.

Кріп розправив парасолю
Та й промовив до kwasолі:
«Не боюсь тепер дощу,
Парасолюсь досхочу!»

М. Познанська

- Які городні рослини згадано у вірші? (*Кріп, kwasоля.*)
- Назвіть послідовно звуки у цих словах.
- Який звук перший?
- Який він за звучанням?
- У назві яких квітів є звук [к]? (*Гвоздика, конвалія, нагідки, флокси, кульбаба, материнка, дзвоники.*)
- Якою буквою позначається звук [к]?

2) Гра «Відгадай літеру».

- Буква складається з лівого півовалу з петлею. (*е.*)
- Пряма похила паличка із заокругленням унизу і крапкою над нею. (*і.*)
- Буква складається із овалу. (*о.*)
- Дві прямі похилі палички із заокругленням унизу. (*и.*)
- Буква складається з прямої палички із заокругленням унизу і прямої похилої подовженої з петлею унизу. (*у.*)

2. Мотивація навчальної діяльності

Скочив котик на курник,
В курнику здійнявся крик,
Тільки квочка не кричала,
А крилом курчат вкривала.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

На дошці — ромашка з пелюстками — 6 типів питань (*прості, уточнювальні, пояснювальні, творчі, оцінювальні, практичні*). Учні працюють у групах. Вони обирають запитання певного виду, обговорюють і дають відповідь.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться у вірші?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, квочка була з курчатами?

Пояснювальне. Чому квочка не кричала?

Творче. Які слова зі звуком [к] ви почули?

Оцінювальне. Чи добре поведився котик?

Практичне. Яку кличку можете дати котикові? Як слід писати клички тварин?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ми навчимося писати велику літеру *К* та поєднувати її з іншими літерами. Розглянемо та порівняємо друковану та рукописну літеру *К*.

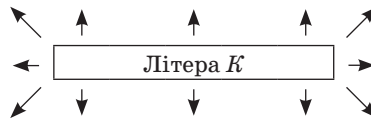
4. Вивчення нового матеріалу

1) Підготовчі вправи (зошит, с. 29).

Пальчикова гімнастика. Вправа «Прасочка»

Прокручування олівця по поверхні стола.

Вправа «Асоціативний куц». У яких словах ховається літера?

(*Київ, Карпати, Кіпр, Кагамлик (річка), Корсунка (річка), Корсунь-Шевченківськ, Кагарлик (місто), Кирило, Кіра, Клара...*)

2) Порівняння друкованої та рукописної літери «К».

— Порівняймо велику букву *К* друковану і рукописну.

— Що у них спільного?

— А що відмінного?

— Викладіть велику літеру з олівців.

— Обведіть на малюнках елементи літери «ка» по пунктирах та саму літеру.

3) Написання великої літери «К».

— Сьогодні ми навчимося писати велику літеру *К*.

— Велика буква *К* («ка») складається з трьох елементів.

— Зіставте написання великої та малої букви *К, к*. Вона складається з подібних елементів. Розгляньте велику букву *К* у зошиті, в квадратику. Ви побачите, що велика буква *К* починається, як і букви *І* або *Н*, продовжується прямою похилою, що біля нижньої рядкової лінії заокруглюється ліворуч, як у великих букв *І, Н*. Наступний елемент починається трохи нижче міжрядкової, біля неї заокруглюється ліворуч і ведеться похило вниз, а не доходячи верхньої рядкової лінії, повертає ліворуч до першого елемента. Звідси починається третій елемент, що пишеться трохи інакше до того місця, де другий піднімається вгору, а третій продовжується вниз прямою лінією до нижньої рядкової, де й заокруглюється праворуч.

— Напишіть елементи в повітрі: *і-раз-і, два-і, три-і*.

— Виконайте вправу в зошиті.

— У першому рядку напишіть елементи великої літери «ка» по пунктирах, а потім самостійно.

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

— Обмінюйтеся зошитами із сусідом по парті. Підкресліть олівцем букву, що вам сподобалась. Поверніть зошити одне одному.

4) Написання буквосполучень «Кл», «Ка».

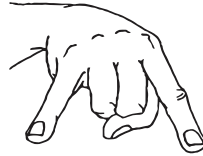
— Напишіть велику букву «ес» у повітрі: *і-раз-і, два-і, три-і*. Приєднайте до неї малі букви.

— Виконайте вправу в зошиті.

- Пригадайте, коли пишеться велика літера.
- Прочитайте склади.
- Які слова, що розпочинають цими складами, можна написати?
- Які імена ми можемо написати?

5) Пальчикова гімнастика. Вправа «Жук».

Жук у жолудя питав:
 — Де ти шапочку придбав?
 От якби мені таку —
 Був би красень я в ліску.

Пальці стиснути в кулачок. Вказівний та мізничок розчепірити, рухати ними, просуваючи руку по парті вперед.

- Чи схожий жук на нашу літеру?

6) Написання буквосполучень «Кл», «Ка».

- Напишіть буквосполучення (піврядка).

Фізкультхвилинка

Хто ж там, хто вже так стомився
 І наліво нахилився?
 Треба дружно всім нам встати,
 Фізкультпаузу почати.
 Руки вгору, руки вниз,
 Вгору трішки подивись.

Руки склали, як вітряк,
 І покрутимося так.
 Вище руки підійміть
 І спокійно опустіть.
 Потім дружно всі сідаймо
 І до праці приступаймо.

7) Написання речень.

- Прочитайте перше речення. (*У Кліма сік.*)
- Чому друге слово написане з великої літери?
- Як пишеться перше слово у реченні? (*З великої літери.*)
- Запишіть речення в зошиті.
- Прочитайте друге речення. (*А у Каміли?*)
- З якою інтонацією ви прочитали це речення? (*З питальною.*)
- Чому третє слово написане з великої літери?
- Як пишеться перше слово у реченні? (*З великої літери.*)
- Запишіть речення в зошиті.
- Прочитайте третє речення. (*У Каміли ескімо!*)
- З якою інтонацією ви прочитали це речення? (*З окличною.*)
- Чому друге слово написане з великої літери?
- Як пишеться перше слово у реченні? (*З великої літери.*)
- Запишіть речення в зошиті.

8) Розвиток зв'язного мовлення (с. 30).

- Послухайте вірш.

Жовкнуть трави в полі,
 Квіти у ліску,
 Облітає листя
 Із дерев в садку.
 Сумно вітер виє,
 Гілочки лама,

Плачуть хмари сиві —
 Сонечка нема.
 І пташок не чути
 В полі і садках,
 Листячко зів'яле
 Мокне на ставках.

К. Перелісна

- Чи відповідає текст ілюстрації?
- Чим відрізняється?
- Які ознаки осені назвала поетеса?
- Які ознаки осені зображено на малюнку?
- Які ще ознаки осені ти спостерігав (*спостерігала*)?

— Назвіть слова, що допоможуть відповісти на запитання.

- Яке небо восени?
- Яке сонце восени?
- Який вітер восени?
- Який дощ восени?
- Яке листя восени?
- Які дерева на початку осені?
- Які дерева в середині осені?
- Які дерева пізньої осені?

Завдання за вибором:

- Намалювати початок осені.
- Намалювати пізню осінь.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) *Виконання творчого завдання унизу сторінки зошита (с. 29).*

— Назвіть літери.

— Складіть три слова з поданих букв і запишіть їх.

2) *Гра «Дешифрувальник».*

	а	б	в
1	е	і	о
2	м	к	с

Код: 1а, 2в, 2б, 1б, 2а, 1в.

Відповідь: ескімо.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. Вправа «Відкритий мікрофон»

- Розкажіть про свої враження від уроку.
- Висловіть побажання однокласникам.
- Коли вам було весело, радісно?
- А коли ви сумували?
- Чому?
- Де стануть у пригоді здобуті на уроці знання?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 71. ЗВУК [в], ПОЗНАЧЕННЯ ЙОГО БУКВОЮ в, В (ве). ЧИТАННЯ СКЛАДІВ І СЛІВ З БУКВОЮ В

Мета: розвивати в учнів уміння сприймати на слух невеликий текст, виокремлювати в ньому слова зі звуком [в]; ознайомити дітей із друкованою буквою в, В; учити читати склади-злиття і слова з буквою в; формувати навички читання слів і речень із вивченими буквами; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку, виконувати завдання творчого характеру; виховувати уважність.

Обладнання: набори малюнків із зображенням диких та свійських тварин, конструктор LEGO, кольорові олівці, ґудзики, нитки, пластилін.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мовленнєва розминка

Розучування вірша

Возила корова водицю візком.
Ворона вареники вміло варила.

А півник виспівував пісню обом.
І всім було весело, любо і мило.

Робота над чистомовкою

Ав-ав-ав — не лови ґав.
Ва-ва-ва — книжка нова.
Ву-ву-ву — вип'ємо каву.
Ув-ув-ув — новину почув.
Ві-ві-ві — здивувались паві.

Ів-ів-ів — льон зацвів.
Во-во-во — намальовано криво.
Ов-ов-ов — накололи дров.
Ив-ив-ив — я квіти полив.
Ви-ви-ви — чорні брови.

Робота над скоромовкою

Ворона проворонила вороненя.

2. Повідомлення теми та мети уроку

Чули, діти, ось одна
Пролетіла новина:
У країні Алфавіт,
Немов в небі вертоліт,
Злий вітрище побував —
І всі букви розігнав.
Довго вітер вив, свистів,

Потім далі полетів.
Букви раді, усміхнулись
І додому повернулись.
Лиш одна — гарна дівця —
Не прийшла їхня сестриця,
І шукати хто зна де
Цю сестрицю — букву «ве».

— Сьогодні найуважніші діти 1-го класу продовжать вивчати літери, а саме — букву *Вв*. Знайдемо її у словах. Навчимося читати слова.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Вправа «Квест-дослідження». Спостереження за вимовою звука.

— Приготуйтеся! Викладіть стільки цеглинок, скільки слів зі звуком [в] ви почуєте.

Виє
Вовк,

І вітер
Виє.

Вив би
Й ворон,

Та не вміє.

— Який звук зустрічається найчастіше?

— Зробіть звуковий аналіз слів *вовк*, *ворон* за допомогою цеглинок.

— Який звук [в] за звучанням: голосний чи приголосний? (*Приголосний*.)

— Чому ви так вважаєте?

— Чи виникають перешкоди під час вимови?

— Отже, звук [в] — приголосний твердий.

2) Робота за підручником (с. 74).

Завдання 1. Позначення звуків [в] буквою «ве».

— Розгляньте букву.

Намалюєм два кружечки:
Зверху менший, знизу більший.
Посередині поставим
Одну паличку пряму.
А тепер зітрем все те,

Що залишилося ліворуч.
Що зосталось?
Подивіться —
Залишилась буква В.

І. Січовик

— Звук [в] позначають буквою «ве». Повторіть назву букви. Буква «ве» є велика і мала. (*Учитель показує літери.*)

— Пофантазуйте, на що схожа буква. (*Метелик, окуляри.*)

Робота з конструктором LEGO

— Діти, за допомогою цеглинок побудуйте букву «ве».

— За допомогою чого ми ще зможемо збудувати літеру В? (*Гудзиків, стрічок, пластиліну, мотузочки...*)

Завдання 2

— Послухайте вірш.

— Запам'ятайте слова зі звуком [в].

— Назвіть ці слова.

— Де знаходиться літера в?

Завдання 3

— Назвіть предмети зі звуком [в] у назві, зображені у підручнику. (*Корова, ворона, ворота.*)

— Зробіть звуковий аналіз цих слів.

— Визначте, які три слова «заховалися» в одній схемі.

— Назвіть звуки, якими вони різняться.

Вправа «Асоціативний куц». Завдання за вибором

- Хто пасеться на лужочку
Товстобокий, наче бочка?
Любить сіном ласувати,
Молочко дає малцям.
— Будьте, му-му-му, здорові
І подякуйте... (*корові*).

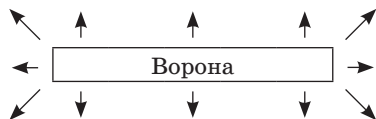
(*Луг, трава, теля, молоко, сіно, доярка, ферма ...*)

ЧОРНИЙ ВОРОН

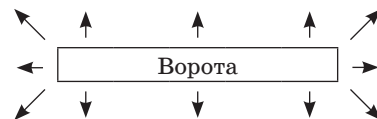
Каркнув ворон на сучку:
«Щось я вам всім розкажу,
Ведмідь спати, як лягав,
Новину мені сказав.
Зима йде уже до нас,
Вже її підходить час,
За плечима торбу має,

З неї іній визирав.
А за ним мороз та сніг,
Хватить там добра на всіх,
Завірюха, як повіє,
Все кругом тут побіліє.
Один чорний я лишусь,
Бо зими я не боюсь».

А. Грицаюк

(*Птах, дерево, гілка, сорока, гніздо, зима, холод, обручка, люстерко...*)

(*Огорожа, машина, парк, зоопарк, магазин, автотарк, гараж...*)

3) Гра «Спіймайте звуки [в], [в']».

Вогник Виткався з Вуглинки,
Вітерець Війнує якраз,

Він роздмухав Всі жаринки,
Ватра спалахнула Враз.

...Вечоріє. Вітер Вщух.
Від Вогню йде теплий дух,

Ватра В розпачі Волає:
— Вітре, Вій, бо Вже Вгасаю!
М. Артимович

— Діти, назвіть слова, у яких пишеться ця літера.

Фізкультхвилинка

4) Продовження роботи за підручником (с. 75).

Завдання 1. Читання складів

- Прочитайте склади.
- Визначте, у назвах яких предметів є склади, записані синім кольором.

Завдання 2. Читання слів (повільно)

- Прочитайте слова зі складом *ва*.
- А тепер — зі складом *ві*; складом *ву*.

Учні читають усі слова.

- Прочитайте однокладові слова.
- Прочитайте двоскладові; трискладові слова.

Завдання 3. Читання слів із завданням. Робота в парах.

— Разом з друзями пограйте у слова: один гравець читає слова, а інший складає із цим словом речення.

4. Закріплення вивченого матеріалу

Робота з конструктором LEGO. Вправа «Літературні скарбнички»

1. На аркуші паперу діти обводять цеглинки відповідними кольорами. Отримані кольорові прямокутники і є «скарбничками».
2. Дітям пропонують згадати літературний твір, що вони читали напередодні, — казку «Лисичка та Журавель». Отриману інформацію і знання пропонують розкласти по скарбничках: у червону скарбничку записати імена головних героїв твору, в жовту — записати, які незвичайні речі було використано, в зелену — записати основну проблему твору, в синю — який варіант розв'язання був запропонований автором, в блакитну — записати власний варіант розв'язання проблеми.
3. Спочатку дітям пропонують вправу з двома цеглинками-«скарбничками».

Запитання до дітей:

- Яка інформація зберігається у ваших літературних скарбничках? (Діти висловлюють свої думки, використовуючи цеглинки.)
- Що цікавого могло статися, якби головний герой мав чарівну паличку, як у Гаррі Поттера?
- Що дійсно може допомогти людині розв'язати проблемні ситуації в житті?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Яку літеру вивчили сьогодні на уроці?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, літера «ве» пишеться у слові *ворота*?

Пояснювальне. Яким бувають звуки, позначені буквою «ве»?

Творче. На що схожа літера «ве»?

Оцінювальне. Хто сьогодні на уроці був старанним?

Практичне. Назвіть слова, що пишуться з вивченою літерою.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 72. ПИСЬМО МАЛОЇ БУКВИ в

Мета: учити писати малу букву в; розвивати спритність пальчиків і чіткість мовлення під час вправи «Ворона», вміння порівнювати форму малої букви в з третім елементом великої букви Н; вправляти у письмі підготовчих елементів, закритої й відкритої форми букви в; розвивати спостережливість, уміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, кольорові олівці, ілюстрації птахів.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

1) Робота за віршем.

ПІВНИК

— Гей, до мене! — півник кличе, —
Я нового вірша вивчив! —
Став читать... Біда яка!

Не згадає ні рядка.
Замість вірша на току
Заволав: — Ку-ку-рі-ку!

В. Вітка

- Діти, які букви ми вже вивчили?
- Яку букву вивчили попереднього уроку?

2) Пальчикова гімнастика. Вправа «Ворона» (с. 31).

(Вказівним і великим зобразити дзьоб ворони.)

— Кар! — ворона говорила. —
(Розвести вказівний і великі пальці, імітуючи каркання ворони.)
Кар! Кар! Кар! Я маю крила!
Хоч мала, та вчусь літати,
Можу зараз показати.
(Руки розташувати перед собою долонями до себе. Це — «голова птаха». Решта пальців — «крила».)
Імітувати рух крил.)

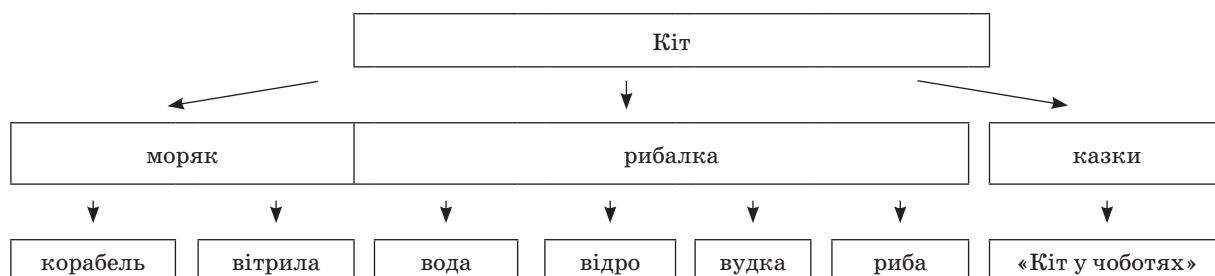
3) Гра «Риболовля».

- Обведіть всіх рибок з літерою «ка».
- Запишіть великі та малі рукописні букви, що є в рибках.

Завдання за вибором:

- Вправа «Кластер» — кіт.
- «Асоціативний куц» — моряк.

Вправа «Кластер»

Вправа «Асоціативний куц»

(Море, корабель, хвилі, риба, вітрила, капітан ...)

2. Мотивація навчальної діяльності

Буква *В* така цікава:
Стовпчик вверху,
Дві дужки справа.

Так в алфавіті живе
Всім потрібна буква *В*.

— Які слова ми напишемо з літерою «*ве*»?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ми навчимося писати малу літеру *в* та поєднувати її з іншими літерами. Напишемо слова. Розглянемо і порівняємо друковану та рукописну літери *в*.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Підготовчі вправи до написання літери «*ве*» (с. 32).

- Порівняйте малу букву *в* друковану і рукописну.
- Що у них спільного?
- А що відмінного?
- Побудуйте звукову схему слова, у якому є звук [в].
- Обведіть елементи до літери «*ве*».
- Обведіть літеру «*ве*» по пунктирах.

2) Написання малої літери «*в*».

- Сьогодні ми навчимося писати малу літеру *в*.
- Мала рукописна буква «*ве*» складається з петлі та овалу.
- Подивіться, як я пишу: починаю писати малу букву трохи нижче верхньої рядкової лінії, з нахилом угору, заокруглюю під міжрядковою лінією ліворуч і проводжу пряму похилу вниз, що заокруглюю біля нижньої рядкової лінії на овал.

— Напишіть елементи в повітрі: *і-раз, і-два*.

— Виконайте вправу в зошиті. Обведіть спочатку зразки, а потім допишіть рядок.

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

3) Пальчикова гімнастика. Вправа «Бабусині окуляри».

Це — бабусина хатина.
В ній — бабуся Катерина
В окулярах і хустині...
Ти не бачиш,
Бо в хатині!

4) Написання складів «*ві*», «*ви*», «*во*», «*ве*».

— Діти, зараз ми навчимося писати букву «*ве*» у поєднанні з іншими буквами, що починають писатися від верхньої рядкової лінії чи близько від неї (*і, у, о, а*), маленьким вузликом, від якого ведемо прогнуту вниз лінію.

— Напишіть букву «*ве*» в повітрі: *і-раз, і-два*. Приєднайте до неї букву *і* під рахунок: *раз-і, два*.

— Виконайте вправу в зошиті.

— Напишіть склад *ви* (*во, ве*).

Діти виконують завдання в зошитах.

5) Написання буквосполучень «вл», «вм».

- Назвіть слова, у яких можуть бути ці буквосполучення.
  - Напишіть букву «в» в повітрі: *i-раз, i-два*. Приєднайте до неї букву *л*.
- Діти виконують завдання в зошитах.
- Напишіть букву «в» в повітрі: *i-раз, i-два*. Приєднайте до неї букву *м*.

Фізкультхвилинка

Ручки вже стомились в нас —
Фізхвилиночці вже час.
Підвелися всі з-за парт,
Здобуваємо силу й гарт.
Раз — ми дружно всі присіли.
Два — піднялись й полетіли.

Ми руками помахаво,
Ніби птахи, покружляемо.
Три-чотири — пострибаємо,
Бо козацьку вдачу маємо.
П'ять і шість — всі відпочили
І за парти тихо сіли.

О. Ратушина

6) Написання складу «Ів», слова «Іван».

- Чому слово *Іван* пишеться з великої букви?
- Діти виконують завдання в зошитах.

7) Написання речення.

- Прочитайте речення. (*У Слави сова.*)

Вправа «Відкритий мікрофон»

- Прочитайте перше слово. (*У.*)
- Чому воно пишеться з великої літери? (*Перше слово в реченні пишеться з великої літери.*)
- Як написано друге слово? (*З великої букви.*) Чому? (*Це ім'я.*)
- Зі скількох слів складається речення? (*З двох.*)
- А зараз ми спробуємо написати це речення гарно, без помилок.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Розгадування ребусів (унизу сторінки).

- Розгляньте уважно перший малюнок.
- Що зображено на ньому? (*Кавун.*)
- Підпишіть цей малюнок. (*Кавун.*)
- Що зображено на іншому малюнку? (*Слива.*)

2) Робота з конструктором LEGO. Вправа «Розшифруй слово».

Діти працюють на килимку.

Учні мають мовчки створити (*побудувати*) неіснуючу істоту, використовуючи два набори цеглинок, та підготувати невелику розповідь про неї, але не називати зашифроване слово.

Запитання до дітей:

- Що означає слово *шифр*?
  - Навіщо були придумані шифри?
  - Згадайте відомі вам мультфільми, фільми або історії, де герої використовують шифри.
- Кожна група презентує свої моделі.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. Вправа «Відкритий мікрофон»

- Чи сподобався вам сьогоднішній урок?
- Про що з почутого на уроці ви хотіли б розповісти своїм рідним?
- Урок добігає завершення. Ви всі старанно виконували завдання. Поаплодуйте собі!

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 73. ЗАКРІПЛЕННЯ БУКВИ *в, В*, ЇЇ ЗВУКОВОГО ЗНАЧЕННЯ, УМІННЯ ЧИТАТИ ВИВЧЕНІ БУКВИ В СЛОВАХ, РЕЧЕННЯХ І ТЕКСТАХ. УЯВЛЕННЯ ПРО ОСОБОВІ ЗАЙМЕННИКИ *він, вона, воно, вони* (без уживання термінів)

Мета: закріпити знання про букву *в, В*, її звукове значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах; формувати уявлення про особові займенники *він, вона, воно, вони* (без уживання термінів); розвивати вміння сприймати на слух текст, відповідати на запитання за його змістом, складати речення за малюнками; виховувати дбайливе ставлення до природи.

Обладнання: конструктор LEGO, предметні малюнки.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

1) Гра «Знайди помилку».

— Круть та Верть переплутали слова в реченнях. Допоможіть їм виправити помилки.

На вікні лежить килим.
На підлозі стоять книги.
На стелі висить шафа.

На полиці стоять стільці.
Диван стоїть у ванній кімнаті.

2) Гра «Що "зайве"?».

— Розгляньте уважно предмети.

- Що зайве?
- Поясніть свою відповідь.
- Чи можуть відповіді бути різними?

2. Мотивація навчальної діяльності

- Зробіть звуковий аналіз слів *Круть* та *Верть*.
- Чому вони пишуться з великої літери?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми продовжимо вчитися читати слова та речення із буквою «*в*».

4. Вивчення нового матеріалу

1) Робота над скоромовкою.

Привітались на шосе
Буква *І* та буква *З*.
Де ж вони? Ну й дива:

З двох з'явилася одна.
Їй дали ім'я нове —
Буква *В*!

— Викладіть стільки цеглинок, скільки слів із буквою «*ка*» почули у скоромовці.

2) Робота за підручником (с. 76).

Завдання 1. Слухання розповіді

— Послухайте розповідь. Запам'ятайте слова зі звуком [в].

Завдання 2. Творче завдання

— Назвіть предмети, зображені на кожній із карток, що тримають хлопчики.

— За першими звуками слів дізнайтеся, як звати цих хлопчиків. (*Влад, Іван.*)

Вправа «Асоціативний куц». Завдання за вибором

Завдання 3. Читання слів

— Розгляньте малюнки.

— Прочитайте слова.

— Назвіть слово, що відповідає кожному малюнку.

Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, бо хочеться привітати бабусю зі святом.	Чи можна рвати підсніжники?	Ні, вони занесені до Червоної книги.
ВИСНОВОК Не можна рвати квіти, що зникають у природі. А бабусю можна привітати виготовленими власноруч підсніжниками		

Вправа «Квест-цікавинка»

- Незважаючи на те, що підсніжник з'являється навесні, він здатний витримати десятиградусний мороз. У цьому йому допомагає своєрідний «чохол» з тонких волосків біля основи стебла.
- Деякі види підсніжників занесено до Червоної книги. Продавати ж за законом можна тільки вирощені в теплицях і ті, що мають відповідний сертифікат.
- Є багато легенд про підсніжники, але тільки в одній ідеться, що він був першою квіткою на Землі. Згідно із міфом, коли Бог вигнав Адама та Єву з Раю, була зима, тому земля була вкрита товстим шаром снігу. Коли Єва йшла через сніг, вона почала замерзати, плачучи за красою райського саду. Щоб полегшити душевний біль, Бог перетворив кілька сніжинок на квіти підсніжника.

Вправа «Відповідаємо цеглинками»

Учні піднімають зелену цеглинку, якщо відповідь «так», червону — «ні».

- Чи вмієте ви плести вінок?
- Підсніжники квітнуть у грудні.
- Сливи смачні, коли вони зелені.
- Усі ви учні 1-го класу.
- Вісім складається з одного і семи.

Завдання 4. Уявлення про особові займенники *він, вона, воно, вони* (без уживання термінів). Читання тексту

Фізкультхвилинка

3) Продовження роботи за підручником (с. 77).

Завдання 1. Розглядання ілюстрації та читання тексту

— Хто зображений на ілюстрації?

— Що у дітей на голові?

— Зараз ми прочитаємо текст.

- Читання тексту вчителем.
- Читання «ланцюжком».
- Колективне читання.
- Творче завдання.

— Знайдіть на малюнку Валю й Віку. Опишіть їх.

- Вибіркове читання.
  - У кого у вінку маки? (*У Віки.*)
  - У кого колоски? (*У Валі.*)

Завдання 2. Розглядання ілюстрації (с. 77). Читання тексту

- Кого ви бачите на малюнку?
- Що робить дівчинка?
- Що робить хлопчик?
- А що робить бабуся?
- Читання тексту вчителем.
- Читання «ланцюжком».
- Робота над текстом.
- Хорове читання за вчителем.
  - Зі скількох речень складається текст?
  - Прочитайте найкоротше речення.
  - Прочитайте найдовше речення.
  - Прочитайте речення зі знаком питання.
  - Прочитайте речення зі знаком оклику.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

На дошці — ромашка з пелюстками — 6 типів питань (*прості, уточнювальні, пояснювальні, творчі, оцінювальні, практичні*). Учні працюють у групах. Вони обирають запитання певного виду, обговорюють і дають відповідь.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться у тексті?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, Віка була лінивою?

Пояснювальне. Чому Іванко поливав кавуни?

Творче. Як ви гадаєте, які кавуни вирости восени?

Оцінювальне. Чи отримала сім'я задоволення від урожаю?

Практичне. Кому доводилося разом із бабусею садити навесні насіння?

Гра «Продовж речення»

- В Іванка і Віки є... (*бабуся Василина*).
- Іванко поливав... (*кавуни*).
- Восени внуки смакували... (*великим кавуном і синіми сливами*).

Гра «Слово у слові»

Слон, **сло**ва, **вісі**м, **но**сила, **умо**ва.

5. Закріплення вивченого матеріалу

Гра «Упіймай звук»

Вовк ведмедя розбудив:

— Вже весна, гуляти йди!

Виліз велетень з барлогу,

Вовк втікає в ліс від нього.

Ігор Січовик

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Обмін думками»

- Який вид роботи вам найбільше сподобався?
- Що нового ви дізналися сьогодні на уроці?
- Де можна використати здобуті знання?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 74. ПИСЬМО ВЕЛИКОЇ БУКВИ В

Мета: учити писати велику букву *В*, порівнювати елементи великої букви *В* з елементами великих букв *І* та *Н*; учити писати сполучний елемент з основи букви; розвивати спостережливість, вміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, кольорові олівці.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Всміхається лагідне сонечко
І дивиться в наше віконечко,

Проміння своє посилає,
Нам гарно писати бажає.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

1) *Робота за віршем.*

У волошки-квіточки
Волошкові діточки,
Весело всміхаються,

Ввічливо вітаються:
— Вівці та корови,
Будьте всі здорові!

Леся Вознюк

- Які слова зі звуком [в] ви запам'ятали?
- Який він за звучанням?
- Якою буквою позначається цей звук на письмі?

2) *Гра «Відгадай літеру».*

- Велика буква складається з похилих ліній з петлями і заокругленням. (*Н*.)
- Заокруглення з похилою лінією і дві прямі похилі палички із заокругленням унизу. (*М*.)
- Велика буква складається із заокругленої похилої лінії та прямої похилої палички із заокругленням унизу та прямої горизонтальної лінії. (*А*.)
- Велика буква складається з верхнього і нижнього лівих півовалів. (*Е*.)
- Велика буква складається із заокругленої похилої лінії та прямої похилої палички із заокругленням унизу. (*Л*.)

2. Мотивація навчальної діяльності

Вітя — світла голова,
Вітя вчить нові слова.
Ви йому не заважайте.

Ви без нього погуляйте.
Він, як буде вільний час,
Вийде гратися до вас.

Ганна Чубач

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Просте. Про кого йдеться у вірші?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, у вірші було багато слів з буквою «в»?

Пояснювальне. Яке слово у вірші потрібно писати з великої букви?

Творче. Які слова зі звуками [в], [в'] ви почули?

Оцінювальне. Чи добре вчиняє хлопчик, що вчить нові слова?

Практичне. Навіщо потрібно вміти писати велику літеру «в»?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ми навчимося писати велику літеру *В* та поєднувати її з іншими літерами. Розглянемо та порівняємо друковану та рукописну літери *В*.

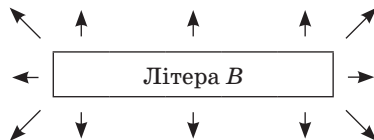
4. Вивчення нового матеріалу

1) Підготовчі вправи (с. 33).

Пальчикова гімнастика. Вправа «Вертоліт»

Обертання олівця між великим, середнім і вказівним пальцями.

Вправа «Асоціативний куц». У яких словах ховається літера?

(Вінниця, Васильків, Вільховець (річка), Вільшанка (річка), Варка, Василь, Василина, Віктор, Віталій...)

2) Порівняння друкованої та рукописної літери В.

— Порівняймо велику букву *В* друковану і рукописну.

— Що у них спільного?

— А що відмінного?

— Назвіть слова, у яких ми чуємо звуки [в], [в'].

— Обведіть на малюнках елементи літери «ве» по пунктирах та саму літеру.

3) Написання великої літери «ве».

— Сьогодні ми навчимося писати велику літеру *В*.

— Велика буква *В* («*ве*») складається з двох елементів: прямої похилої лінії із заокругленням унизу і двох правих півовалів. Перший елемент ми писали у букві *У*, другий — новий для вас. Подивіться, як слід писати цей елемент: починаємо писати нижче міжрядкової лінії, під нею заокруглюємо праворуч на півовал, що закінчуємо вище верхньої рядкової. Не відриваючи руки, праворуч і вниз описуємо більший нижній правий півовал, який торкається нижньої рядкової лінії

— Напишіть елементи в повітрі: *раз-і, і-два, три-і*.

— Виконайте вправу в зошиті.

— У першому рядку напишіть елементи великої літери «*ве*» по пунктирах, а потім — самостійно.

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

— Обмінюйтеся зошитами із сусідом по парті. Підкресліть олівцем букву, що вам сподобалась. Поверніть зошити одне одному.

4) Написання складів з великою буквою «ве».

— Напишіть букву «*ве*» в повітрі: *і-раз, і-два, три-і*. Усі букви з'єднуються за допомогою з'єднувальної лінії.

— Виконайте вправу в зошиті.

— Пригадайте, коли пишеться велика літера.

— Прочитайте написані склади.

— Які слова можна написати, щоб вони розпочиналися цими складами?

5) Пальчикова гімнастика. Вправа «Горобчик».

Горобцю казала кішка:

— Понявчи зі

мною трішки.

Та він знай собі —

Цвірінь!

А нявчати йому лінь.

Долоні розгорнуті на себе, великі пальці переплетені — «голівка птаха». Решта зімкнених пальців — «крила». Швидко помахати ними.

б) Написання речень.

- Прочитайте речення. (*У Валі вінок.*)
- Чому друге слово написане з великої літери?
- Як пишеться перше слово у реченні? (*З великої літери.*)
- Запишіть речення в зошиті.

Фізкультхвилинка

- Прочитайте наступне речення. (*У Віки у вінку маки.*)
- З якою інтонацією ви прочитали це речення? (*З питальною.*)
- Чому друге слово написане з великої літери?
- Як пишеться перше слово у реченні? (*З великої літери.*)
- Запишіть речення в зошиті.
- Прочитайте останнє речення. (*А у Валі*)
- Який розділовий знак повинен стояти у кінці цього речення? (*Знак питання.*)
- Як пишеться перше слово у реченні? (*З великої літери.*)
- Чому третє слово пишеться з великої літери?
- Запишіть речення в зошиті.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Виконання творчого завдання внизу сторінки.

- Відшукайте слово у слові.
- Запишіть його.

2) Відгадування загадок.

- Мов сережки червоненькі,
Сяють ягідки смачненькі.
У садок малята вийшли —
В козубок зібрали... (*вишні*).
- Кульки на гілках висіли
І від спеки посиніли.
Відшуміли літні зливи —
Соковиті стали... (*сливи*).
- Мовби на одній нозі.
Він зростає на лозі.
Подивись скоріш в віконце —
Грона сповнені всі сонця!
Кожен скуштувати рад
Соковитий... (*виноград*).
- Без рук, без ніг,
А в'ється, як батіг. (*Квасоля*).

Завдання за вибором:

- Зробити звуковий аналіз 2-х слів-відгадок, у яких є лише приголосні тверді звуки.
- Зробити звуковий аналіз 2-х слів-відгадок, у яких є приголосні м'які звуки.
- Зробити звуковий аналіз 2-х слів-відгадок, у яких є два склади.
- Зробити звуковий аналіз 2-х слів-відгадок, у яких є три склади.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. Вправа «Відкритий мікрофон»

- Розкажіть про свої враження від уроку.
- Висловіть побажання однокласникам.
- Коли вам було весело, радісно?
- А коли ви сумували?
- Чому?
- Де знадобляться здобуті на уроці знання?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 75. ЗВУКИ [p], [p'], БУКВА p, P (ep). ЧИТАННЯ СКЛАДІВ І СЛІВ ІЗ БУКВОЮ P

Мета: учити учнів розрізняти звуки [p] і [p'], сприймати на слух невеликий текст, виокремлювати в ньому слова зі звуками [p] і [p']; ознайомити з друкованою буквою p, P, що може позначати звуки [p] і [p']; формувати вміння читати склади-злиття і слова з буквою p; формувати навички читання слів із вивченими буквами; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку, виконувати завдання творчого характеру; виховувати культуру спілкування під час роботи в групах.

Обладнання: конструктор LEGO, кольорові олівці, гудзики, нитки, пластилін.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мовленнєва розминка

1) Розучування вірша.

Возила корова водицю візком
Ворона вареники вміло варила.

А півник виспівував пісню обом.
І всім було весело, любо і мило.

2) Робота над чистомовкою.

Ра-ра-ра — рада дітвора.
Ру-ру-ру — рака в руки я беру.

Ри-ри-ри — чітко говори.
Ро-ро-ро — принеси відро.

3) Робота над скоромовкою.

Ворона проворонила вороненя.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні найуважніші діти 1-го класу продовжать вивчати літери, а саме — букву Pp. Відшукаємо її у словах. Навчимося читати слова із нею.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Вправа «Квест-дослідження». Спостереження за вимовою звука.

Ромашки рвати ми ходили
Над річкою в рясній траві.

І раптом равлика зустріли
Із різками на голові.

Наталія Забіла

— Який звук зустрічається у вірші найчастіше?

— Назвіть слова зі звуками [p], [p'], що ви запам'ятали.

— Зробіть звуковий аналіз слова *равлик* (*ріжки*) за допомогою цеглинок.

— Який за звучанням звук [p]: голосний чи приголосний? (*Приголосний*.)

— Чому ви так вважаєте?

— Чи виникають перешкоди при вимові?

— Вимовте звук [p'].

— Чи подібний він за вимовою до звука [p]?

— А чим відрізняється?

— Вимовте пару звуків: [p] — [p']. При вимові м'якого звука середню частину спинки язика підносьте до піднебіння.

— Отже, звук [p] — приголосний твердий, а звук [p'] — приголосний м'який.

2) Робота за підручником (с. 78).

Завдання 1. Позначення звуків [p], [p'], буквою «ep»

Розглядання букви

Лізе равлик на стеблинку,
Сам несе свою хатинку!
В нього ріжки коротенькі

І чутливі, мов антени.
Налякався і завмер —
Схожим став на букву Р.
Варвара Гринько

— Звуки [р], [р'] позначають буквою «ер». Повторіть назву букви. Буква «ер» є велика і мала.
(Учитель показує літери.)

— Пофантазуйте, на що схожа буква. (*Труба, рулетка.*)

Робота з конструктором LEGO

— Діти, за допомогою цеглинок побудуйте букву «ер».

— За допомогою чого ми ще зможемо збудувати літеру Р? (*Гудзиків, стрічок, пластиліну, мотузочки, цукерки, бублика і соломки...*)

Завдання 2

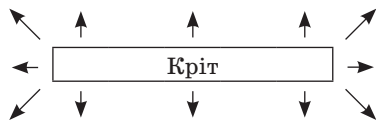
— Назвіть предмети зі звуками [р], [р'], зображені у підручнику. (*Краб, кріт, горох, горіх.*)

— Опрацюйте звуковий аналіз цих слів.

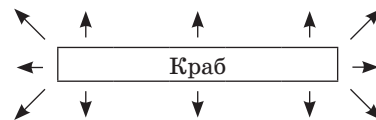
— Порівняйте звуки, позначені стрілочками.

— Назвіть звуки, якими вони відрізняються.

Вправа «Асоціативний куц»

(*Земля, нора, поганий зір, коріння...*)

(*Море, морське каміння, водорості, риби...*)

Завдання 3

— Послухайте вірш. Запам'ятайте слова зі звуками [р], [р'].

— Назвіть ці слова.

— Де знаходиться літера р?

Гра «Спіймайте звуки [р], [р']»

Запам'ятай назавжди відтепер
Цю букву на імення — еР.
Багато слів, які ти знаєш,
Ця літера розпочинає:

Рік, Ряска, Риба, Рак, Ріка,
Родина, Радість, Рід, Рука,
А імена які є славні:
Романи, Ростики, Руслани!
Мирослав Артимович

— Діти, назвіть слова, у яких пишеться ця літера.

Фізкультхвилинка

3) Продовження роботи за підручником (с. 79).

Завдання 1. Читання складів (*повільно*)

— Прочитайте склади.

Завдання 2. Читання слів (*швидко*)

— Прочитайте слова зі складом ра.

— А тепер — зі складом ри.

Учні читають усі слова.

— Прочитайте слова, які складаються з одного складу.

— Прочитайте двоскладові; трискладові слова.

Завдання 3. Читання слів із завданням. Робота в парах

— Розгляньте малюнки.

— Прочитайте слова.

— Назвіть слова, що відповідають кожному малюнку.

Гра «Слово у слові»

Марка, сорока, скоромовка (*мова, око, кора, морква*).

4. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «Кластер». Завдання за вибором.

1-ша група — «кластер» кролики.

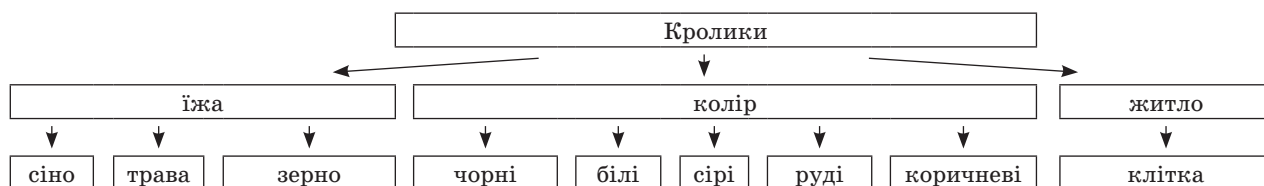
2-га група — «кластер» віслюк.

ЗАЙЧИКИ І КРОЛИКИ

Зайчики і кролики
Полюбляють овочі.
Моркву і капусточку
Хрумкають охоче.
Ти, дитя, не налягай
На цукерки, чіпси,

Більше овочів вживай —
Дуже це корисно.
Тоді будеш як вони
Бігати, стрибати.
І ніхто не здожене,
Сильним будеш завжди.

Олексій Благослов

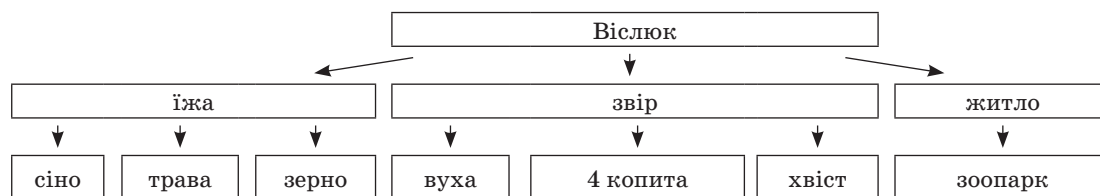

ВІСЛЮК

Хто не знає віслюка?
В нього вдача он яка:
Запряжи, чи так веди, —

Упирається завжди.
Я лозиною жену, —
Зву його: Ні — тпру — ні — ну!

Грицько Бойко

2) Робота з конструктором LEGO. Вправа «Театр тіней».

Діти розкладають на аркуші паперу цеглинки або будують з цеглинок фігуру та розміщують її так, щоб тінь від неї падала на аркуш паперу. Дитина обводить тінь від цеглинки або фігури та перетворює її на те, що підкаже фантазія.

Запитання до дітей:

- Коли ми можемо побачити тінь?
- Чим би ще могла бути ця тінь?
- Коли вона більша/менша?
- На що перетворилася тінь вашої цеглинки/фігури?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Обмін думками»

- Що нового ви вивчили на уроці?
- Коли ви були собою задоволені?
- Що ви розповісте вдома?

Цеглинка настрою

- З яким настроєм пройшов урок? Покажіть його на цеглинці зі смайликом.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 76. ПИСЬМО МАЛОЇ БУКВИ *p*

Мета: учити писати малу букву *p*; розвивати спритність пальчиків і чіткість мовлення під час вправи «Рибка»; навчати порівнювати форму малої букви *p* з третім елементом малої букви *k*; звернути увагу на паралельність елементів букви; розвивати спостережливість, уміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, кольорові олівці.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Сьогодні в нас урок звичайний,
Та вчить багато нас чому.

Хай буде він для нас повчальний!
За це подякуєм йому!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

1) Робота над загадкою.

- Має хвіст, та не літає,
Має рот — не розмовляє.

Можеш вудкою спіймати
І загадку відгадати. (Риби.)

- Який перший звук у слові *риби*?
- Діти, пригадаймо, які літери ми вже вивчили.
- Яку літеру вивчили попереднього уроку?

2) Пальчикова гімнастика. Вправа «Рибка» (с. 34).

Гарна рибка золота
В морі пропливає,

Від голівки до хвоста
Лусочками сяє.

(Долоні притиснуті одна до одної, пальці з'єднати і спрямувати від себе. Повертати руками праворуч та ліворуч, імітуючи рух рибки, яка пливе.)

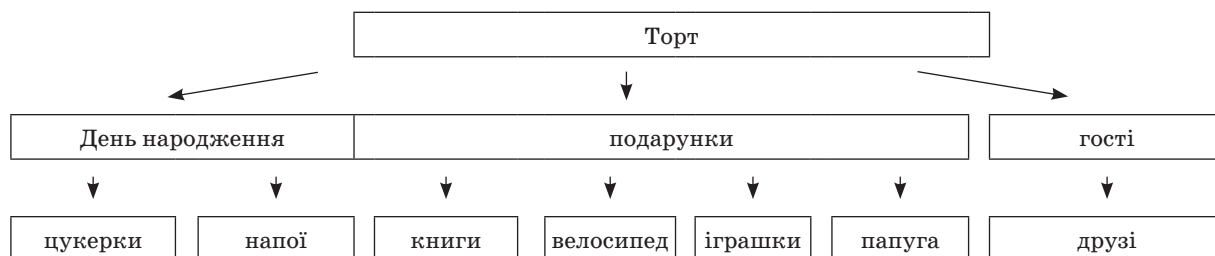
3) Робота за малюнками.

- Хто зображений на малюнку?
- Де граються діти?
- Що вони зробили з піску?
- Наведіть пунктирні лінії.
- Домалюйте парасольки.

Завдання за вибором:

- Вправа «Кластер» — торт.
- «Асоціативний кущ» — парасолька.

Вправа «Кластер»

(Сонце, дощ, осінь, весна, літо, пісок, море, двір, відеречко...)

2. Мотивація навчальної діяльності

— Тигреня мале
Ричить.
Яку букву
Воно вчить?
— Р-р-р...

— Які слова ми напишемо з літерою «ер»?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ми навчимося писати малу літеру *p* та поєднувати її з іншими літерами. Напишемо слова. Розглянемо та порівняємо друковану і рукописну літери *p*.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Підготовчі вправи до написання літери «ер» (с. 35).

- Зіставимо малу букву *p* друковану і рукописну.
- Що у них спільного?
- А що відмінного?
- Побудуйте звукову схему слова, у якому є звук [p'] (*м'який*).
- Обведіть літеру «ер» по пунктирах.

2) Написання малої літери «р».

— Сьогодні ми навчимося писати малу літеру *p*.
— Мала писана буква «ер» складається з прямої похилої подовженої палички і прямої похилої палички із заокругленням угорі й унизу. Пишемо пряму похилу подовжену паличку від верхньої рядкової лінії униз до міжрядкової. Не відриваючи руки, повертаємося вгору, на рядку робимо відхилення праворуч (*його видно з середини рядка*), під верхньою рядковою заокруглюємо і ведемо вниз паличку, яку заокруглюємо ще раз на нижній рядковій лінії.

- Напишіть елементи в повітрі: *раз-і, два-і*.
- Виконайте вправу в зошиті. Обведіть спочатку зразки, а потім допишіть рядок.

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

3) Пальчикова гімнастика. Вправа «Зустріч».

Зустрілись пальчики:
Великий, вказівний, середній,
Безіменний і мізинець.
Вони театр всі створили
І всі до праці приступили.

4) Написання складу «ро» та слова «роса»; складу «ра» та слова «ранок».

- Діти, зараз ми навчимося писати букву «ер» у поєднанні з іншими буквами, що починають писатися від нижньої рядкової лінії
- Напишіть букву «ер» у повітрі: *раз-і, два-і*. Приєднайте до неї букву *o* під рахунок: *і-раз-і*.
- Виконайте вправу в зошиті.
- Які склади містять нижнє з'єднання?

Фізкультхвилинка

Встали дружно всі малята —
Будемо відпочивати.
Руки в боки покладемо
Й танцювати всі почнемо.
Ніжку вбік, носочок, п'ятка,
Потім інша по порядку.

Вліво, вправо нахилились
Усі дружно покрутились.
Ще й присіли до землі
І підстрибнемо аж до зорі.
Відпочили всі, малята?
Тоді будем працювати.

Оксана Ратушина

5) Написання буквосполучень «рі», «ру», «ре» та слів «ріка», «крук», «орел».

Учні читають склади і слова, подані в наступних рядках. Учитель коментує, як поєднуються букви, учні пишуть склад і слово в рядку.

б) Написання речення.

Вправа «Відкритий мікрофон»

— Прочитайте перше речення. (*Ура!*)

— Чому слово пишеться з великої літери? (*Перше слово в реченні пишеться з великої літери.*)

— Зі скількох слів складається речення? (*З одного.*)

— Прочитайте наступне речення. (*Он море!*)

— А зараз ми спробуємо написати ці речення гарно, без помилок.

Діти виконують завдання в зошитах.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Виконання творчого завдання внизу сторінки.

— Розгляньте уважно перший малюнок.

— Що на ньому зображено? (*Корона.*)

— Перевірте, чи правильно записано звукову модель слова.

— Що зображено на другому малюнку? (*Комар.*)

— Перевірте, чи правильно записано звукову модель слова.

— З'єднайте лінією малюнки з відповідною схемою.

— Запишіть їх.

2) Робота з конструктором LEGO. Вправа «Святкуємо разом».

Діти працюють на килимку.

1. Педагог пропонує дітям уявити, що у червоної цеглинки сьогодні свято, тому вона запросила всіх сусідів до себе на гостини. Діти розміщують шість цеглинок на одному аркуші біля червоної цеглинки.

2. Після святкування педагог пропонує дітям повернути всіх мешканців до власних будинків, тобто розмістити цеглинки на кольорових аркушах паперу відповідно до початкових умов.

Запитання до дітей:

• Як ви вважаєте, з якої нагоди сьогодні свято у цеглинки? (*Спонукати дітей мислити креативно, придумати оригінальні свята, наприклад, День Червоного Кольору.*)

• Що потрібно для веселого свята?

• Згадайте, з якої нагоди і до кого ви ходили в гості.

Кожна група презентує свої моделі.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. Вправа «Відкритий мікрофон»

— Чи сподобався вам сьогоднішній урок?

— Про що з почутого на уроці ви хотіли б розповісти своїм рідним?

— Урок добігає завершення. Ви всі старанно виконували завдання! Поаплодуйте собі!

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 77. ЗАКРІПЛЕННЯ БУКВИ *p, P, її* ЗВУКОВОГО ЗНАЧЕННЯ, УМІННЯ ЧИТАТИ ВИВЧЕНІ БУКВИ В СЛОВАХ, РЕЧЕННЯХ І ТЕКСТАХ

Мета: закріпити знання дітей про букву *p, P, її* звукове значення; удосконалювати вміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах; розширити уявлення про особові займенники *він, вона, воно, вони* (без уживання термінів); розвивати вміння сприймати на слух текст, відповідати на запитання за його змістом, складати речення за малюнками; виховувати дбайливе ставлення до природних ресурсів.

Обладнання: конструктор LEGO, картки.

Тип уроку: урок застосування знань, умінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми продовжимо вчитися читати слова та речення із буквою «ер».

2. Застосування знань, умінь і навичок

1) Підготовчі вправи. Робота в парах.

Гра «Упіймай звук»

В річці — риби, в річці — раки,
Ой принишкли небораки,

Бо їм равлик розповів,
Що рибалка тут ходив.

Жанна Вовк-Черемуш

— Викладіть стільки цеглинок, скільки слів зі звуками [р], [р'] ви почули.

Гра «Живі букви»

Діти утворюють слова: *кора, море, омар, кури*.

Робота на картках

Завдання: знайдіть і прочитайте слова.

р	о	м	а	н	и
і	И	а	и	И	И
ч	И	р	И	И	И
к	И	к	И	И	И
а	И	а	И	И	И
и	и	и	И	и	И

р	у	с	л	а	н
і	р	е	е	Е	о
к	о	Е	Е	е	р
Е	к	Е	е	Е	а
Е	е	Е	е	е	е
Е	Е	Е	е	е	Е

2) Робота за підручником (с. 80).

Завдання 1. Слухання розповіді

— Послухайте розповідь. Запам'ятайте слова зі звуками [р], [р'].

Завдання 2. Творче завдання

— Прочитайте імена дівчаток і хлопчиків. Назвіть близнюків.

Завдання 3

— Розгляньте уважно малюнки. Що на них зображено? (*Кран: підйомний та для води.*)

— Що в них є спільного? (*Вони пишуться однаково.*)

— Що означає слово *кран*?

Підйомний кран — вантажопідйомна машина для підймання і переміщення вантажів у вертикальному і горизонтальному напрямках.

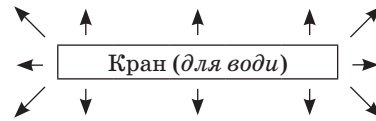
Кран для води — для водопостачання холодної та гарячої водопровідної води, регулювання струму води.

Вправа «Асоціативний куц». Завдання за вибором

- От так чудо із чудес:
Протягнувся до небес
І працює поміж хмар.
Що це? Будівельний... (кран).

(Великий, машина, цегла, високо.)

(Вода, річка, гаряча, холодна, металевий.)

Завдання 4. Читання слів. Розгадування ребусів

Відповіді: рибалка, рукав.

Фізкультхвилинка

3) Продовження роботи за підручником (с. 81).

Завдання 1. Розглядання ілюстрації на с. 81. Читання тексту

- Кого ви бачите на малюнку?
- Де відбувається подія?
- Що робить мама? дівчинка? хлопчик? котик?
- Зараз ми прочитаємо текст.

- Читання тексту вчителем.
- Колективне читання.
- Читання «ланцюжком».
- Творче завдання.

— Знайдіть речення, що відповідає сюжету малюнка. (Біля ріки Росава мама Віра, синок Руслан і мала Маринка.)

- Вибіркове читання.
  - Знайдіть і прочитайте речення, що підтверджує, коли відбувалася подія. (Ранок.)
  - Що з'явилось на траві? (На траві ранкова роса.)
  - Хто сидів у траві? (Он у траві равлики.)
  - Що робили жабки? (Вони весело квакали, високо скакали і ловили комарів.)
  - Скільки років Русланові? (Русланові вісім років.)
  - Кого спіймав хлопчик? (Він наловив сім линів, окунів і карасів.)
  - А кого спіймала мама? (А мама виловила рака і кинула у відро.)
  - Як раділа Маринка? (— Ура! Ура! — весело, мов жабки, скакала Маринка.)
  - Хто сидів біля відра? (Біля відра сиділа Мурка.)
  - Чим Руслан пригостив Мурку? (— Мурко, Мурко! — ласкаво кликав Руслан.— На карасика.)

Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, адже чистоту люблять і тварини, і люди	Чи потрібно підтримувати чистоту водойм?	Ні, бо там немає кошика для сміття
ВИСНОВОК Ми є господарями природи, тому потрібно її оберігати і не смітити біля водойм, аби не забруднювати навколишнє довкілля.		

Гра «Продовжіть речення»

— Назвіть слова із тексту, що пишуться з великої літери.

Річка... (Росава)

Мама... (Віра)

Синок... (Руслан)

Кішка... (Мурка)

Донька... (Маринка)

— Коли ми пишемо велику літеру? (Велика літера пишеться у прізвищах, іменах та по батькові; кличках тварин; назвах міст, сіл, вулиць, річок.)

— Натисніть кнопку мислення і продовжте речення.

Прізвище... (Романов)

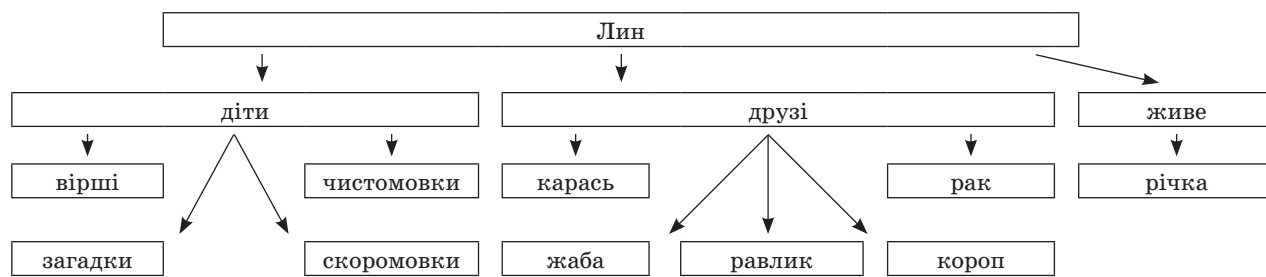
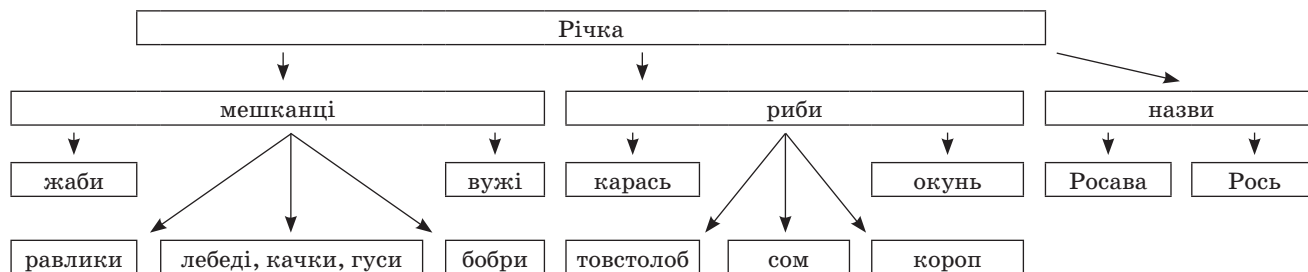
Місто... (Рівне)

По батькові... (Русланівна, Романович)

Вулиця... (Райдужна)

Село... (Ромашкове)

Вправа «Кластер». Завдання за вибором

3. Закріплення вивченого матеріалу

Гра «Подумай і скажи»

Узявши за початок літеру іншого кольору й перестрибуючи через одну, прочитайте закодовані слова (всі літери — рукописні).

ю	р		д	к		в	Л	н		о	р
и		в				а		н		и	м
ж			М		и	у		а			
		І		о	р	с		т	Р		б
н		в						р		ш	а
	п	а		а	к	ш	и	м		ш	н
										а	

(Ірина, Марк, Лариса, Роман.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Відкритий мікрофон»

- Що вам найбільше сподобалося?
- Що нового ви дізналися сьогодні на уроці?
- Де можна використати здобуті знання?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 78. ПИСЬМО ВЕЛИКОЇ БУКВИ Р

Мета: учити писати велику букву Р, порівнювати елементи великої букви Р з елементами великих букв І, Н; розвивати спостережливість, уміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, кольорові олівці.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Сядьте, діти, всі гарненько,
Руки покладіть рівненько,
Голову вище підніміть,

Свої плечі розведіть.
Усі, дітки, посміхніться,
Веселіше подивіться.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

1) *Робота за віршем.*

Зажурилось равлення:
— Я росту й росту щодня,
Стану більшим на біду

Й завтра в хатку не ввійду!
Та спокійно ніч пройшла —
Хатка також підросла...

Тетяна Чорновіл

- Які слова зі звуком [р] ви запам'ятали?
- Який він за звучанням?
- Якою буквою позначається цей звук на письмі?

2) *Малюнковий диктант.*

Орієнтовні малюнки: рак, ірис, курка, кран, морква, ворона.

2. Мотивація навчальної діяльності

ХИТРИЙ ВЕРЕДА

Вереди малий Романко
Не їсть кашу-манку зранку.
Мама просить: — За бабуню!
За татусика! Дідуню!

А Романко: — Ой, не тре-еба!
Хай самі їдять за себе.
Ти купи цукерок їм —
От тоді за них я з'їм!

Оксана Кротюк

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Просте. Про кого йдеться у вірші?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, хлопчик не хотів їсти?

Пояснювальне. Яке слово у вірші потрібно писати з великої букви?

Творче. Які слова зі звуком [р] ви почули?

Оцінювальне. Чи добре поведився хлопчик, коли не хотів їсти?

Практичне. Навіщо слід уміти писати велику літеру «ер»?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми навчимося писати велику літеру Р та поєднувати її з іншими літерами. Розглянемо та порівняємо друковану і рукописну літери Р.

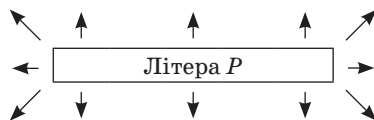
4. Вивчення нового матеріалу

1) *Підготовчі вправи (с. 36).*

Пальчикова гімнастика. Вправа «Ножиці»

У мене ножиці в руці —
Я вирізаю прапорці.
Ріжу ними, все що треба:
І тканину, і папір.
Як не віриш — перевір.

(Вказівним і середніми пальцями спершу правої, а потім лівої руки імітують різання ножицями.)
Вправа «Асоціативний куц». У яких словах ховається літера?

(Роман, Руслан, Руслана, село Романівка, місто Рівне, річка Рось...)

2) Порівняння друкованої та рукописної літери «Р».

- Обведіть парашути по пунктирах.
- Порівняймо велику букву Р друковану і рукописну.
- Що у них спільного?
- А що відмінного?
- Назвіть слова, у яких ми чуємо звук [р].
- Обведіть на малюнках по пунктирах літеру «ер».

3) Написання великої літери.

- Сьогодні ми навчимося писати велику літеру Р.
- Велика буква Р («ер») складається з прямої похилої подовженої палички із заокругленням ліворуч і лівий півовал, що переходить у правий.

— Пишемо пряму похилу подовжену паличку із заокругленням біля нижньої рядкової лінії ліворуч і злегка вгору. Потім — лівий півовал ліворуч від верхнього кінця першого елемента, що переходить після заокруглення під міжрядковою лінією у менший правий півовал праворуч від верхньої частини першого елемента.

- Напишіть елементи в повітрі: *раз-і, два-і, три-і*.
- Виконайте вправу в зошиті.
- У першому рядку напишіть елементи великої літери «ер» по пунктирах, а потім самостійно.

Учитель нагадає, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

— Обміняйтеся зошитами із сусідом по парті. Підкресліть олівцем букву, що вам сподобалася. Поверніть зошити одне одному.

- Напишіть ще один рядок літери.

4) Пальчикова гімнастика. Вправа «Вертоліт».

Покласти олівець між вказівним, середнім і безіменним пальцями. Крутити олівець, передавати його з одного пальця на інший.

Олівець в руці катаю,
Поміж пальчиків кручу,
Неодмінно кожен пальчик
Буť слухняним я навчу.

5) Написання складів з великою буквою «ер».

— Напишіть букву «ер» у повітрі: *раз-і, два-і, три-і*. Усі букви з'єднуються за допомогою з'єднувальної лінії.

- Виконайте вправу в зошиті.
- Пригадайте, коли пишеться велика літера.
- Прочитайте написані склади.
- Які слова, що розпочинаються цими складами, можна написати?

Фізкультхвилинка

Встали дружно всі, малята.
Будемо відпочивати.
Руки в боки покладемо
Й танцювати всі почнемо.
Ніжку вб'їк, носочок, п'ятка,
Потім інша по порядку.

Вліво, вправо нахилились.
Усі дружно покрутились.
Ще й присіли до землі
І підстрибнемо аж до зорі.
Відпочили всі, малята?
Тоді будемо ми працювати.
Оксана Ратушна

6) **Написання речень.**

- Прочитайте речення. (*Руслан ловив карасів.*)
- Яке ім'я мав хлопчик?
- Як пишеться перше слово у реченні? (*З великої літери.*)
- Запишіть речення в зошиті.
- Складіть усно речення з 4-х слів, щоб усі слова містили літеру «ер». (*Руслана, Роман рвали ромашки. Роман збирав красиві марки.*)

5. **Закріплення вивченого матеріалу**

1) **Виконання творчого завдання внизу сторінки.**

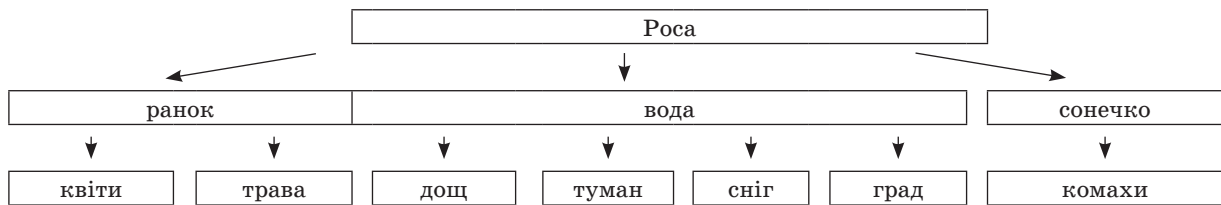
- Складіть слова із поданих складів.
- Запишіть їх. (*Роса, рука, равлик, море.*)

2) **Відгадування загадок.**

- Намистиночки нові
Ніч згубила у траві.

Вранці сонечко устало —
Намистиночки зібрало. (*Роса.*)

Вправа «Кластер»

- Господар по стежці повзе,
На собі хатинку везе.

Друзі кличуть його Павлик,
Звісно, це рогатий... (*равлик.*)

Вправа «Асоціативний куц»

(*Ліс, квіти, куцик, хатинка, повільний...*)

- Воно безкрає, синє,
І вітри його стережуть,

А кораблі красиві
По водній гладі йдуть. (*Море.*)

Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії

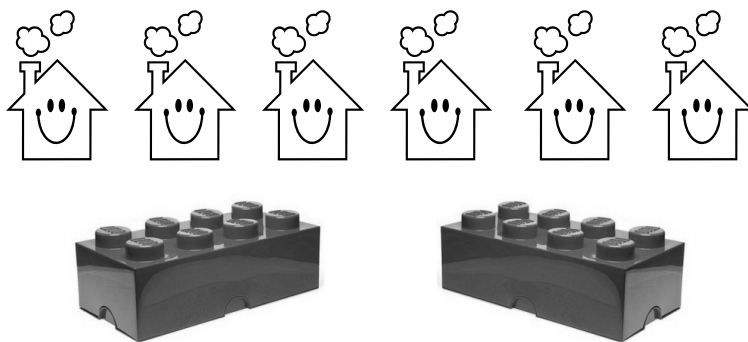
ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, бо організм загартовується на цілий рік	Чи корисно відпочивати на морі?	Ні, можна захворіти
ВИСНОВОК На морі відпочивати корисно. Але потрібно дотримувати порад і застережень щодо отруєть та опіків		

3) **Робота з конструктором LEGO. Вправа «Кольорові мешканці».**

1. Діти розкладають у лінію шість різнокольорових аркушів паперу. Кожен аркуш паперу є уявним будинком.
2. Педагог пропонує дітям «розселити кольорових мешканців» — розкласти цеглинки відповідно до умови: в крайньому будинку праворуч мешкає жовта цеглинка, в другому будинку ліворуч мешкає червона цеглинка, її сусідка праворуч синя цеглинка, а ліворуч блакитна, сусідка жовтої цеглинка — це не зелена цеглинка.
3. Дитина називає зліва направо спочатку колір будинку, а потім колір мешканця, тоді називає в зворотному порядку (*справа наліво*) спочатку колір мешканця, а потім — колір будинку.
4. Спочатку дітям пропонують вправу з двома цеглинками.

Запитання до дітей:

- Заплющте очі та згадайте кольори будинків зліва направо.
- Заплющте очі та згадайте кольори будинків справа наліво.
- Заплющте очі та згадайте кольори мешканців зліва направо.
- Заплющте очі та згадайте кольори мешканців справа наліво.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. «Знаю — Хочу знати — Дізнався»

З	Х	Д

У стовпчик «З» поставити плюстик. Учні промовляють відоме їм з цієї теми.

У стовпчик «Х» — чого хотіли дізнатися під час уроку.

У стовпчик «Д» — дізнались під час вивчення теми.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 79. ЗВУК [п], ПОЗНАЧЕННЯ ЙОГО БУКВОЮ *п, П* (*ne*). ЧИТАННЯ СКЛАДІВ, СЛІВ І ТЕКСТУ З БУКВОЮ *п*

Мета: розвивати в учнів уміння сприймати на слух невеликий текст, виокремлювати в ньому слова зі звуком [п]; ознайомити дітей із друкованою буквою *п, П*; учити читати склади-злиття і слова з буквою *п*; формувати навички читання слів і тексту з вивченими буквами; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; виконувати завдання творчого характеру; виховувати інтерес до народних свят і традицій.

Обладнання: набори малюнків із зображенням диких та свійських тварин, конструктор LEGO, кольорові олівці, ґудзики, нитки, пластилін.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, громадянська.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Тренінг «У мене сьогодні все чудово вийде»

Діти утворюють коло.

— Діти, заплющте очі. Уявіть, що ви стоїте перед дзеркалом. Згадайте мандрівку до моря. Лагідні сонячні промінці передають вам своє тепло, а морський вітер — прохолоджує спекотне повітря. Розплющте очі.

У руках у дітей є повітряна кулька, що вони передають по колу.

— Подаруйте свою посмішку товаришеві та скажіть: «У мене все чудово вийде, тому що я маю гарний настрій (*я сьогодні виспався, мене сьогодні зранку привітав мій котик*)».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мовленнєва розминка

1) Розучування вірша.

Прийшов Петрик до Петрика.
Просить дати вареника.
Петрик Петрика любив —

Пиріжками пригостив.
Прийшов Петрик від Петрика,
Просить в мами вареника.

2) Робота над чистомовкою.

Па-па-па — рисова крупа.
Пи-пи-пи — яблука купи.

3) Робота над скоромовкою.

Пиляв Пилип поліна з лип.
Притупив пилку Пилип.

2. Повідомлення теми та мети уроку

Гарні хлопці-молодці
Закопали два стовпці.
Третій їм допомагав —

Перекладину поклав.
Втіха нашій дітворі:
Буква *П* вже у дворі.

Варвара Гринько

— Сьогодні найуважніші діти 1-го класу продовжать вивчати літери, а саме — букву *Пп*. Відшукаємо її у словах. Навчимося читати слова, працювати над текстом.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Вправа «Квест-дослідження». Спостереження за вимовою звука.

Робота за віршем

— Приготуйтеся! Викладіть стільки цеглинок, скільки слів зі звуком [п] ви почуєте.

Пекар півень у пекарні
Пік перепічки прегарні
І препишні пиріжки,

І пшеничні пампушки.
Пригощайтеся!

- Який звук зустрічається найчастіше?
- Зробіть звуковий аналіз слова *пекар* за допомогою цеглинок.
- Який звук [п] за звучанням: голосний чи приголосний? (*Приголосний.*)
- Чому ви так вважаєте?
- Чи виникають перешкоди під час вимови?
- За допомогою чого вимовляється цей звук? (*Губів.*)
- Отже, звук [п] — приголосний твердий.

2) Робота за підручником (с. 82).

Завдання 1. Позначення звуків [п] буквою «пе»

Розглядання букви

Дві букви — Н і П стоять,
Як перекладини в дворі.

П — для дорослих — мам і тат,
Н — для зарядки дівчорі.

Ігор Січовик

— Звук [п] позначають буквою «пе». Повторіть назву букви. Буква «пе» є велика і мала. (*Учитель показує літери.*)

- Пофантазуйте, на що схожа буква. (*Турнік, ворота.*)

Робота з конструктором LEGO

- Діти, за допомогою цеглинок побудуйте букву «пе».
- За допомогою чого ми ще зможемо збудувати літеру П? (*Гудзиків, стрічок, пластиліну, мотузочки...*)

Завдання 2

- Послухайте вірш.
- Запам'ятайте слова зі звуком [п].
- Назвіть ці слова.
- Де знаходиться літера п?

Завдання 3

Учні за допомогою олівців викладають літери.

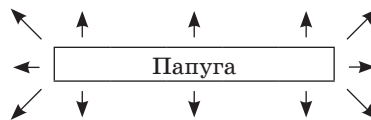
- «Перетворіть» букву П на букву Н. Букву Н — на букву П.

Завдання 4

- Назвіть предмет зі звуком [п], зображений у підручнику. (*Папуга.*)
- Зробіть звуковий аналіз цього слова.
- Визначте, які три слова «заховалися» в одній схемі.
- Назвіть звуки, якими вони відрізняються.

Вправа «Асоціативний куц»

- Діти, у кого вдома живе папуга?
- Чим ви його годуєте?
- А чи вміє він розмовляти?
- Розкажіть кумедні історії про папугу.

(*Квартира, будинок, базар, клітка, зоопарк, корм, розмова...*)

Гра «Спіймайте звуки [п]»

Зліва Палиця і справа,
Поперечка їх з'єднала —
Подивись, не Поспішай,
Букву П запам'ятай!

Мирослав Артимович

- Діти, назвіть слова, у яких пишеться ця літера.

Завдання 5. Підготовка до читання

- Читання складів.
— Прочитайте склади від песика.
- Читання слів (*повільно*).
— Прочитайте слова зі складом *по*.
— А тепер — зі складом *па*; складом *пе*.
Учні читають усі слова.
— Прочитайте слова, що містять один склад.
— Прочитайте двоскладові; трискладові слова.
- Читання слів із завданням. Робота в парах.
— Разом з друзями пограйте у слова: один гравець читає слова, а інший складає із цим словом речення.

Фізкультхвилинка

3) Продовження роботи за підручником (с. 83).

Завдання 1. Розглядання ілюстрації на с. 83. Читання тексту

Вправа «Квест-цікавинка»

Свято Івана Купала давні слов'яни відзначали в ніч літнього сонцестояння — найкоротшу ніч року. Вони дуже шанували сонце. Його прообразом на землі був вогонь, тому людям здавалося, що вогонь цієї ночі найбільш життєдайний.

Напередодні купальської ночі парубки розкладали на пагорбах, берегах річок, озер великі купи гілля. Старійшини до вечірньої зорі запалювали вогні. У центрі вогнів стояло ритуальне деревце — Марена, прикрашене живими та штучними квітками, ягодами, стрічками. Навколо нього танцювали, співали пісні. Парубки та дівчата стрибали через купальські багаття, бо вірили, що так можна позбутися злих чарів, дістати щастя в майбутньому. Дівчата кидали в річку вінки, а купальське дерево розламували так, аби кожній дівчині дісталася гілочка, що вона ховала під стріху.

Вправа «Вільний мікрофон»

- Кого ви бачите на малюнку? (*Дітей та дорослих.*)
- Де відбувається подія? (*Біля води.*)
- Що роблять дівчатка? (*Пускають на воду вінки.*)
- Що роблять хлопці? (*Перестрибують через вогонь.*)
- Як називається свято, зображене на ілюстрації? (*Свято Івана Купала.*)
- Зараз ми прочитаємо текст.
- Читання тексту вчителем.
- Колективне читання.
- Читання «ланцюжком».
- Творче завдання.
— Знайдіть речення, що відповідає сюжету малюнка. (*Дівчата пускали вінки у ріку і співали: — Пливи, вінку, пливи!*)
- Творче завдання. Гра «Виправ помилку».
Свято Івана Купала святкують у січні. (*Липні.*)
Хлопці плели красиві вінки. (*Дівчата.*)
А біля річки діти розпалювали вогнище. (*Дорослі.*)
Жінки пускали вінки у річку і співали. (*Дівчата.*)

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Про що йдеться в тексті?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається хлопці, дівчата, жінки, чоловіки плели вінки цього дня?

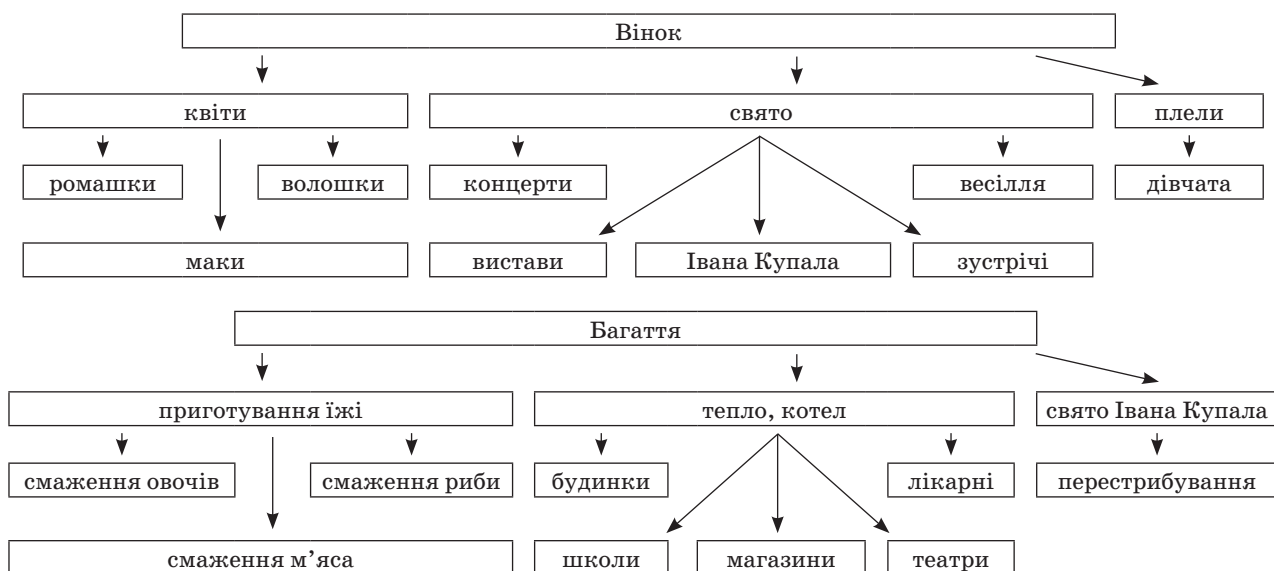
Пояснювальне. Чому свято відзначають влітку, а не взимку?

Творче. Намалуйте вінок з польових квітів.

Оцінювальне. Хто яку роль виконує на святі?

Практичне. Чи доводилося вам побувати на святі Івана Купала?

Вправа «Кластер». Завдання за вибором

4. Закріплення вивченого матеріалу

1) Розгадування ребуса.

(Повар.)

2) Робота з конструктором LEGO. Гра «Епіцентр». Робота в групах.

Учитель називає слова. Учнім першої групи потрібно «розкласти» у своєму відділі овочі, другої — фрукти, третьої — будівельні матеріали, у назвах яких є звук [п]. Після цього школярі, почувши своє слово, плескають у долоні.

Картки для гри: полуниця, огірки, помідори, цегла, патисони, персики, капуста, пісок, картопля, панелі, плити.

3) Гра «Луна».

Учитель називає слова, учні повторюють лише перший звук: півник, поле, перо, пір'їна, подушка, пояс, Павлик, пиріжок, парта, перерва.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Яку літеру вивчили сьогодні на уроці?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, літера «пе» пишеться у слові пісок?

Пояснювальне. Якими бувають звуки, позначені буквою «пе»?

Творче. На що схожа літера «пе»?

Оцінювальне. Хто сьогодні на уроці був старанним?

Практичне. Назвіть слова, що пишуться з вивченою літерою.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 80. ПИСЬМО МАЛОЇ БУКВИ *n*

Мета: учити писати малу букву *n*; розвивати спритність пальчиків і чіткість мовлення під час вправи «Прапорці»; навчати порівнювати форму малої букви *n* з малою буквою *p*; звернути увагу на паралельність елементів малої букви *n*; розвивати спостережливість, вміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, кольорові олівці.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

1) Пальчикова гімнастика. Вправа «Прапорці» (с. 37).

Я тримаю у руці
Кольорові прапорці.

По черзі змінювати положення рук на рахунок: «раз-два». «Раз»: ліву руку випрямити, підняти вгору, праву руку — опустити вниз, праву — підняти вгору. Рухи також можна супроводжувати віршем.

2) Гра «Знайди пару».

— Знайдіть пари друкованих і рукописних букв. З'єднайте їх лініями.

3) Робота за малюнками.

— Хто зображений на малюнку? (*Рак, краб*.)

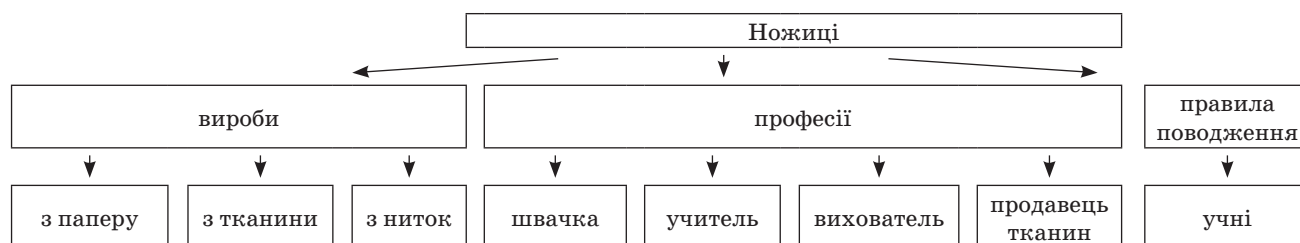
— Що зображено на малюнку? (*Велосипед, ножиці*.)

— Напишіть біля кожного намальованого предмета букву, з якої починається його назва.

Завдання за вибором:

- Вправа «Кластер» — *ножиці*.
- «Асоціативний куц» — *велосипед*.

Вправа «Кластер»

Вправа «Асоціативний куц»

(*Дівчинка, хлопчик, дорога, парк, подарунок, ...*)

2. Мотивація навчальної діяльності

Я із букви *П* торік
Змайстрував собі турнік.

Підтягаюсь разів сто я,
Маю силу і здоров'я.

— Які слова ми напишемо з літерою «пе»?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ми навчимося писати малу літеру *n* та поєднувати її з іншими літерами. Напишемо слова. Розглянемо та порівняємо друковану та рукописну літери *n*.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Підготовчі вправи до написання літери «пе» (с. 38).

- Зіставимо малу букву *n* друковану і рукописну.
- Що у них спільного?
- А що відмінного?
- Побудуйте звукову схему слова, у якому є звук [п].
- Обведіть літеру «пе» по пунктирах.

2) Написання малої літери «п».

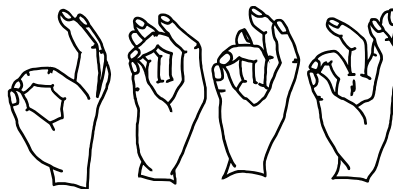
— Сьогодні ми навчимося писати малу літеру *n*.
— Мала писана буква «пе» складається з прямої похилої палички і прямої похилої палички із заокругленням угорі й унизу. Пишемо пряму похилу паличку від верхньої рядкової лінії униз до нижньої рядкової. Не відриваючи руки, повертаємося вгору, на рядку робимо відхилення праворуч (*його видно з середини рядка*), під верхньою рядковою заокруглюємо і ведемо вниз паличку, яку заокруглюємо ще раз на нижній рядковій лінії.

- Напишіть елементи в повітрі: *раз-і, два-і*.
- Виконайте вправу в зошиті. Обведіть спочатку зразки, а потім допишіть рядок.

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

3) Пальчикова гімнастика. Вправа «Зустріч».

- Пальчику, пальчику,
Де ти бував?
- Я з цим братом в ліс ходив,
А з цим братом борщ варив,
З цим я кашки скуштував,
А з найменшим заспівав.

4) Написання буквосполучень «па», «пи», «пл».

— Діти, зараз ми навчимося писати букву «пе» у поєднанні з іншими буквами, що починають писатися від нижньої рядкової лінії.

— Напишіть букву «пе» в повітрі: *і-раз-і, два-і*. Приєднайте до неї букву *a* під рахунок: *і-раз-і, два-і*.

- Виконайте вправу в зошиті.
- Які склади містять нижнє з'єднання?
- Напишіть буквосполучення *пи, пл*.

Діти виконують завдання в зошитах.

Фізкультхвилинка

5) Написання буквосполучень «пі», «пе» та слів «піннік», «пенал».

Учні читають склади і слова, подані в наступних рядках. Учитель коментує, як поєднуються букви. Учні пишуть склад і слово в рядку.

6) Написання речення.

Вправа «Квест-цікавинки»

Д і в ч а т а

На Івана на Купала що Іван діє?
Гречку сіє.
У нашої гречки гарні вершечки.
Що Іван діє? Пшеницю сіє.

У нашої пшениці жовті косиці.
Було б тобі, Іванку, не купатися,
Було б тобі, Іванку, з нами не гратися.

Хлопці

Ой на Івана на Купалочка
Не виспалася Наталочка.
Погнала бичка дримаючи,

На пеньки ніжки збиваючи.
Приточи, Боже, більше ночі
На Наталоччині чорні очі.

— Про Івана Купала наші прабабусі говорили так.

- Після Купала не треба жупана.
- Зелене Купало в літо упало.
- Годуй бджолу до Івана, то зробить з тебе пана.
- Коли до Івана просо в мішку, то буде і в ложці.
- На Івана нажала, на Петра напекла.

Вправа «Відкритий мікрофон»

— Прочитайте перше речення. (*У липні Івана Купала.*)

— Які слова пишуться з великої літери?

— Зі скількох слів складається речення? (З 4.)

— А зараз ми спробуємо написати це речення гарно, без помилок.

Діти виконують завдання в зошитах.

7) Редагування речення.

— Прочитайте речення.

— Скільки слів у реченні?

— Прочитайте перше; друге; третє слово.

— Запишіть речення у зошит. (*Віра плела вінок.*)

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Виконання творчого завдання внизу сторінки (с. 38).

— Розгляньте уважно малюнки.

— Утворіть слово з перших букв слів — назв предметів.

— Запишіть його. (*Прапор.*)

2) Робота з конструктором LEGO. Вправа «Вінок».

Діти працюють на килимку.

Педагог пропонує дітям «сплести» купальський вінок.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. Вправа «Кубування»

— Яку літеру ви навчилися писати на уроці? (*Літеру «пе».*)

— Я можу помилитися, але, здається, літера «пе» позначає звук [п]. (*Це правильно.*)

— Що означає слово *півники*?

— З чого можна виготовити рукописну літеру «пе»? (*З пластиліну, нитки...*)

— Чи старанно ви сьогодні працювали?

— Де можна використати здобуті на уроці знання?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 81. ЗАКРІПЛЕННЯ БУКВИ *п, л, ї* ЗВУКОВОГО ЗНАЧЕННЯ, УМІННЯ ЧИТАТИ ВИВЧЕНІ БУКВИ В СЛОВАХ, РЕЧЕННЯХ І ТЕКСТАХ

Мета: закріпити вивчену літеру, її звукове значення, знання дітей про вживання великої букви; формувати навички читання слів і речень із вивченими буквами; розвивати вміння розповідати за малюнком і про події з власного життя, сприймати на слух текст, відповідати на запитання за його змістом, складати речення за малюнками; виховувати інтерес до плавання як одного із дієвих засобів збереження і поліпшення здоров'я.

Обладнання: конструктор LEGO, картки.

Тип уроку: урок застосування знань, умінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми продовжимо вчитися читати слова та речення із буквою «пе».

2. Застосування знань, умінь і навичок

1) Підготовка вправи.

Гра «Пеньочок»

Параска, Панасик, Поліна, Аліна.
Помив, наварив, помила, помили.

Морква, кріп, суп, ананас.
Сік, сапа, пилка, праска.

Гра «Не скажу, а покажу»

Діти в групах отримують набір цеглинок LEGO. Учитель кожній групі демонструє картинку (*ріпка, кавун, мишка, собачка, ананас*), а учні мовчки будують слово із цеглинок.

Діти іншої групи повинні відгадати, що побудовано.

— Що допомогло швидко відгадати слово? Чи всі слова можна збудувати за допомогою цеглинок? Що легше — будувати чи відгадувати?

Гра «Живі букви»

Діти утворюють слова: *пава, поет, парк, поле, порт*.

Робота на картках. Робота в парах

Завдання: знайдіть і прочитайте слова.

Р	У	С	Л	А	Н
И	И	И	А	И	И
М	И	И	Р	И	И
М	И	И	И	И	И
А	И	И	С	И	И
И	И	И	А	И	И

2) Робота за підручником (с. 84).

Завдання 1. Утворення слів

— Простежте, як утворюються нові слова.

Завдання 2. Творче завдання

— Розгляньте малюнки.

— Прочитайте слова.

— Назвіть слова, що відповідають кожному малюнку.

Завдання 3

- Розгляньте уважно малюнки.
- Що на них зображено? (*Квіти іриси, або півники, птахи півники.*)
- Що в них є спільного? (*Вони пишуться однаково.*)
- Що означає слово *півники*?

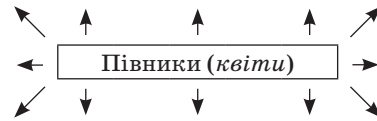
Півники — квіти з родини півникових.

Півники — свійські птахи.

Вправа «Асоціативний куц». Завдання за вибором

(*Птахи, крила, гребінь, хвіст, зерно, курки...*)

(*Квіти, сині, жовті, білі, червоні, картина, художники, фарби, олівці, духмяні.*)

ПІВНИКИ

Не переслухати Лариси
Про гарні квіти, про іриси.
Колись на виставку ходила,
Такого чуда накупила...
— Цвітуть, леліють й гарно пахнуть,
Що від утіхи можна ахнуть,
А зелень — щедрі колорити,

З них можна віники крутити...

Вдивляюсь пильно я в ті віники...

— Та це ж звичайні наші півники.

Катерина Чумак

- Він — не вершник, а зі шпорами,
Його одяг — з узорами.
Час він знає, як і люди,
Сам — не сторож, а всіх будить. (*Півень.*)

Завдання 4. Читання речень. Робота в парах

- Прочитайте перше речення.
- Про кого читала книжку Поліна? (*Про пуму і мавпу.*)
- Прочитайте друге речення.
- Про кого читав книжку Павлик? (*Про півника і пелікана.*)
- Прочитайте третє речення.
- Про кого читали Поліна та Павлик? (*Про пуму і мавпу, півника і пелікана.*)
- Чи є у нашому лісі ці тварини?
- А де їх можна побачити? (*У зоопарку, у книжці про тварин, в Інтернеті.*)
- А про яких тварин вам би хотілося прочитати?

Фізкультхвилинка

3) Продовження роботи за підручником (с. 85).

Завдання 1. Розглядання ілюстрації на с. 85. Читання тексту

— Послухайте, яку розповідь склала учениця 4-го класу після відвідування аквапарку. «Величезна територія, яка відведена під аквапарк, умовно розподілена на дві різні зони — дитячу та дорослу. У кожній з них є різні розважальні атракціони. Так, у дитячій — хвильовий басейн, у якому за спеціальним розкладом з'являються хвилі. Також у цьому басейні є штучні річки з течіями. А ще можна піти на гірки, там їх безліч. Враження просто неймовірне, особливо коли в кінці гірки потрапляєш у воронку, а потім летиш до води басейну».

- Кого ви бачите на малюнку?
- Де відбувається подія?
- Що роблять діти?
- Зараз ми прочитаємо текст.

- Читання тексту вчителем.
- Колективне читання.
- Читання «ланцюжком».

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

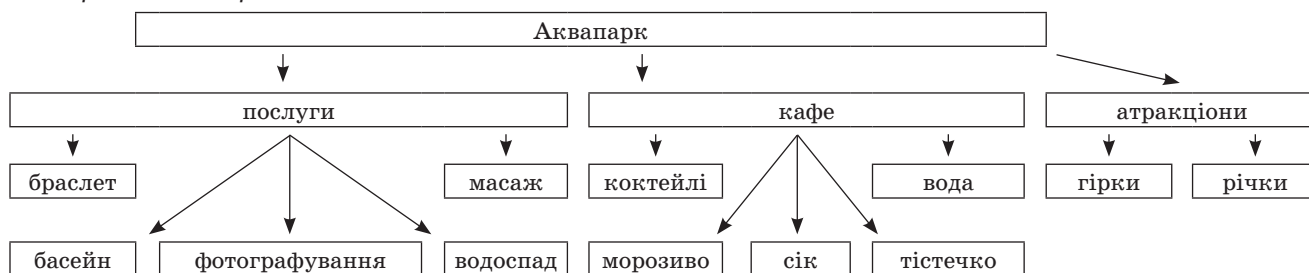
Просте. Куди прийшли діти?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається Поліна плаває поволі?

Пояснювальне. Чому люди створили аквапарк?
 Творче. Намалуйте гірку. Яку літеру вона нагадує?
 Оцінювальне. Чи дотримують учні правил поведінки на воді?
 Практичне. Кому б ви запропонували відвідати аквапарк?

Вправа «Кластер»

Гра «Ревізор» (завдання 2)

- Перевірте, чи дотримали тато і син плану покупок.
- Що планував купити тато? (Лампа, панамка, пилосос.)
- Що планував купити син? (Пенал, папір, папка.)
- А що купив тато? А що купив син?
- Чи дотримали вони плану покупок?

3. Закріплення вивченого матеріалу

Гра «Подумай і скажи»

Узявши за початок літеру іншого кольору й «перестрибуючи» через одну, прочитайте закодовані слова (всі літери — рукописні).

ю п д к в П н ю р
 и в П и а П н к и в
 ж П П и у т ж І
 л в о р в и н в
 п и а к ш л м п а

(Пилип, парк, Павлик, Грина.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Інтерв'ю»

- Що вам найбільше сподобалося?
- Що нового ви дізналися сьогодні на уроці?
- Де можна використати здобуті знання?

Метод «п'яти пальців»

Учні підсумовують вивчене на уроці за п'ятьма напрямками.

М — мізинець — знання. Які знання я сьогодні здобув(ла)?

Б — безіменний — мета. Чого я сьогодні досяг(ла)?

С — середній — настрій. Який настрій сьогодні був у мене?

В — вказівний — допомога іншим. Чим я сьогодні допоміг (допомогла) іншим?

В — великий — здоров'я. Що я зробив(ла) для свого здоров'я?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 82. ПИСЬМО ВЕЛИКОЇ БУКВИ П

Мета: учити писати велику букву П, знаходити спільні елементи великої букви П з попередньо вивченими; вправляти у письмі підготовчих елементів; звернути увагу на паралельність елементів великої букви П; розвивати спостережливість, уміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність, культуру дружніх стосунків.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, кольорові олівці.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Пролунав уже дзвінок,
Починається урок.
Приготуйте без мороки
Все, що треба до уроку.
Книжку, зошит, ручку, олівці.
Приготувались?
Молодці!
Все у нас уже на місці,
Залишилось тільки сісти!
Сядьте, дітки, всі гарненько,
Руки покладіть рівненько.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

1) Робота за віршем.

Я із букви П торік
Змайстрував собі турнік.
Підтягаюсь разів сто я,
Маю силу і здоров'я.

- Які слова зі звуками [п], [п'] ви запам'ятали?
- Які вони за звучанням?
- Якою буквою позначаються ці звуки на письмі?
- Викладіть із цеглинок літеру «пе» — велику і маленьку.

2) Вибірковий диктант.

Діти записують слова, які містять перший склад «па».
Орієнтовні слова: *перон, павук, поет, пенал, панама, поле, папір*.

2. Мотивація навчальної діяльності

- Прочитайте на дошці слова, написані рукописним шрифтом.

Павло	Слава	Клава
Алла	Поліна	Опанас
Микола	Пилип	Оксана

- Що означають ці слова?
- У яких іменах є буква «пе»?
- Як потрібно писати імена?
- Прочитайте імена, що починаються літерою «пе».
- Які імена ми не напишемо? Чому?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми навчимося писати велику літеру *П* та поєднувати її з іншими літерами. Розглянемо та порівняємо друковану та рукописну літери *П*.

4. Вивчення нового матеріалу

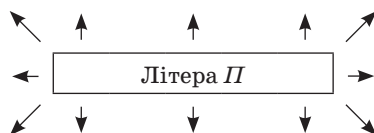
1) Підготовчі вправи (с. 39).

Пальчикова гімнастика. Вправа «Миємо руки»

Узяли духмяне мило,
Добре руки з ним помили.

Учні ритмічно потирають долоньки.

Вправа «Асоціативний куц». У яких словах ховається літера?

(Пилипенко Поліна Панасівна, село Поташ, місто Полтава, річка Прип'ять, пес Памір, ...)

2) Порівняння друкованої та рукописної літери «П».

- Порівняймо велику букву *П* друковану і рукописну.
- Що у них спільного?
- А що відмінного?
- Назвіть слова, у яких ми чуємо звук [п].
- Обведіть на малюнках по пунктирах елементи до літери «пе» (*квіти, траву*).

3) Написання великої літери «П».

— Сьогодні ми навчимося писати велику літеру *П*.
— Велика буква *П* («пе») складається з двох прямих похилих подовжених паличок із заокругленнями (*перша — ліворуч, а друга — праворуч*) і горизонтальної лінії із заокругленням. Усі елементи пишуться окремо. Спочатку пишемо пряму подовжену паличку із заокругленням унизу ліворуч, поряд з нею — ще одну паличку із заокругленням праворуч. Останнім пишемо заокруглення ліворуч від верхньої частини першого елемента, що переходить у пряму горизонтальну лінію, яку ведемо над першими двома елементами праворуч.

- Напишіть елементи в повітрі: *раз-і, два-і, три-і*.
- Виконайте вправу в зошиті.
- У першому рядку напишіть велику літеру «пе» по пунктирах, а потім самостійно.

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

— Обмінуйтеся зошитами із сусідом по парті. Підкресліть олівцем букву, що вам сподобалась. Поверніть зошити одне одному.

- Напишіть ще один рядок літери.

4) Пальчикова гімнастика. Вправа «Півні».

— Зобразімо наших півників пальцями руки.

ПІВНІ

Півень півневі співав:
— Я сьогодні рано встав!
Потім вилетів на пліт,
Заспівав на цілий світ.

Долоню піднято вгору, вказівний палець спирається на великий. Решту пальців розчепірено та піднято вгору.

5) **Написання складів та буквосполучень з великою буквою «пе».**

— Напишіть букву «пе» в повітрі: *раз-і, два-і, три-і*. Усі букви з'єднуються за допомогою з'єднувальної лінії.

— Виконайте вправу в зошиті.

— Пригадайте, коли пишеться велика літера.

— Прочитайте написані склади.

— Які слова можна написати, аби вони розпочиналися цими складами?

Фізкультхвилинка

СИНІЧКИ

Високо в небі летить синичка,
А ось і друга — її сестричка.
Ліворуч, праворуч, угору!
І стрімко-стрімко додолу...
«Цінь-цвірінь!» — співають сестрички
І поспішають до годівнички.
Подзьобавши трохи пшениці,
Геть полетіли синиці.

(Одну руку підіймають угору.)
(Підіймають другу руку вгору.)
(Руки ліворуч, праворуч, угору.)
(Нахиляються всім тілом додолу.)
(Розгинаються.)
(Складають долоньки на колінах.)
(Вказівним пальчиком стукають по ніжках.)
(Ховають руки за спину.)

6) **Поетапне написання слова «Павло».**

7) **Написання речень.**

— Прочитайте речення. (У Павлика півник. У Поліни песик. А у Пилипа?)

— Які імена написано в реченнях?

— Як пишеться перше слово у реченні? (З великої літери.)

— Запишіть речення в зошиті.

5. **Закріплення вивченого матеріалу**

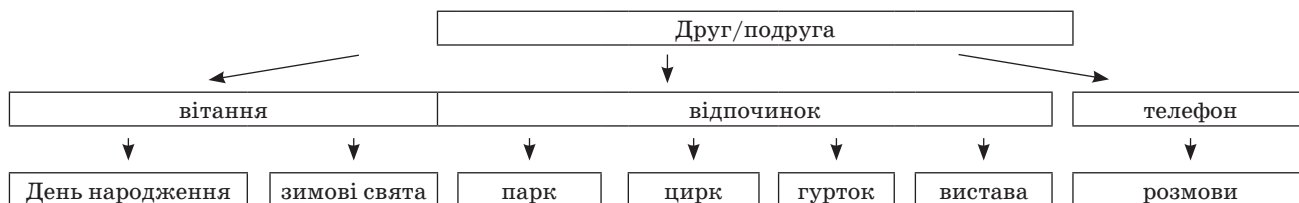
1) **Робота за віршем.**

ПРО ДРУГА

Твій друг
тобі віддасть усе:
і свій квіток на карусель,
і цвях, і гудзик, і літак,
та не за щось —
а просто так.
І збільшувальне скельце,
найкраще у дворі,
твій друг
зі щирим серцем
тобі віддасть — бери!

І ти нічого не жалій —
ніколи і нітрохи!
І навіть
м'яч футбольний свій
віддай, як друг попросить.
І посміхнеться друг тобі —
аж схочеться співати.
І ти подумаєш тоді:
«Як гарно — дарувати!..»
А. Костецький

Вправа «Кластер»

— Назвіть ім'я свого друга.

— Викладіть із цеглинок подарунок другові.

Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, бо і він з тобою теж поділиться	Чи потрібно ділитися з товаришем?	Ні, краще залишити все собі
ВИСНОВОК		
Обов'язково потрібно ділитися зі своїми друзями...		

2) Вправа «Закінчи речення».

Діти утворюють коло. Ведучий кидає м'яч та говорить початок речення. Дитина, яка зловила м'яч, має закінчити речення й повернути м'яч ведучому. І так далі. Дитина, яка двічі не змогла закінчити речення, залишає коло та уважно стежить за продовженням гри.

Варіанти речень:

У слові *Пилип* перша літера «пе», а у слові *Поліна*... Слово *пелікан* має три склади, а слово *перепілка*...

Полин — це рослина, а павич...

Лимон кислий, а цукор...

Собака гавкає, а кіт...

Трава зелена, а небо...

Узимку холодно, а влітку...

Уранці ми снідаємо, а вдень...

Пташка літає, а змія...

Ти дивишся очима, а дихаєш...

У людини дві ноги, а у собаки...

Узимку йде сніг, а літом...

Ти читаєш очима, а пишеш...

В Україні говорять українською, а в Англії...

Балерина танцює, а піаніст...

Дрова пиляють, а цвяхи...

Співак співає, а будівельник...

Композитор пише музику, а музикант...

Усі їдять ротом, а слухають...

Уночі темно, а вдень...

Човен плаває, а машина...

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. «Знаю — Хочу знати — Дізнався»

З	Х	Д

У стовпчик «З» поставити плюстик. Учні промовляють відоме їм з цієї теми.

У стовпчик «Х» — чого хотіли дізнатися під час уроку.

У стовпчик «Д» — дізналися під час вивчення теми.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 83. ЗВУКИ [т], [т'], ПОЗНАЧЕННЯ ЇХ БУКВОЮ *m*, *T* (*me*). ЧИТАННЯ СКЛАДІВ І СЛІВ ІЗ БУКВОЮ *m*. РОБОТА З ДИТЯЧОЮ КНИЖКОЮ

Мета: учити учнів розрізняти звуки [т] і [т'], сприймати на слух невеликий текст, виокремлювати в ньому слова зі звуками [т] і [т']; ознайомити учнів з друкованою буквою *m*, *T*, що може позначати звуки [т] і [т']; удосконалювати вміння робити звуковий аналіз слів із твердими і м'якими приголосними звуками; формувати вміння читати склади-злиття і слова з буквою *m*; формувати навички читання слів із вивченими буквами; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; розвивати вміння виконувати завдання творчого характеру; виховувати уважність, спостережливість, інтерес до дитячих книжок.

Обладнання: набори малюнків із зображенням птахів, конструктор LEGO, кольорові олівці, лінійки, ручки.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Форма проведення: екологічна гра «Врятуймо зимуючих пташок!».

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Холодно зараз в лісах і луках,
Холодно зайчикам, лискам, птахам.
Затишно, тепло у класі у нас.
Друзі, я вітаю всіх вас!!!

— Діти, посміхніться одне одному!

— Потріть долоньки. Розігрійте їх! Тепер візьмімось за руки, передамо своє тепло одне одному, побажаймо успіхів.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

Робота над скоромовкою

Тетерук проха тетерку:
— Кидай просо, бери терку!
А тетерка: — Не хитри!

Сам бруньки на терці три!
— Та я стер, тетерко, три,
Та ще тричі по три, тепер ти потри.

- Чи всі птахи відлітають у теплі краї?
- Яких птахів називають перелітними?
- Чому вони відлітають?
- Хто залишається?
- Яких птахів називають зимуючими?
- Як ми їм можемо допомогти?

Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, від голоду птахи можуть взимку загинути. Так, ...	Чи бояться птахи голоду?	Ні, вони можуть їсти ягоди калини, горобини, насіння рослин. Ні, ...
ВИСНОВОК Птахи бояться холоду і голоду, тому взимку їм потрібно розвішувати годівнички і насипати пташині «ласощі»		

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Щоб урятувати зимуючих птахів, ми виконаємо завдання і зберемо зернятка. Для цього ми вивчимо нову букву *Tm*, дізнаємося про її звукове значення, навчимося читати склади, слова. А також ми надамо зусиль, щоб урятувати наших птахів. І вже за перше виконане завдання ви отримуєте зернятко.

3. Вивчення нового матеріалу (с. 86–87)

1) Вправа «Квест-дослідження». Спостереження за вимовою звука.

— Щоб отримати наступне зернятко, викладіть стільки цеглинок, скільки ви почуєте слів зі звуками [т], [т'].

Тато тигр, тигриця мама
Тихо ходять чагарями.

Тигрєня ричати вчиться —
Тигра всякий звір боїться.

- Який звук зустрічається найчастіше?
- Зробіть звуковий аналіз слова *тигр* за допомогою цеглинок.
- Який звук [т] за звучанням: голосний чи приголосний? (*Приголосний.*)
- Чому ви так вважаєте?
- Чи виникають перешкоди під час вимови?
- За допомогою чого вимовляється цей звук? (*Язика.*)
- Отже, звук [т] — приголосний твердий.
- Допоможіть, будь ласка, з'ясувати, хто такий тигр. Він теж узимку спить?
- Чудово! Ви впоралися та отримуєте друге зернятко.

2) Позначення звуків [т], [т'] буквою «те».

Розглядання букви (підручник, с. 86).

Тук-тук-тук, ток-ток-ток —
Вибиває молоток.

Ним ви цвяхи заб'єте,
Схожий він на букву Т.

І. Січовик

— Звуки [т], [т'] позначають буквою «те». Повторіть назву букви. Буква «те» є велика і мала. (*Учитель показує літери.*)

— Пофантазуйте, на що схожа буква. (*Учні фантазують, розглядають сторінку букваря.*)

Робота з конструктором LEGO

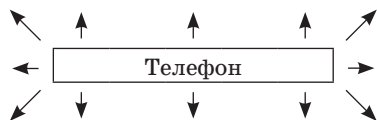
- Діти, за допомогою цеглинок побудуйте букву «те».
- За допомогою чого ми ще зможемо збудувати літеру Т? (*Олівців, лінійок, ручок...*)
- Я вами захоплююся! Ви отримуєте третє зернятко.

3) Звуковий аналіз слів.

- Назвіть предмети зі звуками [т], [т'], зображені у підручнику. (*Телефон, тюльпан.*)
- Розгляньте звуковий аналіз цих слів.
- Порівняйте перші звуки в цих словах.
- Назвіть звуки, якими вони відрізняються.

Вправа «Асоціативний куц». Завдання за вибором

- Діти, у кого з вас є телефон?
- Які функції він виконує?
- А чи вмієте ви ввічливо розмовляти по телефону?
- Яких правил потрібно дотримувати? (*Увічливо вітатися і прощатися, довго не розмовляти.*)

(*Рідні, друзі, розмова, новина, смартфон, магазин, картка, сімка...*)

(*Весна, клумба, магазин, нарцис, подарунок...*)

— За активність, творчість ви отримуєте четверте зернятко.

4) Виділення звуків [т], [т'].

- Послухайте вірш.
- Запам'ятайте слова зі звуками [т], [т'].
- Назвіть ці слова.
- Де знаходиться літера т?

Або:

Гра «Спіймайте звуки [т], [т']»

Тетянка Татка Тягне Танцювати,
Та на Трембіті ще затрембітати,
Танка Такого Тільки Тут і Треба,
Щоб веселились і земля і небо!
М. Артимович

— Назвіть слова, у яких пишеться ця літера.

— Діти, у вас неймовірний слух! Ви назвали всі слова. Отримуєте п'яте зернятко.

5) Ознайомлення з будовою літери.

Учні за допомогою олівців викладають літери.

— «Перетворіть» букву *Н* на букву *П*; букву *П* — на букву *Т*.

— Ви такі вмілі конструктори! Отримуйте шосте зернятко!

б) Вправи з читання.

- Читання складів.

— Прочитайте склади від тигренятка.

- Читання слів (*повільно*).

— Складіть слова із пазлів та прочитайте. (*Тато, літо*.)

Учні читають слова.

— Що означає кожне слово?

— Тигренятко вам дозволяє взяти ще одне зернятко!

Фізкультхвилинка

- Читання слів, що містять склади *та*, *ти*, *сто*.

Учні читають склади і слова.

— Ви добре вмієте читати. Візьміть зернятко!

- Утворення слів за допомогою стрілочок.

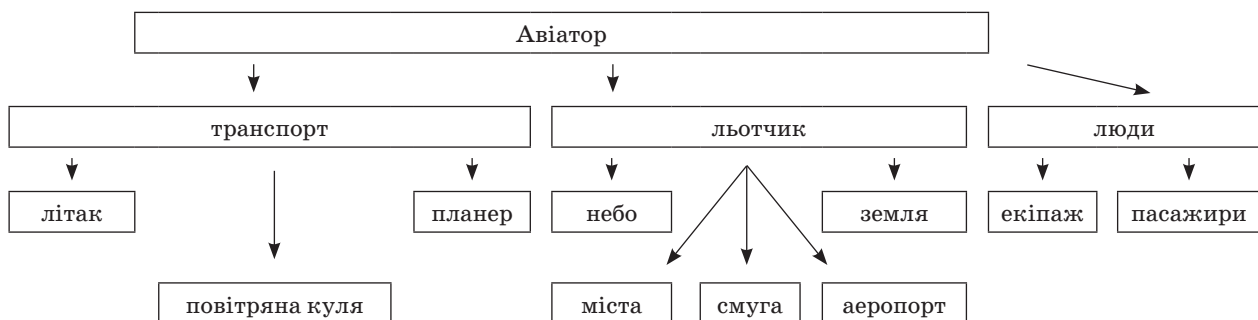
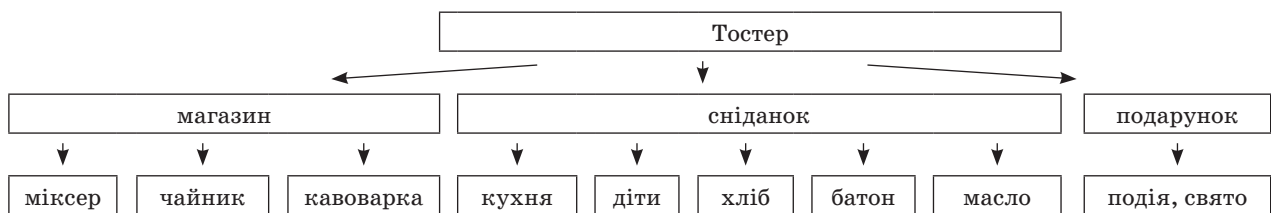
Учні читають слова за стрілочками.

— Ви швидко і правильно утворили слова. Ви отримуєте ще одне зернятко!

- Читання слів.

Учні читають слова у стовпчиках.

Вправа «Кластер». Завдання за вибором. Робота в групах

— За творчість отримуєте ще одне зернятко!

7) *Гра «Продовж ланцюжок слів». Робота в парах.*

- Пограйтеся у слова. Продовжте ланцюжок слів.
- Ви заслуговуєте на ще одне зернятко.

8) *Робота над скоромовкою.*

- Читання вчителем.
- Читання учнями у повільному темпі.
- Читання учнями у швидкому темпі.
- Заучування напам'ять.
  - Візьміть зернятко!

4. **Закріплення вивченого матеріалу**

- Ми назбирали багато зерняток для птахів. А куди ми їх покладемо? (*У годівничку.*)
- Для того щоб їх покласти, нам потрібно змайструвати годівнички.

Робота з конструктором LEGO. Робота в групах

Учні розміщуються на килимку.

- Діти, за допомогою цеглинок «змайструйте» для зимуючих птахів годівничку.

5. **Робота з дитячою книжкою**

- Розглядання книжки «Колосок».
  - Візьміть книгу. Як вона називається? Що зображено на обкладинці? Як ви гадаєте, про що йдеться у книзі?
    - Перегорніть сторінки книги, погортайте її. Хочете прочитати? А послухати?
- Читання початку казки вчителем, учнями, які вміють читати.

Повністю казку слухають в аудіозаписі (<http://skarbnu4ka.com/kolosok/>). Можна запропонувати переглянути український мультфільм (<https://www.youtube.com/watch?v=AszmVXzQq5c>).
- Перевірка розуміння тексту. Обговорення вчинків героїв казки.

Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах

Учні складають невеличкі висловлювання від імені обраного персонажа.

Роль — півник. Аудиторія — мишенятка. Формат — лист. Тема — «Повчання».

Зразок міні-тексту

Доброго дня, мишенятка!

Вирішив написати вам листа. Пригадую, як я колись знайшов колосок. Потім напік таких смачнющих пирогів! Ви мені не допомагали, лише гралися. Я ж вам не дав поласувати пирогами. Сподіваюся, що ви, мишенятка, уже підросли, порозумнішали, стали працелюбними. Чекаю від вас листа.

Півник.

- Театралізація казки з опорою на малюнки.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Скриньки вражень»

- Які враження від уроку ви покладете у скриньку радості?
- А які — у скриньку подиву? у скриньку суму?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 84. ПИСЬМО МАЛОЇ БУКВИ *т*. РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ («Вчучся описувати предмети»)

Мета: учити писати малу букву *т*, порівнювати форму малої букви *т* з малими буквами *п*, *р*, знаходити спільні елементи; звернути увагу на паралельність елементів малої букви *т*; учити описувати предмети; розвивати спостережливість, уміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, кольорові олівці.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

1) Робота над загадками.

- Не женуть, вівсом не годують, коли оре — сім плугів тягне. (*Трактор.*)

- На доріжці розігнався, в небо, наче птах, піднявся.
Через море швидко лине в інші землі та країни. (*Літак.*)
- Не автобус і не віз, маю четверо коліс,
Вік з дорогою дружу, все по ній кудись біжу. (*Автомобіль.*)

- Пасажирський чи товарний,
Металевий він і гарний.
Все ховає у вагонах
І стає лиш на перонах. (*Потяг.*)

- Диво-птиця, хвіст горить,
До зірок вона летить. (*Ракета.*)

— Яким одним словом можна назвати слова-відгадки?

— Світлофор є найбільшим помічником, щоб наземний транспорт правильно рухався.

2) Підготовчі вправи. Завдання від Світлофора.

- У першому кружечку живуть букви, що мають маленьку похилу паличку. (*Н, к, п.*)
- У другому кружечку — букви, у яких є мала похила паличка із заокругленням унизу. (*А, и, і, л, м, н.*)
- У яких буквах є маленький овал? (*О, а.*)

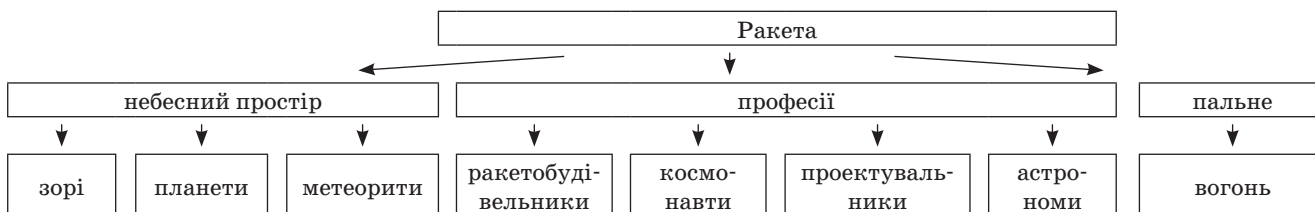
— Світлофор просить допомогти перетворити грибочок так, щоб замість однієї ноги у нього стало три.

(*Підказка: яка буква схожа на грибочок і має одну ніжку? Друкована мала літера «т».*)

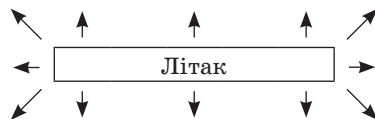
— Подивіться на рукописну літеру *т*. Скільки у неї ніжок?

— Отже, ви зможете відповісти Світлофорові, але для цього ви повинні навчитися писати рядкову літеру *т*.

Вправа «Кластер»

Вправа «Асоціативний куц»

(Небо, хмари, пасажери, стюардеса, крила, люк, сходи, ...)

2. Мотивація навчальної діяльності

Зарядку букви-малюки
Робили після сну.

Т підняла аж дві руки,
А Г — лише одну.

І. Січовик

— Які слова ми напишемо з літерою «те»?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ми навчимося писати малу літеру *t* та поєднувати з іншими літерами. Напишемо слова. Розглянемо та порівняємо друковану та рукописну літери *t*.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Підготовчі вправи до написання літери «те» (с. 40)

- Зіставимо малу букву *t* друковану і рукописну.
- Що у них спільного? А що відмінного?
- Побудуйте звукову схему слова, у якому є два звука [т]. (*торт* —○— —.)
- Обведіть літеру «те» по пунктирах.

2) Письмо малої літери «т».

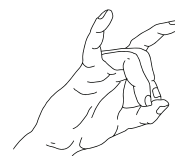
— Сьогодні ми навчимося писати малу літеру *t*.
— Мала писана буква «те» — пряма похила паличка і дві палички із заокругленням. Пишемо пряму похилу паличку. Не відриваючи руки, повертаємося вгору, посередині рядка робимо відхилення праворуч, під верхньою рядковою лінією заокруглюємо і ведемо паличку вниз, до нижньої рядкової. Так само пишемо ще одну паличку із заокругленням угорі, яку заокруглюємо ще й унизу.

- Напишіть елементи в повітрі: *раз-і, два-і, три-і*.
- Виконайте вправу в зошиті. Обведіть спочатку зразки, а потім допишіть рядок.

3) Пальчикова гімнастика. Вправа «Котики».

Покажи, як котики згортаються клубочком.

Он — веселі кошенята,
Люблять всіх наздоганяти.
А клубочки — то забава,
Для малих найбільш цікава.

4) Письмо буквосполучень «то», «та».

— Діти, зараз ми навчимося писати букву «те» у поєднанні з іншими буквами, що починають писати від верхньої рядкової лінії.

— Напишіть букву «те» в повітрі: *і-раз-і, два-і, три-і*. Приєднайте до неї букву *о* під рахунок: *і-раз-і, два-і*.

- Виконайте вправу в зошиті.
- Напишіть склад *та*.

Діти виконують завдання в зошитах.

Фізкультхвилинка

5) Письмо слів «торт», «спорт», «ракета», «таксі».

Учні читають слова в наступних рядках. Учитель коментує, як поєднуються букви, пишуть слово в рядку.

б) Письмо речення.

Робота над загадкою

- Він такий же, як і ми,
Непомітний між людьми,
А в театрі грає ролі:

Нині — вчителя у школі,
Завтра — буде інша роль.
То бідняк він, то — король. (Актор.)

Вправа «Відкритий мікрофон»

- Прочитайте перше речення. (В Антона тато актор.)
- Назвіть відомих вам акторів.
- Які слова пишуться з великої літери?
- Зі скількох слів складається речення? (З 4.)
- А зараз ми спробуємо написати це речення гарно, без помилок.

7) Списування з друкованого.

- Прочитайте речення. Скільки у ньому слів?
- Запишіть у зошит речення. (А в Поліни тато пілот.)

8) Творче завдання.

- Розгляньте уважно елементи літер.
- Складіть і запишіть малі букви з поданих елементів.

5. Розвиток зв'язного мовлення. «Вчуся описувати предмети»

— Для того щоб розповісти про предмет або описати його, потрібно знайти ознаки цього предмета і назвати їх.

- Розгляньте малюнки на с. 41. Що зображено на малюнку?
- Виберіть один з помідорів і розгляньте його.
- Якого кольору він може бути? Яку форму має?
- Уявіть, що ви взяли помідор до рук. Він легкий чи важкий?
- Твердий чи м'який? Гладенький чи шершавий?
- Чи хочеться вам скуштувати помідор? Чому?
- Які ознаки помідора можна побачити, а які — уявити?
- А тепер докладно опишіть помідор.
- Уявіть, що помідор упав на підлогу. Як ви вважаєте, чи з'явилися в помідора нові ознаки? Які?
- Опишіть помідор, що впав.
- Розгляньте малюнок. Докладно опишіть диню.

Завдання за вибором

- Розфарбувати помідори.
- Розфарбувати диню.

6. Закріплення вивченого матеріалу

Робота з конструктором LEGO. Вправа «Овочі»

Діти працюють на килимку.

Педагог пропонує дітям «виростити» овоч, що вони найбільше люблять.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Долонька»

Кожний пальчик — це місце, де записують відповіді на запитання. Великий палець — «Мій настрій», вказівний палець — «Що цікавого я вивчив сьогодні?», середній — «Що було складним? Які я мав труднощі?», безіменний — «Мені не сподобалося сьогодні», мізинець — «Що б я хотів ще вивчити? Що мені було б цікаво?».

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 85. ЗАКРІПЛЕННЯ БУКВИ *т, Т, Ї* ЗВУКОВОГО ЗНАЧЕННЯ, УМІННЯ ЧИТАТИ ВИВЧЕНІ БУКВИ В СЛОВАХ, РЕЧЕННЯХ І ТЕКСТАХ. СЛОВА, ОДНАКОВІ ЗА ЗВУЧАННЯМ І НАПИСАННЯМ, АЛЕ РІЗНІ ЗА ЗНАЧЕННЯМ

Мета: закріпити вивчену літеру, її звукове значення, знання дітей про вживання великої букви; формувати навички читання слів, речень і тексту з вивченими буквами; розвивати вміння сприймати на слух текст, відповідати на запитання за його змістом, складати речення за малюнком, розрізняти значення багатозначних слів; виховувати інтерес до інсценізації.

Обладнання: конструктор LEGO, картки.

Тип уроку: урок застосування знань, умінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Притуліться долоньками одне до одного. Посміхніться. Нехай тепло сердець передається одне одному, а іскорки добра долетять до кожного із нас.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми продовжимо вчитися читати слова та речення із буквою «те».

2. Застосування знань, умінь і навичок

Вітання букві «Т»

І троянда, і тюльпан, і струнка тополя,
Телефон і торт, труба і травичка в полі —

Всі вітають букву *Т* теплими словами:
— Люба *Т*, нехай тобі добре буде з нами!

Гра «Впізнай звук: твердий чи м'який»

— Я називатиму слова. Якщо в них є твердий звук [т], ви показуєте таку картку (—), а якщо є м'який [т'] — то (=).

Торт, дерево, тісто, троянда, кіт, рідня, ластівка, лист, стіл, дятел, парк, літо, тюльпан.

Парна диференційована робота на картках

Завдання: знайдіть і прочитайте слова.

Т	А	М	А	Р	А
И	И	И	И	Т	И
М	И	К	И	А	И
У	И	И	И	Р	И
Р	И	Т	И	А	И
И	И	А	И	С	И

(Тамара, Микита, Тимур, Тарас.)

3. Робота за підручником (с. 88)

1) Виділення звуків [т], [т'].

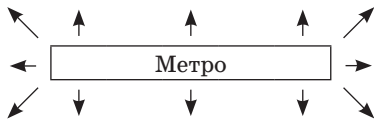
- Послухайте розповідь.
- Запам'ятайте слова зі звуками [т], [т'].
- Назвіть ці слова.

2) Вправи з читання.

- Прочитайте слова.

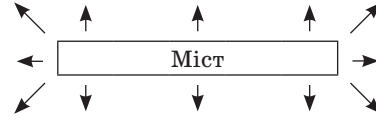
Вправа «Асоціативний куц»

- Під землею, подивіться,
Незвичайна залізниця.
Сновигають потяги:
Цей — туди, а той — сюди.
Ми до станції «Дніпро»
Їдем з татом на... (метро).

(Потяг, залізниця, вагон, контролер, касир,
пасажери, станція...)

- Він два береги єднає,
Довжелезні ноги має,
Підставляє довгу спину
Пішоходам і машинам. (Міст.)

(Дорога, залізниця, автомобілі, автобуси,
вантажівки, водій...)

3) Ознайомлення зі словами, однаковими за звучанням і написанням, але різними за значенням.

- Робота з багатозначним словом *котики*
— У нашій книжечці живуть цікаві багатозначні слова. Ось одне з них: прочитайте його.

КО-ТИ-КИ

- Скільки складів у слові?
- Де знаходиться буква *Т*? Який звук позначає буква?
- Розгляньте уважно малюнки.
- Що на них зображено? (*Котики* — бруньки на вербі, *котики* — тварини.)
- Що в них є спільного? (*Вони пишуться однаково.*)
- Що означає слово *котики*?
- А як ви гадаєте, чому *котики* назвали *котиками*? (*Бо бруньки схожі на маленьких пухнастих кошенят.*)

ЗАЙЧИК І КОТИК

Зайчик котика зустрів
І на задні лапки сів:
— Ой, які ж ми схожі,
Милі та пригожі.
Котик крикнув: — Ні! Ні! Ні!
Ми у схожому вбранні,
Сірі та пухнасті,
Однієї масті.
Ми однакові на зріст,
Та у мене довгій хвіст.

А у тебе вуха
Замість капелюха.
Зайчик мовив: — Ну то й що,
Це дрібниця, це ніщо.
Ми з тобою схожі,
Милі та пригожі.
Котик муркнув: — Няв, няв, няв!
Котик зайця обійняв.
Тішився вухатий,
Тішився хвостатий.

Наталя Карпенко

Круги Ейлера-Венна

ВЕРБОВІ КОТИКИ

У долині, біля річки,
Прямо в зарослях порічки
І красиве й непросте
Дивне дерево росте.
Доторкаюся до гілки,
А на ній — пухнасті бджілки.

Та вони не ранять зовсім,
Лиш проміння сонця просять.
Ніжні котики вербові —
Із весни і із любові.
Поспішають розцвітати
На чудове мами свято.

Надія Гуржій

Вправа «Асоціативний куц»

(Річка, верба, гілочка, мама, весна, пахучі...)

Вправа «Квест-цікавинка»

Існують також морські котики — тварини, які мають гостру мордочку, прикрашену довгими вусями, за які їх так і назвали.

Їхні кінцівки подовжені та сплюснені. Ласти дають змогу обтічному тулубу під час пірнання і плавання набирати велику швидкість.

Очі морських котиків надійно захищені від впливу води. Вони можуть тривалий час перебувати під водою без загрози зору. Друга особливість очей — їхній розмір і положення на морді дають широкий кут огляду. Морський котик може бачити все, розташоване попереду і позаду нього.

- Робота з багатозначним словом *вата*

СОЛОДКА ВАТА

- Де можна придбати солодку вату?
- Яка вона на смак?

МЕДИЦИНСЬКА ВАТА

- Де можна купити медичинську вату?
- Де ми її використовуємо?

4) Робота за віршем. Робота в парах.

- Читання вчителем.
- Читання учнями.
- Читання «ланцюжком»
- Вибіркове читання.
  - Прочитайте речення про Мартусю.
  - Кого мала Мартуся? (*Котиків.*)
  - Кого мав Микита? (*Коників.*)
  - Хто мав кактуса? (*Катруся.*)
  - Хто мав ослика? (*Олеся.*)
  - Кого мала Тамара? (*Курку.*)
  - Хто мав куртку? (*Максим.*)
  - Що мали Світлана і Наталя? (*Намисто і коралі.*)
  - Скільки імен згадано у вірші?
  - Скільки хлопчиків?
  - Скільки дівчаток?
  - Прочитайте речення, що відповідають світлинам.

Фізкультхвилинка

5) Робота над текстом (с. 89).

Розглядання ілюстрації

- Послухайте загадку.

- Сидить Півник на печі,
Їсть смачненькі калачі.
Ось Лисичка прибігає,

Півника мерщій хапає.
Біжить Котик рятувати,
В Лиса Півника забрати. (*Котик і Півник.*)

- Кого ви бачите на малюнку?
- Де відбувається подія?
- Що роблять діти?
- Зараз ми прочитаємо текст.

- Читання вчителем.
- Колективне читання.
- Читання «ланцюжком».

Вправа «Кубування». Робота в групах

Просте. Де відбувалася подія?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається Котиком був Тарас, Півником — Тимур, а Лискою — Таміла?

Інтерпретаційне. Чому артистів привітали квітами?

Творче. Як ви вважаєте, що буде після того, як Лиска завітає до Півника ще раз?

Оцінювальне. Чи згодні ви, що Півника можна купити за просо?

Практичне. Як би ви вчинили у цій ситуації?

- Читання за особами.

4. Закріплення вивченого матеріалу

Гра «Подумай і скажи»

Узявши за початок літеру іншого кольору й перестрибуючи через одну, прочитайте закодовані слова (*всі літери — рукописні*).

ю	и		д	а		в	Т	н		ю	р
м		в				а		а		а	в
			В		и	у		а		ж	а
ж		Т		о	т	м		р		Т	в
у		в				ш	а	м		п	с
п	р		а	к							

(Тимур, вата, Тамара, Тарас.)

— Яке слово зайве? Чому?

Гра «Збери слова»

ЛІКАТ (*ЛІТАК*)

ТУНАМ (*ТУМАН*)

ТОТІС (*ТІСТО*)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Веселка»

Я не міг/не могла, не хотів/не хотіла це робити.
 Я хотів/хотіла це зробити, але не вдалося.
 Я це робив/робила з допомогою.
 Я це робив/робила, хоча були помилки.
 Я це зробив/зробила, але не відразу.
 Я це зробив/зробила!
 Це дуже просто!

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 86. ПИСЬМО ВЕЛИКОЇ БУКВИ Т

Мета: учити писати велику букву Т; вправляти в письмі підготовчих елементів, порівнянні форми великої букви Т з великою П; визначити відмінність у формах букв Т і П; розвивати спостережливість, уміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, кольорові олівці, картки з друкowanими і рукописними літерами.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

На дошці виставлено картки з друкowanими та рукописними літерами. Учні вибирають тільки великі рукописні літери, виставляють їх на полицку. Повторюють, коли вживається велика літера. До кожної літери добирають ім'я чи назву міста.

2. Мотивація навчальної діяльності

На дошці записано речення.

_арас склав ло_о. У_ані ко_ик.

— На місці рисок повинна бути одна й та сама літера. Поміркуйте, яка. (Літера «т».)

— Прочитайте речення. Чи можете переписати його? (Ні.)

— Чому? (Ми ще не вміємо писати велику букву «Т». А у словах «Тарас», «Таня» потрібно писати велику літеру.)

— Навіщо необхідно вміти писати великі літери?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми навчимося писати велику літеру Т та поєднувати її з іншими літерами. Розглянемо та порівняємо друкovanу та рукописну літери Т.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Пальчикова гімнастика. Вправа «Витираємо руки».

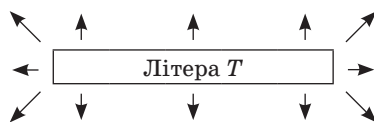
Рушничок я свій беру,

Швидко ручки обітру.

(Учні енергійно імітують рухи почергового витирання кожної руки рушничком.)

2) Вправа «Асоціативний куц».

— У яких словах ховається літера?

(Тамара, Таміла, Тиса, Томіленко, Трохименко, ...)

3) Порівняння друкovanої та рукописної літери «Т» (с. 42).

— Порівняймо велику букву Т друкovanу і рукописну.

— Що у них спільного?

— А що відмінного?

— Назвіть слова, у яких ми чуємо звук [т].

— Обведіть на малюнках по пунктирах літери «те».

4) Написання великої літери «Т».

— Сьогодні ми навчимося писати велику літеру Т.

— Велика буква Т («те») складається із трьох прямих похилих подовжених паличок із заокругленнями (*перша — ліворуч, а третя — праворуч*) і горизонтальної лінії із заокругленням. Усі елементи пишуться окремо. Спочатку пишемо пряму подовжену паличку із заокругленням унизу ліворуч, праворуч від неї пряму похилу подовжену паличку без заокруглення і на такій самій відстані ще одну паличку із заокругленням праворуч. Останнім пишемо заокруглення ліворуч від верхньої частини першого елемента, що переходить у пряму горизонтальну лінію, яку ведемо над першими трьома елементами праворуч.

— Напишіть елементи в повітрі: *раз-і, два, три-і*.

— Виконайте вправу в зошиті.

— У першому рядку напишіть велику літеру «те» по пунктирах, а потім самостійно.

— Обміняйтеся зошитами із сусідом по парті. Підкресліть олівцем букву, що вам сподобалась. Поверніть зошити одне одному.

5) Пальчикова гімнастика. Вправа «Горобець».

Горобцю казала кішка:

— Понявчи

Зі мною трішки.

Та він знай собі —

Цвірінь!

А нявчати йому лінь.

Долоні розгорнуті на себе, великі пальці переплетені — «голівка птаха». Інші зімкнені пальці — «крила». Швидко помахати ними.

6) Написання складів з великою буквою «те».

— Напишіть велику букву «те» в повітрі: *раз-і, два, три-і*. Приєднайте до неї малі букви.

— Виконайте вправу в зошиті.

— Пригадайте, коли пишеться велика літера.

— Прочитайте написані склади.

— Які слова можна написати, щоб розпочиналися цими складами?

Фізкультхвилинка

7) Написання слова «Тимур».

8) Написання речень.

— Прочитайте речення. (*Тіна і Тимур артисти.*)

— Які імена написано в реченнях?

— Як пишеться перше слово у реченні? (*З великої літери.*)

— Запишіть речення в зошиті.

9) Списування з друкованого.

— Прочитайте речення.

— Якими з'єднаннями під час написання слів ви користуєтесь?

— Спишіть речення.

10) Складання літер з елементів.

— Складіть великі букви з елементів. Запишіть їх.

5. Закріплення вивченого матеріалу

Відгадування мовних загадок

- Виліз кріт з нори на світ:
До крота підкрався кіт.
У крота украв кіт Р —

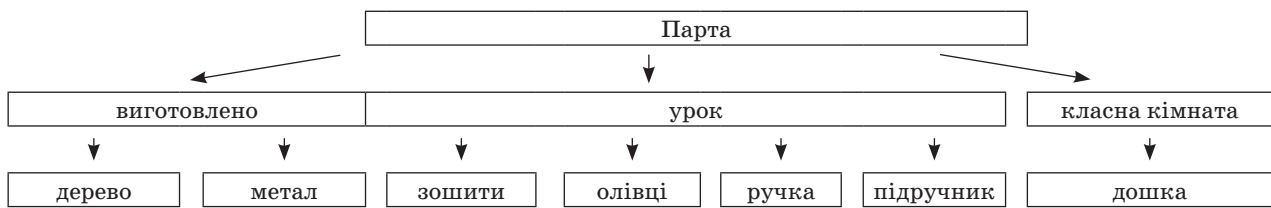
І кротом став кіт тепер!

А без Р і кріт не кріт —

Вуркотливий сірий кіт! (*Кріт — кіт.*)

- Без «те» — коли вода кипить,
А з «те» — у школі всяк сидить. (*Пара — парта.*)

Вправа «Кластер»

— Викладіть із цеглинок звукову модель слова *парта*.

Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, бо тоді щось не побачиш і буде далі не цікаво переглядати виставу	Чи потрібно сидіти в театрі тихо?	Ні, можна обговорити, як виступають артисти
ВИСНОВОК Обов'язково потрібно поводитися в театрі тихо і не розмовляти, щоб не заважати слухачам та акторам		

У ДИТЯЧОМУ ТЕАТРІ

Затихнув гомін,
В залі згасло світло,
і, враз заповнивши всі чуття,
розсунулась завіса...
І розквітло
життя — мов казка,
й казка — мов життя.
Відкритими очима і серцями
поринули в ту казку глядачі,
захоплено, бурхливо до нестями,
всім помислом за дією йдучи.
А дія розгортається, як злива:
палає барвами казкове тло,
герої йдуть на подвиги сміливо,

стоять за правду і долають зло.
І кожне слово,
кожен світлий образ
в одритім серці залишає слід...
І кожен мріє —
дужим та хоробрим
зрости й піти
в широкий білий світ!
Зрости і стати —
як оці герої,
що в боротьбі долають всі путі!..
І все, що є на сцені тільки грою,
самим зазнати
в справжньому житті!..

Наталя Забіла

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Робота з конструктором LEGO. «Театр тіней»

Діти розкладають на аркуші паперу цеглинки або будують із них фігуру та розміщують її так, щоб тінь від неї падала на аркуш паперу. Дитина обводить тінь від цеглинки або фігури та перетворює її на те, що підкаже фантазія.

Запитання до дітей:

- Коли ми можемо побачити тінь?
- Чим би ще могла бути ця тінь?
- Коли вона більша/менша?
- На що перетворилася тінь вашої цеглинки/фігури?

2. Рефлексія

Зворотний зв'язок. «Знаю — Хочу знати — Дізнався»

З	Х	Д

У стовпчик «З» поставити плюстик. Учні промовляють відоме їм з цієї теми.

У стовпчик «Х» — чого хотіли дізнатися під час уроку.

У стовпчик «Д» — дізнались під час вивчення теми.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

**УРОК 87. ЗВУКИ [д], [д'], ПОЗНАЧЕННЯ ЇХ БУКВОЮ д, Д (де).
РОБОТА НАД ЛІТЕРАТУРНОЮ ВИМОВОЮ СЛІВ ІЗ ДЗВІНКИМИ ПРИГОЛОСНИМИ [д], [д']
У ЗІСТАВЛЕННІ З [т], [т']. ЧИТАННЯ СКЛАДІВ І СЛІВ ІЗ БУКВОЮ Д**

Мета: учити учнів розрізняти звуки [д] і [д'], сприймати на слух невеликий текст, виокремлювати в ньому слова зі звуками [д] і [д'], правильно вимовляти дзвінкий звук [д] у кінці складу і слова; ознайомити учнів з друкованою буквою д, Д; удосконалювати вміння робити звуковий аналіз слів із твердими і м'якими приголосними звуками; формувати вміння читати склади-злиття і слова з буквою д; формувати навички читання слів із вивченими буквами; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; розвивати вміння виконувати завдання творчого характеру; виховувати уважність, спостережливість.

Обладнання: набори малюнків із зображенням дятла, овочів, конструктор LEGO, лінійки, ручки, олівці.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Форма проведення: уявна мандрівка до Країни Професій.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Гра «Кому за що?»

Діти по колу передають іграшку і кажуть, кому і за що її дають.

Наприклад: «Я хочу передати клубочок Денису за те, що він гарно малює», «Я хочу передати клубочок Марійці за те, що вона пригостила мене яблуком».

— Діти, сьогодні ми здійснимо мандрівку до Країни Професій. Перед вами будуть відчинятися двері в кожному палаці.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) *Веселий віршик.*

Думав дядько Никодим:
«Де це взявся в домі дим?»
Думав дядько: «Що робити,

Двері, вікна відчинити?».
Доки думав Никодим,
Десь подівся з дому дим.

Ганна Чубач

Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, це означає, що щось згоріло на кухні. Так, ...	Чи шкідливий в домі дим?	Ні, це може тато курити цигарку, і дим швидко зникне. Ні, ...
ВИСНОВОК Якщо в будинку з'явився дим від того, що на кухні щось згоріло чи праскою припалено тканину, то обов'язково потрібно провітрити будинок (<i>квартиру</i>)		

2) *Робота над скоромовкою.*

Будували дім бобри,
Замість дому дві діри.

Видра вдерлася у дім,
Буде жити видра в нім.

2. Повідомлення теми та мети уроку

Я побачив гарний дім.
Хто живе у домі тім?

Здогадалися, мабуть:
В ньому літери живуть.

Ігор Січовик

— Зараз ми відвідаємо будинок з літерами. Для цього вивчимо ще одну нову букву — д, Д. Дізнаємося про її звучання, навчимося читати склади, слова.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Вправа «Квест-дослідження». Спостереження за вимовою звука.

— Викладіть стільки цеглинок, скільки ви почуєте слів зі звуками [д], [д'].

Намалюю дім, садок,
З димаря іде димок,
Ось доріжка, два дубки.
На дубочку — голубки.

Валентина Бутрім

- Який звук зустрічається дуже часто?
- Зробіть звуковий аналіз слова *дубки* за допомогою цеглинок.
- Який звук [д] за звучанням: голосний чи приголосний?
- Чому ви так уважаєте?
- Чи виникають перешкоди під час вимови?
- За допомогою чого вимовляється цей звук?
- Отже, звук [д] — приголосний твердий.
- А коли він буває м'яким, яка літера його робить добрішим?

2) Позначення звуків [д], [д'] буквою «де».

Розглядання букви (підручник, с. 90)

Буква Д, наче дім,
Височенний дах на нім.

— Звуки [д], [д'] позначають буквою «де». Повторіть назву букви. Буква «де» є велика і мала. (Вчитель показує літери.)

— Пофантазуйте, на що схожа буква. (Учні фантазують, розглядають сторінку букваря.)

Робота з конструктором LEGO

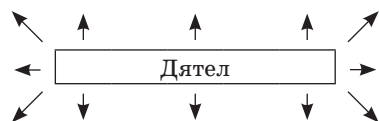
- Діти, за допомогою цеглинок побудуйте букву «де».
- За допомогою чого ми ще зможемо збудувати літеру Д? (Олівців, лінійок, ручок...)

3) Звуковий аналіз слів.

- Назвіть предмети зі звуком [д], [д'], зображені у підручнику. (Диван, дятел.)
- Розгляньте звуковий аналіз цих слів.
- Порівняйте перші звуки в цих словах.
- Назвіть звуки, якими вони відрізняються.

Вправа «Асоціативний куц». Завдання за вибором. Робота в групах

- Діти, де можна побачити дятла?
- Чим він відрізняється від інших птахів? (Має довгий дзьоб, на стовбурі дерева тримається за допомогою кігтиків та хвоста.)
- А чим він живиться? (Личинками, комахами, черв'ячками.)
- Цей птах зимуючий чи перелітний? (Зимуючий.)

(Дерево, комахи, жучки, черв'ячки, кора, довгий дзьоб, червона шапочка...)

(Магазин, кімната, телевізор, родина, тканина, ...)

4) Виділення звуків [д], [д'].

- Послухайте вірш.
- Запам'ятайте слова зі звуками [д], [д'].
- Назвіть ці слова.
- Де знаходиться літера д?

Або:

Гра «Спіймайте звуки [д], [д']»

— Хто з вас, Діти, знає, Де
В алфавіті буква Д?
— Знають всі. Відомо ж всім:
Схожа буква ця на Дім.

Дім Данилко нам збудує,
На Даху Димар змурує,
Вікна й Двері зробить з Дуба,
Буде Діткам в Домі любо.
М. Артимович

— Назвіть слова, у яких пишеться ця літера.
— Діти, у вас неймовірний слух! Ви назвали всі слова.

5) Вправи з читання (с. 90–91).

Звуки [д] і [д'] — дзвінкі.
Пари в них глухі такі:
[т], [т']. Не сплутай ти

Плід і пліт — плоди й плоти,
Пліт на воду ми спустили,
А плоди в саду поспіли.
В. Бутрім

- Читання складів.
— Прочитайте склади від малого динозавра та порівняйте.
- Читання слів (повільно).
- Читання слів (швидко).
- Читання слів у слові.
— Що означає кожне слово?
Лимонад крокодил ведмедик

Фізкультхвилинка

Сірий зайчик сів і жде, (Присідають.)
Спритно вушками пряде. (Приклавши долоні до голови, рухають ними ніби вухами.)
Зимно зайчику стоять.
Треба трішки пострибать. (Стрибають.)
Скік-скік, скік-скік, скік-скік.
Пострибавши — відпочить. (Сідають за парти.)

- Читання слів.
Учні читають слова.
— Прочитайте. Замість крапок додайте слово.
- Утворення нових слів.
Учні читають слова у стовпчиках.
— Простежте, як утворюються нові слова.
- Гра «Приготування салату».

ЛИШ БОРОШНО ТРЯСЛА

Розгодинилось надвечір —
Затишно, гудуть джмелі.
У садку сім'я зібралась.
Вже й вечерея на столі.
Оля з тацею підходить:
— Пиріжечки ось. Беріть!

Із капустою, рум'яні,
Ще не встигли підгоріть!
— Ну і помічниця в мене...
Та коли ж ти підросла?
— Це не я, це все бабуся.
Я лиш борошно трясла!

Л. Кир'яненко

— Про кого віршик?

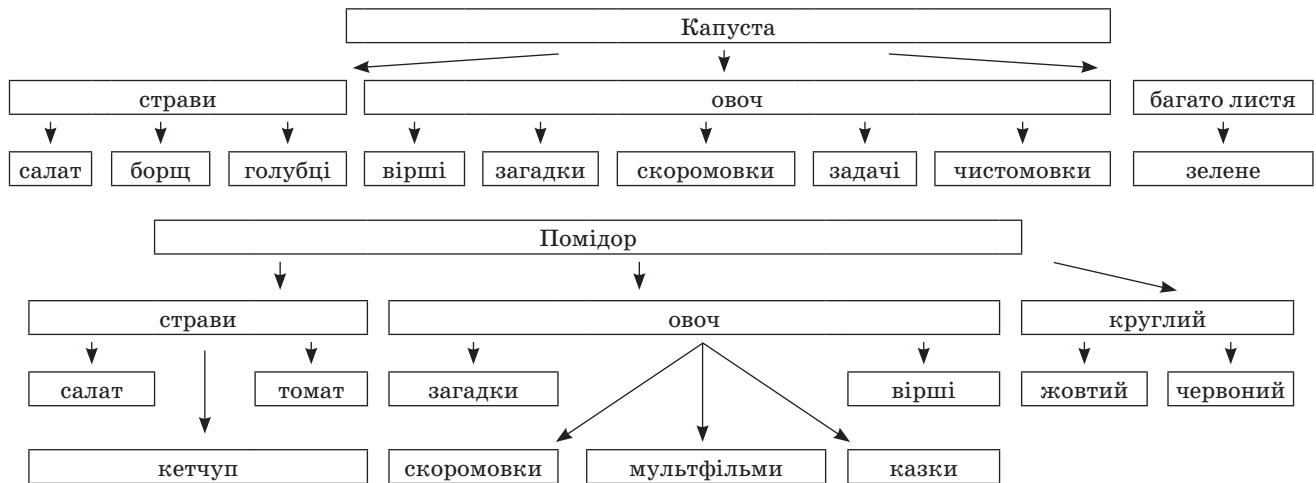
Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, Оля сіяла борошно крізь сито. Так, ...	Чи можна Олю назвати помічницею?	Ні, все зробила бабуся. Ні, ...
ВИСНОВОК Олю можна назвати помічницею, адже вона допомагала бабусі пересівати борошно крізь сито.		

— Данилко на сніданок хоче приготувати салат за маминим рецептом. Чи все він підготував для цього?

- Нумо прочитаємо цей рецепт.
- Розгляньте уважно світлину і порівняйте, чи всі овочі є у хлопчика.
- Які овочі зайві у хлопчика на столі?

Вправа «Кластер». Завдання за вибором. Робота в групах

4. Закріплення вивченого матеріалу

1) Робота над чистомовкою.

Зі сметаною в обід
Дерунів об'ївся дід.

Да-да-да, ді-ді-ді,
Дерунів об'ївся дід.

- Який звук повторювався?
- Дайте йому характеристику.
- У якому слові він відрізнявся від решти? (У слові «дід» він м'який.)
- Чому?

2) Робота з конструктором LEGO. «Моя улюблена справа на кухні».

— Що ви найбільше любите робити на кухні? Зобразіть цеглинками LEGO своє улюблене заняття у вільний час.

У групі діти презентують створену модель та розповідають про своє захоплення.

- Що ви збудували? Чого можна навчитися, займаючись вашою улюбленою справою на кухні?
- А чого можна навчитися у школі?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Скринька настрою»

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 88. ПИСЬМО МАЛОЇ БУКВИ Д

Мета: учити писати малу букву д; розвивати спритність пальчиків і чіткість мовлення під час вправи «Деревце»; вправляти в письмі підготовчих елементів; розвивати вміння знаходити елементи малої букви д у вивчених буквах; звернути увагу на другий елемент малої букви д, у якому є пряма лінія; розвивати спостережливість, уміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, кольорові олівці, фломастери, фарби.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

1) Робота над загадкою.

- Що повітря очищає,
Вдень від спеки захищає,
Ще й від вітру в час негоди,
Є частинкою природи? (*Дерево.*)

- Який перший звук у слові *дерево*?
- Діти, які літери ми вже вивчили?
- Яку літеру вивчили попереднього уроку?

2) Пальчикова гімнастика. Вправа «Деревце» (с. 43).

Сильний вітер до землі
Гне дерева молоді.
А вони ростуть, міцніють,
Вгору тягнуться, радіють.

Вітер віє нам в лице,
Захиталось деревце.
Вітерець все тихше, тихше,
Деревце все вище, вище.

Розташувати руки долонями до себе. Пальці розчепірити і напружити. Похитувати руками вперед-назад, ліворуч-праворуч, не згинаючи пальців. Після виконання вправи потрусити руками.

3) Підготовчі вправи до письма.

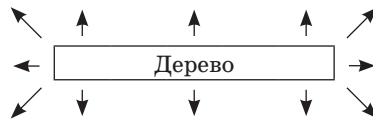
- Хто зображений на малюнку?
- Яка це пора року?
- Чому хлопчик тримає парасольку?
- Наведіть пунктирні лінії.

Завдання за вибором

- Вправа «Кластер» — *дощ*.
- «Асоціативний кущ» — *дерево*.

(Дерево, квіти, листя, плоди, сонце, вітер, сніг...)

2. Мотивація навчальної діяльності

Дубові дрова дід рубає
В дворі під деревом старим.
А дітвора допомагає
Носити дрова з двору в дім.

Наталя Забіла

Або:

Дятел дерево добав.
Дощик дятла не дістав:
У дуплі у дятла дім.
Дятлєням добре в нім.

Т. Коломієць

— Які слова ми напишемо з літерою «де»?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ми навчимося писати малу літеру *д* та поєднувати її з іншими літерами. Напишемо слова. Розглянемо та порівняємо друковану та рукописну літери *д*.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Підготовчі вправи до написання літери «де» (с. 44).

- Порівняймо малу букву *д* друковану і рукописну.
- Що у них спільного?
- А що відмінного?
- Побудуйте звукову схему слова, у якому є звук [д'] (*м'який*).
- Обведіть літеру «де» по пунктирах.

2) Написання малої літери «д».

— Сьогодні ми навчимося писати малу літеру *д*.
— Мала писана буква «де» складається з овалу і прямої похилої подовженої палички з петлею внизу.

- У яких буквах писали овал?
- Напишіть овал у повітрі.
- Пишемо овал і, як у букві *а*, ведемо вгору, до верхньої рядкової лінії. Не відриваючи руки, пишемо пряму похилу подовжену паличку з петлею внизу, як у букві *у*.
- Напишіть елементи в повітрі: *і-раз-і, два-і*.
- Виконайте вправу в зошиті. Обведіть спочатку зразки, а потім допишіть рядок.

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

3) Пальчикова гімнастика. Вправа «Пароплав».

Обидві долоні з'єднані «ківшиком», усі пальці, крім великих, спрямовані «від себе», а великі пальці підняті вгору та з'єднані — це «труба».

Пароплав пливе по річці,
Дим з труби, немов із пічки.

4) Написання складу «ді» та слова «дім»; складу «ди» та слова «диван».

- Діти, зараз ми навчимося писати букву «де» у поєднанні з іншими буквами, що починають писатися від нижньої рядкової лінії
  - Напишіть букву «де» в повітрі: *і-раз-і, два-і*. Приєднайте до неї букву *і* (*и*).
  - Виконайте вправу в зошиті.
  - Які склади містять нижнє з'єднання?
- Діти виконують завдання в зошитах.

Фізкультхвилинка

Підвелися всі малята —
Будемо відпочивати.

Руки в боки покладемо
Й танцювати всі почнемо.

Ніжку вбік, носочок, п'ятка,
Потім інша по порядку.
Вліво, вправо нахилились
Усі дружно покрутились.

Ще й присіли до землі
І підстрибнемо аж до зорі.
Відпочили всі малята?
Тоді будем працювати.

Оксана Ратушна

5) Написання буквосполучень «де», «дв» та слів «дерево», «двері» та словосполучень «дід — дідок», «сад — садок».

Учні читають склади і слова, подані в наступних рядках. Учитель коментує, як поєднуються букви, учні пишуть склад і слово в рядку.

б) Написання речення.

Вправа «Відкритий мікрофон»

— Прочитайте речення. (*У Елли дід садівник.*)

— Які слова пишуться з великої літери?

— Чому воно пишеться з великої літери? (*Перше слово в реченні пишеться з великої літери. Всі імена пишуться з великої літери.*)

— Зі скількох слів складається речення? (*З чотирьох.*)

— А зараз ми спробуємо написати це речення гарно, без помилок.

Діти виконують завдання в зошитах.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Утвори слова»

О(дуд), кори(дор), во(да)

До(лоні)

Де(льфін)

Ді(жка)

Ді(рка)

— Чи були серед названих слів такі, що містять м'який звук [д']? Доведіть свою думку.

2) Робота з конструктором LEGO. Вправа «Художники».

Діти працюють на килимку.

Розкладають цеглинки на аркуші паперу.

Використовуючи олівці, фломастери, фарби, діти домальовують до цеглинок різні деталі, перетворюючи їх на частину малюнка.

Запитання до дітей:

— На що перетворилась ваша зелена/жовта/червона цеглинка?

— За допомогою чого ви перетворили вашу цеглинку?

— Що ви додали до цеглинки, аби перетворити її?

— Чи є у нас схожі малюнки?

— На що ще ви хотіли б перетворити вашу цеглинку?

Кожна група презентує свої моделі.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. Вправа «Відкритий мікрофон»

— Чи сподобався вам сьогоднішній урок?

— Про що з почутого на уроці ви хотіли б розповісти своїм рідним?

— Урок добігає завершення. Ви всі старанно виконували завдання. Поаплодуйте собі!

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 89. ЗАКРІПЛЕННЯ БУКВИ *д, Д, ї* ЗВУКОВОГО ЗНАЧЕННЯ, УМІННЯ ЧИТАТИ ВИВЧЕНІ БУКВИ В СЛОВАХ, РЕЧЕННЯХ І ТЕКСТАХ

Мета: закріпити вивчену літеру, її звукове значення, знання дітей про вживання великої букви; формувати навички читання слів, речень і тексту з вивченими буквами; розвивати вміння сприймати на слух текст, відповідати на запитання за його змістом, складати речення за малюнком і світлиною, добирати заголовок до тексту; виховувати в дітей шанобливе ставлення до рідної природи, бажання зробити свою землю кращою.

Обладнання: конструктор LEGO, ілюстрації вудки, квітки, дерева, яблука.

Тип уроку: урок застосування знань, умінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Уже дзвінок сигнал нам дав,
І на урок він нас позвав.
А отже, часу не втрачаймо,
Роботу швидше починаймо.
Сядьте, діти, всі гарненько,

Руки покладіть рівненько,
Голову вище підніміть,
Свої плечі розведіть.
Всі, дітки, посміхніться,
Веселіше подивіться.

Вправа «Три бажання»

— Діти, заплющте очі, уявіть, що вам пощастило впіймати джина і ви можете йому загадати три бажання.

— Які бажання ви загадали б?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми продовжимо навчатися читати слова та речення із буквою «де».

2. Застосування знань, умінь і навичок

1) Повторення про друковану букву «Д».

Буква *Д*, наче дім,
Височенний дах на нім.

2) Розгадування кросворда.

¹ Д	² Д	³ Д	⁴ Д	⁵ Д

1. Вилітає з груби джин,
Сивий, бородатий,

3) Виділення звуків [д], [д'].

— Послухайте вірш (підручник, с. 92).

— Запам'ятайте слова зі звуками [д], [д'].

— Назвіть ці слова.

Мчить у небо хутко він.
Спробуй наздогнати! (Дим.)

2. Що то за гість, що темноту їсть? (День.)

3. Нікого не ображають,
А всі їх штовхають. (Двері.)

4. Вірно людям я служу,
Їм дерева стережу.
Дзьоб міцний і гострий маю,
Шкідників ним добуваю. (Дятел.)

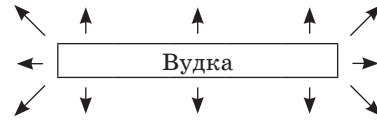
5. Добігла стрічка аж до річки.
А далі — скок! І на місток.
І знову знай собі біжить,
Туди, куди твій шлях лежить. (Дорога.)

4) Читання слів.

— Прочитайте слова.

Вправа «Асоціативний куц»

- Вудки лиш позакидали,
Щось одразу упіймали.
Рибонька нівроку,
Зветься — річний... (окунь).

(Річка, ставок, озеро, окунь, карась, йорж, короп, водорості, гачок ...)

УКРАЇНСЬКІ КВИТИ

Вийшли зрання на гуляння
Українські діти,
Їх стрічали і вітали
Українські квіти.

Ось волошки, сонні трошки,
Синім шовком шиті,
Ясноокі, чисто вмиті,
Розбрелись по житі.

Ось рожева конюшина,
А на ній і комахина,
Незважаючи на ранок,
Вона їсть солодке на сніданок.

На горбочку мак,
В шапці, як козак.

Він яскравий, мов вогонь!
А бундючний — Бог боронь!

Вміє задаватись так,
Як будяк!
Там росте холодна м'ята,
(Добре пахне, як пом'ята),
Там шовковая трава
Щось шепоче, мов жива.
А з травички — ніжні личка:
То вже Братик і Сестричка
У тих самих кольорах,
Що на наших прапорах.
Розбрелись по полю діти —
Більші, менші і малі —
Молоді яскраві квіти
Української землі.

Ганна Черинь

(Клумба, поле, луг, білі, червоні, сині, запашні, красиві, подарунок, свято, ромашки, троянди, піони, волошки, маки.)

5) Робота з реченням.

— Прочитайте речення. Додайте одне слово.

6) Робота над текстом «Ріки».

Вправа «Відкритий мікрофон»

- Трохи тремтить на вітерці
Стрічка на просторі,
Вузький кінчик в джерелі,
А широкий — в морі. (Річка.)

- Які назви річок ви знаєте?
- Яка річка протікає у вашій місцевості?
- Розгляньте світлинку.
- Що на ній зображено?
- Що побудовано через річку?
- Що збудовано на набережній?
- Це місто чи село? Доведіть.

- Читання вчителем.
- Читання учнями.

- Читання «ланцюжком».
- Вибіркове читання.
  - Прочитайте перше речення. (*Дніпро, Десна, Дністер — ріки.*)
  - Які річки згадано у цьому реченні? (*Дніпро, Десна, Дністер.*)
  - Куди Десна несе свої води? (*Десна несе води у Дніпро.*)
  - Які ріки впадають у море? (*Дніпро і Дністер впадають у велике море.*)
  - Доберіть заголовок до тексту.
  - Зі скількох речень складається текст? (*З чотирьох.*)
  - Побудуйте речення про свою річку.

Фізкультхвилинка

Пролунав уже дзвінок,
Починається урок.
Приготуйте без мороки
Все, що треба до уроку.
Книжку, зошит, ручку, олівці.
Приготувались?
Молодці!
Все у нас уже на місці,

Залишилось тільки сісти!
Сядьте, дітки, всі гарненько,
Руки покладіть рівненько.
Голову вище підніміть,
Плечі свої розведіть.
Всі на мене подивіться
І приємно посміхніться!

7) Робота над текстом «Біля дитсадка» (с. 93).

- Розглядання ілюстрації.
  - Кого ви бачите на малюнку?
  - Де відбувається подія?
  - Що роблять діти?
  - Що роблять дорослі?
  - Зараз ми прочитаємо текст.
- Читання тексту вчителем.
- Колективне читання.

Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах

- А зараз об'єднайтеся в пари. Виконаймо вправу зі «Щоденні 5» — читання для друга.
- Ваше завдання: по черзі читати текст і ставити одне одному запитання.

Учитель проходить між парами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), але й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Як це впливає на наше життя?*).

- Читання за особами.

3. Закріплення вивченого матеріалу

1) Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.

Учні за допомогою цеглинок створюють клумбу біля школи.

2) Гра «Добери слова».

— Наш давній товариш Дід Буквоїд уже встиг «пообідати». Що він накоїв! Нумо це виправимо!

Д		Д			
Д			О		
Д		Д			
Д	О		О		А

(*Дід, диво, дудка, дорога.*)

— Чи були серед названих слів такі, що містили м'який звук [д']? Доведіть свою думку.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Робота над скоромовкою

ЯБЛУНЯ

Яків яблука трусив,
Яків яблука носив,
А бабусенька Явдоха

Яблук всім дала потроху.
Щедро яблуню хвалили,
Що на всіх вона вродила.

Або:

Гра «Яблунька»

Гравці беруться за руки, утворюють коло, всередині якого стає хлопчик чи дівчинка. Це — «яблунька». Усі ходять навколо неї по колу.

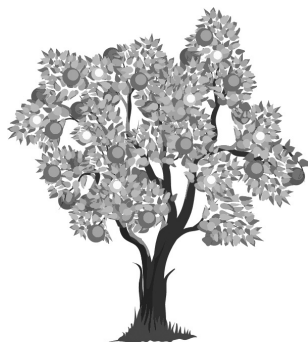
Ми посадимо яблуньку —
Ось, ось!
Нехай наша яблунька
Росте, росте!
Виростай ти, яблунько,
Ось такої вишини.
Виростай ти, яблунько,
Ось такої ширини.

Виростай ти, яблунько,
Виростай у добрий час!
Потанцюй, Марійко,
Покружляй ти для нас!
А ми цю яблуньку
Всі щипати будемо.
Від нашої Марійки
Утікати будемо!

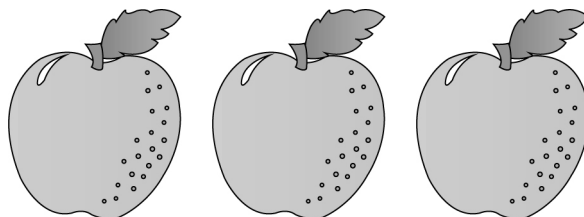
«Яблунька» всередині кола повинна зображувати все те, про що йдеться в пісні: танцювати, кружлятися. На слова «ось такої вишини» діти піднімають руки вгору, а на слова «ось такої ширини» розводять їх у сторони. Коли співають: «А ми цю яблуньку всі щипати будемо», всі наближаються до «яблуньки», щоб торкнутися її, швидко тікають, а «яблунька» ловить кого-небудь.

2. Рефлексія

Вправа «Яблунька»

Перше яблучко — нічого не зрозумів.
Друге яблучко — було важко.
Третє яблучко — все вийшло.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 90. ПИСЬМО ВЕЛИКОЇ БУКВИ Д

Мета: учити писати велику букву *Д*; вправляти в письмі підготовчих елементів великої букви *Д*; учити бачити подібні елементи в інших вивчених буквах, писати сполучний елемент з основи букви; розвивати спостережливість, уміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», розрізна каса літер, кольорові олівці.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

1) Гра «Складовий аукціон».

— Назвіть букви, що вже навчилися писати.

— Букви запрошують вас на аукціон.

Де (*дерево, десять, дельфін.*)

Да (*Данило, Даша, Давид.*)

До (*домівка, добро, дощик.*)

Ду (*дубок, душ, думка.*)

— Які слова зі звуком [д] ви запам'ятали?

— Який він за звучанням? Якою буквою позначається цей звук на письмі?

2) Диктант «Сито».

— Викладіть з розрізної каси лише ті слова, у яких пишеться літера «де».

Орієнтовні слова: *дід, сад, дим, сир, дар.*

2. Мотивація навчальної діяльності

Робота за віршем

НЕМА СПОЧИНКУ

Біжить, шумить Дніпро старий,
Хлюпоче в далечинь.
І каже сонце раз:
— Та стій!
Хоч ніч одну спочинь!
Це ж ти дротами струм женеш
Та носиш вантажі.
А може, ти втомився теж?
По щирості скажи!
І тут Дніпро як зашумить
На весь широкий світ!
— Течу я стільки вже століть,
Не знаю, скільки літ!
Носив я сотні кораблів
Усім вітрам на зло.
А щоб текти я не хотів —
Такого не було!
Коли б я хвилі зупинив,
Сказав би «Стійте!» їм,
То згасли б тисячі вогнів

На березі моїм.
І люди б скрикнули кругом,
Побачивши пільму:
— Рятуйте! Що таке з Дніпром?
Як помогти йому?
І що ж мені — відпочивать,
Сховавшись в береги?!
Та я почав би висихать
Від сорому й нудьги!
Шепнуло сонце:
— Вибачай,
Коли такі діла!
Біжи, старий, та поспішай:
Робота ж немала!
Бурчить Дніпро:
— Спочить? Мені?
Про це навек забудь! —
Біжать по всіх світах вогні
Від нього в дальню путь!
М. Пригара

Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, щоб бруд не потрапляв у річку	Чи потрібно зберігати чистоту біля водойм?	Ні, адже, це не наша власність
ВИСНОВОК Біля водойм потрібно зберігати чистоту, тому що це — наше здоров'я		

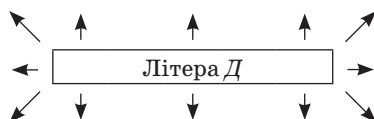
- Про яку річку йдеться у вірші? (*Дніпро*.)
- Чи можете ви написати слово *Дніпро*? (*Ні*.)
- Чому? (*Бо ще не вміємо писати велику букву «Д»*.)

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми навчимося писати велику літеру *Д* та поєднувати її з іншими літерами. Розглянемо та порівняємо друковану та рукописну літери *Д*.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Вправа «Асоціативний куц». У яких словах ховається літера?

(*Дмитро, Дарина, Дунай, Дністер, Дніпро, ...*)

2) Порівняння друкованої та рукописної літери «Д» (с. 45).

- Порівняймо велику букву *Д* друковану і рукописну.
- Що у них спільного?
- А що відмінного?
- Назвіть слова, у яких ми чуємо звук [д].
- Обведіть по пунктирах елементи літери «де».

3) Написання великої літери «Д».

— Сьогодні ми навчимося писати велику літеру *Д*.
— Велика буква *Д* («де») складається з прямої похилої подовженої палички із петлею і великим піввалом.

— Починаємо писати від міжрядкової лінії пряму похилу подовжену паличку і біля нижньої рядкової лінії заокруглюємо ліворуч угору, праворуч і вниз, описуючи петлю. Біля нижньої рядкової лінії заокруглюємо вгору, описуючи великий правий піввал, що торкається міжрядкової лінії та закінчується нижче неї ліворуч від прямої похилої палички.

- Напишіть елементи в повітрі: *раз-і, два-і, три*.
- Виконайте вправу в зошиті.
- У першому рядку напишіть елементи великої літери «де» по пунктирах.
- Обміняйтеся зошитами із сусідом по парті. Підкресліть олівцем букву, що вам сподобалася.

Поверніть зошити одне одному.

- Напишіть ще один рядок літери самостійно.

4) Пальчикова гімнастика. Вправа «Оси».

Оса осі в осінні дні
Сумні виспівує пісні.
Тумани сиві на росі —
Сховатись ніде вже осі.

Виставити середній палець, притиснути його між вказівним та безіменним, поворушити ним.

5) Написання буквосполучень з великою буквою «де» та слів: «Да», «Даринка»; «Де», «Дениско», «Дн», «Дністер».

— Напишіть букву «де» в повітрі: *раз-і, два-і, три*. Усі букви з'єднуються за допомогою з'єднувальної лінії.

- Виконайте вправу в зошиті.
- Пригадайте, коли пишеться велика літера.
- Прочитайте написані склади та слова.
- Які ще слова можна написати, щоб вони розпочиналися цими складами?

Фізкультхвилинка

6) Написання речень.

- Прочитайте речення. (*Десна і Дніпро — ріки*.)

- Прочитайте назви річок.
- Як пишеться перше слово у реченні? (З великої літери.) А третє?
- Запишіть речення в зошиті.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Повторення написання великих та малих літер.

- Напишіть поруч з малими буквами відповідні великі.

2) Робота за віршем.

НАШЕ ДОВКІЛЛЯ

Довкілля наше неповторне,
Довкілля наше чарівне.
То сонечко тебе пригорне,
То злегка вітерець дихне.

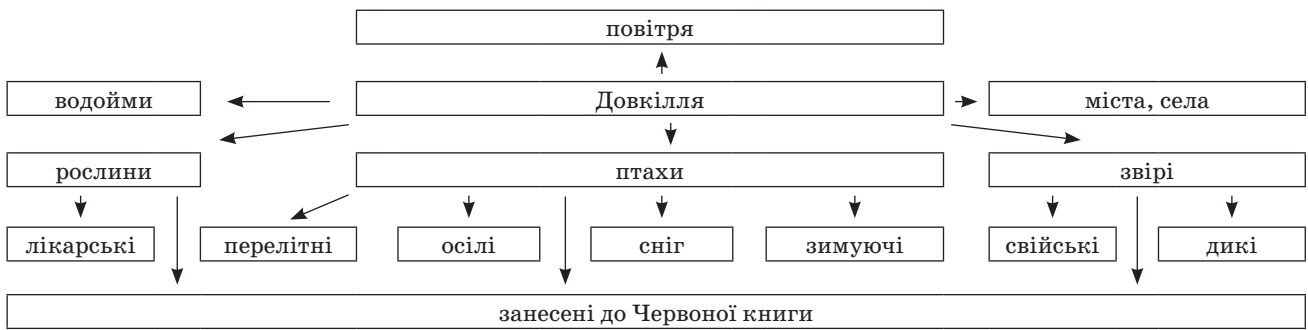
То дощик рясно землю вмие,
А то веселка зацвіте.

То небо знову зяясніє,
З землі зернятко проросте.

Наш світ живий і розмаїтий,
Довкілля наше чарівне.
Он на лугах розквітли квіти
І все це радує мене!

Н. Красоткіна

Вправа «Кластер»

Стратегія «Сенкан»

1-й рядок. Тема (один іменник). Дніпро.

2-й рядок. Опис (два прикметники). Широкий, могутній.

3-й рядок. Дія (три дієслова, пов'язані за темою). Тече, біжить, впадає.

4-й рядок. Почуття з приводу обговорюваного (фраза з чотирьох слів). Дніпро — дуже широка річка.

5-й рядок. Перефразування суті (підсумок, узагальнення, синонім). По Дніпру плавають великі кораблі.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. «Знаю — Хочу знати — Дізнався»

З	Х	Д

У стовпчик «З» поставити плюстик. Учні промовляють відоме їм з цієї теми.

У стовпчик «Х» — чого хотіли дізнатися під час уроку.

У стовпчик «Д» — дізналися під час вивчення теми.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 91. ЗВУКИ [з], [з'], ПОЗНАЧЕННЯ ЇХ БУКВОЮ з, З (зе).

ВІДПРАЦЮВАННЯ ЛІТЕРАТУРНОЇ (Дзвінкої) ВИМОВИ СЛІВ З ВИУЧУВАНИМИ ЗВУКАМИ. ЧИТАННЯ СКЛАДІВ, СЛІВ І РЕЧЕНЬ ІЗ БУКВОЮ з, З

Мета: учити учнів розрізняти звуки [з] і [з'], сприймати на слух невеликий текст, виокремлювати в ньому слова зі звуками [з] і [з'], правильно (дзвінко) вимовляти склади і слова з виучуваними звуками; ознайомити учнів з друкованою буквою з, З; формувати вміння читати склади-злиття і слова з буквою з; формувати навички читання слів із вивченими буквами; розширити знання дітей про слова, однакові за звучанням і написанням, але різні за значенням; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; розвивати вміння виконувати завдання творчого характеру; виховувати уважність.

Обладнання: конструктор LEGO, кольорові олівці, гудзики, нитки, пластилін.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Ви спокійно всі сідайте,
Працювати починайте.
Чути дзвоник голосистий —
Він дзвенить, немов намисто,
Намистинки розсипає

Й весело нас всіх скликає.
Подивилися на мене,
Усміхнулися усі.
Хто готовий до роботи?
Хто бадьорий? Молодці!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мовленнєва розминка

1) Робота над чистомовкою.

Зу-зу-зу — погодуй... (козу.)
За-за-за — йди додому... (коза.)

Зе-зе-зе — возом сіно дід... (везе.)
Зі-зі-зі — буде їсти що... (козі.)

2) Робота над скоромовкою.

Залізне зубило залізо любило,
Зубило в залізо залізною залізло.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні найуважніші діти 1-го класу продовжать вивчати літери, а саме букву Зз. Відшукаємо її у словах. Навчимося читати слова та текст.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Вправа «Квест-дослідження». Спостереження за вимовою звука.

Робота за віршем

Зіна в зарості пішла.
Зіна зайчика знайшла.
Заховала у корзинку.

Зверху кинула хустинку.
Зайчик хитрий був, як лис:
З-під хустинки втік у ліс.

Г. Чубач

- Який звук зустрічається дуже часто?
- Назвіть слова зі звуками [з], [з'], що ви запам'ятали.
- Зробіть звуковий аналіз слова *зайчик (зарості)* за допомогою цеглинок.
- Який звук [з] за звучанням: голосний чи приголосний? (*Приголосний.*)
- Чому ви так вважаєте?
- Чи виникають перешкоди під час вимови?
- Вимовте звук [з'].

- Чи подібний він за вимовою до звука [з]?
- А чим відрізняється?
- Вимовте пару звуків: [з] — [з']. Під час вимови м'якого звука середню частину спинки язика піднісьте до піднебіння.
- Отже, звук [з] — приголосний твердий, а звук [з'] — приголосний м'який.

2) Позначення звуків [з], [з'] буквою «зе».

Розглядання букви

Збоку, знизу і згори
Схожа Зе на цифру «три».

Є три зуби в букви Зе,
Ними все вона гризе.

І. Січовик

— Звуки [з], [з'] позначають буквою «зе». Повторіть назву букви. Буква «зе» є велика і мала. (*Учитель показує літери.*)

— Пофантазуйте, на що схожа буква. (*Змія, сосиски.*)

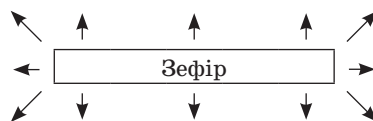
Робота з підручним матеріалом — побудова літера

- Діти, за допомогою цеглинок побудуйте букву «зе».
- За допомогою чого ми ще зможемо збудувати літеру з? (*Гудзиків, стрічок, пластиліну, мотузочки...*)

3) Звуковий аналіз слова.

- Назвіть предмети зі звуками [з], [з'] зображені у підручнику (с. 94). (*Зефір, зірка.*)
- Опрацюйте звуковий аналіз цих слів.
- Порівняйте звуки, позначені стрілочками.
- Назвіть звуки, якими вони відрізняються.

Вправа «Асоціативний куц». Завдання за вибором. Робота в групах

(*Магазин, цукор, білий, рожевий, шоколадний, смачний, солодкий ...*)

- Торох, торох, розсипався горох,
Почало світати — нема що збирати. (*Зорі.*)

(*Земля, небо, місяць, ніч, сузір'я, яскраві, холодні, гарячі ...*)

4) Виділення звуків [з], [з'].

- Послухайте вірш.
- Запам'ятайте слова зі звуком [з], [з'].
- Назвіть ці слова.
- Де знаходиться літера з?

Або:

Гра «Спіймайте звуки [з], [з']»

Знову Землю Забілила
Завірюха-Зима,
Захурделила, Завила,
Застогнала вона.

— Не Злякаємось Зимі!
Нам Замети — не Завада!
Заметілям раді ми,
Заметілі — наша Зваба!

М. Артимович

— Діти, назвіть слова, у яких пишеться ця літера.

5) Повторення будови літер.

Учні за допомогою олівців та мотузочки викладають літери.
— «Перетворіть» букву Р на букву В. Букву В — на букву З.

6) Вправи з читання.

- Читання складів.
- Читання двоскладових слів (повільне читання).

Фізкультхвилинка

Зимонька до нас прийшла,	(Ходьба на місці.)
Сніг пухнастий принесла.	(Змахи витягнутими руками.)
І летять, летять сніжинки	(Кружляють ліворуч.)
На дерева, на стежинки.	(Кружляють праворуч.)
По сніжку, як по перині,	(Пружні присідання.)
Покачаємось на спині.	(Присідають, переносячи вагу тіла з п'ят на носки.)

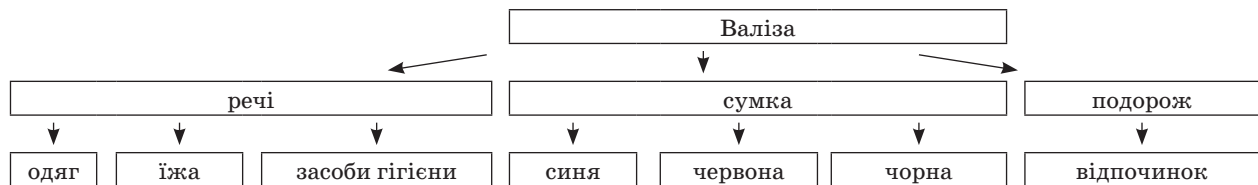
7) Підготовка до читання (с. 95).

- Читання слів.
Учні читають усі слова.
— Прочитайте слова, що складаються з одного складу.
— Прочитайте двоскладові; трискладові.
— Прочитайте найдовше слово.
- Читання слів із завданням. Робота в парах.
— Розгляньте малюнки.
— Прочитайте слова.
— Назвіть слова, що відповідають кожному малюнку.

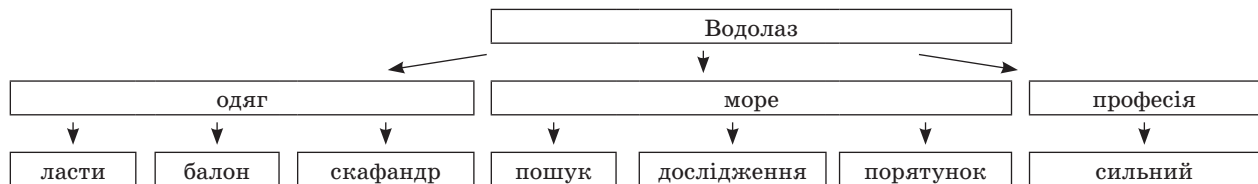
Завдання за вибором:

- Кластер «Валіза».
- Кластер «Водолаз»

1-ша група

2-га група

- Розширення знань дітей про слова, однакові за звучанням і написанням, але різні за значенням.
  - Нелегку я службу маю —
Мовчки дім охороняю.
Будь-хто в хату потрапля
Без надійного... (замка).

В. Степанов

— Назвати слово-відгадку до цієї загадки вам допоможе спостережливість. Поміркуйте, що є в дверях кожного будинку або квартири. (Замок.)

— На який звук починається слово?

— А зараз послухайте, яке значення може мати ще слово *замбк*. (Слово-відгадка означає: пристрій для замикання дверей у приміщенні; застібка в намисті браслета; металева або пластмасова застібка для одягу, папок, портфелів.)

— А тепер упізнайте, з якої казки взято ці рядки.

«Коли король, принцеса і маркіз під'їхали до замку, Кіт сказав: “Прошу ласкаво, ваша величність, у замок маркіза Карабаса!”. Маркіз подав руку молодій принцесі. Вони пішли слідом за королем. Король був у захваті від багатства маркіза Карабаса і сказав: “Якщо хочете, пане маркіз, ви можете стати моїм зятем”. І маркіз того ж дня одружився з принцесою. А Кіт став дуже поважною особою і полював на мишей тільки для розваги». («Кіт у Чоботях».)

— Що означає «під'їхав до замку»? (Замок — будівля, житло.)

• Щоденні 5. Читання для друга.

— Кого ви бачите на малюнку?

— Прочитайте вірш.

— Про яку пташку йдеться?

— Що розповіла зозуля дітям?

6. Закріплення вивченого матеріалу

Гра «Хто де мешкає?» (гра з чарівною паличкою)

— Я ставитиму запитання і передаватиму паличку. У кого вона виявиться, той і відповідає.

- Де мешкає папуга? (У клітці.)
- Де мешкають принц із принцесою? (У замку.)
- Де мешкає собачка? (У будці.)
- Де мешкає корова? (У корівнику.)
- Де мешкає котик? (У будинку.)
- Де мешкає кінь? (У стайні.)
- Де мешкають учні? (У школі.)
- Де мешкають хворі люди? (У лікарні.)
- Де мешкає малеча? (У дитсадку.)
- Де мешкають маленькі рибки? (В акваріумі.)
- Де мешкає коза? (У хліві.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Обмін думками»

— Що нового ви вивчили на уроці?

— Коли ви були собою задоволені?

— Що ви розповісте вдома?

«Цеглинка настрою»

— З яким настроєм пройшов урок? Покажіть його на цеглинці зі смайликом.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 92. ПИСЬМО МАЛОЇ БУКВИ з

Мета: учити писати малу букву з; розвивати спритність пальчиків і чіткість мовлення під час вправи «Замок»; вправляти в письмі підготовчих елементів; звернути увагу на відривні сполучення букв зо, за; розвивати спостережливість, уміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», картки з друкованою та рукописною літерою «зе», конструктор LEGO, кольорові олівці.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

1) Робота над загадкою.

- Не гавкає, не кусає,
А в дім не пускає. (Замок.)

— Який перший звук у слові *замок*?

— Діти, які літери ми вже вивчили?

— Яку літеру вивчили попереднього уроку?

2) Пальчикова гімнастика. Вправа «Замок» (с. 46).

Нікого в хату замок не пускає,
Зачинені двері міцно тримає.

Та хоч на дверях замок висить,
Його ми відімкнемо вмить.

Постукали. Покрутили і легенько відімкнули.

(Пальці рук складають «замок»,
перебирають ними.)

(Рухають складеними в «замок»
пальцями від себе, до себе.)

(Стукають долонями одна об одну.)

Потім пальці роз'єднують і розчепірюють.)

3) Підготовчі вправи.

— Доберіть ключик до кожного замка. З'єднайте лінією ключик і замок.

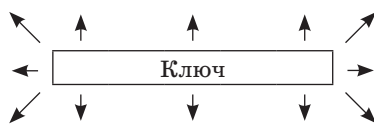
Завдання за вибором:

- Вправа «Кластер» — *ключ*.
- «Асоціативний куц» — *ключ від замка*.

Вправа «Кластер»

Вправа «Асоціативний куц»

(Будинок, магазин, банк, школа, двері, великі, малі, металеві...)

— Намалюйте всередині кожної фігури по дві такі самі, але меншого розміру. Проводьте лінії у напрямку стрілочки.

2. Мотивація навчальної діяльності

Заєць зяблика зустрів:
— Зебру зжер! Зміюку з'їв

Зяблик зойкнув:— Значить, заєць —
Задавака і зухвалець!

Ю. Кругляк

— Які слова ми напишемо з літерою «зе»?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ми навчимося писати малу літеру *з* та поєднувати її з іншими літерами. Напишемо слова. Розглянемо та порівняємо друковану та рукописну літери *з*.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Підготовчі вправи до написання літери «зе» (с. 47)

- Порівняйте малу букву *з* друковану і рукописну.
- Що у них спільного?
- А що відмінного?
- Побудуйте звукову схему слова, у якому є звук [з'] (*м'який*).
- Обведіть літеру «зе» по пунктирах.

2) Написання малої літери «з».

- Сьогодні ми навчимося писати малу літеру *з*.
- Мала писана буква «зе» складається з двох правих півовалів, один з яких переходить у петлю.

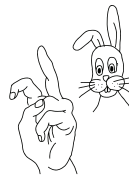
Починаємо писати нижче верхньої рядкової лінії, ведемо вгору до лінії, заокруглюючи праворуч, потім униз і ліворуч до нижньої рядкової лінії без заокруглення вгору. Не відриваючи руки, рухом праворуч і вниз описуємо нижній півовал, що торкнувшись міжрядкової лінії, переходить у петлю. Лінія петлі перетинає півовал на нижній рядковій лінії.

- Напишіть елементи в повітрі: *і-раз-і, і-два-і*.
- Виконайте вправу в зошитах. Обведіть спочатку зразки, а потім допишіть рядок.

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

3) Пальчикова гімнастика. Вправа «Зайчик».

Довгі вуха, куций хвіст,
Моркву і капусту їсть.

Пальці стиснуті в кулачок. Виставити вгору вказівний і середній пальці. Ворушити ними, повертаючи руку в різні сторони.

4) Написання буквосполучень «зи», «аз», «оз», «уз», «зе», «зл».

- Діти, зараз ми навчимося писати букву «зе» у поєднанні з іншими буквами.
- Напишіть букву «зе» в повітрі: *і-раз-і, і-два-і*. Приєднайте до неї букву *и* під рахунок: *раз-і, два-і*.
- Виконайте вправу в зошиті.
- Якими з'єднаннями скористалися під час написання буквосполучень?

Діти виконують завдання в зошитах. Кожне буквосполучення учитель пояснює з поетапним коментуванням.

Фізкультхвилинка

5) Написання слів «мороз», «зима».

Учні читають слова, подані в наступних рядках. Учитель коментує, як поєднуються букви, діти пишуть слово в рядку.

б) Написання речення «У Ніни ковзани».

Вправа «Відкритий мікрофон»

- Прочитайте речення.
  - Прочитайте перше слово. (У.)
  - Чому воно пишеться з великої літери? (Перше слово в реченні пишеться з великої літери.)
  - Прочитайте друге слово. (Ніни.)
  - Чому воно пишеться з великої літери? (Усі імена пишуться з великої літери.)
  - Зі скількох слів складається речення? (З трьох.)
  - А зараз ми спробуємо написати це речення гарно, без помилок.
- Діти виконують завдання в зошитах.

Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах

Учні складають невеличкі висловлювання від імені обраного персонажа.

Роль — дівчинка. Аудиторія — друзі. Формат — лист-запрошення. Тема — «Відпочинок на катку».

Зразок міні-тексту

Доброго дня, мої друзі!

Вирішила запросити вас на каток. Мені купили нові ковзани. Я тепер можу так, як і ви, кататися на льоду. Дуже чекаю на зустріч у неділю. Ваша подруга Ніна.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) *Гра «Один — багато». Робота в парах (с. 47 унизу).*

- Прочитайте слова.
- Утворіть пари за зразком.

2) *Робота з конструктором LEGO.*

Діти працюють на килимку.

Гра «Не скажу, а покажу»

Діти у групах отримують набір цеглинок. Учитель кожній групі демонструє картинку (*заєць, зірка, ковзани, ваза, медуза*), а учні мовчки розпочинають будувати схему слова із цеглинок.

Діти іншої групи повинні вгадати, що побудовано.

- Що допомогло швидко відгадати слово?
- Чи всі слова можна побудувати за допомогою цеглинок?
- Що легше — будувати чи відгадувати?

Кожна група презентує свої моделі.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. Вправа «Відкритий мікрофон»

- Чи сподобався вам сьогоднішній урок?
- Про що з почутого на уроці ви хотіли б розповісти своїм рідним?
- Урок добігає завершення. Ви всі старанно виконували завдання. Поаплодуйте собі!

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 93. ЗАКРІПЛЕННЯ БУКВИ з, З, ІЇ ЗВУКОВОГО ЗНАЧЕННЯ, УМІННЯ ЧИТАТИ ВИВЧЕНІ БУКВИ В СЛОВАХ, РЕЧЕННЯХ І ТЕКСТАХ

Мета: закріпити вивчену літеру, її звукове значення, знання дітей про вживання великої букви; формувати навички читання слів, речень і тексту з вивченими буквами; розвивати вміння сприймати на слух текст, відповідати на запитання за його змістом, складати розповідь за початком та малюнками, розповідати за малюнком і про події з власного життя; виховувати толерантність.

Обладнання: конструктор LEGO, кольорові олівці, ілюстрації звірів та птахів.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

1) Гра «Я люблю гратися...».

Інструкція. «Зараз я назву по імені одного з вас, кину йому м'ячик і попрошу відповісти: “Олю, скажи нам, будь ласка, у які ігри ти любиш гратися взимку?”. Оля повинна зловити м'ячик і сказати: “Я...”. А потім кинути м'ячик наступній дитині і, назвавши на ім'я, запитати: “..., скажи нам, будь ласка, у які ігри ти любиш гратися взимку?”». Гра триває.

2) Гра «Сканворд».

К	О	З	А	Ф	Ч	Щ
А	Щ	Е	Х	Х	Ф	Х
З	І	Р	К	А	Ї	Ї
К	Щ	Н	Я	Х	Є	Ч
А	Ф	О	З	Е	Р	О

(Казка, коза, зірка, озеро.)

2. Мотивація навчальної діяльності

— Зробіть звуковий аналіз слів *коза* і *кізка*.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми продовжимо навчатися читати слова та речення із буквою «зе».

4. Удосконалення знань, умінь і навичок

1) Повторення будови літери.

— З — напевно знаю я —
Вдвоє скручена змія.

На осоння вуж повзе.
Вигнувсь він, мов буква З.

— Викладіть стільки цеглинок, скільки слів із буквою «зе» почули у вірші.

2) Виділення звуків [з], [з'].

— Послухайте вірш. Запам'ятайте слова зі звуками [з], [з'].

— Назвіть їх.

3) Читання слів (підручник, с. 96). Робота в парах.

— Прочитайте слова повільно для друга.

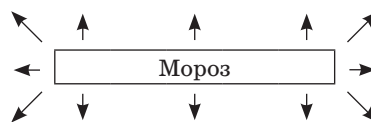
— Прочитайте слова швидко для друга.

- Прочитайте двоскладові; трискладові слова.
- Прочитайте найкоротше; найдовше слово.
- Які слова містять дві літери «зе»?

Вправа «Асоціативний куц». Завдання за вибором

(Сніжинки, сніг, холод, мороз, зима, ранок, мітла, лопата...)

(Зима, холод, рукавиці, шуба, шапка, сніг, замети, візерунок на вікні...)

4) Читання слів. Робота в парах.

- Прочитайте слова.
- Утворіть до кожного стовпчика своє слово.

Вправа «Відрізаємо цеглинками»

Учні піднімають зелену цеглинку, якщо відповідь «так», червону — «ні».

- Чи вмієте ви ліпити снігову бабу?
- У сніжки можна грати у квітні.
- Бурулька дуже смачна.
- Слово *Зоряна* має чотири склади.
- У слові *замерзли* є два звуки [з].

5) Складання розповіді за початком і малюнком.

- Діти, прочитайте початок тексту.
- Розгляньте малюнок.
- Що зліпили діти?
- Які предмети використали діти, щоб зліпити сніговика?
- З чого виготовили руки? А носик?
- Хто відвідав сніговика?

Фізкультхвилинка

б) Розглядання ілюстрації та читання тексту.

- Хто зображений на ілюстрації?
- Що роблять діти?
- Як ви гадаєте, про що йтиметься у тексті?

Робота над текстом

- Читання вчителем.
- Колективне читання.
- Читання «ланцюжком».
- Творче завдання.
- Знайдіть речення, що відповідає малюнку.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого або про що йдеться у тексті?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, зима завітала у міста і села?

Пояснювальне. Чому тато біля будинку залив ковзанку?

Творче. Як ви гадаєте, чи задоволені діти ковзанкою?

Оцінювальне. Чи подобається дітям зима?

Практичне. Хто з вас відпочивав так, як ці діти?

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Розгадування кросворда.

Складання слова за таблицею

- Прочитайте утворене слово. А яких звірів ви знаєте?

		к	о	*	а		
		з	а	*	о	д	
			з	*	р	к	а
о	з	е	*	о			
		в	*	з	о	к	

(Звірі.)

— Де живуть звірі?

— Відгадайте загадки.

- Влітку любить полювати,
Взимку любить в лігві спати.

Як зачує він весну,
Прокидається від сну. (Ведмідь.)

- Під пеньочком, під листочком звився клубочком. (Їжачок.)

— Що роблять ведмідь і їжак взимку?

— Які звірі взимку не залягають у сплячку?

— Яких птахів знаєте?

— Де живуть птахи?

— Відгадайте загадки.

- Жовтогруді щибетушки
Мають чорні капелюшки,
Сірі лапки, білі щічки,
Називаються... (синички).

Як зветься ця матрона?
Знають всі, що це... (ворона).

- Груди в нього, мов калина,
Любить їсти горобину. (Снігур.)

- Вірно людям я служу,
Їм дерева стережу.
Дзьоб міцний і гострий маю,
Шкідників ним добуваю. (Дятел.)

- Хто це каже: «Кар-кар-кар»?
Хто літає поміж хмар?
Це дзьобата горда пані
Ходить в сірому жупані.

- Швидко скрізь цей птах літає,
Безліч мошок поїдає,
За вікном гніздо будує,
Тільки в нас він не зимує. (Ластівка.)

— Яких птахів можна побачити взимку?

— А які птахи відлітають у теплі краї?

2) Гра «Кого і що я бачу взимку?».

— Послухайте словосполучення. Якщо це дійсно можна побачити, плескайте у долоні. А якщо ви не згодні, то потупайте ногами і поясніть причину своєї незгоди.

- Узимку я бачу зелені ялинки.
- Узимку я бачу зелені берізки.
- Узимку я бачу густий снігопад.
- Узимку я бачу барвисту веселку.
- Узимку я бачу довгу бурульку.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Обмін думками»

— Який вид роботи вам найбільше сподобався?

— Що нового ви дізналися сьогодні на уроці?

— Де можна використати здобуті знання?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 94. ПИСЬМО ВЕЛИКОЇ БУКВИ З

Мета: учити писати велику букву З; вправляти у написанні підготовчих елементів великої букви З; учити бачити подібні елементи в інших вивчених буквах; писати сполучний елемент з основи букви; розвивати спостережливість, уміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», розрізна каса літер, конструктор LEGO, кольорові олівці.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

1) Робота над загадкою.

- Сіла пташка на дубку,
Завела своє «ку-ку»!
Стрепенулись їжачок,
Заєць і козулі.
Всіх збудив той голосок,
Пісенька... (зозулі).

- Назвіть звуки у слові *зозулі*.
- Які слова з цим звуком ви ще чули у загадці?
- Як ви розумієте слово *завела*?
- Якою буквою позначають звуки [з] і [з']?
- З яких елементів складається рядкова літера «зе»?

2) Гра «Звук упіймай — слово називай!».

- Діти, послухайте звуки і назвіть слово.
[з, у, б, р], [з', і, р, к, а], [з, е, б, р, а].

2. Мотивація навчальної діяльності

Бачила Зіна, як зірка упала,
Зразу бажання вона загадала:
«Взимку на землю хай випаде сніг,
Зіна хай буде завзятіша всіх,

Хай її до зоосаду
Залюбки батьки ведуть,
Хай зефіру й мармеладу
Завтра зранку їй дадуть».

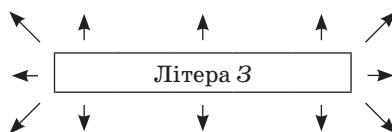
- Хто загадував бажання? (*Зіна*.)
- Чи можете ви написати слово *Зіна*? (*Ні*.)
- Чому? (*Бо ще не вміємо писати велику букву «З»*.)

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми навчимося писати велику літеру З та поєднувати її з іншими літерами. Розглянемо та порівняємо друковану та рукописну літери З.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Вправа «Асоціативний куц». У яких словах ховається літера?

(Захаренко, Захар, Зіна, Зоя, коза Зірка...)

2) **Порівняння друкованої та рукописної літери «З» (с. 48).**

- Порівняймо велику букву З друковану і рукописну.
- Що у них спільного?
- А що відмінного?
- Назвіть слова, у яких ми чуємо звук [з].
- Знайдіть на малюнках літеру «зе».
- Обведіть по пунктирах елементи літери «зе».

3) **Написання великої літери «З».**

- Сьогодні ми навчимося писати велику літеру З.
- Велика буква З («зе») складається з верхнього і нижнього правих півовалів. Починаємо трохи нижче від міжрядкової лінії та пишемо подібно до другої частини великої букви В.

- Напишіть елементи в повітрі: *i-раз-і, i-два-і*.
- Виконайте вправу в зошиті.
- У першому рядку напишіть елементи великої літери «зе» по пунктирах.

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

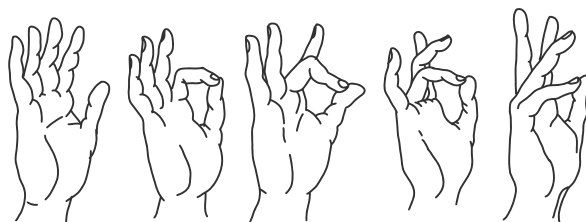
- Продовжте рядок літери самостійно.
- Обмінюйтеся зошитами із сусідом по парті. Підкресліть олівцем букву, що вам сподобалась.

Поверніть зошити одне одному.

4) **Пальчикова гімнастика. Вправа «Пальчики».**

Учитель декламує віршик і показує долоню, а потім по черзі з'єднує з великим пальцем решту, починаючи зі вказівного.

- Пальчику, пальчику,
Де ти бував?
- Я з цим братом в ліс ходив,
А з цим братом борщ варив,
З цим я кашки скуштував,
А з найменшим заспівав.

5) **Написання буквосполучень із великою буквою «З»: «За», «Зе», «Зв», «Зі» та слова — «Зіна».**

— Напишіть букву «зе» в повітрі: *i-раз-і, i-два-і*. Усі букви з'єднуються за допомогою з'єднувальної лінії.

- Виконайте вправу в зошиті.
- Пригадайте, коли пишеться велика літера.
- Прочитайте написані склади та слова.
- Які ще слова можна написати, щоб вони розпочиналися цими складами?

Фізкультхвилинка

6) **Написання речень.**

- Прочитайте речення. (*Зима. За вікном мороз.*)
- Як пишеться перше слово у реченні? (*З великої літери.*)
- А третє?

Завдання за вибором

- Записати перші два речення.
- Записати третє речення.
- Запишіть речення в зошиті.

5. **Закріплення вивченого матеріалу**

1) **Списування з друкованого тексту.**

- Прочитаєте друкований текст. (*Зіно! Де сани? Сани у Назара.*)
- Запишіть рукописний текст.

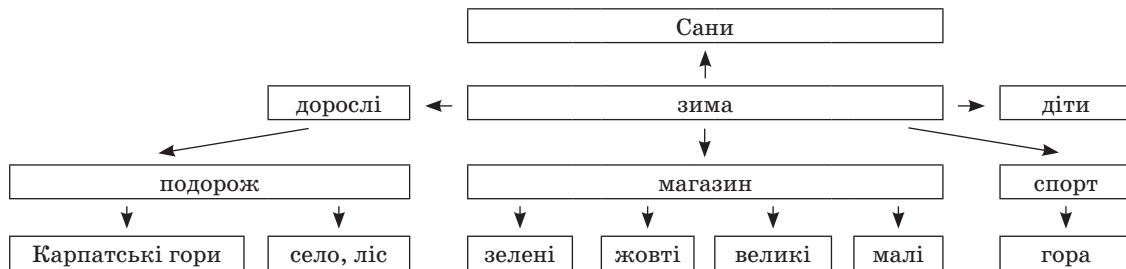
2) Робота за віршем.

БІЛІ МУХИ

Білі мухи налетіли —
Все подвір'я стало біле.
Не злічити білих мух,
Що летять, неначе пух.
— Галю, Петрику, Кіндрате,
Годі, ледарі, вам спати.
І побігли до санчат
Галя, Петрик і Кіндрат.
Всі з гори летять щодуху,
Щоб піймати білу муху,
А санчата їм усім
Змайстрував старий Максим.

Максим Рильський

Вправа «Кластер»

Стратегія «Сенкан»

1-й рядок. Тема (один іменник). Санчата.

2-й рядок. Опис (два прикметники). Зелені, великі.

3-й рядок. Дія (три дієслова, пов'язані за темою). Їдуть, мчать, катають.

4-й рядок. Почуття з приводу обговорюваного (фраза з чотирьох слів). На санчатах катаються діти.

5-й рядок. Перефразування суті (підсумок, узагальнення, синонім). Транспорт.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Гра «Так чи ні?». Відповідаємо цеглинками

Якщо відповідь «так», діти піднімають зелену цеглинку, якщо «ні» — жовту.

- Слово *замети* має три звуки.
- Ведмідь узимку залягає в сплячку.
- У слові *зірка* три голосні звуки.
- У слові *зірка* три приголосні звуки.
- Слово *ворона* містить третю літеру «зе».
- Ластівка — це перелітний птах.
- У слово *снігур* два склади.
- Друзі — це віддані товариші.
- Слово *зіна* пишеться з великої літери.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 95. ЗВУК [б], ПОЗНАЧЕННЯ ЙОГО БУКВОЮ б, Б (бе). ВІДПРАЦЮВАННЯ ЛІТЕРАТУРНОЇ ВИМОВИ СЛІВ ЗІ ЗВУКОМ [б]. ЧИТАННЯ СКЛАДІВ, СЛІВ, РЕЧЕНЬ ІЗ БУКВОЮ б

Мета: розвивати в учнів уміння сприймати на слух невеликий текст, виокремлювати в ньому слова зі звуком [б]; ознайомити дітей із друкованою буквою б, Б; учити читати склади-злиття і слова з буквою б; формувати літературну вимову слів із дзвінками звуками; формувати навички читання слів і тексту з вивченими буквами, уявлення про залежність значення слова; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; розвивати вміння виконувати завдання творчого характеру; виховувати уважність.

Обладнання: конструктор LEGO, кольорові олівці, гудзики, нитки, пластилін, картки або ілюстрації до казки.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мовленнєва розминка

1) Веселий вірш.

— Бу-бу-бу... — Борис читає.
Батько Борю поправляє:
— Букву Б читай як треба,

Бо вона втече від тебе!
Боря каже: — Так і буде!
Більше вчить її не буду!

Г. Чубач

2) Робота над чистомовкою.

Би-би-би — зелені боби.
Бі-бі-бі — я скажу тобі.

3) Робота над скоромовкою.

Бегемот роззявив рот: булку просить бегемот.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні найуважніші діти 1-го класу продовжать вивчати літери, а саме — букву Бб. Відшукаємо її у словах. Навчимося читати слова та текст.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Вправа «Квест-дослідження». Спостереження за вимовою звука.

Букву Б у слові мають,
А тому її вітають —
Балерина із балету,

Близнюки несуть букети,
Білочка — свого горішка,
Ну, а бджілка — меду трішки.

- Який звук зустрічається найчастіше?
- Назвіть слова зі звуком [б], що ви запам'ятали.
- Зробіть звуковий аналіз слова *балерина* за допомогою цеглинок.
- Який за звучанням звук [б]: голосний чи приголосний? (*Приголосний.*)
- Чому ви так вважаєте?
- Чи виникають перешкоди під час вимови?
- Отже, звук [б] — приголосний твердий.

2) Позначення звука [б] буквою «бе».

- Розглядання букви (*підручник, с. 98*).

Наче хлопчик-карапузик
Ще й з листочка капелюх,
Чи від сонця, чи від мух?

Закрутився вправно вус...
Буква «бе» — зірвать боюсь.

— Звук [б] позначають буквою «бе». Повторіть назву букви. Буква «бе» є велика і мала. (*Учитель показує літери.*)

— Пофантазуйте, на що схожа буква. (*Відповіді учнів.*)

3) Робота з підручним матеріалом — побудова букви.

— Діти, за допомогою цеглинок побудуйте букву «бе».

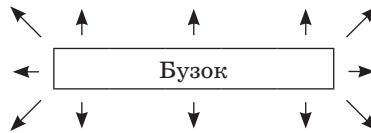
— За допомогою чого ми ще зможемо збудувати літеру Б? (*Гудзиків, насінинок, стрічок, пластиліну, мотузочки...*)

4) Звуковий аналіз слова.

— Назвіть предмети зі звуком [б], зображені у підручнику. (*Бузок.*)

— Опрацюйте звуковий аналіз цього слова.

Вправа «Асоціативний куц»

(*Ваза, куц, аромат, білий, синій, фіолетовий, картина, малюнок...*)

5) Виділення звука [б].

— Послухайте вірш. Запам'ятайте слова зі звуком [б].

— Назвіть ці слова.

— Де знаходиться літера б?

Або:

Гра «Спіймайте звук [б]»

Здійняла лемент Буква Б,
Щоб всі почули:
— В абетці друга я, чому ж
Про мене ви забули?

— Як же я вимовлю Без Букви Б,—
Зітха Катруся,—
Бог, Батьківщина, Братик і Бабуся?!
М. Артимович

— Діти, назвіть слова, у яких пишеться ця літера.

6) Вправи з читання.

— Допоможіть бегемотикові прочитати склади.

• Читання складів.

— Навчіть бегемотика читати так повільно, як повзе равлик.

— А тепер — так швидко, як летить ракета.

— Прочитайте повільно, як повзе равлик.

• Повільне читання слів.

Фізкультхвилинка

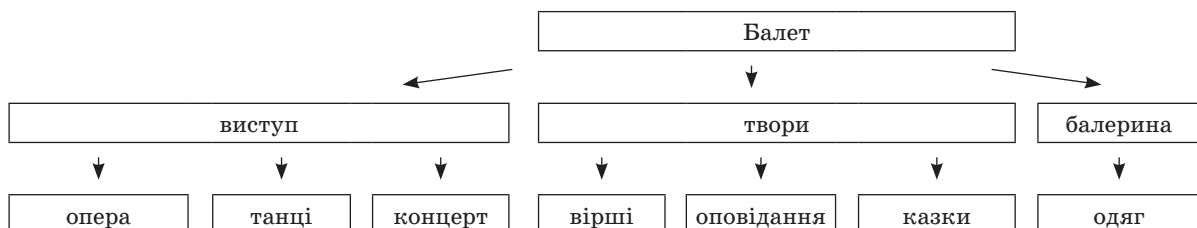
7) Підготовка до читання (с. 99).

• Читання слів за допомогою стрілочок.

Учні читають усі слова.

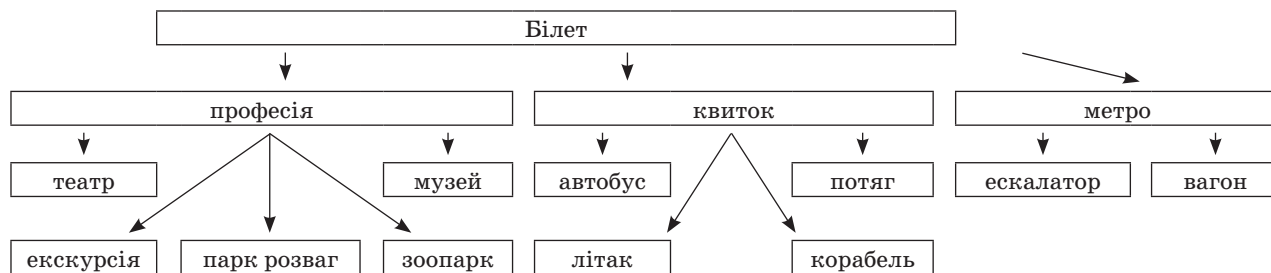
Завдання за вибором. Робота в групах

1-ша група — «Кластер» балет

2-га група — «Кластер» білет

- Читання слів. Робота в парах.
  - Прочитайте слова.
- Розширення знань дітей про слова, однакові за звучанням і написанням, але різні за значенням.
  - На *березі* сиділа білка.
    - На чому сиділа білка?
    - Опишіть це дерево.
  - На *березі* ріки — бобер.
    - Де сидів бобер?
    - Яка трава росте на березі річки?
    - Утворіть слова зі складів. (*Банка, кабан.*)
- Щоденні 5. Читання для себе.
  - Кого ви бачите на малюнку?
  - Прочитайте вірш Марії Чумарної.
  - Про що діти запитували в берези?
  - Що вона відповіла?
- Редагування речення.
  - Котик котив клубок по колу.

4. Закріплення вивченого матеріалу

Гра «Закінч казку»

Учитель читає казку. Зупиняється у деяких місцях, діти голосно читають пропущене слово. Наприклад:

Жила собі (*хто?*) ... (*баба*). У неї болів (*що?*) ... (*зуб*). Зайшла вона (*куди?*) ... (*у будинок*). Хотіла з'їсти (*що?*) ... (*борщ*). Раптом прилетіла (*хто?*) ... (*бджола*). Вона впала (*у що?*) ... (*у борщ*).

Оса вирішила втекти. Вона побачила у чашці (*що?*) ... (*мед*). Але там уже сидів (*хто?*) ... (*жук*). Оса зі злості кинула в нього (*що?*) ... (*м'яч*). І м'яч влучив жукові (*у що?*) ... (*у ніс*). Жук образився і полетів (*на що?*) ... (*на луг*). Ось і казці кінець.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Обмін думками»

- Що нового ви вивчили на уроці?
- Коли ви були собою задоволені?
- Що ви розповісте вдома?

Цеглинка настрою

- З яким настроєм пройшов урок? Покажіть його на цеглинці зі смайликом.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 96. ПИСЬМО МАЛОЇ БУКВИ Б

Мета: учити писати малу букву б; розвивати спритність пальчиків і чіткість мовлення під час вправи «Драбинка»; вправляти в письмі підготовчих елементів; звертати увагу на письмо другого елемента малої букви б; учити знаходити елементи для заданої букви, складати слова із поданих складів; розвивати спостережливість, уміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, кольорові олівці, фломастери, фарби.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

1) Пальчикова гімнастика. Вправа «Драбинка» (зошит, с. 49).

Я зробив (зробила) собі драбинку
І поставив (поставила) під хатинку.

Пальці ставлю на драбинку —
Лізу, лізу на хатинку.

Кінчики пальців почергово ставити один на одного, ніби піднімаючись по східцях.

2) Підготовчі вправи.

— Складіть і напишіть букви. (А, М, В, К.)

Учні працюють у зошитах.

3) Робота над загадками.

- В африканському ставочку
Розляглася сіра бочка.
Гріє спину, позіхає,
Бульки із води пускає,
Величезний має рот
Теплолюбний... (бегемот).

- Ця рудесенька тваринка —
Наче лісова іскринка!
У дуплі ховає шишки,

Ягоди, гриби, горішки.
З гілочки на гілочку
Перестрибне... (білочка).

- У ставочку цілу днину
Зводять звірі ці плотину.
В них міцні та гострі зуби,
Ходять все життя у шубах.
Здогадалися тепер?
У ставку живе... (бобер).

Ганна Осадко

— Який перший звук у словах *бегемот*, *білка*, *бобер*?

— На яких музичних інструментах грають звірі? (*Баян*, *бубон*, *барабан*.)

— Наведіть пунктирні лінії на музичних інструментах.

2. Мотивація навчальної діяльності

Бурі бобри брід перебрели,
Забули бобри забрати торби.

— Які слова ми напишемо з літерою «бе»?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ми навчимося писати малу літеру б та поєднувати її з іншими літерами. Напишемо слова. Розглянемо та порівняємо друковану та рукописну літери б.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Підготовчі вправи до написання літери «бе» (с. 50).

— Порівняймо малу букву б друковану і рукописну.

— Що у них спільного?

- А що відмінного?
- Побудуйте звукову схему слова, у якому є два звуки [б].
- Обведіть літеру «бе» по пунктирах.

Правильно за парти сіли.
Щоб спина не боліли,
Щоб здорові були діти,
Треба правильно сидіти.

Отже, сядьмо всі рівненько.
Завдання слухайте гарненько.
Час не гайте ви дарма,
Приготуйтеся до письма.

2) Написання малої літери «б».

- Сьогодні ми навчимося писати малу літеру б.
- Мала писана буква «бе» складається з овалу і видовженої вгору лінії із заокругленням праворуч.

— У яких буквах ви писали овал?

— Напишіть овал у повітрі.

— Пишемо овал і, як у буквах *а, д*, ведемо вгору, до верхньої рядкової лінії. Не відриваючи руки, заокруглюємо праворуч горизонтальну лінію.

— Напишіть елементи в повітрі: *і-раз-і, два*.

— Виконайте вправу в зошиті. Обведіть спочатку зразки, а потім допишіть рядок.

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

3) Пальчикова гімнастика. Вправа «Кошик».

В руки кошик я беру
І горішок туди кладу.

Долоні повернені на себе, пальці сплетені, лікті розведені в сторону. Долоні нібито роз'їжджаються, тоді між пальцями утворюються зазори. Великі пальці зображують ручку кошика.

4) Написання складів «об», «бо», «бі», «бу», «бе».

— Діти, зараз ми навчимося писати букву «бе» у поєднанні з іншими буквами.

— Напишіть у повітрі букву *о*. Верхім з'єднанням приєднайте до неї букву «бе»: *і-раз-і, два*.

— Виконайте вправу в зошиті.

(Аналогічна робота — над написанням решти буквосполучень.)

— Які склади містять нижнє з'єднання?

Діти виконують завдання в зошитах.

Фізкультхвилинка

МЛИН

Поставили руки в боки,
Рівно нахилились.
І на млин усі гуртом

Враз перетворились!
Вітер дме і завиває,
Млин повільно повертає.

В. п.— нахил уперед, руки в сторони, стійка — ноги нарізно. 1 — правою рукою торкнутися підлоги, ліва рука — в сторону назад; 2 — зміна положення рук. Повторити вправи 4–6 разів.

5) Написання слів «бобер», «білка», «береза», «верба».

Учні читають слова, подані в наступних рядках. Учитель коментує, як поєднуються букви у словах.

6) Написання речення.

Вправа «Відкритий мікрофон»

— Прочитайте речення. (У *Вадима* буквар.)

— Які слова пишуться з великої літери?

— Чому воно пишеться з великої літери? (Перше слово в реченні пишеться з великої літери. Усі імена пишуться з великої літери.)

— Зі скількох слів складається речення? (З трьох.)

— А зараз ми спробуємо написати це речення гарно, без помилок.

Діти виконують завдання в зошитах.

7) Списування з друкованого.

У букварі букви.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Розсіпанка».

ВАРБУК

(БУКВАР.)

2) Гра «Упіймай звук».

Бавляться ранньої пори
Бобренят старі бобри.

Бубонить бобер до білки:
Бобреня боїться бджілки.

О. Кононенко

3) Гра «Буквена математика».

Учні виконують дії, друкують у зошитах і на дошці отримані слова.

ро + біт + ник =

бін – ін + а + нан =

бу + за – а + ок =

кул – л + бин – н + ки =

вер + ли – ли + ба =

бе + різв – в + ка =

4) Робота з конструктором LEGO. Вправа «Будівельники».

Діти працюють на килимку.

Розкладають цеглинки на аркуші паперу.

Використовуючи олівці, фломастери, фарби, діти домальовують до цеглинок різні деталі, перетворюючи їх на незвичайні будинки.

Запитання до дітей:

— На що перетворилася ваша зелена/жовта/червона цеглинка?

— За допомогою чого ви перетворили вашу цеглинку?

— Що ви додали до цеглинки, аби перетворити її?

— Чи є у нас схожі малюнки?

— На що ще ви хотіли б перетворити вашу цеглинку?

Кожна група презентує свої моделі.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Гра «Віночок добрих справ»

Учні передають квітку-барвінок, розповідаючи про свої добрі справи.

Зворотний зв'язок. Вправа «Відкритий мікрофон»

— Чи сподобався вам наш сьогоднішній урок?

— Про що з почутого на уроці ви хотіли б розповісти своїм рідним?

— Урок добігає завершення. Ви всі старанно виконували завдання. Поаплодуйте собі!

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 97. ЗАКРІПЛЕННЯ БУКВИ *б, Б*, *ї* ЗВУКОВОГО ЗНАЧЕННЯ, УМІННЯ ЧИТАТИ ВИВЧЕНІ БУКВИ В СЛОВАХ, РЕЧЕННЯХ І ТЕКСТАХ. РОБОТА З ДІТЯЧОЮ КНИЖКОЮ

Мета: закріпити вивчену літеру, *ї* звукове значення, знання дітей про вживання великої букви; формувати навички читання слів і речень із вивченими буквами; розвивати вміння сприймати на слух текст, відповідати на запитання за його змістом, розповідати за малюнком; виховувати інтерес до спорту, спортивних занять, дитячих книжок.

Обладнання: конструктор LEGO, ілюстрації білки, булки, картки.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

— Сьогодні до нас на урок завітав казковий герой. Ви його впізнаєте, якщо відгадаєте загадку.

- Дерев'яний я хлопчина,
Паперова одежина,
Азбуку свою продав,
Бо грошей в театр не мав. (*Буратіно*)

— Так, це Буратіно. З якої казки він до нас прийшов?

— Йому не подобалося вчитися, тому він і продав свій підручник. Нумо, діти, покажемо сьогодні Буратінові, що вчитися і цікаво, і корисно.

— А допоможе нам девіз нашого уроку. Діти, скажіть Буратінові, яким потрібно бути на уроці, аби добре навчатися.

Метод «Криголам»

- У — уважним;
- Р — розумним;
- О — організованим;
- К — кмітливим.

Вправа «Відкритий мікрофон»

- Буратіно хоче дізнатися, яку нову букву ми вивчили попереднього уроку?
- Що ви про неї знаєте?
- Назвіть слова, що починаються на букву «бе».
- А у яких словах ця буква стоїть у кінці слова?
- А тепер наведіть приклади слів, у яких буква «бе» заховалась у середині слова.

Гра «Впіймай звук [б]»

Бавлять ранньої пори
Бобренят старі бобри.

Бубонить бобер до білки:
— Бобрень боїться бджілки.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні найуважніші діти 1-го класу продовжать вивчати літеру *б, Б*. Відшукаємо *ї* у словах. Навчимося читати слова та текст.

3. Застосування знань, умінь і навичок

1) Дидактичні ігри.

Гра «Пеньочок»

Борсук, бегемот, білка, булка.
Бабка, бусол, буйвол, бджілка.

Борис, Влад, Борисівна, Бойко.
 Бузок, берізка, кізка, барвінок.
 Батон, бублик, булка, буряк.
 — Поясніть свій вибір.

Гра «Не скажу, а покажу»

Діти у групах отримують набір цеглинок LEGO. Учитель кожній групі демонструє картинку (*барбан, краб*), а учні мовчки розпочинають будувати слово із цеглинок.

Діти іншої групи повинні вгадати, що збудовано.

— Що допомогло швидко відгадати слово? Чи всі слова можна збудувати за допомогою цеглинок?
 Що легше — будувати чи відгадувати?

Гра «Живі букви»

Діти утворюють слова: *бинт, брід, брат, борт, болт*.

Парна диференційована робота на картках

Завдання: знайдіть і прочитайте слова.

Б	О	Р	И	С	Н
О	И	И	И	У	И
Г	И	Б	И	Б	И
Д	И	А	И	О	И
А	И	И	И	Т	И
Н	И	И	И	А	И

(*Борис, Богдан, риба, субота*.)

2) Робота за підручником (с. 100).

- Слухання розповіді.
 — Послухай розповідь.
 — Запам'ятай слова зі звуком [б].
- Творче завдання.
 — Розгляньте малюнки.
 — Прочитайте слова.
 — Назвіть слова, що відповідають кожному малюнку.

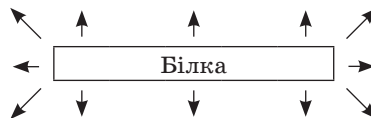
Вправа «Асоціативний куц». Завдання за вибором

ДЕ ТИ, БІЛОЧКО, ЖИВЕШ?

— Де ти, білочко, живеш?
 Що ти, білочко, гризеш?
 — У зеленому ліску,
 У дуплі, у сосняку.
 А гризу горішки,
 І гриби, і шишки.

— У морози люті, злі
 Ти не мерзнеш у дуплі?
 — Затишна моя хатинка,
 Тепла в мене кожушинка,
 І мені зимові дні
 Зовсім, зовсім не страшні.

Г. Демченко

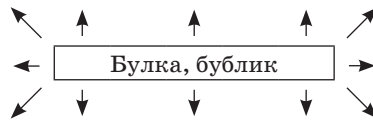
(*Дерево, дупло, шишки, горіхи, хвіст, ...*)

БУБЛИКИ

Ой, смачні,
 Ой, смачні,
 Бублики у Тані:
 Медяні,

Запашні,
 З маком,
 Ще й рум'яні.

Грицько Бойко

(Зерно, борошно, пекар, магазин, продавець, сніданок, молоко, смачні, запашні, медові...)

- Добирання узагальнювального слова.
  - Доберіть потрібне слово.
- Учні читають слова та добирають узагальнювальне слово.
  - Розгляньте уважно малюнки.
  - Що на них зображено? (Квіти — барвінок і незабудки.)
  - Що в них є спільного? (Вони містять літеру «бе».)
  - Що означає слово *півники*?
- Читання скоромовок. Робота в парах.
  - Прочитайте першу скоромовку.
  - А тепер читаємо так, ніби летить ракета.
  - А тепер — другу, третю.
  - Виберіть скоромовку та вивчіть напам'ять.

Фізкультхвилинка

- Розглядання ілюстрації (с. 101). Читання тексту.
  - Кого ви бачите на малюнку?
  - Де відбувається подія?
  - Про що може йтися у тексті?
  - Зараз ми прочитаємо текст.
- Читання вчителем.
- Колективне читання.
- Читання «ланцюжком».

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Куди прийшли діти?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, тато їм купив квитки на бокс?

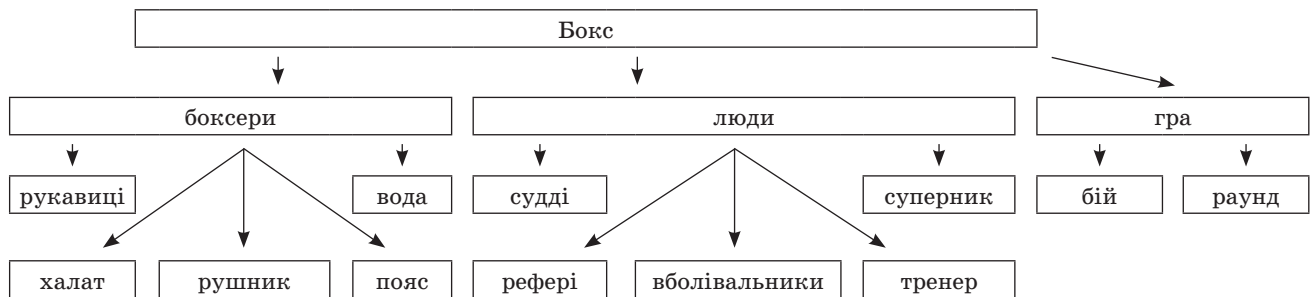
Пояснювальне. Чому діти мріяли стати боксерами?

Творче. Кого з відомих українських боксерів ви ще знаєте?

Оцінювальне. Чи задоволені були діти виступом Олександра Усика?

Практичне. Кому б ви запропонували відвідати бокс?

Вправа «Кластер»

Гра «Продовж речення»

- Борис і Данилко у середу відвідали... (бібліотеку).
- Брати вибрали собі розповідь про... (бокс і боксерів).
- Тато купив синам квитки на... (бокс).
- Сини уболівали за боксера... (Олександра Усика).
- На ринзі боксер був в образі... (козака).
- Усі раділи перемозі та кричали... («Накаут! Слава! Браво!»).

Гра «Подумай і скажи»

— Узявши за пачаток літеру іншого кольору й перестрибуючи через одну, прочитайте закодовані слова (всі літери — рукописні).

р а д к а с ж р Б
с о к к ж и о
и а У и в е и р
а о и о т х р
с р Б с к ж Б м с а

(Борис, Усик, боксер, брати.)

4. Робота з дитячою книгою. В. Сухомлинський «Щоб не наколовся»

Дівчинка Зоя гуляла в саду. Вона підійшла до акації. На акації гострі-прегострі (*гострі*) колючки. Над акацією літає барвистий метелик.

— Ой, як же йому не страшно літати! Налетить на колючку — що ж тоді буде?

Підійшла Зоя до акації. Зламала одну колючку, другу, третю.

Мама побачила й питає:

— Що ти робиш Зою? Навіщо колючки зламують?

— Щоб метелик не наколовся (*поколовся*), — відповіла Зоя.

Вправа «Відкритий мікрофон»

— Які слова я прочитала не так як у тексті?

— Про яке дерево згадувалося в тексті багато разів?

— Кого хотіла захистити дівчинка?

— Чому Зоя турбувалася про метелика?

«Щоденні 5». Читання для друга. (Зміксувати по 4 повідомлення.)

Метелики схожі на квітку.

З квіток акації бджоли збирають нектар.

У світі існують метелики, які живуть одну добу.

Бегемоти можуть швидше бігти, ніж люди.

Акація має запашні квіти.

На дубові ростуть жолуді.

Найкрасивіший метелик — це махаон.

Акація росте у лісах.

Маринка намалювала блакитного метелика.

Вік акації — 25–30 років.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Інтерв'ю»

— Що вам найбільше сподобалося?

— Що нового ви дізналися сьогодні на уроці?

— Де можна використати здобуті знання?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 98. ПИСЬМО ВЕЛИКОЇ БУКВИ Б. РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ («Вчуса розповідати про призначення предметів»)

Мета: учити писати велику букву Б; вправляти у написанні підготовчих елементів великої букви Б; учити порівнювати елементи великої Б з елементами великих букв П, Т, писати сполучний елемент з основи букви; розвивати спостережливість, уміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», розрізна каса літер рукописних та друкованих літер, конструктор LEGO, кольорові олівці, ілюстрація телефонів.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Який сьогодні чудовий день! Сонечко всміхається, голубі хмарки плывуть по безмежному небу. Усе навколо радіє, веселиться. Усміхніться і ви сьогоднішньому дню, що принесе радість і вам, і мені, і всім навколо. Успіхів вам у вивченні української мови!

«Знаю — Хочу знати — Дізнався/дізналася»

З	Х	Д

У стовпчик «З» поставити плюстик. Учні промовляють відоме їм з цієї теми.

У стовпчик «Х» — чого хотіли б дізнатися під час уроку.

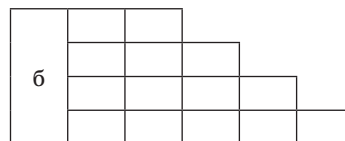
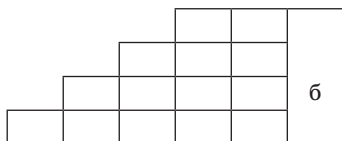
У стовпчик «Д» — поставте наприкінці уроку, що ви дізналися під час вивчення теми.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

1) *Розгадування кросворда. Гра «Добери слова». Робота в групах.*

Кожна група отримує картку. Потрібно надрукувати (або вказати стрілками) слово за відведений час.

(Бузина, зуб, берет, бант, краб, буз, пагорб, краб, тулуб.)

2) *Робота за віршем.*

Білі зуби у бобра,
Гострі, наче леза.
Він собі будує дім
З дуба і берези.

Буде у бобра балкон,
І басейн відкритий,
За будинком стадіон,
А навколо — квіти.

О. Лещак

- Про кого цей вірш?
- Назвіть звуки у слові *бобер*.
- Які слова з цим звуком ви ще чули у вірші?
- Як ви розумієте вираз «гострі, наче леза»?
- Що виможете розповісти про звук [б]?
- Якою буквою він позначається?
- Покажіть цю букву.

Учитель називає букви, учні утворюють пари рукописних та друкованих літер.

2. Мотивація навчальної діяльності

МУДРИЙ БОРЯ

— Закрий щільніш квартиру, Борю,
Бо дуже холодно надворі...
— А як закрити її щільніше,
Хіба надворі потепліша?

Грицько Бойко

- Як звали хлопчика? (*Боря.*)
- Чи можете ви написати слово *Борис*? (*Ні.*)
- Чому? (*Бо ще не вміємо писати велику букву «Б».*)

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми навчимося писати велику літеру *Б* та поєднувати її з іншими літерами. Розглянемо та порівняємо друковану та рукописну літери *Б*.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Вправа «Асоціативний куц». У яких словах ховається літера?

(*Білоус, Бронислав, Богдан, Борис, ...*)

2) Порівняння друкованої та рукописної літери «Б» (с. 51).

- Порівняймо велику букву *Б* друковану і рукописну.
- Що у них спільного?
- А що відмінного?
- Назвіть слова, у яких ми чуємо звук [б].
- Обведіть по пунктирах елементи літери «бе».

3) Написання великої літери «Б».

— Сьогодні ми навчимося писати велику літеру *Б*.
— Велика буква *Б* («бе») складається з прямої похилої подовженої палички, правого півовалу і лінії із заокругленням. Від міжрядкової лінії пишемо вниз пряму похилу подовжену паличку, яку біля нижньої рядкової лінії заокруглюємо ліворуч, як у великих буквах *П* і *Т*. Трохи вище від рядкової починаємо писати правий півовал, що торкається нижньої рядкової. Останнім пишемо заокруглення ліворуч від верхньої частини першого елемента, що переходить у пряму лінію, яку ведемо під міжрядковою лінією праворуч.

- Напишіть елементи в повітрі: *раз-і, і-два-і, три-і*.
- Виконайте вправу в зошиті.
- У першому рядку напишіть елементи великої літери «бе» по пунктирах.

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

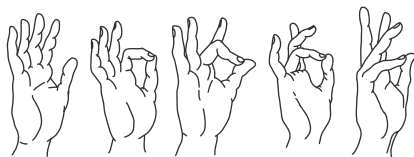
— Обміняйтеся зошитами із сусідом по парті. Підкресліть олівцем букву, що вам сподобалась. Поверніть зошити одне одному.

- Продовжте наступний рядок літери самостійно.

4) Пальчикова гімнастика. Вправа «Пальчики».

Дві долоньки зустрічались,
Із малятами навчались.
Скільки пальців маєш? — П'ять!
Ми вчимося рахувати!
Перший — товстий та лінійний

Другий — вказівний красивий!
Третій — фаний парубок,
А четвертий — козачок!
П'ятий — малючок кирпатий.
Отакі у нас хлоп'ята!

5) Написання складів з великою буквою «Бо», «Бі».

— Напишіть велику букву «бе» в повітрі: *раз-і, і-два-і, три-і*. Усі букви з'єднуються за допомогою з'єднувальної лінії.

— Виконайте вправу в зошиті.

— Пригадайте, коли пишеться велика літера.

— Прочитайте написані склади.

— Які слова можна написати, аби вони розпочиналися цими складами?

Фізкультхвилинка

ЗАРЯДКА

На зарядку сонечко піднімає нас.

Піднімаєм руки за сигналом «Раз».

Шелестять навколо листя і трава.

Опускаєм руки за сигналом «Два».

(*В. п — о. с. 1 — повільно підняти руки вгору, стати навшпиньки (вдих); 2 — в. п. (видих). Повторити 4–6 разів.*)

6) Написання речень.

— Прочитайте речення. (*Борис боксер. У бабусі собака Бім.*)

— Як пишеться перше слово у реченні? (*З великої літери.*)

— Які ще слова пишуться з великої літери?

— Запишіть речення в зошиті.

7) Творче завдання.

— Прочитайте імена хлопчиків під малюнком.

— Розгляньте малюнки.

— Хто на якому музичному інструменті грає?

— Поміркуйте і впишіть у речення потрібні за змістом імена хлопчиків.

5. Розвиток зв'язного мовлення («Вчуса розповідати про призначення предметів»)

1) Робота над загадками.

— Навіщо потрібні предмети, зображені у зошиті (с. 52)?

— Який предмет зображено першим? (*Ваза.*)

— Навіщо потрібний цей предмет?

- Порожню вазу я беру до рук.
Вона красива і виблискує кришталь.
І ставлю обережно так, на стіл,
Щоб не розбити, бо безмежно жаль...

— Що це?

- Є у нас в квартирі робот,
Має він великий хобот.
Любить робот чистоту
І гуде, як лайнер: «Ту-у-у!» (*Пилосос.*)

— Навіщо потрібний цей предмет?

— Що це?

- Порахує сантиметри,
А як треба — міліметри!
Рівно лінії проводить,
З олівцем за ручку ходить. (*Лінійка.*)

— Навіщо потрібна лінійка?

— А це що?

- У нього є чотири ніжки,
Та ходить не вмiє пішки,
Підставляє без зупину
Всім свою надійну спину. (Стілець.)

— Навіщо потрібний стілець?

2) Творче завдання.

— У якого предмета більше можливостей для використання?

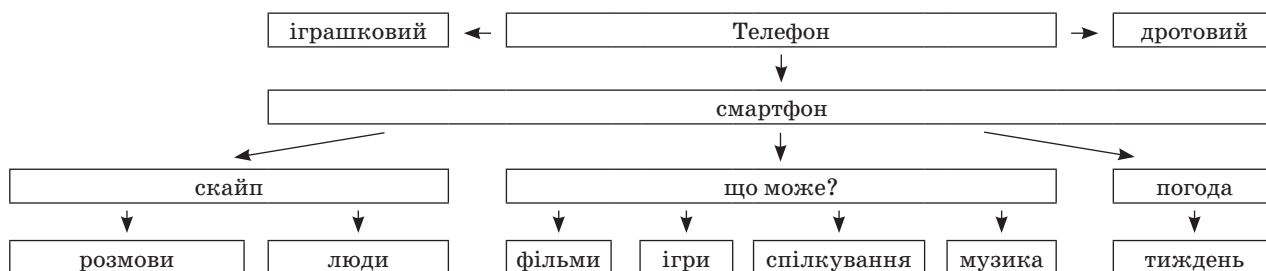
- Любить вона і тканини,
Й сукні, светрики, гардини.
Всі їх складочки знайде!
Розіллється — пара йде!.. (Праска.)

— Що людина робить за допомогою праски?

— У кого з рідних є телефон з великим екраном та багатьма кнопками?

— Як можна використати телефон, крім того, що поговорити?

Вправа «Кластер»

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Гра «Так чи ні?». Відповідаємо цеглинками

Якщо відповідь «так», діти піднімають зелену цеглинку, якщо «ні» — жовту.

- Слово *Денис* має три звуки.
- Слово *Денис* пишеться з великої літери.
- Слово *Денис* має два склади.
- Денис — це ім'я хлопчика.
- Слово *Дарина* має три склади.
- Слово *Дарина* має три звуки.
- Слово *Дарина* пишеться з маленької букви.
- Дарина — це ім'я дівчинки.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 99. ЗВУК [й], ПОЗНАЧЕННЯ ЙОГО БУКВОЮ й, Й (йот). ЧИТАННЯ СКЛАДІВ, СЛІВ І РЕЧЕНЬ З БУКВОЮ й

Мета: розвивати в учнів уміння сприймати на слух невеликий текст, виокремлювати в ньому слова зі звуком [й]; ознайомити дітей із друкованою буквою й, Й; формувати навичку читання, уявлення про слова, протилежні за значенням; розвивати вміння складати розповідь за серією малюнків; виховувати уважність.

Обладнання: конструктор LEGO, кольорові олівці, гудзики, нитки, пластилін, картки або ілюстрації до казки.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича, технологічна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Знову наш шкільний дзвінок,
Кличе всіх нас на урок.
Тож швиденько ти сідай,
Новинки-цікавинки
Для себе відкривай.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мовленнєва розминка

1) *Робота за віршем.*

Йоржик з йоржиком дружив,
Йому ласти він купив.
Йоржики сміялися.
Йоржики раділи.
Йоржики ті ласти
Й разу не наділи.

Г. Чубач

2) *Робота над чистомовкою.*

Ай-ай-ай — ми підемо в гай.
Ій-ій-ій — край чарівний мій.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні найуважніші діти 1-го класу продовжать вивчати літери, а саме — букву *Йй*. Відшукаємо її у словах. Навчимося читати слова та текст.

3. Вивчення нового матеріалу

1) *Вправа «Квест-дослідження». Спостереження за вимовою звука.*

Йди-но, йоржику, сюди!
Онде крихти хліба!
Йорж не вийде із води,
Йорж не птах, а риба!

Т. Коломісць

- Який звук зустрічається найчастіше?
- Назвіть слова зі звуком [й], що ви запам'ятали.
- Зробіть звуковий аналіз слова *йорж* за допомогою цеглинок.
- Який звук [й] за звучанням: голосний чи приголосний? (*Приголосний*.)
- Чому ви так вважаєте?
- Чи виникають перешкоди під час вимови?
- Отже, звук [й] — приголосний м'який.

2) Позначення звука [й] буквою «йот» (с. 102).

- Розглядання букви.

— Ей, малий!
Ти хто такий?
— Я — не хто.
А буква «Й».
Щоб мене не сплутать з «И»,
Я купив берет новий.
Не великий, не малий.
Подивіться, ось який.

— Звук [й] позначають буквою «йот». Повторіть назву букви. Буква «йот» є велика і мала. (*Учитель показує літери.*)

— Пофантазуйте, на що схожа буква. (*Відповіді учнів.*)

- Робота з підручним матеріалом — побудова букви.
  - Діти, за допомогою цеглинок побудуйте букву «йот».
  - За допомогою чого ми ще зможемо збудувати літеру Й? (*Гудзиків, лінійок, стрічок, пластиліну, мотузочки, ...*)

3) Звуковий аналіз слова.

- Назвіть предмети зі звуком [й], зображені у підручнику. (*Чайка.*)
- Опрацюйте звуковий аналіз цього слова.

Вправа «Асоціативний куц»

(*Море, ріка, риба, дзьоб, літає, ...*)

4) Виділення звука [й].

- Послухайте вірш.
- Запам'ятайте слова зі звуком [й].
- Назвіть ці слова.
- Де знаходиться літера й?

Або:

Гра «Спіймайте звук [й]»

— Йой! — зітхає буква Й, —
Як набридло все в житті:
Тільки йойкай та зітхай,
Не щастить мені — і край!
— Не страждай, — говорить Й, —
Будь сестрицею мені:
Будем разом — ти і я —
Чарівні творить слова.
Осьде слово — в множині,

В ньому буде буква Й:
Солов'ї, гаї, краї —
Всі турботи тут мої.
А коли такі ж слова
В однині писати —
Будеш, сестро, ти мене
В слові заміняти.
Ось, наприклад, прочитай:
Соловейко, гай та край.

М. Артимович

— Діти, назвіть слова, у яких пишеться ця літера.

5) Вправи з читання.

- Допоможіть зайчикові прочитати буквосполучення.
- Читання буквосполучень.
  - Навчіть зайчика читати повільно так, як повзе равлик.
  - А тепер швидко так, як летить ракета.
  - Прочитайте повільно, як повзе равлик.
- Повільне читання слів.

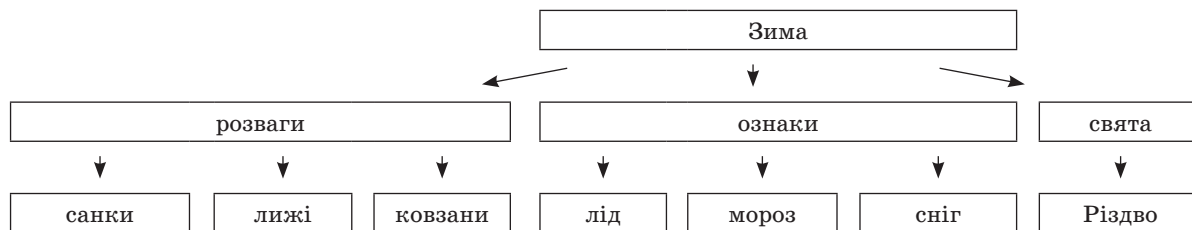
Фізкультхвилинка

б) «Міркуй! Добирай слова» (с. 103).

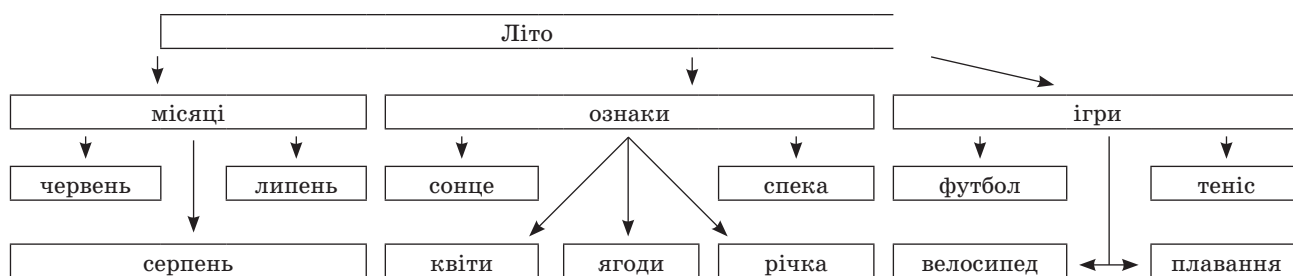
Учні читають усі слова.

Вправа «Кластер». Завдання за вибором. Робота в групах

1-ша група — «Кластер» Зима

2-га група — «Кластер» Літо

- Читання слів. Розширення знань дітей про слова, протилежні за значенням.
- Складання розповіді за малюнком.
  - Про кого йтиметься у розповіді?
  - Що вони виготовили? (Повітряного змія.)
  - Як потрібно правильно запускати повітряного змія?

Вправа «Квест-цікавинка»

Запускаємо змія правильно!

Для запуску повітряного змія найкраще підходить вітер 3–6 м/с. Потрібно підібрати відкритий майданчик, у жодному разі не поруч із дорогою, високовольтними дротами або аеродромом.

Легше це робити з товаришем. Один має стояти так, щоб вітер дув йому в спину. Він тримає катушку з ниткою для запуску. Інший тримає змія і відходить на кілька метрів. Коли він пускає змія, нитку необхідно натягнути на себе.

Якщо змія не піднявся, тому, хто тримає нитку, потрібно ще трохи пробігтися, доки конструкція не зловить вітер.

- Складання розповіді за малюнками.

7) Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.

Вправа «Парашут»

Поради та хитрощі

- Перед початком вправи проведіть попереднє тестування, щоб урахувати відповідність кількості цеглинок до розмірів парашута.
- Діти можуть протестувати свої парашути у приміщенні, а потім разом піти на вулицю, де почнуться справжні змагання із запуску парашутів.

Основні завдання:

1. Діти у командах (по 3–5) отримують набір для творчості (папір, тканину, поліетиленові пакетики), що вони використовують для створення парашута. Крім того, кожна група отримує набір цеглинок, однаковий за формою і кількістю.
2. Кожна група створює парашут та будує конструкцію, використовуючи всі надані цеглинки. Потім діти приєднують до парашута цю конструкцію.
3. Коли всі групи збудують свої конструкції та приєднують їх до парашутів, необхідно запустити їх з висоти (втягнутої вгору руки, висоти столу, стоячи на стільці тощо).
4. Перемагає команда, в якій конструкція не розбилася.

Запитання до дітей

- Від чого залежить рівномірний спуск парашута?
- За яких умов купол парашута найкраще заповнюється повітрям?
- Навіщо потрібні парашути? Хто або що на ньому може спускатися?

4. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Живі букви».

Діти утворюють слова: *змій, клей, край.*

2) Парна диференційована робота на картках.

Завдання: знайдіть і прочитайте слова.

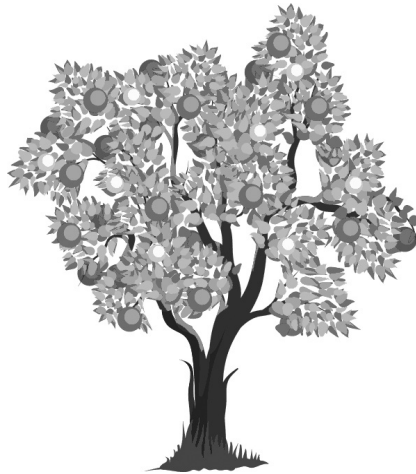
А	Й	С	Т	Р	А
Й	О	Д	А	И	И
М	У	З	Е	Й	И
М	А	Й	Д	А	Н
А	И	И	С	И	И
И	И	И	А	И	И

(Айстра, йод, музей, майдан.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Дерево»

Роздайте дітям по два стікери одного кольору та по два — іншого. Завдання: написати дві речі, що запам'яталися чи сподобалися на уроці, і дві — що не сподобалися чи були нецікавими. Перші стікери діти кріплять на кроні дерева, а інші — біля коріння.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 100. ПИСЬМО МАЛОЇ БУКВИ *й*

Мета: учити писати малу букву *й*; розвивати спритність пальчиків і чіткість мовлення під час вправи «Зайчик»; вправляти у написанні підготовчих елементів; звернути увагу на паралельність елементів малої букви *й*; порівняти її з рукописними буквами *i, u, a*, виявити спільні елементи; розвивати спостережливість, вміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», конструктор LEGO, картки із зображеннями квітів.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Підготовка до сприймання нового матеріалу

1) *Пальчикова гімнастика. Вправа «Зайчик» (зошит, с. 53).*

2) *Підготовчі вправи.*

— Наведіть пунктирні лінії. Учні працюють у зошитах.

3) *Робота над загадкою.*

- Він веселий і не злобний,
Цей хороший дивачок.
З ним господар, хлопчик Робін,
І товариш — П'ятачок.

До прогулянок він ласий,
Є на мед чутливий нюх,
Зветься плюшевий ведмедик,
Всім відомо... (*Вінні-Пух*).

— У кого день народження?

— Хто завітав у гості?

2. Мотивація навчальної діяльності

Йоржа впіймав на вудку Йосип,
Схопив і зойкнув: «Ой-ой-ой!»

Не знав, напевно, Йосип досі,
Який колючий йоржик той.

Наталя Забіла

— Які слова ми напишемо з літерою «йот»?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Діти, сьогодні ми навчимося писати малу літеру *й* та поєднувати її з іншими літерами. Напишемо слова. Розглянемо та порівняємо друковану та рукописну літери *й*.

4. Вивчення нового матеріалу

1) *Підготовчі вправи до написання літери «йот» (с. 54).*

— Порівняймо малу букву *й* друковану і рукописну.

— Що у них спільного?

— А що відмінного?

— Побудуйте звукову схему слова, у якому є два звуки [й].

— Обведіть літеру «йот» по пунктирах.

2) *Написання малої літери «й».*

— Сьогодні ми навчимося писати малу літеру *й*.

— Мала писана буква «йот» складається з овалу і видовженої вгору лінії із заокругленням праворуч.

— У яких буквах пишеться елемент цієї літери? (*i, u, л, м.*)

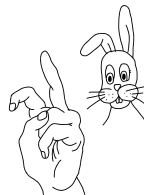
— Рядкова буква *й* складається з двох прямих похилих паличок із заокругленням унизу та окремого заокруглення — невеличкої лінії, прогнutoї вниз. Першу частину пишемо так, як букву *и*. Угорі над нею трохи вище від верхньої рядкової лінії пишемо зліва направо невеличку лінію, прогнutoу вниз.

- Напишіть елементи в повітрі: *раз-і, два-і, три.*
- Виконайте вправу в зошиті. Обведіть спочатку зразки, а потім допишіть рядок.

3) Пальчикова гімнастика. Вправа «Зайчик».

Покажи, як зайчик ворухить вухками.

А за садом у лісочку
Малюки знайдуть грибочки,
Ще зустрінуть там лисичку,
Зайця, білку невеличку.

4) Написання буквосполучення «ой» та слова «сойка».

- Діти, зараз ми навчимося писати букву «йот» у поєднанні з іншими буквами.
- Напишіть у повітрі літеру *о*.
- А тепер приєднайте до неї букву «йот» у повітрі: *і-раз, два-і, три.*
- Виконайте вправу в зошиті.
- Напишімо слово *сойка*.

Діти виконують завдання в зошитах.

Фізкультхвилинка

5) Написання буквосполучення «ай» та слова «айстра».

- Осіння квітка сукню вділа
Рожеву, синю, ніжно-білу.

Стоїть, неначе їжачок,
У неї сотні пелюсток. (*Айстра*.)

- Напишіть у повітрі літеру *а*.
- А тепер приєднайте до неї букву «йот»: *і-раз, два-і, три.*
- Виконайте вправу в зошиті.
- Напишімо слово *айстра*.

Гра «Збери букет»

— Софійка та Йосип збирають букет для мами. Але Софійка може брати тільки квіти, у назвах яких є звук [й]. А Йосип — назви яких містять усі тверді приголосні. Допоможіть дітям. Софії допомагають дівчатка, а Йосипу — хлопчики.

Діти виходять до дошки і групують квіти відповідно до завдання.

(*Майори, айстри, ромашки, деревій, мак, звіробій, жоржина, волошки, ірис, барвінок, васильок, чорнобривці, фіалка, тюльпан.*)

6) Написання слів, протилежних за значенням, за зразком.

Учні читають слова, подані в наступних рядках, аналізуючи їхні значення. Учитель коментує, як поєднуються букви у словах.

Діти виконують завдання в зошитах.

7) Списування з друкованого тексту.

- Прочитайте речення. (*Мед солодкий. А лимон?*)
  - Дайте відповідь на поставлене питання. (*Лимон кислий.*)
  - Запишіть речення до зошита рукописними літерами.
- Діти виконують завдання в зошитах.

8) Творче завдання.

- Я — сірий хижак лісовий,
Для звірів я дуже страшний.

Живу я в глибокій норі,
Полюю і вию вночі. (*Вовк*.)

— Який за кольором вовк? (*Сірий*.)

- Білосніжні, гарні птиці
Дім будують на водіці,

Дуже схожі на гусей,
Обережні до людей! (*Лебеді*.)

— Якого кольору лебідь? (*Білий*.)

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Упіймай звук».

— Йой! — гукає Йосип, —
Йоржик йоду просить.
Йой! Поранив плавничок

Йоржика крутій-синок.
Ні на йоту не злякався —
Йоржик йоду не боявся.

Л. Вознюк

— Які слова зі звуком [й] запам'ятали? Який цей звук за звучанням?

— Назвіть ланцюжок звуків у слові *йоржик*.

— Як ви розумієте вислів «ні на йоту не злякався»? (*Анітрішки не злякався; зовсім не злякався.*)

2) Гра «Буквена математика».

Учні виконують дії, друкують у зошитах і на дошці отримані слова.

му + зе + й =

ліс - с + ні + й + ка =

лід - д + й + ка =

два - а + ій + ка =

три - и + ій + ка =

майор - р + незнайко - знайко + з =

3) Робота з конструктором LEGO. Вправа «Лабіринт».

Діти працюють на килимку.

Учні можуть об'єднати два чи, навіть, чотири лабіринти у один великий. Таким чином, завдання ускладнюється і дітям веселіше проходити лабіринт.

Основні завдання:

1. Запропонуйте дітям побудувати лабіринт на пластині.
2. Діти в парах обмінюються своїми лабіринтами. Кожна дитина отримує міні-фігурку або м'ячик.
3. Запропонуйте дітям пройти лабіринт, переставляючи міні-фігурку або перекочуючи м'яч.
4. Якщо дитина пройшла лабіринт, вона обмінюється з іншим учасником, аби пройти новий лабіринт. Таким чином, діти можуть пройти всі лабіринти.

Запитання до дітей

- Що таке лабіринт?
- Від чого залежить складність лабіринту?

Квест-лабіринт

1. До об'єднаних лабіринтів педагог додає гральний кубик та пропонує дітям придумати питання або завдання для квест-лабіринту.
2. Завдання «розміщують» у лабіринті (*колір або форма цеглинки відповідає запитанню або завданню, що придумав певний учасник*).
3. Кількість крапок на кубіку відповідає кількості кроків міні-фігурки. Діти проходять квест-лабіринт, виконуючи завдання. Педагог долучає дітей до написання правил гри. Кожна група презентує свої моделі.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «ПОПС»

П — позиція («Я вважаю, що...»)

О — обґрунтування («Тому що...»)

П — приклад («Я можу довести це на прикладі...»)

С — судження («Зважаючи на це, я роблю висновок про те, що...»)

Кожна з цих позицій — відповідне речення.

(Цей спосіб рефлексії ще допомагає працювати над удосконаленням культури мовлення.)

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 101. ЗАКРІПЛЕННЯ БУКВИ *й*, *Й*, *ЙІ* ЗВУКОВОГО ЗНАЧЕННЯ, УМІННЯ ЧИТАТИ ВИВЧЕНІ БУКВИ В СЛОВАХ, РЕЧЕННЯХ І ТЕКСТАХ

Мета: закріпити вивчену літеру, її звукове значення, знання дітей про вживання великої букви; формувати навички читання слів і речень із вивченими буквами; розвивати вміння сприймати на слух текст, відповідати на запитання за його змістом, складати розповідь за початком і малюнками, розповідати за малюнком і про події з власного життя; виховувати інтерес до читання.

Обладнання: конструктор LEGO, кольорові олівці, торбинка, картки зі словами (*гай, край, майка, гайка, район, майор, айстра, чайка, сойка, байка, деревій, звіробій, майори*).

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Любе сонечко ясно світить,
Посилає всім привіти,
Ніжно гріє і ласкає,

До роботи закликає.
Не баріться, а поспішайте
І читати починайте.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

1) Гра «Чарівна торбинка».

В учителя чи учня в руках є «чарівна» торбина, зшита з тканини. У ній — слова на вивчену букву: *гай, край, майка, гайка, район, майор, айстра, чайка, сойка, байка, деревій, звіробій, майори*. Учень виходить до дошки і бере з торбини слово, не заглядаючи у неї, засунувши туди лише руку. Якщо учень прочитав слово, то він забирає його із собою, якщо ні — залишає в торбині.

2) Гра «Відгадай слово».

Білий, солодкий, твердий — ... (*цукор*).

Жовтий, продовгуватий, кислий — ... (*лимон*).

Сірий, зубастий, голодний — ... (*вовк*).

2. Мотивація навчальної діяльності

— Зробіть звуковий аналіз слів *сірий, білий*.

— Який звук останній?

— Якою буквою він позначається?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми продовжимо вчитися читати слова та речення із буквою «йот».

4. Закріплення знань, умінь та навичок

1) Словниковий диктант.

Чи то дощик лле довкола,
Чи люте завірюха,
Буква *Й* ніде й ніколи
Не скидає капелюха.

— Викладіть стільки цеглинок, скільки слів із буквою «йот» почули у вірші.

2) Читання слів. Робота в парах (с. 104).

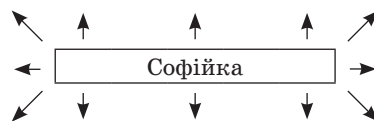
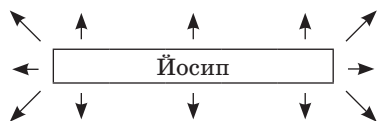
— Прочитайте для друга слова повільно.

— Прочитайте для друга слова швидко.

— Чому ці слова написані з великої літери?

— У яких іменах дівчаток пишеться літера «йот»?

Вправа «Асоціативний куц». Завдання за вибором. Робота в групах

(Хлопчик, школяр, учень, спорт, музичні інструменти...)

(Дівчинка, школярка, учениця, спорт, музичні інструменти...)

3) Читання словосполучень. Робота в парах.

- Прочитайте слова.
- Утворіть до кожного стовпчика своє слово.

Вправа «Відповідаємо цеглинками»

Учні піднімають зелену цеглинку, якщо відповідь «так», червону — «ні».

- Чи любите ви пити сік?
- Лимон дуже кислий.
- У слові *айва* пишеться літера «йот».
- Слово *сливовий* має чотири склади.
- У слові *знайомий* є два звуки [й].

Фізкультхвилинка

УКРАЇНСЬКИЙ ТАНОК

Ми почнемо танцювати	(Основна стійка — руки на поясі, навприсід. Праве плече вперед, навприсід.)
Український наш танок.	(Ліве плече вперед, навприсід.)
Ліву ніжку ми поставим	(Ліву ногу вперед на п'ятку, назад на носок.)
Хутко з п'ятки на носок.	
Потім праву ніжку ставим	(Праву ногу вперед на п'ятку, назад на носок.)
Знову з п'ятки на носок.	
Навприсід уліво, вправо.	(Навприсід, з поворотом тулуба і підняттям рук (по черзі).)
Повернемося разок.	
Руки ми розводимо	(Руки перед грудьми.)
І швиденько зводимо.	(Руки розводять у сторони, набувають вихідного положення.)
Український наш танок	
Знову ми заводимо.	(Плескають у долоні.)

4) Читання вірша.

- Розгляньте малюнок.
- Як ви гадаєте, про що йтиметься у вірші?

«Щоденні 5». Читання для друга

Вправа «Квест-дослідження» (фронтально)

- 1) Хто їв суп?
  - а) Дід;
  - б) батько.
- 2) Яким був біб?
  - а) Білим;
  - б) чорним.
- 3) Коли дід їв суп?
  - а) На сніданок;
  - б) на обід.

5) Робота над текстом.

- Читання вчителем.
- Колективне читання.
- Читання «ланцюжком».

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого або про що йдеться у тексті?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, що на лівому березі річки Стрий розташоване місто Стрий?

Пояснювальне. Чому місто Стрий має таку назву?

Творче. Як ви гадаєте, звідки назва у міста Дніпро?

Оцінювальне. Чи подобається вам річка Дніпро?

Практичне. Хто з вас відпочивав або бував у цих містах? Або проживає?

Вправа «Квест-цікавинка»

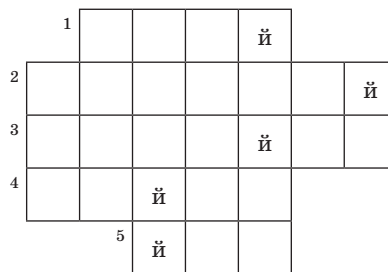
19 травня 2016 року, у день вишиванки, місто Дніпропетровськ було перейменовано на Дніпро. Нова назва була обрана, зважаючи на те, що місцеві мешканці вже і так називають своє місто Дніпро, та через річку Дніпро, яка протікає через це місто.

Дніпро — найбільша річка України,
Тече на південь з півночі й понині,
І живить всіх нас прісною водою:
Тварин, пташок і, навіть, нас з тобою.

Бує, розквітає все навколо,
І зелене ліс, і луки, й поле...
Земля радіє — квітне Україна,
І славиться рідненька Батьківщина.
Тетяна Макарєнко

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Розгадування кросворда.

1. Щоб жили всі дружно в мирі —
Скло, пластмаса, гума й шкіра, —
Всіх здружу я, крім людей.
Здогадальсь, хто я?... (*Клей*.)

2. У місті він по рейках ходить,
Він народ з роботи возить!
На дорозі не зівай,
Їде часто тут... (*трамвай*).

3. Рівно риску проведи
І квадратик спробуй,
Та у руки ти візьми
Цю струнку особу.

Натиск витримає стійко
Впевнена, струнка... (*лінійка*).

4. То стрекоче, а то крякче,
То занявляє, як кішка.
Ви, напевно, здогадальсь —
Це, звичайно, пересмішка,
Вона в лісі навіть ойка,
А зовуть цю пташку... (*сойка*).

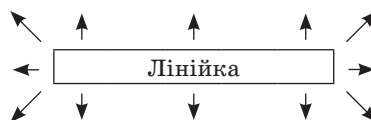
5. Ой, порізала пальчик Оленка,
І у друзів — стільки турбот:
І промити ранку гарненько,
І змастити біля неї... (*йод*).

2) Робота над словом «лінійка».

— Поставте питання до слова *лінійка*.

— Доберіть назви ознак до цього слова.

Вправа «Асоціативний куц»

(*Лінійка довга, коротка, дерев'яна, нова, синя, братикова...*)

- Складіть речення зі словом *лінійка*. (*Андрійко купив лінійку.*)
- Послухайте речення: *Школярі вишикувалися на лінійку*. Про яку лінійку йдеться? (*На урочисті події школярі шикуються в одну шеренгу.*)
- Послухайте ще одне речення: *Софійка пише в зошиті у клітинку, а Марійка — в зошиті у лінійку*. Яким є значення слова *лінійка*? (*Риска на папері, що допомагає рівно писати.*)
- Розмістіть слово на стіні слів.

3) Робота з конструктором LEGO. «Діаграми з цеглинок».

Основні завдання:

1. У парах діти визначають питання, яке вони хочуть поставити іншим учням. Наприклад: «Який фрукт подобається найбільше: яблуко, банан чи апельсин?». Кожен з варіантів, що діти добирають, має відповідати цеглинці певного кольору, наприклад: яблуко — цеглинка зеленого кольору, банан — цеглинка жовтого кольору, апельсин — цеглинка помаранчевого кольору. Запитання повинно мати обмежену кількість варіантів для відповіді, щоб діти могли обрати один варіант, тобто одну цеглинку відповідного кольору.
2. Діти збирають у будь-яку ємність цеглинок відповідних кольорів.
3. Після цього ходять від пари до пари і ставлять своє питання. Відповідаючи на запитання, діти обирають цеглинку і ставлять її на пластину, складаючи цеглинки одного кольору в стовпчик.
4. Діти, які ставили питання, розповідають, яких відповідей було найбільше/найменше, що їхні товариші люблять найбільше/найменше.

Варіант: Збираємо дані.

1. Коли діти зрозуміли на прикладі однієї пари, як збирати дані, проведіть з ними взаємне опитування, коли у кожній парі в групі є своє запитання.
2. Пари можуть утворити два кола — внутрішнє та зовнішнє. Зовнішнє за сигналом педагога зміщується на одну пару по колу, а діти відповідають на взаємні запитання, обираючи відповідні цеглинки, та ставлять їх на базові пластинки пари. Потім кожна пара розповідає всім дітям про результати свого опитування.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Метод «Капельюшки де Боно»

- *Білий* — колір чистоти.
Що мені відомо про літеру «йот»?
- *Червоний* — колір життя, відчуттів.
Навіщо потрібно знати всі літери в алфавіті?
- *Чорний* — колір землі, здорового глузду.
Назвіть слова, що пишуться з літерою «йот».
- *Зелений* — колір досліджень.
Що означає слово *лінійка*?
- *Синій* — колір знань.
Навіщо мені потрібні знання, здобуті сьогодні на уроці?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 102. ПИСЬМО ВЕЛИКОЇ БУКВИ Й

Мета: учити писати велику букву Й; вправляти в написанні підготовчих елементів великої букви Й; звернути увагу на паралельність елементів великої букви Й, порівняти з малою й, визначити відмінність; порівняти з великими рукописними буквами И, П, Т, виявити спільні елементи; розвивати спостережливість, уміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», розрізна каса рукописних та друкованих літер, конструктор LEGO, кольорові олівці.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, математична, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Всі за парти ми сідаємо.
До роботи приступаємо.
Щоб помилок уникати,
Треба мову добре знати.

«Знаю — Хочу знати — Дізнався/дізналася»

З	Х	Д

У стовпчик «З» поставити плюстик. Учні промовляють відоме їм з цієї теми.

У стовпчик «Х» — чого хотіли б дізнатися під час уроку.

У стовпчик «Д» — поставте наприкінці уроку, що ви дізналися під час вивчення теми.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

1) Гра «Збери слова». Робота в групах.

В нас на дошці напис був.
Котик йшов, хвостом махнув —
Та й розсипав букви всі.
Ти ж швиденько їх збери
І, як правильно розставиш,
Слово швидко прочитаєш.

(Іні_, со_ка, _од, змі_ка.)

2) Гра «Утворить словосполучення».

Зелений		Лимон
Добрий		Листок
Срібний		Колобок
Кислий		Іній
Злий		Вовк

2. Мотивація навчальної діяльності

Йоржа впіймав на вудку Йосип,
Схопив і зойкнув: «Ой-ой-ой!»
Не знав, напевно, Йосип досі,
Який колючий йоржик той.
Н. Забіла

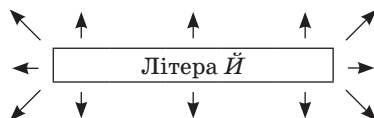
- Як звали хлопчика? (*Йосип.*)
- Чи можете ви написати слово *Йосип*? (*Ні.*)
- Чому? (*Бо ще не вміємо писати велику букву «Й».*)

3. Повідомлення теми та мети уроку.

— Сьогодні ми навчимося писати велику літеру *Й* та поєднувати її з іншими літерами. Розглянемо та порівняємо друковану та рукописну літери *Й*.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Вправа «Асоціативний куц». У яких словах ховається літера?

(*Йосип, Йосипівна, Йосипович, Йона, Йосафат...*)

2) Порівняння друкованої та рукописної літери «Й» (зошит, с. 55).

- Порівняймо велику букву *Й* друковану і рукописну.
- Що у них спільного?
- А що відмінного?
- Назвіть слова, у яких ми чуємо звук [й].
- Обведіть по пунктирах елементи літери «йот».

3) Написання великої літери «Й».

— Сьогодні ми навчимося писати велику літеру *Й*.

— Велика буква *Й* («йот») складається з двох прямих подовжених паличок із заокругленням, невеликої, прогнutoї вниз лінії. Починаємо писати нижче від міжрядкової лінії, ведемо вгору праворуч, заокруглюємо під міжрядковою лінією і ведемо похилу лінію вниз. Біля нижньої рядкової лінії заокруглюємо праворуч і ведемо похило вгору до міжрядкової. Не відриваючи руки, пишемо ще одну похилу подовжену паличку із заокругленням унизу. У верхній частині, над рядком, вона закриває лінію заокруглення. Потім угорі над міжрядковою лінією пишемо зліва направо невеличку лінію, прогнutoу вниз.

- Напишіть елементи в повітрі: *i-раз-i, два-i, три.*
- Виконайте вправу в зошиті.
- У першому рядку напишіть елементи великої літери «йот» по пунктирах.

Учитель нагадує, як правильно сидіти за партою під час письма, як тримати ручку, як розмістити на парті зошит. Усі букви слід писати похило, подібно до похилої лінії. Після цього учні починають писати.

— Обмінуйтеся зошитами із сусідом по парті. Підкресліть олівцем букву, що вам сподобалася. Поверніть зошити одне одному.

4) Пальчикова гімнастика. Вправа «Мишка».

Вихідне положення. Мізинець і вказівний палець зігнуті — це «вухка». Середній, підмізничний і великий пальці зімкнуті й витягнуті.

Вправу виконують спочатку однією рукою, потім другою, згодом — обома руками водночас.

Тишком-нишком вийшла мишка із нори.
В шкряботушки ніс і вухка догори.

5) Написання складу «Йо» з великою буквою та слова «Йод».

- Напишіть велику букву *Й* в повітрі: *i-раз-i, два-i, три.* Приєднайте до неї букву *О*. Усі букви з'єднуються за допомогою з'єднувальної лінії.
- Виконайте вправу в зошиті.
- Пригадайте, коли пишеться велика літера.

- Прочитайте написаний склад.
- Які слова можна написати, щоб вони розпочиналися цими складами?
- Прочитайте слово. (Йод.)
- Напишімо у зошит.

Фізкультхвилинка

У володарки Зими
Трішечки замерзли ми.
У заметах сніг лежить,
Під ногами він скрипить.
Щоб сніжну гірку збудувати,
Треба спинку прогинати.
А тепер всі на санчатах
В ліс поїдем до зайчаток.
Зайченята дружно грають,
Під ялинкою стрибають.
А лисичка виглядає,
Зараз зайчика впіймає.
Доки звірі наші грали,
Руки в нас позамерзали —
Погріємо?
А тепер на лижі стали
І додому всі помчали.

(Присідають.)
(Ходьба на місці.)
(Нахили вперед.)

(Присідають.)

(Стрибки «зайченят».)

(Повероти голови праворуч — ліворуч.)

(Ходьба ковзним кроком.)

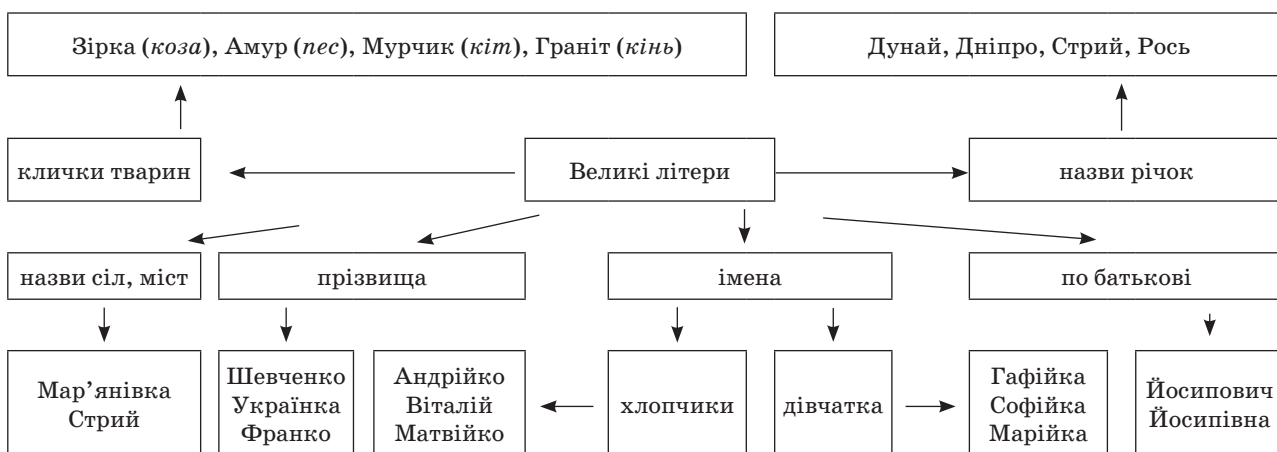
6) Написання слова «Йосип».

- Прочитайте слово. (Йосип.)
- Як пишеться це слово? (З великої літери.)
- Які ще слова пишуться з великої літери?
- Запишіть слово Йосип у зошит.

7) Написання великих літер «У», «И», «Й».

- Розгляньте літери.
- Запишіть ці літери, чергуючи.

Вправа «Кластер»

8) Списування з друкованого тексту.

- Прочитайте текст.
- Запишіть рукописними літерами, правильно виконуючи з'єднання.

9) Вибірковий диктант.

- Випишіть слова з буквою «йот».

З вулика вилетів рій. Іринка поклала на парту лінійку. Діти піймали йоржа. Оленка читала байку. У саду співав соловей.

УРОК 103. ЗАКРІПЛЕННЯ БУКВ, ЇХНЬОГО ЗВУКОВОГО ЗНАЧЕННЯ, УМІННЯ ЧИТАТИ ВИВЧЕНІ БУКВИ В СЛОВАХ, РЕЧЕННЯХ І ТЕКСТАХ

Мета: закріплювати вміння читати слова з вивченими буквами; розвивати навичку читання, уміння відповідати на запитання за змістом прочитаного, сприймати на слух текст, відповідати на запитання за його змістом, розповідати за малюнком і про події з власного життя; виховувати бажання читати.

Обладнання: конструктор LEGO, кольорові олівці, набірне полотно, розрізна азбука, магнітна дошка, макет хмаринки з краплинками, макет хмаринки з посмішкою, ілюстрації дерев (*дуба, берези, сосни, сливи*).

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Ти поглянь лише в віконце!
Заглядає у клас наш сонце!
Посміхається, моргає,
Дітям успіху бажає,
Всім старанно потрудитись,

Працювати, — не лінитись.
Бо знання — як джерело,
Напуває всіх воно.
Тож і ти часу не гай,
До роботи приступай!

В. Романова

— А щоб джерело переросло у річечку знань, нам потрібно старанно працювати. Наші знання, наші правильні відповіді перетворюються на краплинки. Краплинок стане так багато, що потече річечка нашої чудової української мови. Отже, до роботи!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

1) Гра «Хмарка».

— Щоб гарно росли квіти, потрібно, щоб пішов дощ.

— Діти, сьогодні до нас на урок потрапила казкова хмаринка. Вона своїми дощовими краплинками зміла літеру в словах, що я виклала на дошці. Нам потрібно відновити їх, щоб хмаринка не плакала дощем, а посміхнулась. (*Учитель викладає на набірному полотні слова з пропущеними буквами: айст_а, пі_н, м_к, ма_ори.*)

— Які букви є тут? Які звуки вони позначають?

— Яких букв бракує, щоб утворилися слова?

— Хто їх знайде в азбуці та утворить слова?

— Хмаринка вдячна вам за хороші відповіді! Тепер вона завжди буде усміхненою. (*Учитель прикріплює макет з усміхненою хмаринкою.*)

2) Вправа «Квест-дослідження». Гра «Хто найважливіший?».

— Виконаймо завдання від Дюймовочки. Розгляньте уважно ілюстрації (*дуб, сосна, береза, слива*).

— Яке з дерев найважливіше? Доведіть!

Наприклад:

Дуб — з нього виготовляють меблі, плоди (*жолуді*) є гарним кормом для диких кабанів.

Сосна — виготовляють віконні рами, двері тощо, житло для шишкарів, плоди (*шишки*) — корм для снігурів, шишкарів, білок.

Береза — корисний для організму березовий сік; виготовляють мітли.

Слива — корисні плоди (*сливи*).

— Отже, кожне дерево корисне людям та тваринам.

3) Звуковий аналіз слів.

— Зробіть звуковий аналіз слів *березовий* та *дубовий*.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми продовжимо навчатися читати слова та речення із вивченими літерами.

3. Формування вмінь і навичок

1) Робота над текстом «Айстри» (с. 105).

- Словникова робота.

насінинки	посадили	незабаром
айстра	не забувайте	розквітли
виростимо	дбайливо	бузковий
запропонувала	проросли	

- Читання тексту вчителем.
- Перевірка первинного сприймання тексту.
— Що запам'ятали?
- Читання тексту учнями.
- Робота над усвідомленням тексту.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Про що йдеться у тексті?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, що з насінини виросла троянда?

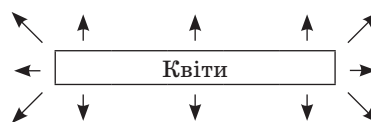
Пояснювальне. Чому діти дбайливо ставилися до айстри?

Творче. Як ви гадаєте, якби діти не поливали насінину, то чи вирости б такі красиві квіти?

Оцінювальне. Чи подобаються вам ці квіти?

Практичне. Хто з вас вирощував удома квіти?

Вправа «Асоціативний куц». Завдання за вибором. Робота в групах

(Рослини, ґрунт, вода, людина, сонечко, дощ, плоди...)

(Людина, вода, ваза, подія, свято, краса, увага...)

Фізкультхвилинка

МЕТЕЛИКИ

Ми метелики чудові,
Маєм крильця кольорові,
Над квітками літаємо,
Втоми ми не знаємо,
Пташки ми злякалися,
Під квітку заховалися.

Нахилити голову вліво, вправо.
Розвести руки в сторони.
Біг на місці, рухи
Руками вгору-вниз.
Руки покласти на голову.
Присісти.

- Читання за особами.
— Назвіть дійових осіб. (Андрійко, Марійка, мама, автор.)

Вправа «Квест-дослідження» (фронтально)

- У кого була насінина?
  - В Андрійка;
  - у Марійки.
- Хто сказав хлопчикові такі слова: «Із насінини виросте квітка — айстра»?
  - Мама;
  - бабуся.
- Яку пораду дала мама?
  - Не забувайте снідати, коли йдете до школи.
  - Не забувайте поливати квіти.
- Якого кольору були айстри?
  - Рожеві, червоні, сині;
  - білі, сині, бузкові.

УРОК 104. ЗАКРІПЛЕННЯ ВИВЧЕНИХ БУКВ

Мета: закріплювати вміння складати букву з елементів, порівнювати форми букв, знаходити до друкованої букви відповідну рукописну, виконувати творчі завдання з буквами; розвивати спостережливість, уміння порівнювати, аналізувати; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», ілюстрації рослин, дерев, птахів, плазунів.

Тип уроку: урок узагальнення й систематизації знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

«Знаю — Хочу знати — Дізнався/дізналася»

З	Х	Д

У стовпчик «З» поставити плюстик. Учні промовляють відоме їм з цієї теми.

У стовпчик «Х» — чого хотіли б дізнатися під час уроку.

У стовпчик «Д» — поставте наприкінці уроку, що ви дізналися під час вивчення теми.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення вивченого матеріалу

1) Гра «Зміни слова». Робота в групах.

А

Рік пішов гуляти в сад.
Не дійшов, бо повз назад.

Б

Лисичка знає назубок
Смачненьку казку «Колосок».

В

Соловей затьохкав швидко,
Як побачив гарну клітку.

К

Ріє нам з тобою *дріт*
Під землею перехід.

Г. Січовик

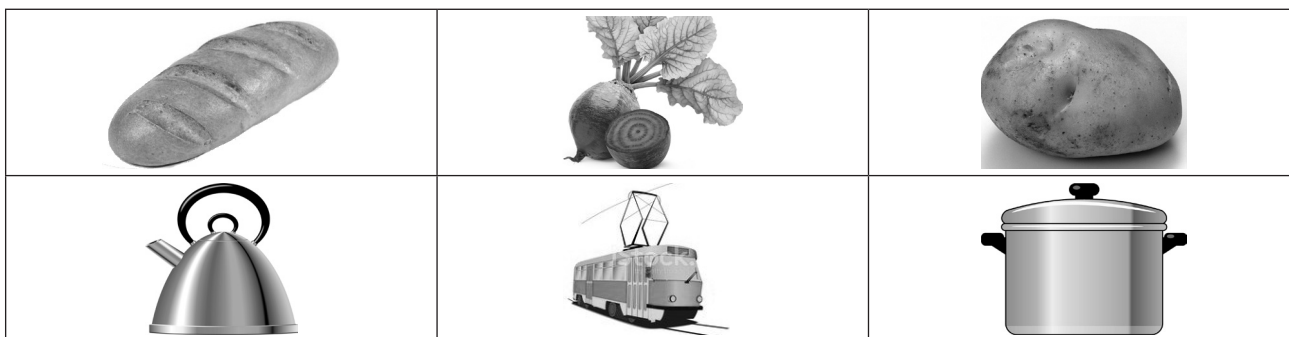
2) Робота з метаграмами.

- Замініть у слові *малина* перший звук. (*Калина*.)
- Додайте до слова *трава* один звук, щоб утворилося нове слово. (*Страва*.)
- Вилучіть перший звук зі слова *умова*, щоб утворилося нове слово. (*Мова*.)
- Слова, які різняться однією буквою, називають *метаграмами*. Спробуйте розгадати!
- Яке число можна перетворити на рибу, змінивши *і* на *о*? (*Сім* — *сом*.)
- *З* и *я* плаваю у морі, з *і* — ловлю мишею у коморі. (*Кит* — *кіт*.)

3) Вибірковий диктант.

- Знайдіть у кожному рядку зайвий предмет.
- За формою та кольором — у першому рядку.
- За якими ознаками можна виділити у другому рядку?
- А в третьому?
- Запишіть назви зайвих предметів. (*Учні виконують завдання в робочих зошитах.*)

(Лимон, батон, трамвай.)

4) Гра «Утворіть словосполучення за протилежними ознаками».

Кислий		Злий
Добрий		Солодкий
Вовчик		Стрибати
Йти		Зайчик
Злий		Вовк

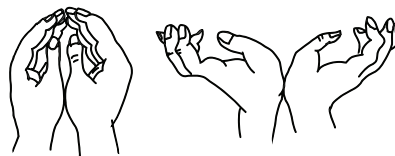
2. Повідомлення теми та мети уроку

3. Закріплення вивченого матеріалу

1) *Пальчикова гімнастика. Вправа «Квіточка».*

Покажи, як після дощу розкривається квіточка.

Дощик землю поливає,
Квітка наша розцвітає.

2) *Написання великих літер (с. 56).*

- Чим схожі букви?
- Чим відрізняються?
- Напишіть великі букви.

3) *Утворення літер з елементів.*

— Наш котик на піску вчився писати літери, але подув легенький вітерець — і залишилися лише частинки. Нумо, допоможемо нашому котикові з'єднати елементи у літери.

— Які літери можемо утворити? (б, а, у, к, Н, Е, Б.)

4) *Пальчикова гімнастика. Вправа «Котик».*

Котик пухнастий,
Вушка маленькі,
Лапки м'якенькі,
Кігті гостренькі.

(Із кулачка відставляють великий палець та мізинець.)

(Ворушать цими пальчиками.)

(Стискають пальці в кулачок.)

(Згинають пальці та ворують ними.)

5) *Написання речення.*

- Що зображено на малюнку?
- Які квіти посадила Марійка? (Ірис, айстри, мак.)
- Які фрукти купив Олексій? (Банани, ананас, лимон.)
- Прочитайте початок речення.
- Самостійно запишіть продовження речення.

Фізкультхвилинка

б) Списування з друкованого (у додаткових робочих зошитах).

Далеко за містом було видно ліс. У лісі росли клени, берези, дуби. А під деревами — барвінок та проліски.

- Прочитайте текст.
- Зі скількох речень він складається? (З трьох.)
- Про що в них ідеться?
- Який заголовок можете дібрати?

Вправа «Кластер»

Вправа «Квест-цікавинка»

Ліс — це «легені планети».

Не було б лісу, звичного життя на Землі не існувало б!

Найстаріше дерево. В урочищі Юзефінська Дача в Рокитнівському районі на Рівненщині росте дуб, якому, за деякими даними, 1000, а за іншими — 1300 років! Стовбур цього велетня сягає понад 8 м в обхваті. Його можна побачити на 40-му кілометрі від м. Рокитного. Його огорожено штахетником з табличкою: «Дуб черешчатий. Вік 1300 р. Охороняється державою».

Найменш довговічне дерево. Життя верби триває до 60 років. (Для порівняння: яблуня живе до 100, вишня й черешня — до 300 років.)

Найшвидше серед наших дерев росте тополя. За рік живець тополі чорної, або канадської завдовжки 30–35 см перетворюється на дерево заввишки 2–3 м.

Найповільніше росте самшит. Річний приріст його завтовшки не перевищує 1 мм. Через це річні кільця дуже тонкі, а межа між ними виражена слабо. Не дивно, що у віці ста років діаметр становить лише 6–7 см, та й висота невелика — 4–5 м. Проте на глибоких карбонатних ґрунтах самшит зростає швидше і може сягати близько 20 м заввишки при діаметрі стовбура 0,5 м.

Найвисокогірніше дерево — сосна гірська. Її виявлено на висоті 1936 м на горі Піп Іван у Карпатах. Вона невибаглива, має широку екологічну амплітуду, може рости на кам'яних сухих скелях і розсипищах із нерозвинутим шаром ґрунту. Має вигляд криволісся заввишки 2–4 м або дрібних карликових екземплярів заввишки 20–30 см.

Найвищим деревом, що було виміряно заввишки, вважають модрина європейську, яка росла на Закарпатті. Коли її зрубали у віці 140 років, вона була заввишки 54 м. З гігантів, які можна нині побачити, рекордсменами вважаються окремі дерева дугласії швидкозрослої на території Перечинського та Велико-Березнянського лісокомбінатів. У 90-річному віці вони досягають 56-метрової висоти та 1 м у діаметрі. Слід згадати також «запорізький дуб» у с. Велика Хортиця віком 700 років, заввишки 50 м, сіру тополь у Тростянецькому дендрологічному парку, яка за 120 років піднялась на 50 м, а також кілька ялиць в урочищі Чеменар Берегометського лісокомбінату на Буковині, заввишки 45 м.

Найменше дерево з тих, що ростуть в Україні, — верба туполиста. Заввишки вона 12–15 см, зустрічається на вологих вапнякових скелях в альпійському поясі Карпат, зокрема на горі Близниця.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Гра «Живі букви»

Діти утворюють слова: вода, поле, нора, одуд, коза, клен, кріт.

2. Парна диференційована робота на картках

Завдання: знайдіть і прочитайте слова.

З	І	Р	К	А	Н
И	И	И	В	М	И
И	И	И	І	У	И
И	И	И	Т	Р	И
М	У	Р	К	О	И
И	И	И	А	И	И

(*Коза Зірка, корова Квітка, песик Амур, котик Мурко.*)

3. Робота з конструктором. Робота в групах

Вправа «Кидай і складай»

Основні завдання:

1. Діти об'єднуються в групи по шестеро учасників. Кожна група отримує по два гральні кубики та по 30 цеглинок розміром 2×4.
2. На початку гри на середину столу/поверхні кладуть дві цеглинки — одна біля одної.
3. Діти у групі по черзі кидають два гральні кубики. Загальна кількість крапочок, що випали на обох кубиках,— це кількість штирів, які повинні залишитися накритими/ненакритими цеглинками. У такий спосіб діти будують спільну вежу. Головною умовою побудови є те, що щоразу наступний гравець ставить цеглинки зверху на попередні.
4. У процесі будівництва дітям потрібно пам'ятати не лише про кількість штирів, які слід накрити/залишити ненакритими, але й контролювати стійкість вежі, аби вона не впала.
5. Якщо дитина не може накрити відповідну кількість штирів, то вона може кинути кубик ще раз або пропустити хід.

Запитання до дітей

- Як будувати вежу, щоб вона була стійкою?
- Як перевірити, чи стійка ваша вежа?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Ромашки»

Перед кожним учнем на парті — велика і маленька квіточки (*ромашки*).

— Оберіть собі таку квітку, що відповідатиме вашій активності на уроці, вашій старанності та уважності.

А тепер домалюйте квіточці ротик, підніміть і покажіть.

- Посмішка — сподобався урок;
- куточки ротика вниз — не сподобався урок,
- пряма лінія — не визначився.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 105. ЗАКРІПЛЕННЯ ЗНАНЬ І ВМІНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВИВЧЕНИМИ БУКВАМИ

Мета: закріплювати вміння сприймати на слух текст, відповідати на запитання за його змістом, читати текст із вивченими буквами, відповідати на запитання за змістом прочитаного; розвивати навичку читання; виховувати бажання читати.

Обладнання: конструктор LEGO.

Тип уроку: урок узагальнення й систематизації знань.

Форма проведення: телепередача.

Освітні галузі: мовно-літературна, математична, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Другу руку простягни,
Посмішку усім пошли.
Добрий ранок! Добрий день!
Нашу зустріч розпочнем.

— Погляньте одне на одного, усміхніться. Нехай на нашому уроці панує атмосфера доброзичливості, взаєморозуміння, пізнання та успіху.

Девіз уроку:

Будем гарно працювати,
Щоб рідну мову добре знати!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

— Діти, сьогодні у нас незвичний урок. В ефірі — дитяча телепередача «Її величність УКРАЇНСЬКА МОВА». З вами її постійна ведуча — Ольга Дмитрівна. Я рада вітати всіх присутніх у студії.

Сьогодні ми:

- пригадаємо, поглибимо і закріпимо знання про вивчені літери;
- удосконалимо навички виразного читання;
- попрацюємо в парах над читанням діалогу.

Отже:

Зберіть усі знання і сили,
Згадайте все, що ви учили.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми продовжимо навчатися читати слова та речення із вивченими літерами.

3. Повторення вивченого матеріалу

1) Студія «Юних журналістів».

— Наш журналіст почув і передав розмову до редакції «Її величність УКРАЇНСЬКА МОВА». Нумо послухаємо цю розмову і ми.

Слухання вірша за QR-кодом (с. 106)

- Послухайте вірш.
- Про яких тварин у ньому йдеться?
- Де вони живуть?

2) Студія «Загадкова».

- Відлітають за моря у краї далекі,
На будинках гнізда мостять. Звати їх... (*лелеки*).

— Де живуть лелеки?

— Де мостять гнізда?

- У дворі не ловить гав,
Каже грізно: «Гав-гав-гав!»
Пильно дім охороняє,

Кицю Мурку захищає,
Бачить з буди двір увесь...
Хто це, дітки? Звісно... (*пес*)!

— Де живе песик?

- На дубочку у дуслі
Сестроньки живуть руді.
Люблять шишки і горішки

І грибоків поїсти трішки.
Працьовиті, наче бджілки,
Ці руді сестриці... (*білки*).

— Де живуть білки?

- На ставку зробили дім
І живуть сім'єю в нім.

Хвіст широкий, як лопатка,
У малого... (*бобренятка*).

— Де живуть бобри?

- Вдень мовчить,
Вночі кричить,
Між дерев літає,

Здобич виглядає.
У дуслі живе сама,
А ім'я її — ... (*сова*).

— Де живе сова?

— А тепер прочитаймо, про що написав журналіст у своїй газеті.

- Читання тексту «Поміркуй. Добери слова».
- Ознайомлення з різними видами будиноків.

3) Студія «Миттєве фото».

- Розгляньте будинки.
- Які вам відомі?
- Про які ви вже чули?
- Знайдіть будинок зі снігу.

Вправа «Квест-цікавинка»

Крихітка-син до батька прийшов і пропонує втекти від мами і бабусі на Північний полюс? Тільки не потрібно трагічних промов про люті морози, суцільну темряву полярної ночі та голодних білих ведмедів! Змовницьки підморгнийте сміливцю й запропонуйте справжню чоловічу справу — навчитися будувати іглу для ночівлі в краю вічної мерзлоти під час зимових канікул.

— А тепер розгляньте будиночок на воді.

Вправа «Квест-цікавинка»

Будинки над водою споруджують на сваях. Це дає змогу вберегтись від хижаків лісу та потрапляння води до житла.

— Розгляньте будиночки з глини.

Вправа «Квест-цікавинка»

Будинки із глини, як термос, вберігають від спеки.

— Будинок, виготовлений зі шкіри тварин, — це юрта.

Вправа «Квест-цікавинка»

Як ви щодо ідеї мешкати у наметі? Юрти набувають дедалі більшої популярності. Багато людей обирає традиційне житло монголів, у якому можна мешкати, працювати чи грати.

Її можна пересувати і встановлювати де хочеш, — це вкрай важливо.

4) Студія «Фантазія».

- Розгляньте будинки.
- Хто може в них мешкати?
- Як звуть цю стареньку?

- Просить бабусю хатинку:
«Поверни свій фасад:
До мене — перед, до лісу — зад!».

Тупне кістяною ногою.
Звуть бабусеньку... (Ягою).

- Працювала я у хатці,
Танцювала у палаці.
Є така у мене звичка —
Десь губити черевички. (Попелюшка.)

Фізкультхвилинка

Буратіно потягнувся, (Потягування.)
Раз нагнувся, два нагнувся, (Нахили тулуба.)
Руки в сторони розвів, (Руки в сторони.)
Мабуть, ключика згубив.
Щоб той ключик відшукати,
На носочки треба встати (Піднімаються на носки.)
І тихенько посідати. (Сідають на місця.)

4. Закріплення знань, умінь та навичок. Робота над текстом «Мій дім» (с. 107)

1) Студія «Чудові архітектори».

- Розгляньте уважно будинок.
- Скільки поверхів у ньому?
- А скільки кімнат?
- Яка кімната сподобалася найбільше?

2) Словникова робота.

Учні читають слова у підручнику.

— Прочитайте слова, що означають одне і те саме, а пишуться по-різному. (Дім, домівка, будинок, споруда.)

3) Читання тексту.

- Читання тексту вчителем.
- Перевірка первинного сприймання тексту.
— Що запам'яталось?
- Читання тексту учнями.

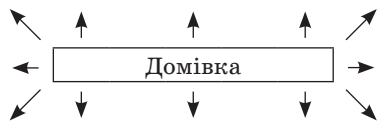
4) Робота над усвідомленням прочитаного.

Вправа «Крісло автора» для обговорення змісту почутого

Одна дитина (за бажанням) сідає в «крісло автора» і виступає в ролі автора твору (бажано, щоб у цій ролі спробували себе якомога більше дітей). Інші діти формулюють запитання за змістом почутої казки, а «автор твору» повинен відповісти словами, максимально наближеними до тексту.

Обговоріть із дітьми, що таке домівка. Підсумуйте думки дітей, що рідний дім — не просто споруда, а і вся родина.

Вправа «Асоціативний куц». Завдання за вибором. Робота в групах

(Будинок, тато, мама, сестра, брат, дудусь,
бабуся, рідне місце...)

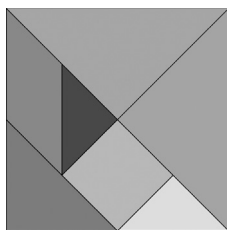
(Собака, миска, кістка, лапа, вуха, голос, ко-
манди...)

5. Закріплення вивченого матеріалу

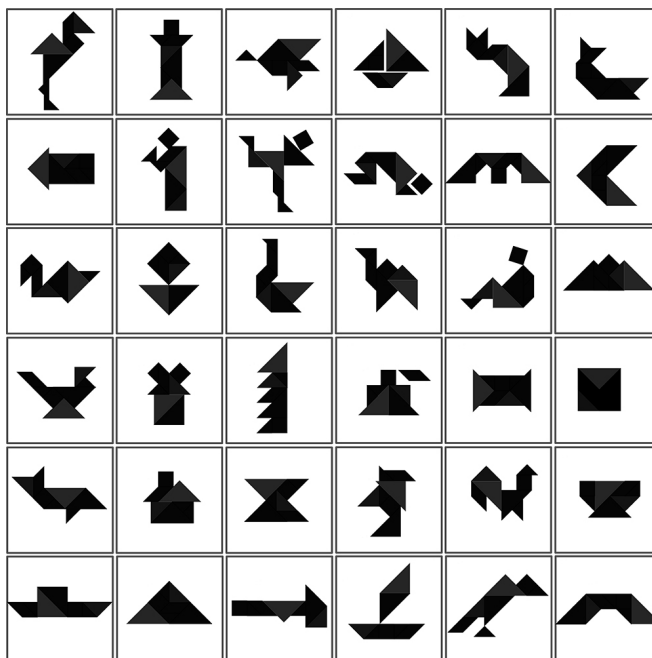
Гра «Танграм»

Із геометричних фігур учні складають зображення собачки, котика, рибки тощо.

Танграм — це відома у всьому світі китайська гра про складання фігур із частинок розрізаного квадрата розміром 10×10 см.

Орієнтовні приклади фігур тварин, змодельованих із частин танграма

- Попросіть учнів визначити знайомі геометричні фігури в цих тваринках.
- Запропонуйте зробити самостійно обрану тваринку, використовуючи готові геометричні фігури (частини танграма).

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Я — вдома!»

Учитель пропонує учням утворити коло, узятися за руки.

— Заплющте очі. Уявіть, що ви знаходитесь у своєму будинку (*квартирі*), від якого вам стає за-тишно та тепло. На вас чекає зі школи вся ваша родина, яка хвилюється за ваші досягнення у ви-вченні предметів.

- Пригадайте, що приємного і корисного відбулося сьогодні, що вам запам'яталось найбільше?
- Усміхніться одне одному.
- Спробуймо завжди дарувати одне одному тільки добро і дружбу!

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 106. ЗАКРІПЛЕННЯ ВИВЧЕНИХ БУКВ

Мета: закріплювати вміння знаходити схожість і відмінність у формах друкованих та рукописних букв, писати слова, правильно поєднуючи букви; учити робити виправлення; виконувати вправи для розвитку спритності пальців і чіткості мовлення.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», ілюстрації звірів.

Тип уроку: урок узагальнення й систематизації знань.

Форма проведення: уявна подорож-гра «Допоможи звірятам».

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Гра в колі «Чарівні окуляри»

— Надягніть «чарівні» окуляри й назвіть пестливим, теплим, ніжним іменем учня, який стоїть праворуч та додайте добре слово про нього: «О, як нам пощастило, що маємо Марусечку / Василька в класі. Вона / він пречудово співає/ гарно грає у футбол» тощо. А тепер передавайте одне одному «чарівні» окуляри, називаючи свого сусіда/сусідку праворуч також пестливим, теплим, ніжним іменем. Передайте окуляри наступному учневі, який має продовжити гру.

Знаю — Хочу знати — Дізнався/дізналася

З	Х	Д

У стовпчик «З» поставити плюстик. Учні промовляють відоме їм з цієї теми.

У стовпчик «Х» — чого хотіли б дізнатися під час уроку.

У стовпчик «Д» — поставте у кінці уроку, що ви дізналися під час вивчення теми.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Закріплення вивченого матеріалу

1) *Повідомлення теми та мети уроку. Робота над ребусами.*

— У нас сьогодні незвичайний урок. Я отримала лист від звірят, які навчаються на галявині в зоопарку. У них також урок з навчання грамоти. А проводить його Мудра Сова. Вони теж закріплюють вивчені літери, склади, слова та речення з ними, розгадують ребуси. Просять підтримки у вас, аби ви виручили їх, допомогли кожному із них виконати завдання.

— Жирафа ніяк не може розгадати ребуси. Адже вона живе в Африці та нічого подібного не бачила!

(Лелека, ворона.)

- Жирафа дякує вам за допомогу!
- А баранець сушить голову, адже ніяк не може відгадати назву смачного напою.

(Лимонад.)

- Баранець також вам дякує!

2) Пальчикова гімнастика.

Олівець в руці катаю,
Свої ручки розминаю.
Один, два, три, чотири, п'ять,
Буду олівець катать.

З'єднати долоні пальцями вперед. Олівець покласти між долонями. Рухати долонями вперед-назад, перекочуючи олівець у долонях.

3) Написання малих літер (с. 57).

— Засумувала лисичка. Вона ніяк не може пригадати, як пишуться малі букви. Нумо їй допоможемо!

- Розгляньте великі літери. Чим вони схожі?
- Чим відрізняються?
- Напишіть малі букви.

Виконання завдання в зошитах.

- Лисичка дякує вам, діти!

4) Утворення нових слів.

— Подивіться, що трапилось. Олень тупотить копитами, махає розкішними рогами, адже не може виконати завдання. Допоможемо?

— Отже, нам потрібно змінити підкреслені букви так, щоб утворилися нові слова, та записати їх до зошита.

- Які нові слова утворюються? (*Лото, місто, вода, булка, край, банк, слива, банан.*)

Виконання завдання в зошитах. Робота в парах.

- Діти, олень дуже задоволений і дякує вам.

5) Пальчикова гімнастика. Вправа «Вовк».

Ходить хмуρο між дубами,
Хижо клацає зубами.
Весь, як є — жорстока лють,
Очі так її і ллють.
Зачаївся ось, примовк,
Грізний звір, голодний вовк.

Робити долоньками «пароплавчик», а з нього «вовка»: великі пальці відвести в сторони. Вказівні пальці зігнути всередину долонь та утворити «лоба», а решту скласти «човником», утворюючи «верхню та нижню щелепи».

6) Складання речень (с. 58).

- Засумував кролик. Він ніяк не може скласти та записати перше речення. Допоможемо йому?
- Яке речення ви вже утворили? (*Мій брат Борис боксер.*)
- Чому слово *Борис* пишеться з великої літери? (*Бо це ім'я хлопчика.*)
- Запишіть речення в зошит.
- Мале зайчєня ніяк не може второпати, що таке речення, як його прочитати та написати.
- Діти, допоможемо? (*Гра буде плавати в басейні.*)

(Учні читають речення, аналізують: скільки слів у ньому, чому пишемо велику букву на початку речення, а в кінці ставимо крапку. Учитель демонструє зразок написання з коментуванням.)

— Розревівся ведмідь, репетує. Хочє скласти та написати речення, але не виходить.

— Яке речення потрібно скласти та записати ведмедикові? *(Рідний дім милий і теплий.)*

Учні записують речення.

— Зраділи кролик, зайченя та ведмедик. Дякують вам!

Фізкультхвилинка. Руханка «Слон»

Діти утворюють коло, ноги — на ширині плечей. Нахилити голову ліворуч так, щоб вухо торкнулося плеча. Підняти ліву руку і дуже повільно виписувати нею велику лежачу вісімку. Очима стежити за кінчиками пальців. Виконати 5 разів. Опустити руку. Нахилити голову до правого плеча і повторити вправу.

2. Застосування знань, умінь і навичок

1) Списування з друкованого.

— Ми всіх звірят навчили писати. А тепер разом із ними виконаємо найважче завдання — спишемо текст з друкованого.

Он дерево. У дереві дупло. У дуплі прудка білка.

— Прочитайте текст.

— Зі скількох речень він складається? *(З трьох.)*

— Про що йдеться в них?

— Який заголовок можете дібрати?

2) Гра від ветеринара зоопарку.

— Діти, до нас сьогодні завітав ветеринар зоопарку. Він дуже любить звірів і просить вас, аби ви пригадали, яких рідкісних тварин можна побачити там. *(Відповіді учнів.)*

— Ветеринар радіє, що ви уважні. А ще він хоче попросити, щоб ви завжди берегли звірів, а також хоче пограти з вами у гру.

- Якщо ви знаєте, що звірів не можна дратувати, — станьте рівненько.
- Якщо ви приносите до зоопарку їжу тваринам — сплесніть у долоні.
- Якщо ви уважно слухаєте екскурсовода — тупніть ногою.
- Якщо ви знаєте, що природу потрібно охороняти, — сплесніть над головою.
- Якщо ви справжні природолюби — усміхніться одне одному.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Чарівні скриньки»

— Покладіть свої враження від уроку до однієї зі скриньок.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 107. ЗАКРІПЛЕННЯ ЗНАНЬ І ВМІНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВИВЧЕНИМИ БУКВАМИ

Мета: закріплювати вміння читати текст із вивченими буквами, відповідати на запитання за змістом прочитаного; розвивати вміння зіставляти зміст тексту з малюнком, розповідати за малюнком; виховувати уважність і спостережливість.

Обладнання: ілюстрації ялинки, різноманітних сніжинок.

Тип уроку: урок узагальнення й систематизації знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Уявіть, що у ваших долоньках — дрібка гарного настрою. Поділіться ним, аби зробити день приємнішим для всіх, хто зараз поряд з вами.

Почнімо наш урок.

Девіз нашого уроку (хором)

Вигадай, пробуй, твори!
Розум, фантазію прояви!

— Озвучте ваші очікування від уроку.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

— Діти, сьогодні у нас святковий урок.

— Яка зараз пора року?

- Дорога біла стелиться,
І краю їй нема.
Сніжок мете. Метелиця.
Прийшла до нас... (*зима*).

— Які зимові свята ви дуже любите?

— Що роблять діти на новорічні свята? на Різдво?

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми продовжимо вдосконалювати вміння читати слова та речення із вивченими літерами.

3. Повторення вивченого матеріалу

1) Робота за ілюстрацією (с. 108).

— Що зображено на малюнку?

— А хто приходить на новорічні свята з подарунками?

ЗАПРОСИНИ ДІДА МОРОЗА

Ой, дідусю, наш Морозе,
Ти прийди до нас з морозом,
Швидше стукай у вікно,
В гості ждем тебе давно.
Розкажи, як у діброві
Сяють зіроньки зимою,
Як там білочки малі
Сплять у теплому дуплі.
Ой, дідусю бородатий,
Ти прийди до нас на свято
І дарунками в цей час
Почастуй, Дідусю, нас.

М. Сингаївський

— Дійсно, жодного новорічного свята не може бути без ялинки, під яку кладуть подарунки.

- У святковій залі
Стоїть, як картинка,
Весела, зелена,
Красуня... (ялинка).

Вправа «Квест-цікавинка»

В Україні традиція новорічного святкування має особливо непросту та тривалу історію: наші пра-діди у різний час святкували новий рік: і в березні, і у вересні, і у січні — та й тепер роблять це двічі.

Чи замислювалися ви, звідки на Заході походить традиція підвішувати біля каміну панчохи на Різдво? Звичай цей давній і пов'язаний зі Святим Миколаєм. За легендою, цей добродій підкинув родині бідняка крізь димар три мішечки золота. Вони закотилися у черевики, що сушилися біля ка-міна.

- Допоможіть Дідові Морозу роздати новорічні подарунки.
- Прочитайте підписані подарунки.
- Як ви гадаєте, кому яка коробочка дістанеться?

2) Робота над текстом.

- Прочитайте заголовок.
- Поміркуйте, про що може йтися у цьому тексті?
- Читання тексту вчителем.
- Словникова робота.

Канікули

Віра Йосипівна

Дід Мороз

незабаром

маскаради

конкурси

подарунки

проспівали

покликали

- Перевірка первинного сприймання тексту.
  - Що запам'яталося?
  - Що сподобалося?
- Читання учнями «ланцюжком».
- Робота над усвідомленням прочитаного.

Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах

- А зараз об'єднайтеся в пари.
- Проведімо вправу із «Щоденні 5» — читання для друга.
- Ваше завдання: по черзі читати текст і ставити одне одному запитання.

Учитель проходить між парами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (Що? Де? Коли?), але й запитання, що стосуються ідей, які не лежать на поверхні (Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Як це впливає на наше життя?).

Фізкультхвилинка

Зимонька до нас прийшла,
Сніг пухкий нам принесла.
І летять, летять сніжинки
На дерева, на стежинки.
По сніжку, як по перині,
Покачаємось на спині.
У замети сніг лежить,
Під ногами він скрипить.
Щоб сніжну гірку збудувати,
Треба спинку прогинати.
А тепер всі на санчатах

В ліс поїдем до зайчаток.
Зайченята дружно грають,
Під ялинкою стрибають.
А лисичка виглядає,
Зараз зайчика впіймає.
Доки звірі наші грали,
Руки в нас позамерзали.—
Погріємо?
А тепер на лижі стали
Додому всі помчали.

3) Гра «Продовж речення».

- Незабаром настане... (Новий рік.)
- Канікули — це санки і ковзани... (маскаради і конкурси).

- Прийде до вас Дід Мороз та принесе в торбині... (подарунки).
- Діти зраділи і весело проспівали... («Канікули, канікули до себе нас покликали».)

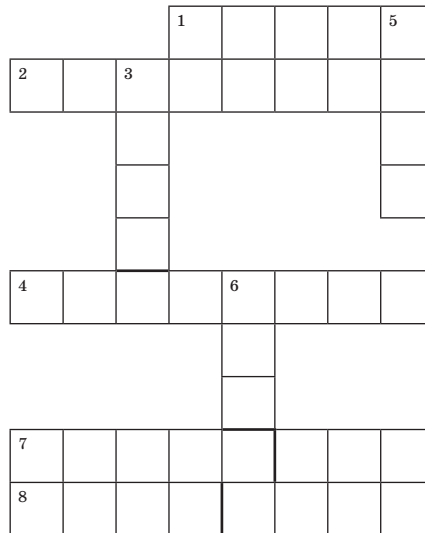
4. Закріплення знань, умінь та навичок

1) Обговорення змісту почутого.

Вправа «Крісло автора»

Одна дитина (за бажанням) сідає в «крісло автора» і виступає в ролі автора твору (бажано, щоб у цій ролі спробували себе якомога більше дітей). Решта формулюють запитання за змістом почутої казки, а «автор твору» повинен відповісти словами, максимально наближеними до тексту.

2) Розгадування кросворда «Зимовий».

1. На вікні узор блищить, Під ногами сніг рипить, Склом накрилися калюжі. Хто для нас старався, друже? (Мороз.) 2. «Що це? Що це? — всі кричать. — Білі мухи он летять!» (Сніжинки.) 3. Уночі мороз гуляв І дерева прикрашав, Одяглися гілочки У сріблясті козушки. (Іній.) 4. Росте вона додолу головою, Росте вона холодною зимою, А тільки сонечко засяє — Вона заплаче й помирає. (Бурулька.)	5. На подвір'ї — біло-біло, Ні стежиночки нема. Завихрило, засвітило — Знов прийшла до нас... (зима). 6. Під вікном моїм калюжа Уночі замерзла дуже, Узялася склом твердим, Добре ковзатись на ній. (Лід.) 7. Круг ялинки справжнє свято. Тут і діти, і звірята, Співи, танці, шум і крик — Всі стрічають... (Новий Рік). 8. Вітер хай не шаленіє, Хай хурделиця не віє. Не злякались їх погроз! З нами разом — ... (Дід Мороз).

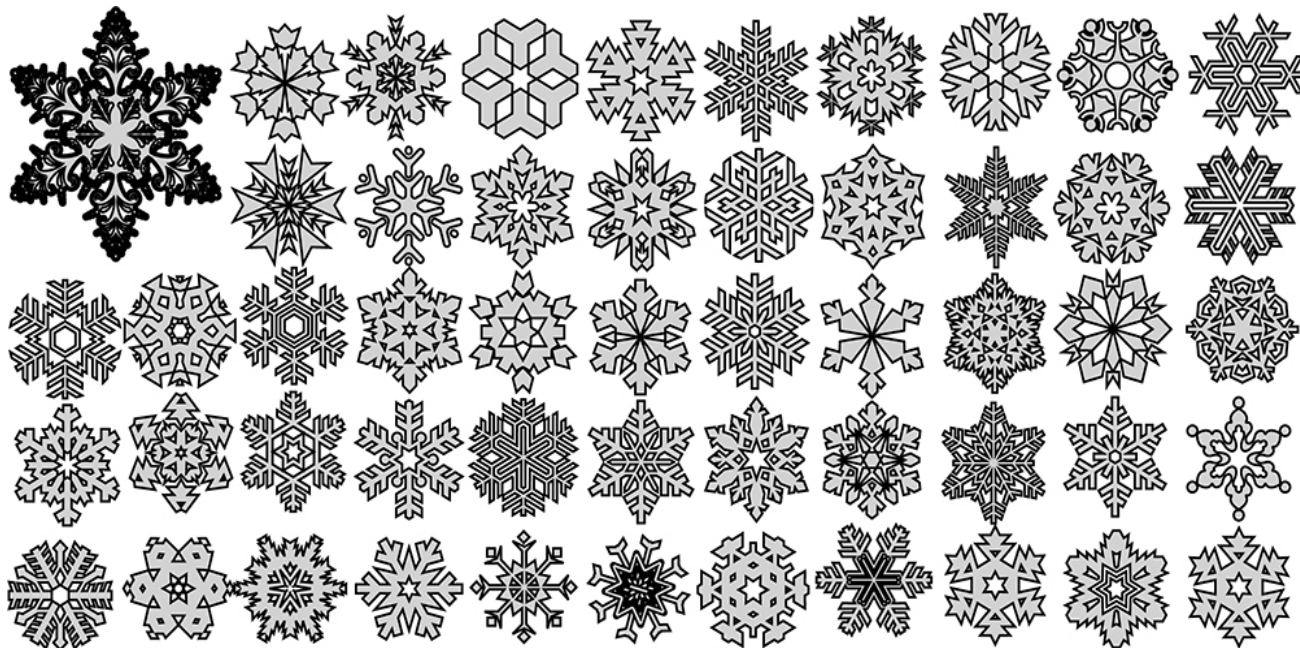
Вправа «Квест-цікавинка»

Сніг, сніжок, сніжинки, снігопад... Як же все це красиво! Сніг обнадіює на краще і світле, під стать білосніжному кольору. Явище природи, що прикрашає наші сірі вулиці в холодну пору року. Ось тільки ми з ним мало знайомі, точніше — з усіма його «тонкощами» і походженням. Послухайте цікаві факти про сніг!

Ви знаєте, чому сніг скрипить узимку? Особливо в лютий мороз? Сніжинки ламаються і труться між собою. Ось так досягається ефект «скрипу».

Форми сніжинок надзвичайно різноманітні — їхніх варіацій понад п'ять тисяч! Існує навіть спеціальна міжнародна класифікація, у якій сніжинки об'єднуються в десять класів. Це зірочки, пластинки, стовпчики, голки, град, деревовидні кристали, що нагадують стебла папороті.

Демонстрування сніжинок.

3) *Робота з конструктором LEGO. Робота в парах.*

Учні за допомогою цеглинок створюють різноманітні сніжинки.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Гра «Продовжте речення»

- Я вже знаю...
- Здалося складним...
- Я розумію, що...
- Я вмію...
- Я можу...
- Було цікаво дізнатися, що...
- Мене здивувало...
- Мені захотілося...

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 108. ЗАКРІПЛЕННЯ ВМІННЯ ПИСАТИ СЛОВА, РЕЧЕННЯ

Мета: закріплювати вміння розбірливо писати букви, слова, речення, правильно розташовувати їх у рядку, писати розділові знаки, виконувати вправи для розвитку спритності пальців і чіткості мовлення; розвивати творчі здібності, фантазію; створити святковий настрій напередодні зимових свят.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», ілюстрації звірів, картка рукописних великих літер, конструктор LEGO, зображення Діда Мороза і Снігуроньки.

Тип уроку: урок узагальнення й систематизації знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Чи все необхідне до уроку ви приготували?

Голова — щоб слухати.

Вуха — щоб чути.

Очі — щоб усе бачити.

Руки — щоб їх піднімати.

Серце — щоб усе відчувати і сприймати.

«Знаю — Хочу знати — Дізнався/дізналася»

З	Х	Д

У стовпчик «З» поставити плюсики. Учні промовляють відоме їм з цієї теми.

У стовпчик «Х» — чого хотіли б дізнатися під час уроку.

У стовпчик «Д» — поставте наприкінці уроку, що ви дізналися під час вивчення теми.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повідомлення теми та мети уроку

2. Закріплення вивченого матеріалу

— До нас на урок сьогодні завітали дідусь з онучкою. А як їх звати? (*Дід Мороз та Снігуронька.*)

— Виконаймо завдання від Снігуроньки!

1) Логічно-розвивальні вправи.

Гра «Сніжки»

Учитель ставить запитання і кидає учневі «сніжку». Діти ловлять, відповідають на запитання і віддають учителеві.

- Червоногруда зимова пташка. (*Снігур.*)
- Різьблена зірочка, що падає з неба. (*Сніжинка.*)
- Зимові місяці. (*Грудень, січень, лютий.*)
- Вічнозелене дерево, що прикрашають іграшками та цукерками. (*Ялинка.*)
- Зимова цукерка, що росте вниз головою. (*Бурулька.*)
- Тарілка з їжею для птахів. (*Годівничка.*)
- З нього діти ліплять снігову бабу. (*Сніг.*)
- Звір, який буває влітку сірий, взимку — білий. (*Заєць.*)
- Її носять на руках, загубив дід у лісі, бабуся в'яже з ниток. (*Рукавиця.*)
- Який сьогодні день тижня?
- Яка дата?
- Назвіть «холодне» слово. (*Морозиво, сніг, мороз...*)
- Коли взимку вам буває весело?
- Вони взимку залягають у сплячку. (*Ведмідь, їжак, борсук...*)
- На них можна кататися з гори. (*Лижі, санки.*)

Гра «Пеньочки»

— Люблять зайчата стрибати з пенька на пеньок. На кожному з них записано слова, знайдіть зайві.

Санки, ковзани, трамвай.

Мороз, морозиво, замети.

Новий рік, Різдво, Івана Купала.

Ластівка, ворона, сорока.

2) Пальчикова гімнастика (с. 59).

Олівчик пальчиками катаю,

Гарно їх я розминаю.

Узяти олівець подушечками великого і вказівного пальців так, щоб він був у вертикальному положенні. Покручувати кінчиками пальців олівець уперед-назад, злегка натискуючи на нього і поступово змінюючи пальці.

3) Написання великих літер.

— Зібралися звірята потанцювати біля ялинки зі Снігуронькою, але в таночок стануть лише ті, хто пригадає великі літери. Діти, допоможемо звірятам виконати завдання від дідової онучки?

— Знайдіть на картках великі літери, що відповідають малим.

Виконання завдання в зошитах.

— Звірята вам, діти, дякують.

4) Утворення нових слів (переставленням складів).

— Кожен мріє отримати від Діда Мороза і Снігуроньки цікаві подарунки. Лише на кмітливих та наполегливих чекають сюрпризи.

— Покажіть, як ви вмієте працювати на уроці.

— Отже, нам потрібно переставити склади і записати нові слова.

— Які нові слова утворяться? (*Нора, сосна, банка, терка.*)

Виконання завдання в зошитах. Робота в парах.

— Діти, Дід Мороз дуже здивований і дякує вам!

5) Вправи для збереження зору. Вправа «Ялинка».

Ялинка плакала спочатку (Труть очі.)

Від домашнього тепла.

Вранці плакати перестала. (Кліпають очима.)

Засвітилась. Ожила. (Глибоко вдихають.)

6) Утворення нових слів (закресленням однієї літери).

— Засумував Дід Мороз. Він ніяк не може скласти та записати слово. Але Снігуронька запевнила дідуса, що учні 1-го класу з цим упораються.

— Розгляньте зразок.

— Яке слово ви вже утворили? (*Рак.*)

— Запишіть слово в зошит.

(*Учні читають слово, аналізують: яку літеру закреслюємо, яке слово утворюється. Учитель демонструє зразок написання з коментуванням.*)

— Зраділи дідусь з онучкою! Дякують вам.

7) Робота над ребусами.

— Ми всіх звірят навчили писати. А тепер разом із ними виконаємо найважче завдання: розгадаємо ребуси. (*Сон, ракета.*)

Фізкультхвилинка. Релаксаційна вправа «Морозиво»

— Діти, ви всі любите морозиво. Уявіть, що ви завітали до Снігової королеви. Замерзли і тепер самі схожі на морозиво. Тіло, руки, ноги, голова скуті холодом...

— Але прийшов добрий чарівник і сказав: «Заплющте очі! Покладіть руки на коліна. Вам зручно, вам ніщо не заважає... Зараз почнемо відтавати. Зігріваються і відтають пальчики ніг, зігріваються і відтають ступні, зігріваються та розслаблюються коліна. Тепло йде від пальчиків ніг угору, ноги

теплі, вони розслаблюються. Зігріваються пальчики рук. Пальці розслабляються. Зігріваються і розслабляються долоні. Зігріваються та розслабляються кисті рук. Тепло від кистей піднімається до ліктів. Від ліктів — до плечей. Руки теплі розслабилися. Вам тепло. Тепло йде по всьому тілу, до шиї, до голови. Обличчю жарко. Обличчя розслабилося, ротик відкрився, голова повисла. Розтануло морозиво...»

8) Написання слів з великої літери (с. 60).

— Вирішили Дід Мороз зі Снігуронькою провести конкурс. Але до нього запрошують лише дівчаток, в іменах яких є лише два склади. Запишіть у зошиті ці імена.

— Які це імена дівчаток? (*Віра, Емма, Злата, Ліна, Ніна, Марта.*)

9) Творче завдання.

— У Діда Мороза і Снігуроньки є добрий приятель.

— Хто це може бути?

— Хто приносить уночі подарунки і залишає їх під подушкою, у черевиках, панчохах? (*Святий Миколай.*)

— А до кого приходить Святий Миколай?

— Що він вам приносить?

— А про який подарунок мрієш ти?

- Обведення по пунктирах рукописного речення.
- Списування з друкованого тексту.

10) Робота з конструктором LEGO. Робота в парах.

СВЯТИЙ МИКОЛАЙ

Нічка зорі розсипає,
Тихо-тихо сніг лягає,
Він до кожного віконця
Диво-дивне наближає.
І Андрійко, і Марійка
Кожен з них чудес чекає,
Бо готуються зустріти

Час Святого Миколая.
Знають діти: Миколай
Добрих, чемних поважає,
Гарним дітям у панчішку
Він дарунок укладає.
Хто не слухав — тому різку
Під подушкою ладнає.

Н. Яременко

Учні за допомогою цеглинок створюють подарунок, про який вони мріють.

Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах

Учні складають невеличкі висловлювання від імені обраного персонажа.

Роль — учень/учениця. Аудиторія — Святий Миколай. Формат — лист. Тема — «Подарунок».

Зразок міні-тексту

Доброго дня, Святий Миколаю!

Я мрію стати музикантом. Навчаюся у музичній школі. Але дуже хочеться новий нотний зошит. Чекаю на зустріч. Твій ___.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Чарівний пензлик настрою»

Діти утворюють коло. Вони тримають у руках символічний пензлик і по черзі говорять: «Мій настрій після закінчення уроку ... кольору, тому що...».

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 109. ЗАКРІПЛЕННЯ ЗНАНЬ І ВМІНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВИВЧЕНИМИ БУКВАМИ

Мета: закріплювати вміння читати текст із вивченими буквами, відповідати на запитання за змістом прочитаного; розвивати вміння складати речення й розповіді за світлинами і про події з власного життя; спонукати дітей провести канікули активно і корисно.

Обладнання: ілюстрації казкових персонажів, ситуацій проведення різноманітних розваг (*ігри на свіжому повітрі, відвідування театру*), конструктор LEGO, ромашки.

Тип уроку: урок узагальнення й систематизації знань.

Форма проведення: уявна подорож (*тур*).

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми здійснимо подорож. Але спочатку сплануємо свої тури, адже зимові канікули значно коротші, ніж літні.

Отже, зазирнімо до бібліотеки «Пізнайко», побуваймо в кінотеатрі «Мультишка», зупинімося в аптеці «Здоров'ячко», відвідаймо «Музей відкриттів», відпочиньмо у піцерії «Смак», пограймо в ігри.

2. Повторення вивченого матеріалу

1) *Організаційна частина подорожі. Робота над текстом (с. 109).*

«Щоденні 5». «Читання для себе»

- Який настрій у вас напередодні канікул?
- Прочитайте текст і розкажіть, який настрій у дітей.
- Як вони планують провести свої канікули?

2) *Бібліотека «Пізнайко».*

— Прочитайте текст. Які слова можна вставити?

Отримала Сорока СМС-листа від _____ (*страуса, ластівки*).

- Привіт, Сороко! Сумно мені без тебе.
- А у нас зараз зима. Незабаром у дітей _____ (*канікули, субота*), — відповіла Сорока.
- Весело вам.
- А канікули — це... (*театр, кіно, ковзанка, маскаради, конкурси, урок математики*).
- Діти, складіть діалог у парах «Незабаром канікули».

3) *Кінотеатр «Мультишка».*

Учитель демонструє ілюстрації до мультфільмів.

— «Перегляньте» мультфільми.

- Хто це мчить на оленях
В саночках легких сріблених?
Хай запалить нам ялинку
Й засміється дзвінко-дзвінко! (*Снігуронька*.)
- Старенька бабуся у лісі жила,
Гостинці для неї онука несла.
Хто дівчинку ту по дорозі зустрів?
Як казка ця зветься? Хто б відповів?
(*«Червона Шапочка»*.)
- Працювала я у хатці,
Танцювала у палаці.
- Є така у мене звичка —
Десь губити черевички. (*«Попелюшка»*.)
- Народилась я в горошині,
В шкаралупі я жила,
Але якось раз мене з вікна
Жаба понесла.
В старій миші я була,
І з кротом зустрічалась я.
І ластівочка мене на крилах
До тюльпану принесла. (*«Дюймовочка»*.)

2) Піцерія «Смак».

Гра «Вилучте зайву літеру в смачних словах»

Абирикос

Ліимон

Анаанас

Маліна

Перисик

— Хто який плід полюбляє їсти?

— Що ви їсте, коли застудилися?

— Побудуйте речення з одним словом за власним вибором.

Холодне, смачне, ванільне... (*морозиво*).

Гарячий, липовий, корисний... (*чай*).

Кислий, жовтий, овальний... (*лимон*).

Вправа «Квест-цікавинка»

Чай не можна кип'ятити: аромат випаровується разом з парою.

Колись у чашку перед наливанням чаю додавали невелику кількість молока, аби захистити тоненький та крихкий фарфор. Звісно, сьогодні мало хто п'є чай з тендітних фарфорових чашок, натомість традиція пити чай з молоком залишилась та багато хто полюбляє такий незвичний напій і сьогодні.

3) Розваги та ігри.

Бесіда

— Що зображено на світлинах у підручнику?

— Як ви плануєте провести свої перші зимові канікули?

Робота з конструктором LEGO. Робота в парах. «Лабіринт»

1. Запропонуйте дітям побудувати лабіринт на пластині.
2. Діти в парах обмінюються своїми лабіринтами. Кожна дитина отримує міні-фігурку або м'ячик.
3. Запропонуйте дітям пройти лабіринт, переставляючи міні-фігурку або перекочуючи м'яч.
4. Коли дитина пройшла лабіринт, вона обмінюється з іншим учасником, аби пройти новий лабіринт. Таким чином, діти можуть пройти всі лабіринти.

Запитання до дітей

— Що таке лабіринт?

— Від чого залежить складність лабіринту?

Варіант: Квест-лабіринт.

1. До об'єднаних лабіринтів педагог додає гральний кубик та пропонує дітям придумати питання/завдання для квест-лабіринту.
2. Завдання «розміщують» у лабіринті (*колір або форма цеглинки відповідає запитанню/завданню, що придумав певний учасник*).
3. Кількість крапок на кубіку відповідає кількості кроків міні-фігурки. Діти проходять квест-лабіринт, виконуючи завдання. Педагог долучає дітей до створення правил гри.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

— Наша подорож добігла завершення. Поділіться своїми враженнями!

Вправа «Ромашка»

Перед кожним учнем на парті — велика і маленька квіточка (*ромашки*).

— Оберіть собі таку квітку, що відповідатиме вашій активності на уроці, вашій старанності та уважності.

А тепер домалюйте квіточці ротик, підніміть і покажіть.

- Посмішка — сподобався урок;
- куточки ротика вниз — не сподобався урок,
- пряма лінія — не визначився.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 110. ЗАКРІПЛЕННЯ ВМІННЯ ПИСАТИ СЛОВА, РЕЧЕННЯ

Мета: закріплювати вміння писати слова, початок речення, правильно розташовувати їх у рядку, виконувати вправи для розвитку спритності пальців і чіткості мовлення; удосконалювати навички роботи в парах, групах; формувати дружні стосунки.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», ілюстрація зими, кульки зі словами, конструктор LEGO.

Тип уроку: урок узагальнення й систематизації знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Вправа «Зміна місць»

Діти утворюють коло.

- Поміняйтесь місцями ті, хто народився взимку.
- Любить купатися влітку в морі.
- Має старшу сестру.
- Мріє стати лікарем.
- Любить канікули.
- У кого зелені очі.
- Хто запізнюється на уроки.
- Має багато друзів.
- Полюбляє довго спати.
- Має меншого брата.
- Любить своїх батьків.
- Чи все необхідне до уроку ви приготували?

«Знаю — Хочу знати — Дізнався/дізналася»

З	Х	Д

У стовпчик «З» поставити плюстик. Учні промовляють відоме їм з цієї теми.

У стовпчик «Х» — чого хотіли б дізнатися під час уроку.

У стовпчик «Д» — поставте наприкінці уроку, що ви дізналися під час вивчення теми.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повідомлення теми та мети уроку

2. Закріплення вивченого матеріалу

1) Розгадування ребуса.

(Зима.)

Вправа «Асоціативний куц»

ЗИМА

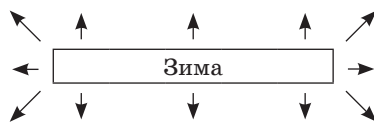
Розпашілись горобини,
Ніби щічки у Галини.

Завогніли снігурі,
Грає віхола в дворі.

Хто на сани, хто на лижі
Білий сніг аж очі ріже.
А Івась на ковзани:
— Гей, Артемку, дожени!

На морозі сніг іскриться,
Сумувати не годиться.
Зустрічають залюбки
Жваву зиму малюки.

Л. Дяченко

(Санчата, лижі, сніг, замети, мороз, сніговик, дівтора, лід, ставок, рукавиці, шапка, шуба...)

— До нас сьогодні на урок завітала Зима, яка принесла дуже цікаві завдання для допитливих учнів.

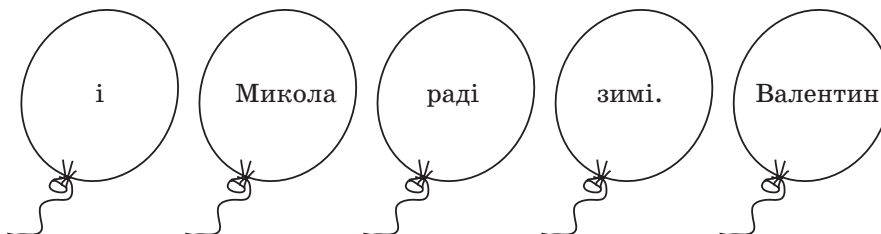
— Тож, виконаймо завдання від Зими!

2) Побудова речень. Гра «Сніговик».

— Йде спокійною ходою Зима містами та селами, лісами та полями, річками та озерами. Роздивляється все довкола. Милується красою. Аж бачить: діти ліплять сніговика. От вона хоче, щоб і ви його зліпили.

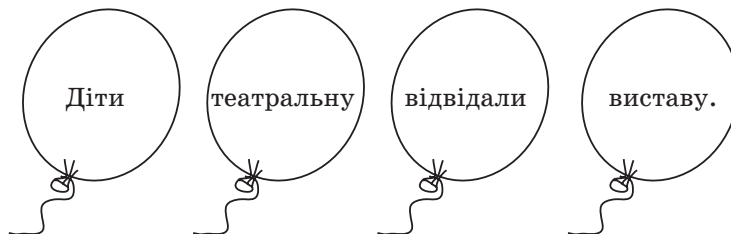
Учитель роздає кульки. Учні утворюють речення.

1-ша група

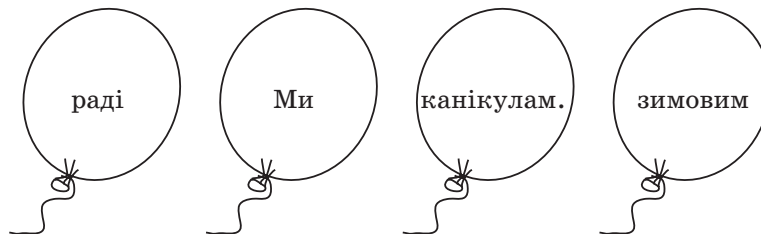
(Микола і Валентин раді зимі.)

2-га група

(Діти відвідали театральну виставу.)

3-тя група

(Ми раді зимовим канікулам.)

3) Пальчикова гімнастика (зошит, с. 61).

По драбинці я спускаюсь,
Міцно ручками тримаюсь.

(Затиснути верхній кінець олівця вертикально між долонею та основою великого пальця. Утримувати олівець у цьому положенні.)

Тепер угору піднімаюсь —

Фізкультурною займаюсь.

(Перехопити олівець знизу другою рукою. Продовжувати перехоплювати олівець по черзі обома руками вгору-вниз. Рухи долонь нагадують обережний спуск і підйом по драбині.)

4) **Написання буквосполучення.**

— Допоможіть сніговикам написати правильно рукописними літерами буквосполучення.

Виконання завдання в зошитах.

— Які слова пишуться з цими буквосполученнями? *(Світлана, Алла, весело, природа, котик, Віталій...)*

5) **Написання слів, що містять два склади (с. 62).**

— Зима любить дітей, які відпочивають на подвір'ї. Спостерігаючи, вона з'ясувала, що діти, які мають у своєму імені два склади, грали у сніжки. Запишіть, хто грав у сніжки.

Виконання завдання в зошитах. Робота в парах.

— Чому всі слова написано з великої літери?

Фізкультхвилинка. Вправа «Долоньки»

Діти сідають або стоять парами: оплеск у долоні, потім — двома руками із сусідом по парті *(у другому варіанті спробувати плеснути з перехрещеними руками)*, оплеск, оплеск із сусідом «ліва — права», оплеск, оплеск з партнером «права — ліва».

6) **Робота із реченнями.**

— Засумувала Зима. Вона ніяк не може скласти та записати речення. Але я впевнена, що учні 1-го класу з цим упораються!

— Складіть зі слів перше речення. *(Завітала до нас зима.)*

— Зі скількох слів складається речення? *(4.)*

— Запишіть речення в зошит.

(Учні читають речення, аналізують. Учитель демонструє зразок написання з коментуванням.)

— Складіть друге речення. *(Намела зима високі замети.)*

— А тепер — третє. *(Діти раді зимі.)*

7) **Робота за віршем.**

ОЙ, НЕ ЖАРТИ...

Ой, не жарти, не сміх —

Уночі випав сніг.

Вийшов рано в двір Гусак,

Міряв сніг і так і сяк.

І поважно мовив він:

— Випав сніг до колін.

Качка снігом побрела:

— Ках! Тут буде до крила!

Як поміряв Горобець

По двору з кінця в кінець

Із підстрибом — гоп та гоп! —

Каже: — Сніг — по самий дзьоб!

Л. Повх

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Про що йдеться у вірші?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, горобцю сніг був по самий дзьоб?

Пояснювальне. Чи багато випало снігу?

Творче. Пофантазуйте. Як вимірюватиме сніг котик?

Оцінювальне. Чи дотримують учні правил поведінки?

Практичне. Хто розчищає доріжки у містах та селах?

8) **Робота з конструктором LEGO. Робота в парах.**

— У дворі дуже багато снігу. Великі майстри будують усе, що вони забажають. А ми — також великі майстри!

Вправа «Спина до спину»

Діти сидять або стоять спина до спину, тримаючи у руках три однакові цеглинки. Одна дитина будує певну фігуру, а потім пояснює своєму сусідові, який сидить за спиною, як йому збудувати таку саму.

Після пояснень дитина будує свою фігурку, не ставлячи запитань і не дивлячись на фігуру товариша з пари, який щойно пояснював, як саме потрібно її скласти.

Діти в парі порівнюють свої фігурки й обговорюють, яким було будівництво, а потім міняються ролями та виконують ті самі завдання.

Запитання до дітей

- Як ви пояснювали товаришеві, що та як необхідно будувати?
- Які вказівки були зрозумілими та корисними?
- Які складнощі виникали?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Плюс — мінус — цікаво»

Ця вправа дає змогу вчителю поглянути на урок очима учнів, проаналізувати його з точки зору цінності для кожного учня.

У графу «П» — «плюс» — ставимо позначку і розповідаємо, що сподобалось на уроці, що здалось цікавим та корисним.

У графу «М» — «мінус» — усе, що не сподобалось, здалось складним, незрозумілим та нудним.

У графу «Ц» — «цікаво» — розповідають факти, про які дізналися на уроці, чого б ще хотілося дізнатися.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 111. ПІДСУМКОВИЙ УРОК ЗА СЕМЕСТР. РОБОТА З ДИТЯЧОЮ КНИЖКОЮ

Мета: закріпити знання і вміння, пов'язані з вивченими буквами; розвивати допитливість, інтерес до читання дитячих книжок; прищеплювати бажання радіти успіхам товаришів.

Обладнання: атрибути для проведення конкурсів, ігор, дипломи та листи-подяки для учасників.

Тип уроку: урок застосування знань, умінь і навичок.

Форма проведення: конкурс знавців української мови.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Подивилися на мене,
Усміхнулися усі:
Всі готові до роботи.
Всі бадьорі. Молодці!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

— Доброго дня всім присутнім у цьому класі! Сьогодні — незвичайний день. Ми проведемо конкурс знавців української мови 1-го класу.

— Кожен учень (*учениця*) виборюватиме найпочесніше звання «Розумник (*розумниця*) 1-го класу».

— Запам'ятайте! Ви будете радіти, коли перемагатимете. Не сумуйте, коли програватимете. Переживайте одне за одного. Будьте впевненими у своїх знаннях.

2. Застосування знань, умінь і навичок

Конкурсна частина

Учні класу об'єднуються у дві команди.

Завдання командам: дібрати назву, обрати капітанів.

1) Розминка. Завдання «Які слова заховалися?».

— Запишіть якомога більше слів, складених із букв слова *АКВАРІУМ*.

Виставляють на стіл таблички кожної команди.

Перевіряють слова, складені членами команд (*1 слово — 1 бал*).

2) Конкурс капітанів «Аукціон знань».

- Яка перша літера в українському алфавіті? (*А*.)
- До слова *алфавіт* дібрати слова, близькі за значенням. (*Абетка, азбука*.)
- З якої літери пишемо слово *Дніпро*? (*З великої*.)
- Як пишеться перше слово в реченні? (*З великої літери*.)
- Скільки голосних звуків у слові *ковзанка*? (*З звуки*.)
- Скільки м'яких приголосних звуків у слові *Поліна*? (*Один звук — [л']*.)

За одну правильну відповідь — 2 бали.

3) Конкурс «Бліц».

Відповідати можна хором, швидко, не замислюючись. Якщо прозвучала навіть одна правильна відповідь поміж неправильних, її зараховують. Команда отримує по 1 балу за кожну правильну відповідь.

Запитання для 1-ї команди

1. Дайте кличку собачці. (*Жучка, Амур, Рекс, Багіра*.)
2. Назвіть протилежне слово до слова *ніч*. (*День*.)
3. Скільки літер у слові *кіно*? (*Чотири*.)

4. Чим закінчується літо і починається осінь? (Літерою «о».)
5. Скільки складів у слові *Елла*? (Два.)
6. Який перший звук у слові *едельвейс*? (Звук [e].)
7. Назвіть увічливі слова. (Доброго дня, дякую, вибачте...)
8. Закінчіть речення.
З цукру виготовляють... (цукерки).
9. Назвіть одним словом.
Стіл, диван, шафа — це... (меблі).
10. Поставте питання до слова *трамвай*. (Що?)
Запитання для 2-ї команди
  1. Дайте кличку котикові. (Мурчик, Пушок, Рижик...)
  2. Назвіть протилежне слово до слова *гіркий*. (Солодкий.)
  3. Скільки голосних звуків у слові *Ніна*? (Два.)
  4. Про що мріє учень на останньому уроці? (Будь-яка відповідь є правильною.)
  5. Скільки складів у слові *зима*? (Два.)
  6. Назвіть слова вітання. (Доброго ранку, привіт, здрастуйте, доброго вечора, доброго дня...)
  7. Закінчіть речення.
Київ — головне місто... (України).
  8. Назвіть одним словом.
Щука, карась, сом — це... (риби).
  9. Назвіть м'який приголосний звук у слові *канікули*. ([н'].)
10. Поставте питання до слова *ведмідь*. (Хто?)

Фізкультхвилинка

Хлопчики й дівчатка!
Колони підривняйте
Й розминку-веселинку
Зі мною починайте.
Раз — підняти руки вгору,
Два — нагнутися додолу.
Три, чотири — прямо стати.
Будем знову починати.
Руки в боки, руки так,

Руки вгору, як вітряк.
Вище руки підніміть і голівки потрясіть.
Нахил вліво — раз, два, три
Нахил вправо — раз, два три.
Нахилились, розігнулись.
Навкруг себе повернулись.
Раз — присядьте.
Два — присядьте.
І за парти тихо сядьте.

4) Конкурс на кмітливість та ерудованість «Заваліть товариша».

Команди ставлять одна одній по 2 запитання, що дібрали заздалегідь. За кожну правильну відповідь — 1 бал.

5) Гра «Живі слова».

Учасник команди показує пантомімою слова своїй команді. Слова написані на смужках і лежать у кошику. Дитина витягує, читає і за допомогою міміки, жестів показує те, що означає це слово. Якщо члени команди відгадують, то отримують 1 бал.

Слова: стрибати, ананас, морозиво, кислий.

3. Робота з дитячою книгою

(Збірка «Чарівне слово». — Х. : Видавництво «Белкар-книга», 2017. — С. 54–55.)

ЧОМУ В ЗАЙЦЯ КУЦІЙ ХВІСТ

(Легенда)

Жив собі заєць як заєць. Плигав, стрибав, капусту на городі цупив.

Узагалі жив собі й вусом не вів. Та ось трапилася біда. Зайцеві вуха посварилися з його ж таки очима. Кажуть вуха:

— Ми все чуємо. Чи гілка або сучок десь тріснуть — ми вже на сполох б'ємо. Мерщій, мерщій! Небезпека! Втікати треба! Якби не ми — зайцеві згуба!

Очі заперечують:

— А куди бігти — чи знаєте? Коли б ми не дивилися як слід, загинув би заєць. Ми все бачимо, від нас ніхто не сховається. Десь там щось ворухнеться ми вже помітили. Це без нас — біда.

— Ах як! — заволали вуха. — Тож ми не будемо прислуховуватися-дослухатися. Набридло!

Лягли вуха в зайця на голові, не ворухнуться навіть.

— Ось тобі маєш! — розгнівалися очі. — А нам за все відповідати? Навіщо ж нам вдивлятися-вглядатися? Чим ми гірші за вуха?

Сховалися очі за повіки. Нема їм діла ні до чого.

Сидить заєць під кущем та розмірковує: хто має рацію — очі чи вуха?

А тим часом прийшов до лісу мисливець із собакою. Собака побачив зайця, підкрався до нього та як схопить зубами за його хвіст! Рвонувся заєць, а хвіст залишився у собаки.

Відтоді бігає заєць з куцим хвостиком. Вуха в нього завжди насторожі стирчать, а очі навіть уві сні розплющені.

- Ознайомлення з книгою за планом.
  - Як називається книга?
  - Хто її написав? (*Український народ*.)
  - Перегляньте ілюстрації.
  - Хто вже читав цю легенду?
  - Здогадайтеся, про що йдеться у легенді, за її назвою.
- Читання казки вчителем (*або слухання аудіоказки*).

Використання технології «Ромашки Блума»

Орієнтовні запитання

Просте. Хто плигав, стрибав, капусту на городі цупив?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, зайцеві вуха посварилися з його очима?

Інтерпретаційне. Чому в зайця куций хвіст?

Творче. Яким було б життя зайця, якби йому собака не відкусив хвоста?

Оцінювальне. Хто має рацію — очі чи вуха?

Практичне. Що б ви порадили своїм друзям, які часто сваряться?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія

Вправа «Мікрофон»

- Чого ви навчилися сьогодні на уроці?
- Яке завдання вам найбільше сподобалося?

2. Заключне слово вчителя

— У народі існував звичай перевіряти золоті монети та інші вироби з благородних металів на зуб. Якщо на предметі залишалися відбитки від зубів, то це означало, що він не справжній. Тепер вислів «знати на зубок» означає дуже добре знати, глибоко засвоїти, вивчити напам'ять.

Отже, ми тепер знаємо на зубок усе, що вивчили у 1-му класі за I семестр. І нагороджуємо переможців дипломами, а решту учасників — листами-подяками. Вітаю переможців! Усім бажаю, щоб зірка вашої мрії вела вас дорогою життя. Весело та із користю проведіть зимові канікули!

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 112. ПІДСУМКОВИЙ УРОК ЗА СЕМЕСТР. РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ («Складаю розповідь за малюнками»)

Мета: закріпити гігієнічні, технічні, графічні правила письма, уміння складати розповідь за малюнками; розвинути мовлення; створити святковий настрій напередодні свят.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», ілюстрація ялинкових іграшок.

Тип уроку: урок узагальнення й систематизації знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Я вітаю вас у нашому затишному класі. Погляньте на мене, на друзів, погляньте ліворуч, праворуч, поверніться й одне одному посміхніться. А тепер сідайте. Сьогодні створимо новорічний настрій!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

— У великому лісі живе Дід Мороз зі своєю онучкою Снігуронькою. Щороку 31 грудня він відвідує українську малечу. Приносить у червоному мішку солодощі, подарунки. А зараз він перечеитує листи. Кожен лист неповторний.

Ви вже вивчили багато літер, вмієте читати. Допоможіть Дідусеві Морозу прочитати лист!

Зачитайте лист, записаний на дошці або моніторі комп'ютера рукописним шрифтом.

«Здрастуй, Діду Морозе! Мене звати Оленка. Подаруй усім однокласникам конструктор!»

— Запишіть речення до зошита.

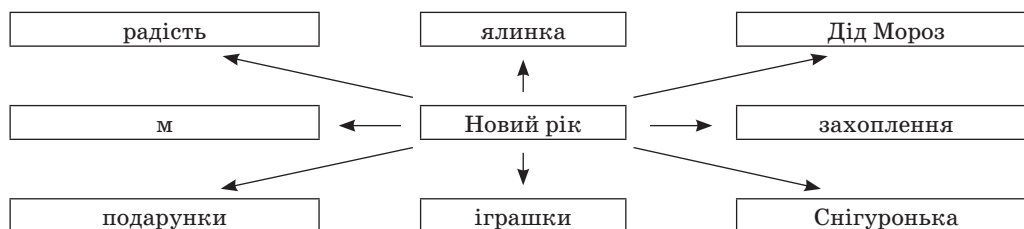
2. Мотивація навчальної діяльності

Робота над загадкою

- Всі співають, веселяться,
Не вгава веселий сміх,
Через те, що скоро свято.
Що за свято? (Новий рік.)

«Асоціативний куц» «Новий рік»

— А що таке Новий рік для кожного із вас?

3. Розвиток зв'язного мовлення. «Складаю розповідь за малюнками» (с. 63).

1) Робота над загадкою.

- Що за гостя в нас така:
І зелена, і струнка,
Зірка сяє угорі,
На гіллячках — ліхтарі,
І ростуть на ній не шишки,
А цукерки і горішки. (Новорічна ялинка.)

— Чим відрізняється новорічна ялинка від звичайної? (*Ялинковими прикрасами.*)

Вправа «Квест-цікавинка»

Ялинкові прикраси — іграшки, кульки чи фігурки тварин, людей, предметів побуту, гостинці, якими прикрашають новорічну ялинку. Першими ялинковими прикрасами були живі квіти, яблука, яйця, горіхи, пізніше — солодоці та різдвяні свічки.

За легендою, перша скляна ялинкова кулька була видута через неврожай яблук, що тоді були головною прикрасою ялинок.

В Україні перші ялинкові прикраси виготовили із соломи, скалок, ганчір'я, кольорових стрічок, пізніше — з паперу, картону та фольги. Їх виробляли вже спеціальні картонажні майстерні.

Ялинки прикрашали їжею — родзинками, цукерками, горіхами, печивом, кренделями із сіллю, фруктами. Яблука з осіннього врожаю зберігали спеціально до Різдва. Пізніше декоративні новорічні прикраси включали пофарбовані яєчні шкаралупи та золочені смерекові шишки. Верхівки дерев наряджали прапорцями, ангелами або зірками. Пізніше ялинковими прикрасами стали іграшки, дзвіночки, гірлянди та паперові композиції.

Гра «Що буває на вашій ялинці» («Так чи ні?»)

Чи буває на ялинці
Із повидлом пиріжок? (*Ні.*)
А буває на ялинці
Позолочений ріжок? (*Ні.*)
Чи бувають на ялинці
Біленькі сніжинки? (*Так.*)
А бувають на ялинці
Яскраві картинки? (*Ні.*)

Чи буває на ялинці
Рибка золотенька? (*Ні.*)
А буває на ялинці
Булочка пухкенька? (*Ні.*)
Чи бувають на ялинці
Яблука й горішки? (*Так.*)
А бувають на ялинці
Жолуді і шишки? (*Так.*)

2) *Складання розповіді за малюнками.*

— Розгляньте уважно малюнки.

— Про що будемо складати розповідь?

— Хто виготовляв іграшки?

— Які новорічні іграшки виготовляли хлопчики та дівчатка?

— Хто прикрашав ялинку?

— Як святкували Новий рік?

Фізкультхвилинка

Дід Мороз по лісу йшов,
Під кущем гриба знайшов.
Брав за ніжку так і сяк —
Не подужає ніяк.

Окуляри дід надів,
Подививсь і аж присів:
— Та який же це грибок?
Це ж засніжений пеньок!

В. Заєць

3) *Нанесення візерунків на кульки (с. 64).*

4) *Написання великих та малих літер.*

— Яка красуня наша шкільна ялинка!

— Які літери написано на кульках?

— Пригадайте, як пишуться рукописні літери.

Вправа «Святкові гірлянди». Робота в парах

Діти в групах придумують «святкові» гірлянди «іменник + прикметники» про свого героя.

Дід Мороз — старенький, добрий, чарівний...

Снігуронька — маленька, привітна, ...

Ялинка — вічнозелена, святкова, ...

Сніговик — чудовий, кумедний, ...

Вправа «Займи позицію»

На дошці — таблиця або надписи.

— Діти, нумо вирішимо долю ялинки. Прикріпіть значок біля твердження, що є, на вашу думку, правильним.

— Отже, яку ялинку ви хочете бачити у себе вдома новорічної ночі? Чому?

Жива ялинка	
Штучна ялинка	
Ялинка, вирощена на подвір'ї	
Ялинковий букет	

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

— У свято Нового року ми чуємо безліч побажань.

Хай Новий рік приходить в дім
В прикрасах ялинкових!
Хай буде більше в році цім
Днів сонячно-чудових,
Що плинуть тихо, як вода,
У щасті та надії.
В ці найчарівніші свята
Хай здійснюються мрії!

Т. Ортякова

ДОДАТОК

РІЗДВЯНА ЛЕГЕНДА

Якось, ідучи лісом, Ісус Христос милувався красою дерев і почув, як хтось гірко плаче. Наблизився і побачив Ялинку. «Чого ти плачеш? — запитав її Господь, — глянь, яка краса навколо!». «Як же мені не плакати, — відповіла, схлипуючи Ялинка. — Усі дерева змінюють своє вбрання кожної пори року: навесні вони вкриваються гарним цвітом, улітку тріпочуть листячком на вітрі, а восени тішать око рясними кольоровими плодами, на які так чекають дорослі і діти. І лише я цілий рік в одному вбранні — ані цвіту не маю, ані плодів не даю, лишень відлякую всіх своїми колючими голочками. Непотрібною чуюся в цьому світі».

«Не журись, Ялинко, — співчутливо сказав Ісус. — На втіху людям, а надто малечі, зроблю тебе символом дня свого народження. Тебе вбиратимуть у найкращі диво-плоди, що виблискуватимуть у таємничому мерехтінні різдвяних свічок, на тебе чіплятимуть солодощі, якими так полюбляють ласувати діти, ти світитимешся, наче вифлеємська зірка, що вказувала царям і пастирям дорогу до того місця, де я народився, і довкола тебе танцюватимуть люди, прославляючи народження Сина Божого».

Ось таку нагороду дістала Ялинка, що насправді стала невід'ємним символом Різдва Христового.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. *Абетки*. — Х. : ТОВ «СЕРТИМА», 2008. — 84 с.
2. *Андрощук Н. В., Леськів А. Д., Мехоношин С. О.* Рухливі ігри та естафети у фізичному вихованні молодших школярів. — Тернопіль : Підручники і посібники, 1998.
3. *Богущ А. М.* Готуємо руку дитини до школи. — Тернопіль : Мандрівець, 2001.
4. *Борисенко А. Ф., Цвек С. Ф.* Руховий режим учнів початкових класів: Навчально-методичний посібник. — К. : Рад. шк., 1989.
5. *Вашуленко М. С., Вашуленко О. В.* Українська мова. Буквар : підруч. для 1 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х частинах). Ч. 1. — К. : Видавничий дім «Освіта», 2018.
6. *Вашуленко М. С., Прищеп О. Ю.* Зошит для письма і розвитку мовлення № 1. 1 клас. — К. : Видавничий дім «Освіта», 2018.
7. *Вашуленко М. С., Прищеп О. Ю.* Зошит для письма і розвитку мовлення № 2. 1 клас. — К. : Видавничий дім «Освіта», 2018.
8. *Ващенко О. М., Люріна Т. І., Романенко Л. В.* Організація і методика проведення «фізкультурних пауз» у режимі навчального дня молодшого школяра: Навчально-методичний посібник. — К. : Навчальна книга, 2002. — 32 с. — (Серія «Здоров'ятко»).
9. *Ващенко О. М., Кудикіна Н. В., Люріна Т. І., Романенко Л. В.* Рухливі ігри в початковій школі: Навчально-методичний посібник. — К. : Навчальна книга, 2002. — 80 с. — (Серія «Здоров'ятко»).
10. *Веселі вірші / упоряд. Г. М. Кирпа*. — Х. : Белкар-книга, 2017.
11. *Вивчаємо словникові слова легко!* / уклад. Н. М. Кравцова — Х. : Видавнича група «Основа», 2014.
12. *Відгадайко*. — Х. : Белкар-книга, 2017.
13. *Горохова скриня: Українські народні ігри для дошкільного і молодшого шкільного віку*. — К. : Веселка, 1993.
14. *Де живе жар-птиця?* — К. : Веселка, 1991.
15. *Демчишин А. П., Артюх З. М.* та ін. Рухливі та спортивні ігри в школі: Посібник для вчителя. — К. : Освіта, 1992.
16. *Дубогай О. Д., Панчелов Б. П.* та ін. Інтеграція пізнавальної і рухової діяльності в системі навчання і виховання школярів. — К. : Оріяни, 2001.
17. *Дитячий фольклор*. — К. : Дніпро, 1986.
18. *Іваниця Г. А.* Методичні рекомендації щодо навчання письма дітей шестирічного віку. — Вінниця // Відродження. — Шестирічки йдуть до школи. — 2002. — №1.
19. *Кравцова Н. М., Придаток О. Д.* Новий словничок для сучасних діточок. — Х. : Видавнича група «Основа», 2017.
20. *Литвин Я. С.* Сюжетні ігри та імітаційні вправи для дітей. — К. : Здоров'я, 1980.
21. *Манилюк Ю. С.* З казкою — до знань. Зошит-абетка для дошкільнят (*старший дошкільний вік*): Навчальний посібник для підготовки руки дитини до письма. — Тернопіль : Мандрівець, 2008. — 64 с.
22. *Прищеп К. С., Лук'яненко В. Г.* Тематичний словник школяра. — К. : Гала, 1997.
23. *Прищеп О. Е., Присяжнюк Н.* Труднощі у засвоєнні графічних навичок письма шестилітніми першокласниками та шляхи їх подолання. — К. : Початкова школа, 2001.
24. *Цапова І. В.* Уроки письма в 1 класі. — Х. : Видавництво «Ранок», 2009. — 288 с. — Навчання грамоти.
25. *Шевчук Л. М.* В гостях у бабусі. Підготовка руки дитини до письма. Вид. 2-ге зі змінами. — Х. : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2009. — 24 с.
26. <http://svoimi-rykami.com.ua/kak-risovat-kartinki-poetapno-uchimsya-risovaniyu-s-detmi/index.htm>
27. <http://kotygoroshko.com.ua/dir/7-1-0-193>
28. http://shostka-dnz10.edukit.sumy.ua/storinka_praktichnogo_psihologa/paljchikova_gimnastika_dlya_rozvitku_movlennya_doshkiljnyat/
29. <https://dorobok.edu.vn.ua/article/view/320>
30. <https://dovidka.biz.ua/tsikavi-fakti-pro-roslini-ukrayini/>
31. <https://youtu.be/AszmVXzQq5c>
32. <https://dovidka.biz.ua/virshi-pro-bukvi-alfavitu/>

33. <http://www.megaznaika.com.ua/lyrics/virshi-pro-metelyka/>
34. <http://cikavo.net/cikavi-fakti-pro-metelikiv/>
35. <https://naurok.com.ua/post/palchikova-gimnastika-veseli-p-yatihvilinki-dlya-molodsho-shkoli>
36. <https://mala.storinka.org/вірші-про-маму-і-для-мами-і-до-маминого-свята.html>
37. http://kazkar.info/ua/v_rsh_pro_bukvu_1/
38. <https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-transport-ukrayinskoju-movoyu/>
39. <https://mala.storinka.org/василь-шаройко-помічниці-збірка-віршів-для-дітей.html>
40. <https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-muzichni-instrumenti/>
41. <http://abetka.ukrlife.org/zabila2.html>
42. <http://skarbnu4ka.com/kolosok/>
43. <http://doshkolenok.kiev.ua/skazki-legendy/380-lybii-babusi-virshi.html>
44. <https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-transport-ukrayinskoju-movoyu/>
45. <https://mala.storinka.org/вірші-про-українську-вишиванку-та-вишиті-рушники.html>
46. <https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-konya/>
47. <http://doshkolenok.kiev.ua/zagadki/942-zagadky-pro-komah.html>
48. <http://doshkolenok.kiev.ua/prazdniki-ukrainy/463-ivana-kupala.html>
49. <https://pustunchik.ua/ua/checkyourself/zagadki/zagadki-o-domashnikh-ptitsakh-na-ukrainskom-yazyke>
50. <http://deti.e-papa.com.ua/virshi-dlya-ditei/virshi-pro-druzhbu/>
51. <http://megaznaika.com.ua/zagadku/zahadky-pro-hryby/>
52. <https://dovidka.biz.ua/palchikova-gimnastika-dlya-ditey-u-virshah/>
53. <https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-olivets-zoshit-ruchku/>
54. <https://ru.calameo.com/read/0010080868f52412bf8dc>
55. <https://dovidka.biz.ua/virshi-pro-ribok-dlya-ditey/>
56. <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=157903328417608&set=pcb.190431818474328&type=3&theater>
57. <http://www.megaznaika.com.ua/lyrics/virshi-scho-dopomozhut-u-vyvchenni-liter-a/>
58. http://abetka.ukrlife.org/ab_artymovych.html
59. <http://doshkolenok.kiev.ua/skazki-legendy/413-liter-alfavit.html>
60. <http://megaznaika.com.ua/zagadku/zahadky-pro-zozulyu/>
61. <http://betaproject.net/virshi/wall-i10203.html>
62. <https://dovidka.biz.ua/virshi-pro-ribok-dlya-ditey/>
63. http://nebo.at.ua/publ/pro_ditej/zagadki/zagadki_pro_transport_i_sporudi/
64. http://static.klasnaocinka.com.ua/uploads/editor/7522/522732/blog_/files/fizkulthvilinki_dlya_uchniv_pochatkovich_klasiv.pdf
65. <http://www.poetryclub.com.ua/getpoeem.php?id=320196>
66. <https://mala.storinka.org/дитячі-віршики-про-котів-від-українських-авторів.html>
67. <http://poradumo.com.ua/41977-cikave-pro-morskih-kotikiv/>
68. <http://doshkolenok.kiev.ua/zagadki/488-zagadky-kazky.html>
69. <http://abetka.ukrlife.org/usmishki.html>
70. <http://nash-sovet.com/deti/dlya-ditey/virshi-dlya-ditey.html>
71. <http://www.megaznaika.com.ua/lyrics/ukrajinski-kvity-hanna-cherin/>
72. <https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-transport-ukrayinskoju-movoyu/>
73. <https://osvitoria.media/experience/6-individualnyh-igor-dlya-1-klasu-z-naborom-lego-6-tseglynok/>
74. <https://mala.storinka.org/марія-пригара-вірші-про-дніпро.html>
75. <http://abetka.ukrlife.org/osadko.html>
76. <https://abetkaland.in.ua/virshi-pro-bilochku/>
77. <https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-elektriku-ukrayinskoju-movoyu/>
78. <https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-vovka-ukrayinski/>
79. http://abetka.ukrlife.org/abetka_voznyuk.htm
80. <https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-olivets-zoshit-ruchku/>
81. <http://doshkolenok.kiev.ua/stihi-pro-novyj-god/268-novorichni-virshi.html>
82. http://kazkar.info/ua/chomu_v_zaytsya_kutsiy_hv_st/
83. <http://doshkolenok.kiev.ua/stihi-pro-novyj-god/1036-virshi-pro-zymu-dlya-doshkilnykiv.html>

Код	Ціна
ПШМ219	140,00

Навчальне видання

Серія «Мій конспект»

КРАВЦОВА Надія Михайлівна,
ПРИДАТОК Ольга Дмитрівна,
БІЛУШЕНКО Леся Олександрівна

**УКРАЇНСЬКА МОВА (НАВЧАННЯ ГРАМОТИ).
1-й КЛАС. ЧАСТИНА 1**

Головний редактор *Ю. Є. Бардакова*

Редактор *О. В. Грабар*

Відповідальний за видання *Ю. М. Афанасенко*

Технічний редактор *Є. С. Островський*

Коректор *О. М. Журенко*

Підписано до друку 16.01.2019. Формат 84×108/16.

Папір газет. Друк офсет. Гарнітура Шкільна.

Ум. друк. арк. 41.16. Замовлення № 19-01/14-05.

ТОВ «Видавнича група «Основа»

61001, м. Харків, вул. Плеханівська, 66

тел. (057) 731-96-34

e-mail: office1@osnova.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 6058 від 01.03.2018 р.

Телефон для замовлення: 0-800-505-212

(Безкоштовно з мобільних та стаціонарних телефонів України)

Надруковано у друкарні ТОВ «ТРИАДА-ПАК»

м. Харків, пров. Сімферопольський, 6. Тел. +38(057)703-12-21

www.triada-pack.com, email: sale@triada.kharkov.ua

ISO 9001:2015 № UA228351, FAMO TRIADA LLC (065445)